Bardócz Barna

Megbízták Bardócz Barna – Franz Ferencet, hogy az egyi Török fürdő homlokzatát félgomb emblémával díszítse.

--------:Köztéri munkák.
MŰVÉSZET,1979.december - 47.lap.

Bardócz Dezső

PH. 929. XII. 17

— **Karácsonyi képvásár.** A Független Művészek Társasága az Erzsébet-körut 41. szám alatti klubhelyiségében karácsonyi vásárt rendez, melyen mintegy 150 drb mű kerül kiállításra. A képvásár naponta délelőtt 10 órától este 10 óráig belépő-dij nélkül megtekinthető. Kiállítanak: *Bardócz Dezső, Borsos István, Bunschuh Ottó, Csányi Lajos, Csallóközi Farkas Lőrinc, Csillag József, Egyed Erna, Endrey Sándor, N. Fodor Olga, Faith István, ifj. Gadr Vilmos, Szentgyörgyvári Gyenes Lajos, Gebhardt István, Gulyás Sándor, Gosztonyi Alice, Gimes Lajos, Horváth Endre, Kézdi-Kovács László, Kézdi-Kovács Elemér, Kemény Nándor, Kiss Farkas Imre, Klámmer Mariska, Klimó István, Kristori Szebeni István, Lengyen Reinfuss Ede, Merényi Rudolf, Náray Aurél, Nagy Vilmos, vitéz Pataky Ferenc, Pán Artur, Papp Domokos, dr. Popper Samu, Radnay József, Szlávik Dezső, Vitéz Tátyás, Zimányi Ernő, Záhonyi Géza, Zsolnay Julia.*

P, H. 929. XII. 17.

| A könyv lap-száma | Számlázás |
| --- | --- |
| | |
| | |
| | |
| | |
| | |
| | |
| | |
| | |
| | |
| | |
| | |

Össze

Bi/ .....ügy

.....

A főpénztárkönyvbe bejegyezte:

193 .....

Könyveltetett a folyószámla-könyvben:

193 .....

Könyveltetett .....a könyvben:

193 .....

Bardócz Dezső

— **Karácsonyi képvásár.** A Független Művészek Társasága VII., Erzsébet-körut 41. szám alatti klubhelyiségében nagy karácsonyi vásárt rendez, amelyen mintegy százötven mü kerül kiállításra. A képvásár naponta délelőtt 10 órától este 10 óráig belépődij nélkül megtekinthető. Kiállítanak: *Bardócz* Dezső, *Borsos* István, *Bundschuh* Ottó, *Ceányi* Lajos, *Csallóközi* Farkas Lőrinc, *Csillag* József, *Egyed* Erna, *Endrey* Sándor, N. *Fodor* Olga, *Faith* István, ifj. *Gaál* Vilmos, *Szentgyörgyvári Gyenes* Lajos, *Gebhardt* István, *Gulyás* Sándor, *Gosztonyi* Alice, *Gimes* Lajos, *Horváth* Endre, *Kézdi-Kovács* László, *Kézdi-Kovács* Elemér, *Kemény* Nándor, *Kiss Farkas* Imre, *Klammer* Mariska, *Klimó* István, *Kristóri Szebeni* István, *Lengyel Reinfuss* Ede, *Merényi* Rudolf, *Náray* Aurél, *Nagy* Vilmos, vitéz *Pataky* Ferenc, *Rán* Arthur, *Papp* Domokos, dr. *Popper* Samu, *Radnay* József, *Selávik* Dezső, *Vitéz* Mátyás, *Zimányi* Ernő, *Záhonyi* Géza, *Zsolnay* Julia.

80. Ü. 929. XII. 15.

80. Ü. 929. XII. 15.

**Magyar királyi államvasutak.** Ügyirat-s

Utalványszám ...../BI..... ügyosztály.

# Fizetési u

---

*a magyar királyi államvasutak főpénztára á*

---

*Pengő*

*azaz*

*A .....Pengő .....fillérről kiállítandó .....*

---

---

*Budapesten, 193.....*

Utalványozza «.....» főosztály:

---

Bardócz Dersö

A Fugjetlen Művének Társasága Klúbhelyiségében Karácsonyi Répvásárt rendez, ahol művét kiállítják.

Ujság, 929, XII. 15.

Bardócz Dezső

Művével nerepel a Műcsar-
nok Téli Tárlatán.

P. H. 929. XII. 22.

Bardócz Dezső

Független Művészek Társaságának őszi tárlatán jól rajzolt genrefigurákkal szerepelt.

8 ó u. 929. X. 13.

Bardócz Dezső MDK

Népfölkelő, olf.

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

Bardócz Dezső

MDK

Dr. F.D.-né , olf.

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Bardócz Dezső MDK

Urbán Ferenc dr. arcképe, olf.

Mücsarnok 1927/28 téli kiállitás

Bardócz Dezső MDK

Tanulmány, olf.

**Műcsarnok 1927/28 téli kiállitás**

Bardócz Dezső MDK

Halászó gyerek

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

Bardócz Dezső

Burgonyahámozó, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállítás

MDK

Bardócz Dezső

Tanulmány, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Bardócz Rezső MDK

Női arckép, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli tárlat

Bardócz Dezső MDK

Népfelkelő katona, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli tárlat

MDK

Bardócz Dezsö, festöm.
/Egyesület./

müvével/ill. -ivel/ ö is szerepelt ezen a ki-
állitáson.

Mücsarnok.1928. tav.kiáll. Kat. 36.l.

Bardócz Dezső

Dr. Hültl Hümér egészségügyi főtanácsos arcképe, olf.

Műcsarnok 1920-21 téli kiállitás

Bardócz Dezső

MDK

Falusi kis lány, olf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

MDK

Bardócz Dezső

Képzőművészet 1928. 6. sz. 11.l.

MDK

Bardócz Dezső

Tárlatok. Képzőművészet 1931. márc. 68.l.

MDK

Bardócz Dezső

Képzőművészet 1928. 6. sz. 11.l.

MDK

Bardócz Dezső, festőm.

Olajfestmény /-ek/:

391. Urbán Ferenc dr. arcképe. Mgt.

393. Tanulmány. Mgt.

Képszm. Társ. 1927-28. téli kiáll. Kat. 21. l.

Bardócz Dezső MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

MNK

Bardócz Dezső

Önarckép. Mgt.

Műcsarnok, [illegible] 1930/31. jub.
kiáll. 28.lap

MDK

Bardócz Dezső

A kis primás.

Műcsarnok, 1930/31. jub.kiáll. 27.lap

Bardócz Dezső MDK

Női arckép, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Bardócz Dezső MDK

Népfelkelő katona, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Bardócz Dezső MDK

Skót katona, olf.

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Bardócz Dezső MDK

Orosz katona, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállítás

Bardócz Dezső MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1919-20. télitárlat

Bardócz Dezső MDK

Népfelkelő katona, olf.

Műcsarnok 1919-2o. téli tárlat

MDK

Bardócz Dezső

Halászó gyerek

KMTárs. 1927. Őszi kiáll. kat.

Bardócz Dezső MDK

Tanulmány, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

M.D.K.

Bardócz Dezső

"Skót katonája"-ról dicsérettel nyilatkozik a kritika, amely a Mücsarnok tavaszi tárlatán szereplő 443 kép és szobor-müvekről ir.
A 18. oldalon 1-es számozással a müvész fényképét közli a lap.

Képek, szobrok--festők, szobrászok c. közl.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni.26-juli.2.
X. évf. 26. sz. 20. l.

MDK

Bardócz Dezső, festőm.

Skót katona. olf.

Műcs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat. 9.1.

mDK

Bardócz Dezsö, festöm.

a régebbi kiállitók közül egy tanulmánnyal szerepel.

/B.a./: Tavaszi Tárlat az Uj Szalonban.
Magyarság. 1934.máj.27. 19.1.

NDK

Bardócz Dezsö, festöm.

Fehérruhás parasztleány. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.[illegible].sz. 29.1.

Bardócz Dezső festőművész.

MDK.

Képzőművészeti Társulatnak tavaszi kiállitásán vett részt a Szépmüvészeti Muzeumban.

Müvészet, 1918. 2. 1.

Bardócz Dezső MDK

Falusi kislány, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Bardócz Dezső MDK

Hültl Hümér, olf.

Műcsarnok 1920-21 Téli kiállitás

MDK

Bardócz Dezső

Képzőművészet 1928. II. évf. 6.sz.
11.1.

Bardocz Dezső

MDK

Öreg pásztor, olf.

Uj Szalon, 1934. máj.
Tavaszi kiállitás

MDK

Bardócz Dezső

Önarckép, of.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 19.1.

Bardócz Dezsö, fvstöm. MDK

Pádly Aladárról festett kitünö portrét.

Chroniqueur:
Mücsarnok. - Téli tárlat.
Képzömüvészet. IV.évf.26.sz. 28.1.

Bardóc Dezső

Szerépekkel nagyon a műszaknak

öni tárlatára

Pesti Hirlap 1927 okt 29

Bárdos Dezső.

Képmása szerepel a Műcsarnok téli tárlatán. (emlitve)

Pesti Hirlap, 1927. dec. 18.

Bardócz Dezső

Tanulmánya, az Uj Szalon tav. tárlatán.

M. 934. V. 27.

Bardócz Dezső

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel. Zsánerfigurák.

Magyarság
1930.XII.21.

Bardócz Dezső.

A. Műcsarnok téli tárlatán férfiportréja szerepel. (említve)

Magyarság, 1927. dec. 18.

Bardócz Dezső

MDK

Szerb tanulmány, olf.

Műcsarnok 1917 téli tárlat

Bardócz Dezső MDK

Tanulmány , olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

MDK

Bardócz Dezsö, festöm.

figurális müvei nivósak.

X.-XIII.terem. -Mücsarnok.

Képzömüvészet.1931. 37.sz. 43.l.

MDK

Bardócz Dezső

Dékány A.: Kiállitás a N. Szalonban. Magyarság 1929. okt. 13.

MDK

Bardócz Dezső

Öreg pásztor.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CVI. A Munkácsy-céh
II.Reprezentatív Kiáll.Bpest.1929.Okt.hó
Kat. 18.1.

Bardócz

B. 2. *Dezső*, festő, * Szombathely 1880 aug. 24. 1912—14. Münchenben Hollósynál és Heimann Oszkárnál, azután Párizsban a Julian-akadémián tanult. 1914—18. katonai szolgálatot teljesített, azután Budapesten telepedett le. Művei jobbára naturalista arcképek. (Klementina főhercegnő, Hevesi Simon főrabbi, Mozart stb.)

Sz. Gy. I. 72. 1

# Lehel:

Csaknem térdig, áll
ben kürtjét s baljába
sakját három toll disz
pánczélt hord, mely alól
lán kard lóg. Felirata

4598. Lee

Der XI-te Herz

Tusrajz, méretei

926

MDK

Bardócz Dezső

Tanulmány

N.Szal. kiáll. 1927. jun. 6. l.

MDK

Bardócz Dezső

Népfelkelő katona.

Angol-magyar kiáll. Mics. 1928. máj.

34. l.

MDK

Bardócz Dezső

Muzsikus cigány, of.

Angol-magyar kiáll. Műcs. 1926. máj.

35. l.

MDK

Bardócz Dezső

Önarckép olajf.
Férfi arckép " Mgt.

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatának katalogusa. 1920. Május. 5.l.

Bardócz Dezső MDK

Népfelkelő katona,olf.

Mücsarnok 1932.Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

Bardócz Dezső.

Férfiarcképe szerepel a Műcsarnok téli tárlatán. (emlétve.)

Magyarság, 1928. dec. 16.

Baróthy Dezső

„Népfelkelő katona" c. olajfestményét megvásárolta a Bp. székesfőváros művásárló bizottsága.

Magyarság
M. 1926. VI. 17.

Bardócz Dezső

MDK

Népfelkelő katona

Mücsarnok 1926-Angol-magyar kiállitás

# Bardócz Dezső

Képzőművészeti Társulat téli tárlatán a Műcsarnokban szerepelt.

BH.929.XII.22.

# Bardócz Dezső

Műcsarnok téli tárlatain Pádly Aladár képmásával szerepelt.

PH.929.XII.22.

Bardóc Dezső

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

Párai lijság 1930 - III. 15.

Bardócz Dezső

„Sztáray Sándor gróf portréja"
nevezet a hűcsarnok tél
tárlatán (emlitve)

Magyarság 1926 II. 27

Bardóc Desső

Szerepelt a Műcsarnok Tavani tárlatán.

M. 1930. III. 15.

Bardóc Dezsö, festöm.

Lehiggadt, régi vágásu piktor.
Széles vállu, snájdig. Mindig olyan, mintha skatulyából vették volna elö. Mi lesz a Mücsarnokban öszszel ? Ez a kérdés. - Mi lesz? Képek lesznek.

Müvész -- Élet. 1932. szept.

Bardócz Dezső MDK

dr. Hudecz József, olf.

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Bardócz Dezső MDK

dr. Kremer József arcképe, olf.

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

Bardócz Dezső MDK

Muzsikus cigány

Mücsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Bardócz Dezső MDK

gr. Sztáray Sándor, olf.

**Mücsarnok 1926 téli kiállitás**

Bardócz Dezső MDK

Cigánygyerek hegedüvel, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Bardócz Dezső MDK

Pádly Aladár, olf.

**Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás**

Bardócz Dezső MDK

A kis primás, olf.

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Bardócz Dezső MDK

Önarckép, olf.

Miesarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Bardócz Dezső

Független Művészek Társaságának kiállításain a Nemzeti Szalonban két portréja szerepelt.

M. 929. x. 13.

Bardócz Dezső

Kiállít a Független Művének Társaságának Klubhelységében rendezett Karácsonyi Képvásáron. Erzsébet kst 41.

P. H. 929. XII. 17.
P. H. 929. XII. 22.
8 ó. ü. 929. XII. 15.

Bardócz Dezső
Tanulmány

Munkácsy-Céh I. kiállitása. Nemz.Szal. 1928. nov.
24 l.

Bardócz Dezső

Fehérruhás parasztlány, olaj

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2.rendk.sz.

30 1.

Bardócz Dezső
Népfelkelő katona, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 24 l.



42. kép. *Garamszentbenedeki festő, 1495-ből: Keresztvitel.*

GAR
1. *K*
(Küls
2. *O*
(Küls

Bardócz Dezső
Női arckép, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 24 l.

A Keresztvitel Schongauer nyomán, a Sírbatétel hátterében Garamszentbenedek látképe.

Ipolyi Arnold: A besztercebányai egyházi műemlékek. Bp. 1878., 78. l. — -ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 19. szám. — Maszlaghy II., 9., 10., 12., 11., 13., 15., 14., 16. szám. — Haiczl Kálmán: A garamszentbenedeki apátság története. Bp. 1913., 122. l. — Csánky Dénes: Szepeshelyi táblaképfestészet. Az O. M. Szépművészeti Múzeum Évkönyvei, VIII., 1937., 13. l.

## BÁNYAVÁROSI FESTŐ, 1500 körül

1. *Szent Katalin (?) Szent Dorottya* (43. kép)
(Belső kép.)

2. *Szent Sebestyén*
(Külső kép.)

3. *Szent Katalin és Szent Borbála*
(Belső kép.)



MDK

Bardócz Dezső f. Luther-u. 1/c

KSTárs 1929/3o. téli kiáll. 26 l.

Bardócz Dezső

Tanulmány

Munkácsy Céh első kiállítása a Nemzeti Szalonban, Budapest, 1928. katalogusa 24 lap

MNK

Bardócz Dezső

Öreg pásztor, olaj

Uj Szalon tav.kiáll. 1934. máj.

MSK

Bardócz Dezsö, festö

Férfiarckép. Olf.

Tavaszi tárlat.1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. 46.1.

MDK

Bardócz Dezső

Dr.F.D.né

KM Társ 1929/3o téli kiáll. 23 l.

Bardócz Dezső

Az ő nótája ci-
kepe repr.
Rát Str. 117. l.

Bardócz Dezső

Népfelkelő katona, oszt.

T. m. Bp. 1932.

~~1057. Ismeretlen művész.~~

A XIX. században.

1057. Atilla.

Mellig, ~~látható és~~ kis
Haja, bajusza és szakálla ho
töst és bal vállon átvetve, s

ATTILA. REX. HUNNORUM.

~~Emelkedett perome, l~~
~~hátlapja sima.~~

Rezes ólomdombormű,
20 K. -- Havas Emil ajándéka

# Bardócz Dezső

szül. 1880 aug. 24. Szombathelyen. 1912–14. München Hollósynál és Heimann Oszkárnál, azután Párisban a Julian akadémiai tanult. 1914 harajott és 1918 katona volt. 1918 óta Budapesten munkódik. II. Rákóczy Ferenc arcképét festette Nagykanizsa város tanácstermé részére. Klementina főtercegnő, a bulgár király anyjunak arcképe, a bulgár király tulajdonában, Hevessy Simon főrabbi arcképe OMIKE részére. Mozart arcképe Bad-Gas-

-/-

tém varios reszére (1912),
gróf Sztáray Sándor archépe
ci még számos archépet.

Sajat Erzlese.

1925. IV. 25.

rezegirza

Bardócz Dezső

festő

vód

Lejv M Zs L

88. l.

Anno VII - : Corvina

Rivista Italo-Ungherese

diretta da

T. G. e da L. Z.

Pubblicata dalla

Società M. Corvino

Tip. Fr. Bp. 1937.

Bardócz Dezső"

Vasárnap, a Magyarság képes

Bardócz Dezső: Népfelkelő portréja. (A tavaszi tárlaton megvásárolta a fő város.)

1926. Julius 4, vasárnap



Bardócz Dezső

Kefelélex 120. l.

Élet. arck

m. o. 446, 447. l.

T. c.

Tisztelettel tudatjuk, hogy a

# MAGYAR IPA

folyóirathoz, a modern ízlésnek megfelelő

1.



Bardócz Dezső

festő

wod

Révai. XXI. 127. l.

Bardócz Dezső

festő

l.

Müvén-Élet

1932. nov. 15

10. l.



Bardócz Dezső

mod

Művész-Élet 1932. szept.

7. l.

Bardócz Dezső

l.

Fehér Sombathely

160-l-

MOSKR.

2039

IRODALOM

– Hekler: Arch. jegyz. vid. muz-ból. 21 old. 8. ábr. (muz. és könyvt. sorz.) IV. kot.

JEGYZET

Bardócz Dezső

Műcs. kiáll, 1917 tól
Pipics 110. l.

Bardócz Dezső

1920. máj.
kiáll. Nemzeti Szalonban
Önarckép, olaj. 5000.-
Női arckép

Hoernes, M.: Urgeschichte der bildenden Kunst
in Europa V. 38.

Bardócz Dezső

Jobb

VIII. Luther u. 1

Műcsarnok

1917. tav.



1906. I. 4

Mihalik József kassai múz. min. biztosnak: a ministerium számvevősége a múzeum katalogusának elszámolását jóváhagyólag elfogadta. Dr Mahler Ede 180 kor. előlege a folyósított államsegélyt terheli. Egy ug rendezése felől értesítés kéretik (1120/905)

**Bardócz Dezső**

9 Női arckép olajf. m. tul.

Nemzeti Szalon
1917. máj:
tav. tárl.

Bardócz Dezső

1918. máj. kiáll. N. Szalon
Női tanulmány, olaff. 3500.–

1918. dec. kiáll u. o.
Roham sisakos nápfőtkelő,
olaff. 1500.–

Velenczei rabeszkmivű minta után
a XIX. században készült sárga-
réz gyertyatartók X. 197.

**Bardócz Dezső**

6 Női tanulmány olajf. 3500.—

Nemzeti Szalon

1918. maj

tav. kiáll

✓

# Arad:

A vár főtere 1853/

Szem-közt

balra a vár paranc

a kertet, ~~[illegible]~~ jobbra pedi (a

A téren katonák

zsef (a tabornok loczán ülve

tor van. A katonák

asszony (fiát) vezeti ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ két

egy férfi ~~[illegible]~~ kozeledik. A

Olajfestés, v

Az 1848-d

tovább

~~Alberto Ferenc~~

~~Balázs Gyula~~

~~Bardócz Dezső~~

Bartha Béla

Bartos Gyula

Bay Gaby

Bencze Margit

Borcsiczky Johanné

Bükkert Mariska

Ellenőrzésül

Nemzeti Szalon 1917 jun.

Tsürmentes kiáll.

kisalakú idősszaki kiáll.



Bardócz Dezső

Luther u. l/c. [illegible]

1929/30. téli kiáll. 269, 509, 515.

1930. tavaszi k. 61.

1930/31. jub. kiáll. 482, 494

48. Ereklyemuz.

ja és hegyesre pödrött bajusza fekete,
akálla barna. Nyakkendőjét csokorra kötötte,

cm.
ágharczi emlékek muzeumából (107/95. No XII).
-iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

574

# Bardócz Dezső

Munkarnok

1917. tav. kiáll. 325

1917-18. téli kiáll. 221

1918. tav. kiáll. 94.

1919-20. téli kiáll. 501, 514 HO

1920-21. téli kiáll. 256, 372

1921. tav. kiáll. 138

1921. őszi kiáll. 364

1922. jub. kiáll. 238.

1923. tav. kiáll. 672.

~~1926. angol. magy. kiáll. 471, 497~~

1926. téli kiáll. 569

1927. tav. kiáll. 75, 687

1927. őszi kiáll. 443

1927/28. téli kiáll. 391, 393

l. Luther u. l/c.

1928. tav. kiáll. 36.

HO 1920. tav. 205.

Zoltai Lajos VI. 155, 156,

Bardócz Dezső /1880-1944/ MDK

A Zsidó Muzeum közlése

Bardócz Dezső

festő

Nemzoti Szalon

Tagja a M. Képzm.
Egyesülete
nek

B-a r d ó c z  D e z s ő.

1917. Tavazi kiáll.

Női arckép, olajf,

1917. III. Jurymentes kiáll.

Bosnyák tanulmány, olajf,
Női tanulmány, olajf,

1918. Tavaszi kiáll.

Női tanulmány, olajf,

1918 Téli kiáll.

Rohamsiskos népfelkelő, olajf,

1920 Tavaszi tárlat.

Önarckép, olajf,
Férfi arckép, olajf.

1927. Tavaszi tárlat

Tanulmány, olajf,

1928. Munkácsy Céh kiáll.
Tanulmány,

1929. Független müvészek kiáll.

Oreg apó
Falusi menyecske,

Bardócz Dezső

M. Képzőm. Eger.

KMTÁRS művcsoptok
1931. feb-márc kiáll.
XII.17

MELLÉKLET A MAGYAR GR



MDK

Bardóc Elemér

A szücsáruk speciális plakáttervezője.

Bálint Aladár: A magy.plakátművészetről.

ᵘrafikai Szemle, 1914. 6.sz. 135-136.lap

MDK

Bardócz Elemér
grafikus

„a szücsárok plakáttervezője"

Bálint A.: A magyar Plakátművészetről
Grafikai Szemle 1914 évf 6 f. 136 l.

MDK

Bardócz Iza, Vác

O. Iparm. és Háziipari kiáll. Magyar Iparművészet, 1929. 134. l.

BARDÓCZ Gyöngyi
Nagybacon, 1951. január 7.
Építészeti Főiskola, Mvásárhely, festő
(NSZK-ban él.)

Banner Erdély

zeti technikák, ágak és műfajok
amosan futó történetei, ennek az
nek a megírása is a művészettör-
Ha igaz, hogy a perspektivát az
y ilyenek kisebb csoportjaira
nagyban előrevitte a tudomány
igaz az is, hogy mióta a művészet
történetirása létezik, minden
téhez is hozzátartozik ez a tá-
kriticizmusnak nem ellentéte,
z egyetemes összefüggés, s ha
melyekben egyedül az objektum
het üdvös, ugy el kell ismernünk
özelités időnkénti szükségét is.
ázad magyarországi művészetének
en A magyarországi művészet tör-
70 körüli korszak művészetét tár-
tjuk alapul, mint az emlékanyag

MDK

Bardócz Iza

baba, játékmunkával résztvett az alábbi kiállitáson

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparmüvészet 1937. 247.l.

Bardócz Izabella

MDK

Babák

Műcsarnok 1925 Iparművészeti Társ.Jubiláris kiáll.

M.D.K.

Bardócz Izabella

Liliputi drótbabák. Repr.

Az Orsz. Iparm. Társ.., a Baross Szövets. Iparm. és háziipari kiáll. emlékalbuma. Bp. 1929. Szerk.: Györgyi Kálmán. 23. l.

megirve

Bardócz Izabella

textilművész

lása a kérčratban

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
611/412 sz.
Érta: 1717/14

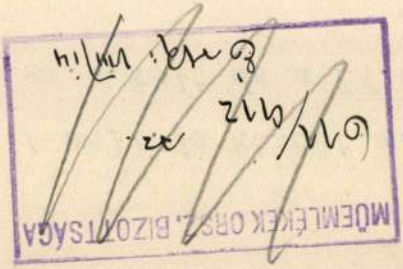

A vall.és közokt.m.kir.min
sz.a.kelt és a IX.ker.álla
másа:

Antalffy Zsiross
démia tanára részére, a na
nájának megvizsgálásáért
délyezvén, utasitom az áll
lékek Országos Bizottsága
számolás kötelezettsége m
megjelölt alnaplójában ki

A hiv.másolat h

MDK

Bardócz J., festöm.

27. Tájkép. Olf. 344x52 J.l.j.

Arv. Közl. 1932. I.rk.sz. 61.sz. 14.l.

BARDÓCZ József

Forrás 1989.3.

Pap Gábor

# Seb a képen
# Bardócz Lajos grafikáiról, kécskei kiállítása ürügyén

Talán még vissza tudunk emlékezni rá: gyermekkorunk mesehősei háromszor hét esztendeig erősödtek anyai emlőkön, s csak azután kerekedtek fel, hogy a jó ügy szolgálatában szembeszálljanak a gonosszal. És voltak hathatós támogatóik: táltos paripa, bölcs öreg koldus, sírig kitartó, vitéz barát.

A mai mesehős egyenest a sárkánybarlangba születik belé, édes anyatej helyett bűzös ideológiákkal táplálják, és jószerivel hiába keresi a segítőtársakat.

Bardócz Lajos ilyen modern mesehősök osztályosa. Messzebbről jött közénk, mintha óceánokon gázolt volna át, pedig ha kilométerekben számoljuk az útját, ennyit még a mai országhatárok között is meg lehet tenni egyenes vonalban. És amit olyan nehéz megszoknunk — én úgy vélem, egyáltalán nem is lenne szabad megszoknunk! — *otthont* kellett elhagynia azért, hogy *haza*-találhasson.

Mint ajándékozó lelkületű, tiszta szemű és kezű embertestvérünket, és mint magyarságáért sokszorosan megszenvedett magyart, egyet a határainkon kívül szorult több millióból — hiszem és vallom, hogy fenntartások nélkül, mélyről felfakadó, igaz szeretettel ölelhetjük magunkhoz. Mint művészt, ugyancsak felhőtlen kedéllyel üdvözölhetjük. Évek óta ismerősünk már; láthattuk, tehát tudhatjuk: alapos felkészültségű, biztos kezű művelője választott műfajának, a grafikának.

A művészt nem kell hát bemutatnunk. A műveit — talán ajánlatos lesz.

Mindenekelőtt egy elvi kérdést tisztázzunk. A művészettörténet-írás csakis *megvalósult* értékeket ismerhet el. Ha egy műalkotás nem született meg, vagy nem lett olyan, hogy joggal alkalmazhatnánk rá ezt a megjelölést, akkor legfeljebb szociológiai síkon szolgálhat tanulsággal.

„Írjál jót róla, nehéz sorsa volt!" — hányszor kaptam ilyen főnöki utasítást, amikor határok mögül — északról, keletről, délről vagy nyugatról — hazalátogató művész-honfitársaimról adatott meg véleményt nyilvánítanom. Sohasem fogadtam meg az ilyen utasításokat, és sohasem bántam meg, hogy nem fogadtam meg őket. Meggyőződésem: nemcsak magunkat csapjuk be, de az igaz szóért hozzánk menekülőket is megalázzuk vele, ha leszállítjuk a mércét, amikor a teljesítményüket értékeljük.

„Inter arma silent Musae" — fegyverek zajában hallgatnak a múzsák — szokták idézni a minden bölcsességet latin kútfőkből származtatók, a csökött értékek mentegetésére. Csakhogy a mi jajkiáltásainkat nem múzsák sugallják! Ezek belőlünk fakadnak — figyelmeztetésül a felelősségét egy tál lencséért még el nem kótyavetyélt emberiségnek —, éppen ezért minél mélyebbre tipornak bennünket a föld alá, minél szorosabban zárul körénk a kristályszerkezetű kényszer-lakótelepek fegyházi világa, annál tisztultabban kell szólnia ennek a jajnak. Aki a megaláztatásban nem tud emberként helytállni, arról hogyan hihetnénk el, hogy felülemelkedvén, majd megállja a helyét? egyénekről beszélünk-e most, vagy nemzetekről — egyremegy . . .

Bardócz Lajosnak, szerencsénkre, nincs szüksége arra, hogy — középkoriasan szólván — „különítéletben" részesüljön. Mint már jeleztem, és amint arról rajzait megtekintve

sak, bennetek a hiba, szájtátiak vagytok, alamuszik, kijátszik benneteket az osztályellenség!"

A politikai tabuk felszámolása tekintetében kétségtelenül a *Párhuzamos viszonyok*nak az a jelenetsora — a regényterjedelemnek mintegy egyötöde — megy a legmesszebbre, amely 1956 őszének eseményeit idézi fel. Korábban sem a történetírásnak, sem a regényirodalomnak nem volt lehetősége arra, hogy az akkori eseményeket, és különösen az akkori néphangulatot a valóságnak megfelelően mutassa be, s csupán az elmúlt fél évtizedben jelent meg néhány olyan szépirodalmi mű — a többi között Karinthy Ferenc *Budapesti ősz*, Rónay György *A párduc és a gödölye* vagy legutóbb Szakonyi Károly *Bolond madár* című regényeire gondolok —, amely hitelesebb képet rajzolt az októberi eseményekről. Szalay Károly új regényének mindenképpen érdeme, hogy ez a kép tovább bővült és gazdagodott, minthogy a regényíró — a nyilvánosság és az őszinteség újabban magasabb követelményeinek megfelelően — a legkevésbé sem kívánta utólagosan átrajzolni, átigazítani saját személyes tapasztalatait. Mindez a legszorosabban összefügg a Rákosi-korszaknak azzal az éles kritikájával, amely a regény korábbi fejezeteiben található, minthogy az októberi népfelkelés megítélését nem lehet elválasztani attól, hogy valaki miként vélekedik az „ötvenes évek" önkényuralma felől. Az erotikus kalandok és a politikai események tabukat döntögető ábrázolása mindazonáltal nemcsak a regény tárgyi világát jelöli ki, befolyásolja a narráció természetét is. Szalay Károly a pikareszk regénynek azokat a hagyományait követi, amelyeket a spanyol Lazarillo de Tormes-regény, illetve Alemán és Cervantes művei alapoztak meg, s a klasszikus nyugat-európai regényirodalom — az angol Fielding, a német Grimmelshausen, a francia Lesage — emelt az epikus műfaj egyik fő kánonjává. Ezt az elbeszélő technikát Halász Gábor a következőképpen írta le: „az író az eseményeket mintegy láncra fűzi, egymás után sorakoztatja az epizódokat, kalandokat, amelyeknek száma kizárólag a mesélő kényétől függ, jóval kevesebb vagy több is lehetne, anélkül, hogy a regény egésze csorbulna. Jelentőségük is többnyire csak abban áll, hogy megtörténnek, a hős keresztülment rajtuk, de nem általuk lett azzá, ami; vagyis az események önmagukban érdekesek és nem lélekalakító hatásukban. A regény menete lineáris, könnyen áttekinthető." Mindez tulajdonképpen a *Párhuzamos viszonyok* narrációja tekintetében is igaz, Szalay Károly végigvezeti (önéletrajzi motívumok nyomán formált) regényhősét az „ötvenes évek" sivár, egyszersmind veszedelmes történelmi terepén, s eközben azt is érzékeltetni tudja, hogy a korszakot és a regénycselekményt lezáró nagy társadalmi robbanásnak, akárhogyan is ítéljük meg ennek jellegét, be kellett következnie. *(Magvető Kiadó)*

***Pomogáts Béla***



bárki meggyőződhet, kivételes képességű művésszel állunk szemben, aki szuverén ura kifejezési eszközeinek: a formákat érzékenyen körültapogató vonalnak, az illékony tónushatásoknak, de a kemény, sötét, diszharmonikus hangzatoknak is.

Bardócz Lajos rajzait nézegetve könnyen támadhat olyan benyomásunk, hogy ez a művész még nem a televíziós adásokból értesült róla, miként nő a fű, hány lába van a lónak, és milyen az, amikor az embert azért pofozzák fel, mert az anyanyelvén szólalt meg.

A második jellegzetesség, amelyre okvetlenül fel kell figyelnünk, ha hosszasabban elidőzünk Bardócz Lajos rajzai előtt: ezek a művek rendre *vágott sebet* viselnek magukon. Mintha közvetlenül elkészülésük után valaki — talán mert tűrhetetlennek találta, hogy létrejöttek — módszeresen beléjük vagdosta volna a bicskáját. Vagy — művészettörténelmi hasonlattal élve — mintha egy új, tébolyodott III. Napóleon sújtott volna le rájuk lovaglóostorával, mint tette volt annak idején ama bizonyos régi, egy tolakodóan jelenvalónak ható Courbet-akt láttán.

*Seb a képen* — nincs ennél szívszorítóbb és egyben hitelesebb vallomás a művészt ihlető valóság-háttérről, különösen ha tudjuk, hogy gesztusa ezúttal merőben önkéntelen. (Nota bene: nekünk kellett felhívnunk a figyelmét arra, hogy műveiben jelen van és „működik" ez a megrendítő erejű hatástényező.)

Végül mint harmadik jellegzetességre, egy tisztán formálisnak tűnő mozzanatra irányítanánk rá a műveivel ismerkedők figyelmét. Egy bujkáló, de azért jól érzékelhető *Brancusi*-hatásról van szó, amely leginkább talán a *Várakozás II.* című lap fej-sorozatában érhető tetten. Hasonló jelenséggel állunk itt szemben, mint amilyen az áttelepült szobrász-kortársak közül *Szervátiusz Tibor, Váró Márton* vagy — különösen — *Tornay Endre András* munkásságában is rendre kimutatható. Értékes hangzat ez, igazán nem válik kárára a jelenkori magyar képzőművészet — hogyan is mondjam? — szimfóniájának vagy kakofóniájának, ha gazdagodik általa.

Ám Bardócz Lajos idejekorán észrevette a Brancusi-életműre támaszkodók közös rémét is: a kiürülés, a blöffölő nagyotmondás, a felületes modernkedés veszélyét, és — mint az imént idézett példa is mutatja — igyekezett sürgősen kibontakozni a veszélyes ölelésből, hogy a maga szárnyain próbáljon magasba emelkedni.

Gondolatmenetünket azzal az észrevétellel indítottuk, hogy Bardócz Lajos, az ember és honfitársunk, hazára lelt itt, a magyar Alföld közepén. De vajon hazatalált-e a *művész* Bardócz Lajos? Érzékeli-e a mi — művészeti síkon is jól kirajzolódó — gondjainkat? Vállalja-e azt a hagyományt, amely sajátosan határon-*inneninek* mondható? Nos, a kérdések nyilvánvalóan költőiek.

Bardócz Lajos már válaszolt rájuk. Legfőképpen azzal a sorozatával, amelynek zárt tematikus rendbe illeszkedő lapjai ilyen címeket viselnek: *Almon, Feszültség, Menekülés, Kipányvázva* és *A vég*. Közös főszereplőjük nem más, mint meséink minden bajra orvosságot találó táltoslova. Maga a sorozat pedig szemmel láthatólag *Tornyai János Adytól* ihletett *Bús magyar sorsának, Orosz János* és *Huszárik Zoltán — Nagy László* versére visszarímelő — festményének, illetve filmjének *(Búcsúzik a lovacska — Elégia)* lett egyenesági utódja, ily módon mindjárt első nekifutásra beletalálván a XX. századi magyar művészet — talán nem túlzás így mondani — egyik legfontosabb nyomvonalába.

További kérdéseinket most már nem is feléje, hanem magunk felé kell irányoznunk. Vajon van-e, lesz-e bennünk elég érzékenység ahhoz, hogy fel tudjuk fogni, magunkévá tudjuk tenni Bardócz Lajos kivételes érzékenységgel hangszerelt képi üzenetét — közvetlenebbül szólván: mondjuk azokat a gondolatokat, amelyek *Az Eszme fájdalma* című lapján fogalmazódtak meg?

Remélem, a kérdésre igennel felelhetünk. Remélem pedig ezt nemcsak, sőt nem is elsősorban Bardócz Lajos érdekében . . .

# In memoriam Weöres Sándor (1913—1989)

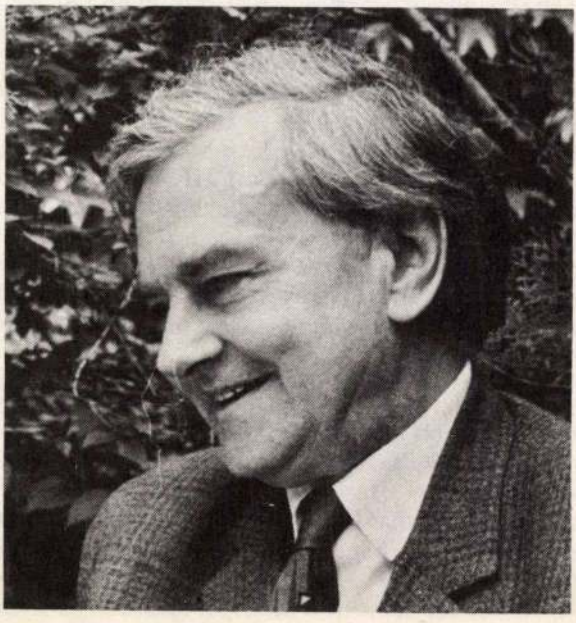

## *Csillagok*

Kérdezd a tegnap neofitáit:
szájuk fuvint majd egyszerre hideget, meleget,
dadognak, tézisük s nyelvük is sántít.
De úgy igaz, vadászebükről kérdezed őket,
s futnak majd s tudnak majd jól magyarul.
S ha éjszaka van, s ha egünkön csillag nem világít,
Kodály, Illyés, Németh László, Bibó, Weöres:
csillagaink, egünkön a csillagok ők.

*Pintér Lajos*

6. Kecskeméti Nagy Képes Naptár 1914. 93. és Romsics Ignác: „Az Alföld" — Kecskeméten. In: Forrás 1975/11. 58-62.
7. Lőwy Ödön: Az emigráció kupecei. Bécs, 1923.
8. Katona József Múzeum, Kecskemét. Lőwy Ödön hagyatéka.
9. Buday Dezső életútját részletesen bemutattam egy korábbi tanulmányomban (Romsics Ignác: Neotomizmustól a proletárdiktatúráig. In: Valóság 1978/3. 12—26.). Az itt leírtak teljes mértékben ezen alapulnak.
10. Katona József Múzeum, Kecskemét. Buday Dezső hagyatéka. Naplók 1901—1904.
11. Pécsi Újlap, 1909. jún. 18.
12. Katona József Múzeum, Kecskemét. Buday Dezső hagyatéka. Versek.
13. Buday Dezső: Mikor lesz proletárdiktatúra? Magyar Alföld, 1919. április 13.
14. Özv. dr. Valkányi Lajosné és Rozmanith Jánosné szerzőhöz intézett 1974. április 27-ei, ill. 1974. május 16-ai levelei.
15. Kalocsai Néplap, 1899. okt. 29. 2—4. és a lap novemberi számai.
16. Uo. 1901. febr. 17. 3.; febr. 24. 3.; ápr. 21. 3.; ápr. 28. 5.
17. Uo. 1901. szept. 29. 5.
18. Uo. 1906. máj. 6. 4—5.; jún. 3. 4.; 1910. máj. 21. 5.; máj. 28. 6.; jún. 4. 3.
19. Uo. 1908. 45. sz. 4. old. és Geri István (Kalocsa) közlése.
20. Romsics Ignác: Kalocsa társadalmi-politikai viszonyai 1918—1919-ben. In: Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei. Kecskemét, 1975. 325—359.
21. Kalocsai Néplap, 1920. máj. 5. 4.
22. Uo. máj. 19. 2. és máj. 29. 2.
23. Párttörténeti Intézet Archívuma. 642. f. 1920—IV. 2056. 19.
24. Raich Alajos (Kalocsa) és Geri István (Kalocsa) szóbeli közlése.

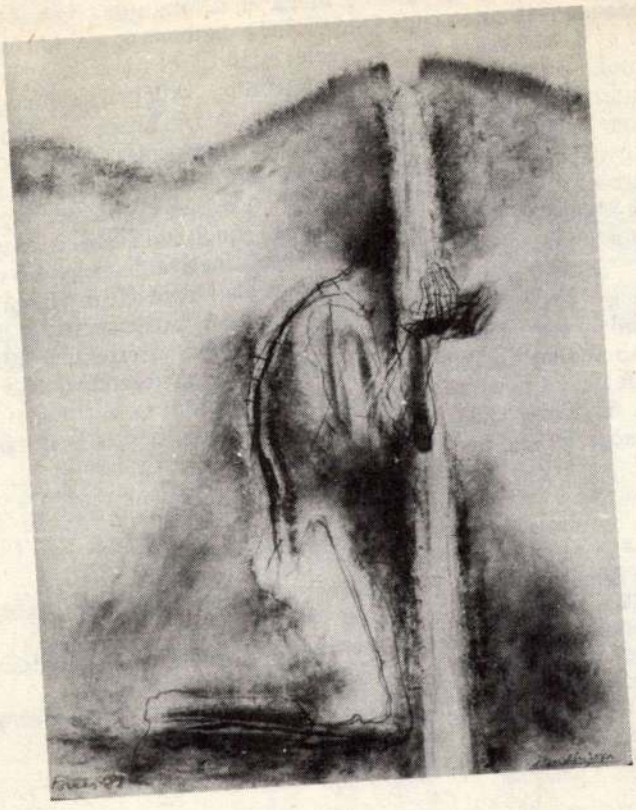

levelében maga határolta el magát a testülettől.[16] A Kalocsai Néplap ettől kezdve „amerikai fiskálisnak" nevezte és fejére olvasta, hogy „hazaszeretetből először kivándorolt Amerikába, onnan hazajött mint szocialista, szocialistából lett antiszemita, s antiszemitából egy csapásra Krasznaykortes".[17] Valkányi 1902-től a Függetlenségi Párt kalocsai szervezetének elnöke. Hamar kiábrándult azonban a negyvennyolcasokból is, s 1906-ban már maga lépett fel képviselőjelöltként, 1910-ben pedig a Vázsonyihoz közelálló Haypál Benőt léptette fel az érsekség és a függetlenségiek közös jelöltjével szemben. Természetesen mindketten kisebbségben maradtak, s nem sikerült Valkányinak elérnie azt sem, hogy a város képviselőtestületébe beválasszák.[18] Elszigetelődése és társadalmi kirekesztettsége a helyi elitből betetőződött azzal, hogy felesége 1908-ban öngyilkos lett, s ő röviddel ezután feleségül vette fiatal cselédlányát.[19]

Mint több más vidéki községben és kisvárosban, 1918. november 1-jén Kalocsa régi urai is megkísérelték, hogy a Nemzeti Tanácsot kizárólag maguk közül alakítsák meg. Szándékukat Valkányi hiúsította meg, akit programon kívüli váratlan beszéde után a városháza előtti tömeg a Nemzeti Tanács elnökévé választott. Első számú helyi vezetőként Valkányit kicsinyes bosszúvágy nem vezette, inkább megfontoltságával és bölcsességével tűnt ki. A királyságot, a főnemességet, a papságot és a nagybirtokrendszert persze az eddigieknél is hevesebben ostorozta, s ez ellenlábasainak iránta érzett gyűlöletét tovább fokozta. Hatalmához a Tanácsköztársaság kikiáltása után is ragaszkodott. Helyi híveire támaszkodva elérte, hogy március 23-án a Munkás-, Katona- és Parasztтanács elnökévé is őt választották meg, s ha a budapesti kiküldött nem akadályozta volna meg, valószínűleg az áprilisi tanácsválasztások után is vezető szerepet játszott volna a diktatúra helyhatalmi szerveiben. A „pesti elvtárs" fellépése következtében viszont kiszorult a hatalomból, s az új vezetés város régi uraival együtt ellenforradalmárrá minősítette. Májusban velük együtt tartóztatta le a Vörös Őrség és szállította túszként Budapestre, a Markó utcába.[20]

1920 májusáig Valkányi nem hallatott magáról; valószínűleg nem is tartózkodott Kalocsán. Ekkor azonban hirdetés jelent meg a helyi lapban, amely közölte,: „Dr. Valkányi Lajos ügyvédi gyakorlatát egy évi szünetelés után újból felvette".[21] Két hét múlva azok között a helyi notabilitásokéi között bukkant fel neve, akik pénzadományokkal támogatták a Nemzeti Hadsereget. Újabb néhány nap múlva azt közölte a helyi lap, hogy pesti kapcsolatai révén Valkányi tüzelőanyagot szerzett a városnak.[22] Mindezek a visszailleszkedés, az újabb gyökérverés szándékára utaltak. Kalocsa urai azonban nem felejtettek és törleszteni akartak. A járási T-tiszt jelentésében ugyan elismerte, hogy Valkányi „igen nagy műveltségű" és jelentős összeköttetésekkel rendelkező férfiú, ám egyben óvott is tőle, mert „körmönfont, ravasz, hízelgő" és „Hintapolitikájával legnagyobb ellenfelét is gyorsan megnyeri".[23] 1920 végén rendőri felügyelet alá helyezték és vizsgálatot rendeltek el ellene. A bíróság felmentette, de a helyi elit örökre kirekesztette. Két háború közötti kortársai úgy emlékeztek rá, hogy „a Casinóba nem járt, az értelmiségtől külön életet élt, Kalocsa társadalma nem fogadta be". A vidék népi emlékezetében viszont „parasztügyvédként" maradt fenn a neve, amit azáltal érdemelt ki, hogy a káptalan és a környékbeli parasztok peres ügyeiben kizárólag a parasztokat képviselte, s honoráriumát általában ügyfelei tehetősségéhez szabta.[24]

## Jegyzetek

1. Nemzetgyűlési Almanach 1922—1926. Szerk. Lengyel László és Vidor Gyula. Bp., 1922. 90.; Félegyházi Hírlap, 1918. jún. 23. és jún. 30.
2. Horváth 1918-19-es tevékenységére: Dokumentumok az 1918-19-es forradalmak Duna—Tisza közi történetéhez. Szerk. Romsics Ignác. Kecskemét, 1976.
3. L. Nagy Zsuzsa: Liberális pártmozgalmak 1936—1945. Bp., 1986. és Olvasókönyv Kiskunfélegyháza történetéhez. Szerk. Iványosi-Szabó Tibor. Kecskemét, 1985. 550.
4. Kecskeméti Nagy Képes Naptár 1909. 229—230.
5. Tömöry Márta: Új vizeken járok. Bp., 1960. 25.

6. BKML IV. 1504. y. 171/II.
7. PML nko V. 241.a. 1848. IX. 15. jkv.
8. BKML IV. 1504. y. 173/II.
9. Ceglédi Élet, a Kossuth Múzeum Időszaki Közlönye Cegléd, 1955. 45—47. o.
10. Máté Bertalan: Ceglédiek az 1848/49-es polgári forradalomban és szabadságharcban, in: Cegléd története Studia Comitatensia 11. szerk.: Ikvai Nándor, Szentendre, 1982. 200. o.
11. Ceglédi Élet, ih. A levél eredetije a Vörös-féle gyűjteményben volt.
12. PML nko V. 241.a. 1848. szeptember 24.
13. Ezt Sárkány József, a dokumentum publikálója is így értékelte.

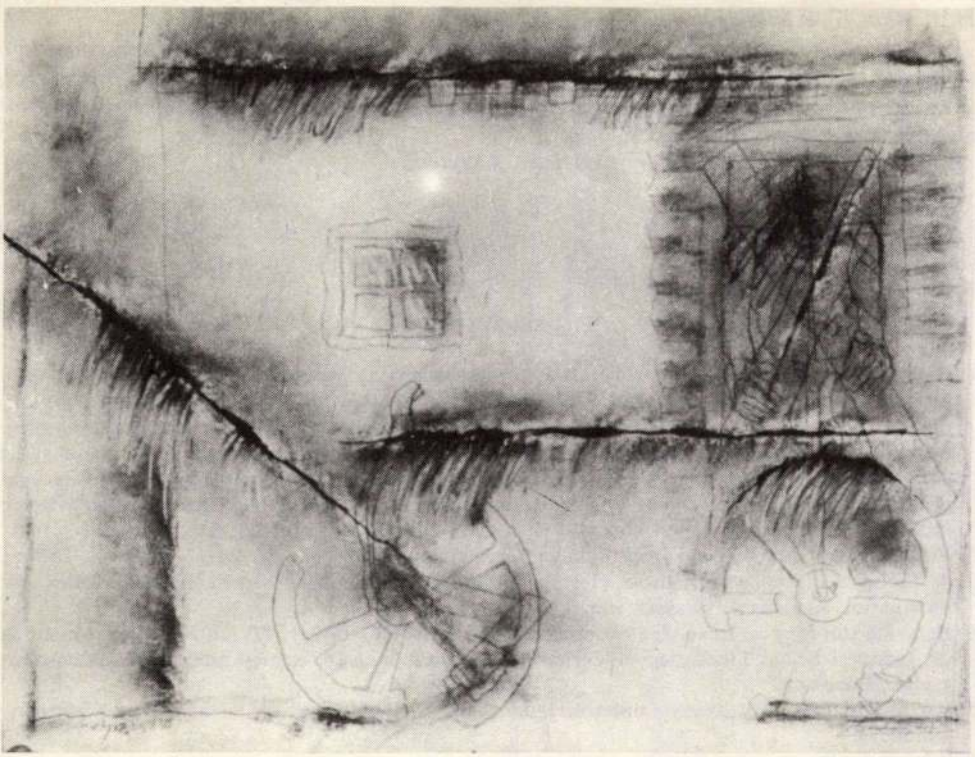

*„Tisztelt Hongyűlés 's Nemzeti Kormány!*

*Miután nemzeti függetlenségünk legközelebb lefolyt néhány honapja tényleg bizonyítja, hogy a' majd különbözö, majd ellenkező Kormányrendeletek, 's honvédelem tárgyában egymást gyakran követett változó parancsok, a' polgárok lángra élesített tüzét elhidegítették, — a' kimozdított sok ezer Nemzetőrök személyes fáradozásaikat, több milliókra tehető saját költségeiket hasztalanul fölemésztették, — az álladalom tömérdek költekezése mellett a községi pénztárakat is tetemes költségbe 's adosságokba keverték, — sőt a' lelkesítő felszóllitásokat is már csaknem köz gúny tárgyává tették, — végre oda jutottunk, hogy midőn fent az ármány leigázó cselszövényt kohol, alant pedig egy elámított néptöredék a' Magyar ellen irtó háborút visel — a' Nemzeti enyészet borzasztó réme áll előttünk.*

*Tapasztalván aztis, hogy a' Nemzeti Kormánynak legüdvösb rendeletei végrehajtásában sokszor ellenhatással kellett küzdeni, 's midőn kizárólag a' fenn álló törvények ösvényén kívánt haladni, nem talált olly védpontot, olly összesített erőt, mellyre a' kivitel biztos sikerét alapíthassa: mi alulirt három tiszta ős magyar Város Közönsége, az összes Magyar Haza színe előtt ünnepélyesen kinyilatkoztatjuk: hogy Hazánk, Nemzetiségünk, és ön magunk védelmére vagyonunkat és vérünket felajánljuk, a' tőlünk kitelhető legnagyobb áldozatra készek vagyunk, inkább óhajtván utolsó emberig dicsően elhullani, mint gyáván elenyészni.*

*Tisztelt Honatyák és Nemzeti Kormány! 70-80 ezer lélekből álló három Közönségnek varázs erejű hatalmat ugyan nem tulajdonítunk; de lángoló honszerelmünk buzgóságában bizton remélyjük, hogy e' példát néhány millió romlatlan tiszta magyar vérű polgártársaink követni fogják, 's e' nép összes akaratán, áldozatkész elszántságán, mint vihar közepett rendületlenül álló kőszirt ormán, mettőrik (sic!) az ármány, 's elporlik elleneink átkos fegyvere, hogy Isten és világ előtt ügyünk tisztasága győzzön 's Nemzeti függetlenségünk a' hálás maradék számára is felviruljon.*

*Hogy pedig e' czél többé ne koczkáztassék, a' Haza Szent nevében arra kérjük a' tisztelt Hongyűlést, 's Nemzeti Kormányt, nyuljon a' legrendkívülibb eszközökhez, mellyek bennünket a' végenyészettől megmenthetnek, és mi vak engedelmességgel hajolunk meg az erélyes rendeleteknek, vérünket és vagyununkat ismételve felajánlván.*

*És mivel eddig köztudomány szerént olly állapotban nem lehettünk hogy alkalmas minőségü és elegendő számú fegyvereket szerezhettünk volna, azt kérjük, hogy miután értesültünk arról, miszerént az álladalom részéről megrendelt fegyverek már leérkeztek, Nemzetőreink fejenként fegyverrel és lőszerrel ellátasanak.*

*A'kik egyébbaránt hódoló mély tisztelettel vagyunk*

*alázatos szolgái*
*Kecskemét, Nagykőrös, és Czegléd*
*Városok Közönsége"*

## Jegyzetek:

1. Nagykőrös „szabadalmas" mezőváros önkormányzata úgy valósult meg, hogy a bíráskodási jogkörrel fölruházott Tanács (ami a főbíró elnöklete alatt 10 tanácsnokból és 3 jegyzőből állt) mellett, működött a kisgyűlés mint a „kevésbé fontos, de halasztást nem tűrő közigazgatási" ügyekben illetékes testület (amely — ez utóbbi esetben — a polgármesterrel, a kapitánnyal, az alpolgármesterrel és legalább 3 városi képviselővel egészült ki). A közgyűlés viszont a közigazgatási hatóságot gyakorolta, elnöke a polgármester, tagjai a városlakók által megválasztott képviselők (100) és a városi tisztviselők voltak. (PML nko V. 241.a. 1848. nov. 28. jkv.)
2. Pest Megyei Levéltár nagykőrösi osztálya (továbbiakban PML nko) V. 241.a. 1848. IX. 15. jkv.
3. A fogalmazványt még szeptember 14-én továbbitották, mert a 15-én készült jegyzőkönyvben már olvashatjuk Kecskemét válaszát. u.o.
4. Bács-Kiskun Megyei Levéltár (továbbiakban: BKML) IV. 1504. y. 172/II. Köszönetet mondok dr. Iványosi-Szabó Tibor megyei levéltár-igazgatónak, aki a kecskeméti források fölkutatásában segítségemre volt.
5. Köztudott, hogy Batthyány miniszterelnök 1848. szeptember 11-én jelentette be a kormány lemondását.

6 az intézeten belüli kötetlen mozgást biztosító engedély
7 beépített besúgók
8 magánzárka — fegyelmi eljárás nélkül, azt megelőzően
9 öncsonkítás, a testfelület szándékos felsértése, többnyire az erek elmetélése, fölvágása
10 Igazságügyi Megfigyelő- és Elmegyógyító Intézet
11 munkásszálló
12 kápó, olyan elítélt tisztségviselő, aki a fegyőr őrzési feladatát segíti.
13 játékautomata
14 WC-re
15 dolgozok
16 rendkívül elterjedt börtönszlogen, amit a fegyelmi lap kiosztásakor gyakran „mondanak oda" az elítéltek
17 a Jehova Tanúi szekta tagja
18 fegyelmi büntetés
19 „bizalmasan" fecsegő, vamzer
20 nem valódian, megjátszásból
21 egészségügyi szobán
22 meglátta és elárulta
23 férfi homoszexuális, aki a nőt játssza
24 fegyelmi büntetés
25 ellopta
26 homokost
27 csúszópénz, ajándék
28 engedély, amelynek alapján az elítélt otthonról csomagot kaphat
29 orgazda, felhajtó, üzér
30 nagyon jó, kitűnő
31 börtönbe,
32 pénz
33 ennivaló
34 gyorsb. . .ó, csoportos erőszakos közösülő
35 szemezett
36 sárgaborsó-főzelék
37 selyemfiú, aki nőket futtat
38 rossz, kedvezőtlen



*Kisfaludy Katalin*

# „Készek vagyunk a' legnagyobb áldozatra..."

## (Egy memorandum születése 1848 szeptemberében)

1848. szeptember 14-én Nagykőrös város tanácsa mint kisgyűlés, és a helybeli nemzetőrség tisztikara levelet fogalmazott a szomszédos Kecskemét és Cegléd közönségéhez. A mind ez ideig publikálatlan fogalmazványt — melyből e közlemény címét vette — a következő napon, szeptember 15-én Nagykőrös város közgyűlése megtárgyalta, elfogadta és jegyzőkönyvében is megörökítette.[1] Ennek a gondosságnak, illetve a városi önigazgatásban megvalósult demokratikus ügyintézésnek köszönhetően maradt meg az eredeti fogalmazvány Nagykőrös város levéltárában.[2] Az akár memorandumként is értékelhető iromány készítőinek célja volt a szomszédos városok polgáraival összhangban a Minisztériumhoz fordulni, hogy a veszedelemben támaszkodjon azokra az erőkre, amelyek a legnagyobb áldozatok árán is képesek megvédeni március 15-e vívmányait.

„Nem serkentette eddig a kormányt — hangzik a kőrösiek érvelése — egy csupán ideális átalakulásból keletkezett képviselő ház egy nemzet méltóságához illő intézkedésre", így tétlenül szemléli, hogy a haza, a nemzet végveszélyben van, s a Kamarilla játékszerévé válik. Erőteljesen megfogalmazódik, hogy most a magyarság jövője a tét: „nemzetiségünk" semmisülhet meg, ha a kormány rendkívüli eszközöket igénybe venni nem merne. Bizakodnak abban, hogy mivel „a' nemzeti összes akarat és elszántság veszedelmesebb ösvényből is biztos rév partra vezetett már nemzeteket", s ha összefog, a magyarság is képes lesz „az emberi Szabadság javán Európában egy leronthatatlan köz falat építeni".

Nyúljon a kormány rendkívüli eszközökhöz, inkább bízza magát és az országot a „magyarra, ki mind eddig hallgatott"; semmint a Kamarilla kegyelmére. Hiszen ha hallgatott is eddig, azért képes föláldozni magát: „inkább kívánunk dicsően meghalni, mint gyáván elenyészni".

Fölszólítják a levélírók szomszédaikat, „hogy minél előbb közgyűlést tartván", hirdessék ki e szándékot, csatlakozzanak hozzá, "s ebéli véghatározatukat velük tudatván a köz ügyben együtt" munkálkodjanak.

A levélfogalmazvány konkrét javaslatokat nem tesz, mondhatjuk, általánosságokban merül ki, azonban, ha e nevezetes közgyűlési jegyzőkönyvet tovább olvassuk, az derül ki, hogy a kőrösiek a három város harcképes polgárainak fölfegyverzését tervezték.

Egészen biztos, hogy mindkét szomszéd, tehát Kecskemét és Cegléd városok tanácsai is megkapták a levelet. Kecskemét azt válaszolta, hogy legközelebb három nap múlva, vasárnap lesz a közgyűlés[3], s akkor fogják megtárgyalni a kőrösi javaslatot. A ceglédiek jóval gyorsabban reagáltak: küldötteik már 15-én Kőrösre kocsiztak, hogy a végleges szöveget együtt fogalmazzák meg.

Kecskeméten szeptember 17-én megtartották a közgyűlést, ahol a javaslat „felolvastatván . . . elvileg általánosan elfogadtatott, egyébbaránt a' fogalmazás módosíttatott annyiban, hogy a' lelépett kormány arányában így utólagosan némelly keményebb kifejezések

*hallgat, mint aki tud valamit,*
*de fölösleges kibeszélni.*

*(Folyamat)*

A vershős elhallgat, már csak szemlélődik, olykor szinte várja a kikerülhetetlent. De nem hallgat a költő. Ellenkezőleg: a megmagyarázhatatlan és értelmezhetetlen lét magyarázatának és értelmének tartja a költészetet. Vagyis az értelmes alkotó munkát, amely feloldja a lét egyszerre kisszerű és fenséges voltának antinomiáját. Nem menekülés *a költészet*, hanem *lényeg, önmegvalósítás és öntanúsítás* egyszerre. Ezért olyan sok a kiemelkedő ars poetica, s ezért, hogy ezek sohasem a szó hagyományos értelmében való költészettanok, hősük sohasem a költő, hanem a létező ember, aki ily módon akarja létét értelmezni. A *Kockakövek*, a *Hóból a lábnyom*, az *Egyik rímtől a másikig* e polifon és polivalens költői világban olyan központok, amelyek nemcsak magukba fogadják az egyes elemeket, de el is rendezik, értékelik és minősítik is azokat. A szubjektumot önnön tapasztalatai építik. S érheti számos csalódás, megaláztatás személyében, magyar és ember voltában egyaránt, mindezt javára fordíthatja, ha megnevezi, ha: „mint hóból a lábnyom, / vers sajog át a valóságon".

S míg a térben és időben determinált szubjektum számára az igazi újrakezdés megoldhatatlan, a folytatás pedig nem kielégítő, a hiányérzetet növesztő, addig ha ez a szubjektum költőként jelenik meg, az ellentétpár dialektikussá változik: az alkotást állandóan újra lehet kezdeni, és mindig lehet folytatni is, s az újrakezdés folytatás, a folytatás meg újrakezdés. S ezt Bertók László költői világa kívülről szemlélve is igazolja: motívumainak következetesen bővülő értelmezési tartományát új meg új megközelítési módok teszik érzékletessé.

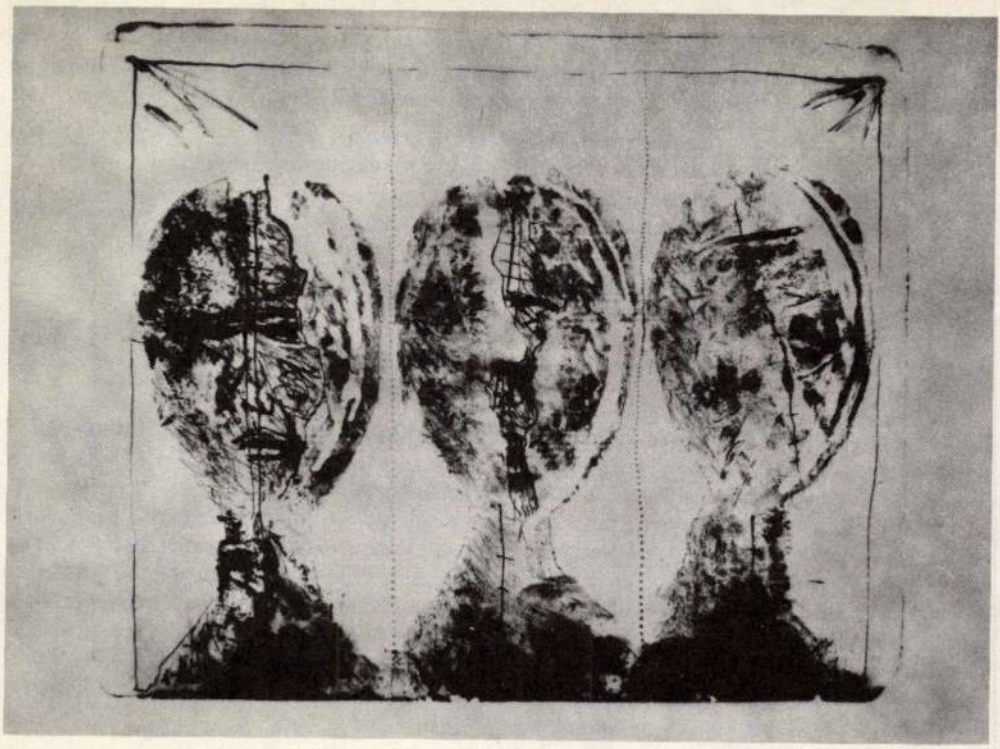

ismeretanyag gyarapodása a lényeget formálja át, az önmeghatározás radikálisan változik, jelentős részben a térről és időről adódó újabb tudás révén. A többlelkűség motívumköre újabb és újabb motívumokat vonz magához. Ezek mindegyikében van valamilyen válságtényező is. Nézzük meg a leggyakoribbakat.

Megjelenik egy *nemzedéki-önéletrajzi motívum.* A költő nemcsak a költészetben tekinti *közlegény*nek magát, s ezt a léthelyzetet jelképező fogalmat nemzedékivé tágítja: egész nemzedéke a történelem közlegénye:

*negyvenöt, persze, negyvenöt,*
*egyszóval élünk, öregem,*
*közepesen, közepesen,*
*s hogy nem haltunk meg annyiszor,*
*lassan mindegy lesz, hogy mikor,*
*lehettünk volna, volna, ha,*
*de már rák, szívbaj, reuma,*
*és sokan még az ötvenet,*
*azt sem, vagy csak, ahogy lehet . . .*

E *Születésnapi páros* mégsem a felmentés vagy a temetés verse. Ellenérvként nem történelmi érveket tud sorolni, csak az etikai parancsot: „de semmi sincsen nélküled, / és felelős vagy, mintha csak / te szülted volna önmagad, / még akkor is, ha dől a fal". Még erősebben van jelen ez a hang, némi derűt is sugározva a nemzedéktárs Bisztray Ádámot köszöntő műben. *(Az ötvenes kőnél.)*

S *az ötvenes kő* táján járva mind gyakoribb lesz a *kijárat* motívuma. A szubjektum a maga különlétéből előbb-utóbb újra a természet öntudatlan porszemévé hullik szét, s ezt egyre inkább tudja is, és érzi is. Újra megnő a természet, elsősorban a növények szerepe, hiszen „ujjaik / életen-túlra érnek, s kezdettől fogva / a kijáratot építik, mintha / tudnák, hogy itt minden ugyanúgy marad, ha / eltávozhatunk észrevétlenül" *(A kijáratot építik.)*

Ha egyre jobban látható a kijárat, a befejezés, mind fontosabb lesz a van. A személyiség e válsághelyzetben elfogadja a befejeződés természettörvényét, de nem tud beletörődni abba, hogy a születéstől a halálig eltelő időszak mérlege ne lehessen pozitív. Márpedig a leltárkészítés rendre hiánnyal zárul. S az igazi újrakezdés lehetetlen:

*Voltak igazi jövők, senki se tudta,*
*mikor kezdődtek, egyszer csak megfordult a naptár,*
*és az ifjak mint öregek*
*feleltek a történtekért.*

*Voltak igazi voltak, sem befejezni,*
*sem újrakezdeni őket nem lehetett, csupán*
*végük lett, mikor az ember*
*rádöbbent, hogy emlékezik.*
*(Nosztalgiák)*

Komorabbá, idegesebbé, egyre kételkedőbbé válik a hang, egyre több húz az *elmenni,* s egyre kevesebb az *ittmaradni* felé. A kérdések szinte sikoltássá válnak, *A pillanatnyi helyzet* nem a *csúcs*ot, hanem a *plafonalji végtelent* rögzíti.

A szubjektum mindvégig arra törekszik, hogy a létet értelmezze, azonban a válaszok rendre kicsúsznak kezei közül, *a lét megmagyarázhatatlan és értelmezhetetlen,* bár pontosan érzékeli, hogy *nem magyarázat és értelem nélküli.* A többlelkűséget most már főként ez motiválja. Gondolati patthelyzet alakul ki, s akár önmagával, akár önmaga másfajta lehetőségeivel szembesül az ember, tehetetlen. *Platón benéz az ablakon,* de a vershős csak mondaná mindazt, amit végül elhallgat. A szubjektum:

*Mire megérik, megkeseredik,*
*csökönyös kis halálból néz ki,*

a kint is bent is az a nap
a fény ahogy beszögezik
s a végtelen alatt a csík
a nem tudod de föl ne add

a szebb a jobb a szabadabb
a nincs sehol de mégis itt.



# *Bertók László*

## Ölel és szétfeszít a kép

Akárha rejtvényt fejtenék
vízszintes és függőleges
apró kockákra hull az ég
és hirtelen értelme lesz

ragyog a tüdőben a szesz
áll a sorok között a szék
augusztus hosszú vége ez
csillagokon jár aki lép

veszíteni is nyereség
olyan tiszta a végleges
szóra a szó kékre a kék
még akármi lehet a vers

dobog a semmiben a perc
ölel és szétfeszít a kép.

## A nincs sehol de mégis itt

Mindig az ami kimarad
a torony oldalán a lift
miközben fönt-lent döngetik
és azt hiszed hogy benne vagy

a szavakba szakadt szavak
a döbbenet hogy megtelik
márciusok októberig
és hogy megint árnyéka csak

— Miért zsugorodik össze . . . mi van veled? — kérdezte vérben forgó szemekkel.

— Undorodom tőled — nevetni kezdtem. Hisztérikusan nevettem. Éreztem, milyen kiszolgáltatott vagyok. Újabb vereség, újabb megsemmisülés.

Szitkozódtam.

Fenyegetőztem, hogy lefekszem a feleségével. De ő csak nevetett. Éreztette velem, hogy bármikor leteríthet egyetlen ütéssel, aztán megerőszakolhat, s mégcsak tanú sincs, aki mellém állna. Jobbnak láttam, ha elhallgatok. Most már mindkét kezével magával foglalatoskodott. Gyorsan fölhúztam a nadrágomat. Mereven néztem az ajtót.

Átugrottam az asztalon, teljes erőből nekiestem az ajtónak, belekapaszkodtam a kallantyúkba.

Sikerült!

Visszanéztem.

Ott állt letolt nadrággal, háttal nekem. Nem jött utánam.

Ha följelentem, nagyon megbüntetik. Sohasem tudtam *győzni*. Elintéztetni valakit. Főleg egy beteg embert.

Kiléptem.

Átkerültem egy másik gyárba, a trösztön belül. Azt ígérték, ha jól viselkedem, művezető is lehetek. Itt nagyobbak voltak a gépek. Vasat csapoltak, nyolcszáz tonnás kalapácsok dübörögtek az ájulásig fokozott hőségben. Hallani sem akartak a színészetről.

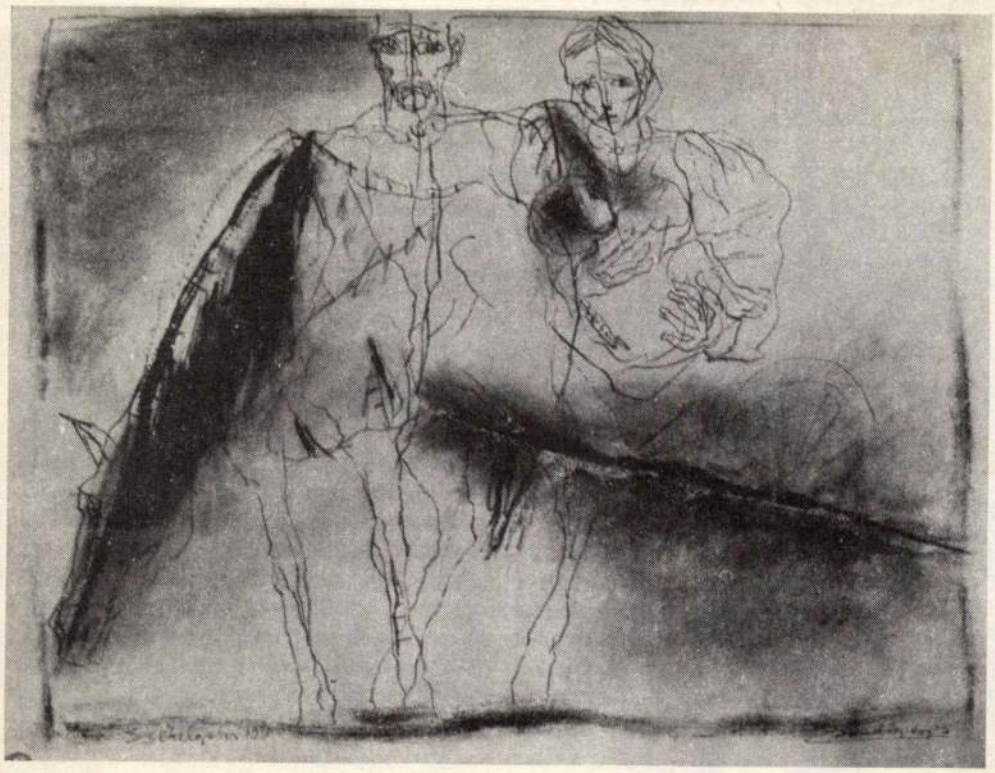

# *Vári Fábián László*

## Ady alkonya

Elhagy az árnyam, elmegyek,
csillag sincs velem.
E homályt át nem ütheti,
  Megpihen szemem.
Sorsomhoz szabott síri ágy
  A felnégyelt Haza,
Testemnek tüzét csillapítsd,
  Tisza és Duna.

Az alkony bíbor színre vált,
  Hitem erősítem,
A Pokol az, mely így üzen,
  Nem az Úristen.
Kegyetlen szél kerekedik
  Holnap ilyenkor,
Kidőlt serlegből elfolyik
  Az úrasztali bor.

S ím, most e vers is meggyötör,
  Alig létezem,
Áldani készül s visszahull
  Ölembe kezem.
Írhatta volna magyarul
  Akárki fia,
Parancsba kapván, hogy házát
  El kell hagynia.

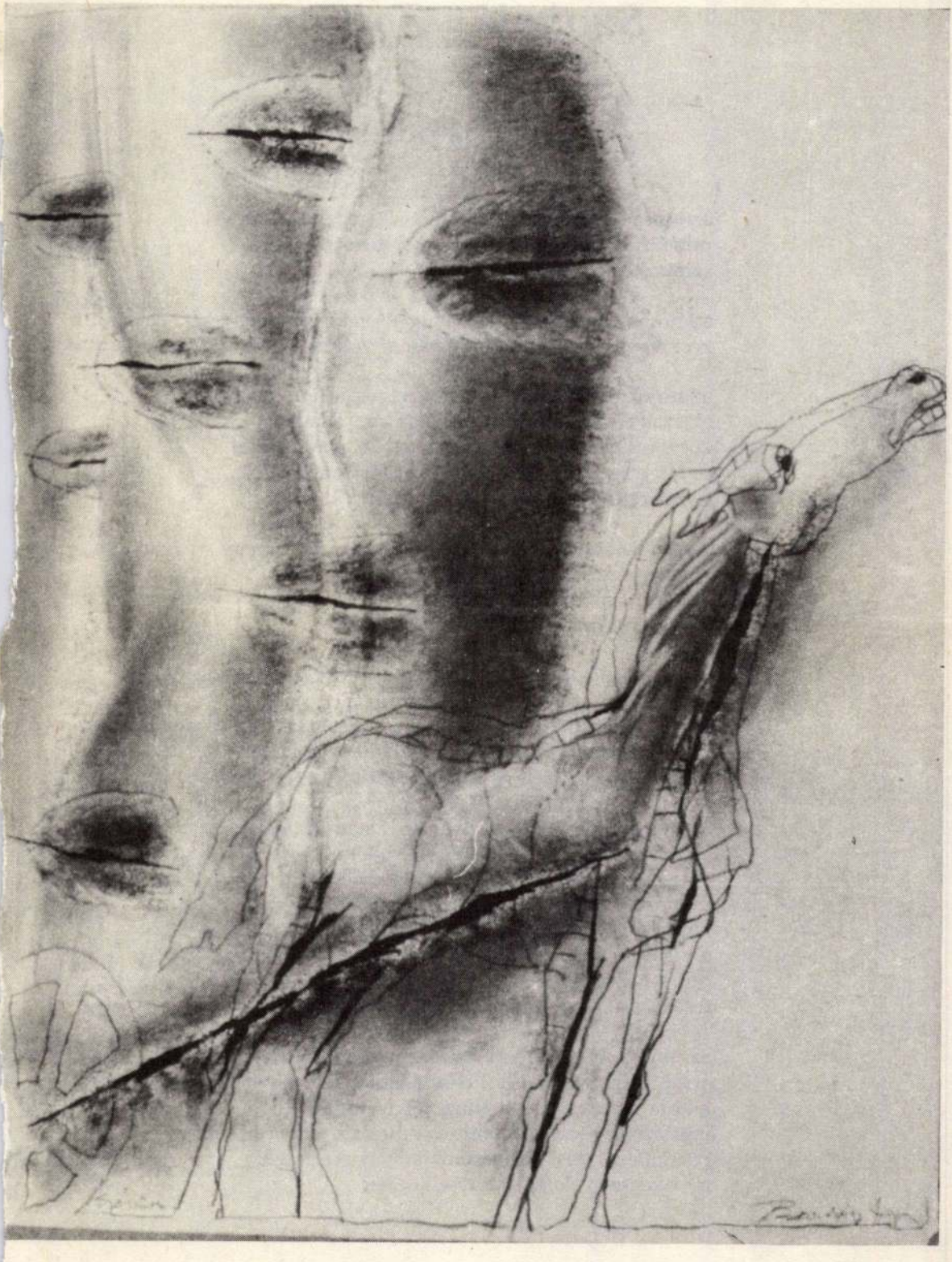

# *Szokolay Zoltán*

## Aranypor

az innovációs láncon jól végigvezetett költemény
minden betűje gomblyuk, amelyben miniatűr
színes képernyő virít

az innovációs láncon jól végigvezetett költemény kérés nélkül is
készséggel kimutatja hogy sosem volt szüksége fogszabályozóra

az innovációs láncon jól végigvezetett költemény
aktívabb szociálpolitikát hírdet mint elődei
két ujjal kicsippent magának valakit a tömegből
és fényesre dörzsöli mint falusi tanítónők éjjelente a
nektártermő titkos kis csillagukat

az innovációs láncon jól végigvezetett költemény
óvatosan széthúzza saját két sorát
hogy anyanyelved csonkjával bocsátkozz lényegébe: az önként
billegő hermafrodita haszonelvűségbe

az innovációs láncon jól végigvezetett költemény önmagát
alulról újratöltő demokratikus pezsgőspalack
amelyből évente egyszer parányi táncosnők röppennek ki
hogy fekete neccharisnyás combjaikat nyitogassák
a bizakodva mosolygó művelődési miniszter orra hegyén

az innovációs láncon jól végigvezetett költemény
folyamatosan csökkenti részesedését a közjavakból
autogám szaporodik akár az árpa meg a búza
csúcsok csúcsa kis költeményecskéket
klippent szét magából minden hó elején
a vigaszra leginkább rászorulók közé
miközben a nézete szerint ráfizetéses Művek lassú
de következetes szanálásáról álmodozik

az innovációs láncon jól végigvezetett költemény
értől az óceánig bárhol előfordulhat méret-korlátozás
külön engedély és antenna nélkül fogható de
izgalmunk esetén kisiklik túllubrikált tenyerünkből és
feladatának abszurditásához képest rendkívül
mondhatni velejéig korrekt amikor

más költemények fajlagos tilalmi idejét
egyetlen kecses uszonycsapással határozza meg

az innovációs láncon jól végigvezetett költemény
rosszalló fej- sőt fark- sőt rímcsóválással illeti
élvezőit ha azok felelőtlen andalgás közben netán
párnapos csecsemő holttestébe botlanának a központi
tehát legális szeméttelepen ahol ő mármint
az innovációs láncon jól végigvezetett költemény
jól végigvezetettsége dacára sohase járt



# *Koppány Zsolt*

## Lenyelt fogak

Szanaszét hevertek az öregbítésre szánt öntvények a rampán.

Volt, amelyik évek óta itt csövezett hajléktalanul, belesüppedve a földbe.

Sokszor fölmásztunk rájuk, még a középiskolás évek alatt, s a hatalmas öntöttvasak fedezékében adtuk kézről-kézre a cigarettát. A műhelyablakból, amely mögött dolgoztam, be lehetett látni az egész rampát. Sokszor elbámészkodtam a satupadra támaszkodva, aztán, ahogy belépett a főnök, gyorsan úgy tettem, mintha dolgoznék és lázas igyekezettel reszeltem egy darab vasat, melynek semmiféle funkciója nem volt.

Színésznek készültem. Színész akartam lenni. Mindenáron. Szünet nélkül dúdoltam a Seress Rezső, Fényes Szabolcs és Zerkovitz dalokat. Míg a többiek reggeliztek, én táncoltam, konferanszié voltam, verset szavaltam. — Ez munkahely, nem cirkusz! — kaptam meg nem is egyszer. Hát igen. Munkám hagyott némi kívánnivalót maga után. A derékszög nálam nyolcvan fok körül volt, a tizedmilliméteres pontosság nem volt ismeretes munkadarabjaimon. A többiek úgy voltak velem, mint király a bolondjával: ha megunták hülyéskedésemet, elzavartak. Őket is bántotta, hogy nem sokat dolgozom, s ráadásul mindezt nyíltan, ahelyett, hogy beülnék a vécébe, s elkussolnék a munkaidő végéig.

Néha kiküldtek külső javításra, s mint az igazi lakatosmester, egy jókora pléhtáskába pakoltam a kulcsokat, hidegvágókat, kalapácsot és egy adag géptörlő rongyot. Kiérve, mint egy szakképzett mackós, fülemet a gép oldalára tapasztva fejemet ráztam. — Be kell szállítani. Úgy látszik, valami eltörött benne.

A gépkezelőnő persze nem örült túlságosan, indítványom százalékcsökkenést jelentett. De én voltam a szerelő, s nem engedtem egy jottányit sem. Mikor aztán odabent a műhelyben kiderült, hogy csak egy csavart kellett volna meghúzni, már jelezték, melyik emeleten kapom meg a munkakönyvemet.

Szerettek? Irigyelni nem irigyeltek, pénzem is a legkevesebb volt. Jutalomosztáskor annyit kaptam, mint amennyi borravalót egy tisztességes ember ad egy pincérnek. Rettenetesen fájt, hogy reggel hatkor már a munkapadnál kellett jelentkeznem, aztán elkezdődött a roham, az óriási gépek elleni csata.

Csupa olaj volt mindegyikünk, bakancsunk csak úgy cuppogott a zsírtól minden lépésnél. Az üzemekben nem volt fűtés, csak a fölizzott vas adott némi meleget és fényt. A tüzes vastuskók mindegyikébe henger alakú vastüskét vertek, s elkezdték nyújtani addig, amíg tíz-tizenkét méteres vörös csőkígyók nem keletkeztek belőlük. A Pilger- és Mannesmann sorok ontották magukból a különféle átmérőjű csöveket, melyek csőleszúró gépekbe kerültek, ahol megszabadultak sorjás, idomtalan végeiktől.

Ezeket a roppant gépeket javítottuk, sokszor meg sem várva, míg kihűlnek. Néha ráégett a védőkesztyű a hengerekre. A hajam vállamat súrolta, szóltak is emiatt, hogy legyen már eszem, tegyek föl legalább egy „svájcisapkát", de én annál hiúbb voltam, meg is fizettem az árát tisztességesen: Jimi Hendrix-i hajamban egyszer tüzet fogott a szikra, szerencsémre időben észrevéve két kézzel ütöttem a fejemet, a távolból szemlélők könnyen azt hihették, hogy megbolondultam. Aztán a Weisz Manfred-korabeli asztali fúrógép tokmánya kapta el a fejem tetejét, s én szabályosan, ahogyan az a csibészek és vagányok nagykönyvében írva vagyon, lefejeltem. Talán meg is nyúzta volna fejemet a megsértett gép, de sikerült

Markó Béla szonettlehetőségeinek végéhez közeledik. Megtalálta a magánélet egyensúlyozó, labilis idilljét, s azt is tudja, ez az idill fenyegetettebb így, tudatosultan, mintha a tudattalan sejtései között maradt volna. Versei megjelenésével sorra mond le . . . végül is mindenről, a „csak azért is" konokságán kívül. Az a lehetősége, hogy egy korról olyan lenyomatot tud adni, amely lenyomat felmutatását kevesen tudják vállalni, nekünk kevés vigasz. Az inkább, hogy mindehhez kellett az a korai, speciális költészeti út, amely az erdélyi lírában csak Markó Béla sajátja volt, s egyéni költészetet teremtett. Amely az évtizedünk egyik legfontosabbika. S talán ez menti meg.



jelenségeinek szétrombolási szándéka (pl. irónia). Nemzedéktársaihoz képest azonban művei rejtettebb meghatározottságot-elkötelezettséget mutatnak.

A Szabó Lőrinc-i önanalízis és a veszélyeztetett jelen- és a jövőkép rombolásának torlódása a költői idilligény megjelenésével a klasszicizálódás további erősítőjévé válik.

A helyenkénti túlfűtöttség (Fű! Fű! Fű! Fű! Fű! Föld alól kinőtt / a fű, sötétségből a fény kibújt, / és testedből sok rossz emlék lehullt,"), az élet romlatlan szeretete (pl. XXVIII *Majd elcsukló beszéded;* XL *Gyanútlan éjszak)* s az érzékiség sokrétű, változékony, de egyre gyakrabban előbukó jegyei („olyan vagy, mint ki szárnyát veti le, / ha ott állsz már a madár-romokon / ruhátlanul, s a hullásból erőt / merítve épülsz . . ."), a táj, a kedves és a szerelem érzetének egymásba úsztatásai, összeszövődése („A roncsolt látványt végképp odahagyva / fordulj felém, s mint szerelmes magadra, / most úgy figyelj reám: széttört vidék / figyel reám is, ajtónknál tolakszik, / s ha együtt alszunk, ő akkor sem alszik,") mind mind az új, intellektuális és gyökeréig melankolikus viszony értékeit és bizonyítékait mutatják-erősítik föl, amellyel szemben áll a környezet és lélek összekötöttsége („széttört vidék figyel reánk . . ."; „Majd cinkeélet lesz az életem / és megpihenek az erkélyemen"; „. . . álmot nem remélve szállunk / s a kinti tájban önmagunkra látunk.") egy állandó és erőteljes benső valóság teremtésének igénye, amely a szerelemben — a kedveshez, a tájhoz, a magyarsághoz, a nyelvhez, az irodalomhoz ugyanúgy kapcsolódó, egymástól megkülönböztethetetlen heves érzékiségben — kíván megvalósulni, és ezért képes a részletek kidolgozására, a háttér nyugalmat adó lehetőségének határozott megteremtésére („Az esőmarta dombról idelátni, / az erdőből a rókák idenéznek, / itt élünk kicsi dobozokban, bárki / megrázhat, megszemlélhet, . . ."; IX. *Ismétlődő lecke;* „. . . untig / elég, két szem, két kar, két láb, hogy újra / meg újra, összetartva s összeszokva, / végigjárhassuk napi útjainkat, / s míg egyik kéz az üres szatyrot fogja, / a másik kéz lekapcsolja a villanyt,"), a halállehetőség számos formája („. . . magunkra hagynak mindörökre . . ."; „. . . a túlélés: amnézia!"; „s én itt vagyok még mindig, Íme, ebben / a lassan romló egyetlenegy testben."; XXXVII *Egy madár arca;* XL *Gyanútlan éjszaka),* a valóság vonzása és taszítása, a kapcsolat változó intenzitásának gyengéd és finom rajza, valamint az állandó fenyegetettségtől való szabadulhatatlanság.

Emberiesül tehát a külső, machinációkkal és napi manipulációkkal terhelt környezet, és tárgyiasul a belső valóság — a váltakozó közöny és érzelmi telítettség világvesztést jósol. Mindaz ellen, ellentmondásaival együtt jön létre az értékvesztés ellentételezéseként a markói idill, az egyetlen megtartó magatartás és tisztasághelyetőség — amely olyan tiszta, akár a pontos jambikus sorlejtések, a sorok szabályos 10-11-es szótagszáma, vagy az éles, kijózanítóan metsző rímek.

A kötetet belengő pátosz az, ami honogenizálja és könyvművé teszi az ötvenszonettnyi szerkezetet, miközben sorról sorra módosul az önfeltárás és a bezárkózás, a feleség konkrét és elvont, valós és lehetséges létezése, a panteisztikus érzés és én (= te)-központúság. De nem a józan belátás már ez, hanem a költői valóság kényszerű átértelmezése, egy önmagához hasonlító, és csak azzal egybevethető világ megteremtésére tett kísérlet, a belső, lehetséges értékek veszélylehetőségeinek állítása; a hol himnikus, hol szkepszissel telített hang mutatja, ez a képzett létezés nem egységesül, de így is megmarad mértékadónak, személyes és közösségi esélynek. A pátosz olykor feledteti a távlattalanságot, és a skizoid külvilág kényszerhelyzeteit. Állandóságot és értéket, hitet, amely ha múlékony és csupán a költői teremtés terméke is, a költő megmenekülhet.

De Markó olyan költészeti gépezetet hozott mozgásba — láthatjuk a kötet óta megjelent újabb szonettjeiben —, amely szüntelenül az emberiség, emberiesség, társadalom, élet, poézis alapkérdéseit tudja fölvetni a kisformában. Nem tudni, hogy ez a funkcionáló gondolati rendszer önmagát károsítja-é, vagy szétzúzzák hamarabb. Lehet, egyszerre következik be mindkettő, mert Markó nem tud vagy nem akar választ adni arra, hogy a puszta élet a fontosabb, vagy annak, számára talán egyetlen megnyilvánulási módja, a vers. Hiszen az ő életlehetősége a forma.

Bardócz József, grafikus

A Kolozsvári Állami Magyar Színház

előcsarnokában tekinthető meg

Kiállítása.

Tarján Tamás: A Kolozsvári Magyar Színházról 1718

Kritika, Bp. 1978. febr. 78/2

MD K

Bardócz Lajos, festő

Gyümölcsárusok. Olf.
Vörösberémy főuccája. "
Névnap után. "

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

Bardócz Lajos

N. N. Péntek, 1932 november 25.

— A Nemzeti Szalon csoportkiállítása. A kiállító négy festő közül *Bardócz* Lajos és *Radnay* József az érettebb, *Halvax* Gyula és *Kern* Andor a legfiatalabb nemzedékhez tartoznak. Bardócz szolid naturalizmusát bátor technikával, pasztózus ecsetkezeléssel élénkíti érdekessé. Radnay erős lépést tesz az impresszionizmus felé, tájképei lirai hangulatban foganta k, jó előadásuak. Kern Andor és Halvax Gyula most vannak kiforróban, de tapogatódzásaikban is festői látást, tehetséget árulnak el. *Rajki* József, a szobrász, tulkomplikáltan keresi az egyszerüséget és inkább a gondolatot sulyositja szobrászivá, semmint az anyagot frissiti müvészivé. De ebből a vajudásból még lehet valami. Egyik teremben *Veres* A. Pál állitja ki fotografiai tanulmányait, egy sorozat előkelő és müvészi portrét és néhány nagyszerü gyermektanulmányt. *(m.)*

NN. 1932. XI. 25.

Bardóc Lajos

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

M. 1932. XI. 25.

Bardón Lajos

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

Mfr. 1932. XI. 22.

megírva

Bardócz Lajós

festő

atyja a hasonló nevű ismert festőnek.

lásd

2

Rajzoktatás

1943. 63. l.

Biró Béla dr:

A kolozsvári Normál Rajzoda.

Erdélyi Helikon

1943. jun.

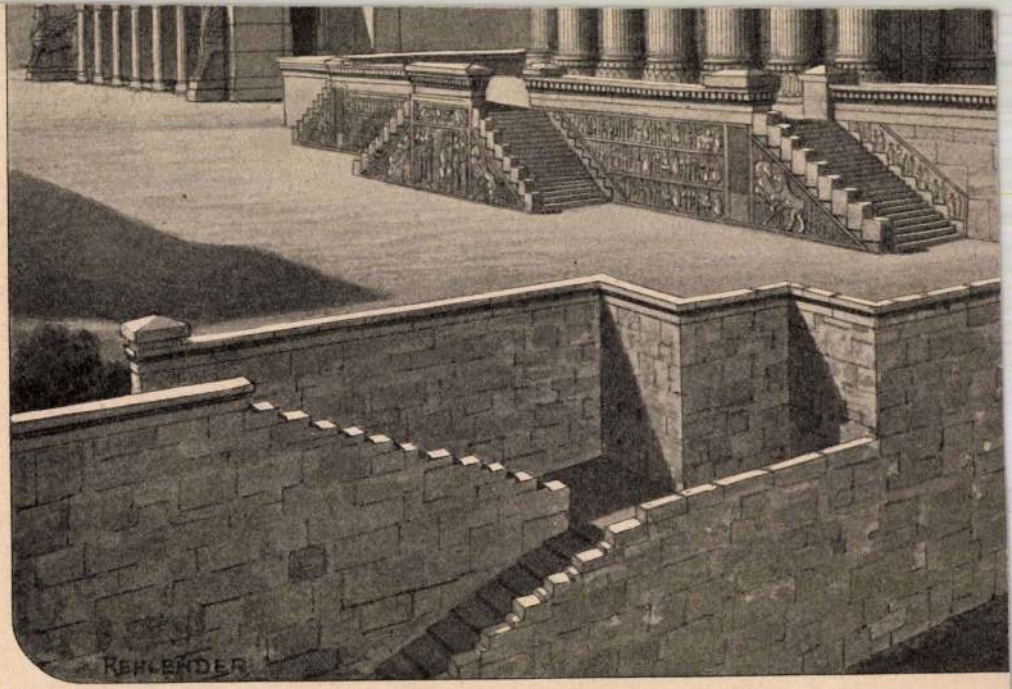


Der Thronsaal des Xerxes in d

Bardócz

B. 3. *Lajos*, festő, • Szentkatolna 1885. A bpesti képz. főiskolán tanult. 1909 óta mint rajztanár működött Kevevárán, Szilágysomlyón és Budapesten. Naturalista tájképeket fest, melyekből 1928. gyüjt. kiállítást rendezett a Nemzeti Szalónban.

Ö. Gy. I. 72. l

Lajos Vilmos badeni örgróf:

Mellig látható, kissé
ábrázolva, melynek kerete p
jusza és szakálla leberetvál
Ke vége lelóg. Oldalt lobog
mertől megszakitott hat

Ludwig Wilh
den, ü: Hochber
Spanheim, ü:
denweiller, Lohr
ral über die C

Rézmetszet, méretei

92

Ch. Boethius: Krieg

Bardócz Lajos

Magyar Művészet
1928. 68

BARDOCZ LAJOS
11. Tihany, olajf.

Nemzeti Szalon
Magyar tájak
1939. Dec.

Bardócz Lajos id

festő

l.

Rajzoktatás

1943. IV. évf. 8 sz.

63. l.

tatásügyi Miniszteriumnak

Budapest.

Az ócsai ref. templom helyreállításának befejezése után a Műemlékek Országos Bizottságának épitési tszközeit Ócsáról a budapesti Schulek-bástyában levő anyagraktárba kellett visszaszállítani. E szállításnak költségei a./. csatolt elismervény és vasuti fuvarlevél szerint összesen 823,200 (Nyolcszázhuszonhárom-ezerkettőszáz) koronát tettek ki. Ezt az összeg tévesen a Bizottság által kiadott képeslevelezőlapok jövedelméből fizettetett ki. Hogy e hibás kifizetés orvosoltassék, tiszteletteljesen felkérjük a Nagymélt. Miniszteriumot, hogy a fentjelzett összeget

1939. Magyar Tájak kiáll.
Tihany, olaj

Csikós kendő, pasztell.
Tüküs előtt, paszetell.
Fiu, pasztell.
Pirosruhás. pasztell.
Tanulmány, pasztell.
Női profil, pasztell.
Vörös talár, rajz.
Lelkész, rajz.
Nagybánya, rajz.
Piac, rajz,
Piac, rajz.
Oreg ember, rajz.
Park, rajz.

1939. Magyar Tájak kiáll.

Tihany, olajf,

Bardócz Lajos
festő

Nemzeti Szalon

# B a r d ó c z  L a j o s .

## 1928. Csoport kiállitás.

Az én felum
Gelencei havasok Háromszéken,
Budakeszi erdőrédzlet,
Rét a barcasági rómon.
Erdő széle az Alpeseken
Tölgyfák az Alpesek tetjén
Gödölői parkrészlet,
Borus felhök,
Alkonyat Rohits fürdőn,
Szénapajta,
Faluvége,
Violák,
Bánáti falu télen,
Szülőházam,
Vasárnap délelőtt eg y háromszéki faluban
Virágos székely tornác,
Eső után az Alpesekben,

## 1931. Tavaszi tárlat.

Gyümölcsárusok, olaj
Vörsberény fő-utcája, olaj
Névnap után, olaj

## 1932. Tavaszi tárlat

Gyümölcsárusok, olaj
Vörösberény főutcája, olaj
Névnap után, olaj

## 1932. Gyüjteményes kiáll.

Virágos ablak, olajf,
Nyári bucsu, olajf,
Heverő leányakt, olajf,
Napraforgos cigányleány, olajf,
Cirkus, olajf,
Napraforgok, olajf,
Halászcsárda, olajf,
Egy ujságiró, olajf,
Önarckép, olajf,
Ősz, olajf,
Mucsarnok. olajf,
Johann, olajf,
Nagybánya, olajf,
Virágos cigányleány, pasztell
Vöröshaju leány, paaztell.
Kalapos hölgy, pasztell.
Fekete haju, pasztell.
Bundás hölgy, paztell.

Szekes Bardócz Árpád festete kaid ott.

# Bardócz Lajos

Szentkatolnán (Háromszék m.) az 1885. évben született. Középiskolai tanulmányait Kézdi-Vásárhelyen; művészi tanulmányait pedig Budapesten a „Képző művészeti Főiskolán" végezte, mint Hegedüs László, Zemplényi, Réber és Edvi Illés A. tanítványa. Itt szerezte meg középiskola rajztanári oklevelét is 1909-ben. Mint középiskolai ~~rajztanári oklevelét is~~ tanár Kézdivárom (Temes m.); Szilágysomlyon és Budapesten működött. Koll. kiáll. a Nemzeti Szalonban 1928. január.

fölött ~~[illegible]~~ uralkodó Csucshegyen, látjuk a ben-
át és apátságát, melyet a nap sugarai
k, balra pedig a község házai tornakoz-
. Az előtérben a tó vize foglalja el, melynek
~~[illegible]~~ Az égbolt felhőzött. Tetszése jobbra:

50: 65 cm.

kelt ~~[illegible]~~ 92880 (sz. leirattal 600 koronán
: IX. 14-én (488/901.)
az 1902: VII. 16-iki 16026 szvsz. leirat.

14
14
33

1852
1885

Bardócz Lajos

kiáll.

Nemzeti Szalon

1928 jan.

~~Fővárosi~~

Bardócz Lajós

kiáll.

Nemzeti Szalon

1932. nov.

~~Tőv. képt.~~

Vyardóce Lajos

1904/5 – 1908/9

Ferbépzőmfőiskola

65. l.

Bardócz Lajos

Nemzeti Szalon
58. csop. kiáll.
1928. jan.

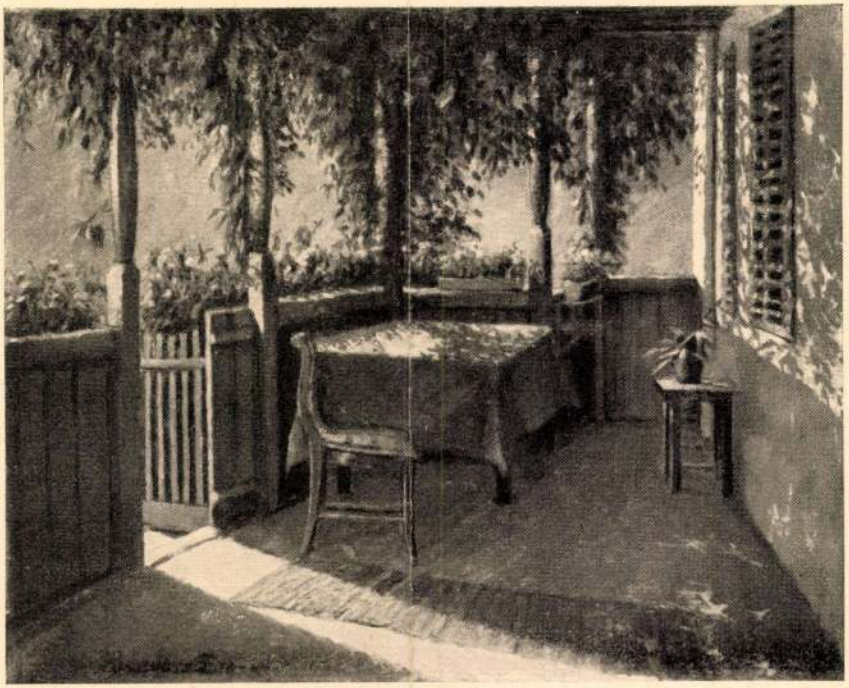

**BARDOCZ LAJOS:**
**Virágos székely tornácz**



**BARDOCZ LAJOS:**
**Vasárnap délelőtt egy háromszéki faluban**

Bardócz Lajos
festő

Ert, 1928

~~Toporczi régiségek VIII. 231.~~

Bardócz Lajos

festő



**BARDOCZ LAJOS:**
**Vasárnap délelőtt egy háromszéki faluban**

Barkász Lajos
festő
Napsütés, olaff.
700 k.

Nemzeti Szalon

1913. jub. kiáll.
sét

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 FEB 10
Bardócz Lajos

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

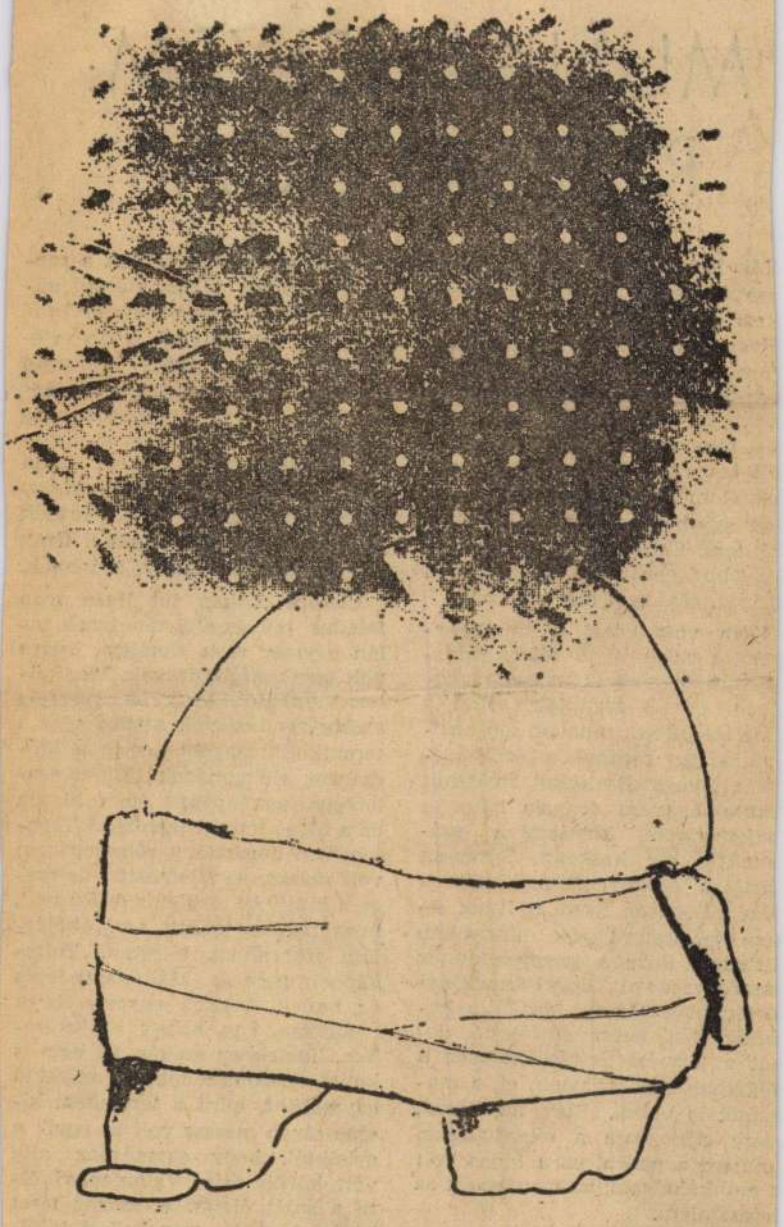

Bardócz Lajos: Firka

# MUNKAHELYEM: RÓZSALUGAS

Minden áldott nap fölszálltam gyorsvasútra — az S-Bahn-ra az Alexanderplatz hatalmas ályaudvarán, leültem a kocsiban, romra tettem a szemüvegemet, omótosan olvastam a Népszaadságot, vagy az ÉS-t, nem les-m, mint a többi külföldi, mikor ell leszállni, a Treptow-i park egállónál gépiesen fölkeltem, kár egy bennszülött berlini, s leszálltam. Ebben a Népligetnél is agyobb parkban dolgoztam a yáron, csaknem egy hónapig.

Nem volt közel a munkahe-vem, a vasúttól jó félóra járás-yira, a világ egyik legszebb kert-ében. Pávák fogadtak, aztán a ibe telepített szabadon élő házi-yulak, egy forduló, a sörösbódé-ál a Nyugat-Berlinből átrándult ekete barettes francia katonák ajomszigete, kisvártatva szá-unkra oly keskeny Spree-ág artjára értem, ott úszkáltak a em különösen tiszta hattyúk — em tehettek róla, ők mindennap ürödtek, dehát a környezet, a víz zennyezett volt. Egy Vérmezőnyi érség következett, körülötte ha-almas fák, egész zord erdő, de-át a természetleírásokat még a ókaiban sem olvastam el, a ma-amét is unom. Elég az hozzá, ogy eljutottam a rózsalugasba, eültem a padra, ez a lugas volt munkahelyem, ha úgy tetszik az óasztalom.

Az NDK nyaranta rendezi a — issé érzelmesen csengő — Szobor s virág című kiállítást, s a német szivacs) vágatja ki önáluk a rendező a szobor teljes méretű sziluetjét, aztán a domb tetejéről dirigálja a szobor-park hadrendjének fölállását. Amikor közérzete megnyugodott már, egyszerűen kicseréltetí a pehelysúlyú műanyag fantomokat valódi bronzszobrokra, kőszobrokra. Minálunk ennyi pénz nincs, meg alighanem az iparos becsületem is tiltakoznék az ilyen látványos játéktól. Csak maradjanak a mázsák, a tonnák.

Viszont ritkán jut ilyen szép feladat művészettörténésznek, talán egyszer csak életében. Végre volt tere a szobraimnak. Meg kellett tanulnom, hogy az ilyenféle szobor-rendezésnek semmi köze a teremkiállításokéhoz, még a Műcsarnok előkertjének 1978-as szobor-gyűjteményéhez sem. hiszen ez a füves terület igen kicsi. Treptow-ban nemcsak a rózsalugasom volt messze az állomástól, de maga a kiállítási terület is óriási volt, húsz percbe tellett, amíg bejártam szobraimat a réten. Voltaképpen nem is kiállításrendezés ez, hanem inkább egyes szobrok beállítása, úgy ahogy a közterekeken, ligetekben szokás. Itt nem is kellet viszonyítanom a műveket egymáshoz, mint a teremben, hiszen olyan messze volt az egyik a másiktól, hogy egymáshoz alig volt közük már. Valamennyi élte a saját életét. A szobor teret kíván, levegőt, meg kellett találni minden darab méretének megfelelő auráját. Háttér viszont a szabad természetben is kell. Ez is

Bardócz Lajos

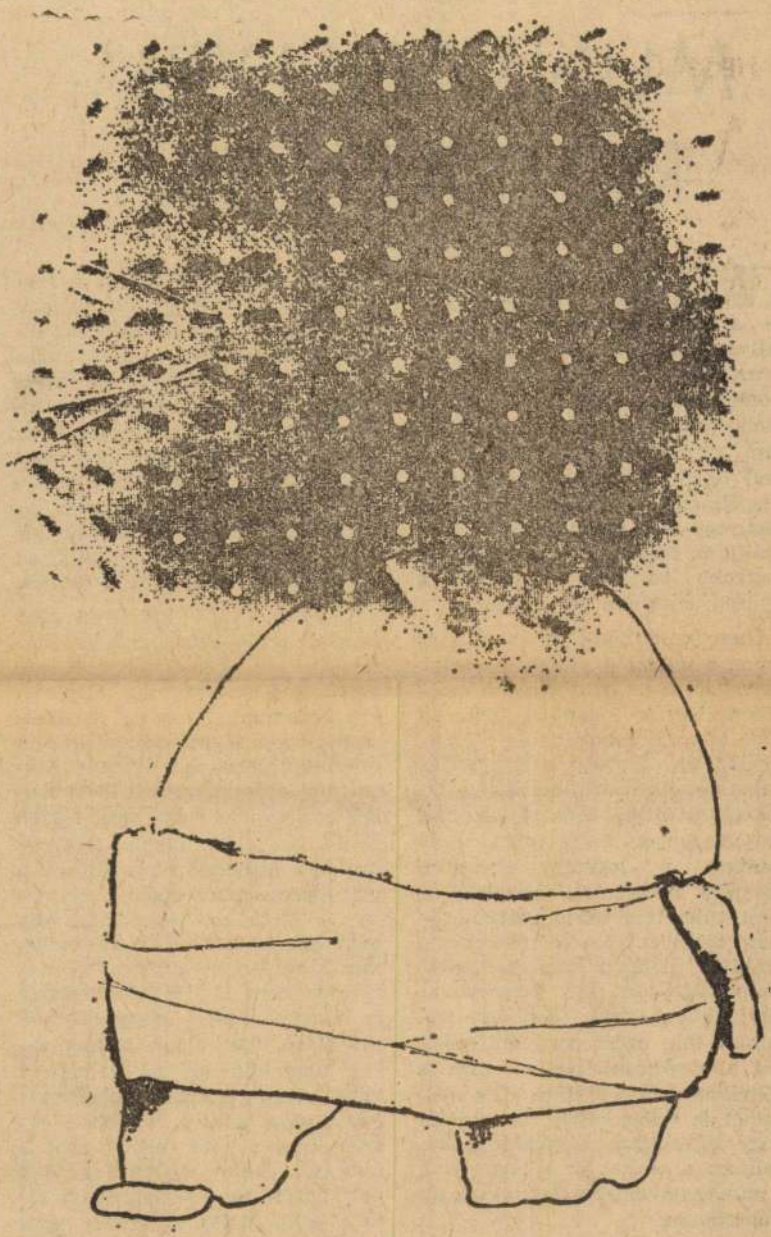

**Bardócz Lajos: Firka**

Élet és Irodalom, Bp. 1979. febr. 10.

XXIII. évf. 6. sz.11. lap.

# MUNKAHELYEM: RÓZSALUGAS

Minden áldott nap fölszálltam a gyorsvasútra — az S-Bahn-ra — az Alexanderplatz hatalmas pályaudvarán, leültem a kocsiban, orromra tettem a szemüvegemet, komótosan olvastam a Népszabadságot, vagy az ÉS-t, nem lestem, mint a többi külföldi, mikor kell leszállni, a Treptow-i park megállónál gépiesen fölkeltem, akár egy bennszülött berlini, s leszálltam. Ebben a Népligetnél is nagyobb parkban dolgoztam a nyáron, csaknem egy hónapig.

Nem volt közel a munkahelyem, a vasúttól jó félóra járásnyira, a világ egyik legszebb kertjében. Pávák fogadtak, aztán a fűbe telepített szabadon élő házinyulak, egy forduló, a sörösbódénál a Nyugat-Berlinből átrándult fekete barettes francia katonák majomszigete, kisvártatva számunkra oly keskeny Spree-ág partjára értem, ott úszkáltak a nem különösen tiszta hattyúk — nem tehettek róla, ők mindennap fürödtek, dehát a környezet, a víz szennyezett volt. Egy Vérmezőnyi térség következett, körülötte hatalmas fák, egész zord erdő, dehát a természetleírásokat még a Jókaiban sem olvastam el, a magamét is unom. Elég az hozzá, hogy eljutottam a rózsalugasba, leültem a padra, ez a lugas volt a munkahelyem, ha úgy tetszik az íróasztalom.

Az NDK nyaranta rendezi a — kissé érzelmesen csengő — Szobor és virág című kiállítást, s a német részleg mellé egy másik nemzet szobrászait látja vendégül. Tavaly voltak a magyarok, az idén talán a finn szivacs) vágatja ki önáluk a rendező a szobor teljes méretű sziluetjét, aztán a domb tetejéről dirigálja a szobor-park hadrendjének fölállását. Amikor közérzete megnyugodott már, egyszerűen kicseréltetni a pehelysúlyú műanyag fantomokat valódi bronzszobrokra, kőszobrokra. Minálunk ennyi pénz nincs, meg alighanem az iparos becsületem is tiltakoznék az ilyen látványos játéktól. Csak maradjanak a mázsák, a tonnák.

Viszont ritkán jut ilyen szép feladat művészettörténésznek, talán egyszer csak életében. Végre volt tere a szobraimnak. Meg kellett tanulnom, hogy az ilyenféle szobor-rendezésnek semmi köze a teremkiállításokéhoz, még a Műcsarnok előkertjének 1978-as szobor-gyűjteményéhez sem, hiszen ez a füves terület igen kicsi. Treptow-ban nemcsak a rózsalugasom volt messze az állomástól, de maga a kiállítási terület is óriási volt, húsz percbe tellett, amíg bejártam szobraimat a réten. Voltaképpen nem is kiállításrendezés ez, hanem inkább egyes szobrok beállítása, úgy ahogy a közterekben, ligetekben szokás. Itt nem is kellet viszonyítanom a műveket egymáshoz, mint a teremben, hiszen olyan messze volt az egyik a másiktól, hogy egymáshoz alig volt közük már. Valamennyi élte a saját életét. A szobor teret kíván, levegőt, meg kellett találni minden darab méretének megfelelő auráját. Háttér viszont a szabad természetben is kell. Ez is adódik. A nagyplasztika háttere a fák lombja, a kisebbeké a bozót. Rájöttem arra is, hogy a fehér kő,

Bardocz Lajos
festő

Baudelaire - illusztráció

Repr.

Korunk 1970. VII. 1088.

Bardócz Lajos

Bartók /1970/

Ref.

Kossuth 1970. VIII. 11 p 5.

Bardócz Lajos

Svatí Lajša

Kornuk 1970 x.

Bardócz Lajos

Illustrációi Páskándi Géza: Vendégség c. művéhez. Rész.

Korunk 1970. IV. 538, 544.

Bardócz Lajos

Illusztráció

Repr.

Soria Titel: Téli utazás. 871. old.

Korunk 1970. VI.

Bandóczy Lajos

Illustráció, repr.

Korunk, Kolozsvár, 1970/6.

Bandóczi Lajos

Illusztráció; repr.

Korunk, Kolozsvár, 1970/4.

538. l.

Bandócz Lajos

Illusztráció, repr.

Korunk, Kolozsvár, 1970/4.

544.l.

Baráth Lajos

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

Est 1932. XI. 25.

Bardócz Lajos

MH .. 1932.

# A Nemzeti Szalón gyüjteményes kiállítása

A *Nemzeti Szalón* csütörtökön megnyílt gyüjteményes kiállításán bemutatkozott négy festőművész közül ketten-ketten homlokegyenest ellenkező irányt képviselnek. *Bardócz* Lajos és *Radnay* József a naturalista irány hívei. Tájképeik, amelyek biztoskezű festeni és rajzolni tudásra vallanak, a természetet a maga mivoltában hozzák elénk. Mondanivalójukból a tegnap tiszta hangja és egészséges problémája árad. Ezzel szemben ízig-vérig maiak *Halvax* Gyula és *Kern* Andor festményei, amelyek biztató ígéretet nyujtanak a jövőre nézve.

*Halvaxnak* különösen a tájak iránt van érzéke, a tompított színek egész skálája vibrál lefojtott, ködben, párában úszó képein, különösen a fény tónusának számtalan változatát tudja megfogni. Ugyanakkor *Kern* főerőssége a portré, egész sereg arcképe egy idealizált, harmónikus világképet tükröz vissza. Aktjaira is ugyanez a kompozicionális készség áll, szociális témájú képei ezzel szemben modorosak. A szobrászatot egyedül *Rajki* József képviseli, friss, merész plasztikájú dolgaival. Jellegzetesen újszerüen stilizált agyagfigurái, mint az autósé vagy a pilótáé, amelyeken szerencsés intuicióval testesíti meg a két hivatás szintétikus képét.

Kulturáltak *Veres* A. Pál fényképei is. Ezúttal nemcsak közismert gyerekfotóit hozta el, hanem a felnőttek díszes galériáját is, amelyben az ábrán túl nem egyszer az embert is sikerrel tudja megrögziteni. A gyüjteményes kiállítást *Weiss* Clara ízléses kerámiái teszik teljessé.

(p. gy.)

MH. 932 XI. 25

érkezett magyar delegáció, *Nickl* Alfréd rendkívüli követ és meghatalmazott miniszterrel az élén, csütörtök délután megkezdte a megbeszéléseket az osztrák megbizottakkal. Egyidejűleg a szövetségi kancelláriai hivatalban kidolgozzák a végleges szövegezéseket.

Bardócz Lajos

# A Nemzeti Szalón kiállítása

***Bardócz*** Lajos és *Radnay* József naturalista tájképei mellett két fiatal festő első kollekcióját látjuk a szalonban. *Halvax* Gyula lírai lélek, sokszor a szentimentalizmusig az. A természetet keresi, de inkább a hangulatot látja meg benne, mint az ősien szépet.

*Rajki* József neoprimitív szobrász a legmarkánsabb alakja a kiállításnak. Ősi plasztikai érzéke emlékeztet a festő Nagy-Balogh Jánosra, de figyelmeztetni kell arra, hogy a primitívség magában nem stílus, legfeljebb egy erőtartalék, amelyből jó eredményekhez lehet eljutni. *Veres* Pál artisztikus fényképei nagy ízlésről és tudásról tanuskodnak. Legjobban tetszenek igaz humorral meglátott gyermekportréi. (G.)

M. N. 1932 XI/25

MO. 1932. XI. 25.

Bardóczy Lajos

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

EK. 1932. V. 24.

Bardócz Lajos.

a Nemzeti Szalon 57. ik csoport-kiállításán tájképei szerepelnek. (emlitve.)

Magyarság, 1928. jan. 22.

Bardócz Lajos

Munkájával szerepel a vámszaki tiszt.képző-
művészeti kiáll.-én.

M.934.XII.18.

Bardócz Lajos.
festőművész.

928 I 17 MAGY

* **A Nemzeti Szalon csoportkiállítása.** A Nemzeti Szalon ötvennyolcadik csoportkiállítása, amelyben *Bardócz* Lajos, *Bühler* Hans Adolf (karlsruhei akadémiai tanár). Nino *Busetto* (olasz), *Faragó* Géza, *Kammerer* Mária, *Lóránt* Mihály, *Radnay* Miklós és *Vadász* Ilona festőművészek, valamint *Patzó* Pál szobrászművész vesznek részt Vasárnap, január 22-én, délelőtt nyílik meg ünnepélyesen. A sajtóbemutató pénteken délután és szombaton délelőtt lesz. — A Képzőművészek Vidéki Szövetségének kiállítása, melyet mindvégig a közönség állandó érdeklődése kisért, szerdán délben bezárul. *Kertész* K. Róbert államtitkár, a művészeti ügyosztály főnöke, vasárnap tekintette meg a tárlatot és nagy elismeréssel nyilatkozott *Déry* Béla igazgatónak, a kiállítás rendezőjének, ugy a kiállítás magas szinvonaláról, mint a vidéken működő művészlehetségek tömöritésének szükséges voltáról. Megigérte hogy az uj szövetség munkáját figyelemmel és megértéssel fogja mindig kisérni

Magyarság, 1928. jan. 17.

4

Bardócz Lajos.

festőművész.

N. U. 928 I. 18

— A Nemzeti Szalon uj csoportkiállitása. A Nemzeti Szalon ötvennyolcadik csoportkiállitása, amelyben *Bardócz* Lajos, *Bühler* Hans Adolf (karlsruhei akadémiai tanár), *Nino Busetto* (olasz), *Faragó* Géza, *Kammerer* Mária, *Lóránt* Mihály, *Radnay* Miklós és *Vadász* Ilona festőművészek, valamint *Patzó* Pál szobrászművész vesznek részt. Vasárnap, január hó 22-én, délelőtt nyilik meg ünnepélyesen. A sajtóbemutató pénteken délután és szombaton délelőtt lesz.

Nemzeti Ujság, 1928. jan. 18.

7

Bardócz Lajos.

A Nemzeti Szalon csoportkiállításán tájképei szerepelnek. (említve)

Nemzeti Ujság, 1928. jan. 22.

Bardócz Lajos.
Festőművész

M. 928 I. 29

* **A Nemzeti Szalon csoportkiállítása.** *Bühler* professzornak, valamint ezzel kapcsolatban *Bardócz* Lajos, *Faragó* Géza, *Busetto* Nino, *Kammerer* Mária, *Lóránt* Mihály, *Radnay* Miklós, *Vadász* Ilona festőművészek és *Patzó* Pál szobrászművész gyüjteményes kiállitását az igazgatóság a nagy érdeklődésre való tekintettel február 2-ig meghosszabbitotta.

Magyarság, 1928. jan. 29.

Bardócz Lajos: festőművész,

Uj Nemzedék, 1928. Jan 24.

— **A Nemzeti Szalon kiállitásának megnyitása.** A Nemzeti Szalon 58-ik csoport-kiállitása vasárnap délelőtt 10 órakor nyilt meg. Ez a csoportkiállitás *Bühler Hans* Adolf karlsruhei tanár felstő- és szobrászmüvész, *Bardócz* Lajos, Nino *Busetto* (olasz), *Faragó* Géza, *Kammerer* Mária, *Lóránt* Mihály, *Radnay* Miklós és *Vadász* Ilona festőmüvészek, valamint *Patzó* Pál szobrászmüvész müveiből tömörült igen gazdag és érdekes tárlattá. A megnyitáson a vallás- és közoktatásügyi minisztérium részéről megjelent: *Kertész* K. Róbert h. államtitkár, *Haas* Aladár dr. osztálytanácsos, a székesfővárost *Buzáth* János alpolgármester, *Liber* Ende tanácsnok és *Pacher* Béla képviselték. Megjelentek: *Schön* Hans német követ, *Strakotz* lengyel követ, Italo *Santelli* az olasz konzulátus részéről, továbbá bárcziházy *Bárczy* István államtitkár, *Andrássy* Gyula gróf és neje, *Andrássy* Dénes gróf, *Prónay* Gyula báró, *Hadik-Barkóczy* Endre gróf és neje, *Odescalchy* Károlyné hercegné, *Nékám* Lajos dr., *Wildner* Ödön, *György* Kálmán, *Ugron* Gábor, *Kratochwill* Károly altábornagy és még igen nagy sora az előkelőségeknek. A közönség szinte zsufolásig megtöltötte a termeket, s azokban a délutáni órákig változatlan maradt az érdeklődés. A kiállitás a Nemzeti Szalon összes termeiben (Erzsébet-tér) naponta 10—2-ig van nyitva.



Bardócz Lajos.

A Nemzeti Szalon csoportkiállításán tájképei és „Vasárnap délelőtt egy háromszéki faluban" c. képe szerepelt. (említve.)

Pesti Hirlap, 1928. jan. 22.

Bardócz Lajos.
festőművész

A Nemzeti Szalon 52. vaporitki-
állításán képei szerepelnek.

Magyarság, 1928. jan. 20.

Bardóczi Lajos

High Life (grafika)

A Hét, 1913. nov. 16. 4. évf. 46 sz. 17 p.

Bardócz Lajos

Az 1973-as Országos Grafikai Szalon kiállításán
Kolozsvárott részt vett.

A Két, 1973. nov. 16. 4. ef. 46 m. 9 p.

Bardócz Lajos

Enescu (grafika)

A Hét, 1973. szept. 14. 4. ofj. 37 sz. 1 p.

Bandócz Lajos

A szimfónia-sorozata, Bach, Bartók, Enescu grafikái a zene szeretetéről vallanak.

A Hét, 1973. szept. 14. 4. évf. 37 sz. 10 p.

Bandócz Lajos

A kolozsvári nagy galériában nyílt kiállításán mutatta be a A jég kegyetlen birodalma c. színes fametszetét.

A Hét, 1973. szept. 14. 4. évf. 37 sz. 10 p.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 12

KORUNK

Bardócz Lajos

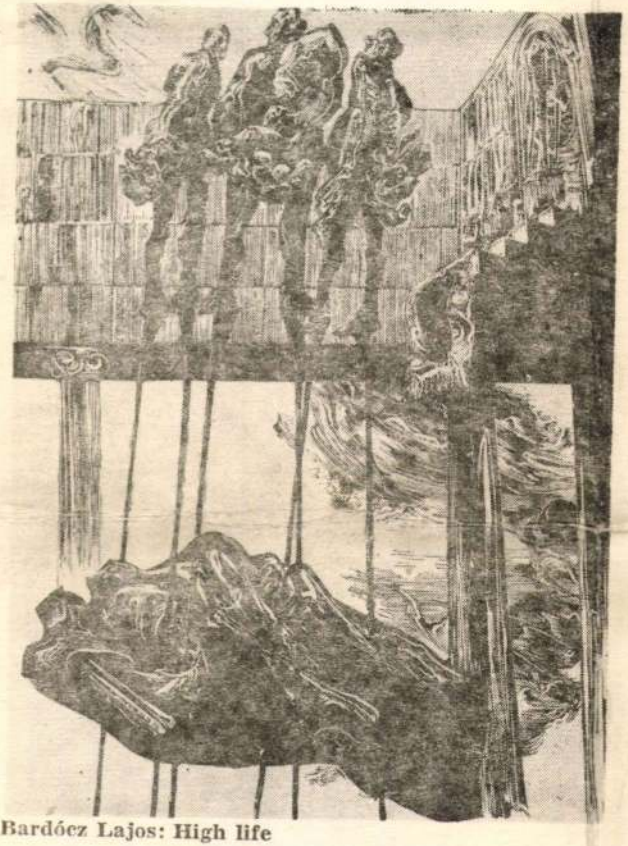

Bardócz Lajos: High life

TECHNIKA É

GODT ÉV: 1

KÖZBELÉP •

KÖLTÉSZETE

SZERKEZETÉNEK DINAMIKÁJA •

MIT NYER A SZOCIÁLMEDICINA

A SZOCIOLÓGIÁVAL? • ALSTED

ÉS ERDÉLY KAPCSOLATA • • •



1973 | 12

Bandócz Lajos

High life (grafika)

Konvx. 1973. dec. 32. erf. 12 m. borítólap.

Bandóczi Lajos

Illusztráció.

Konnek, 1973. okt. 32. evf. 10 sz. 1561 p.

Bardócz Lajos

Illuntrácio.

Koninc. 1973. nov. 32. cíg. 11 sz. 1707 r.

Bardócz Lajos

„A drámaíró" c. versét
közölte a 176. oldalon

Korunk Kolozsvár 1974/2

Bardóczy Lajos

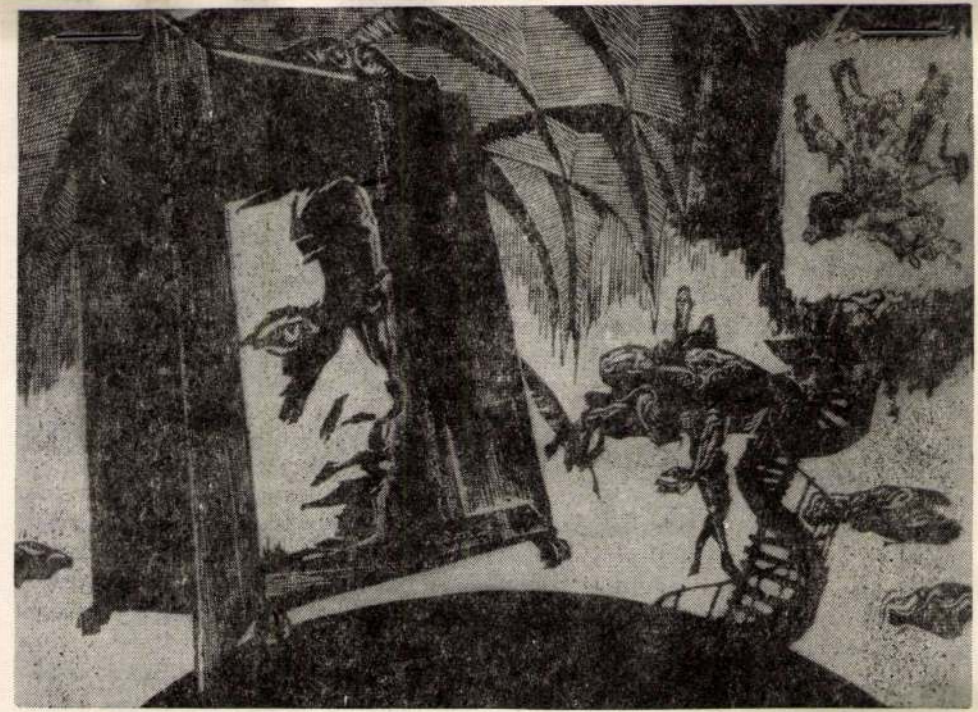

**Bardócz Lajos: A drámaíró**

Korunk Kolozsvár 1974/2 176. old.

Bardócz Lajos grafikus

lásd említve a 206. oldalon

Kommunista 1974/2

Bordócz Lajos

Vízipóló's

Kapus.

Korunk, 1972. 7-8. 1010.

Barabócz Lajos

Futók

Repr.

Karnak, 1972. 7. 4. ~~1100~~ 1101.

Gardos Lajos

Illusztráció

Kozmik

1975 32 oldal

Bardócz Lajos

„Rákóczi"

„Apaczai"

Kormk

1976 VII. 497 oldal

Bardócz Lajos

Megállíthatatlan sepülés

Kornuk

1975

233 oldal

MDK

Csoportkiállitás a Nemzeti Szalonban

Bardócz Lajos

Művész-Élet. 1932. dec. 1.

M.DK

Bardócz Lajos,

a N.Sz. által rend. 63.kiáll. egyikének a résztvevője. 1927.

A Nemz. Szal 4oo-ik és a KÉVE XX-ik kiáll.-a.
1929.febr.

MDK

Bardócz Lajos, festőm.

tájképei kedvesek, és fény- és árnyjátékai hangulatosak. /58.csop.kiáll./

Chroniquer: A Nemz. Szal. tárlatai.
Képzőművészet. 1928. 7.sz. 46.l.

Bardócz Lajos.

Kiállitotta müveit a Nemzeti Szalon 1932-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Bardócz Lajos.

A Nemzeti Szalon kiállitta müveit 1928-ban

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Bardócz Lajos

Müve szerepel a Korunk Galéria
"Ady szeme, Ady arca "c. kiállitásán

Kolozsvár, 1977. október

BARDÓCZ LAJOS

A kolozsvári Kisgalériában január 27.-én /1981/ megnyilt Bardócz Lajos grafikai kiállitása./rövid hir/

Utunk, XXXVI.évf. 5.sz. 1981 jan. 30. - 8.old.

BARDÓCZ LAJOS

Kántor Lajos:
A grafika ideje. /Bardócz Lajos kiállitásáról./

Utunk, XXXVI.évf. 8.sz. 1981. febr. 20. - 7.old., 1 képpel.

BARDÓCZ LAJOS

Szőcs István:
Bardócz **Lajos grafikái alá.**

Utunk, XXXIV.évf. 15. /1589./ sz.
1979. ápr. 13. 7.old. képpel.

lírikusként jelentke-
Verseinek gyűjteményét
ki *Mi lesz velünk?*
(Kv. 1924). Borongós
a ki nem élhető le-
a végzetet, az el-
végtelent, a halálfé-
kifejező sorai
érzékeny férfi
engednek betekin-
elnyomás fo-
a zsidótörvények
meg Edgár fiának
a *Haza* (Korunk
zárósorai: „ha-
lehet elveszíte-
bennünket el nem

*több* (1920) c.
színműve az I.
elsőként szín-
magyar darab
abban az év-
*Csoda* c. egyfel-
„misztérium"-át,
is kiadott *Syl-*
háromfelvonásos
1921) következett,
keresebbnek.
színpadán
ért el *Profesz-*
*Liszt első sze-*
val is. 1925-
*A taposómalom*
komédia négy
Liszt-darab a
Színházban is
A 20-as
rel játszott
rutinosan,
rettel álta-



lános társadalmi témákat vetett fel. Magyarra fordította Lucian Blaga *Zamolxe* c. misztérium-drámáját, melyet a román előadást megelőzően először a kolozsvári magyar színház mutatott be 1924-ben. *Liszt* c. „színpadi regényé"-ben (Kv. 1932) a nagy zeneművész pályafutásának kietlen magányát, emberi tragikumát dolgozta fel, *Teleki László* c. drámájában (Kv. 1936) már a honi sorsproblémákat vállalja: a 48-as forradalom és a Habsburg-elnyomatás korszaka kiemelkedő közéleti férfiújának életéből az utolsó fél esztendőt választotta témául, felvillantva a kelet-európai népek testvériségének szükségét.

A fasiszta veszély növekedésével erősödik baloldali kiállása. Bár akadtak elismerő méltatói, két utolsó könyvének visszhangtalansága, a Horthy-rendszer hivatalos szerveinek származása miatti diszkriminációi s végül fiának tragikus halála együttesen járultak hozzá lelki összeroppanásához. A KZST 1943. jan. 31-i ülésén Sényi László búcsúztatta.

Egy darabjának szövegére operát szerzett Delly-Szabó Géza, 1946-ban *Páter Gvárdián* címmel mutatták be Kolozsvárt.

*(K. Á.)*

Dienes László: *Mi lesz velünk?* B. O. új verskötete. Keleti Újság 1924. dec. 13.; újraközölve *„sejtelme egy földindulásnak"* 1976. 182—85. — Borbély István: *Új hangok az erdélyi magyar lírában (B. O.).* Erdélyi Irodalmi Szemle 1925/1—2. — Dsida Jenő: *Liszt.* Erdélyi Helikon 1932/8. — Kemény Gábor: *A Teleki-tragédia margójára.* Független Újság 1937/11. — Jancsó Elemér: *B. O. kiadatlan levelezéséből.* NyIrK 1962/2. — Kötő József: *Drámairodalmi örökségünk.* Korunk 1967/11. — Mózes Huba: *B. O. és Tompa László a versírás műhelyproblémáiról.* Korunk 1969/1.

**Bárd** Oszkár Róbert — **Tóth Árpád Irodalmi Kör*

**Bardócz** Árpád (Nagyilonda, 1888. ápr. 23. — 1953. aug. 9., Budapest) — műfordító, költő. Jogi tanulmányai elvégzése után tisztviselő volt Temesvárt, 1921-ben Magyarországra költözött s Vácon telepedett le, ott ültette át magyarra Goethe vígjátékait. Az Erdélyi Szemle, Pásztortűz, Erdélyi Helikon munkatársa. Jelentősebb műfordításkötetei: Thea Sternheim: *Anna* (kisregény, társfordító Roland Angerbauer, Tv. 1920); *Japán versek* (német közvetítéssel, Tv. 1920); Vasile Alecsandri-fordítások három kötetben: *Pasztellek* (Kv. 1926); *Emlék* (Kv. 1935) és *Könnycseppek* (La Fontaine Irodalmi Társaság kiadása, Bp. 1938).

**Bardócz** Lajos (Szászsebes, 1936. okt. 24.) — képzőművész. A kolozsvári képzőművészeti középiskola növendéke volt, jelenleg tanára. Főiskolai tanulmá-

BARDÓCZ LAJOS

RMIL I.

nyait a bukaresti Nicolae Grigorescu Képzőművészeti Főiskola grafikai szakján végezte, Kazár László osztályán. Pályája kezdetén előbb az Irodalmi és Művészeti Könyvkiadó, majd a Roumanie d'Aujourd'hui c. folyóirat művészeti szerkesztője, innen korai kapcsolata az illusztrációs műfajjal. Költői és prózai művekhez készített rajzai az Utunk, Korunk, Luceafărul, România Literară és Tribuna hasábjain jelennek meg. Közel 300 könyvborítót tervezett. Munkái közül jelentős Sadoveanu *Baltagul* (1961), Homeros *Odysseus* (1966) és Vasile Voiculescu *Zahei, a vak* (1972) c. műveinek könyvgrafikája. Az Ady-centenárium alkalmából az Utunk első oldalán közölte Ady Endréről készített metszetének arc-részletét (1977/45), Ady-illusztrációiból 11 fametszetet mutat be a Könyvtár (1979/4).

Murádin Jenő: *Jó grafikát...* Igazság 1973. aug. 2. — Mezei József: *„Szeretném, ha szeretnének..."* B. L. Ady-illusztrációiról. Könyvtár 1979/4.

**Bárdos** B. Artúr, családi nevén *Boros-Bárdos* (Kolozsvár, 1923. jan. 3.) — újságíró, költő, novellista. Középiskolát szülővárosában végzett. Előbb az Egység (1946—48), majd az Utunk (1948—58) szerkesztője. 1951-ben az *Ötven vers* c. antológiában szerepel. 1958 óta Bécsben él. Önálló kötete: *Virrasztó szerelem* (versek, 1955).

**Bárdos** László (Szalárd 1897. máj. 30. — 1960. szept. 21., Budapest) — újságíró, elbeszélő, dramaturg. Publicisztikai tevékenységét a Pesti Hírlapnál kezdi. 1919-től 1924-ig Nagyváradon a Szabadság munkatársa, s több rövid életű lap (Társaság és Művészet, A Világ) szerkesztője, majd ugyanott az Esti Lapnál dolgozik. Részt vett a Sallai Imre és Fürst Sándor halálos ítélete ellen tiltakozó nagyváradi röpirat szerkesztésében, amiért Horthy Magyarországából kitiltották. 1932-ben a kommunista irányzatú legális Szabad Szó, 1935-ben az Egy Hét, 1934-től a Nagyvárad és a Nagyváradi Napló felelős szerkesztője. Versei, riportjai, elbeszélései különböző lapokban jelentek meg, az Ellenzék és a Brassói Lapok munkatársa. 1944. márc. 19-én deportálták. Hazatérése után 1949-ig a nagyváradi Új Élet, majd a Fáklya szerkesztője, 1949-től a nagyváradi Állami Magyar Színház dramaturgja. 1951-ben Magyarországra távozott, ahol két ifjúsági regénye jelent meg: *A dzsidáskapitány* (Bp. 1954); *Melkun Menyhért utazása* (Bp. 1956).

Ştefan Körösi: *O revistă orădeană de orientare comunistă „Szabad Szó"*. A *Centenar Muzeal Orădean* c. kiadványban. Nv. 1972. 397—404.

BARDÓCZ LAJOS

grafikusművész

A Szatmári Képzőművészeti Alap Galériájában április 6.-án megnyilt Bardócz László grafikai kiállitása. /rövid hir/

Utunk, XXXVIII.évf.16.sz. 1983 ápr.22. 8.old.

BARDÓCZ LAJOS
grafikusmüvész

Takács Gábor:
Grafikai lapok poézise.

KORUNK, XLII.évf. 1983. 5.sz. Május
390-391.old., mellékleten képekkel.

Bardócz Lajos

Grafikái szerepeltek a Korunk Galériája
"Költők és grafikusok"c.kiállitásán

Kolozsvár,1978.március

Bardóc Lajos

2. illusztráció

A Hét. 1977. máj 27.

Bardócz Lajos

- 1 illusztráció

# Hét. 1977. jún. 17.

Bardócz Lajos

"Ady-illusztrációk"

A Hét. 1977. nov. 18

Bardóc Lajos

„A Rajt"

A Hét. 1976. nov. 19

Bardócz Lajos

„A riadultnál"

– grafika

A Hét 1975. aug 22

Bardócz Lajos

– A Kossuth Galériában ort-ley megnyílt Ady-emlékkiállításon munkáiból állítottak ki

(Kossuth hírei)

Kossuth 1977/10

Bardócz Lajos

„Az Illés szekerén"

-Adg illusztráció a műmellékleten

Korunk 1978/2

Bardócz Lajos

– grafikáival szerepelt a Komáromi Galériában 1978 május 13-án megnyílt „Grafikusok a szülőföldről" kiállításon

(Komáromi Lapok)

Komárom 1978/5

Bardócz Lajos,
grafikusművész, 3.) Folytatás

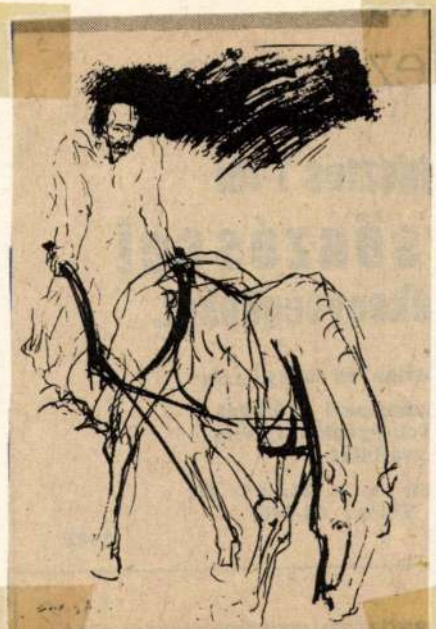

● Bardócz Lajos: Vázlat

Koloh Elek: Alkotók a Tiszánál.

Petőfi Népe, 1984. aug. 15.

Bardócz Lajos grafikusművész Kolozsvárról érkezett. A helyi művészeti szakközépiskolában reklámgrafikát tanít. 1960-ban szerzett diplomát a Bukaresti Képzőművészeti Főiskolán. Alkotásai több európai ország kiállítótermében szerepeltek már. A Román Képzőművészeti Szövetség tagja. A Kriterion és a Dácia Könyvkiadó rendszeresen közli illusztrációit, s grafikái a Korunk című folyóiratban is gyakran megcsodálhatók.

— *Bene József* kolozsvári barátom már járt e tiszakécskei művésztelepen, s lényegében az ő ajánlásának köszönhetem, hogy 1981-ben engem is meghívtak. Most vagyok itt második alkalommal. Az egyik fiatal erdélyi festő barátommal, Kádár F. Tiborral érkeztem. Volt egy meghívásom otthon, a szárhegyi művésztelepre is, de azt inkább visszamondtam, csakhogy itt lehessek... *Kondor Béla, Szász Endre, Würtz Ádám* művészete nagy hatással van az Erdélyben élő grafikusokra, nemcsak gondolatiságban, de plasztikus értelemben, a kifejezésmódot illetően is.

Vázlatait, itt készített rajzait nézegetjük. Lapjai kétségtelenül elgondolkodtatóak, még így „félkész" állapotban is. Fejtanulmányai magávalragadóak: nehéz róluk levenni a szemet. Nyűtt arcok, kun és székely vonások, s mintha évezredes szomorúság gyűrődne a konok redők mögé...

— Nyugodt, csöndes, szép vidék ez, de rám mégsincs olyan termékeny hatással, mint például Bozsóra, és persze mindazokra, akik itt születtek az Alföldön, akiknek itt kapaszkodnak gyökereik... Az én gyökereim a székely földbe ragadva táplálják művésze-

Bardócz Lajos, grafikusművész

Folytatás

Kolok Elek: alkotók a Tisznánál.

Petőfi Népe, 1984. aug. 15.

1.

temet. De azt hiszem, ez természetes is. Viszont: mindaz, amit hall, lát, s mindaz az élményrengeteg, amit átél az ember, ha sok esetben csak tudat alatt is, de elraktározódik benne. S olykor éppen egy-egy új élmény, új látvány, új környezet hatására felszínre törnek, alkotásra inspirálva. És kétségtelenül sok ilyen hatás ér itt. Két hete igazán boldog vagyok...

Bardócz Lajos, grafikusművész 1.) Folytatás

Ez a nyolcadik nyár, amikor képzőművészek táboroznak a kécskec Tisza-parton. Az elmúlt esztendőkhöz hasonlóan az ország más tájain élő alkotók is meghívást, kaptak az idén a művésztelepre, sőt ketten Romániából érkeztek a tábornyitásra. Tíz flető: Batári László, Borsó János, Bagó Bertalan, Zydlai Béla, Kádár F. Tibor, Pap S. Gábor, Rausz Szilveszter, Seres János, Szurcsik János és Vitt József-két grafikus: Bardócz Lajos és Würtz Ádám, a szép alkotómunkára inspiráló környezetben egy hónapot tölt együtt. — Közülük most kettőt közelebbről is bemutatunk: Szurcsik János és Bardócz Lajos művészeket.

Koloh Elek: Alkotók a Tiszánál.
Petőfi Népe, 1984. aug. 15.

BARDOCZ Lajos *77, 93, 95, 96,* 29
Szászsebes, 1936. október 4.
NG Képz. Főisk. Buk., grafikus

Banner Erdély

vek, mesterek, művés
többé-kevésbé párhuz
általános történelem
ténetirás feladata.
egyes objektumra vag
szükitő kriticizmus
fejlődését, viszont
általános fogalma és
egyes tárgy szemléle
gabb perspektiva. A
hanem kiegészitője a
vannak periódusok, a
közeli szemlélete le
az általánosabb megk

A 14. és 15. sz
ilyen megközelitéséb
ténetének az 1300-14
gyaló kötetét válasz

BARDÓCZ Lajos graf.

Művei Fonás 1991/3. sz.

# 3. A 14–15. SZÁZADI MŰVÉSZETT FOGALOMRENDSZERÉHEZ

A magyarországi művészet története nem szakítható ki eurápai kultúra történetétől. Kötetünk rendezőelveit és hogy ne kerüljenek ellentmondásba az európai gótik egyszersmind megfelelő módon juttassák kifejezésr sajátosságait is.

A gótikus művészet mintaképe és normája, mióta ez klasszikus gótika volt. A 19. század közepén gyakran r jelzővel illették, s ez a jelző magában foglalta a hanya önálló művészettörténeti szakaszként való szemléletéhe késői stílusok hagyományos típusaiként felfogott „bar alapot. Pozitív értelmezésének alapjait a stílustörté mindenekelőtt a salzburgi Franziskanerkirche példáj „optikai" minőség fokozott érvényesülésének tekintette „térstílus"-ként, a reneszánsz téralkotási mód párhuzar építészetet. Schmarsow „reformjavaslatai" jelentettél *Wilhelm Niemeyer,* majd *Kurt Gerstenberg* számára a r tik"-ról szóló elméleteik kidolgozásához. Ez a felfo megindult kutatásának alapjaként is.

*Georg Dehio* élesen ellenezte a késő gótikának párhuzamaként való tételezését, s ragaszkodott ahhoz, l értékeljék. A Dehio és Schmarsow közötti ellentét felve 14. század művészetének nagy részét a klasszikus g „doktrinérnek" nevezett fázis termékeit. A doktriné

BARDÓCZ Lajos

kiáll. Kolozsvár, Állami Magyar Színház, 1988. ism. Takáts Sándor: Bardócz-grafikai dimenziói. = Korunk, 1988, 4. 297–299.

Bibliography


Ki-U. Kobayashi, Hideo: Mary Stuart, 1588. 12m. Toledo Esbon: Swedish-Anglish dictionary. = Kenai, 1588, N. 237 - 239.

Az
Entergyi Kürének Céha
tagja

BÁRDOS ANNAMÁRIA

BÁRDOS ANNAMÁRIA (1945 – )

GYERTYATARTÓ (KERÁMIA; 35 CM)

1970 ÓTA SZEREPEL KIÁLLÍTÁSOKON. KEZDETBEN KORONGOZOTT MÁZAS KERÁMIATÁRGYAKAT, FŐKÉPPEN EDÉNYEKET KÉSZÍTETT. ÚJABBAN INTIM HANGVÉTELŰ SZÍNES RAJZOKKAL JELENTKEZIK



BARDÓCZ Lajos

Magyar Nemzet, 1991. julius 25



Bardócz Lajos rajza



FÜRDŐK, VIZEK, MEDENCÉK

# Fürödhetünk a szezon utolsó heteiben?

Májusban, a fürdőszezon előtt megkérdeztük a megyei tisztiorvosi szolgálat közegészségügyi osztályának vezetőjét, *dr.Tomecz Évát*, milyen minőségűek a megye felszíni vizei, és megfelel-e az előírásoknak a strandok, fürdők medencéinek vízminősége. Most, a szezon utolsó heteiben, a kérdés ugyanaz.

*— Májusban a felszíni vizek közül a Kamarás-Duna és Tiszakécskénél a Tisza csupán másodosztályú, tűrhető minősítést kapott. Mit mondhatunk ma felszíni vizeink minőségéről?*

— A megyei tisztiorvosi szolgálat kecskeméti laboratóriumában május óta több mint 150 vízvizsgálatot végeztünk, minden adat a rendelkezésünkre áll tehát. Ezek alapján jól látható, hogy a szárazság, a csapadékhiány megtette hatását: vizeink minősége romlott. A Duna tassi és kalocsai szakaszán a víz másodosztályú, tűrhető minősítésű, tehát még fürdőzésre alkalmas. Bajánál a nagy Duna–ágon viszont szennyezett a víz, ott nem lehet fürödni. Táblákkal azonban ezt nem jeleztük, mert ott nincs kijelölt szabadstrand. A Sugovica vagy Kamarás–Duna vize az egész évi vizsgálatok alapján tűrhető minőségű, azaz nem jelent ártalmat a fürdőzőkre.

*- Ezek szerint a Duna vízszintjének emelkedése nem javította a víz minőségét?*

- Mi is számítottunk erre, de sajnos a Dunába folyamatosan bevezetett szennyvíz az ár levonulása után sem csökkent, tehát nem lett tisztább a víz. Mi azonban a szennyvízbevezetések ellen, és a szükséges szennyvíztisztítók ügyében keveset tehetünk, mivel a tisztiorvosi szolgálat csak szakvéleményt ad az engedélyezés során. Nem minden felszíni víz ilyen szennyezett egyébként, a Ferenc-csatorna vize például Hercegszántó és Nagybaracska térségében első osztályú.

*— Mit állapítottak meg a Tisza vizéről és a megye tavainak vízminőségéről?*

— Tiszaalpáron a víz első osztályú, tehát oda nyugodt szívvel menetnek a fürdőzők. Nem mondható azonban ez el az egyetlen kijelölt tiszai szabadstrandról, a tiszakécskeiről, ahol július közepe óta kint is van a városi tisztiorvos rendelkezése értelmében a tábla, miszerint a víz szennyezett, fürdőzésre nem alkalmas. Természetesen jól tudjuk, hogy a víz már szennyezetten érkezik Bács-Kiskun megyébe, ráadásul az árhullám még többet hozott magával, ám a vizsgálatok azt mutatják, hogy szennyezett a víz a Tiszába ömlő bevezető csatornában is, tehát nem számolták fel a város közigazgatási területén sem az illegális szennyvízbevezetések mindegyikét. Ezért a tábla elvétele nem indokolt ebben a szezonban. A holtágak két fürdőhelyén: Tiszaalpáron — mint említettem — kiváló minőségű a víz, Lakiteleknél azonban augusztus 10-én harmadosztályú minősítést kapott, ami azt jelenti, hogy fürdőzésre alkalmatlan. Nem rendelkezünk azonban még minden vizsgálati eredménnyel, tehát a fürdést tiltó rendelkezés még nem születhetett meg, de az óvatosság nem árt.

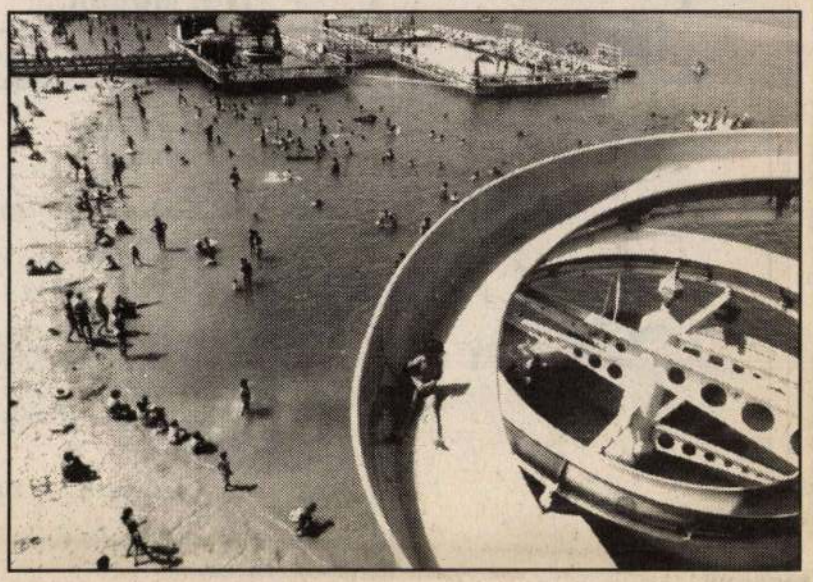

● A kecskeméti Szabadidőközpontban is ellenőrzik a víz tisztaságát.

A Sóstót kivéve tavaink vízminősége mindenütt tűrhető; a kecskeméti Záportározó–tó, a Szelidi–tó, a soltvadkerti Petőfi–tó, a kunfehértói tó, itt a víz fürdésre alkalmas.

*— Medencés fürdőinkben fürödhetünk-e az elkövetkező meleg napokban?*

— Ahol a vízvisszaforgatásos eljárást alkalmazzák, ott a vízminőség folyamatosan, tehát egész nap megfelelő. Példaként említhetem a kecskeméti Szabadidőközpont gyermekmedencéjét és a stégen lévő medencét is, vagy a kalocsai, a keceli, a kiskunhalasi strandfürdőket. A gond továbbra is a termálfürdőkkel van, ritkábban cserélik a vizüket, és a fürdőzők sem tartják be az elemi higiéniai szabályokat. Az előírás az, hogy a reggeli nyitáskor ivóvíztisztaságú vízzel kell a medencéket feltölteni, illetve maximum három naponként kell cserélni a medencék vizét. Most az ünnepek alatt nagy forgalom várható mindenütt, nem árt tehát betartani a szabályokat: fürdés előtt és után a zuhanyozó, a lábmosó használata kötelező. Az is nagyon fontos, hogy a gyermekek számára kijelölt medencékbe ne menjenek be a felnőttek, a gyerekek pedig ne fürödjenek a termálmedencékben. **Á.E.**

HATÁRÁTKELŐ GARÁNÁL?

# Szerbia nyugati kaput remél

*(Folytatás az 1. oldalról.)*

Természetesen az embargó feloldásával az új határátkelőhely sokat lendíthet a bácskai gazdaságon. Emellett humanitárius okok is szólnak, mert a környező településeken kevés olyan család él, amelynek ne lenne a határon túl rokonsága. Kezdetben úgy gondolták, hogy csak ideiglenesen, egy-egy ünnep alkalmával létesítenek átkelőt, de ezt az új lehetőségek és a két fél szándéka régen túlszárnyalta.

Amint Tényi Antal garai polgármester elmondta, a tárgyalások felgyorsultak. Az elképzelést a Megyei Közgyűlés vezetése támogatja, s egyetért az új határátkelő kiépítésével azoknak a településeknek a képviselőtestülete is, amelyek már rendelkeznek a térségben határnyiladékkal. A kivitelezéshez a falut elkerülő útra, és új, 3,5 kilométeres útszakasz megépítésére van szükség. A személyforgalom megindításához 55 millió, a teherforgalom bonyolításához pedig 74 millió forintra lenne szükség.

Az új határátkelési pont Zomborig 20 kilométerrel csökkentené az út hosszát, a Vajdaságba pedig a teherszállítást 35-40 kilométerrel. Más előnye is van az elképzelésnek, ugyanis megvalósításával mintegy 100 munkahely létesülne a garai emberek számára. **P.Z.**

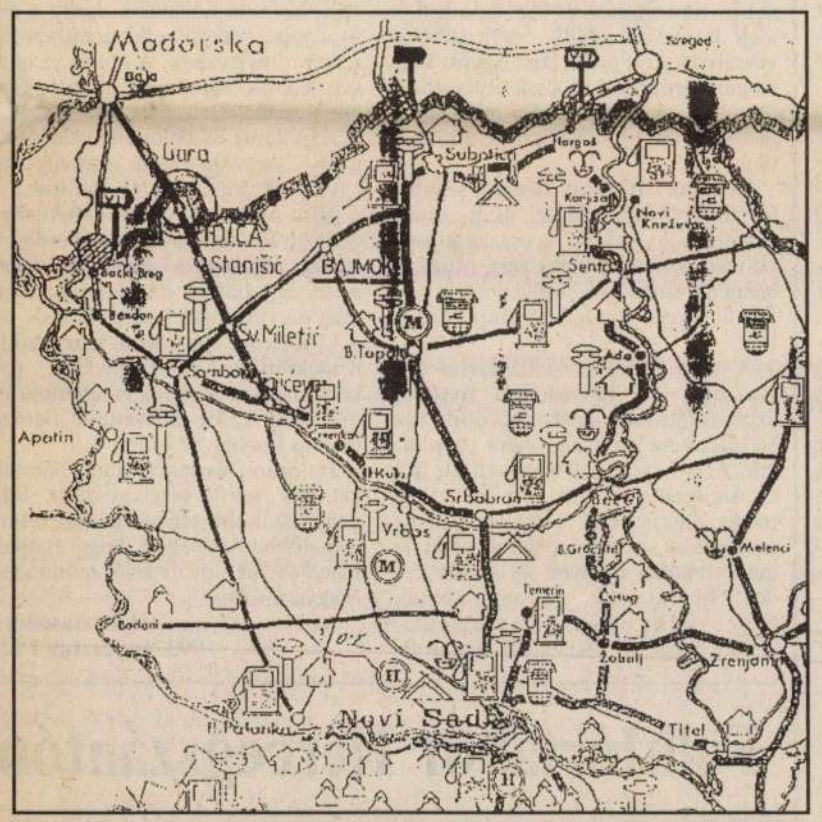


● A térkép mutatja, mennyi előnnyel jár, ha a terv megvalósul.

# Mérleg a gazdálkodásról

Pénzügyekről tájékozódott és döntött hétfőn Kunfehértó önkormányzata. Áttekintették a képviselők az első félév gazdálkodását, és elvégzésára adtak meghatalmazást a polgármesternek, s ezzel együtt a pályázaton nyert félmillió forint mellé 800

# Már az ecetet is hamisítják

# Pénzügyek




# Erőszak hivatalos személy ellen

Péntek este 10 óra körül a bajai Aranykorsó sörözőben két személy, B. Mihály helybeli, Mathiász utcai lakos és fiatalkorú társa, Sz. G. pécsi lakos hangoskodtak, s nem akartak fizetni. A kihívott és jogszerűen intézkedő rendőrrel szemben durván fenyegetőztek, majd B. Mihály egy sörösüveget eltört a falon, és megszúrta az üvegcsonkkal a rendőrtiszt arcát, aki 8 napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett. Az ügyet a szegedi nyomozóhivatal vizsgálja.

# Közlekedési akció Baján

Az elmúlt hét végén, pénteken, szombaton közlekedési akció volt a megyében, a bajai rendőrkapitányság területén is. Ennek eredményeként kiszabtak 87 helyszíni bírságot, 61 ezer 800 forint értékben, és 16 esetben tettek szabálysértési feljelentést ittas vezetés, engedély nélküli vezetés, gyorshajtás, lejárt műszaki engedély, és a kötelező felelősségbiztosítás hiánya miatt. Az akció egyik fő célja a száguldozó motorosok kiszűrése volt. Pénteken este Baján, a Szentháromság téren is tartottak egy átfogó ellenőrzést a motorosok körében, ám szabálysértéseket nem tapasztaltak, valószínűleg azért, mert az akciót előre meghirdették.

# Sikkasztó pénzbeszedő

Feljelentést tett múlt hét szerdáján a Démász Rt. bajai üzemigazgatósága R. I. vaskúti lakos ellen, aki villanyszerelőként és pénzbeszedőként

# Halasi Hetek

Rendhagyó vállalkozással ünnepli idén Halas augusztus 20-át. Ezen a napon kezdődik az az egyhónapos rendezvénysorozat, amelynek keretében a város gazdasági intézményei, egyesületei és egyéni vállalkozói megmutatják magukat, eredményeiket az idelátogatóknak. A halasi Hetek elnevezésű műsorsorozat idei sikerétől függ majd, képes-e a város ennek a vállalkozásnak hagyományt teremteni.

Péntek délelőtt tíz órakor főtéri fúvószene adja meg az ünnep hangulatát, a programok sorát pedig a polgármester nyitja meg 11 órakor. A kertvárosi általános iskolában tartja ünnepi ülését a város szenátusa 15 órától. Ez alkalomból osztják ki a városért kitüntetéseket, illetőleg ekkor történik meg a díszpolgári cím adományozása is. Az ülés megkezdése előtt az iskolába kihelyezett postahivatal alkalmi bélyegzést végez a gyűjtők nagy örömére. Ugyanitt nyílik az amatőr művészek kiállítása is.

Este a Helyőrségi Klubban Csipkebál, amelynek háziasszonya Makai Éva, a Bács Szépe cím birtokosa lesz, a zenét a Top Joy Band szolgáltatja. Éjjel a városháza tornyából tűzijáték zárja a rendezvénysorozat első napját.

A gazdag kínálatból ne felejtsük ki az immár hagyományos augusztusi sportprogramot, a Halasi Hajtás elnevezésű triatlonversenyt, amelynek a helyszíne ezúttal a strand lesz. A hétvége tartogat még sportcsemegét, szombaton tenisz- és sakkverseny, vasárnap pedig a Pásztor-tanyán lovas-íjász bemutató várja a kikapcsolódni vágyókat.

# Utcabál Baján

Augusztus 20-án Szent István király ünnepén változatos programot kínál Baján az Újvárosi Általános Művelődési Központ. A rendezvény délután két órakor sportversenyekkel kezdődik. Az iskola aulájában 5 órakor kiállítás nyílik Kínai holdújévi képek és színes tájképfotók címmel. Fél hétkor halfőzőversenyre kerül sor, amelyre 6 órától lehet nevezni az

# Megyék gyűlése Ópusztaszeren

**A Csongrád megyei Ópusztaszeren 19 megyei közgyűlés elnökének aláírásával ma nyilatkozatot fogadnak el a megyék képviselői, melyet az alábbiakban közlünk:**

Mi, Magyarország megyéinek önkormányzati képviselői azért gyűltünk össze, hogy István király őseink és hagyományaink tiszteletéről szóló intelmeihez híven kifejezzük a megyerendszer közel 1000 éves létének folytonosságát. Együttlétünkkel és összefogásunkkal hitet teszünk a nemzetével azonos érdekeket hordozó, országalkotó vidék mellett, amely 19 önálló, a fővárossal és egymással is együttműködő egységet alkot.

Immár véget kell vetni az egymásra mutogatásnak. Az átalakulás ideje hosszúra nyúlik, egyre több a veszélyeztetett érték, amit együtt kell megmentenünk. Nemcsak elviseljük, tiszteljük is a másikat, a másságot, hiszen csak egymás javára épülhetünk.

Ne csak útitársai, hanem segítői legyünk mindazoknak, akik tenni akarnak a jövőnkért. Az ország gondjai megoldásának kényszere munkál bennünk, amikor a társadalomhoz, a felelősséggel gondolkodókhoz fordulunk.

A magyar közgondolkodásba évszázadok óta beivódott a megyei azonosságtudat, amely működik ma is, hiszen az ember számára meghatározó, hol született, nevelkedett, hol él. Ami pedig létezik, az természetes módon élni is akar. A megye él, ezért megtartása — a települések által is egyre inkább igényelt — közös érdek. Bizonyosak vagyunk abban, hogy nincs és nem is lehet a települések többségétől elkülönülő, azzal ellentétes megyei szándék. Össznemzeti ügy az új, szilárd és tartós önkormányzati törvény megalkotása. A törvényhozás előtt olyan önkormányzati választási rendszer kidolgozásának próbája áll, amely a települési önállóság tiszteletben tartásával együtt lehetőséget nyújt a területi érdekek kifejezésére. Az önkormányzati rendszer hatékonyságának nélkülözhetelen feltétele a szabad társulás ösztönzése, a települési és a megyehatárokon átívelő önkormányzati együttműködés.

A történelmi hagyományok és az európai törekvések ismeretében hiszszük, hogy terület- és térségfejlesztő szerepet csak választott középszintű testület tölthet be.

Kölcsönös felismerés, hogy a megyei jogú városok elidegeníthetetlen részei a megyének. A közös szándékon alapuló törvényi szabályozás az elkülönülés ellenszere.

Az állami és önkormányzati igazgatás szétválasztását szabályozott együttműködésre építve óhajtjuk.

Nem hatalmat, hanem lehetőséget igényeltünk településeink és polgáraink gyarapítására, érdekeik védelmére. Így bátran remélhetjük: nemcsak Európa érték számunkra, de mi, a képviseleti alapokon szerveződő, demokratikus intézményként működő magyar megyék is lehetünk értékteremtők és közvetítők nemzetünk és Európa számára.

Ha erőnk és tehetségünk bennünket úgy segít, részt veszünk világunk, szűkebb-tágabb környezetünk lakhatóbbá tételében, hogy határon innen és túl vonzó arcát mutathassa Magyarország.

**Ópusztaszer,**
**1993. augusztus 18.**

# Folklórtábor Hercegszántón



# Kécskei képzőművész tárlata

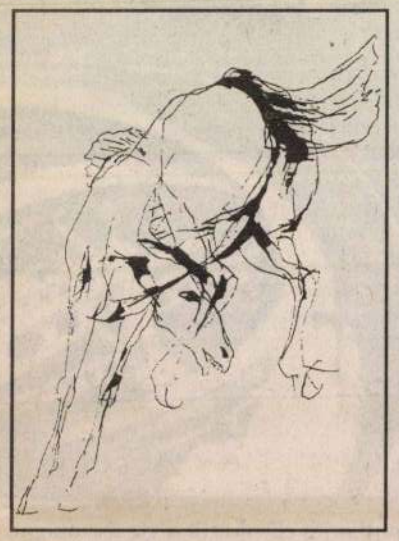

● Bardócz Lajos egyik grafikája.

Bardócz Lajos, a Tiszakécskén élő grafikusművész kiállítását nyitják meg holnap, 18 órakor a leányfalui Petőfi Sándor Művelődési Házban. A néhány éve Kolozsvárról áttelepült képzőművész nem először lép nyilvánosság elé: alkotásaival bemutatkozott már egyebek közt Budapesten, Békéscsabán, Százhalombattán, Bécsben, az USA-ban, Ausztriában, Stockholmban. A holnap kezdődő kiállítását Páskándi Géza Kossuth-díjas író nyitja meg.

SZABADSZÁLLÁS

# Népfőiskolai napok

Szabadszálláson augusztus 22-éig tart a népfőiskolai kulturális napok rendezvénysorozata. Az előadások délelőtt 10, délután 15, este pedig 7 órakor kezdődnek.

Ma a református gyülekezeti teremben dr. Takács Béla múzeumigazgató Ideálképek a keresztény művészetben címmel tart előadást, délután pedig Barsi Ernő népzenekutató a népzenei hagyományokról be-

# MAI MŰSOR

## TV I. MŰSOR

**6.05: Falutévé** — *géptippel, munkaügyi tippel, növénydoktorral*
**6.25: Határtól határig**
**6.35: Reggeli Mérleg**
**6.45: Híradó**
**7.00—9.00: Napkelte** — *Reggeli információs magazin*
**9.00—12.00: Napközi** — *A TV 1 napközi tájékoztató műsora — Benne:*
**9.30: Csodálatos a világ** — *Amerikai ismeretterjesztő filmsorozat:* **A túlélés évszakai**
**10.30: Arany** — *Új-zélandi kalandfilmsorozat, X/7. rész*
**11.30: Játék**
**12.00: Déli harangszó — Déli egyenleg**
**15.58: Napi műsorismertetés**
**16.00: Híradó**
**16.10: Hatalom és szenvedély** — *Ausztrál tévéfilmsorozat*
**16.40: Képújság**
**16.45: Újdonságok** — *Könnyűzenei magazin*
**17.20: Pénzvilág** — *Hírek, tények, információk*
**17.30: Mákvirágok** — *Szenvedély nélkül a szenvedélyről*
**18.15: Miami Vice** — *Amerikai krimisorozat:* **Yankee dollár**
**19.05: „Maradjatok meg szeretetemben! . . ."** *Keresztény életkérdések*
**19.12: Jó éjszakát kíván a Disney!**
**19.30: Híradó**
**20.00: Telesport**
**20.15: Görgey Gábor: Komámasszony, hol a stukker?** — *Komédia két részben*
**22.00: Új világ** — *Külpolitikai képes krónika*
**22.45: Arthur Koestler** — *Dokumentumjáték*
**23.35: Híradó**
**23.40: BBC-híradó**

## TV II. MŰSOR

**16.15: Műsorismertetés**
**16.20: Maja, a méhecske** — *Japán —osztrák rajzfilmsorozat.* **Édes otthon**
**16.45: Ötöd-ölő** — *Telefonos játék*
**17.00: Észbontó** — *Ismeretterjesztő magazin gyermekeknek*
**19.55: Gazdakör**
**20.25: Film és irodalom — Színes tintáról álmodom**
**22.00: Évforduló**
**22.05: Hírösszefoglaló**

## KOSSUTH

**Óránként:** Hírek — Időjárás — Útközben. **4.30:** Reggeli Krónika. **8.10:** Törvénykönyv. **8.20:** Műsorismertetés, programajánlat. **8.40:** Napközben — *Közérdekű magazin.* **11.05:** Rigórádió. **11.36:** Tom Jones. **12.00:** Déli Krónika. **12.30:** Ki nyer ma? **12.40:** Falurádió *(ism.)*. **12.50:** Külpolitikai figyelő. **13.05:** Vendég a háznál. **13.15:** Filmzene. **13.30:** A református egyház félórája. **14.05:** Klasszikusok mindenkinek — *Kamarazene.* **14.55:** Első közlés. **15.05:** A Határok nélkül naplója. **16.00:** Délutáni Krónika. **16.10:** Mindennapi gazdaság. **16.20:** Zeneférum. **17.05:** Hír-vidék. **18.00:** Esti Krónika. **18.30:** Ráadás. **19.05:** Sportvilág. **19.30:** Jó éjszakát, gyerekek! **19.40:** Gyárfás Endre irodalmi összeállítása. **20.05:** Népzenei emlékeim. **20.30:** Határok nélkül. **21.05:** Világstúdió. **22.00:** Késő esti Krónika. **22.30:** Terítéken. **23.05:** Archívumok mélyéről. **URH-ADÓN: 6.55—9.00:** Körzeti információs magazin. **16.00—17.00:** Az Amerika Hangja magyar műsora. **23.00:** A BBC késő esti magyar műsora. **23.45:** Nyelvlecke.

## PETŐFI

**4.30:** Hajnali dallamok. **6.03:** Reggeli csúcs. **7.40:** Sportreggel. **8.05:** Ezt hallgattuk anno . . . **8.50:** Apró-cseprő — gyerekekről. **9.00:** Hírek — Időjárás. **9.03:** Zöld telefon: 138-8082. **9.10:** Az én rádióm. **10.00:** Nemcsak zene. **10.25:** Miről beszélnek az asszonyok? **10.55:** Gordiusz plusz. **11.00:** Hírek — Időjárás. **11.03:** Családi persely, avagy a pénz is boldogít. **11.15:** Szív küldi . . . **12.00:** Nóták. **13.00:** Hírpercek. **13.10:** Derűre is derű. Autó a patakban. **13.35:** A Petőfi válaszol. **13.45:** Időjárás- és vízállásjelentés. **14.00:** Pihenőidő. *Benne:* **15.00:** Hírek — Időjárás. **17.00:** Hírek — Időjárás. **17.05:** Kölyökrádió. **17.32:** Ziccer. **18.30:** Segíthetünk? **19.00:** Hírek — Időjárás. **19.05:** Rockújság. **20.00:** Az én 1988-am. **21.00:** Hírpercek. **21.10:** Klasszikus operettekből. **22.00:** Zenészportré — Jean-Michel Jarre. **23.00:** Hírek — Időjárás. **23.03:** Sporthíradó. **23.10:** Máról holnapra — éjfél előtt. **0.15—4.20:** Máról holnapra — éjfél után. **4.03—4.20:** Csárdásmuzsika.

## RTL

**6.00:** Híradó. **7.00:** Halló, Európa — jó reggelt, Németország! **9.00:** A Főnök *(sorozat)*. **10.00:** Gazdag és szép *(sor.)*. **10.30:** Forró nyeremény. **11.00:** Rizikó — *játék*. **11.30:** Családi párbaj — *játék*. **12.00:** Magazin. **12.30:** A Springfield-sztori *(amerikai sorozat)*. **13.20:** Kalifornia klán *(amerikai sorozat)*. **14.10:** Baleseti osztály *(sorozat)*. Választási lehetőség. **15.00:** Gyilkosság a hobbija *(amerikai sorozat)*. **16.00:** Beszélgetés. **17.00:** Ki itt a főnök? *(amerikai sorozat)*. Nincs jobb a családnál! **17.30:** Borzasztó kedves család *(amerikai sorozat)*. Szülinapi ajándék. **18.00:** Fiatalok ma-

Bardócz József, festőművész

Közvetlenül a Díszítőművészeti Quadriennálé után a fővárosi Dalles-terem a Köztársasági Grafikai Szalonnak adott helyet. – Már a tavalyi Grafikai Szalonban is meglepően kevés volt a portré. Akkor Bardócz Lajos és Teodor Hrib elmelyült munkái jelezték, hogy milyen nemes és hálás feladat a portrékészítés.

Balogh József: Jegyzetek a Grafikai Szalonról.

Előre, 1980. dec. 17.

Bardócz Lajos

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

**PETŐFI NÉPE**

1979 DEC 31

1021



Bardócz Lajos: Benedek Elek.

len — egy fiú és egy lány — vidéken
van, hogy az új évi munkaszünet miatt
a biztosítási összegért, ez ugyanis 400—
t számukra, mivel január 1-től életbe
rendszer: évenként 2%-kal emelkedik
zeg. A most születők — akik helyett
eik örülhetnek — 18 éves korukban
értékű kötvényre 28 564,— forintot kap-
mindkét nyertes baba kisfiú lenne,
letett 38 bébi között 22:16 az arány a

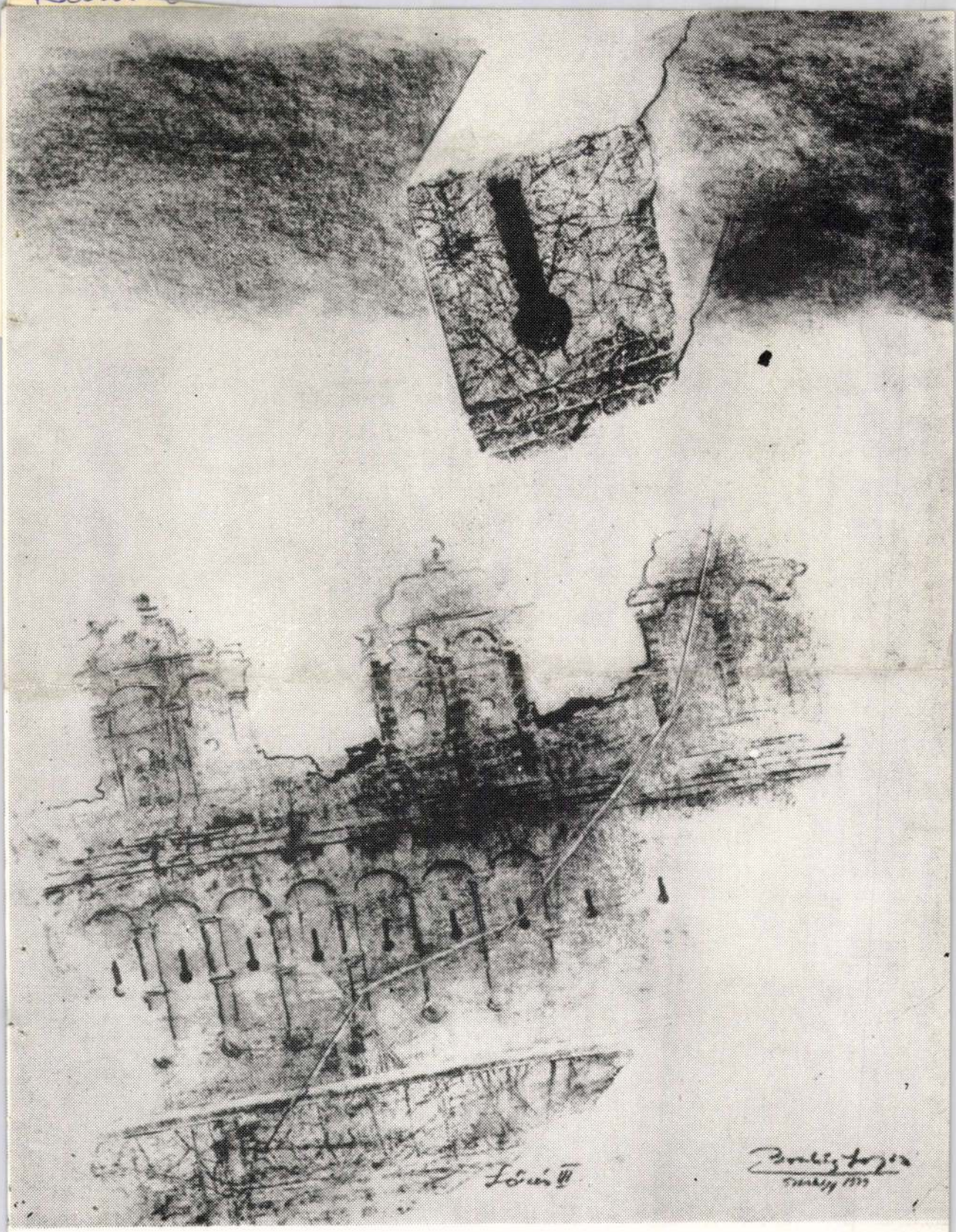

**BARDÓCZ LAJOS: KÉT KÉP A** SZÁRHEGY **SOROZATBÓL**

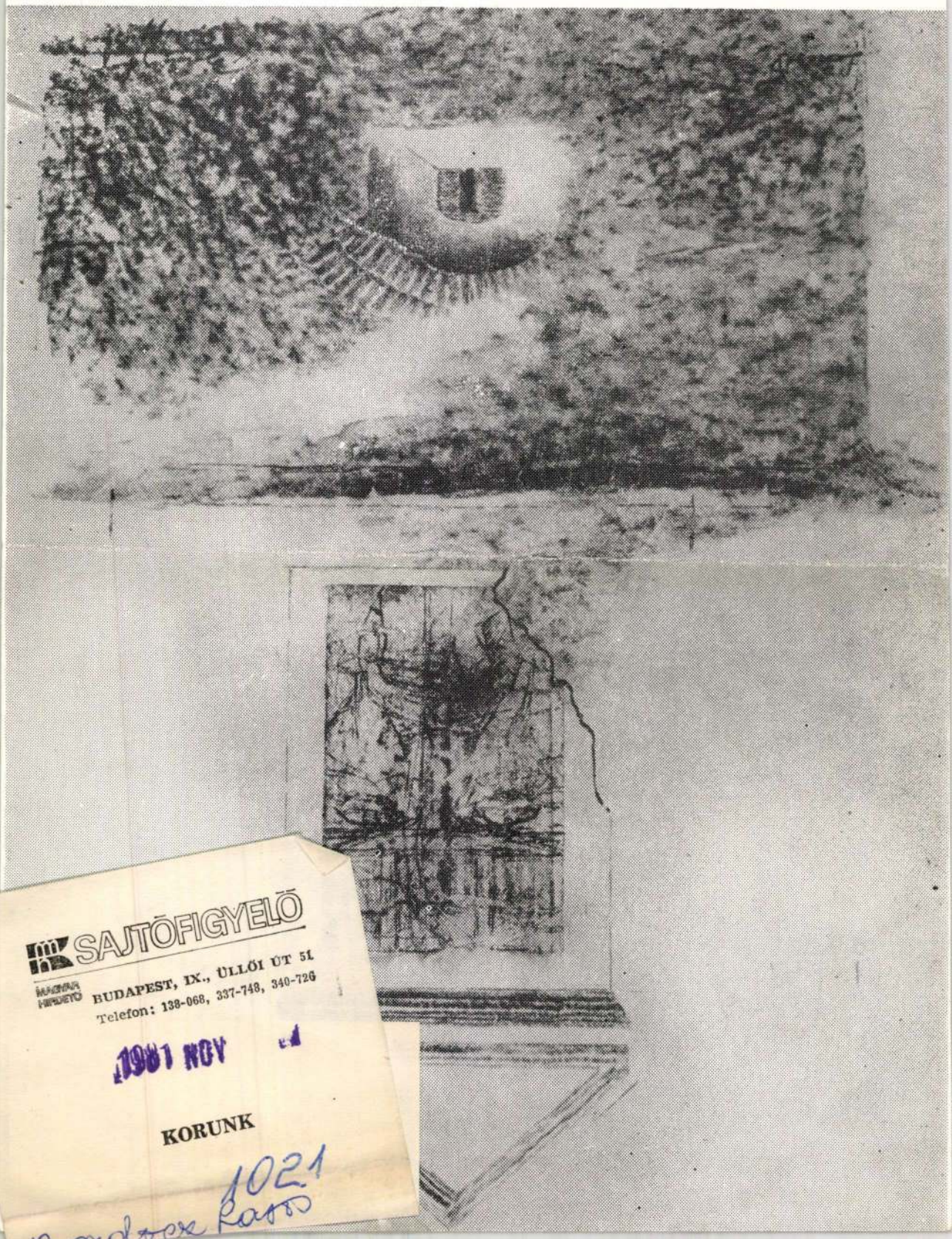

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1981 NOV

KORUNK

1021

Bardócz Lajos /Szászsebes,1936.okt.24. -- /: grafikus. -- 1950/54: a Kv.Ion Andreescu Képzőműv. Főiskolán kezdte meg,1954/60: a Bukaresti Nicolae Grigorescu Képz. Int-ben végezte művészeti tanulmányait. 1960/69: Bukarestben élt,könyvkiadóknak,folyóiratoknak dolgozott,grafikai szerkesztőként. 1969-ben Kolozsvárra költözött. 1970/88:a Kv-i Képzőműv. Líceum tanára. 1988-ban áttelepült Magyarországra. -- Rajzaiban többnyire kompozíciós témákat dolgozott föl, és irodalmi művekhez /Villon,Ady/ készített illusztrációkat. Soksorosított grafikái fa- és linómetszetek. Számos könyvet illusztrált, rajzai,szövegképei jelentek meg a Korunk,Utunk,Művelődés folyóiratokban. Rajzsorozata készült a szárhegyi művésztelepen. Egyéni kiállításai: 1973:Kolozsvár,1974:Bkkarest,1983:Kolozsvár,1988:Tiszakécske,Budakeszi,1989:Gyöngyös,Kunszentmárton,Ujpest. -- 1958:I.díj országos romániai plakátversenyen.1988,1990:a Bács-Kiskun megyei téli tárlat díjazottja. Részvétele külföldi kiállításokon: 1963:

Bardócz Lajos/2.

Lipcse,1974:Philadelphia,Mira,Ljubljana,Besztercebánya,Bradford. --

C. Mo. -- Tiszakécske,Felszabadulás ú.99.

Bartha Árpád /Apáca, Brassó m.,1953.dec.19. -- /: grafikus. -- 1966/73:a marosvásárhelyi képzőművészeti középiskolában tanult. 1977/81: a Kv-i Ion Andreescu Képz. Főisk. grafikai szakán szerzett okl. -- Az erdélyi műemlékekről készített a nemzetiségi sors szimbólumait fölmutató sorozatokat. A sokszorosító technikák közül a rézkarcot és hidegtűt műveli. Egyéni kiállításai: 1982:Brassó,1986:Kolozsvár,1989:Brassó. -- A Brassói Kereskedelmi és Reklám Szövetkezet dekoratőr munkatársa.

C. Ro. -- 2200 Braşov,Parcului mic Nr.2. Bl.68/A.Sc.B.ap.6. -- T.921/27-260.

Murádin Jenő:Hagyomány,kísérlet,olvasat. Utunk,1986/27.



## KIÁLLÍTÁS MEGNYITÓJA

### 2000. ÁPRILIS 06-ÁN 17$^{00}$

Amelyre tisztelettel meghívja Önt, családját és barátait:

**A kiállító ALKOTÓ és Szívós János**

(A kiállított alkotások megvásárolhatók.)



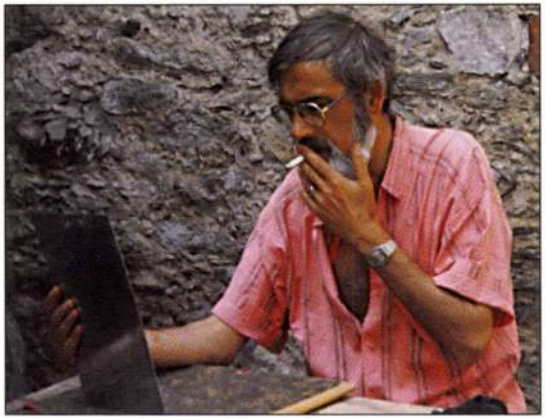

## Bardócz Lajos

### grafikusművész

1936-ban született Szászsebesen. Képzőművészeti tanulmányait a Bukaresti Főiskolán végezte. 1988 óta él Magyarországon. Tagja a Magyar Grafikusművészek Szövetségének és az Altamira Egyesületnek.

**Egyéni tárlatok:** Erdélyben, Magyarországon, Ausztriában, Németországban, Svédországban. Alkotásai országos és nemzetközi biennálékon szerepeltek: Országos Rajzbiennálék (Salgótarján); Sokszorosító Grafika (Miskolc); „Magyar Szalon 1996" Ljubljana (Szlovénia) 1981 és 1983; Besztercebánya (Szlovákia) 1982; Bradford (Anglia).

**Díjak:** az 1988. évi Bács-Kiskun Megyei Grafikai Tárlat, az 1990. Évi Téli Tárlat, az 1992. Évi Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat díjazottja. Az 1992. Évi Nemzetközi Kisgrafika (Újpest Galéria) Honvédelmi Minisztérium díja és az 1996. Évi „Kortárs költészet – Kortárs grafika" kiállítás Bács-Kiskun Megye Művészetért Alapítvány díja.

**Banner Zoltán Bardócz Lajosról:**

*„Ő, a saját vonalaival oly közel jutott örökké rajzoló szemünk és képzeletünk mechanizmusának a (világban és álmainkban való tájékozódás, tájékozódási kényszerünk) lényegéhez, hogy legutóbbi munkáiban már nem is vonallal, hanem szellemképével azonosította a valót. Vagyis még annyira sem fontos már számára az ábrázolás, az ábrázolt (inkább csak megérintett) ember és némi tárgyak, tárgyi környezet tárgyszerűsége, illúziója, hitelessége, mint eleddig. Művészetében leomlottak a falak, leomlott minden fal: a gondolat és a gondolat megtestesülése között."*

A kiállítást megnyitja: **Buda Ferenc** (költő)

# Kortárs Galéria

**Műkereskedés**

Tulajdonos: Szívós János

## Egyedi, eredeti, értékes műalkotások

Nyitva: 10-17-ig

**6000 Kecskemét, Rákóczi út 5.**

Tel.: 06-20/9475-404

Nyomás:
Print 2000 Nyomda Kft. Kecskemét

KORTÁRS
GALÉRIA

**6000 Kecskemét, Rákóczi út 5.**

# LAJOS BARDÓCZ

*Graphiker*





Lajos Bardócz wurde 1936 in Mühlbach/Szászsebes geboren. Er besuchte die Kunsthochschule 'Nicolae Grigorescu' in Bukarest, wo er 1960 bei László Kazár in der Meisterklasse für Graphik diplomierte. In Bukarest arbeitete er als Reklam- und Verlagsgraphiker bis 1969, dann übersiedelte er nach Klausenburg/Kolozsvár, wo er bis zum Jahre 1988 am Kunstlyzeum Graphik unterrichtete. Seine Arbeiten wurden an zahlreichen Biennalen für Graphik und Radierungen in Rumänien bzw. bei regionalen Ausstellungen in Siebenbürgen gezeigt. Im Jahre 1988 übersiedelte er nach Ungarn. Hier waren seine Arbeiten im Rahmen der Veranstaltung 'Ausstellung Siebenbürger Künstler' in Budapest, Békéscsaba, Szászhalombatta zu besichtigen. Er ist Preisträger der 'Komitatsausstellung von Bács-Kiskun 1988'. Seine Graphiken sind vom lyrischen Expressionismus geprägt, wobei der Mensch auf seinen Bildern stets als zentrale Gestalt erscheint.

Eigene Ausstellungen in Siebenbürgen

Kolozsvár/Klausenburg, Nagyvárad/Großwardein, Szatmárnémeti, Csíkszereda, Székelyudvarhely, Gyergyószentmiklós,
in Ungarn: Tiszakécske, Budakeszi
in den USA: an der Columbia-University

Internationale Biennale für Graphik

1981-
1983 Ljubljana/Laibach
1982 Banska Bystrica (CSSR)
1985 Bradford

Seine Arbeiten wurden im Rahmen rumänischer Kunstaussstellungen in folgenden Städten im Ausland gezeigt: Philadelphia, Helsinki, Dortmund, sowie im Rahmen der Ausstellung '18 bildende Künstler aus Siebenbürgen' in Pittsburg, Philadelphia und Washington.

BARDÓCZ LAJOS grafikus (1936). Szászsebesen született. Képzőművészeti tanulmányait a bukaresti Nicolae Grigorescu Képzőművészeti Főiskolán végezte, ahol grafika szakon Kazár László osztályában diplomázott 1960-ban. Bukarestben reklámgrafikával, valamint kiadói grafikával foglalkozott egészen 1969-ig. Ekkor költözött Kolozsvárra, s itt a Képzőművészeti Líceum grafika szakán tanított 1988-ig. Ezekben az években számos országos grafikai és metszetbiennálén, illetve erdélyi megyei tárlatokon vett részt.
1988-ban települt át Magyarországra. Itt 1988-89-ben az Erdélyi Képzőművészek Tárlatán Budapesten, Békéscsabán, Százhalombattán voltak láthatók művei. Az 1988-as Bács-Kiskun Megyei Grafikai Tárlat díjazottja. Az emberközpontúság jellemző rá, amely lírai expresszionizmuson keresztül jelenik meg grafikáin.
Egyéni tárlatai voltak Erdélyben: Kolozsvárott, Nagyváradon, Szatmárnémetiben, Csíkszeredán, Székelyudvarhelyen, Gyergyószentmiklóson, valamint Magyarországon Tiszakécskén, Budakeszin és az USA-ban a Columbia Egyetemen.
Nemzetközi grafikai biennálék: 1981-83 Ljubljana (YU), 1982 Besztercebánya (Csehsz.), 1985 Bradford.
Román képzőművészeti kiállítások keretében szerepeltek alkotásai Philadelphiában, Helsinkiben, Dortmundban és részt vett 1989-ben az USA három városában, Pittsburgben, Philadelphiában, Washingtonban rendezett "18 erdélyi képzőművész" kiállításán.

*„Mindig nyitott, befejezetlennek és egy láthatatlan, nagyobb egységből kiszakítottnak tűnő kompozíciót az intenzíven meghúzott illetve szinte a papír fehérségébe belevesző vonalak lüktetésével ritmizálja; dimenzionélkülisége, töredékessége Vajdával és Kondorral rokonítja; nem részletező, tökéletesen megformált, pontos kinagyítással teszi hitelessé, kifejezővé a mű jelentését, hanem szellemi „rövidítésekkel", kihagyásokkal, a képi elemek új összefüggéseinek a meghökkentő felvillantásával."*

Banner Zoltán

Az Erdei Ferenc Művelődési Központ
tisztelettel meghívja Önt és barátait

# *BARDÓCZ LAJOS*

grafikusművész kiállítására,
melyet
***PAP GÁBOR***
művészettörténész nyit meg
1992. február 1-jén, szombaton 11 órakor.

A megnyitón közreműködik:
***LOVÁSZ IRÉN***
énekes

**A tárlat 1992. február 23-ig látogatható kedd kivételével naponta 10-13 és 14-19 óráig.**

Erdei Ferenc Művelődési Központ
6000 Kecskemét, Május 1. tér 1.
EFMK/92.

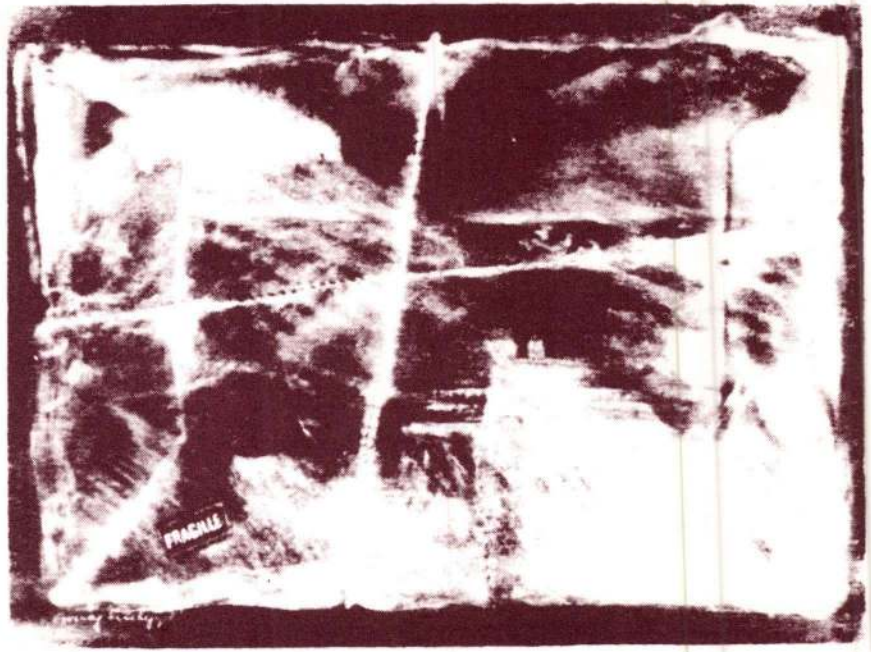

MEGHÍVÓ

Bardócz Lajos.
festőművész

— A *Nemzeti Szalon* csoportkiállítása vasárnap délelőtt tíz órakor nyílt meg. Ez a csoportkiállítás Bühler Hans Adolf karlsruhei tanár, festő- és szobrászművész, Bardócz Lajos, Nino Busetto (olasz), Fáragó Géza, Kammerer Mária, Lóránt Mihály, Radnay Miklós és Vadász Ilona festőművészek, valamint Patzó Pál szobrászművész műveiből tömörült igen gazdag és érdekes tárlattá. A megnyitáson a vallás- és közoktatásügyi minisztérium részéről megjelent *Kertész* K. Róbert h. államtitkár, *Haas* Aladár dr. miniszteri osztálytanácsos, a székesfővárost *Buzáth* János alpolgármester, *Liber* Endre tanácsnok és *Pacher* Béla képviselték. A közönség szinte zsufolásig megtöltötte a termeket s azokban a délutáni órákig változatlan maradt az érdeklődés.

Magyarország, 1928. jan. 24.

Bardóca Lajos

Ortner Tivadar: Festők a Tisza partján

Népszabadság, 1984. VIII. 24

Bardócz

Rózsa szücs reklámja céljából készült plakát
rajza prémekbe öltözött nőt ábrázol.
Repr.

ÉLET, Bp. 1912. okt. 6. IV. évf. 40. sz.
1285. lap.

Bardócz

Plakátrajz. "Elkán Gyula szücs szőrmekészitményeinek reklámja, prémekbe öltözött nőt ábrázol.
Repr.

ÉLET, Bp. 1911. szept. 17. III. évf. 38. sz. 1152-1153 lapok között.

BARDÓCZ Lajos

PAP Gábor: Seb a képen.
Bardócz Lajos grafikáiról,
kécskei kiállítása
ürügyén = Forrás, 1989/3.
94-95. ill.

XX-12-45.u / Mesterek

*A kiállítás megtekinthető 1996. március 31-ig*

BARDÓCZ PÁL

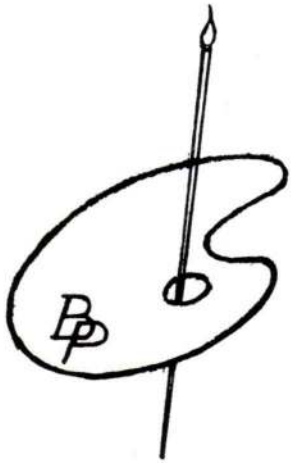


# *Meghívó*

# *Bardócz Pál*

*Tisztelettel meghívja Önt és kedves Családját,*
*valamint művészetkedvelő barátait*
*olajfestményeiből rendezett kiállításának*
*ÜNNEPÉLYES MEGNYITÓJÁRA*
*1996. február 18-án, vasárnap du. 16 órakor*
*Budapesten*
*a margitszigeti Thermál Hotelben*

*A kiállítást megnyitja:*
*GERÖLY TIBOR*
*a Művészetbarátok Egyesületének főtitkára*

*Közreműködik:*
*DÉVAI NAGY KAMILLA*
*énekes, előadóművész*

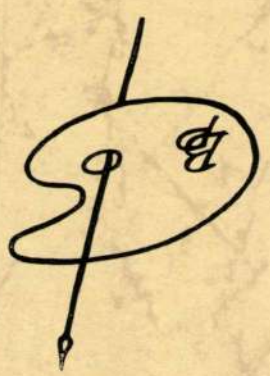

*A kiállítás megtekinthető:*

*1994. november 20-tól december 3-ig*
*naponta 9-12-ig és 14-18 óráig.*

*Cím: Dunakeszi, Fő út 143.*

*A helyszín megközelíthető:*

*Budapestről és Vác felől*
*Autóbusszal a Liget utcai megállóig*
*Vonattal a Dunakeszi Gyártelep állomásig.*

*Bardócz Pál*

*Tisztelettel meghívja Önt és kedves Családját,*
*valamint művészetkedvelő barátait*
*olajfestményeiből rendezett kiállításának*
*ÜNNEPÉLYES MEGNYITÓJÁRA*
*1994. november 20.-án vasárnap du. 16 órakor*
*Dunakeszin*
*a Gárdonyi Géza Szakközép és Szakmunkásképző Iskola*
*diákotthonának klubtermében.*

*köszöntőt mond:*
*SZABÓ MIHÁLY*
*az iskola igazgatója*

*A kiállítást megnyitja:*
*dr. LOSONCI MIKLÓS*
*művészettörténész, egyetemi tanár*

*A műsorban közreműködnek:*
*SELLEI ZOLTÁN előadóművész*
*és*
*A Dunakeszi Zeneiskola növendékei*

# Meghívó

BARDÓCZ PÁL ÚJPEST MEGYEI HÍRLAP 1998. VI. 9

# Kiállítás a könyvtárban

A dunakeszi Városi Könyvtár Előtér Galériájában „Lovak" címmel rendeztek kiállítást a Dunakeszin és környékén élő független festők munkáiból.

A kiállítók közül *Hajdú Antalné, sz. Gulyás Aranka Erzsébet, Kákonyiné Képes Erzsébet Éva, dr. Koó Éva Lídia, dr. Szabó Antalné Rákos Éva* a Dunakeszi É-műhely tagjai. (Nevezetteket februárban, első közös tárlatuk alkalmával már bemutattuk lapunkban.) Kiállító *Bardócz Pál* dunakeszi lakos is, aki harminc éve foglalkozik festészettel, több művészeti egyesületnek és alkotócsoportnak tagja. Bardócz rendszeres kiállító Dunakeszin és Budapesten, képeit művészeti és kulturális folyóiratok közlik, de jelentek meg már alkotásai antológiákban is; *Péntek Lajos* tanári diplomával lett híres cukrászmester Dunakeszin; Jelen van munkáival *Király Istvánné* gödi lakos is, aki tagja a Múzsa Egyesületnek, továbbá *Simon M. Veronika* és *Révész Ákos*.

Természetes, hogy a Dunakeszin élő alkotókat meg-




ihlették a lovak, hiszen az irántuk megnyilvánuló érdeklődés és szeretet az emberek között itt még erősebben hat, mint máshol. Nem csoda, hogy mindegyik kiállító megörökített egy-egy mozzanatot a lovak életéből. Az élénk színek a lovak világának újra és újra megelevenedő vidámságát, tarkaságát, míg a mozgalmas képek testük harmonikus mozgását mutatják.

A közönség körében különösen sikeres Bardócz Pál „Kedves" című gyönyörű lovas portréja (képünkön). Ezt a könyvtár vendégkönyvének beírásai is megörökítettek.

**(kun)**

egyei
AP

*Érvényes az 1998. június 13-ai húzásra*

**ttószám összege:**

velű lóhere közepére beírni)

**ár: +– 10%**

.....

.....

.....



elvényen június 5-éig kérjük az Első Hazai Lottóklub címére elküldeni.
lő 5 hetes ingyenes játékot nyer. (3.035 Ft. értékben)
*nünk: EHL Kft. 1367 Budapest, Pf.: 102*


Szoc. pol.
kedvezménnyel
**lakótelepi lakás**
és önálló
**családi ház**
fsz+tetőtér+garázs
**eladó.**

**Érdeklődni:**
**06/53/350-330.**

**Hévízen**
**belvárosi apartman**
**építésére**
**alkalmas**
**telek eladó**
**Tel.: 53/350-330**

***Duna Taxi éjjel-nappal***
Gyors, pontos, megbízható és olcsó!
**Telefon: 06(27)313-666, 06(27)317-222**



Ø

Bardócz Róbert

Hobrán

1930–1931

Iparm.Isk.Évk.

1930–34.45.l

# TARTALOM:


I. A Főiskola ötven éve ... ... ... ... ... ... ... ... ... ... ... ... ... 3. oldal

II. Az Orsz. m. kir. Képzőművészeti Főiskola évlapjai ... ... ... 9. „

III. Szemelvények az 1921/22—1924/25. tanévek történetéből ... 16. „

1. 1921/22. tanév ... ... ... ... ... ... ... ... ... ... ... ... ... 16. „

2. 1922/23. tanév ... ... ... ... ... ... ... ... ... ... ... ... 20

megirva

Bardócz Sándor

iparmivész,
belsőépítész Kispesten,
Szül. 1871-ben Alvincen
szaktanulmányainak befejezése utan mint rajzdó, tervező, kisebb műszaki cigargató mint
ködött 25 evén keresztül berendezési vállalatoknál. Terverte a Gellert-fürdő belső berendezését a Spesti telefon központ berendezése, 3 fővárosi szinház berendezését.
E munkálatok kivitelezésében is részt vett

Lad Pestszent

268. l.

Személyi adattár

Tekíntetes müemléken

mDK

Bardócz Sándor:
nyomdász
székely nyomdász ujitása a
„Bardócz lemez". Ábra.

÷ magyar gyártmányú ujabb alap-
nyomati lemez.

Grafikai Szemle 1907 évf. 12 sz 276 l

MDK

Bandóczi József, épitész

A Belváros rendezésére kiirt pályázaton tervét 15 000 ft-ért megvették.

Pakots György: Híd a Vácz utca felett 6

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. dec. 4.

M.N.A.

Bardóczy József építész

A "Belvárosi Üzletközpont" tervpályázaton díjazva

Társtervező: Tokaji Béla

megvétel

Magyar Építőművészet 1968/2. 4-13.l.

BARDÓCZY Magda
Vádafalva, 1944. január 3.
IA Képz. Főisk. Kvár, keramikus

Banner Erdély

## I. Bevezetés: Az ál

### 1. A szintézis előf

A művészettört
szeti emlékek azono
sük biztositása, vé
lyek soha nem nyilv
tárgyi teljesség te
csak a fenti felsor
tásra utalni, hisze
ítélet és a tudomán
fogja. Nem merül ki
datlan aktivitás. M
kájának, a datálásn
meghatározásnak val

M.D.K.

Bardóczi Mihály
ács

1920-ban megfestették a sérült boltívek kiducolásával.

Bachó László: A gyöngyösi templomok története. 48 l.
A Szent Bertalan templom története

SEBASTIANO BARDOLETTO, épitész

---

A Como-tó környéki müvészhajlamu lakosság a XVI.sz.második felében elárasztotta az északabbra fekvő vidékeket,igy Nyugat-Magyarországot is,mint várépitők,stb. Sebastiano Bardoletto Kismartonbam dolgozott ekkor. 441.old. 10.jegyz

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola,a szombathelyi Szt.Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968. Szombathely

MVK

Bardolz Sándor
nyomdász

munkája a zöliöfürtös égjegy:
melléklet.

÷ Boritekunk és mellékleteink

Grafikai Szemle 1908 évf 12 z 265 l

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

Bardóczy Mária

1981. DECEMBER 13., VASÁRNAP

PEST MEGYEI HÍRLAP M

Kék friz 1021



Bardóczy Mária tűzzománca

# en

és megvilágítás hatására az oldat és a membrán között néhányszor 10 millivolt nagyságú feszültségkülönbséget mértek. Ez az érték ugyan kicsinek tűnik, de ha figyelembe vesszük, hogy a membrán csak tízezred milliméter vastag, könnyen kiszámítható, hogy egymástól egy cm-re levő kondenzátorlemezek között 10 000 volt feszültségnek felelne meg, ez pedig nem is olyan kicsi.

## Előnnyel kecsegtet

Kérdés, hogy ennek az első hal-

Jóllakott gólyák

# Nem kelnek útra

Felsorolni is nehéz lenne, vajon hány magyar versben, dalban szerepel a kedves, hosszú lábú, hosszú csőrű madár, a gólya. Tavaszi érkezése mindig nagy élmény a falvakban. Az utóbbi években egyre gyakrabban érkeznek riasztó hírek: pusztulnak a gólyák, számuk évről évre kevesebb. A nemzetközi számlálás eredményeképpen bebizonyosodott, hogy a gólyák száma egész Európában, így hazánkban is fogyóban van. Kipusztulásuktól még nem kell tartani, de a jelenség azért aggasztó.

Kevesen tudják, hogy az európai gólyák ősszel *két irányba* indulnak el Afrikába. *A nyugat-európaiak Spanyolországon és Gibraltáron át* érik el telelőhelyeiket, míg a *Közép- és Kelet-Európában fészkelők* nagy kerülővel *Kis-Ázsián át, a Szuezi-csatorna fölött* átrepülve jutnak Afrika földjére, és a Nílus mentén húzódnak tovább, akár a földrész legdélibb csücskéig. A gólyák tehát nem vágnak neki egyenesen a tengernek, mint azt régen feltételezték, hanem a leggyakorlatibb megoldást választva, *inkább kerülővel, de sokkal biztonságosabb* pontokon lépik át a földrész határait, ahol a végtelen tenger helyett csak viszonylag keskeny szorost, [illegible] ornitológus megfigyelése sze-

írásait, Bíró Sándor történettudományi cikkeit; számaiban megjelentek román költők, köztük George Sbârcea verseinek magyar fordításai.

**Bárd** Oszkár, családi nevén *Wettenstein* (Naszód, 1893. máj. 6. — 1942. dec. 19., Dés) — költő, drámaíró. A középiskolát Désen, az orvosi fakultást 1917-ben Kolozsvárt végezte; párhuzamosan látogatta a zeneakadémián a hegedű szakot. Mint kész orvos beiratkozott a bölcsészeti karra, ahol művészettörténetet és régészetet hallgatott. 1911-től a kolozsvári Haladás c. „társadalmi, tudományos, művészeti és kritikai folyóirat" és a Dés—Kolozsvár—Marosvásárhely impresszummal 1914-ben kiadott Erdélyi Figyelő szerkesztője. 1922-től a kolozsvári Napkelet főmunkatársa. Rövid ideig Rettegen, majd évtizedeken át Galgón volt orvos, onnan küldte írásait a különböző erdélyi irodalmi folyóiratoknak és napilapoknak; a Zord Idő, Pásztortűz, Erdélyi Helikon, Független Újság munkatársa. Az Erdélyi Irodalmi Társaság és a Kemény Zsigmond Társaság tagja, a marosvécsi Helikon egyik alapítója, majd az EMÍR munkaközösségéhez csatlakozik. A fasizmus előretörése idején a Korunk munkatársa.

Első, *Bálványok, bilincsek* (Békéscsaba 1912) c. verseskötetében mint a nyugatosok követője, modern lírikusként jelentkezett. Verseinek gyűjteményét maga adta ki *Mi lesz velünk?* címmel (Kv. 1924). Borongós hangulatú, a ki nem élhető lehetőségeket, a végzetet, az elérhetetlen végtelent, a halálfélelem rettegését kifejező sorai egy rendkívül érzékeny férfi lelkivilágába engednek betekintést. A nemzetiségi elnyomás fokozódása és a zsidótörvények idején jelent meg Edgár fiának ajánlott verse, a *Haza* (Korunk 1938/2); jelképes zárósorai: „hazát több módon lehet elveszíteni, / de ő bennünket el nem veszt soha!"

*Halál és még több* (1920) c. háromfelvonásos színműve az I. világháború után elsőként színre került hazai magyar darab Kolozsvárt. Még abban az évben játszották *Csoda* c. egyfelvonásos „sorsmisztérium"-át, majd a kötetben is kiadott *Sylvio lovag* c. háromfelvonásos drámája (Kv. 1921) következett, ez bizonyult a legsikeresebbnek. Erdély valamennyi színpadán játszották. Sikert ért el *Professzor úr, Citera, Liszt első szerelme* c. darabjaival is. 1925-ben jelent meg *A taposómalom* (Berlin—Kv.) c. „komédia négy képben", ez és a Liszt-darab a budapesti Új Színházban is közönség elé került. A 20-as években nagy sikerrel játszott színpadi műveiben rutinosan, meglepő színpadismerettel általános társadalmi témákat vetett fel. Magyarra fordította Lucian Blaga *Zamolxe* c. misztériumdrámáját, melyet a román előadást megelőzően először a kolozsvári magyar színház mutatott be 1924-ben. *Liszt* c. „színpadi regényé"-ben (Kv. 1932) a nagy zeneművész pályafutásának kietlen magányát, emberi tragikumát dolgozta fel, *Teleki László* c. drámájában (Kv. 1936) már a honi sorsproblémákat vállalja: a 48-as forradalom és a Habsburg-elnyomatás korszaka kiemelkedő közéleti férfiújának életéből az utolsó fél esztendőt választotta témául, felvillantva a kelet-európai népek testvériségének szükségét.



A fasiszta veszély növekedésével erősödik baloldali kiállása. Bár akadtak elismerő méltatói, két utolsó könyvének visszhangtalansága, a Horthy-rendszer hivatalos szerveinek származása miatti diszkriminációi s végül fiának tragikus halála együttesen járultak hozzá lelki összeroppanásához. A KZST 1943. jan. 31-i ülésén Sényi László búcsúztatta.

Egy darabjának szövegére operát szerzett Delly-Szabó Géza, 1946-ban *Páter Gvárdián* címmel mutatták be Kolozsvárt.

*(K. Á.)*

Dienes László: *Mi lesz velünk?* B. O. új verskötete. Keleti Újság 1924. dec. 13.; újraközölve *„sejtelme egy földindulásnak"* 1976. 182—85. — Borbély István: *Új hangok az erdélyi magyar lírában (B. O.).* Erdélyi Irodalmi Szemle 1925/1—2. — Dsida Jenő: *Liszt.* Erdélyi Helikon 1932/8. — Kemény Gábor: *A Teleki-tragédia margójára.* Független Újság 1937/11. — Jancsó Elemér: *B. O. kiadatlan levelezéséből.* NyIrK 1962/2. — Kötő József: *Drámairodalmi örökségünk.* Korunk 1967/11. — Mózes Huba: *B. O. és Tompa László a versírás műhelyproblémáiról.* Korunk 1969/1.

**Bárd** Oszkár Róbert — **Tóth Árpád Irodalmi Kör*

**Bardócz** Árpád (Nagyilonda, 1888. ápr. 23. — 1953. aug. 9., Budapest) — műfordító, költő. Jogi tanulmányai elvégzése után tisztviselő volt Temesvárt, 1921-ben Magyarországra költözött s Vácon telepedett le, ott ültette át magyarra Goethe vígjátékait. Az Erdélyi Szemle, Pásztortűz, Erdélyi Helikon munkatársa. Jelentősebb műfordításkötetei: Thea Sternheim: *Anna* (kisregény, társfordító Roland Angerbauer, Tv. 1920); *Japán versek* (német közvetítéssel, Tv. 1920); Vasile Alecsandri-fordítások három kötetben: *Pasztellek* (Kv. 1926); *Emlék* (Kv. 1935) és *Könnycseppek* (La Fontaine Irodalmi Társaság kiadása, Bp. 1938).

**Bardócz** Lajos (Szászsebes, 1936. okt. 24.) — képzőművész. A kolozsvári képzőművészeti középiskola növendéke volt, jelenleg tanára. Főiskolai tanulmá-

nyait a bukaresti Nicolae Grigorescu Képzőművészeti Főiskola grafikai szakján végezte, Kazár László osztályán. Pályája kezdetén előbb az Irodalmi és Művészeti Könyvkiadó, majd a Roumanie d'Aujourd'hui c. folyóirat művészeti szerkesztője, innen korai kapcsolata az illusztrációs műfajjal. Költői és prózai művekhez készített rajzai az Utunk, Korunk, Luceafărul, România Literară és Tribuna hasábjain jelennek meg. Közel 300 könyvborítót tervezett. Munkái közül jelentős Sadoveanu *Baltagul* (1961), Homeros *Odysseus* (1966) és Vasile Voiculescu *Zahei, a vak* (1972) c. műveinek könyvgrafikája. Az Ady-centenárium alkalmából az Utunk első oldalán közölte Ady Endréről készített metszetének arc-részletét (1977/45), Ady-illusztrációiból 11 fametszetet mutat be a Könyvtár (1979/4).

Murádin Jenő: *Jó grafikát...* Igazság 1973. aug. 2. — Mezei József: *„Szeretném, ha szeretnének..."* B. L. Ady-illusztrációiról. Könyvtár 1979/4.

**Bárdos** B. Artúr, családi nevén *Boros-Bárdos* (Kolozsvár, 1923. jan. 3.) — újságíró, költő, novellista. Középiskolát szülővárosában végzett. Előbb az Egység (1946—48), majd az Utunk (1948—58) szerkesztője. 1951-ben az *Ötven vers* c. antológiában szerepel. 1958 óta Bécsben él. Önálló kötete: *Virrasztó szerelem* (versek, 1955).

**Bárdos** László (Szalárd 1897. máj. 30. — 1960. szept. 21., Budapest) — újságíró, elbeszélő, dramaturg. Publicisztikai tevékenységét a Pesti Hírlapnál kezdi. 1919-től 1924-ig Nagyváradon a Szabadság munkatársa, s több rövid életű lap (Társaság és Művészet, A Világ) szerkesztője, majd ugyanott az Esti Lapnál dolgozik. Részt vett a Sallai Imre és Fürst Sándor halálos ítélete ellen tiltakozó nagyváradi röpirat szerkesztésében, amiért Horthy Magyarországából kitiltották. 1932-ben a kommunista irányzatú legális Szabad Szó, 1935-ben az Egy Hét, 1934-től a Nagyvárad és a Nagyváradi Napló felelős szerkesztője. Versei, riportjai, elbeszélései különböző lapokban jelentek meg, az Ellenzék és a Brassói Lapok munkatársa. 1944. márc. 19-én deportálták. Hazatérése után 1949-ig a nagyváradi Új Élet, majd a Fáklya szerkesztője, 1949-től a nagyváradi Állami Magyar Színház dramaturgja. 1951-ben Magyarországra távozott, ahol két ifjúsági regénye jelent meg: *A dzsidáskapitány* (Bp. 1954); *Melkun Menyhért utazása* (Bp. 1956).

Ştefan Körösi: *O revistă orădeană de orientare comunistă „Szabad Szó"*. A *Centenar Muzeal Orădean* c. kiadványban. Nv. 1972. 397—404.



**Bárdos** Péter (Magyarfenes, 1864. okt. 8. — 1953. febr. 27., Magyarfenes) — népszínműíró, publicista. Négy gimnáziumi osztály elvégzése után mesterségre ment, majd falujában gazdálkodott. Az OMP irányzatával szembeszálló demokratikus csoportosulásokba kapcsolódott be. 1932-ben a Magyar Gazdasági Szövetség különlistáján a bukaresti szenátus tagjává választották. Politikai cikkei a bukaresti Magyar Kurír és a Gazda Újság hasábjain jelentek meg. 1932-ben adták elő egy kolozsvári műkedvelő verseny keretében *A gyújtogató* c. négyfelvonásos népszínművét, melyet a magyarfenesi műkedvelők egy népi drámacikluson belül 1936-ban a kolozsvári Magyar Színházban is bemutattak.

**Barlabás** Piroska, *Bitay Károlyné* (Nagyenyed, 1898. jan. 13.) — ifjúsági író, tankönyvíró. Nagyváradon szerzett tanítónői oklevelet. A Szövetkezés c. lap munkatársa, elbeszélései, meséi itt és a Hangya-naptárakban jelentek meg. Cikkeit, tudósításait közölte a Keleti Újság, Brassói Lapok, majd a Művelődés, Dolgozó Nő. Munkája: *Háztartástan*. Vezérkönyv az elemi iskolai V—VII. o. számára (Bácsy Tiborral, Kv. 1928).

**Barna** János (Budapest, 1880. nov. 15. — 1934. nov. 14., Budapest) — művelődéstörténész, műfordító, költő. 1906-tól 1913-ig Szatmáron volt középiskolai tanár, ekkor jelent meg *Francia lírikusok* c. fordításgyűjteménye (Szatmár 1912). Az I. világháború Spanyolországban érte, hazajövet a franciák internálták, csak 1919-ben szabadul. Szatmáron megjelent művei: *Japán antológia* (1924); *Nyermeghi Barna család története* (1925); erotikus verseit spanyol álnéven adta ki (*Versek*, írta Juan de Pardo, spanyol eredetiből fordította B. J., 1925). Tanári pályáját és irodalmi munkásságát Magyarországon folytatta. Makón kiadott színháztörténeti közleményeiben azonban sok az erdélyi vonatkozás. Forrásértékű *Hollósy Kornélia és a kolozsvári dalszíntársulat bukaresti vendégjátékai* (Makó 1932) c. munkája. Ismeretesek spanyol és kínai fordításai is.

Álneve *Detre*.

**Baross** Katinka, *Justh Jánosné* (Budapest, 1897. szept. 30.) — író. Tanulmányait Budapesten, majd Németországban és Angliában végezte. Az aradi Kölcsey Egyesületben számos előadást tartott, cikkei, tárcái az aradi napilapokban jelentek meg, *Háromtól — négyig* c. bohózatát 1923-ban mutatta be az aradi színház. Sajtó alá rendezte Justh Zsigmond azelőtt ismeretlen, kétrendbeli naplóját,

# Így láttam...

KEMÉNY ANDRÁS POZSONYBÓL KIUTASÍTOTT MAGYAR UJSÁGÍRÓ RIPORTSOROZATA

## A CSEHSZLOVÁK KÖZTÁRSASÁG VÉGNAPJAIRÓL

**III.**

**Magyar nóta az éjszakában. — Csecsemőt gyilkol a legionista. — Kézigránátot dobok...**

Hideg az őszi éjszaka. Menetelünk. Senki nem tudja, hová, merre? Megállás, pihenő nélkül megyünk előre, Münchengrätztől észak felé. Valószínű, hogy a német határra megyünk, de a biztos irányt nem tudjuk, a tisztek nem mondanak semmit. *Jelinek* őrnagy, a zászlóaljparancsnok néha visszamarad, érdeklődik az embereknél, birják-e még a tempót. A tartalékos, harmincötnegyven év körüli emberek nehezen mozognak. De ez most nem fontos, „háború van". Többórás erőltetett menet után végre pihenőt tartunk. Egy erdőszélen huzódunk meg, de a pihenő nem sokat ér. Mindenki fázik. Jó lenne egy kis rum, vagy forró fekete. De honnan? A konyha messze elmaradt mögöttünk. Tovább megyünk. *Klásternél* tüzérséggel találkozunk. A nehéz tüzérség a *bielai hegyek* felé vonul, mi biztos tovább megyünk. Reggel hat óra. Elértük az utolsó cseh falut: *Cistát*. Rövid pihenő után hozzákezdünk a falu erődítéséhez. Barrikádokat építünk az útvonalakon s a műszaki század aláaknázza a hidat és az országutat.

Megjön végre a konyha is s késő délután kiosztják a menázsit. *Ehetetlen*. Mindenki zugolódik. A rossz menázsi után tovább indulunk. Innen már *biztosított menetben* történik a felvonulás. Szudétanémet vidéken vagyunk már, ahol óvatosnak kell lenni. Beszéli az egyik baka, hogy itt gyakran történnek meglepetések. Pár nappal ezelőtt is rálőttek egy katonai autóra. Valami nincs rendben az emberekkel. Mintha megváltoztak volna. *Csendesek, lehangoltak*. A nagyszájú legények is elhallgattak és ha valamelyik megszólal, a másik leinti, hogy nem kell legénykedni. Szorongás vesz erőt mindenkin, mintha félnének valamitől. Az egyik csehnek különös gondolata támadt. Azt mondja, *magyarul kellene énekelni, akkor a német szabadcsapatok nem fognak lőni*. A magyarokra nem lőnek. De ki énekeljen magyarul? Nincs magyar az egész században csak egy. Az én vagyok. Nekem kellett énekelnem. Énekeltem. Egy idő mulva már nem birta a torkom, alig jött ki hang rajta, de én megállás nélkül énekeltem. Meghalni vagy énekelni. Inkább énekeltem. Erre gondoltam és ezért tudtam az egész éjszakát áténekelni. A csehek hallgattak és masiroztak a magyar indulók ütemére. Különös éjszaka volt ez. Végre virradni kezdett, kijutottunk az erdőből és délelőtt megérkeztünk egy kis szudétanémet faluba.

## „Magyar vagyok...!"

Alig van néhány ember otthon, azok is mind öregek. A fiatalok vagy bevonultak, vagy átszöktek a szabadcsapatokhoz. Semmit nem lehet kapni. Cseh katonának egy pohár vizet sem ad a szudétanémet paraszt. *Mikor megmondom, hogy magyar vagyok, nekem mindent adnak*. A német fiúk jól élnek. Tejba-vajba fürösztik őket, a menázsinál csak a csehek tolakodnak. A németek és én is velük kacsát, libát eszünk. Este indulunk tovább. Igen nehéz előrehaladni; rossz a terep, meredek, sziklás erdei út s mindenki kidőlt. Harmadik napja megyünk már napi ötven-hatvan kilométert. Ez sok. De azért megyünk. Éjféltájban lövés hallatszik. Egy, azután megint egy, de még időnk sincs gondolkozni, honnan lőttek, mikor az erdő sűrűjéből megszólal egy nehéz gépfegyver. Beugrom az erdőbe, levetem magam a földre, meglapulok. Soha életemben nem voltam gyáva, de most reszketek. Valósággal rátapadok a földre, belemarkolok az avarba s szeretnék kiáltani: *ne lőjjetek, én magyar vagyok, én sem lövök rátok!* De nem jön ki hang a torkomon, csak rátapadok a földre s reszketek. A többiek hol vannak, mi történt velük, nem érdekel. Valószínű, ők is menekültek az erdőbe. Nem tulom, meddig tartott a tüzelés, lehetet öt-tíz perc, de ugyanúgy lehetett két óra is. A tisztek kiabálnak, vezényszavak repülnek a fülem mellett, de *senki sem engedelmeskedik*. Nagynehezen föláll a század, nyolcan hiányoznak. Ott feküsznek az erdő szélén, a sziklás úton. Három német és öt cseh. A századunk első halottai. Tovább megyünk. Délben megérkezünk *Kotschenba*.

Az egész falu egy utcából áll, de minden házban van villany és vízvezeték. Itt is csűrökben helyeznek el minket. Van itt már katonaság, de csak műszaki századok.

A lakosság itt is igen megfogyatkozott. Főleg csak asszonyok vannak otthon. A vendéglőben csak tojásételt lehet kapni, nagyon drága. Egy ránt otta három tojásból nyolc korona. *Hja, háború van*, — mondja a német asszony, mikor a drágaság ellen tiltakozunk. Nem tudjuk, meddig maradunk itt. Jó lenne legalább két napot pihenni. Este parancs érkezik, hogy készültségi segédszázadnak vagyunk beosztva. Éjjel nem volt szabad levetkőzni, de hiszen ed-dig sem vetkőzhettünk le, mert mindig éjjel meneteltünk, most legalább ha felöltözve is, de alhattunk. Az éjjel két lövés esett. *A huszároknál lelőttek egy őrt és a mi udvari őrünket is holtan találtuk a körtefa alatt.*

## A duxi zendülés

Parancs érkezett, hogy *Dux* városában lázongás van, a készültségi segédszázad vonuljon ki. Félóra alatt elértük a város határát, de alig hagytunk el négy-öt házat, mikor a pincékből *puska- és gépfegyvertűz fogadott*. Néhány pillanat alatt *tíz halottunk volt*. A sebesülteket nem is számoltam. Most már nem féltem a fegyverropogástól, háborúban ezt is meglehet szokni. Visszavonultunk. Nem lehet zárt csapategységben bevonulni a városba. A szakaszokat örsönként indították el. A tiszt kiadta a vezényszót, hogy fegyverrel és ha kell, kézigránáttal, de el kell némitani a lázongók gépfegyvereit. Elindultunk. A mi örsünk megkerülte a várost s a kerteken keresztül mentünk támadásra egy földszintes ház ellen, ahonnan gépfegyvertűzzel fogadtak. Már alkonyodott és én egy némettel visszamaradtam. *Mi nem megyünk testvért ölni*, — mondtuk az egyik német altisztnek, de mögöttünk újabb katonák jöttek s így mennünk kellett. A gépfegyvert már elhallgattatták. A „tisztogatás' azonban még folyik. Nekünk is menni kell „tisztogatni". Bemegyünk egy házba. A szobában öreg anyóka kuporog. Egy fiatal menyecske gyereket tart a karján. Egy legionista, aki velünk volt, felemeli a fegyvert s *szuronyát előbb a karon lévő gyerekbe, majd az anyjába vágja*. Nem, ezt nem birom tovább! Nem lehet nézni ezt a szörnyű, állati kegyetlenséget!

Nem gondolkozom sokat, benyúlok a zsebembe. A kezemben van már a kézigránát, a légionista éppen az öreg anyókára veti magát. Visszalépek a folyosóra, kihúzom a biztosító kulcsot és a következő percben *hatalmas robbanás reszketteti meg a levegőt*. Nem tudok semmit, levágódom a földre.

A szobában minden csendes. *A kézigránát mindent elnémított*. A légionista ott fekszik szétszaggatva a többiekkel együtt. A kézigránát a kályhát is szétvágta. Nem tudom, meddig feküdtem a földön, csak azt tudtam, hogy valami szörnyű dolog történt. Embert öltem! Borzasztó ez a gondolat. Mi lesz?... Mi lesz, ha rájönnek?... Felakasztanak, vagy főbelőnek? Mindegy! Sok időm nincs, lépések hallatszanak, menekülni kell innen minden áron. Nehezen támolygok ki az udvarra. Valaki rámkiált: *„Stuj!"* — *„Állj!"* — Egy őrmester lép elém és megkérdez, hogy mit csináltam a házban. Elmondom, hogy bent voltunk „tisztogatni", mikor valaki bedobott egy kézigránátot, a robbanás földhöz vágott és csak most tértem magamhoz. Az őrmester megcsóválja a fejét, valami nem tetszik neki. Belép a házba. Int nekem, hogy kövessem. A zseblámpa fényénél borzalmas képet nyujt a szoba, ahol a gránát robbant. A légionistából úgyszólván semmi sem maradt. Az anyókának még ott szorul a szurony a bordái között. Nem tudom tovább nézni ezt a rettenetes képet. Elfordulok. Az őrmester tovább vizsgálódik. Nézi az ablakokat. Szerencsére az ablaktáblákat is szétverte a robbanás. Az őrmester tovább kérdez. Kik voltak itt, hányan voltunk és hol vannak a többiek. A kérdésekre nem tudok válaszolni.

— *Sötét volt és olyan izgatott voltam* — feleltem az őrmesternek, — *hogy már nem emlékszem semmire*.

Kilépünk a házból a kertben katonák szaladnak. *Valahol megint lövöldöznek*. Az őrmester is szaladni kezd és int, hogy kövessem. Én is futok, az őrmester után. Talán csak azért, mert a többiek is futnak, nem tudom. Szaladok, megbotlom, majd tovább futok... Az őrmester már eltűnt előlem Széles utcába érek: harci kocsik tankok jönnek. Itt-ott hallatszik még egy-két lövés, de ez engem már nem érdekel. Csak egy gondolatom van: el, el innen. Akárhová, át a németekhez, vagy vissza a kis német faluba. Mindegy, csak menekülni ebből a pokolból. Végigfutok a széles utcán, kiérek az országútra, magyek egyenesen előre. Nem tudom, hová visz az út.

**LEGKÖZELEBB:**

**Orgyilkosságok és öngyilkosságok. — A kotscheni sortűz. — A müncheni döntés. — Visszavonulás...**

## Három hétben egy szabadnap

**A mai postánkkal a következő levelet kaptuk:**

**Igen tisztelt Szerkesztő Ur! A mostani időkben sürün olvasunk a lapokban azokról a szociális intézkedésekről, amit a hatóságok a munkavállalók érdekében foganatosítani igyekszenek. Ugy látszik, a Beszkárt figyelmét ezeknek a szociális próbálkozásoknak a szelleme elkerülte, vagy azt kell mondanunk, hogy a Beszkárt egyszerűen nem tartja magára nézve kötelezőnek, legalább is az autobuszokon szolgálatot teljesítő alkalmazottaival szemben nem, az emberségesebb bánásmód gyakorlatát. A Beszkártnál ugyanis a helyzet az, hogy amíg a villamos alkalmazottaknál hetenkint egy szabad napot engedélyez, addig *az autobuszkalauzok és vezetők részére csak három hétben egyszer tartja szükségesnek a pihenőnap engedélyezését, de nagyon sokszor hat hét is beletelik, amíg végre egyszer az autobusz személyzete hozzájut nagyon megszolgált szabad napjához.***

**Fölösleges hangsulyoznom, hogy a Beszkárt egyszerűen emberhiány következtében kénytelen ezt a politikát folytatni csak azért, hogy ezzel néhány pengőt megtakarítson. Felvételre jelentkezőkben nem volna hiány és ezek kérelmeinek teljesítésével a Beszkárt azontúl, hogy személyzetének elemi érdekeit képviselné, nemzeti szempontból is igen hasznosan járna el. Tisztelettel**

**egy hű olvasó**

**Gyapjuszöveteknek nagyvállalati alkalmazottaknak**

történő állandó eladására keresünk tapasztalt, jó fellépésü keresztény eladót fix fizetéssel és jutalékkal. Fényképes ajánlatok a személyi adatokkal, az eddigi müködés és referenciák közlésével küldendők „Stabil kereset 225" jelige alatt Magyar Hirdető Irodának Budapest, VIII., Sándor-utca 7.

— **A krónikus székrekedések, az alhasi vérpangások és az aranyeres bántalmak kezelésében** az igen enyhe hatású természetes **„Ferenc József"** keserüvíz sok esetben mindennap reggel felkeléskor és este lefekvés előtt is fél-fél pohárnyi mennyiségben alkalmaztatik. Kérdezze meg orvosát.



NYARALJON BALATON-NÁL ÉS HÉVIZFÜRDŐN

Felvilágositást nyujt a BALATONI IRODA Andrássy-ut 29. Tel. 115-499 és minden utazási iroda

## SZEGÉNY VÁLASZTÓPOLGÁR

*Hazánkban a tegnapi nappal beköszöntött a néma hét. Nem jött „némán", majdnem hogy dobbal jött és cintányérral és szép gazdag ígéretekkel, mint egy menyasszony az oltár elé. Jött, hogy a választási csinnadrattát elhallgattassa, a plakátzuhatagot, meg a lelkek iszapját, melyet az agitációs áradás kevert föl, kiszűrje. A polgár áll és bámul, habozik és tünődik a dolog felett; a néma hét sorsán és a saját sorsán. Nézi azt az elkeseredett kaparást, surolást, azt a házmester-plakát háborút, mit a vicék méteres vakarókkal, lógó nyelvvel és dühösen viselnek a házak falán. Igazán szép, motyogja magának és közben arra gondol, talán mégis kár volt azért a tömérdek pénzért... s erről eszébe jut gázszámlája és eszébe jutnak még egyéb számlák is, csak éppen a választásra nem szívesen gondol. Nem szívesen gondol, mert a polgár már kezdetben is meglehetősen unta az egészet és tökéletesen érdektelen volt számára az a „mélyen tisztelt" megszólítás, amivel őt ebben a választásba szédült világban egyre-másra, majdnem goromba mértéktelenséggel a honatyajelöltek cirógatták. A polgár kissé bizalmatlan volt és maradt és nyakig begombolkodott. Gyanus, mikor ilyen udvariasak az emberek, mondta, és lehetőleg nem szólt egy szót sem, amikor a jelölt hadonászva az asztalt csapkodta. A tisztelt választópolgár úgy érezte, agytumorja van, szédül és komolyan megijedt, hogy beteg. No, majd a néma héten, vigasztalta magát, béke lesz és nyugalom. Kinyújtózik ágyában, ráér és tud is gondolkozni és csöndben megbeszélni magával a dolgot és a legjobbat, a legbölcsebbet választja. Minden befolyásolástól mentesen, agitáció nélkül cselekszik, a törvény is így akarja és Isten neki, pünkösdkor aztán elmegy szavazni, tiszta fejjel, öntudattal és biztosan. A polgárt most azonban a néma hét kezdi kísérteni és megejtőn táncolja körül. Meghívókat kap, mindjárt két párttól is, melyben mély tisztelettel értesítik a mélyen tisztelt stb. és kiderül, hogy valamely csendes megbeszélésre invitálják. Kezdi magát nem jól érezni és úgy véli, hogy ez az egész néma hét nem egészen gilt. Megjött a néma hét. És a polgár úgy érzi, hogy a tegnappal csak a lendülő karok, a nekidült mellek, az üvöltő szájak és a csirizes meszelők tüntek el. A néma hét belopta helyettük, suttyomban és alattomban, a néma leventéket, kik hallgatással fogják a szépasszonyt meghódítani, némán és elszántan. A polgár úgy érzi, elzárták a kipuffogót és a választási henger némán döcög az Igéret földjén. Szegény polgár.*

(—bó)

# Gróf Ciano megérkezik Berlinbe,

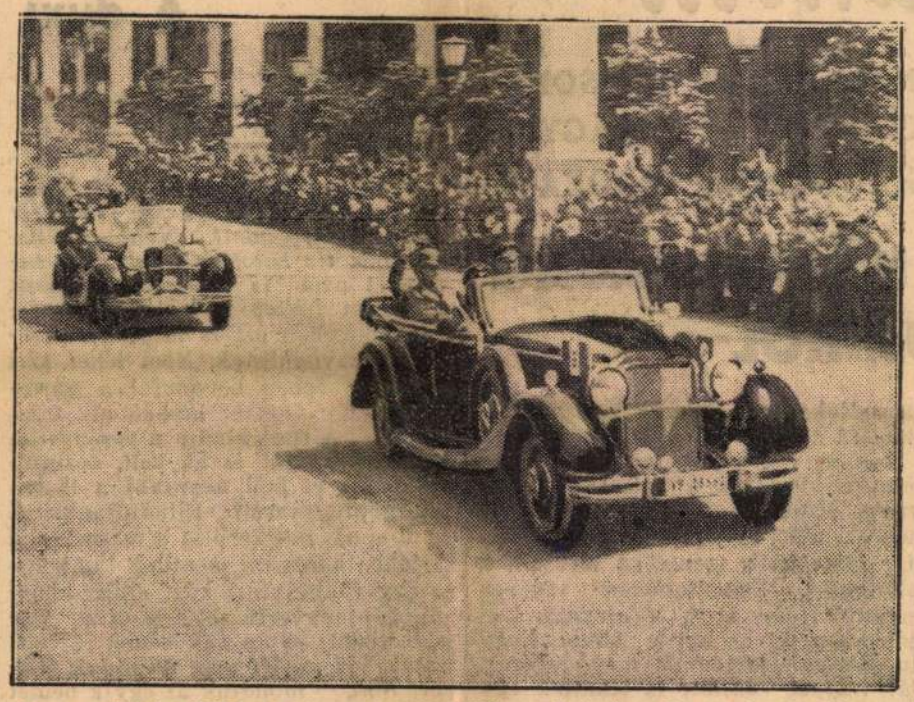

**hogy aláírja Ribbentrop német külügyminiszterrel a német—olasz katonai szerződést**

— **Pénteken engesztelő mise Nadányi Emil lelkiüdvéért.** Hat éve, hogy *Nadányi* Emil, a *8 Órai Ujság* alapítója és főszerkesztője elköltözött az élők sorából. Nadányi Emil rekviemjét az idén a pünkösdi ünnepre való tekintettel nem május 28-án tartják, hanem május 26-án, pénteken reggel 9 órakor a belvárosi templomban.

— **Tilos a — Hamupipőke!** Michigan állam pedikürös szövetsége Detroitban tartott értekezletén egyhangú határozattal felszólította a törvényhozást, számüzzeszigorú büntetés terhével a mesékönyvekből Hamupipőke meséjét, mert az apró cipő története túlszük cipő viselésére ösztönzi a lányokat és a kényelmetlen lábbeli okozója az összes lábbajoknak.

• **Megnyilt a 23°-os Cinkotai strand.**

⊢ **Zárlatot rendeltek el a Magyar Filmiroda rt.-nak a Katolikus Nagygyűlés oltárát ábrázoló képeslapjaira.** A Katolikus Nagygyűlés alkalmából a Hősök-terén felállított alkalmi ünnepi oltár építője, *Bardon* Alfréd építészmérnök, műegyetemi tanársegéd az oltár lefényképezésére és az arról készült levelezőlapok sokszorosítására és forgalombahozatalára kizárólagossági jogot adott *Karinger* Károly képeslapkiadónak, aki most zárlat elrendelését kérte azokra a képeslapokra, amelyeket az oltárról és a Hősök-terén lefolyt ünnepségekről a *Magyar Filmiroda Rt.* készített. A budapesti törvényszék most *elrendelte az előleges zárlatot a Magyar Filmiroda képeslapjaira*, igazoltnak látva a zárlatot kérelmező Karinger kizárólagossági jogát s egyuttal elrendelte a felek meghallgatását május 30-ára, amikor is végleg dönt az előleges zárlat fenntartása, vagy feloldása felől.

• **Fogkrémgyártás otthon.** Világraszóló találmányok sokszor megfordítják életrendünket s a szokástól eltérünk, haladunk egy újabb világ felé. Feltaláltak egy fogkrémport „AUTOMENTH" néven, amelyet a nedves fogkefére kell szórni egy lencsényi, vagy félborsónyi mennyiségben s a fogakkal érintkezve, a szokott fogmosó mozdulatok alatt egy dús, tömör fogkrém keletkezik, feltünő tisztító hatással, ragyogtatva fogat, frissítve foghúst, üdítő lehelettel. Ha az ember nem látja, nem hiszi, de a valóság igazolja a döntő tényt. Csodálkozunk, milyen kiadós ez a szer, egy egész évre való fogkrémpor 160 fillérbe kerül, boldogít öreget, fiatalt, férfit, nőt. Uj irányt szab szokásainknak. Magyarországon már kapható.

— **Festmények — pókhálóra.** J. B. Cloitonné huntsvillei (Alabama állam, Amerika) festőnő páratlanul érdekes kiállítást rendezett leheletfinom miniatür arcképeiből, melyeket erős pókhálókra festett.

— **Hadikitüntetés — postagalamboknak.** A japán hadvezetőség új kitüntetést alapított a hadsereg postagalambjai számára, a kínai harctéren teljesített kiváló vagy önfeláldozó teljesítmények jutalmazására. A kitüntetés a fokozatok szerint alumínium-, ezüst- vagy aranygyűrű, amelyet a kitüntett galamb jobb lábán visel.

⊢ **Beszélő kutya.** Chicago legújabb nevezetessége „Brownie", a híres beszélő kutya, amely tizenegy világosan érthető szót ugat. Amerikai bámulói csak azt kifogásolják, hogy a csodakutya erős londoni „cockney" kiejtéssel beszél, noha soha életében nem volt Angliában.

— **Közgyűlés.** Az *Országos Stefánia Szövetség* junius 16-án déli 12 órakor Vas-utca 10. szám alatti székházában évi rendes közgyülését tartja.

— **A rendőrkard tudott csak lecsendesíteni egy garázda részeget.** A Thék Endre-utca 37. számú házban tegnap este a ház két lakója, *Bihari* Béla csapos és *Frenkel* Károly soffőr ittas állapotban összeverekedett. Szóváltással kezdődött a dolog, majd egymásnak rontottak. A verekedés lármájára az egész ház népe kicsődült, többen beleavatkoztak s a házfelügyelő is a dulakodó emberek közé lépett, hogy szétválassza őket egymástól, de ez nem sikerült neki. A házfelügyelő ekkor kirohant az utcára és az őrszemes rendőrt hivta segítségül. A rendőr felszólította a két férfit, hogy hagyják abba a verekedést, *Frenkel* azonban szembeszállt a rendőrrel. A rendőr kénytelen volt kardját használni, úgy hogy Frenkel meg is sebesült. Sérülését a kihivott mentők bekötötték, azután a soffőrt a rendőr előállította. Hatósági közeg elleni erőszak címén őrizetbe vették.

— **A világ legnagyobb szakácskönyvtára.** Newyorkban a legnagyobb amerikai asszonyklub megvetette az alapját annak a hatalmas könyvtárnak, amelyben kizárólag szakácskönyvek lesznek. A világ minden részébe kiküldött felszólítások eredményeképpen úgyszólván valamennyi kultúrnyelven eddig 9000 különböző szakácskönyv érkezett a különös könyvtárba, amelyet a világ szakácskönyvmúzeum alapjául fognak szolgálni. Ez a könyvtár ezenkívül rendkívül széleskörű gyüjteményt foglal magában mindenféle egyéb könyvekről is, amelyek az evéssel és ivással kapcsolatosak, van azonkívül benne egy 20.000 darabból álló étlap-gyüjtemény is.

— **Bombay a világ legzajosabb városa.** A világ egyik legzajosabb városa Bombay, hol a közbiztonsági társaság megállapítása szerint a gépkocsik és villamosok a főútvonalak egy-egy pontján percenkint ötven kürt- és csengőjelet adnak. A londoni átlagos utcai zaj: a Piccadillyn percenként öt, az Oxford Streeten négy és a Fleet Streeten, a sajtónegyedben percenkint három gépkocsikürtjel.

— **Egy órán belül három neve volt.** Egy tizenhatéves amerikai lánynak egy órán belül három különböző családneve volt. Mint Grace McCord jelent meg a columbusi törvényszék előtt, ahol férjétől elválasztották és visszakapva leánynevét, Grace Stener lett. Huszonöt perc mulva újból férjhezment és Grace Thompson lett a neve.

**Gége és légcső**

hurutnál kiváló hatásu a debreceni Csokonai ásványviz. Kérje mindenütt!

## Halló! Rádió Budapest!

**kedd—szerda**

### *Május 23:*

**BUDAPEST I.:**

**4.10:** Asszonyok tanácsadója. Arányi Mária előadása. — **4.45:** Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — **5.00:** Hírek szlovák és ruszin nyelven. — **5.10:** A Rádió Szalonzenekara. — **6.15:** „Kárpátalja turistaszemmel." Blasovszky Miklós előadása. — **6.45:** Hanglemezek. — **7.15:** Hírek. — **7.30:** „Piusok a pápai trónon." P. Bangha Béla dr. előadása. — **8.00:** Wehner Géza orgonál. Közvetítés a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. — **8.30:** „Debrecen humora." Előadja Rajnay Gábor. — **9.10:** Comensoli Mária zongorázik. — **9.40:** Hírek, időjárásjelentés. — **10.00:** Cigányzene. — Közben kb. **10.40:** Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. — **11.20:** André Thérive, a Temps munkatársának francianyelvű előadása. — **11.35:** Heinemann Ede jazz-zenekara játszik. — **00.05:** Hírek.

**BUDAPEST II.:**

**6.45:** A földmívelésügyi minisztérium mezőgazdasági félórája. — **7.10:** Francia nyelvoktatás. — **8.00:** Hírek. — **8.20:** Hanglemezek. — **9.30:** Időjárásjelentés.

### *Május 24:*

**BUDAPEST I.:**

**6.45:** Torna. Hírek. Hanglemezek. — Utána: Étrend, közlemények. — **10.00:** Hírek. — **10.15:** Gyermekdélelőtt. Ellátogatunk a főváros erdei elemi iskolájába. Közvetítés a Diósárok-uti erdei elemi iskolából. — **10.45:** A hit hősei az Ujvilágban. Irta Rácz György. — **11.10:** Nemzetközi vízjelzőszolgálat. — **12.00:** Déli harangszó. Himnusz. Időjárásjelentés. — **12.10:** Cigányzene. — Közben kb. **12.40:** Hírek. — **1.20:** Pontos időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. — **1.30:** Hanglemezek. — **2.30:** Hírek. — **2.45:** A rádió műsorának ismertetése. — **3.00:** Árfolyamhírek. — **4.15:** A rádió diákfélórája. — **4.45:** Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — **5.00:** Hírek szlovák és ruszin nyelven. — **5.10:** A Pázmány Péter Tudomány Egyetem bölcsészettudományi karán elsőízben rendezett „Jó magyar ejtés" verseny döntője és eredményhirdetése. Beszél Meloccó János dr. (Hangfelvétel.) — **5.45:** Sven Karpe hegedül zongorakísérettel, a magyar-svéd művészcsere keretében. — **6.15:** A magyarság faji összetétele. Bartucz Lajos dr. előadása. — **6.45:** A Grafikai Munkások Senefelder Dalkörének és a Mintakészítő Munkások Szakegylete Dalárdájának műsora. — Közben kb. **7.15:** Hírek. — **7.50:** Tessitori Nóra mai magyar verseket mond. — **8.20:** Budapesti Hangverseny Zenekar. — Közben kb. **8.55:** Üzlethelyiségek légotalma. Péczeli József ny. ezredes előadása. — **9.40:** Hírek, időjárásjelentés. — **10.00:** Cigányzene, Szánthó Gyula énekszámaival. — **10.40:** Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. — **11.00:** A rádió szalonzenekara. — **00.05:** Hírek.

**BUDAPEST II.:**

**7.00:** Olasz nyelvoktatás. — **8.00:** Hírek, lóversenyeredmények. — **8.20:** Lagrange asszony. Rozsnyay Kálmán zenetörténeti előadása. — **8.50:** Hanglemezek. — **10.00:** Időjárásjelentés.

**Ára 10 fillér**

Budapest, 1939. * Vasárnap * április 23 XXX. évfolyam * 92. szám.

# AZ ÉST

Előfizetési ár:
Egy hónapra . . . . . 3 pengő
Egyes szám ára 10 fillér.
Telefon *145-359, *146-419

Politikai napilap

FŐSZERKESZTŐ: MIKLÓS ANDOR
1910—1933

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII. ker., Rákóczi út 54.
Jegypénztár, hirdetési-, előfizetési-, utazási-, és könyvosztály:
VII., Erzsébet körút 18-20.

## AZ EST KIKÜLDÖTT MUNKATÁRSA A VELENCEI OLASZ-JUGOSZLÁV TÁRGYALÁSON

# Izgalmas végküzdelem a zsidótörvényjavaslat megszavazása előtt

## Április 28-ra várják a Ház feloszlatását

*— Az Est tudósítójától —*

A képviselőház tegnap elvetette a felsőház által a zsidótörvényjavaslaton eszközölt legfontosabb módosításokat. A jövő héten egyeztető bizottság ül össze, hogy megkísérelje áthidalni a törvényhozás két háza között támadt súlyos ellentéteket. A felsőház vezető tagjai, élükön az egyházak fejeivel, a leghatározotabban hangoztatták annakidején a zsidótörvényjavaslat tárgyalása során, hogy kizárólag azért járulnak hozzá a törvényjavaslathoz, hogy a súlyosabb bonyodalmaknak elejét vegyék és elvi álláspontjuk feladásának ellenében igen csekély eredménynek tartják azt, hogy a kormány hozzájárult bizonyos módosításokhoz, amelyek az érdekelteknek igen kis körét érintik.

Ezeknek a komoly bonyodalmaknak esetleg egy belső politikai vagy kormányválságnak elkerülése céljából állott félre gróf *Károlyi* Gyula. A felsőház tagjai a legerőteljesebben szögezték le azt az álláspontjukat, hogy

**kizárólag annak a kompromisszumnak alapján fogadják el a törvényjavaslatot, amely a felsőházi albizottság és az igazságügyi kormány között létrejött**

és amelynek legkomolyabb közvetítését vállalta *Tasnádi Nagy* András igazságügyminiszter a képviselőház felé.

Már tegnap érintkezésbe lépett gróf *Széchenyi* Bertalannal, a felsőház elnökével *Keresztes-Fischer* Ferenc, mint a miniszterelnök helyettese. Megállapodás történt abban, hogy a felsőház nyomban kiküldi a meghívókat annak a paritásos alapon álló nagybizottságnak tagjai számára, akik

**kedden már megkezdik tanácskozásukat**

a képviselőház ugyanolyan számú egyesített bizottságában. A 318 bizottsági tag ma már megkapta ezeket a meghívókat, *kedden délelőtt összeül az egyeztető bizottság, megtörténik a megalakulás és*

**szerdán már meg is kezdődik az érdemleges tanácskozás, az egyeztetés nehéz munkája.**

Az álláspontok ebben a pillanatban még *meglehetősen mereven állnak egymással szemben. Kormánykörökből* azt az értesülést kaptuk, hogy

**minden valószínűség szerint lehetséges lesz egy közvetítő megoldást találni,**

*amely esetleg a felsőházat is ki fogja elégíteni.* Hogy ez a megoldás milyen természetű lesz, ebben a pillanatban még kombinációba sem lehet bocsátkozni, miután gróf *Teleki* Pál miniszterelnök csak ma kezdi meg tanácskozásait a felsőház, illetőleg saját pártjának vezető tényezőivel.

Csütörtökön már

**a két Ház plénuma**

ül össze, amelyek péntekre fogják kitűzni külön-külön kiküldött paritásos bizottságaik jelentésének tárgyalását. Azt remélik beavatott kormánypárti körökben, hogy

**pénteken, április 28-án már a megegyezést veheti tudomásul a két Ház és így a hét végére tető alá kerülne a zsidótörvényjavaslat és semmi akadálya nem volna a képviselőház nyomban való feloszlatásának.**

## A házfeloszlatás problémája

Tegnap *nagy izgalmak* voltak a Ház folyosóin

**a feloszlatás kérdése**

körül. A képviselők bizonytalanul latolgatták az eshetőségeket: *együtt lesz-e május 1-én a parlament vagy sem.* Amennyiben a házfeloszlatás csak későbbi időpontban történhetnék meg, esetleg két-három nappal május 1-e után, ebben az esetben *a képviselők még felvehetnék a májusi negyedre szóló körülbelül 2200 pengőt kitevő tiszteletdíjukat.* Valósággal

**fogadások**

történtek, vajjon a tiszteletdíjak felvehetők lesznek-e vagy sem. A házfeloszlatás időpontját minden esetre kitolta az a körülmény, hogy a képviselőház tegnap visszautasította a felsőházi módosításokat, azonban úgy a kormánypárton, mint az ellenzéken hangoztatták a képviselők, hogy ez még egyáltalában nem jelenti azt, mintha a Ház feloszlatása május elseje előtt nem történhetnék meg. Egy vezető kormánypárti képviselő jelentette ki előttünk, hogy *a májusi tiszteletdíjak kérdése semmiféle vonatkozásban nem befolyásolhatja a házfeloszlatás kérdését.*

— Igaz ugyan, — mondotta a pártnak ez a vezető tényezője, több képviselő előtt — hogy most közvetlenül a választások előtt feltétlenül szükségük volna a képviselőknek erre a tiszteletdíjra, azonban van az éremnek egy másik oldala is. Sokan ennek a pénznek a birtokában esetleg könnyelműen belebocsátkoznának egy választási küzdelembe, holott az reájuk nézve teljesen kilátástalan lenne. Amiha rendelkezésre áll a kaució összege, ezeket a könnyelmű vállalkozókat mi sem tarthatná vissza.

Kijelentette ez a vezető kormánypárti képviselő még azt is, hogy tudomása szerint

**gróf Teleki Pál miniszterelnök minden mellékszempontra való**

**tekintet nélkül dönt a házfeloszlatás kérdésében**

és e döntés értelmében pénteken, április 28-án még abban az esetben is megtörténik a képviselőház szétküldése, ha a miniszterelnök ebben az időpontban már nem is tartózkodnék Budapesten. Április 28-ára tervezik ugyanis a miniszterelnök berlini látogatását. Ilyen körülmények között lehetséges, hogy a házfeloszlatásra vonatkozó legfelsőbb kéziratot *Keresztes-Fischer* Ferenc, mint helyettes miniszterelnök fogja a Házban előterjeszteni.

Természetesen ez a megoldás arra az esetre épült fel, ha a képviselőház és felsőház között megtörténnék a megegyezés a módosításokra vonatkozólag. Amennyiben azonban ez a megegyezés meghiusulna, *újabb bonyodalmak* következhetnek. Vagy átmegy a javaslat tárgyalása az egyeztető bizottságnak a házszabályok értelmében másodszor történő összehívása következtében májusra, vagy pedig a kormány minden szempontra való tekintet nélkül mégis a házfeloszlatás mellett dönt és ekkor a zsidótörvényjavaslat nem kerülne tető alá a választások előtt.

Az egész program tehát azon a feltevésen alapul, hogy már az első egyeztető bizottsági ülésen sikerül megegyezni. Ha ez bármilyen oknál fogva nem történik meg május 1-e előtt, a házfeloszlatás már nem lehetséges és a képviselők együtt maradnak a következő évnegyed első napjaiban is.

# Ma délelőtt hivatalába iktatták Madi-Kovács Imre új tolnai főispánt

*Szekszárd, április 22*
*(Az Est tudósítójának telefonjelentése)*

Tolna vármegye új főispánját ma délelőtt tízórai kezdettel ünnepélyes keretek között iktatta be a megye törvényhatósági bizottsága. Vitéz *Madi-Kovács* Imre főispán tegnap délután érkezett *Szekszárdra*, ahol ünnepélyes keretek között fogadták. Ma kilenc óra után

**a vármegyeháza dísztermében**

a törvényhatósági bizottság díszközgyűlése előtt felolvasták a belügyminiszteri kinevezésről szóló okiratot. Ezután a *belvárosi*

**római katolikus nagytemplomban**

*Gaál* János szekszárdi apát ünnepélyes nagymisét mondott.

A törvényhatósági bizottság *díszközgyűlésén és az új főispán beiktatásán* megjelent báró *Vay* László, a Magyar Élet Pártjának elnöke, *Zsindely* Ferenc miniszterelnökségi államtitkár, *Bonczos* Miklós belügyi államtitkár és vitéz *Thuránszky* László, a miniszterelnökségi sajtóosztály vezetője. Tíz óra körül érkezett Szekszárdra a törvényhatósági bizottság örökös tagja, *Virágh* Ferenc pécsi megyéspüspök, aki szintén résztvett a főispán beiktatásán.

Megjelent többek között *Csupor* belügyminiszteri osztályfőnök, báró *Mirbach* Antal, az Alsódunántúli Mezőgazdasági Kamara elnöke. A szomszédos törvényhatóságok képviseletében a következők jelentek meg: *Barcsay* Ákos, Somogyvármegye főispánja, *Nikolits* Mihály, Pécs szabad királyi város főispánja, *Blaskovich* Iván, Baranyavármegye főispánja, vitéz *Horváth* István, Baranyavármegye alispánja, vitéz *Kászonyi* Richárd, Bácsbodrogvármegye és Baja szabad királyi város főispánja, *Mesterházy* Ferenc, Veszprémvármegye főispánja, *Jankovich* Miklós, Fejérvármegye főispánja, *Kenessey* Pongrác főszolgabíró, Fejérvármegye alispánjának képviselője.

Kivülük még igen sok előkelőség jelent meg, köztük gróf *Hunyady* Ferenc, gróf *Apponyi* Károly, gróf *Apponyi* Dezső, báró *Fiáth* Tibor, *Orffy* Imre felsőházi tag, *Kiss* Lajos kanonok, gróf *Széchenyi* Domokos nagybirtokos, felsőházi tag. A megyebeli képviselők közül megjelentek *Pesthy* Pál, *Petainek* József, *Dulin* Jenő, *Tolnay Knefély* Ödön és *Klein* Antal országgyűlési képviselők.

A tíz órakor tartott ünnepélyes nagymise után a főispán a vármegyeház dísztermében *hatalmas közönség előtt mondta el nagy politikai beszédét.*


## Nyilttér

Városligeti GERBEAUD pavillon
a Nemzetközi Vásár tartama alatt a
Debrecen Étterem vezetése mellett működik
*Kurina Simi* muzsikál


## Huszonöt felvidéki jegyespárnak ad házassági kölcsönt az EPOL

*— Az Est tudósítójától —*

Az Egészségpolitikai Társaság elő kívánja segíteni a viszacsatolt *Felvidék* fiatal házasulandóinak családalapítását és ezért *egyelőre 25 házassági kölcsönre hirdet pályázatot.*

A jegyespárok számára

**400—400 pengő kamatmentes kölcsönt**

folyósítanak. Pályázhat a vőlegény nem felvidéki illetőségű menyasszonyával is.

A jegyespároknak közös *kérvényüket az EPOL-hoz (IV., Veres Pálné-utca 9.)* kell intézniök és a kérvényhez csatolniok kell *születési* bizonyítványukat, hatósági orvosi bizonyítványt arról, hogy *egészségesek* és nem szenvednek átöröklő betegségben, bizonyítványt a vőlegény illetőségéről és helybenlakásáról, a házasulandók erkölcsi bizonyítványát. Csatolni kell a kérvényhez a vőlegény és menyaszony vagyoni vagy jövedelmi viszonyait igazoló, illetőleg *szegénységi* bizonyítványt, a vőlegény nyilatkozatát arról, hogy a kölcsön feltételeit tudomásul veszi és a jegyespár közös nyilatkozatát arról, hogy *legkésőbb július 1-ig házaságra lépnek.*

*A kamatmentes kölcsönt 10 év alatt kell visszafizetni.* A visszafizetendő tőkét minden, a házaságból született gyermek *100—100 pengővel csökkenti.*

## Agyongázolta a Hév

*— Az Est tudósítójától —*

Halálosvégű gázolás történt ma délelőtt 9 óra tájban a *HÉV* egyik soroksáriuti megállójánál. Egy Pestre haladó szerelvény *elütött egy 30 év körüli munkáskülsejű férfit.* Mire a mentők a helyszínre érkeztek, már *halott volt.* A zsebében talált iratokból megállapították, hogy *Ungvári* Józsefnek hívják. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállították, a rendőrség pedig megindította a vizsgálatot.

# *Hatalmaspropaganda lesz az idei Katolikus Nagygyűlés*

*— Az Est tudósítójától —*

A magyar püspöki kar a budapesti Eucharisztikus Világkongresszus első évfordulója alkalmából megrendezi május 17-től 21-ig a XXVIII. Katolikus Nagygyűlést. Ez az ünnepség természetesen csak kicsinyített mása lesz az Eucharisztikus Kongresszusnak. A nagygyűlés nem a világ népeinek demonstrációját hirdeti a katolikus eszme mellett, hanem *a magyar nép hálás megemlékezését.* Táborba szólítja a megnagyobbodott Magyarország összes katolikusait és hitet tesz amellett, hogy

**Szent István útján akarja tovább építeni a jobb napokban biztosan reménykedő Magyarországot.**

A Katolikus Nagygyűlés falragaszokat nyomattatott, melyek a közeli napokban kerülnek a nyilvánosság elé. Ez is kifejezésre juttatja az országot összetartó és vezető tényezőt, a Szent Koronát. A falragasz azt a jelenetet ábrázolja, amikor a magyarokat annyira kedvelő *XII. Pius* — budapesti tartózkodása alatt, amikor a pápa legátusa volt — megáldja a magyar szent koronát.

A négynapos emlékezés több lényeges mozzanata a Hősök terén lesz, ahol egy évvel ezelőtt a *Vinculum Caritatis* jegyében adott egymásnak találkozót a világ összes nemzeteinek katolikusa. A Hősök tere előtt épül az emelvény és az oltár, *Bardon* Alfréd műépítész, műegyetemi tanársegéd tervei alapján egészen modern stílusban. 30.000 ülőhelyet biztosító padsor várja itt a résztvevőket. *A számítások szerint*

**közel 50.000 embert fognak elhelyezni ezen a téren.**

A legmodernebb hangszórókkal igyekeznek javítani a tér akusztikáját.

A *XVIII. Országos Katolikus Nagygyűlés* előkészítő, bevezető gyűlése május 17-én, szerdán délután kezdődik. *A tulajdonképpeni nagygyűlés május 18-án, Áldozócsütörtökön nyílik meg.* Ez a fiatalság napja lesz.

Ugyanaznap este 7 órakor rendezik a Dolgozó Lányok és a Zita-körökben tömörült dolgozó fiatalság ünnepségét és felvonulását. Erre a napra az árvalányhajas falusi fiatalságot *filléres vonatok szállítják az ország különböző részeiből Budapestre.* A Hősök-terén a dolgozó fiatal magyarság hitet tesz amellett, hogy

**az Eucharistia soha le nem győzhető erejével kívánja megújítani Szent István országát.**

Május 19-e, a Katolikus Nagygyűlés második napja, a nők napja. *Este 8 órakor a magyar asszonyok és leányok hódolnak a Hősök terén az Oltáriszentség előtt.* Május 20-án, szombaton tartják a férfiak napját. Ezen a napon az Eucharisztikus Kongresszus emlékére

**éjféli szentségimádás lesz,**

melyet majd éjféli mise, majd közös áldozás követ. Május 21-ike, vasárnap: *a táborbaszállás utolsó napja.* Délelőtt 9 órakor a bíboros hercegprímás a Hősök terén főpapi szentmisét mond. Délután a Szent István Bazilikából az Andrássy-úton keresztül színpompás menet kíséretében az Oltáriszentséget a Hősök terére viszik.

A kongresszus emlékére rendezett Katolikus Nagygyűlés mind a négy napján a pesti Vigadó nagytermében gyülés tartanak. Ennek tárgya

**a dolgozók kötelességének ismertetése Szent István országának megújításáért.**

A német, szlovák és ruszin nyelvű résztvevők külön szentmisével és díszgyűléssel veszik ki részüket az emlékezésből.

Mint értesülünk, az Eucharisztikus Kongresszus kicsinyített mása iránt külföldön — különösen azok körében, kik az elmult évi politikai feszültség miatt vagy egyéb okokból nem vehettek részt a világkongresszuson — *rendkívül nagy érdeklődés nyilvánul meg.* Számítani lehet arra, hogy a külföldi résztvevők száma *a normális nyári idegenforgalmat rendkívül nagy mértékben növelni fogja.*

## Hollán-emlékünnepély lesz vasárnap a Lánchíd budai pillérénél

*— Az Est tudósítójától —*

Szombaton reggel *zászlódíszbe öltözött a Lánchíd.* Mint ismeretes, ma húsz éve, hogy 1919 április 22-én *kislődi Hollán Sándor nyugalmazott államtitkár és fia, Hollán Sándor államtitkár hősihalált haltak, a Lánchídon.* A főváros ebből az alkalomból *vasárnap délelőtt*

**kegyeltes ünnepélyt rendez a budai pilléren elhelyezett emléktáblánál**

és azt megkoszorúzza.

A főváros munkásai szombaton délelőtt a lámpákat is felszerelték a *Lánchídon*, mert *szombaton este a hidat kivilágítják.*

## Kivégeztek Barcelonában egy volt köztársasági tábornokot

*Barcelona április 22*

*Pénteken kivégezték Aranguren Roldan Josét*, a polgárőrség volt tábornokát, akit a bíróság halálra ítélt.

## Jövő heti kedvezményes színházjegyeink

Jövő héten is bőségesen válogathatnak előfizetőink s olvasóink kedvezményes áru előadásokban. Színházjegyirodánk szerzett jegyet *Tamási* Áron új érdekes darabjához, a *Tündöklő Jeromos* két előadásához a Nemzeti Színházba, szerzett ugyancsak mérsékelt árú jegyet *Herczeg* Ferenc népszerű *Utolsó táncá*hoz a Nemzeti Színház Kamara Színházába.

Kapható ezenkívül jegy a kitünő *Tetovált nő*-höz és a hatásos *Ezer hold pipacs*-hoz a Vígszínházba, továbbá a mulatságos *Paprikás csirke* című zenés bohózathoz az Andrássy Színházba, a rendkívüli sikerű *Egy bolond százat csinál* című operetthez a Royal Színházba, a táblás házakkal futó *Földindulás*-hoz a Belvárosi Színházba, a Fodor Artúr jubileumára színrekerülő *Csárdáskirálynő*höz a Városi Színházba, a *Pódium* nagysikerű vígjátékához a Terézkörútiba, a *Tanuljunk nyelveket* című rendkívül kacagtató revühöz a Komédia Kabaréba.

Színházjegyirodánk külön telefonszáma: *143—888.*




## A koldus titka

című füzetes ponyva címlapján láttam harminc év előtt ezt az arcot. Az üstök és a tekintet dúlt, a gége vonagló, a két fül mintha lángolna. Barátom ő, aki így ordít: — Százszor megírták már, hát most írd meg te is, ha mered. Ird meg, hogy én mondom, Balogh Tamás, okleveles állástalan gépészmérnök, budapesti lakos, hat egészséges gyerek apja, én állítom: ebben a fenekéig rothadt világban tisztességes embernek nincs keresnivalója. Tessék, itt vannak a nevek és házszámok: elsején ki kell ürítenem régi lakásomat és hat gyerekem miatt nincs födél Budapesten számomra. Három nap alatt, amióta az utcákat és emeleteket rovom, részben a legbűbájosabb kifogással, részben nyers őszinteséggel tizenegy háztulajdonos rúgott ki az irodájából. Értesz? Holnapután elseje és még nincs lakásom. Ha így fejlődik a dolog, nem is lesz: hat gyerekkel senki nem enged be a házába. Nevetséges, unalmas, régen elnyűtt panasz ugye? A nyomor elcsépelt közhelye, amelyről az utolsó húsz év alatt több vezércikket elmennydörögtek, mint félévszázad alatt március tizenötödikéről. Tudom, most mégis ki kell orditanom magamból a dühömet, meg kell lobogtatnom előtted a dohos szólamokat, különben megfulladok, vagy visszarohanok az utcára és fölkoncolom az első utamba botló nyomorultat. Beszélj, kérlek és magyarázd meg: mit szavaltok ti nap mint nap általános erkölcsi kérdésekről, egyetemes kötelezettségekről, a nemzetek, szóval az egész világ jövőjét érintő koreszmékről, amikor az idézett, az ember, végső elvetemültségén merőben meggyőzhetetlen és menthetetlen. Lépten-nyomon az Atyaúristennel szövetkeztek, hogy tartalommal töltsétek meg az erkölcsi világrend kereteit, becsületet és hitet hirdettek, törvényt parancsoltok és nem veszitek észre, hogy az ember, akihez ezeket a fölháborítóan gyermekes és orrfacsaróan dohos szózatokat intézitek, a maga tisztára anyagias — fizikai értelemben anyagias — fölfogásában és meggyőződésében fütyül rátok. A ti zavaros jóakaratotokon és kábult igyekezeteteken megkaptam a legnemesebb rangot: a legkülönbözőbb műfajok hőseként elvezem a társadalom titkos részvétét. Ami elképzelhető szociális igazságtalanság tenyészik, valamennyinek én vagyok az alanya és be kell érnem ezzel a dicsőséggel, mert a ti csökönyös türelmetekből nem telik többre és másra, csupán szavakra. Közben, mialatt ti az alvó bűntudatot ébresztgetitek, engem tizenegy darab háztulajdonos utasít el azon az alapon, hogy hat fejlett, egészséges, erős gyerek könyörtelenül kihívja egy pesti bérház végzetét.

Miért bőgtök egykéről és elnéptelenedésről, ha gyerek számára nincs lakás? Ne felejtsd el, én is élni akarok és én is kényelmesebben berendezhettem volna az életemet gyerek nélkül. Annak idején én is elzavarhattam volna orvoshoz a feleségemet és megtakaríthattam volna, hogy az emberi alávalóság negyvenéves koromra nihilistát csináljon belőlem. Mert mindannak a tetejébe, hogy hat gyerekem miatt naponta le kell nyelnem a legkülönbözőbb komiszságokat, külön jóvátehetetlen szerencsétlenségként cipelem borzalmas kiábrándultságomat is. Felelj hát: kinek nyöszörögtök vezércikkben, drámában, politikai dörgedelemben; felelj, hogyan akarjátok túlkiáltani például a velem szemben megnyilatkozó alávalóságot, amely hat gyerekem címén a maga területén leereszti előttem a sorompót?

Ilyen együttérzés, ilyen szociális öntudat, ilyen erkölcsi hitvallás árnyékában handabandáztok ti egy jobb világ érdekében? Ez már a kezdődő elmezavar együgyűsége. Szervusz.

**Bibó Lajos**

# Már ma délután fogadja Hitler vezér és kancellár Teleki Pál miniszterelnököt és Csáky külügyminisztert

Berlin, április 29.

*(Az Esti Ujság berlini tudósítójának telefónjelentése.)*

*Teleki Pál* gróf miniszterelnök és *Csáky* István gróf külügyminiszter, akik különvonatukkal pénteken este nyolc órakor értek német területre,

**szombaton délután körülbelül félhárom óra tájban fognak megérkezni az Anhalti-pályaudvarra.**

A magyar államférfiak kísérete közben erősen megnagyobbodott, mert a német kormány nevében *Dörnberg* báró protokollfőnök és több előkelő német politikus már német területre való érkezésükkor csatlakoztak hozzájuk és velük együtt érkeznek majd Berlinbe. A lapok annak ellenére, hogy természetszerűleg a *Führer* pénteki beszéde tölti meg oldalszámra a rendelkezésre álló helyet, mégis

**nagy cikkekben számolnak be Teleki Pál gróf és Csáky István gróf utazásáról, valamint arról a nyilatkozatról, amelyet a magyar miniszterelnök elutazása előtt a Német Távirati Irodának adott.**

Ugyancsak

**nagyon részletesen közlik a lapok az Esti Ujság vezércikkét, amely a magyar államférfiak berlini látogatásáról szól.**

Kiemelik a cikknek azt a részét, amely szerint *a magyar államférfiak látogatása nem fog meglepetéseket hozni, ahogyan a római tárgyalások sem hoztak meglepetéseket, mert ezeknél az utaknál és megbeszéléseknél, főleg azon volt mindig a hangsúly, hogy Magyarországnak a tengelyhatalmakkal való együttműködését dokumentálják.*

Egyébként hírek szerint

**a magyar miniszterelnököt és külügyminisztert még szombaton délután kihallgatáson fogadja Hitler birodalmi vezér és kancellár,**

aki egyébként — mint azt már jelentettük — szombat este vacsorát és fogadóestélyt rendez a magyar államférfiak tiszteletére az új kancellári palotában.

# Megindult a népvándorlás a Városliget felé

## Óriási tömegek tekintik meg a Nemzetközi Vásárt

Ragyogó napsütésben, ünnepélyes külsőségek között nyitotta meg tegnap délelőtt vitéz nagybányai *Horthy* Miklós, Magyarország kormányzója az idei Budapesti Nemzetközi Vásárt. A kormányzó és felesége kíséretükkel több órán keresztül nagy érdeklődéssel és szeretettel tekintették meg a magyar gazdasági életnek ezt a hatalmas és új lendületre sarkaló bemutatóját.

**A kormányzói pár első útja természetesen a visszakerült Felvidék pavillonjához vezetett, ahol egy népi viseletbe öltözött ruszinszkói magyar fogadta őket és három méter hosszú pásztorfurulyáján különféle nótákat játszott el a kormányzói pár és kísérete előtt.**

A körséta sok kedves és közvetlen jelenetben bővelkedett, a kormányzónak és hitvesének érdeklődése mindenre kiterjedt, szokott közvetlenségükkel érdeklődtek minden iránt és talán nem volt még olyan megnyitó ünnepség, mint amilyen az idei, amikor *lépten-nyomon valóságos virágözönnel fogadták a kormányzói párt.*

A kormányzói pár távozása után a vásár vendéglőjében nagyszámú és előkelő közönség részvételével

**érdekes lakoma kezdődött.**

Tudvalévő, hogy az idei Budapesti Nemzetközi Vásáron felújítják a különböző, feledésbe ment évszázados magyar ételeket. *Kunder* Antalné, a kereskedelmi és iparügyi miniszter felesége szervezte meg az első ilyen, régi ételekből összeállított ebédet és hívta meg arra a vendégeket. A Gerbeaud-pavillonban a meghívott vendégek között voltak többek között: *Vörnle* János rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, a külügyminiszter állandó helyettese, *Karafiáth* Jenő főpolgármester, *Algyay Hubert* Pál, *Bonczos* Miklós államtitkárok, báró *Splényi* István, a Külkereskedelmi Hivatal elnöke, *Gömöry-Laimi* László volt követ, *Hertelendy* Miklós, *Markos* Béla, az Idegenforgalmi Hivatal igazgatója, báró *Skerlecz* Iván, vitéz *Gyulay* Tibor, *Tormay* Béla, a Postatakarékpénztár volt vezérigazgatója, *Vargha* István, a konjunkturakutató intézet igazgatója és sokan mások. Több mint harminc asztalnál foglaltak helyet a vendégek, akik

**kitűnő étvággyal kanalazták a turbolya- és palóclevest, elragadtatással nyilatkoztak a csatlós-csirkéről, hajdúkáposztáról, kecskeméti fróskifliről és a többi régi magyar specialitásról.**

Kétségkívül nagy sikere lesz ennek a magyaros étrendnek, amelynek tiszta hasznából a vásár vendéglőse nagyobb összeget fog juttatni a Magyar a magyarért akcióra is.

Szombaton reggel 9 órakor vitéz *Béldi* Alajos dandárparancsnok, a Ruszinszkót visszafoglaló magyar csapatok parancsnoka látogatta meg a Nemzetközi Vásár felvidéki pavillonját.

**Vitéz Béldi Alajost a vásár vezetősége ünnepélyesen fogadta és kalauzolta végig a vásáron.**

A tegnapi megnyitó után már délután az érdeklődők tízezrei lepték el a vásár területét és szombaton a kora reggeli órákban megindult az újabb népvándorlás a Városliget felé, hogy megtekintsék a színes és érdekes látnivalók ezreit.

*

Izléses kivitelével kellemesen tünt fel a vásárt látogató közönségnek a *Magyar Pamutipar R. T.* pavillonja. A kiállításon bemutatásra kerültek a vállalat legkényesebb igényeket is kielégítő, legmodernebb technikai berendezéssel előállított nyomott cikkei, melyek a gyár magas színvonalú felkészültségét illusztrálják. Különösen kiemelkednek a közönség körében közkedvelt Bolero és Lido cikkek, továbbá a különféle alapanyagú, nyomott műselymek és pamutanyagok.

*

*A lenipart* reprezentálja a *Budakalászi Textilművek, Klinger Henrik r. t.* kiállítása. Rendkívül áttekinthetően mutatja be ezen vezető textilgyárunk széles áruskáláját. A lenszövetek különleges zamatát, friss, üde jellegét érzékeltetik a bemutatott kézinyomású divatanyagok. Vidámszínű nyugágyszövetek, strandtáskák, mintás damasztárúk, mindennapi életünk naposabb oldalát szolgálják, míg a mai nyugtalan kort juttatják eszünkbe a különleges elsötétítő függönyanyagok, mimikri sátorkelmék, tüzoltótömlők, autóhűtővízbetöltő vászonvedrek. Érdeklődést keltett a személyszállító vagónok tetőborítására szolgáló Rubitex-anyag, melyet huszonötéves jótállással vásárolnak a magyar és környező államok vasutai. A nagyközönség részére komoly tanulmány *a Budakalászi* kiállítása, az érdekelt kereskedő világ pedig megelégedéssel veszi igénybe azt az újszerű gondosságot, mely kényelmes tárgyaló helyiséggel, teljes mintaszövetekkel és minden időben rendelkezésre álló pontos felvilágosításokkal messzemenően szolgálja a B. N. V. üzleteredményét.

# Lovagias tanács

Nem is gondoltuk volna eddig, hogy Peyer Károly elvtárs olyan harcias természetű, mint amilyennek tegnap mutatkozott, amikor a Ház ülésén páros viadalra biztatta Festetics Domokos grófot, mondván, hogy „ne bujjon a mentelmi jog mögé, hanem álljon ki szavaiért." Álljon ki, — ez a vezérelvtárs véleménye, ragadjon kardot s vívjon meg, ahelyett, hogy bejelentené mentelmi jogának megsértését, mert az előbbi megoldás sokkal férfiasabb Igy Peyer Károly...

Igazán tiszteletreméltó dolog volna, hogy egy szociáldemokrata, aki megveti a polgári élet formaságait, egyszerre a kaszinói gavalléria apostolává lesz, akár egy született herceg. De éppen Peyer Károly esetében nem tudunk lelkesedni ezért a lovagias tanácsért. Emlékezünk ugyanis arra, hogy a jeles marxista honatya pár esztendővel ezelőtt a Rajniss-ügyben — mit keresgéljük a szót — *hazudott* s mikor felszólították: nem is arra, hogy szablyával vagy vontcsövű pisztollyal álljon helyt kijelentéséért, hanem csupán arra, hogy a Házon kívül, a mentelmi jog védelme nélkül, ismételje meg állításait, lapított, mint a nyúl a káposztástorzsa mellett. Es elbocsátotta füle mellett azokat a goromba jelzőket is, amelyekkel elhalmozták, nevezvén őt közönséges rágalmazónak és hasonló egyebeknek egy hozzáintézett levélben.

Akinek ilyen multja van a lovagias bonyodalmak terén, *az* jobban tenné, ha a lovagias ügyek és a mentelmi jog szóbakerülései esetén — szemérmesen és pirulva kivonulna a tisztelt Ház üléstermébol, vagy legalább is lehúzódna a padba. De mélyen...


FORD V-8



A legmagasabb igényeket kielégitő, legolcsóbb luxuskocsi 60-90 lóerő.

| | | |
|---|---|---|
| Pulmann Limousine | 7 üléses | P. 8437.50 |
| Sport Cabriolet | 4 „ | P. 8187.50 |
| 4 ajtós Limousine | 5 „ | P. 6125.— |

Nemzetközi Vásár - Autókiállitás

FORD MOTOR R. T. BUDAPEST

## Irodalom

*Undi Imre:*

### A regénygyár

A humor és derü nagymestere, Undi Imre, új regénnyel lépett a nyilvánosság elé. Perszе az új mü minden oldala át van szöve a szerző jellegzetes humorával, minden sora mosoly és optimizmus. Mint igazi humorista, meleg szivét sem tudja elrejteni. A Regénygyár tulajdonképpen kulisszák mögötti regény: *Undi* Imre bevezeti az olvasót a regényirás, különösen a folytatólagos regényirás rejtelmeibe. Teszi ezt az ő rózsaszínü szemüvegén keresztül, utánozhatatlan müvészettel. A humor prizmáján keresztül sok minden titokra magyarázatot kap az olvasó és a fordulatos, izgalmas meséből mosolyogva ismerkedik meg azzal a bohém, melegszivü világgal, amelyet irodalomnak neveznek. *Undi* Imre regénye mindamellett szintiszta irodalom és müvészet. A könyvpiac már régenvárt humoros regényt és nem is kaphatott jobbat, mint ezt a könyvet. *A Regénygyár bolti forgalomba nem kerül, csak a szerzőnél rendelhető meg 2.60 pengőért (Budapest, I., Váralja-utca 15.)*

-*-

## A májusi katolikus nagygyülés oltára a Hősök-terén

Az idei katolikus nagygyülés főeseményei — mint ismeretes — a múlt évi eucharisztikus kongresszushoz hasonlóan a Hősök-terén zajlik le. Itt állitják fel azt az oltárt, amelynek tervezésével *Bardon* Alfréd okl. épitészmérnök, müegyetemi tanársegédet, a modern magyar fiatal épitészgárda egyik igen tehetséges tagját bizták meg.

A művész elgondolása szerint a főoltár a

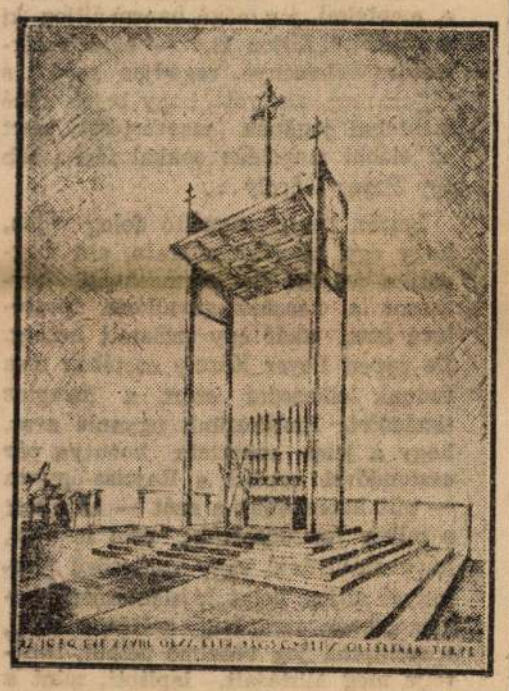

Hősök-terének közepén, az Ezredéves emléktől és a Hősök emlékkövétől teljesen függetlenül épül fel, szabadon állóan, a hivóktől minden oldalán teljesen körülvéve.

**A 700 négyzetméter alapterületü alépitmény tetején, a tér szintje felett kb. négy méter magasban fog állani az oltár, mely az ősi ókeresztény bazilikák oltáraihoz hasonlóan, szabadon álló, rajta a hatalmas, 2.5 méter magas gyertyatartókon és feszületen kivül semmi más dísz nem lesz.**

Az épitészet mai nyelvén akarja az oltár magasztos hivatását kifejezni, nincs rajta a történelmi stilusokból átvett egyetlen forma, vagy diszités sem. Tisztán tömegével, arányaival, könnyebb vonalaival és színeivel akar hatni.

## Román-Róth Iványt végleg törölte tagja sorából a pestvidéki ügyvédi kamara

A pestvidéki ügyvédi kamara most tartott ülésen dr. *Román-Róth* Iván volt kispesti ügyvédet, aki ellen közel *kétszáz rendbeli uzsora és más bűncselekmények miatt vádiratot adott ki a pestvidéki ügyészség, végleg törölte tagjai sorából.* Az ügyvédi kamarának ez a lesujtó határozata legközelebb a hivatalos lapban is megjelenik.

GLOBOL a legbiztosabb molyölőszer
KAPHATÓ MINDENÜTT
Föraktár: MOLNÁR és MOSER Petőfi Sándor-u. 11.

# GYÖNGYVIRÁG

Irta: Thury Lajos

*Valamikor régen a Vigszinház színpadán láttam először, egy nyári operett női főszerepében. Karcsú volt, mint a nádszál és éppen olyan hajlékony, fiatal volt és üde, úgy táncolt, mint a forgószél, úgy énekelt, mint a pacsirta, leirhatatlanul édesen mosolygott és a szindarab összes férfi főszereplői bolondultak utána. A harmadik emeleti állóhelyről figyeltem, mint rövidnadrágos diákgyerek, eleinte csak annyit tudtam, hogy az övéhez hasonló, csodálatos színművészetet még sohasem tapasztaltam, azután, amikor már negyedszer-ötödször néztem végig a darabot, furcsa és mind veszedelmesebb torokelszorulást, szivdobogást is tapasztaltam magamon. A finomvonalú, karcsú lába, amelyet fölényes nemtörődömséggel mutogatott, a fejembe kergette minden csepp véremet.*

*Nagyon szép volt az egész és minden előadáson még szebbnek látszott, lassankint azonban valami csöndes elégedetlenség is vegyült az elragadtatásomba. Odafent szorongtam a harmadik emeleti állóhelyen, mérhetetlen messzeségben és magasságban a színpadtól, arról még csak szó sem lehetett, hogy észre vegyen, legalább arról szerezzen tudomást, hogy a világon vagyunk, míg én le sem veszem róla a tekintetemet. Merész terv kezdett kialakulni bennem, érlelődött napról-napra. Eleinte megdöbbentett kalandos vakmerőségével, azután mégis határozott körvonalakat öltött. Elszántam magam: igenis, megteszem.*

*Egy este kis csokor gyöngyvirággal jelentem meg a színházban. A csokor a zsebemben rejtőzött, de a zsebem fölött tartottam védőleg a kezemet. Két felvonást végignéztem az állóhelyről, a második szünetben lementem az előcsarnokba és a befelé igyekvő földszinti közönséggel együtt én is betörtettem. A sok estélyiruhás nő, szmokingos férfi között habozva megálltam, amivel nyomban felhivtam magamra a jegyszedő figyelmét. Ott termett mellettem és ellenségesen érdeklődött, hogy mit keresek ott, hol a jegyem tulajdonképen. Ebben a pillanatban szerencsére kialudtak a lámpák, csak a rivalda ragyogott sejtelmesen derengő fényben; gyorsan félrelöktem a jegyszedőt, előretörtettem és leültem egy üres helyre, a legeslegelső sorban.*

*Ott ültem csöndben, kicsire összekuporodva, szivem a torkomban dobogott. Óvatosan előhúztam a gyöngyvirágcsokrot, megrázogattam, megsimogattam a fehér virágokat, hogy eltüntessem a zsebben átélt órák nyomait, azután tartottam a kezemben félszegen, bizonytalanul. Ő táncolt, énekelt, társalgott, kacagott, bennem ellentétes érzések szörnyü tusája folyt: feldobom a virágot. Igenis, megteszem. Nem, most nem, majd... majd azután. Egyszer azután végetért egy tánc, a nézőtér tapsolt, én hirtelen megmozdultam, nagy lendülettel felhajitottam a virágot a zenekaron át a színpadra, odaesett éppen a lába elé. Körülöttem néhány ember megmozdult, egy asszony ijedten felsikoltott; az egyik férfiszereplő a színpadon felvette a virágot és odaadta neki. Odatüzte az övébe a kis fehér csokrot és közben lemosolygott a nézőtérre — rám. Velem forgott az egész színház, az egész világ. És ez volt minden; nemsokára azután hallottam, hogy elutazott valahová külföldre, Németországba talán és sohasem láttam többé Gyöngyvirágkisasszonyt.*

*Nemrégiben egy idős hölggyel ültettek össze a bridzsklubban, ahol néha kártyázgatok. Fakósárga haja volt, agyonruzsozott, ráncos arca, ápolt szép fehér keze és nagyon kövér volt. Bemutattak neki, az ő nevét is megmondták; mintha tüvel szúrtak volna belém, úgy összerezzentem. Ő volt az egykori Gyöngyvirágkisasszony. Minden játszma után hangosan méltatlankodott, hogy pikket kellett volna játszani, nem treffet, siránkozott, hogy mindig veszit, de mindig csak a partnerei miatt és vitatkozott, hogy nem hármat bukott, csak kettőt. Nagyon csúf dolog volt. Istenem, hogy elmúlt az élet, hogy elmúlik minden, ami valaha szép volt. A végefelé járunk a komédiának, de talán jól is van igy...*

# Egzotikus állatfajjal népesedett be a Bükk-hegység

## Szökevény ezüstrókák ültöttek tanyát a Ballabérc ősvadonjaiban

**Lillafüred-Hollóstető**, április 29.
*(Az Esti Ujság szerkesztősége jelenti.)*

Négy évvel ezelőtt a Bükk-hegység ősvadonjának kellős közepén, a Hollóstetőről Ujhutára vezető új gépkocsiút mentén egy svájci vállalkozó *ezüstrókatenyészetet létesitett.* A svájci azonban a telep épitésénél igen felületesen járt el: a ketreceket minden alapozás nélkül épittette a köves talajra, minek következtében a körüskörül fekvő szabad erdőbe vágyakozó rókák *könnyüszerrel kiáshatták magukat.*

**A ketrecekből egyre-másra megszöktek az állatok.**

A huszonhét állatból — amelyet Németországból, egy feloszlóban levő ezüstrókafarmról hozattak —

**alig maradt egy-kettő.**

A szabadság után kivánkozó állatok egymásután megszöktek a telepről és nyomtalanul nyelte el őket a messzi ezer holdakra elterülő járhatatlan, sziklás, sürü, bozótos és szakadékos ősrengeteg.

A szökevény ezüstrókákat nagy buzgalommal igyekeztek összefogdosni. Csábító csalétkekkel sikerült is csapdába fogni őket három kivételével. Ezek, úgy látszik, idősebb állatok voltak, amelyek nem engedték magukat újra fogságba ejteni. Ebből a háromból kettőt nemsokára elért a balvégzet. Az egyiket — egy gyönyörü bundájú, dús és szépen ezüstözött prémü hímet — répáshutai mészégetők, a második szökevényt, amely szintén szép prémü hím volt. Kisgyőr tájékán falusi legények botokkal verték agyon.

A harmadik ezüstróka terhes állapotban elszabadult nőstény volt, amelyet a legravaszabb praktikákkal sem sikerült újra fogságba ejteni. A bükki vadászok, az erdőőri személyzet és az erdőkben dolgozó emberek pontos megfigyelései alapján sikerült megállapitani, hogy

**ez a nőstény ezüstróka nemsokára lefiadzott a répáshutai Ballabérc őserdejének valami kitünő rejtekhelyén és a mult évben újra párosodott, még pedig közönséges rókával.**

Ugyancsak párzottak az ezüstrókaanya ivadékai is, részben közönséges rókával, részben saját testvéreikkel s *mindegyik párosodásnak jelentős számú eredménye lett,* amit sikerült majdnem teljes pontossággal megállapitani.

Ezek szerint tehát az ezüstróka, amely Kanada vad őserdeiből került Európába és igy tulajdonképpen egzotikus állatfaj,

**hazát lelt a Bükk-hegységben is**

és mivel életkörülményeinek, szaporodásának mindenféle lehetősége megvan, nyilvánvaló, hogy itt meg is fog honosodni és bőségesen el is fog szaporodni.

Ilyen módon a Bükk-hegység a ma itt élő nemesvadak mellé egy újabb, eddig itt ismeretlen vadat kapott s ezzel az erdők vadálománya egy érdekes fajtával gyarapodott.

A szökevény ezüstróka-nőstény és a közönséges rókák között történt párosodások következtében

**ma már a legkülönbözőbb színárnyalatú rókák találhatók a Bükk őserdeiben a keresztezések révén.**

Láttak már egészen feketét, sötétbarnát, világosbarnát, szenes színüt és hamvasszinüt is. De abban mindannyian megegyeznek, hogy

**ennek az újfajta rókának hatalmas bundája és óriási, bunkószerü farka van.**

A keresztezett rókák fennmaradása bizonyosra vehető és rendkivül szaporasága révén kipusztulásától nem kell tartani. A keresztezés hatása a következő évek folyamán még jobban észlelhető lesz a prémeken, azok változatos tarkaságú és színárnyalatú szőrén.

A Bükkben tehát a véletlen meggyarapitotta az eddig is dús és változatos vadállományt, amely érdekes, szép és egzotikus álatfajjal gazdagodott. A bükki vadászok körében néhány év mulva bizonyára nagy vetélkedés indul majd az értékes prémü egzotikus vadak vadászásáért, mert Magyarországon a szabadban elejtett ezüstróka prémjével eddig még egyetlen vadász sem dicsekedhetik.

## „Kárpátalja hősei"

### Könyv Kárpátalja visszafoglalásáról

Ezzel a cimmel új könyv jelent meg a könyvpiacon. A honvédfőparancsnokság szedte benne össze csokorba a kárpátaljai harcok apró hőstetteit. *A könyv a kis emberek nagy tetteiről szól, nem a tisztekről, hanem a legénységről. Arról a magyar parasztfiúról, városi munkásról, aki gondolkodás nélkül, ösztönös katonás fegyelemmel és lelkesedéssel áldozott a haza oltárán és ment élete veszélyeztetésével a harcba.* Ez a könyv egyúttal emlékoszlop a harcok legtöbbször névtelenül maradó hősei számára, pirosló véres valóság, amelyet a helyszinen szedtek össze a harci krónikások. Csupa apró kis esemény, egy-egy név, egy-egy elismerő szó azok számára, akik a legnagyobbat akarták áldozatul adni a Hazáért.

A történelmi háttér ismert, és ami talán kevéssé tudott dolog, hogy *ezek a Kárpátaljáin harcba lépett csapatok még alig-alig voltak katonák. Amikor indulniok kellett, még hathetes ujoncok voltak, de a hivatalos katonai jelentések bizonyitják, hogy a magyar katona tradiciójához hiven álltak meg a helyüket.* A kiújuló téllel, hóval, faggyal dacolva, hiányos téli felszereléssel, meredek hegyeken keresztül állandóan harcolva rohanták le az ősi területet és érték el három nap alatt az ezeréves magyar határt.

A könyv legnagyobb értéke, hogy újra bizonyitja a mával is, hogy a hagyományos magyar vitézség nem költemény, nemcsak szóvirág, hanem valóság, amely a félre nem nevelt, egyszerü magyar ember vérében van.

— **Nagy honvédünnepségek lesznek Kiskunhalason.** A MOVE országos vezetőségének kezdeményezésére a kiskunhalasi szervezet nagyszabású honvédünnepségeket rendez ebben az évben. A MOVE ezeknek az országos jelentőségü megmozdulásának keretében ünnepli meg húszéves fordulóját annak a történelmi eseménynek, hogy a kormányzó megszervezte az új magyar hadsereget. Az ünnepségek egész sorozatát rendezik, amelyek a magyar katonaeszmény szolgálatában állnak. Az országos ünnepségek előkészitése már folyik, s hamarosan megállapitják a végleges programot s az ünnepélyek megkezdésének idejét.

**Hajduszoboszlói Gyógyfürdő** ma már európai hirü.
Fedett gyógymedencék, ivócsarnok, inhalatórium, strandfürdő, hullámfürdő. Páratlanul eredményes fürdő-, ivó- és belélegző-kurák. A fürdőt Hajduszoboszló 73 és 78 fokos sós, jódos, brómos, hidrocarbonátos hévvizei táplálják, 3000 liter forróviz percenként. Magyar és németnyelvü ismertetővel készséggel szolgál a fürdő
Igazgatósága.

# A májusi költözködés nem lesz olyan nagyméretű, mint várták

— *Az Est tudósítójától* —

A februári lakbérnegyedkor Budapesten nagyon sok lakást mondtak fel. Május elsején rekord kölltözködésre számítottak a bútorszállítók, előállt azonban az a szokatlan helyzet, hogy

**a bérlők tekintélyes része visszavonta a felmondást és megmaradt régi lakásában.**

Ennek következtében a mostani májusi költözködések száma nem haladja meg a tavaly májusi költözködések számát, sőt *kismértékű csökkenés is tapasztalható.*

Pontos statisztikai adatok természetesen még nem állnak rendelkezésre, a költözködések számára azonban már következtetni lehet az Elektromos Műveknél történt bejelentésekből. Bár Budapesten még mindig rendkívül sok az olyan lakás, amelybe nem vezették be a villanyt, költözködés szempontjából inkább csak a villannyal felszerelt lakásokat lehet tekintetbe venni. A mult év májusában *14.300 villanyfogyasztó jelentett be az Elektromos Műveknél lakásváltoztatást,* míg az idén

**tegnap délig 13.800 villanyóra átírást kértek,**

illetve ennyi lakásváltoztatást jelentettek be.

A költözködők száma, az Elektromos Művekhez történt bejelentés szerint, *Budán aránylag több,* mint a pesti oldalon, ez különben állandó jelenség az utóbbi évek folyamán.

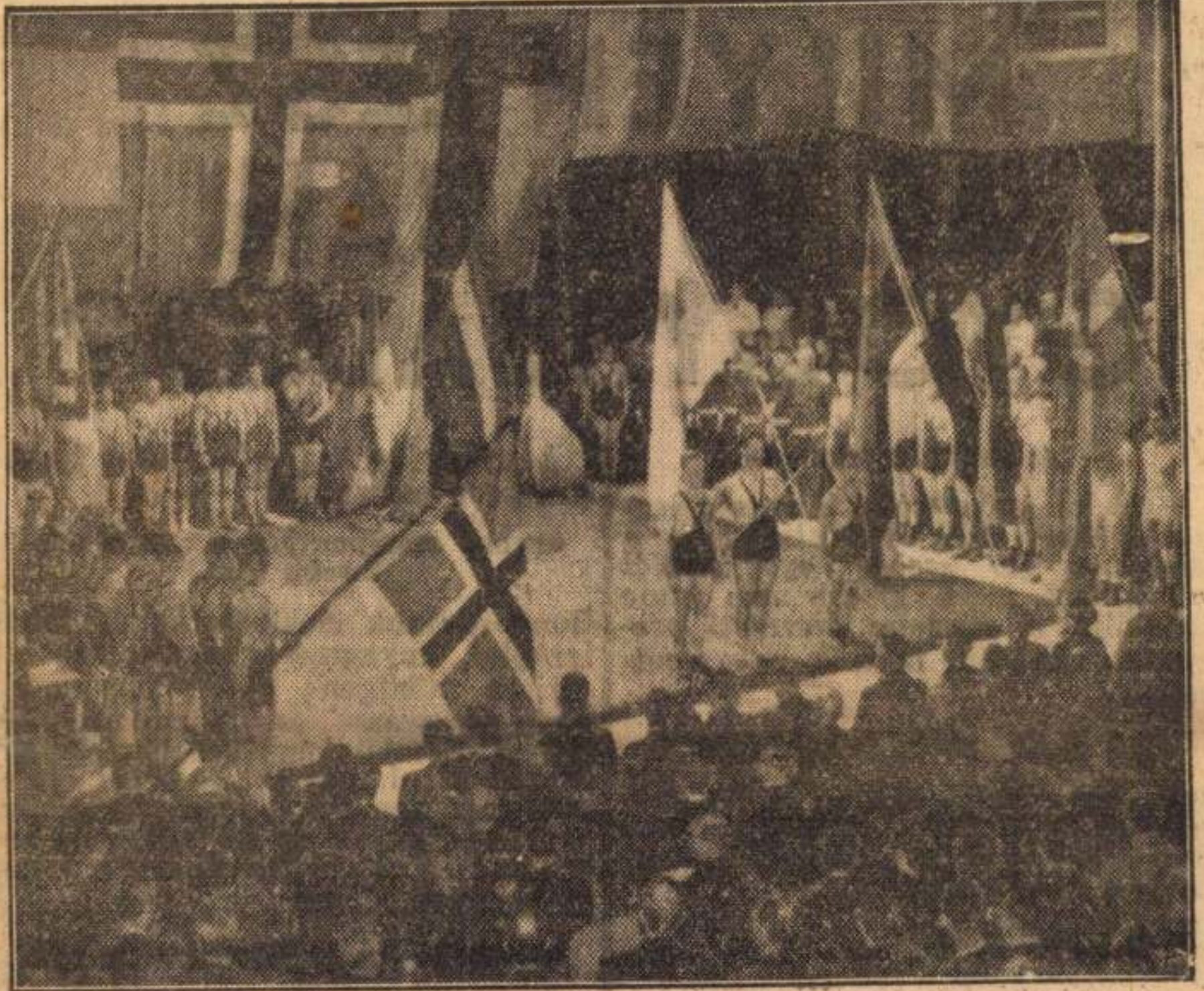

KÉP AZ OSLOI EURÓPABAJNOKI BIRKÓZÓVERSENYRŐL: AZ ELŐTÉRBEN A MAGYAR BIRKÓZÓK ZÁSZLÓTARTÓJA MEGHAJTJA A NEMZETISZÍNŰ LOBOGÓT A MEGNYITÓ ÜNNEPSÉGEN

# A Felvidék a Vásár primadonnája

Szó szerint közöljük, mert a mai történelmi idők dokumentumaihoz tartozik az a távirat, amely a megnyitás alkalmából érkezett a Budapesti Nemzetközi Vásár vezetőségéhez. Feladó a Magyar Párt Iparos és Kereskedők Szakosztályának elnöksége Kassán. A távirat szövege: *»Az Egyesült Magyar Párt kassai iparos és kereskedő szakosztály magyar testvéri szeretettel üdvözli az 1939. évi Nemzetközi Vásárt azon alkalomból, hogy ezen a vásáron már résztvesznek a húszévi rabságból felszabadult felvidéki magyar iparosok és kereskedők. Adja Isten, hogy vállvetett munkával kivihassuk a Szent-Istváni Magyarország visszaszerzését«.*

A tegnap megnyílt árumintavásár körül kialakult hangulatot mi sem jellemzi jobban, mint ez a távirat. Az egész vásár a visszatért területek felszabadításán érzett örömet, az ország megnagyobbodása felett érzett büszkeséget leheli magából. Az egész eseményt az a gondolat hatja át, amelyet *Szendy* polgármester fejezett ki tegnap a kormányzó úr őfőméltósága előtt azzal, hogy *az újból egymásra talált magyarokat a munka teszi naggyá és segíti oly boldogabb jövő felé, amelyben minden polgár megtalálja a maga kenyerét.*

**A nagyobb Magyarország eseménye a Budapesti Nemzetközi Vásár.**

Látjuk ezt már az első nap idegenforgalmi statisztikájából is, amelyből kiderül, hogy *a vidékről érkezett utasok száma több mint száz százalékkal nagyobb, mint tavaly.*

Az első nap eredményéhez tartozik, hogy a vásár területe a lényeges bővítés ellenére már a pénteki napon is állandó felfokozott forgalmat mutatott és ha ma korai volna is még számokat a köztudatba vinni, — az első nap csak kezdetet, nem döntő eredményt jelent még — mégis meg kell állapítani, hogy az idei Budapesti Nemzetközi Vásár évek óta nem tapasztalt, egyes vonatkozásokban eddig soha elő nem fordult méretű siker jegyében zajlott le. A vásár filmszínházai állandó telt házat értek el. A divatrevű három délutáni előadásnak jegyei röviddel 2 óra után az utolsó darabig elfogytak elővételben. Az éttermek közül egyedül a Gerbaud-pavillonban elhelyezett kisebbik üzem 3000 ebédet szolgált fel.

Óriási sikere volt a kereskedelemügyi és iparügyi miniszter felesége, *Kunder* Antalné háziasszonyi közreműködésével tartott első magyaros ebéd debüjének. Több mint száz vendég, köztük államtitkárok, követek, a főpolgármester, a legkülönbözőbb köz- és magánintézmények vezetői vettek részt ezen a bemutató ebéden családjukkal, baráti körükkel együtt. Jól sikerült társadalmi eseménnyé lett a magyar konyha és az ősi magyar ételek népszerűsítésére szánt akciónak első napja úgy hogy Budapest társaságában máris megindult a széleskörű érdeklődés a most naponta megismétlődő, de minden egyes alkalomkor természetesen más és más évszázados multú magyar ételeket feleleveníté ebédek iránt.

A *Felvidék és a Kárpátalja* jegyében állt az a nagyszabású érdeklődés is, amelyre a közönség a belföldi idegenforgalom fejlesztésére szánt pavillonokat kereste fel. A hegyi levegő és klíma iránti vágyakozás mellett rengeteg új barátot szereztek a Balaton és a nyaralók befogadására szervezkedő magyar falvak és községek.

**A lenipart** reprezentálja a *Budakalászi Textilművek-Klinger Henrik Rt.* kiállítása. Rendkívül áttekinthetően mutatja be ezen vezető textilgyárunk széles áruskáláját. A lenszövetek különleges zamatát, friss üde jellegét érzékeltetik a bemutatott kézinyomású divatanyagok. Vidámszínű nyugágyszövetek, strandtáskák, mintás damasztáruk, mindennapi életünk naposabb oldalát szolgálják, míg a mai nyugtalan kort juttatják eszünkbe a különleges elsötétítő függönyanyagok, mimikri sátorkelmék, tűzoltótömlők, autóhűtő-vízbetöltő vászonvedrek. Érdeklődést keltett a személyszállító vagónok tetőborítására szolgáló Rubitex anyag, melyet huszonötéves jótállással vásárolnak a magyar és környező államok vasútai. A nagyközönség részére komoly tanulmány a *Budakalászi* kiállítása, az érdekelt kereskedő világ pedig megelégedéssel veszi igénybe azt az újszerű gondosságot, mely kényelmes tárgyaló helyiséggel, teljes mintaszövetekkel és minden időben rendelkezésre álló pontos felvilágosításokkal messzemenően szolgálja a BNV üzleteredményét.

**Izléses kivitelével** kellemesen tűnt fel a vásárt látogató közönségnek a Magyar Pamutipar Rt. pavillonja. A kiállításon bemutatásra kerültek a vállalat legkényesebb igényeket is kielégítő, legmodernebb technikai berendezéssel előállított nyomott cikkei, melyek a gyár magasszínvonalú felkészültségét illusztrálják. Különösen kiemelkednek a közönség körében közkedvelt Boleró és Lido cikkek, továbbá a különféle alapanyagú, nyomott műselymek és pamutanyagok.

**Schnur Henrik** férfiruha cég Budapest, Rákóczi út 15. mintakiállítása minden eddigit felülmúl. Választékos ízléssel, kitűnő munkával és elsőrangú anyagból készült férfiruhakollekció a szakkörök előtt is nagy feltűnést keltett. Schnur cég az eddig forgalomba hozott típusöltönyeit a közönség igen előnyösen ismeri, így a tavaszi: »jávor« öltönyt, mely sporthoz és uccai viseletnél igen praktikus. A kánikula öltönye pedig a »Hollywood«, mely igen szellős, könnyű és nem gyűrődik. Idén a cégnek ismét meglepetése van. Ez a »Snuri« gyapjúszövetből készült önálló sacco, kitűnő szabásban, tíz különféle színben, minden színű nadrághoz viselhető. A megnyitó közönség őszinte csodálattal szemlélte a Schnur cég ízlésesen elrendezett kiállítását.

**A Nemzetközi Vásár megnyitási** ünnepségén *Horthy* Miklós kormányzó megtekintette a Standard vállalat pavillonját és a Standard vásári antennatornyát is. A 36 méteres torony, mely a lakihegyi adó tornyának mintegy tizedére kicsinyített mása, a vásár külön műsorát sugározza. Kiállították azt a porcellánszigetelőt is, mely az antenna 450.000 kilogram súlyát tartja. Az egész adóberendezés belseje működés közben látható.

## Spanyolország leszerel

*Burgos, április 29*

*Franco* tábornok elnöklete alatt pénteken minisztertanácsot tartottak. A minisztertanács — hivatalos közlemény szerint — behatóan vizsgálta a külpolitikai helyzetet, azután pedig több rendelkezést fogadott el, amelyek legnagyobbrészt *a hadsereg leszerelésével* függnek össze. Az egyik rendelkezés szabályozza a háborús célokra lefoglalt anyagok visszaadását.

A kormányból pénteken kivált nevelésügyi miniszter már nem volt jelen a minisztertanácson. Tájékozott körök szerint felmentésének oka az, hogy *politikai nézeteltérése támadt a kormány többi tagjával.* (MTI)


# Express hirdetések

ÚJ LAKÁSBA ÚJ BÚTORT Ébnertől VIII., KARPFENSTEIN-U. 2/A

STÉBERL gyulai házi hentesáru a Vásár vonzóereje

Nemzetközi Vásárra érkezőknek öltönyt 48 óra alatt készítünk háromszori próbával P 120.— BLUM ÉS TESTVÉRE angol úriszabóság, Piarista palota IV, Váci-utca 33

Vörös salak legszebb színben szállítja helyben és vidékre is: RAPID salakszállítási vállalat, IX., Mester-utca 34. Tel. 133-404

Öröklakásos palotában, Margit-körút 103. sz. alatt 2-3 szobás szabad térre néző luxuslakások leköthetők a helyszínen, építési irodában

Briliáns nagyköveket priváttól veszek. 1000 pengőtől feljebb fizetek karátonként. »Drágakő 745« jeligére a főkiadóhivatalba

KONFEKCIÓ MŰHELY finom francia konfekció munkát vállal. Ajánlatokat »Párisi« jeligére Haasensteinhez, Dorottya-utca 8

Márkás jégszekrények részletre is Hoffmann Szent István-körút 19. Telefon: 120-531.

Svábhegyi Victoriapensio I., Mátyás király-út 29. T. 165-183, 381-182. Mérsékelt előszezón árak

Főorvos nagy lakásából egy szobát átengedne idősebb úrnak, hölgynek v. házaspárnak. Esetleg orvosi felügyelettel és ellátással. Leveleket címmel »Úri otthon« jeligére Tenzer hirdetőjébe, Szervita-tér 8.

Mindig friss modelek Lázár Júlia IV., PARISI-UTCA 1, I. EM. 4

Krisztinakörúti, Vérmezőre néző bérpalota gyönyörű hallos kislakásokkal, 1964-ig nagyadómentes, 36.000 bér, átírva 330.000-ért, kondícióval eladó. Dr. Hegyi, 139-683

Városmajor leggyönyörűbb adómentes VILLA-ja, 5 szoba, garderobszoba, luxusos, 5—7 méteres szobák, 38.000-ért, kondícióval eladó. Dr. Hegyi, 139-683

Balatoni, modern, 35 szobás szálloda eladó. Bővebbet Olaszfasor 15. Trafikban.

Perzsaszőnyeget (elzálogosítottat is), ezüstöt, dísztárgyakat vennék. Reggel 8-ig, délután 5—6-ig tel.: 319-827. 1501

Régi levelezést, bélyeget, gyűjteményt vesz. Ajánlatot kér Kaufmann, VI., Paulay Ede-utca negyvenhárom, III. 20.

Finanszírozó társat keresek 3000-től mindennemű alkalmi áruk állandó vételéhez, régi bevezetett üzletem kibővítéséhez. Befektetett tőke biztosítva. »Havi 25%« jeligére a főkiadóba.

Azonnalra átadó Rákóczi-út legforgalmasabb pontján üzlethelyiség! Válaszokat »Lelépés nincs« jeligére Blocknerhez, Vilmos császár-út 33

Kitűnő állapotban levő, iparművésztől tervezett műbútor 2 kombinált szoba, olcsón eladó. Ugyanott valódi perzsaszőnyegek is. Megtekinthető d. u. 1—6-ig Zoltán-utca 7. III. 1, telefon: 310-825.

Fényesen berendezett, különbejáratú utcai szoba kiadó Telefonnal, V., Alkotmány-u. 31. IV/14

6—8000 P-vel tömegcikk gyártásához társat keresek Iparigazolvány van. »Üzem 1502« jeligére

Egy személynek kis munkahelyet telefonnal, rendelkezésére bocsátok. Foglalkozás feltüntetésével »Csekély megtérítésért« jeligére. 799

Kifogástalan perzsabundámat és szilbundámat nagyon olcsón eladnám. Dohány-utca 58, földszint 2

Ház Nagykörúti sarok 40.000 hoz., 220.000. Villa Budán 2×6=68.000, 1×5=40.000, 1×8=70.000. Villabérletek! Knapik, Szentkirályi-u. 4. T. 349-89 1503

# MILYEN LESZ AZ ÚJ TABÁNI GYÓGYSZÁLLÓ?

*— Az Est tudósítójától —*

A tabáni gyógyszálló bizottság legutóbbi ülésén úgy határoztak, hogy a Tabánban *150 szobás gyógyszállót* kell építeni, mert kisebb nem lenne rentábilis. A részletes tervezési program is elkészült már. A gyógyszállodában

**102 egyágyas és 48 kétágyas**

szoba lesz, valamennyi fürdőszobával. Az elgondolások szerint *a Szent Imre fürdő termális gyógyvizét vezetik be a fürdőszobákba.*

Lesz a szállóban

**egy teraszos nagy étterem,**

egy kis étterem, egy reggelizőterem, két külön szoba, melyek közül az egyiket *bárnak rendezik be* és egy polgári étterem. Természetesen, mint minden nagyobb szállodában, a tabáni gyógyszállóban is lesz külön *fodrászat, kozmetika, manikür helyiség, bankhelyiség és utazási iroda.* Elejtették azt a tervet, hogy *az autógarázst a szállóépületben helyezzék* el, ez külön épületben lesz.

A gyógyfürdő a módosított tervezési program szerint

**orvosi szempontból a legtökéletesebb lesz.**

Gondoskodnak elektroterápiai, fényterápiai, anyagcserevizsgáló, laboratórium, Röntgen-, elektrokardiograf, gyógymasszázs- és Zander-helyiségekről. A férfigyógyfürdőben az előfürdőn kívül *három medencét építenek*, lesz továbbá 3 forró légkamra, vízgyógykezelési és iszapkezelési helyiségek. *Hasonló berendezésű a női gyógyfürdő.* Végül

**12 rádiumos kádfürdőhelyiséget**

is berendeznek az átépített Szent Imre-gyógyfürdőben.

Hozzávetőleges számítások szerint a tabáni gyógyszálló építése és a Szent Imre fürdő átalakítása

**4,076.000 pengőbe**

kerül. A szálló és fürdő berendezésére

**1,200.000 pengőt**

irányoznak elő.

## A májusi katolikus nagygyűlés oltára a Hősök-terén

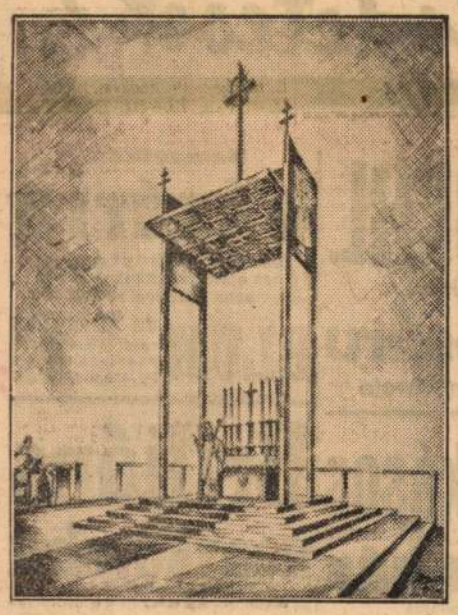

AZ 1939. ÉVI XXVIII. ORSZÁGOS KATOLIKUS NAGYGYŰLÉS OLTÁRÁNAK TERVE

*— Az Est tudósítójától —*

Az idei katolikus nagygyűlés főeseményei a Hősök-terén fognak lezajlani. Itt állítják fel azt az alkalmi ünnepi oltárt, amelyen a nagygyűlésre egybegyűlt tízezrek számára a főpapi szentmiséket pontifikálják és amelyre az Oltáriszentséget helyezik a férfiak és nők éjszakai szentségimádásakor. Az Actio Catholica orsz. elnöksége az oltár és a tér díszítésének tervezésével *Bardon* Alfréd okl. építészmérnök, műegyetemi tanársegédet bízta meg.

A főoltár a Hősök-terének közepén, az Ezredéves emléktől és a hősök emlékkövétől teljesen függetlenül épül fel, szabadonállóan, a hívőktől minden oldalán teljesen körülvéve. A tér szintje felett kb. 4 méter magasban fog állani az oltár, rajta a hatalmas 2.5 méter magas gyertyatartókon és feszületen kívül semmi más dísz nem lesz. Az oltár felett baldachin készül és efelett mintegy négy emelet magasságban fog állani a hatalmas, 4.5 méter magasságú kereszt.

Az oltár körül elhelyezett padokon, amelyek egymás mellé helyezve 113 kilométer hosszúságot tesznek ki, *26.000 hívő foglalhat el ülőhelyet*, míg a tér szabadon maradó részét mintegy 50.000 főnyi álló hívősereg töltheti be.

## Keresztes gyorsvonatok a májusi katolikus nagygyűlés főünnepségeire

Május 17., 18., 20. és 21-én lesz Budapesten a 28. orsz. katolikus nagygyűlés, melynek két impozáns megmozdulása május 18-án és május 21-én a Hősök-terén zajlik le. Erre a két napra az ország különböző részeiből keresztes gyorsvonatok (filléres gyorsok 75 százalék menetdíjkedvezménnyel) hozzák majd a magyar katolikusok tízezreit. A május 18-i keresztes gyorsvonatokat kizárólag az ifjúság, míg a május 21-i keresztes gyorsokat az ifjúság és a felnőttek egyaránt vehetik igénybe. A keresztes vonatokra csakis a pléhániahivataloknál, illetve azok útján lehet a vasútjegyet megváltani.

## Kényszerleszállás közben erősen megrongálódott a „Moszkva"

*Newyork, április 29*

A »Moszkva« repülőgép, amely Moszkvából kiindulva, Izlandon és Grönlandon át *leszállás nélkül akart eljutni az Egyesült Államokba*, a Szent Lőrinc öbölben fekvő *Miscou Island* szigetén kényszerleszállást hajtott végre. *Miscou Island* szigete Új-Braunschweig kanadai államhoz tartozik és *Prince Edward Island* szigetétől 200 kilométernyire északra fekszik. A repülőgép a kényszerleszállás közben

**erősen megrongálódott.**

*Két repülő könnyebb sérülést szenvedett.*

A washingtoni szovjetorosz ügyvivő a hír hallatára vizirepülőgépet bérelt, hogy *a helyszínére menjen és megkeresse a repülőket.* A Prince Edward Island-szigetről rövid rádióhullámok útján próbálnak érintkezésbe jutni a szovjet repülőkkel. *(MTI)*


**Singer Mária hirdetőirodáját**
május hó 1-től
**Wesselényi-utca 35. alá helyezi át.**
**Telefonszám változatlanul 131-777**
Hirdetések felvétele
eredeti kiadóhivatali árban az összes lapok részére.



# Express hirdetések

**Angol és francia** modelek „Lucienne"-nél Mária Valéria-utca 10. Ritz oldal.

**Nemzetközi Vásáron** nem veszek részt! Szőnyegkiállításomon nemes magyarperzsa, régi és új keleti szőnyegek alkalmi áron, **Barta Emilnél,** Teréz-körút 20.

**Bálvány-utca 4** kiadó 3-szobás komfortos, hallos és **5-szobás** összkomfortos luxus. Orvosi rendelőnek nagyon alkalmas.

**Cséplőszíj** Remit-Textil, végtelenül szövött, **1 kg 7.90 P** minden szélességben. 4 évi garancia. **Viszonteladóknak árengedmény!** MAKART, Budapest, Lovag-utca 19.

**Hungária szállodánál 2 szobás** finoman bútorozott, különálló **lakrész** melegvizes fürdőszobával, telefonnal azonnal **kiadó. Telefon 180-050**

Szépen bútorozott **garszónlakás** (utcai szoba, hall, konyha, fürdőszoba, előszoba) kiadó **Honvéd-utca 40,** házfelügyelő.

**Keresztény helyi-képviselő** üzemekben bevezetve, jutalék és fixummal **felvételetik.** Ajánlatok »Műszaki szakma« jeligére főkiadóhivatalba

Szépen bútorozott **utcai szoba,** fürdőszobával, melegvizzel és telefonnal úri családnál egy személynek **kiadó. Falk Miksa-utca 20. V. 5.**

**Karácsonyi palota bontásából** visszamaradt falazókő, tégla, kockakő minden áron **sürgősen eladó Krisztina-körút 121. sz.**

**Öröklakások a Széchenyi-hegyen.** A Svábhegy-fogaskerekű végállomásánál a BSzKRt-üdülő hotel mellett, csodás körkilátással a fővárosra és fenyvesekre, 1- és 2-szobás lakások hallal, garderobbal, appartment társasházi jelleggel, gyönyörű teraszokkal, központi fűtés és meleg víz ellátással, 1939 nov. beköltözéssel **eladók.** Önálló telekkönyvi tulajdon, biztos tőkebefektetés, bérbeadási lehetőséggel. Érdeklődés: Székely Béla építési irodájában, tel.: 134-843. vagy a helyszínen. Terv. Prospektus. 800

Tökéletes **INGET** készít **hozott anyagból** is, Földes ingkészítő, Váci-utca 12. udvarban.

**Király-utca legforgalmasabb helyén** 10 éve egy kézben levő **jól bevezetett csemege és fűszerüzlet** azonnalra **átadó.** Király u. 45. I. 12/b.

**4-szobás villalakás** 1-ső emeleten, nagy terasszal, Városligetnél május 1-re **kiadó.** VII., Szt Domonkos-utca 5. Autobusz- és villamosmegállónál Tel. 138-037

**„AJAX"** 3. számú rúgós kalapács **EXHAUSTOROK** golyóscsapágyakkal, 500 m/m szívónyílással, 450 m/m nyomónyílással, nyomócsővezetékekkel, szárításhoz és porszíváshoz jutányosan **eladók.** Spitzer, VI., Andrássy-út 12. T. **116-654**

**Londonba utazók.** Bútorozott szobák heti 15 shillingtől. Tulajdonos jelenleg Budapesten tartózkodik. Arlon-szálló, Paulay Ede utca 52. D. u. 4—6 óra között

**D. K. W. »Meisterklasse«** prima állapotban, alig futott, **eladó.** Pannonia-utca 58. IV. 2.

**Zongoraharmonika** 40 P-től. Legújabb találmányú Settimio Soprani harmonikák, kizárólag nálunk! Sternberg királyi és udv. hangszergyár, Rákóczi-út 60. Tel. 136-068. stb.

**Jeanette** női kalapszalon (IV., Váci-utca 11/B, félemelet) május 1-én,

**IV., Mária Valéria-u. 7.** szám alatti utcai helyiségbe **költözik.** Új telefonszáma: **186-720.**

**Hétszobás előkelő úrilakás berendezése:** londoni úriháló, zongora, **keleti perzsaszőnyegek, függönyök,** Mária Terézia üvegcsillár, **vitrintárgyak, herendi étkészlet, gyönyörű commode-ok, hallgarnitúra, garderobe-szekrények** eladók. Bajza-utca 44, I. Nagyné. **Telefon: 124-933**

**KÉT SZOBA hallos lakás** teljes berendezéssel azonnal **átadó,** bútorok külön is **eladók.** Tátra-utca 34 félemelet 1.

**Egyedülálló úriasszony** nagyobb penzióban, nyaralóban is, **mint volontaire elhelyezkedne.** »Nyelvismeretek 1161« jelige.

**Finom női poggyász** BOGNER cégtől való **szekrénykoffer, kalap- és hajókoffer, ezüst teknőc berendezéses necessaire, ékszertáska,** valamint külföldi **prizmás, színházi látcső** bőrtokban és fehér nyári **szőrme cape eladó** D. u. 3—7-ig, Margit-rakpart 23.. III. 3.

**D. K. W.** négyüléses, nyitható tetővel **eladó.** Király-utca 11.

Elegánsan berendezett szeparált **villalakás** Rózsadombon, 3 szoba összkomforttal, remek parkban, közp. fűtés, meleg víz, május 10-től **kiadó.** Telefon 152-601

**KISAUTOT,** használtat, új típusút, kis fogyasztásút **veszek.** Ajánlatot kérek Attila-körút 19. IV. 9

**Cukrászok!** Rózsadombi autobusznál, 300 m²-es gyönyörű körkilátásos tetőterasz, bőséges mellékhelyiségekkel, **nyári üzemnek kiadó.** Tel.: 166-089

**D. K. W.** luxus Cabrio prima állapotban elsőkézből **eladó.** Tel.: 367-117

**8%-kal** kamatoztathatja kis tőkéjét is **(már négyezer pengőtől kezdve),** ha nálunk öröklakást vagy öröküzletet vásárol. Érdeklődés: **Öröklakás Rt.,** Személynök-utca 9. Telefon: 115-585. Négytől hét óráig.

Hathengeres **HANSA Cabriolet** minden elfogatható áron sürgősen kifogástalan állapotban **eladó. 119-250** 1510

**RÓZSADOMBON ÖRÖKLAKÁS** 3-szobás, központi fűtés, melegvízzel, 80 öl kerttel, 11-es autobusz eszterutcai megállójánál, Dunára gyönyörű kilátással, majdnem kész **eladó** Közelebbi villákban és lejövés **Margit-körút 103.,** építési irodában.

**Garszón** lakásnak, szobrásznak, festőnek, irodának, megfelelő nagyon világos 45 négyzetméter helyiség **kiadó** városligetnél **138-037.** VII., Szent Domonkos-utca 5. 1504

**Paplanbemutató.** Nézze meg legújabb modeljeinket minden vételkötelezettség nélkül **Kamermayer Károly-u. 2.** számú alatti üzletünkben. **PLUMA paplangyár**

**MOTORCSÓNAK ELADÓ** mahagóni hajó, **8 lóerős Johnson-motor,** kisfogyasztású. Látható **Bpesti Motor Jachtklub csónakházában.**

**Megafon Mikrofon Mindenkinek Mindenhova BELGRÁDER**-től Főüzlet: Ráday-utca 11.

**„MIRAMARE" penzió,** IV., Váci-utca 17. Telefon: 182-338. Elegáns, folyóvizes kétszemélyes szoba, kitűnő ellátással, jutányosan.

**Gellértnél** ősparkos, klimatikus **villa otthonomban** teraszos, kétszemélyes szoba, ellátással személyenként 6 P-től. Tel.: 381-013

**SVÁBHEGYI VILLA** 5-szobás, verandák, gyönyörű kilátás a városra, fogashoz közel, ősparkkal. **eladó** vagy **kiadó Telefon: 161-109.**

Napsütéses, Andrássy-útra nézó **3 szobahallos** komfortos lakás azonnalra **kiadó** Révay-utca 6.

**Öröklakások** a Horthy Miklós-út mentén, Karolina-úton egyszobás komplettek, félig kész házban, kilátással a Sashegyre, július—augusztusi beköltözéssel, leköthetők: Margit-körút 103. sz. építési irodában.

**Motorcsónak** 4—5-személyes, luxus kivitelben, tökéletes felszereléssel, rendkívül olcsó áron **eladó.** Érdeklődni lehet délelőtt 1—½3 között telefon 336-691. 1509

**Belváros centrumában kézimunkaboltátadó** áru nélkül is. Olcsó bér. »Lehet más szakma« jeligére a főkiadóhivatalba.

**Pesti Dunakorzón 2 szoba-hallos komplett lakás** luxus berendezéssel **kiadó.** T. 167-311

**Elektromos gyár** egyik nagyon komoly gyártmányának széleskörű forgalombahozatalához **aktív szervező urat keres** 25—50.000 pengő tőkével. Exportüzlet is lehetséges. »Korszerű 1506« jeligére.

Jókarban lévő **100-as Steyr** négy ajtós **eladó.** Dob-utca 46. I. 4. 1507

**Vas-, fém- és gépkereskedelmi kft. keretet** iparigazolvánnyal **vennék.** Válaszokat »Szakember 1508« jeligére a főkiadóba

**Figyelem!** A megépülő mátrai villamoscentrále közelében betegség miatt **eladó** egy gyöngyösvidéki **lignitbánya és téglagyár** teljes felszereléssel, 16.821 □-öl területen. Vasútállomástól 3½ km-re, műút mellett. Kitűnő állapotban. Érdeklődők írjanak **„Kitűnő alkalmi vétel 31.428"** jeligére kiadóba

## 7/a. BEOSZTOTT GIMNÁZIUMI IGAZGATÓ:

**Kundt Ernő dr.**, c. rk. tanár. *I., Böszörményi-út 4.*

## 7/b. BEOSZTOTT KÖZÉPISKOLAI TANÁROK:

### Mérnöki és építészmérnöki kar, valamint gépész- és vegyészmérnöki kar.

**Mantel Armand**, a francia nyelv előadója, *XI., Budafoki-út 10/a.*

### Mérnöki és építészmérnöki kar.

#### ÉPITÉSZMÉRNÖKI OSZTÁLY.

**Laszgallner Oszkár**, a szabadkézi rajzi tanszéken.
**Friml Géza**, a szabadkézi rajzi tanszéken, *V., Wahrmann-utca 33.*
**Bán Tibor**, a szabadkézi rajzi tanszéken, *XI., Bercsényi-u. 7.*
**Zigány Ferenc dr.**, magántanár, az ábrázoló geometriai tanszéken.
**Miháltz Pál**, a szabadkézi rajzi tanszéken. *XI., Lágymányosi-utca 17/a.*

### Gépész- és vegyészmérnöki kar.

#### GÉPÉSZMÉRNÖKI OSZTÁLY.

**Szűcs Adolf Endre dr.**, c. rk. tanár, a II. sz. matematikai tanszéken.
**Lőw Márton dr.**, a műszaki mechanikai tanszéken. *VII., Cserhát-u. 9.*
**Mátrainé Zemplén Jolán dr.**, a fizikai tanszéken. *XI., Daróczy-út 17.*

### Mezőgazdasági és állatorvosi kar.

**Mándy György dr.**, a mezőgazdasági növénytani tanszéken. *Pestszenterzsébet, János-u. 18.*

### Közgazdaságtudományi kar.

**Kádár László dr.**, magántanár, a gazdasági földrajzi tanszéken.

József nádor tájékozt
1942/43

## 6. INTÉZETI TANÁROK.

### Mérnöki és építészmérnöki kar.

#### ÉPÍTÉSZMÉRNÖKI OSZTÁLY.

**Bardon Alfréd dr.**, a szabadkézi rajzi tanszéken. *XI., Bercsényi-u. 19.*

adjunktus

### Gépész- és vegyészmérnöki kar.

#### GÉPÉSZMÉRNÖKI OSZTÁLY.

**Kőnig Dénes dr.**, c. rk. tanár, a II. sz. matematikai tanszéken.

**Varga László**, az aerotechnikai intézetben, *XI., Szabolcska Mihály-u 12/a.*

**Kemény János**, a fizikai tanszéken. *XII., Hegyalja-út 3.*

### Bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar.

#### BÁNYA- ÉS KOHÓMÉRNÖKI OSZTÁLY.

**Verő József dr.**, magántanár, a fémkohászati tanszéken.

**Tarján Gusztáv dr.**, az érc- és szénelőkészítéstani tanszéken.

### Mezőgazdasági és állatorvosi kar.

#### ÁLLATORVOSI OSZTÁLY.

**Urbányi László dr.**, az állattenyésztési intézetben.

### Közgazdaságtudományi kar

**Tóth András dr.**, a francia nyelv előadója,

**Germanus Gyula dr.**, az arab és a török nyelv előadója.

**Juba József dr.**, az üzemgazdasági tanszéken. *Kispest, Rákóczi-utca 130.*

**Kádas Kálmán dr.**, a nemzetgazd. és pénzügyi tanszék mellett, *XI., Kende-utca 6.*

Bardon Alfréd







Copyright by Magyar Nemzet (System: Sándor Mihály.)




*Az öltözködés elegánciáját nemcsak a külső jelzi, hanem amit rejt: a fehérnemű is.*




*Az illatszer a virágok lelkének parfömjét adja. Vegyünk tökéletes vegyi illatot.*




*Nem hiába fogalom is az ékszer, a női szépségnek csillogást ad sugárzó fénye.*




*Szinte felesleges szót szóhoz fűzni, hogy mennyire tökéletesíti a termetet: a fűző.*




*A divatszalonban születik a női elegancia a jó anyagból és az előkelő szabásból.*




*A fellépés biztonságához, az érvényesülés sikeréhez hozzájárul a ruha és kabát.*




*A finom fehérnemű az izlés választékosságára, előkelőségére és lelki eleganciára vall.*




*A technika századában töltőtoll nélkül írni időpazarlás és anachronizmus is.*




*Kultúrát közvetit, világrészeket hoz közel az emberi találékonyság csodája: a rádió.*




*A bútor adja meg a lakás egyéniségét. Otthonná varázsolja a négyfal közti teret.*


## Modern stílusban épül a katolikus nagygyűlés oltára

Az idei katolikus nagygyűlés főeseményei a Hősök-terén fognak lezajlani. Itt állítják fel azt az *alkalmi ünnepi oltárt*, amelyen a főpapi szentmiséket pontifikálják és amelyre az Olláriszentséget helyezik a férfiak és nők éjszakai szentségimádásakor, valamint a vasárnapi ünnepi eucharisztikus körmenet alkalmával. Az Actio Catholica országos elnöksége az oltár és a tér díszítésének tervezésével *Bardon* Alfréd okl. építészmérnök, műegyetemi tanársegédet bízta meg.

A művész elgondolása szerint a főoltár a Hősök-terének közepén, az ezredéves emléktől és a Hősök Emlékkövétől teljesen függetlenül épül fel, szabadon állóan, a hívőktől minden oldalán teljesen körülvéve. A 700 négyzetméter alapterületű alépítmény tetején, a tér szintje felett *4 méter magasban* fog állani az oltár, mely az ősi ókeresztény bazilikák oltáraihoz hasonlóan szabadon álló, rajta a 2.5 méter magas gyertyatartókon és feszületen kívül semmi más dísz nem lesz. Az oltár felett baldachin készül és efelett mintegy *négy emelet magasságban, 17 méterrel a tér szintje felett* fog állani a 4.5 méter magasságú kereszt.

Az oltár felett, 12 méter magasan levő baldachin vízszintes alsó kazettázott felületén a bíborszínű drapéria alatt a Szentlélek hófehér galambja lebeg. A baldachin melletti két oldalsíkot Szent István, illetve Szent Imre — a jubileumi év két nagy szentjének — színes képe díszíti.

Az egész létesítmény külső megjelenésében az építészet mai nyelvén akarja az oltár magasztos hivatását kifejezni. Nincs rajta a történelmi stílusokból átvett egyetlen forma vagy díszítés sem. Tisztán tömegével, arányaival, könnyebb vonalaival és színeivel akar hatni. Ideiglenes jellegének megfelelően fából készül, juta- és más színes textilborítással.

## *Keresztes gyorsvonatok a katolikus nagygyűlésre*

A katolikus nagygyűlésre az ország különböző részeiből keresztes gyorsvonatok (a filléres gyorsok 75%-os menetdíjkedvezményével) hozzák a magyar katolikusok tízezreit az országos táborbaszállásra.

Május 18-ára, áldozócsütörtökre, a nagygyűlés ifjúsági napjára, Kassáról, Miskolcról, Egerből, Gyöngyösről, Sátoraljaujhelyről, Rozsnyóról, Losoncról, Hatvanról, Galántáról, Érsekújvárról, Léváról, Párkánynánáról, Zalaegerszegről, Szombathelyről, Bobáról, Veszprémből, Sopronból, Győrből, Somorjáról, Komáromból, Gyuláról, Orosházáról, Mezőtúrról, Nyiregyházáról, Debrecenből, Szajolról, Pécsről, Bajáról, Kaposvárról, Ujdombóvárról, Szekszárdról, Sárbogárdról, Szegedről, Hódmezővásárhelyről, Szentesről és Kiskunfélegyházáról indulnak vonatok Budapestre és ugyanaznap térnek vissza kiinduló állomásukra.

Május 21-én ugyancsak a fenti helyekről indulnak keresztes gyorsvonatok Budapestre, ugyanaznapi visszatéréssel.

A május 18-iki keresztes gyorsvonatokat kizárólag csak az ifjúság (leányok és fiúk), míg május 21-iki, vasárnapi keresztes gyorsokat ifjúság és felnőttek egyaránt vehetik igénybe.

A filléres kedvezményű keresztes vonatokra mind a május 18-iki, áldozócsütörtök, mind pedig a május 21-iki, vasárnapira, *csakis a* áldozócsütörtöki, mind pedig a *plébánia-hivataloknál, illetve azok útján lehet a vasútjegyet* megváltani. A menetdíjakról a plébániahivatalok adnak felvilágosítást.

Akik akár a május 18-iki, vagy a 21-iki keresztes gyorsvonat kiinduló, illetve áthaladó állomásától eltérőleg más vasuti állomástól akarnak csatlakozni a keresztes gyorsvonathoz, azok a kiindulási állomástól a keresztes gyorsvonat állomásáig 33%-os menetdíjkedvezménnyel utazhatnak.

A májusi katolikus nagygyűlésre vonatkozólag részletes felvilágosítással szolgálnak a plébánia-hivatalok és az Actio Catholica központi irodája. (Budapest, IV., Ferenciektere 7.)





Copyright by Magyar Nemzet (System: Sándor Mihály.)




*A tökéletes harisnya úgy emeli ki a láb szépségét, mint a festményt a keret.*




*Nemcsak eső előtt, de eső után is szükség van a ruhaóvó eső- vagy ballonkabátra.*




*A Párisból utnak indított elegáns divat Budapesten éri el a legnagyobb sikert.*




*A szövet lágysága, finomsága és a selyem fénye az öltözködés éke.*




*A szövet lágysága és a selyem fénye nélkül elszinteledne a női öltözködés.*




*Frizura-készités, a haj-költemények művészete. Ötlet, izlés és fantázia kell hozzá.*




*A csillár a szoba világításánál a mesterséges napfényt jelenti.*




*A szó elrepül, az irás megmarad, válasszuk meg hát jól a levélpapirt, melyre irunk.*




*A munkahelyet, az irodát éppen ugy jellemzi a stilusos butor, mint a lakást.*




*A divat uralkodó és kell, hogy hódoljunk neki. Az úri izlés divatja — az úri divat.*

# Nyilt-tér

PÁTRIA
Audio-Vox lemez
P 6.50-ért
**angolul tanít**
Legjobb angol tanárok — tökéletes magyar gyártmány.
Ismét kapható a jó szaküzletekben.

**BALLON és TIROLI LODEN FELÖLTŐK**
*Sportruházatnál*
VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 13

**Használt bútor**
Mária-u. harminchat és Baros-u. 43.

**BRILLIÁNST**
megbízóimnak keresek magas árban, aranyat, zálogjegyet veszek. SCHWARCZ DÁNIEL ékszerész, Károly-körút 16.

**ÁGYNEMURE FEHÉRNEMŰRE ARANY EGYPT**

**Cseresznye-biedermeier-ágy**
kommódok, hármasszekrények, berzselyfotelok, sarokvitrinek olcsón, SIEGLER, Andrássy-út hatvanhat.



**ZONGORA, HEGEDŰ harmonika gramofon rádió**
*Reményi* KIRÁLY-UTCA 58
Kérjen 70. számú díjmentes árjegyzéket!

**VISELT RUHÁÉRT ÚJAT KÉSZÍT**
vagy megveszi, becseréli, rendbehozza, átalakítja SCHMERGEL CSISZABÓ, Rottenbiller-utca 37/I. Tel.: 131-759. Ötlönyfénytelenítés 3 P.

**KIRAKAT**
állványokat gyárt minden szakma részére. RÉVÉSZ, Király-utca 25. szám (udvarban.)

**Korabeli és új stílbútorok**
garnitúrák, recamierek, csillárok. Schwarcz, VII., Dob-utca 1. Telefon: 14-15-68.

**Elegáns ruhát akar?**
Ugy HOODOSSYNÁL rendeljen. A legmodernebb korrektcsikos szabászat. Hitelképes uraknak fizetési kedvezmény. Erzsébet-tér 1. III. 3. T.: 384-285

**Társaságbeli**
úriasszony legdiszkrétebb házasságközvetítése. Doctorné, Király-utca 67. I. 3. Tel.: 137-393.

**Negyven használt háló**
100-tól, kombinált berendezések 280-tól, konyhaberendezések nagyon olcsón. Részletfizetési kedvezmény. Dohány-utca 71. Bejárat Szövetség-utcából.

**Rekamiék 75 pengőtől**
fotelek, fotel-ágyak, szelőnok, matracpárnák olcsó árban. Felfrissítéseket jutányosan házhoz is vállalunk. Karpfenstein-utca 31., kárpitos. Telefon: 149-984.

**10 óra alatt elsajátítható**
előzetes képzettség nélkül szabászat, speciális módszerrel. Tegzes nőidivatszalonban, Irányi-utca 25. Telefon: 186-091.

**KERBER** AUTÓSZAKISKOLA, NÉPLIGET. TEL.: 134-034.
Tökéletesen kiképez műhelygyakorlattal, vezetésben a legnagyobb forgalomban. Külön lehet vezetési gyakorlatokat óránként is venni, vasárnapokon is.

**Mindenkinél olcsóbban cianoz**
ÜRR, cianozó, takarító és építkezési vállalata, VI., Szondy-utca 15. Telefon 316-186.

**Bútormagazin**
MÁRIA-UTCA 48 Részletre is
Használt hálók 80—150-től telehálók 240-től, luxuskivitelben 300-tól Használt ebédlők gyönyörű fazónokban 170-től, luxuskivitelben 300-tól Használt kombinált berendezések 235. komplett uj kombinált 297-től Használt konyhák 50-től Használt berendezéseket veszünk

LINGUAPHONE
nyelvtanító hanglemez-kurzus, pedagógiai szolgálattal. Díjtalan bemutatás. Gramofon 28 P-től.
STERNBERG KIRÁLYI ÉS UDV. HANGSZERGYÁR
Rákóczi-út 60. T.: 136-068., stb.

**UJ LAKÁSBA UJ BUTORT Ébnertől**
VIII. KARPFENSTEIN-U. 2/A

**Propaganda árak:**
CLOTH-PAPLAN.... 12.- P
MŰSELYEMPAPLAN 17.- P
**VÁROSHÁZ-U. 2.**
KOSSUTH LAJOS UTCA SAROK
TEHEL PAPLAN

**Autóakadémia, úrvezetőiskola**
TÜKÖR-UTCA 2. T.: 326-572.

**KÖLTÖZIK?**
Csillárját, villanyát legmegbízhatóbban szereljük Vereszki és Bittera, VII., Akácfa-utca 7/a. Telefon: 140-658.

**Új szlovák bélyegek,**
albán sorozatok olcsó árusítása, József-körút 9. lépcsőház délután 4—6-ig.



**FÁJ A LÁBA?**
Forduljon bizalommal a BELVÁROSI ORTHOPEDIÁHOZ, IV., Kecskeméti-utca 3. Díjtalan pedogramm-felvétel.

A vásár idején tekintse meg
**Zimmermann Aladár**
új és használt, modern és stil-
**bútortermeit** Akácfa-utca 52. Nemzeti Színháznál

**Villában szobát bérelnének garázs-lehetőséggel!**
Ajánlatokat a lap kiadójába, Vilmos császár-út 65. „Házaspár" jeligére.

**JÉGSZEKRÉNYEK**
LICHTENTHAL
gyártmánya garancia. IV., Deák-tér 4. (Evang. templom-épület.) Használt jégszekrények kaphatók. A vásáron: Iparesarnok 314. számú fülke.

**PÉNZT KAPHAT**
részvényeiért. Mindenféle értékpapírt legmagasabb árban vásárol: BARNA BANK, Budapest, Nádor-u. 26., Tőzsdével szemben. Telefon: 121-316. Értékpapirokra kölcsönt nyujtunk.

Garantált minőségű **bútorok**
árban, kiállításban utólérhetetlen! MODERN BÚTORSZALON, Király-utca 79. Fizetéskedvezmény! Bútorcsere!

KÖNYVVITELRE, kereskedelmi irodában szükséges **SZAKISMERETEKRE** gyakorlati módszerrel rövid idő alatt megtanítja szaktanár, Teréz-körút 12. I. 2/A. Telefon: 118-511.

**PRINTZ-PENZIÓ**
I., Mészáros-utca 2. Tel.: 150-827. Elegánsan berendezett komfortos, folyóvizes szobák kertes villában jutányosan. Állandóknak nagy árkedvezmény.

**BUTOR** készen vagy tervek szerint TÓTH KÁLMÁN asztalos mester Kecskeméti-utca kilenc

**Soroksári-út 38/40**
sz. bérházunkban 2 szobás összkomfortos lakás azonnalra KIADÓ. Adriai, tel.: 181-945.

**HASZNÁLT MŰBÚTOROK**
Cseresznye empire háló, 13 drb, Nagy Antal-készítmény Lakkcsiszolt háló faragással, kitűnő állapotban, P 350.—. Lingel gyártm. háló rendkivül alk. árban, P 480.—. Fekete faragott műbútor úriszoba üveglapokkal, P 600.—. Finom használt komb. berendezés nagy fotelokkal, P 680.—. Gyönyörű faragott renaissance ebédlő, velour székekkel, P 700.—. Olcsó használt bútorok nagy választékban. JÓKAI-UTCA 36

**Bútorainkat** munkásaink foglalkoztatása végett, bámulatos olcsón árusítjuk. Székely, Vilmos császár-út 63. Berlini-térnél.

**Őskeresztény belárusulhat**
20—30.000 pengővel kitünően prosperáló patinás nevű céghez. Ajánlatok: „Gondtalan existencia 2398" jeligére Blockner J. hirdető irodájába, Városház-utca 10.

**NE VIGYEN**
magával
ernyőt a **vásárba.**
Már napi 10 fillérért **kap ott ernyőt kölcsön**
főbejárattól jobbra: ITÁLIA pavillonja mögött

PASARÉTI-ÚT 22., Hargitta-utcai 5-ös autobuszmegállónál,
**3 szoba hallos**
összkomfortos, etázsfütéses LAKÁS KIADÓ.

Vásártól 10-es villamossal kisszakasz.
**KIRÁLY-UTCA 112**
**Készpénzvevő!** Jöjjön hozzánk, megtetszik, érdemes!
1100 négyzetméteres szuterénünkben használt és új különleges márkás műbútorok, lilálók, ebédlők, úri szobák, szalonok, kombinált szobák, antikvitások, irodabútorok, egyes darabok utólérhetetlenül olcsón. Bútorüzlet, Király-utca száztizenkettő. (Lövölde-térnél.)




**Megnyilt FAVORIT-PENZIÓ**
Petőfi Sándor-u. 16. III. 6. (főpostával szemben). Tel.: 380-428. Elegánsan berendezett komfortos szobák kitünő ellátással, napi 5-től. Állandóknak nagy árkedvezmény.

**BÚTOR** új és használt D. KOVÁCS SÁNDORNÁL
Lelkiismeretes kiszolgálás. VII., Hernád-utca 6. és Rákoscsaba, Zrinyi-utca 38. Részletre is.

**Fizetés nélkül**
vállalna állást a Balatonon vagy más fürdő- vagy üdülőhelyen penzióban, gyermeknyaraltatóban vagy privátnál mint társalkodónő vagy gyermekekkel fiatal úrileány, kinek külföldi diplomái vannak a francia és német nyelvből (levelezésben jártas), angolul beszél, gyermekekhez ért. Válaszokat „Nyaralásért" jeligére a főkiadóba.

**Használt és új butorok**
nagy választékban HÁLÓK, EBÉDLŐK, KOMBINÁLT szobák. RÉSZLETRE OLCSÓN. RÉVÉSZ LÁSZLÓ, Andrássy-út 60. (Csengery-utca sarok.)

**PORTABLE uj, 145 P-től**
Remington, Underwood, Royal rebuilt: irógép alkalmi árusítása. Édes és Decsy, Akácfa-utca 13. Telefon: 144—224. Javítás, karbantartás, kellék. Jó munkáért kitüntetve!

**Előlegnélküli részletfizetésre**
szelonok takaróval 65, ebédlőszőnyegek 28 pengőtől. Recamier, fotelágy, paplan, vászon, ruhaszövet. „Baross szőnyeg és kárpitosüzlet"-ben, Baross-utca 74.

**JAVÍTTASSA SZŐNYEGEIT**
MANUS-nál, József-körut 10-12. Tel.: 140-159

**Vállalatba benősülhet**
vagyonos fiatalember (30—34 éves). Személyi adatait közölje „Vagyonos" jeligére Haasenstein és Vogler rt.-nél, Dorottya-utca 8.

**A bécsi vendégdiák-akció**
vendégként küld diákot, diáklányt a nyári szünidőre. Felvilágosítás: Fiúnevelőintézet Eötvös-utca 23/A. Telefon: 127-819.

***Gyönge tanulást megjavít***
Fiúnevelőintézet, Eötvös-u. 23/a. T.: 127-819. Bennlakók, bejárók. Alacsony díjak.

Saját készítményű
**modern konyhák, színes bútorok**
Legolcsóbban részletre is. Millernél, Podmaniczky-utca hat.

Nem állítunk ki a
**Nemzetközi Vásáron**
35 szoba állandó kiállítása
***Garcon***
bútorgyár
VII., Erzsébet-körút 33

**Kiadók azonnal**
illetőleg májusra 2, 3 és 4 szobás összkomfortos lakások és üzlethelyiségek, V., Klotild-utca 10/a., b. és c.

**CIÁNOZ FÜRTH**
TAKARIT. V., Csáky-u. 7. Telefon: 124-455.

**Dr HENCZ** Teréz-körút 12 Telefon: 118-511.
Előkészít polgári, középiskolai magánvizsgákra, éretlségire. Hölgyeket is. Vidékieknek levelező oktatás. (Válaszbélyeg.)

***Tömegbélyegeket***
minden mennyiségben, készpénzért vásárolunk. Kérje átvételi jegyzékünket. Markstein és Gábor, Budapest, Károly-körút 22.

***Cristamary***
gyönyörű nyári modelljeit nézze meg. Váci-utca 17., félemelet, telefon: 187-273

**Ezüst-róka,**
perzsabunda sürgősen eladó. Üllői-út 66/a földszint 2.

**Főlépcsőházi**
elegáns utcai szoba garcon úrnak kiadó. Telefon hétfőn: 343-950.

**Két különbejáratú utcai szoba**
Pózsadombra kilátással 1—2 diszlingvált úrnak kiadó, Margit-körút 26. V. 3. Lift.

**Külföldi mintára**
egyéni távoktatás vidékre szakmák szerint németül, angolul, franciául. Pozsonyi-út 28. Wachtel.

**Egyesületi helyiség**
nagyteremmel, irodaszobákkal, lakással, kb. 200 négyzetméter alapterületű, kiadó, Budapest, Rákóczi-út 63. sz. alatt.

**ROYAL** Baross-u. 34 Részletre is
HÁLÓSZOBÁK
ebédlőberendezések, kombinált szobák. Választékunk óriási Araink olcsók. Minőségért garantálunk.

**Springer fizet legtöbbet**
viselt férfi—nőiruhaneműért, cipőért. Apród-utca 6. üzlet. Szebenyi-térnél.

Új, alig használt, süllyesztős
**3-fiókos Singer-gép**
csak privátnak 240 pengőért eladó. Nap-utca 15. I. 10.

**Bélyeggyüjteményeket,**
régi levelezést magas áron veszek. Kemény bélyegkereskedés, VII., Erzsébet-körút 17. Telefon: 136-542.

**Pikékabátjaim** vezetnek! Szabásban tökéletes! Árban legolcsóbb!
**WOLF** GYERMEKRUHASZALON Szt. István-krt 8., Tátra-utcai oldal

**Jogvégzett gyakornokjelöltet**
Építőmesterek Ipartestülete felvesz. IV., Irányi-utca 17.

**Horthy Miklós-hídnál**
augusztus 1-re esetleg azonnalra **1 szoba hallos** összkomfortos lakás új házban KIADÓ. XI., Vásárhelyi Pál-utca 9.

ELADÓ főúri házból származó
**aranyozott szalonberendezés**
12 személyes renaissance ebédlő. Telefon: 259-769. Délután 3—4.

**Hétszobás előkelő úrilakás berendezése:**
londoni úriháló, zongora, keleti perzsaszőnyegek, függönyök, Mária Terézia-üvegcsillár, vitrintárgyak, herendi étkészlet, gyönyörű commode-ok hallgarnitúra, garderobe-szekrények eladók. Bajza-utca 44. I. Nagyné. Telefon: 124-933.

**Fizetővendégeket Miskolcon**
fogad úri család az Avas legszebb részén, gyönyörű parkban, teljes komforttal ellátott villában. Kitünő ellátással, diétával is. Idősebb hölgyeket és urakat is fogadunk. „Kellemes üdülés és pihenés" jeligével a kiadó továbbít.

**Nyugalom, pihenés, üdülés a Svábhegyen a Mátyás Király Üdülőben**
Remek ellátás, luxuriőz kényelem, olcsó utószezon árak. Központi fütés, nagy park, autógarázs. Mátyás király-út 7.
Telefon: 165-361, 165-362.

*Remek*
NYÁRI MODELLEK
*Keményné és Társa* IV., Sütő-utca 2. Telefon 181-080.

**HA KISLAKÁSBAN**
kényelmes otthont akar, a legcélszerűbb egy- kétszemélyes fekhelyek és fotelok, melyek ágynak alkalmazhatók. Kedvező fizetési feltételekkel is. Ötvös kárpitosnál, Aradi-utca 2.

***Táskagramofon***
és lemezek, márkás hasmáltak legolcsóbban. Lemezcsere. Árjegyzék. Központi Gépraktár, Rákóczi-út 80. udvarban

**CIÁNOZ** — takarit
DITRICHSTEIN!
Telefon: 141-655, 132-170

***Miramare-penzió*** Váci-utca 17 Tel.: 182-338
Elegáns 2 személyes balkonos, folyóvizes szoba kitünő ellátással, jutányos áron.

**Angolt tanít**
Londonban élt úrilány. Angol lap tudósítója. Különórák 1 P-től. Tel.: 290-168.

***Költözködik?***
Cserélje be rádióját
BELGRÁDER-nél
Főüzlet: Ráday-utca 11. sz.

**Gyönyörű nutria** és PERZSABUNDA csak privátnak sürgősen ELADÓ. Délelőtt 8—10-ig. Telefon: 186-759.

**Perzsabunda**
ezüstróka sürgősen olcsón eladó. Nagymező-utca 36., félemelet 1.

**Vásárlátogatók!**
Bösendorfer, jókarban, húszpengős havi részletre. Árkedvezményesen világmárka-gyártmányok! „LYRA" Részvénytársaság, Magyarország legnagyobb zongoraválaszték-termében Erzsébet-körút 19., sarokbejárat. Mesterhangolók. Autószállítás. Előnyös bérlet.

**Gellérthegyen**
minden kényelemre berendezett nagykertes, napos LUXUSVILLÁBAN teljesemeleti kéterkélyes, összobás és négyszobás, kétfürdőszobás lakások augusztusra kiadók. XI., Mihály-utca 11.

Jómegjelenésü fiatal keresztény
**segédet felvesz**
szonnalra György László divatáru- és cipőkereskedő, Tiszafüred.

MODERN
**női kalapok**
SZABÓ ALBERTNÉ ÉS GIZELLA, IV., Egyetem-utca 11.

**Fürdőorvosi állást keres**
fiatal, nőtlen keresztény orvos balatoni fürdőhelyen, ahol gyógypenzió építésével véglegesen is letelepedne. Megkeresést „Balaton" jeligére a kiadóba.

**Katona József u. 10.**
**kiadók**
5 szoba hallos és 4 szoba hallos lakások, közp. fütéssel, melegvízzel. Érdeklődni helyszinen, vagy házkezelőségnél, tel.: 181-945.

**Hídmérleg**
30.995 kg mérőképességü, vasúti kocsi mérésre (Schember C. és Fia gyártmányú), kitünő állapotban, jutányosan kapható. Ferencvárosi gázgyár bontási irodájában, IX., Koppány-utca 2/4.

ZONGORAHARMONIKA
40.— P-től. Legújabb találmányú Settimio Soprani harmonikák kizárólag nálunk.
STERNBERG KIRÁLYI ÉS UDV. HANGSZERGYÁR
Rákóczi-út 60. T.: 136 068, stb.

23. S. Giovanni e Paolo, templom Rómában
24. Ponte Farbizio Rómában.
30. Santo Stefano Rotondo. (A római magyar templom.) Hosszmetszet.
31. U. a. Keresztmetszet.
32. A Római Magyar Akadémia (Palazzo Falconieri) udvari homlokzatának felvételi rajza.

DEX FERENC

41. Assisi. Linoleum-nyomat.
42. U. a.
43. U. a.

ERDEY DEZSŐ

56. Birkózók. Sportvándordíj. Bronz.

FARKAS ANDRÁS

55. Boxoló. Sportvándordíj. Bronz.

ISPÁNKY JÓZSEF

59. Plakettek.

ISTÓKOVITS KÁLMÁN rézkarcai

6. Ecce Homo.
7. Romok.
8. Szent Margit halála.
9. Kain és Abel.

KROMPECHER GYÖRGY

29. Isola Tiberina.

Bardon Alfréd

22. KISFALUDI-STRÓBL ZSIGMOND: Nagy Lajos. (Szeged.)
23. MEDGYESSY FERENC: Katona Mihály püspök. (Szeged.)
24. KISFALUDI-STRÓBL ZSIGMOND: Klebelsberg Kuno gróf mellszobra.

## V. TEREM.

### RÓMAI MAGYAR AKADÉMIA ÖSZTÖNDÍJASAINAK MUNKÁI.

#### ABA NOVÁK VILMOS

10. Kaszások. Rézkarc.
11. Savonarola. Rézkarc.
12. Székely fej. Rézkarc.

#### ÁRKAY BERTALAN

26. Templom-pályaterv.
27. Templom-pályaterv. II.
33. A kaposvári múzeum pályaterve.
34. Templom-terv.

#### ÁRKAYNÉ SZTEHLO LILI

39. Angyali üdvözlet. Ólmozott színes üvegablak.

#### BARDON ALFRÉD
(Fölmérésnél munkatársa GAUL GÉZA)

21. ~~Római háztetők.~~
22. Cetarai torony.

Klebelsberg emlékkiáll. tárgym. 1933.

B A R D O N  A L F R É D
Bp.Bercsényi u.10.IV.2. 1111 T:856-452

Érsekujvár 1904.máj.22.Epitészmérnöki oklevelet szerzett a Bp. Műszaki Egyetemen 1927,műszaki doktori oklevelet u.o.1940,magántanár u.o.1940.A rajzi tanszéken 1927-1960,tehát 33 éven át oktatott mint tanársegéd,adjunktus,1942-től,mint tanszékvezető tanár.Oktatta a rajz,vizfestés,alakrajz,ékitménytan,freskó,mozaik,kovácsolás anyagát elméletben és gyakorlatban.E tárgykörökből számos közlemyéne jelent meg.Tervezői gyakorlatot folytat 1927 óta.Festő -és grafikusmunkáiból több gyüjteményes kiállitása volt.

Egyházművészeti tevékenysége:Több,mint negyven templom átrendezésének,korszerű műtárgyainak,festésének tervezése,kivitelezés irányitása.Mindezekről bőséges képanyaggal rendelkezik.

Bardon Alfred

tesen közzétett ezirányú dolgozata „The values of the relative thicknesses of the skull from the point of view of progressive thelencephalisation“ címen a Hughlings Jackson-emlékkönyvben jelenik meg. A Benedek-féle koponyakopogtatási módszer alkalmazhatóságát igazolja egy tályog esetében dr. Kulcsár Ferenc tanársegéddel együtt készített „Ein Fall von parietalen Abszess, genau lokalisiert mit der Schädelperkussionsmethode nach Benedek“ című közleménye, mely ugyancsak a jelzett emlékkönyvben jelent meg.

**A pécsi tudományegyetem orvostudományi karáról:**

**Dr. Ernst Jenő** (1895, Baja, izr.), egyetemi magántanár az orvosi fizikai intézetben (prof. Rhorer) már több éve folyó kutatásainak lehetővé tételére ismét részesült 400 pengő összegű ösztöndíjban. Munkásságának eredményeképen e tanévben társszerzőkkel együtt írt következő dolgozatai jelentek meg: „Muskelelastizität und Kontraktionstheorien“ (két önálló közlemény a Zeitschrift für Biologie 96. kötetének 2. füzetében, 1935), — „Die Volumverminderung des Muskels als Erregungserscheinung“ (Pflügers Archiv für die gesammte Physiologie des Menschen und der Tiere, 235. kötet 3. füzete), — „Latenzzeit der Muskelzuckung“ (u. o. 5. füzet), — „Tejsavmeghatározás vérben“ (Magyar Orvosi Archivum, 1934. évi XXXV. kötet 5. füzete). Kéziratban készen álló dolgozatai: „Kontraktionsbänder und Dehnungsbilder“, — „Starkstromverletzung und mikroskopische Erkennung von Ursachen der Muskelstarren“, — „Über die Eberth-Linien des Herzens“, — „Über Säurestarre des Muskels“, — „Mikroskopische Struktur des Muskels in Ruhe und Kontraktion“.

**A budapesti tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:**

**Bardon Alfrédné, Bató Mária** (1909, Fiúme, róm. kat.), okl. középiskolai tanárnő olasz nyelvészeti tanulmányok (prof. Zambra), nevezetesen a fiúmei nyelvjárás nyelvészeti feldolgozása céljából nyerte el ösztöndíját. E célból az egyetemi olasz szemináriumban a belföldi ösztöndíjjal folytatott munkásságán kívül további 300 pengő tanulmányi segéllyel a karácsonyi szünidő idején, illetve a tanévet követő nyáron összesen két és fél hónapot töltött Fiuméban és környékén, ahol költséges és fáradságos munkával sikerült már régebben megjelent hasonló tárgyú doktori értekezésének kiegészítésére újabb 5000 szót és kifejezést összegyüjtenie az általános emberi élet, a természet, az egyes mesterségek, de főleg a halászat és hajózás köréből.

**Dr. vitéz Barnóty Jenő** (1904, Kassa, róm. kat.), a kísérleti fizikai intézettel kapcsolatban (prof. Tangl) dr. Forró Magdolna tanársegéddel együtt folytatta a kozmikus sugárzásra vonatkozó vizsgálatait. Ezeknek alapján kimutatta, hogy a Hercules csillagképben fellépő Nova-csillagokban eredő el nem térített kozmikus sugarak hatása ellentétben Kolhörster idevonatkozó méréseivel, nem észlelhető. Ugyancsak megvizsgálta a napból eredő sugarak okozta intenzitástöbbletet az összsugárzáshoz viszonyítva. Végül hosszabb mérési sorozatokból szá-

Orv-ért 1934/35

mítva a csillagidő szerinti korrelációt, pozitív korrelációs együttható értékeket kapott, ami a csillagidő-periodicitás létezését valószínűsíti; ez irányban még tovább folytatja kutatásait. Eredményeit következő dolgozataiban tette közre: „Cosmic Rays from Nova Herculis?" (Nature, 135., 618., 1935, Forró Magdolnával együtt), — „Bemerkungen zur Arbeit von W. Kolhörster, Höhenstrahlung und Nova Herculis" (Zeitschrift für Physik, 94., 773., 1935, Forró Magdolnával együtt), — „A kozmikus sugárzás soláris komponenséről" (Mathematikai és Fizikai Lapok, 42., 79., 1935), — „Csapadékjelző igen kis csapadékmennyiségek jelzésére" (társszerzővel, magyarul: Időjárás, 38., 194., 1935, németül: Zeitschrift für Instrumentenkunde, 55., 264., 1935). A Mathematikai és Fizikai Társulatban 1935 márciusában előadást tartott „A kozmikus sugárzás csillagidő-periodicitása" címen.

**Barta István** (1910, Szentes, róm. kat.), szakvizsgás tanárjelölt 400 pengő összegű ösztöndíjban részesülve folytatta történelmi kutatásait (prof. Mályusz), amelyekkel a középkorvégi magyar egyházpolitikai fejlődés megrajzolását vette tervbe. Munkássága eredményeképen befejezte „Az egyház és állam viszonya Magyarországon a XV. században" címen megjelent doktori értekezését, amely Mátyás király századának magyar egyházpolitikai fejlődését mutatja, beleillesztve a korábbi magyar és az egyetemes európai fejlődésbe.

**Dr. Csapody Csaba** (1910, Budapest, róm. kat.), okl. középiskolai tanár Bars vármegye nemzetiség- és településtörténetére vonatkozó kutatásokat végzett, amely munkakörben már két évvel ezelőtt is dolgozott. Jelen tanév folyamán dr. Domanovszky Sándor egyetemi ny. r. professzor irányításával folytatta munkásságát az Országos Levéltárban, majd a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchenyi-Könyvtárának irattárában. Előbbi helyen a Bars vármegyére vonatkozó decimajegyzékeket és az esztergomi érsekség decimajegyzékei közül a Bars megyére vonatkozókat dolgozta fel. A Széchenyi-Könyvtárban különösen Pesthy Frigyes nagy demográfiai adatgyüjtését használta, ezenkívül kiadott okleveles anyagot tanulmányozott át.

**Dr. Ember Győző** (1909, Stájerlakanina, Krassó-Szörény m., gör.-kat.), foglalkoztatott diplomás (prof. Szekfű), Sáros megye településtörténetére vonatkozóan megkezdett kutatásait folytatta, különös tekintettel a nemzetiségi viszonyokra. A Mária Terézia-kori úrbéri összeírás, az 1720-i és 1715-i országos összeírások átnézése után a XVI. és XVII. századi tizedlajstromokat vette sorra, amelyek Sáros megyére rendkívül gazdag forrásanyagot nyujtottak. Ezek feldolgozásában 1560-tól 1610-ig jutott el. Kutatásait tovább folytatja. A megelőző évben Bécsben gyüjtött anyagát két tanulmányban dolgozta fel. Az egyik „Mária Terézia magyarországi úrbérrendezése és az államtanács" címen a bécsi Gróf Klebelsberg Kuno Magyar Történetkutató Intézet V. évkönyvében, a másik „Magyarország és az államtanács 1760—1770" címen a Századok 1935. évi pótfüzetében jelenik meg.

**Dr. Fludorovits Jolán** (1904, Budapest, ref.), magyar-latin szakos okl. középiskolai tanár dr. Huszti József egyetemi ny. r. professzor

száraz, kemény, sokszor ízléstelen modern német grafikának mindinkább elharapózó befolyását.

A római Magyar Akadémia munkája széles fronton, a művészeti ágak legváltozatosabb területén folyik. A kölcsönhatás közvetlensége a különböző műfajokban és technikákban dolgozó művészekre nagy haszonnal jár és az Akadémia stílusának kialakulását is előmozdítja.

Meg kell még röviden emlékeznünk az Akadémia építészeti munkájáról. Az építészeknek Rómában annyi nagy példa tanulmányozására nyílik alkalmuk, mint sehol másutt. Már maga otthonuk, a barokk egyik legnagyobb és legfinomabb mesterének, Borrominինek alkotása neveli ízlésüket. Ha műtermük ablakán kitekintenek, a szomszédban a Palazzo Farnese, szemben a Farnesina, oldalt a Szt. Péter-templom, s hasonlíthatlan veduta távoli horizontján Róma számos kupolája, a Capitolium, a Quirinál és a Laterán messziről előmagasló oromzata szolgáltatja az állandóan szem előtt lebegő nagy példákat. Tévedés lenne azonban azt hinni, hogy Róma a fiatal, fejlődő építészeknek nem nyujt többet, mint egy építészettörténeti album, vagy hogy Róma és Itália építészeti inspirációja örök klasszicizmust, megújuló renaissance-ot vagy neo-barokkot jelentene. Az egész világ építészeti stílustörekvései és a mindinkább kijegecesedő új stílus terjedése azt mutatják, hogy a történeti stílusok kora, egyelőre legalább, lejárt, ha, elsősorban városképi szempontok azok teljes kiküszöbölését nem is teszik lehetővé, s ha a modern építészet sem mond le arról, hogy a kultúránkba és építészeti gondolkodásunkba mélyen bevéső dött nagy stílusokat, bizonyos feladatoknál, modernül interpretálva, korszerű kifejezéssel és változtatásokkal igénybe ne vegye. Bizonyos az is, hogy épp a római klasszikus és a régi olasz építészet, még a legmodernebb irányú építészekre is óriási nevelő hatással bír, fejleszti, alakítja, nemesíti a harmónia és a tömegérzést, a rendszeri, stílusi logikát, száz és száz megoldást és ötletet sugalmaz. Szerepe hasonló, mint a pedagógiában, az elmefejlesztésben a latin és a görög nyelvé. Az építészet örök értékeit képviselő remekek közt a modern építész is talál olyanokat, melyek rokonok a legújabb törekvésekkel, s ilyenek különösen az olasz középkori építészet alkotásai, Lombardia hatalmas román templomai, Róma ókeresztény bazilikái, a városházák és a középkori világi építés egyéb emlékei, a tornyok és várak, a kisebb olasz városok egyszerű, észszerű, térben takarékoskodó házai. S haszonnal lehet tanulmányozni Rómában és a rohamosan fejlődő, megifjodott egész Olaszországban az építészet korszerű problémáit, a városrendezést — mely épp a sok régi várossal bíró Olaszországot foglalkoztatja élénken —, a szociális és a sportot szolgáló építkezést, s azt az új stílust, melyet nálunk sokan helytelenül „Bauhaus"-építkezésnek neveznek, s amelynek az olaszok oly találóan adták a „racionális építészet" elnevezést. Azokat a fiatal építészeket, akik Olaszországba az új stílus jelszavával jönnek, mérsékletre inteni, az egyoldalúságtól és a túlzásoktól megmenteni, az új építészet történeti bekapcsolására serkenteni, gazdagabb esztetikai kialakítására buzdítani fogják a klasszikus építés nagyszerű példái. Ezek a római és itáliai építészeti tanulmányok nagy lehetőségei és előnyei minden építész számára, aminek világos tudatában dolgozik a római Magyar Akadémia.

Az építész ösztöndíjasok a római tanulmányok egész nagy skáláján végigmentek. Vázlatszerű följegyzésekben vagy pontos műszaki fölvételekben, távlati képekben, sőt frissen megfigyelt akvarell-vedutákban adtak maguknak tanulmányaikról számot. Egyiknek-másiknak, különösen *Bardon Alfrédnak* és *Krompecher Györgynek* architekturás vízfestményei művészileg is figyelemreméltóak. Bardon Alfréd és *Gaul Géza* nagy léptékben fölvételezték a Palazzo Falconieri loggiás tiberisi homlokzatát és a Szent István magyar

király zarándokháza helyén emelt S. Stefano rotondo templomot. Többen eredeti tervezésekkel részt vettek hazai pályázatokon, s *Árkay Bertalan* el is nyerte a kaposvári múzeum épületére kiírt pályázatot. Árkay e tervén kitűnően egyesíti a monumentális építési felfogást a legújabb múzeumtechnika igényeivel. A nagytehetségű Árkaynak a székesfehérvári Prohászka Ottokár emléktemplom számára készített pályaterve meggyőzően bizonyítja, mennyi tanulságot meríthet a legmodernebb építészet is a régi műemlékekből. A szép terv tömegritmusában, arányaiban, nagy falfelületeinek hatásában, lizénaszerű oldal-bordázataiban elvi közösséget mutat a lombard román építészettel, ami nem csökkenti se értékét, se egyéni jellegét. Ha az építészeti elemek velejét tekintjük, mindjárt eszünkbe jut a veronai S. Zeno, amelynek hatalmas tornyától sem idegen Árkay fehérvári terve. Az olasz román, sőt gotikus templomok nyitott fedékszékeit idézi fel a belső architektúra gerendázott mennyezete, még akkor is, ha vasbetonban van elgondolva. A legmodernebb építészet, művészet sem dobhatja el oktalan pazarlással a mult tanulságait, még akkor sem, ha nem ezek mankóján, hanem a maga lábán akar járni.

A római Magyar Akadémia első művészösztöndíjasai lerakták az Intézet művészi munkájának, irányának, stílusának alapjait. Ezeken a szilárd alapokon kell majd továbbépíteni, kell az Akadémia tudatos művészi programmját továbbfejleszteni. Az egymásba kapcsolódó fiatal generációk művészi készültségének fokozásán, ízlésének és stílusának pallérozásán, művészi kultúrájának gyarapításán tovább kell dolgozni. Az Akadémiának kötelessége kivennie részét az új magyar művészet egészséges kibontakozásából. Segítenie kell oly feladatok elvégzésében, melyekben művészetünk fejlődése meglassult vagy elakadt, vagy amelyek mint új kívánalmak lépnek fel: a freskófestészetben, a történeti festészet feltámasztásában és modernebbé tételében, a nemzeti és társadalmi témák korszerű művészi megoldásában, az egyházművészet méltó fellendítésében, az igazi monumentális szobrászat fejlesztésében, az új építészeti törekvések művészi kialakításában és történeti beillesztésében, a magyar iparművészet fölemelésében. Közre kell működnie a magyar művészet európai színvonalának és bekapcsolódásának fentartásán, mert nem eshetünk ki Európából, ha méltóak akarunk maradni multunkhoz és méltóak lenni a magyar jövő nagy és szent feladataihoz. Ami a magyar művészet e fontos új intézményének annál inkább kötelessége, mert idegenben, a külföld szeme előtt működik.

GEREVICH TIBOR

Római magyar
művészek –
Magyar Művészet
1931. 212. l.

**A pécsi tudományegyetem orvostudományi karáról:**

**Dr. Gagyi József** (1906, Parajd, Udvarhely m., ref.), foglalkoztatott diplomás, egyetemi gyermekklinikai díjtalan gyakornok Pécsről (Duzár professzor), 400 P belföldi ösztöndíjával elsősorban a diphteriára, általános immunitástani kérdésekre és a cukor C-vitaminanyagcserére vonatkozó kutatásokat folytatott. Munkálkodásának eredményéről a következő előadásokban, illetőleg közleményekben számolt be: „Kísérleti adatok a diphteria elleni aktív immunizálás kérdéséhez" (előadás: pécsi egyetemi Orvosi Szakosztály V. ülésén, 1936. március 23-án, megjelent: Népegészségügy, 1936., 17. szám, 190—196. oldal); „Du contenu de l'hypophyse en vitamine C." (Le nourisson, 1936. 24. p. 371—373.); „L'effeto del dextrose sul contenuto di vitamina C nel fegato e nella ghiandola suprarenale" (előadatott a Magyar Élettani Társaság vándorgyűlésén, Tihany, 1936. május 23-án, megjelent: Il Lattante, Modena, 1937. V. 25.). Ezenkívül a következő előadásokat tartotta: „Kísérleti adatok a diphteria elleni aktív immunizálás kérdéséhez" (pécsi egyetem Orvosi Szakosztályának XIV. ülése, 1937. évi május 10-én); „Újabb adatok a diphteria-toxin hatásáról" (a Magyar Pathológusok Társasága VI. nagygyűlése, Pécs, 1937. május 17-én).

**Dr. Ujsághy Pál** (1908, Nagyszeben, róm. kat.), egyetemi gyermekklinikai fizetéstelen tanársegéd, díjas gyakornok Pécsről (Duzár professzor), 400 P ösztöndíjjal végzett kutatásokat főleg a gyermekkori liquor fehérjefractióira és a csecsemőkori fehérje- és vízanyagcsere vizsgálatára vonatkozólag. Szerkesztett egy, az anyagcserekísérleteknél nélkülözhetetlen egyszerű, új vizeletfelfogó apparátust leánycsecsemők részére, továbbá egy, a liquor cukor- és tejsavtartalmának meghatározására szolgáló, teljesen újszerű színmérő módszert. Kutatásairól két közleménye jelent meg: „Eiweissfraktionen des normalen und pathologischen Liquors im Kindesalter" (Monatschrift für Kinderheilkunde, 1936. 67. 429.) és „Einfacher Apparat zur verlustlosen Gewinnung von Harn bei weiblichen Säuglingen" (Archiv für Kinderheilkunde, 1937. 110. 161.), továbbá sajtó alá rendezte: „Das Verhalten der Eiweissfraktionen des Liquors während akuter Erkrankungen des Nervensystems" című munkáját. Előadásokat tartott a következő címeken: „A liquor cukor- és tejsavtartalmának meghatározása új, egyszerű színmérő módszerrel" az Erzsébet Egyetemi Tudományos Egyesület Orvosi Szakosztályának 1937. évi február 22-i ülésén és „Adatok a fehérjetúltáplálás (cirkuláló fehérje) élettanához" a Magyar Gyermekorvosok Társasága 1937 évi június 3-i nagygyűlésén. Még folyamatban lévő fehérje- és vízanyagcserekísérleteinek eredményéről „Belasteter Eiweiss-Stoffwechsel und Perspiratio insensibilis" címmel ez év szeptemberében Rómában tartandó Nemzetközi Gyermekgyógyász Kongresszuson számol be.

**A budapesti tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:**

**Dr. Balogh János** (1913, Nagybocskó, Mármaros m., ág. ev.), bölcsészetdoktor, egyetemi állatrendszertani intézeti fizetéstelen tanár-

segéd Budapestről (Dudich Endre professzor), a Magyar Középhegység (Ösmátra) biocönozisait, elsősorban talaj-biocönozisait kutatta. A Bakony déli részétől a Bükk-hegység Miskolcig terjedő vonaláig 14 helyen végzett gyüjtéseket. Az eddig végzett laboratóriumi munka alapján az egész összegyüjtött anyagnak kb. 80%-át kitévő atkafaunának egy részét, az ú. n. páncélos atkákat dolgozta fel. A talajfauna minőségi elemzésének eredményeképen a Magyar Középhegységben egészen sajátságos és Közép-Európa más részeiben nem található talajfaunát állapított meg. A kutatások faunisztikai eredménye, hogy több Közép-Európából eddig ismeretlen vagy új fajt talált, melyek irodalmi feldolgozása (4 értekezés) sajtó alatt áll. A talajfauna mennyiségi elemzése — mintegy 15.000 darabból áll a begyüjtött anyag — folyamatban van.

**Bardon Alfrédné Bató Mária dr.** (1909, Fiume, róm. kat.), okl. középiskolai tanárnő, proszemináriumi előadó (prof. Zambra), félösszegű ösztöndíja segítségével a fiumei olasz nyelvjárás halászati kifejezéseinek nyelvészeti feldolgozását célzó többéves munkáját folytatta, aminek során újabb egyhónapi helyszíni gyüjtést végzett, egyébként pedig a hazai könyvtárakban található szakirodalmat tanulmányozta.

**Dr. Benda Kálmán** (1913, Nagyvárad, ref.), okl. középiskolai tanár Budapestről, történelmi kutatásokat végzett (Szekfű professzor) félösszegű belföldi kutatási ösztöndíjjal. Kutatásainak tárgya a magyar nemzeti hivatástudat története volt. Elsősorban a XV—XVIII. századot vizsgálta s kutatásainak eredményeit a következőkben közölte: „A magyar nemzeti hivatástudat története" (Budapest, 1937., 130 l.) és „A keresztény közösség, a török birodalom és a magyarság" (Bécsi Történeti Intézet Évkönyve, 1936.).

**Dr. Berkes Zoltán** (1908, Budapest, róm. kat.), bölcsészetdoktor, okl. középiskolai tanár, meteorológiai intézeti kisegítő szakmunkaerő Budapestről (Réthly Antal igazgató), 400 P belföldi kutató ösztöndíja segélyével feldolgozta azokat a barométerösszehasonlításokat, amelyeket 1906—1936-ig nagyrészben dr. Réthly Antal meteorológiai intézeti igazgató végzett hivatalos utazások kapcsán külföldi, ú. n. törzs-barométerek és a magyar főbarométer között. Ezen munkálatok a Meteorológiai Évkönyvben jelennek meg: „Barométerösszehasonlítások a budapesti törzsműszer és külföldi főműszerek között (1906—1936)" címen, dr. Réthly Antal társszerkesztésében. Feldolgozta továbbá 41 hazai meteorológiai észlelőállomás 1901—1930-ig terjedő harmincévi légnyomásészleléseit is. A tengerszintre számított légnyomás havi és évi közepeit ú. n. izobártérképeken ábrázolta, amelyek alkalmasak arra, hogy Magyarország légnyomásviszonyait feltüntessék. Ezek a térképek megfelelő magyarázat kíséretében a Magyar Éghajlati Térképgyüjteményben (Klima-atlasz) jelennek meg a M. kir. Meteorológiai és Földmágnességi Intézet kiadásában.

**Bezsák Miklós** (1911, Budapest, róm. kat.), történelem-földrajz-szakos okl. középiskolai tanár Budapestről (Szentpétery professzor), 400 P belföldi kutató ösztöndíjjal folytatott tanulmányai a középkori

Ösztöndíjak 1936/37

reactiójára való hatása", „A vérfehérjék qualitativ összetételéről", „Szövetfehérjék alkoholérzékenységéről" és „A vérsavó fehérjefractióinak vizsgálata dysenteriás betegnél" címen elkészült dolgozataiban foglalta össze. Tudományos munkásságának elismeréseképen egyetemi magántanári képesítést nyert.

**Dr. Lissák Kálmán** (1908, Budapest, róm. kat.), élettani és általános kórtani intézeti tanársegéd (prof. Went) 400 pengő ösztöndíjban részesülve, a tanév első hónapjaiban az anaphylaxiás shock symptomatológiájával és a shockjelenségek keletkezésének mechanismusával foglalkozott. A második félévben békaszíveken végzett kísérletekkel a működő szívizom fehérjeveszteségét vizsgálta, továbbá Went professzorral együtt az izolált tengerimalacszív anaphylaxiás shockjának egyes jelenségeit figyelte meg. Kutatásairól kilenc tudományos előadásban, ezenkívül következő, részben társszerzőkkel készített dolgozataiban számolt be: „Az izolált tengerimalacszív anaphylaxiás shockja; a shockjelenségek keletkezésének mechanismusa" (Magyar Orvosi Archivum, 1936. évf. 3. füzet), „A működő szívizom fehérjevesztesége; oleinat-hatás gátlása békaszíven" (u. o., 4. füzet), „Beiträge zur Symptomatologie des Histamin-und anaphylaktischen Shoks" (Archiv für experimentelle Pathologie und Pharmakologie, 179. kötet), „Histamin- und Proteinwirkung am normalen und sensibilisierten Meerschweinchenherz" (u. o.), „Parasympathicomimetische Wirkungen in den am Meerschweinchenherzen auslösbaren Shockerscheinungen" (u. o.), „Cholinempfindlichkeit des sensibilisierten Meerschweinchenherzens" (u. o., 180. kötet), „Über Hemmung der Seifenwirkung am Froschherzen" (u. o., 181. kötet), „Über den Eiweissverlust des arbeitenden Herzmuskels" (u. o., 182. kötet), „Weitere Beiträge zur Symptomatologie des anaphylaktischen Shocks des Hundes und zu den Entstehungsmechanismus der Shockerscheinungen" (u. o., sajtó alatt), „Cholin szerepe a tengerimalacszíven kiváltható shockjelenségekben" (Tisza István Tudományos Társaság munkái, VI. kötet, 1936), „Az izolált tengerimalacszív koszorús ereinek viselkedése anaphylaxiás és histaminshock alatt" (u. o.) és „Monojodecetsav mérgezés hatása kutyák normalis és tetanusos ásványianyagcseréjére" (u. o.). Ugyancsak e tanévben jelent meg „Élettani gyakorlatok" című gyakorlati kézikönyve is.

**Dr. Végh Pál Miklós** (1906, Budapest, róm. kat.), debreceni belklinikai gyakornok (prof. Fornet) teljes összegű ösztöndíjat nyerve, folytatta a máj szerepének vizsgálatára vonatkozó kutatásait, amelyekről következő dolgozatai adnak számot: „Májparenchyma és vízforgalom", „Májbajosok vérplasmájának változása a Head-zóna ingerlése után" és „Klinikai tapasztalatok és kísérletes vizsgálatok a syphiliticus vérelváltozás természetére vonatkozólag". Az előző kettő az Orvosi Hetilap, illetve németül a Klinische Wochenschrift 1936. évfolyamában jelent meg dr. Paul Benő társszerzőségével, utóbbi dr. Roth Imre társszerzőségével készült a Magyar Orvosi Archivum részére. Ösztöndíja és a bécsi Collegium Hungaricumban kedvezményes térítés mellett elnyert lakhatási engedély lehetővé tette számára, hogy három-

hónapi tanulmányi szabadságot nyerve, januártól áprilisig H. Eppinger professzor I. sz. bécsi belklinikáján folytathassa vizsgálatait. Különösen a sárgaságnak a késői májcirrhosis létrehozásában betöltött szerepét igyekezett megfigyelni. Bécsben emellett rendszeresen látogatta a kórbonctani intézet (prof. Maresch) és a Gesellschaft für innere Medizin és a Doktoren Collegium tudományos előadásait.

**A pécsi tudományegyetem orvostudományi karáról:**

**Dr. Kanizsai László** (1904, Pécs, róm. kat.), élettani intézeti tanársegéd (prof. Gorka) ösztöndíjban részesülve, két irányban folytatott kutatást. Egyrészt „A növekedés törvényszerűségei a fejlődő egéren végzett vizsgálatok alapján" címen elkészült munkáján dolgozott, amely a növekedést, mint általános életjelenséget, a növekedésre vonatkozó meghatározásokat és a víz felraktározódásának a növekedésnél való szerepét vizsgálja. A kérdésnek széleskörű irodalom figyelembevétele melletti tárgyalásán kívül ebben táblázatokban összeállítva ismerteti méréseinek eredményeit, melyek a testsúly, az egyes szervek súly- és hosszméreteinek növekedésére vonatkoznak a születéstől kezdve a 250 napos korig. Kutatásainak másik iránya a halak pankreásának fejlődésére vonatkozó vizsgálatok felé vezette, amelyeket a Heterandria formosa, Girardinus caudimaculatus és Panhax lineatus néven ismeretes elevenszülő fogaspontyokon végzett, mindegyik fajtából nagyobbszámú példánynak kutatásai szempontjából való feldolgozása útján. Több metszetet és azok egy részéről sorozatos rajzokat készített, amelyeknek alapján jól megfigyelhető a pancreas fejlődésének menete. Vizsgálatai különösen a perivenalis pancreas fejlődésére irányultak.

**A budapesti tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:**

**Bardon Alfrédné dr. Bató Mária** (1909, Fiume, róm. kat.), okl. középiskolai tanár, olasz nyelvészeti proszemináriumi előadó (prof. Zambra) a fiumei nyelvjárás halászati és tengerészeti terminológiájának feldolgozására irányuló munkásságát folytatta. Az előző évben 5000 szóból hozzávetőlegesen 3000-nek fejtette meg az etimológiáját és ezeket összevetette a velencei, triesti, zárai és egyes istriai venetoi dialektusok megfelelő kifejezéseivel. Eme összehasonlításnak alapján összeállította az egyes dialektusok fonetikáját, ami kutatási tárgyának, a fiumei dialektus halászati terminológiájának a különböző venetoi dialektusok halászati terminológiájával való összehasonlítása miatt volt szükséges. A fogalmak megfelelő csoportosítására és a fiumei terminológiának a különféle tengermenti helyek dialektusaival való összehasonlítására irányuló munkája még folyamatban van, de befejezéséhez közeledik, úgy hogy tanulmánya a következő tanév folyamán előreláthatólag már megjelenhetik.

**Bezsák Miklós** (1911, Budapest, róm. kat.), okl. történelem-földrajzszakos középiskolai tanár félösszegű ösztöndíját összehasonlító

Orsz öszt 1935/36
58-C

Ára Vasárnapi Újsággal: 20 fillér

# ÚJ MAGYARSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: EGY HÓNAPRA 3 PENGŐ NEGYEDÉVRE 9 PENGŐ. FÉLÉVRE 18 PENGŐ. EGYES SZÁM ÁRA KÖZNAPON 10, VASÁRNAP 20 FILLÉR

FELELŐS SZERKESZTŐ:
MILOTAY ISTVÁN

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRÚT 5. TELEFON: 1-464-20, 1-464-28, 1-464-29 ÉS 1-444-00. POSTACSEKKSZÁMLA 6500

1939 április 30 VASÁRNAP VI. évfolyam 98. szám

# HITLER BESZÉL

## Irta: Milotay István

Miközben a rádió előtt Hitler beszédére várunk, föltámad bennem, nem először, az együgyü sajnálkozás: milyen kár, hogy a mult nagy eseményei vagy éppen szónoki teljesítményei úgy elvesztek, elhangzottak, lezajlottak nyomtalanul. A kortársakon kívül senki se fogja többé látni, hallani őket. Legfeljebb holt-hideg betűkben, nyomtatásban olvashatja. Milyen kár, milyen nagyszerű érzés lenne, ha ezer év multán ma is hallanánk Árpádék lovainak patkócsattogását a Vereckei-szorosban, ahogy a felvidéki vagy ruszinszkói bevonulás alkalmával hallhattuk, akár száz mérföldről is, a magyar csapatok fegyvercsörgését. Milyen nagyszerű élmény lenne négy és félszázad messzeségéből viaszlemezről hallani Mátyás király dörgő szavait, amelyekről azt mondja a pápai követ, Pecchinoli Angelo egyik jelentésében, hogy: „olyanok, mint az croszlán mordulása s a királynak, mikor haragjában beszél, mintha szemei, orra és szája lángokat lövelnének". És milyen meghatottság öntene el bennünket, ha az élőszó szárnyain érkezne hozzánk Rákóczi Ferenc ónodi beszéde, amikor a turóci követek vádjaira ezeket mondta: Édes nemzetem, hát ezt érdemeltem én, hazám ügye mellett való fáradtságom után?! Ezt érdemeltem tőled bujdosásaim után?! Életemet, véremet, mindenemet érted szenteltem fel. Feleségemet, gyermekeimet, szerencsémet megvetettem s rólam most azt hiszik, hogy hazám kárával kincseket gyüjtök. Készebb vagyok megvonni magamat az ország egyik szögletében, mint hogy a várt köszönet helyett zsarnoknak mondjanak! Nem türöm, nem szenvedem el! Édes hazám, ne szenvedd rajtam ezt a gyalázatot!"

Hát Kossuth beszédei a kétszázezer ujonc megajánlásáról, vagy az, amelyet Washingtonban a szenátus előtt tartott: Mint Kyneas az epirota a római szenátorok között, kik öntudatos fenségük egy szavával seregeket akasztottak meg kevély haladásukban, úgy én is bámulat és tiszteletteljesen állok köztetek, törvényhozói az új Capitoliumnak!... És hallani Vergniaudot, a girondisták vezérét, mikor a Conciergerieben a guillotin előtt, azon a borzalmas októberi éjszakán, a börtönben, terített asztal mellett poharát a francia szabadságra üríti: „Mennyi vérre lesz szükség, úgymond, hogy lemossa a mienket! Mi az emberiség lelkéért halunk meg, mint darabjai az emberiség összes lelkének. E kötelesség teljesítése után azonban élni fogunk örökké s a halhatatlanságban fogjuk szenvedni vagy élvezni az emberiség sorsát...!

De mindez csak gyerekes álmodozás a mi számunkra. Az utókor számára már nem lesz az, annak gyermeke százkétszáz-ötszáz év mulva is hallani fogja azok szavát, akik ma Európában, vagy bárhol másutt a világon történelmet csinálnak. Poros, holt betűk helyett az élőszót fogjuk hallani, amit hatásában soha semmi se tud helyettesíteni.

*

De közben az ő ismert, sajátos kiejtésével megzendül a Hitler szava. Hangja nem nagy terjedelmű, de azon belül szinte végtelen skálája van. Nincs olyan varázsos, méla csengése, mint Kossuthénak lehetett, de mindenekfölött roppant erő van benne: tud nyers lenni, mintha bőrdobot szaggatnának, majd komor torokhangok törnek fel fenyegető mélységgel, vagy vijjogó, pattogó élességgel, mintha parancsszavak zuhognának. De tud ellágyulni is, egyszerre halk puhaság bukkan föl a hangjában, a megindultság férfiszólamai. Egyszerre brutálisan rideg, majd gúnyosan finom, sőt szinte finomkodó, ha a hangsúllyal ezt az érzelmi állapotot akarja éreztetni. Aztán van, hogy szinte elfullad a szavak rohanó árjától. Ezek úgy torlódnak egymáshoz ropogva, mint a vihartól hajtott jégtáblák. Ahogy beszél, mindig egyszerű, mindig világos. Jómagam fene rossz német vagyok, de az az érzésem, hogy azt, amit mond, nemcsak a politikusok, egy elit hallgatóság, de mindenki, a legegyszerűbb ember ugyanúgy követheti, ugyanúgy megértheti. Operát ad elő s mégis szinte népdallá egyszerüsítve. A legnehezebb, legkomplikáltabb kérdéseket is le tudja fordítani egy átlag hallgatóság nyelvére, anélkül, hogy színvonalban ahhoz leszállana. A legnagyobb dolgok közé tartozik ez, a legnagyobb művészetet is jelenti. De az ő beszédei fizikai teljesítmény dolgában is szinte példátlan energiát jelentenek. Másfélórát, két órát, két és fél órát beszélni úgy és olyan kérdésekről, mikor súlya, jelentősége, külön célzata van minden szónak és úgy, hogy hatásban sose szabad hanyatlani, nem szabad megroppanni, visszaesni, ellenkezőleg mindig emelkedni kell, ehhez nagy ökonómia, különleges ösztön, beosztás és mértéktartás kívántatik, pontos kiszámítása, megérzése az időnek, a hallgatóság idegbeli és szellemi teherbíróképességének. Az értelmi részt illetőleg, ez ami első sorban megragadja a hallgatót, a biztos, töretlen vonalvezetés, a logikai egység, amely az egészen végigvonul. Az óriási politikai és diplomáciai, vagy gazdasági témaanyag útvesztőiben, nagy komplikált kérdéseknél a lényegesnek megragadása, kiemelése, a mellékesnek elhagyása vagy elejtése hangsúlyban, terjedelemben egyaránt. És ami a legfőbb: soha, semmiféle kérdésnek nem marad alatta. Mindegyiket a téma magasságá-

# A német-magyar együttmüködés a Dunamedence nyugodt és biztositott felépitését munkálja

# A nyolcas akadály

## Irta: Illés Endre

Az ötpercenként felbukkanó ritkás akácosok olyan szemérmes remegéssel álltak az alácsorgó reggeli fényben, mintha mitológiai tájon fürdőző, meztelen lányok futottak volna ijedten össze. Az igérkező melegben dinnyék és dagadt tökök horkoltak hanyatfekve. A szőlők vidor zölden néztek vissza, egy-egy teltebb fürt úgy lesett ki a sűrű levelek közül, mint fiatal rókák tanulékony, okos arca. A távolban lágy, szürke párák finomították a hallgatag tájat. — félórát rohanhattunk így a józan, lapos pestmegyei homokon. Még egészen kora reggel volt, de már tűzzel és gőzökkel fenyegető nyár.

Az ezredes külföldi versenyeiről beszélt, majd váratlanul négy tengeribeteg klasszis lóra tért át, s arra a remeklésre, hogyan hozta őket haza Belgiumból. Nem tudtam a laza történetekre figyelni, inkább Zsuzsát néztem. Először láttam rajta ezen a reggelen egy halványzöld, mégis élénk angóra ujjast, olyasféle színűt, mint a fiatal kaktuszok friss hajtása. A puha, dombo'ó anyag ujjnyira kibújt a félig nyitott, homoksárga, vékony utikabát alól, — néztem Zsuzsát és szerettem mindenestül. Kabátja fölött zöld-kéksárga-kockás csuklyáját; azt, ahogyan hetykén fejére húzta, s azt, ahogyan ez a kockás anyag ismét feltünt kézelője táján. Szerettem tisztán metszett arcélét, szerettem a csókját. Nagyon vékony keze volt, akaratos, szép kéz, — amikor indulásnál elfordította az autó benzincsapját és megnyomta a villamos indító gombját, már úgy csinálta ezt, hogy a halk kattanásban azonnal benne volt a nyolcvanas felelőtlen hajrá, a felénk rohanó és az utolsó pillanatban ijedten kétfelé vágódó út, az oldalt elúszó tájak, a motor, a kerekek, a hűtő komoly, alázatos igyekezete. Sebész mosdik be úgy egy műtéthez, ahogyan Zsuzsa húzta és gombolgatta beszállás előtt hosszú, varrott szarvasbőr kesztyűjét, — persze hogy komédiázás volt... De nem lehetett másként. Nem is tőle, — mindig a csuklójától, a kíváncsiságától, ijedt hátrálásától, véletlenül megszomjazó nyálkahártyáitól függött: megmenekülünk-e, vagy csontunkat törjük. Ami nemesen, komolyan szép volt benne, az is nyugtalanul csapkodott, legtöbbször úgy szétáradt, mint a pünkösdi tüzes nyelvek, — a szemébe jutott ilyen lobogás, az ujjaiba, a térdébe, megránduló ajkába, könnyű könnyeibe.

Sorompóhoz értünk, meg kellett állni.

— Hány akadályt ugratnak ma? — fordult vissza Zsuzsa, mint aki a kormány fölött eddig ezen gondolkodott.

Az ezredes boldog volt, hogy felelhetett:

— Tizenkilencet.

Puha huppanással, óvatosan átgurultunk a vicinális sínei fölött. Itt kavicsföltos, javított út következett, meglassúdva mentünk tovább.

A mélység vonz úgy, ahogy hirtelen bántani kellett Zsuzsát.

— De kíméli a kocsit!... Legalább tíz fillért megtakarított már gumin...

Mi volt ez a fullasztó, rámzuhant, rekedt idegesség? Csak a forróságát éreztem, ahogy visszacsapott felém Zsuzsából. Sápadtan bólintott, hátra sem fordult.

— Legalább annyit.

Azt feleltem:

— Öregurasan, lassan...

Milyen gyakorlottak voltunk ebben! Már szavakra sem volt szükségünk, csak hangsúlyra. Néha mintha sötétben vagdalkoztunk volna meztelen kardokkal, — nem tudtuk, hová vágunk, miért ütöttünk, csak érezni kellett, hogy a másiknak is csontjáig szalad a bántás.

— Miért állunk meg? — csodálkozott az ezredes.

Mert Zsuzsa ekkor már szinte motor nélkül, kegyelemből ittrekedt lendülettel járatta a kocsit. A kérdésre hirtelen olyan rántással ugrottunk el, hogy az ezredes alacsony, kerek puhakalapja leröpült fejéről, előre estünk.

— Milyen idegen vagy, halálosan, felderíthetetlenül idegen! — néztem később egészen forró gyűlölettel Zsuzsát. — Kezed a kormányon, szemed az úton, félórája nézlek és te félórája valami távolira, másra gondolsz. „Hány akadály van?" Mondd, az akadályokra gondoltál? Miért nem látlak végre tisztán? Olyan közel vagy s hiába ez a közelség, mindig csak arra ocsudok, amíg nézlek, amíg a kezedet fogtam, talán akkor is, amikor csókoltalak: te másutt voltál. De hát akkor miért nem tudjuk elengedni egymást? Miért szorítasz vissza, miért fogsz eszméletlenségig? Mikor árulod el, mire gondoltál? Miért kellett olyan gyötrő kívánással, konok ingerlékenységgel kierőszakolnod ezt az utat?

Most végre tudtam, az égett seb bizonyosságával tudtam: ebben a hallgatásban és csendben Zsuzsa is rámgondol. Minden sejtje és indulata itt pörkölődik az autóban, ő is gyűlöl, ő is tép és bánt, — két csillagon élve, két távolodó csillagról átkiabálva egymáshoz nem lehetnénk reménytelenebbül szerelmesek egymásba. Mert csak viszszabántani lehet, — más menekülés nincs!

Mitől gyulladtunk ki? Mindig mindentől egyszerre! Mindig attól, hogy nem bízhatunk egymásban.

Igen, miért kellett ezt a kerekkalapos, civilruhás, nyugalmazott, borsos viccekkel szórakoztató lószakértőt, ezt a távoli ismerőst felhajszolnom? Miért készülődünk hetek óta erre a versenyre, harminc néző mellé miért vágódunk be harmincegyediknek és harminckettediknek, barátok és hozzátartozók közé érdeklődő idegennek, — milyen emlék kísért itt Zsuzsában?

Persze, már kimondtam, már túlfutottam, már vádolok, — már csak visszavonulhatok. Semmi más nem maradt számomra, csak a legmélyebb örvény: a feloldhatatlan bizonytalanság.

Zsuzsa egészen sötétté válik sápadtságában, szavanként tudja, mire gondolok, — úgy hajt be a tisztelgő őr mellett a tábor kapuján, olyan vakon torpanunk meg, hogy hátrálva is majd feldöntünk egy otromba sötétkék autóbuszt.

Itt vagyunk végre, mint a multszázadi orosz regények jelölnék: az ő-i táborban, a kék autobuszról most ugrálnak le az idegen lovastisztek, a magyarok néhány perccel előbb érkeztek, a közönség jórésze is befutott már. Az ezredes, a mi ezredesünk, jobbra, balra köszöntget, integet, hallózik, —

ból a legszélesebb látóhatárig kitágítva tudja szemlélni és szemléltetni, s mindegyiket a legmagasabb erkölcsi szemlélet mértékével méri. Itéletei is ezt tükröztetik, s ebben van hatásának egyik legnagyobb titka.

*

Hitler romantikus és reális szónok egyszerre. Senki se tud nálánál biztosabban az érzelmekre, a szenvedélyekre, a képzeletre hatni, hogy ugyanakkor ugyanolyan hatással forgassa az észszerűség, a logikai, a gyakorlati észjárás fegyvereit. Pátoszában mindig egy roppant szilárd eltökéltség, egy érckemény akarat s ugyanakkor valami vallásos hitnek, az önmagában és az ügyében való hitnek az egzaltáltsága érzik. Sose használ szóvirágokat, még csak úgynevezett szép szavakat se és mégis szép, amit mond, nem a szavakon át, nem azok miatt, de az érzelem melegségén, a belső meggyőződés erején, a mondanivaló tagoltságán, világosságán, átfütöttségén keresztül. Van kiélesedett érzéke, erős belső hajlama a finom gunyra, a csipkelődő szatirára s majdnem brutális nevetségességre is. Ezen át roppant fölényt tud éreztetni ellenfeleivel szemben s magával a vitatott témával szemben is. Hitler mélyen és erősen érzelmi ember s így érzelmi életének mélységei ütnek át a szavain is: sok zordonság, néha keserűség, olykor, nagyon ritkán, valami fátyolszerű szomorúság, mint az igen finom köd és mindezen túl valami sajátságos jóság és szinte gyermeki kedélyesség, ami az ősszel Benessel és most Rooseveltel szemben tartott beszédében a gyilkos tréfálkozás határait surolja. Vannak mondatai, mikor szinte mind a harminc szót, amely a mondatot kiteszi, más-más hangsúllyal, más árnyalati modulációval ejti ki. A szavak kigömbölyödnek, monumentalitást kapnak, világítanak vagy sisteregnek, haragszanak vagy gunyolnak, megvetés vagy fenyegetés lobog bennük, mindig a hanghordozás által éreztetve és mindig anélkül, hogy ebben színészi mesterkéltség jelentkeznék. Mindez épp olyan spontán hangzik nála, az előzetes készültség, kiszámítottság erőfeszítése nélkül.

*

Hogy Hitler a tömeg hangulatával, érzésvilágával úgy tud játszani, ahogy akar, hogy dühre gerjeszti, megilletődésbe ejti, nevetésre készteti, ezzel nem mondunk tulságosan sokat. Hogy ismeri lelkének legtitkosabb rugóit, legmélyebb ösztöneit, ezt az átlagon felüli demagóg is ismeri. Hitlernél azonban mindez mindig egy magasabb erkölcsi célzat szolgálatában áll. Ő sose a rossz, alantas hajlamokra appellál, mindig a legnemesebbekre. Erre talán az a legjellemzőbb, hogy némcsak idegenül kerüli a háborús uszítás módszereit, de soha még egy háborúra biztató mondat a száján ki nem csúszott. Ez pedig egyrészt azt mutatja, hogy felelősségérzete arányban áll a roppant feladatokkal, az irtózatos kérdésekkel, amelyekről döntenie kell, másrészt még ennél is többet, azt, hogy alapjában véve mélységesen békeszerető ember.

Nyilvánvaló, hogy legjobban a hazug kapitalista demokráciát gyülöli, aztán a szemforgató, ugyanilyen hazug pacifizmust, az erkölcsöt és igazságot prédikáló önzést és erőszakot. És a nemzetközi zsidó sajtót, ennek hazugságait, pusztító uszításait, mérgezését, kártevéseit. Mikor ezeket a témákat érinti, hangján mindig ugyanaz a remegés fut végig, a belső felháborodás ugyanazon leplezetlensége, őszintesége.

Érdekes, hogy az ő arcának is sajátságos kettős alapkifejezése van, ugyanúgy, mint Mussoliniének. Volt alkalmam mind a kettőt félórán, egy órán át közvetlen fizikai közelségből megfigyelni: valami ártatlan, mélyszivű jóság ül mind a két arcon, hogy ennek vonásait egyszerre, egy-egy pillanatra valami vas könyörtelenség keményítse meg, amely ott él a jósággal együtt a lélek ugyanazon mélységeiben. A francia fül- és szemtanuk, akik látták és megfigyelhették őt ugyanilyen közvetlen közelségből, áthatolhatatlannak mondják Hitlernek ezt az arckifejezését. Mintha mindig valami távoli, láthatatlan tárgyra lenne irányítva s mindig ugyanaz a fátyol takarná, amelyet nem lehet félrelebbenteni, nem lehet mögéje nézni. Ez lehet, hogy igaz, de ugyanakkor minden érzelmi változás is ugyanúgy tükröződik, nyomot hagy rajta, mint az üveglapon a lehellet. Hitler és a német nemzeti szocializmus hivatalos fényképészfőnökének, Heinrich Hoffmannak sokezerre menő felvételein végtelen változatokban lehet megfigyelni az elszomorodott, a meghatott, a derüs vagy a hittől, a végtelenbe révedő fanatizmustól áthatott hitleri arcot.

*

Most, ahogy Rooseveltről beszél, ahogy az amerikai elnök üzenetét izekre szedi, egyszerre fölfedezek benne egy új vonást: szinte elcsábíttatja magát a hálás téma által. Mintha a művész nem tudna eléggé ellenállni neki, mintha egy kicsit vissza is élne vele. Érzik, hogy maga is élvezi mindazt, amit mond. Már-már majdnem azon a határon jár, mint az olyan előadó, aki elsőnek és legjobban nevet saját tréfáin. Szinte szónok és közönség, előadó és hálás hallgatóság egyszerre, egyszemélyben. Az ellenfél már a földön fekszik és még mindig nem tudja abbahagyni. Most, hogy a keze közé került, nem tud betelni Rooseveltel...

Amikor Roosevelt ajánlatára, hogy hajlandó-e Németország a harminckét fölsorolt állam között Palesztina és Irország biztonságát is garantálni, Hitler azt feleli, hogy mind a kettőnek függetlenségét jelenleg Anglia veszélyezteti, mert se az arabok, se az irek nem a németekkel harcolnak, forduljon tehát az elnök elsősorban az angolokhoz ezzel az ajánlattal, vagy amikor arra a kijelentésre, hogy az utolsó évek alatt már egy afrikai állam is elvesztette függetlenségét a diktatórikus hatalmak fegyveres beavatkozása folytán, Hitler azzal felel, hogy nemcsak egy bennszülött afrikai nemzet, de az összes afrikai nemzetek ugyanígy elvesztették függetlenségüket — a nyugati demokráciák jóvoltából, — Hitler nevetése tisztán hangzik a rádióból.

*

Az a szándékos és mégis szinte szórakozottságnak ható fölényesség, amelylyel elsiklott az angol fegyverkezés, az angol általános hadkötelezettség bevezetése mellett, amint előre látható volt, zavarba ejti és felbosszantja azokat, akik ezt a tényt fenyegetésnek, megfélemlítésnek szánták. De ugyanúgy néz el a szovjet, vagy az amerikai fegyveres beavatkozás rémképe mellett is. S miután mindemögött nem tettetett, hanem valóságos, érezhető fölény rejlik, valami titokzatos bizakodás olyasmiben, amit senki se ismer, de minek mégis meg kell lennie, ez még jobban fölizgat, még jobban nyugtalanít. Ki tudja, miben áll ez a titok, ez a fölény? Uj, minden eddiginél hatalmasabb, rettenetesebb hadigépekben, a szervezettség minden eddiginél csodálatosabb tökéletességében, vagy valamely az egész világot bámulatba ejtő erőben, elszántságban, eltökéltségben? Ki tudná ezt megmondani.

De a beszéd legsajátságosabb kettős, kétarcú hatása, hogy ugyanakkor, amikor fölrajzolja a veszélyeket, mikor nyiltan föltárja, leméri őket, amikor megáll borzalmuk és nagyságuk előtt, ugyanakkor gondtalan nevetésben tudja feloldani a legtávolabbi, de leghatalmasabb versenytárs fenyegetéseit is. Különös érzés hallgatni a derült jókedvnek, a széles, pirosarcú, önfeledt kacagásnak azt a harsogását, amellyel a hallgatóság, a német birodalmi gyülés ezeket a Rooseveltnek szóló üzeneteket kísérte. Egyszer mint egy jókedvű vihar bömbölt ez a nevetés, máskor szinte gyermeki önfeledtség volt benne, valami férfias őszinte lenézés, a hazug veszélykavarókkal s a farizeus igazságtevőkkel szemben. Aki hallgatta, óvhatatlanul az az érzése támadt, mintha itt ezrek, százezrek és milliók a nevetés orkánjával mennének elibe egy kitörni készülő szörnyű viharnak. Aki ezt ma, villámok távoli cikázása, az égboltozat alját megrázó mennydörgés morajа közben az élőszó erejével meg tudja csinálni, — az több a művésznél, már majdnem varázsló.

## Oltár épül a Hősök-terén a katolikus nagygyülésre

A májusi országos katolikus nagygyülés főeseményei, amint már jelentettük, a a tavalyi eucharisztikus kongresszushoz hasonlóan a Hősök-terén zajlanak le. Itt állítják fel azt az ünnepi oltárt, amelyen a nagygyülésre egybegyült tízezrek számára a főpapi szentmiséket pontifikálják és amelyre az Oltáriszentséget helyezik a férfiak és nők éjszakai szentségimádása, valamint a körmenet alkalmával. Az Actio Catholica elnöksége az oltár és a tér díszítésének tervezésével *Bardon* Alfréd építészmérnököt bizta meg, akinek az elgondolása szerint *a főoltár a Hősök-terének közepén, a milleniumi emlékműtől és a Hősök emlékkövétől függetlenül, szabadon állóan épül fel.* A hétszáz négyzetméter alapterületű építmény tetején, a tér szintje felett négy méter magasságban áll az oltár, rajta a két és fél méter magas gyertyatartók és a feszület. Az oltár felett baldachin és efelett *mintegy tizenhét méterrel a tér szintje felett áll a négy és fél méter magasságú kereszt.*

Az emelvényen, az oltár két oldalán helyezkedik el a főpapság, az emelvény négy oldalán, három egymás feletti sorban pedig a fehérkaringes papság foglal helyet, s így az oltár mintegy a papság által formált domb tetején áll. Az oltár feletti baldachin vízszintes, alsó felületén, bíborszínű drapéria alatt a Szentlélek hófehér galambja lebeg és a baldachin mellett Szent István és Szent Imre színes képe áll, közöttük az emelkedő kereszttel, hogy az egész a katolikus világ örök eszményeit és dicső nagy királyunk által a magyar népbe oltott hit diadalát jelképezze. A főoltár körül elhelyezett padokon 26.000 hivő foglalhat el ülőhelyet, a tér szabadon maradó részén pedig körülbelül 50.000 főnyi közönség számára van állóhely.

---

milyen egészséges, öreg paripa, menynyire a vérében pezseg, ami elmult... Megdöbbenek: hát nem lehet, semilyen hőfokkal és semilyen kémiával nem lehet kioldani a sejtekből a multat? Mit fogok én valamit is úgy szeretni az életben, mint ez a derék, öreg serlegvadász, hatszoros kupanyertes a nyereg izgalmát és kalandját. Koponyája ma is olyan idegenül löki el magától a puha civilkalapot, mint egy méltatlan megalázást... Zsuzsát figyeltem, és Zsuzsa olyan fénytelen és olyan befüggönyözött, mint a téli nap. Hályogos kedvű, fiatal fűz-hajlékonysága meszesen törékeny. Egy mondatot váltottunk csupán, s már szólni sem tudunk egymáshoz. Mintha nádtorzsák között állnék s menthetetlenül süllyednék egy langyos, habos tajtékú mocsárba.

Ez a délelőtt különben így mult el...

Éppen ott álltunk, amikor sorsolták a lovakat. A tábor büszkeségeinek neve kartonlapon egy vászonzsákocskába került, — onnan halászta elő ki-ki a sorstársát. „Affene, micsoda dögöt kaptam? Ismered?" „Dög? Aranyom, csak a te intelligenciád..." Egy magyar fiú baltenyere alá csúsztatja a kartont s onnan tolja elő milliméterenként: „Tiszavirág... Mondjátok, jó ló?"

Ezredesünk vígan rákiált:

— Öregem, huszonegyesnél nem gusztálhatnád szebben a blattot!

A fekete fiú felnéz:

— Kezitcsókolom, — hajlik meg Zsuzsa felé.

Zsuzsa bólint, tovább megyünk.

Még egy negyedóra, folyik a mázsálás.

— Hetvenöt kilót kell hoznia mindenkinek, — magyarázza buzgón az ezredes. Azután még tíz perc. Egy svéd már nyeregben ül, próbát ugrat, nem sajnálja a sarkantyút, lova csunyán vérzik... Megafon hirdeti: „Még öt perc..." Azután egyszerre keményen, élesen, mint a pisztolycsattanás: „Rajta!..."

A svéd belevág, remekül veszi az első akadályt.

— És most gyerünk a finomabb akadályokhoz, — mondja mellettünk egy nő.

Zsuzsa lassú mozdulattal hátrasimítja csuklyáját, a nap kisüt, gyenge, lehelletnyi szél kap Zsuzsa hajába, kinyitja kabátját, szoknyáján hosszú csíkokban ugyanaz a gyengéd zöld szín húzódik lefelé, amelyet mellényén megszerettem. Milyen karcsú most Zsuzsa, milyen ellenségesen határozott.

— Nos, mi van? — kérdezte már kétszer ezredesünktől.

— Csemege! — feleli a sugárzó öregúr már harmadszor is. — Mért a „karám"? Régi trükk! Hatméteres vizesárok? Ki lehet mászni belőle... De a nyolcas, igen, a nyolcas! Az aztán akadály! Egyenesen pokoli!

— Gyerünk a nyolcashoz! — rendelkezik Zsuzsa egyszerűen.

De előbb a hetesnél megállítanak. Egy fényképész a vizesárokba esett, most húzzák ki. Zsuzsa csak odapillant.

— Örüljön neki! Ő nem kap hibapontot...

És itt a nyolcas, — a csemege... Korláton át mélybeugrás, az árok mélyén fatörzsekkel megrakott kocsi, ezt szépen át kell ugratni, azután megint meredek lejtő, majd újabb korlát fölött ki... Kis társaság verődik össze, mi állunk a legszélén. Az első versenyző, aki a nyolcasnál beér minket — egy lengyel. Lessük, mi lesz? A korlát előtt a ló megtorpan, nem akar nekimenni, majd mégis ugrik, de lent a szekér előtt a lengyel bukik. Egyszerű eset, a lengyel már nincs is itt. Jöhet a következő...

És most itt állunk, Zsuzsa nem mozdul, körülöttünk változnak a nézők, néhány nő visszatérő halk sztakkatóban sikong, férfiak viccelődnek mordul, tizenkilenc akadály van, a többiek lassan továbbszóródnak, Zsuzsa marad. Zsuzsa mozdulatlanul áll, csak erre a „nagy vizsgára" kíváncsi, minden közeledő dobogásra felpillant, ki közeledik, azután nézi... Nézi, ahogyan egy vízesést nézhetünk, megbűvölve. Nem, csak én látom, nincs is megbűvölve: száraz, fojtott értelem villan sötétbogarú barna szemén. Tárgyilagosságában okos, komoly, kegyetlen tekintet, mint aki előtt ítéleteket olvasnak fel.

— Ne verje! — kiált rá ingerülten, élesen valakire, aki kantárral csépeli lovát, amikor az akadály felé vágtat. Ekkor, egyetlenegyszer mozdult.

Kik kínlódtak különben itt az árokban? Csak ő tudná megmondani... A franciát a kiugró korlátnál veti le a ló, a második lengyel továbbjut, az első német sehogyan sem boldogul. Zsuzsa áll és néz... Most magyarok jönnek... Jó... jó... hibapont... Tudom, hogy valakit látni akar, ezt már az autóban tudtam, ott a sorompónál jöttem rá... De itt már nem is vagyok kíváncsi, — kicsoda? Bukik, továbbjut? — mindegy! Itt már többet tudok, — ez a kegyetlen kíváncsiság: *lezárás!* Igy csak nő tud elvarrni egy szálat, túl lenni valamin: érzelmek nélkül, meghatódás nélkül, majdnem bosszút súroló kíváncsisággal. A férfi közönyös, gyáva, meghatódik, menekül, vagy ismét csapdába esik; Zsuzsa a sokféle változat helyett — *kíváncsi*. Nincs a komoly kíváncsiságnál kegyetlenebb elégtétel. Egészen tompán sajognak az idegeim, mint az észrevétlen bányatűz, füst nélkül, láng nélkül égnek, megállíthatatlanul terjed bennem a romlás, — a férfiért szorongok.

Megint bukik valaki, csunyán, kegyetlen ütéssel, — érzem, minden újabb bukástól rekedtebb lesz a szerelmem. De nem képzelődöm-e? Igaz-e, így van-e, amit erről a komoly, fejfájósan sápadt fiatal asszonyról gondolok? Ostobán összekaptunk, s most elmeredve állunk a kegyetlen leleménnyel kieszelt ostoba akadálynál. Hol átröpül valaki, hol minden csontját kockáztatva bukik. Korlát, árok, szekér, meredek part, — nem mi kínozzuk magunkat ilyen lehetetlen tornákkal?

Már csak ketten állunk itt... Zsuzsa keze mozdul először az enyém felé. Nagyon megszorítjuk egymás kezét, percek óta fogom a csuklóját, s egyszerre érezni kezdem, hogyan lüktet a vére, — a hullámok mintha egyenesen a tenyerembe futnának, ostromolnak és elöntenek.

— Te ostoba, — mondja Zsuzsa komolyan, elkínzottan; körül se néz, nem hallja-e valaki? — Ostoba... — És majdnem eldől, olyan gyenge.

Minden megtörtént velünk ezen a délelőttön. Minden torkotszorító rossz és szép.

Már megyünk haza. Milyen óvatosan vezet Zsuzsa... Melléje kell ülnöm. De sohasem tudom meg, kiért kellett két óráig a nyolcas akadálynál állnunk.




## A gyöngyöbokréta ezer színében tündöklik a Nemzetközi Vásár bokrétás kertje

Néhány évvel ezelőtt a magyar falvak gyöngyösbokrétás leányai és legényei ráébresztették a városi lakosságot is a magyar viselet szépségére és pompájára. Azóta nemcsak magyar divat lett a „magyaros ruha", hanem párisi és londoni divatszalonokban is az ősi magyar népviseletek szépségét utánozzák.

Ennek a szemet-lelket gyönyörködtető ténynek voltunk tanui a nemzetközi vásáron is, ahol a legnagyobb tömeg egy magyar bokrétás kert körül tolong. Piros szivekkel díszített, ácsolt, faragott kerítés, galambducos rácsos kapu határolja ezt a szivderítő birodalmat. Muskátli virít a kis falusi ház ablaka előtt, a kertben pedig leányok és legények mosolyognak egymásra. Tizenhat leány, mindegyiken más és más „bokréta"-ruha, a magyar úrihölgyek virágmintás otthoni, nyaraló- és kiránduló-ruhája, hímzett szürkabátkák. A férfiakon színes magyaros öltönyök, sötétzöld fekete zsinórzattal, barna Pejacsevich-nadrággal, világoskék magyar öltözet. És hogy a gyermekek se marajanak ki ebből a nagy magyar reneszánszból,. egy szőkehjú kisleány és egy barna kisfiú igazolják, hogy gyermekeknek is jól áll a magyar ruha.

A vásár „bokrétás" kertjét — amelyben magas rúdra tüzött színes bokréta hivogatja a látogatókat — a Nagykovácsy-üzletház épittette fel, amely cég első volt a magyaros öltözködés propagálásában. Sok hamis, eltúlozott és giccses „magyarkodásnak" voltunk tanui az elmúlt időkben, amikor hozzá nem értő kezek használták fel a népművészetünk kincseit. Éppen ezért jólesett látnunk, hogy a Nagykovácsy bokrétás kertben minden stilszerű és ráadásul korszerű is: mert nincs szebb látvány, mint egy virágzó szőkebarna kisleány (már kinek a szőke, kinek a barna) bokréta-ruhában. Ennél igazán csak még egy szebb látványt tudunk elképzelni, amikor a leány mellett egy magyarruhás fiatalember is halad. Ezt az állításunkat mindenki ellenőrizheti a nemzetközi vásár Nagykovácsy bokrétás kertjében.

## Holtan találták meg az egyhete eltünt konstancai magyar tengerésztisztet

**Konstanza, április 29.**

Egy héttel ezelőtt nyomtalanul eltünt *Kovács* Dénes kereskedelmi tengerészti tiszt. Holttestét most a braila—galaci vasútvonal mentén megtalálták. A hatóságok feltevése szerint a műszaki vizsgától való félelmében öngyilkosságot követett el.

## *Minden okmány nélkül kapnak kivándorlási útlevelet a romániai zsidók*

**Bukarest, április 29.**

Az utóbbi időben rendkivül elharapódzott

**útlevélhamisitások ellensúlyozására a román rendőrhatóságok elhatározták, hogy új, különleges útlevelet adnak ki a kivándorolni szándékozo zsidók számára.**

Ehhez az útlevélhez, amely egy évre érvényes, nem kell semmiféle igazoló okmány,

**1590 lei ellenében mindenki megkaphatja, aki ki akar vándorolni.**

Eddig a kivándorláshoz különféle engedélyek és okmányok voltak szükségesek, amit azonban sokan nem tudtak megszerezni s hamis útlevelet szereztek.

# *Uj munkához kezd a tízéves Bánsági Magyar Közművelődési Egyesület*

**Temesvár, április 29.**

Tízéves kisebbségi kultúrmunka hatékony és figyelemreméltó eredménye vált ismeretessé a *Bánsági Magyar Közművelődési Egyesület* Temesvárt tartott ezévi közgyülésén.

A nemes és fontos hivatású egyesület alakulásának gyökerei még azokba az időkbe nyúlnak vissza, amikor a magyar társadalmat és a magyar kultúrát a romokból kellett új életre kelteni. Akkor volt ez, amikor

**a kisebbségi sorsba szakadt magyarság lelkét lenyügözték a közelmult szomorú emlékei, amikor még kétséges volt, hogy a legyőzöttnek is joga van a maga nyelvén szellemi tradiciót és faji kultúrát hirdetni.**

És mégis, ezekben az időkben akadtak a bánsági magyar közösségből néhányan, akik lerázták magukról a világ szorító bilincseit, ajkukon *a magyar szó varázsos igéjével felrázták a ködös homályban szunnyadó magyar önérzetet.*

Igy jött létre először mint a *Temesvári Magyar Dalárda* alosztálya, majd 1928-ban önálló kultúrális szervként megszervezve a *Bánsági Magyar Közművelődési Egyesület.* Az egyesülettel Temesvár és később a vidék magyar és magyar érzelmü ifjúsága olyan alakulatot kapott, mely szeretettel fogadta tagjai sorába mindazokat, akik a magyar kulturális élet fejlesztésére tehetségükkel vállalkoztak.

A *Bánsági Magyar Közművelődési Egyesület* röviddel megalakulása után máris szép és emlékezetes sikert ért el.

**A leégett temesvári színház helyébe emelt díszes új színházban az egyesület kitünő erőkből álló mükedvelőgárdája tartotta az első magyarnyelvü előadást.**

Jelentőségteljes cselekedet volt ez. A bánsági magyar társadalom kulturális ünnepe, mely az anyanyelv közös szeretetében egyesítette a lelkeket. A BMKE mükedevlő gárdája éveken át számos daljátékot és népszinmüvet adott még elő és nivós előadásokkal népszerüsitette az egyesület célkitüzéseit. A szervezés folyamán a BMKE. *Nagyszentmiklóson, Perjámoson, Zsombolyán*

**fiókegyesületeket létesitett s ezek a magyar lakosságú bánsági községekben teljesitettek derék népnevelő és kultúrális missziót.**

A vidék magyarsága lelkesedve fogadta a tagozatok előadásait, melyek révén olyan helyeken is felcsendült a magyar szó, ahol eddig a főhatalmi változás óta semilyen magyar előadás nem volt.

Az egyesület működésének legértékesebb részét azonban azok

**a komoly irodalmi és művészeti színvonalon álló délutáni kultúrális előadások alkották,**

amelyeken az egyesület egy-egy irodalmi ünnepély keretében a magyar irodalomtörténet k'magasló nagyjai emlékezetének hódolt. Ezek az előadások egyúttal azt a célt is szolgálták, hogy

**a magyar ifjúság, mely az iskolákban nem hallhatta és nem ismerhette meg a nép irodalmának értékeit, alkalmat nyerjen ebbeli hiányának pótlására.**

A temesvári *Magyar Házban* tartott kulturális előadások értékes szolgálatot tettek úgy a magyar kultúrának, mint az öntudatos magyar szellemiségre való nevelés kisebbségi célkitüzéseinek. A BMKE. később

**tehetségkutató versenyeket is rendezett s ezzel a magyar fiatalságot az irodalom szeretetére buzditotta**

és figyelmét a művészi megnyilatkozások felé terelte.

A hatékony programmon túl az egyesület szabadegyetemszerű népszerű, tudományos és ismeretterjesztő előadások megtartására is vállalkozott. Ebben

**a széleskeretü kultúrmunkában a bánsági magyarság legkiválóbb és leghivatottabb szakelőadói támogatták nivós előadásokkal az egyesületet.**

Az elmúlt évben a BMKE. működése, tekintettel arra, hogy a *Magyar Ház* nagyterme hatósági zár alatt állt, hosszabb időre megbénult, azonban

**most a Magyar Népközösség engedélyezése révén ismét kilátás van arra, hogy ez a kimagasló tevékenységü egyesület továbbfolytathatja érdemes működését.**

A közgyülés döntése szerint az egyesület ügyeinek vezetését továbbra is *Rudas Jenő* és *Skuteczky* Miksa, az eddigi ügybuzgó elnökök intézik. Az elnöki állást nem töltötték be, helyébe elnöki tanácsot alakitottak, melynek tagjai: *Debreczeni* István ref. lelkész, *Lukács* Jenő mérnök, *Braun* Dezső és *Kubán* Endre szerkesztők. Az egyesületet a hatóságok előtt *Lukács* Jenő képviseli. Alelnökök *Reichardt* Alajos és *Csermák* Lajos lettek. A főtitkári teendőket dr *Brády* Albert, a titkárságiakat pedig *Arvay* Rezső végzik.

A tízéves mult hervadhatatlan érdemei és fényes sikerei ragyognak a *Bánsági Magyar Közművelődési Egyesület* jövő felé lengetett kisebbségi zászlaján.

O. I.

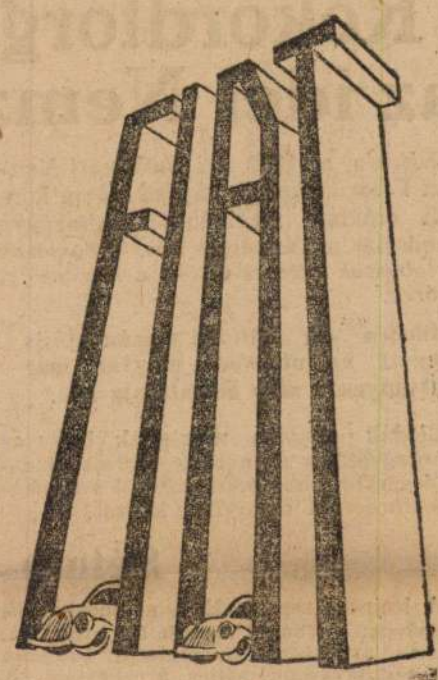

Tartósság, minőség, teljesitmény.

Aréna-út 61. Tel.: 29-88-20
Dorottya-utca 2. Tel.: 18-28-48

## Letartóztatták Román-Roth Iván sógorát

Amikor a kispesti uzsorás bünügyekben megindult a vizsgálat, a nyomozást kiterjesztették dr. *Román* Iván ügyvéd sógorára, Adony-Weisz Jenő részvénytársasági igazgatóra is. A bíróság ugyanis Adony-Weisz Jenőt évekkel ezelőtt zárgondnokul nevezte ki, de Adony a kezeihez befolyt összegekkel nem számolt el, hanem azt a választ adta, amikor kérdőre vonták, hogy a pénzt házadókra fizette be. Megállapitották a nyomozás során azt is, hogy a benzetések nem történtek meg. A pestvidéki törvényszéken szombaton dr. vitéz *Pokomándy* József vizsgálóbiró Adony-Weisz Jenőt előzetes letartóztatásba helyezte.

— Az öregkorral járó makacs székrekedéseknél és emésztési zavaroknál gyakran már egész kis mennyiségű természetes „Ferenc József" keserüvíz naponkénti használata által is nagyon kielégitő eredmények érhetők el. Kérdezze meg orvosát.



Értesítés.

A legújabb mintázatú zsorzsett, mattmarokén és santungból készültek ezek a csinos modellek. A Nemzetközi Vásár látogatói csodálkozni fognak, mert bármelyik közülök csak 17 pengő 80 fillérbe kerül. Erre természetesen csak a Fenyves Aruház képes, a Kálvin-téren.

# Rekordforgalmat hozott az idei Nemzetközi Vásár

Szombaton, az 1939. évi *Budapesti Nemzetközi Vásár* második napján már a kora reggeli órákban megindult a nagyarányú népvándorlás a Városliget felé. *Villamosok és autobuszok ezrével vitték a közönséget a vásárra.*

**Feltünően sok külföldi magánautó is robogott az utcákon a magyar ipar látványosan szép bemutatója felé.**

A szállodák annyira megteltek, hogy az első hozzávetőleges adatok szerint Budapest idegenforgalma máris *20—25 százalékkal emelkedett* a tavalyihoz képest.

Valószínűnek tartják, hogy az üzleti jelentőségében megnövekedett vásáron, amelybe ezúttal először kapcsolódik be a felszabadult Felvidék és Ruszinföld európai hírű ipara,

**az idén sokkal nagyobb lesz a forgalom, mint az elmult évben.**

Vasárnapra rekord látogatást vár a Vásár vezetősége. A kiadott jegyek számából és az első nap látogatói számából ítélve el fogja érni a százezret, ami az eddigi évről-évre emelkedő eredményekhez képest is újabb csúcspontot jelent.

## Séta a Vásáron

— **A lenipart** reprezentálja a **Budakalászi Textilművek — Klinger Henrik Rt.** kiállítása. Rendkívül áttekinthetően mutatja be ezen vezető textilgyárunk széles áruskáláját. A lenszövetek különleges zamatát, friss, üde jellegét érzékeltetik a bemutatott kézinyomású divatanyagok. Nyugágyszövetek, strandtáskák, mintás damasztáruk, függönyanyagok, mimikri sátorkelmék, tűzoltótömlők, autóhütő-vízbetöltő vászonvedrek. Érdeklődést keltett a személyszállítóvagonok tetőborítására szolgáló *Rubitex* anyag, melyet huszonötéves jótállással vásárolnak a magyar és környező államok vasutai. A nagyközönség részére komoly tanulmány a *Budakalászi* kiállítása.

— **Közfeltünést keltett** az országoshirü, évtizedek óta fennálló *Diósy János* cég *Budapest*, Rákóczi-út 24., kiállítása. Bemutatta idei újdonságát, a „Biguri"-t, mely a legjobb ikergörgös függönytartó és árban olcsóbb. A „Guri-Guri" függönytartót, az „Elegáns világ" fogasait, fürdőszobacikkeit, új, modern kivitelben. Őfőméltósága a Kormányzó Úr a cég tulajdonosát, *Messik* Ödön kereskedelmi tanácsost megszólításával tüntette ki és legnagyobb megelégedésének adott kifejezést a magyar ipar e számottevő úttörőjének az eddig is elért sikereihez.

— **A Hirrmann Ferenc** cég kiállítása telve van permetezőgépekkel. Csodálkozással látjuk, hogy mennyi különböző permetező készül e gyárban. Érdeklődéssel kaptuk a felvilágosítást, hogy különböző célokra, különböző nagyságú gazdaságok részére más és más gépekre van szükség. A régbevált System *Francais* gépek mellett ott látjuk a *„Flóra"* gyümölcsfapermetezőgépet, mellettük a *„Flóra Regina"* gépeket, amelyek úgy levegő, mint folyadékszivattyúval használhatók. Az *„Ezerjó"* gépek egyaránt alkalmasak szőlő- és gyümölcsfapermetezésre. A cég tovább is foglalkozik a gépek müszaki megoldásával és rövidesen egy egész nagyteljesitményü motoros géppel fogja meglepni a gazdákat.

— **Hoffmann Ferenc képkeret-, keretlécgyár** és képkereskedő (Károly-körút 28. és Gerlóczy-utca 5.) olyan előkelő és impozáns pavillonnal vesz részt a vásáron, amly csak egy Hoffmann Ferenc cég finom, diszkrét ízlésü tónusára vall. Újszerü remek keretei és képei feltünést keltettek a vásárt megnyitó előkelőségek és a nagyközönség körében.

— **A Nemzetközi Vásáron** küzfeltünést keltett a *Magyar Kesztyü és Kötszövöttárugyár, Budapest* (VI., Dessewffy-utca 11.) által kiállított és bemutatásra került minden kerékpárosnak nélkülözhetetlen „Vihar" védő karmantyú, mely eső, hó, szél és hideg ellen tökéletesen megvédi a kerékpárosok kezét. Fontos és nélkülözhetetlen tanulók, tisztviselők, munkások, kifutók, csendörök, postások, gazdasági alkalmazottak és mindenki részére, ki elfoglaltságának helyére kerékpárral jut el Kerékpárosok körében osztatlan tetszést nyert a „Vihar" védő karmantyú és már a megnyitas napján igen tekintélyes rendeléseket kapott a gyár.

— **Izléses kivitelével** kellemesen tünt fel a vásárt látogató közönségnek a **Magyar Pamutipar Rt.** pavillonja. A kiállításon bemutatásra kerültek a vállalat legkényesebb igényeket is kielégitő, legmodernebb technikai berendezéssel előállított nyomott cikkei, melyek a gyár magasszinvonalú felkészültségét illusztrálják. Különösen kiemelkednek a közönség körében közkedvelt *Boleró* és *Lidó* cikkek, továbbá a különféle alapanyagú, nyomott müselymek és pamutanyagok.

— **Öreg törökök szokásai.** Bár sok minden változott Keleten, ma sem látni öreg törököket kávéscsésze nélkül. A legelső, amivel a vendéget megkinálják Törökországban, a kávé. Ha valaki a harmadik csésze elfogyasztása előtt elöjön látogatása tulajdonképpeni céljával, úgy udvariatlan, modortalan embernek tekintik. A török húsz, huszonöt csésze kávét is elfogyaszt naponta, élete végéig sok, nagyon sok kávét megiszik és emellett példaszerüen hosszú életü és egészséges. A kávé éltetően hat az egész szervezetünkre, ezzel növeli az általános frisseséget és munkabirást. Keleten járt emberek elsajátitották azt a szokást, hogy kánikulai melegben forró feketekávét isznak és ezzel szereznek magukuak igazi felfrissülést. Jótékony hatása órák hosszat tart, mindennemü káros utóhatás nélkül. A piacra kerülő számtalan kávéfajtának értéke és jósága persze különböző. Nagy világcégek, mint amilyen a *Meinl* Gyula kávébehozatali cég, ezekből választják ki a legjobbakat, iz, aroma és kiadósság szempontjából. A Nemzetközi Vásáron a híres *Meinl*-kávé minőségéről meggyőződést lehet szerezni.

— **Magyar „népmotor".** A kispénzü tömegek motorozási vágya termelte ki a *„Népmotor"*-t, mely 2 személlyel a legnagyobb túrákra, külföldre is alkalmas. Áránál és fizetési feltételeinél fogva mindenki számára megvásárolható. Tökéletesen oldotta meg a Stadler Mihály Rt. a *Népmotort*. Az előállító gyár, mely már régebben berendezkedett motorkerékpárok gyártására, a Nemzetközi Vásáron kirobbanó sikert aratott. A *„Népmotor"* képviseletét a szolidságáról közismert Pajor Imre cég, Budapest, Jókai-utca 21, vállalta.

— **Pavlik** Ferenc bőrkabátgyáros, Budapest. Károly-körút 9. Férfi-, női- és gyermekbőrkabátjai a Nemzetközi Vásáron még szakkörökben is feltünést keltettek. Bőrruhatermékei a legutolsó divat szerint készülnek, szépség és olcsóság tekintetében elsőrangúak A cég már a megnyitás napján számos rendelést kapott a legelőkelőbb körökből.

— **Gróf Pejacsevich Uradalom mátyásföldi parcellázása.** Budapestről 8½ kilométerre, villamos mellett 1000 villatelket parcelláztak. Nem hiába szállitották le az árakat és tették lehetővé a jobb középosztálynak a villatelkek vásárlását, egy év alatt 600.000 pengő értékü telket adtak el. Egy 100 öles telek ára 825 P-től 1200 P-ig. Foglalója: egyhavi részlet, a havi részlet 15—20 pengő. A középső Mátyásföld megállóhelytől gyönyörü parkon keresztül 5 percnyire vannak a házhelyek. Helyben van a gimnáziumtól kezdve tanitóképzőig minden iskola. Legbüszkébb az uradalom arra, hogy nincs oly vevője, aki megbánta volna vásárlásait. A telkek értéke rohamosan emelkedik. Budapesti iroda: József-körút 22., az udvarban. Telefon: 13-91-43. A Kormányzó Úr Őfőméltósága örömmel hallgatta *Szente-Varga* János főintéző szakszerü felvilágositását, hogy milyen nagy a vágy családiházak alapitására.

— **Rajna tokaji bortermelő** (Teréz-körút 1/c.) országszerte előnyösen ismert saját termésü tokaji borainak gazdag anyagát mutatja be, köztük a hires hárslevelüt. Nemcsak itthon, hanem a külföldi kiállításokon is számos kitüntetéseket nyert el. Tokaji muskotályborai és barackpálinkái nagy tért hódítottak a külföldi piacokon.

— **A Nemzetközi Vásár** megnyitási ünnepségén a Kormányzó Úr Őfőméltóságát a *Standard* antennatorony, valamint a Standard remekbe készült pavillonja előtt *Sziklay Ernő* vezérigazgató fogadta és ismertette a pavillon érdekességeit. Egész Európában feltünést keltett a Vásár külön adóállomása. Standard-rendszerü berendezés csak a Vásár számára készült, célja az volt, hogy egyrészt külön szórakoztató müsorral kedveskedjen a rádióhallgatóknak, másrészt, hogy az egész adóberendezés belseje látható legyen müködésben. A Vásár középpontjában van a Standard „miniatür" 36 méter magas antennatornya, mely a lakihegyi eredeti antennának cca tizszeres kicsinyitett mása. Ki van állitva az a „kis" porcellánszigetelő, mely az antenna 450.000 kg. súlyát tartja.

— **Schnur** Henrik férfiruhacég, Budapest, Rákóczi-út 15 .mintakiállítása minden eddigit felülmúl. Választékos izléssel, kitünő munkával és elsőrendü anyagból készült férfiruhakollekciója a szakkörök előtt is nagy feltünést keltett. A Schnur-cég eddig forgalombahozott tipusöltönyeit a közönség igen előnyösen ismeri, igy a tavaszi *„jávor"*-öltönyt, mely sporthoz és utcai viseletnél igen praktikus. A kánikula öltönye pedig: a *„Hollywood"*, mely igen szellős, könnyü és nem gyürődik. A megnyitó közönség ösztönös csodálattal szemlélte a Schnur-cég izlésesen elrendezett kiállitását.

— **Szlezák László,** Magyarország aranykoszorús harangöntőmesterének (Budapest, XIII., Petneházy-utca 78) harangjai üdvözölték a Kormányzó Urat, amikor a Nemzetközi Vásárt megnyitották. Aranykoszorús mesterünk több harangot állitott ki, még pedig a hernádnémeti rk. 506, a fityeházi rk. 407 és 241, bácsalmási rk. 247, rákoscsabai evang. 124 és 63, a lábatlani rk. 130 és a fonyódi rk. 65 kg-mos harangokat. — Aranykoszorús mesterünknek sok a munkája, többek között most készíti a kiskanizsai ferencesek 1189, a kismarjai ref. 1000, nali 500, ősi ref. 400, Győr-Szt Imre herceg-úti rk. 400, 200 és 52, perenyei rk. 345, nagymarosi ref. 290, debreceni ref. 245, mezőladányi rk. 240 és 130, szigetmonostori ref. 240, budapest-pasaréti ref. 205, kecskeméti ref. 180, orosztony-örömhegyi rk. 105, röszkei rk. 80 kg-mos harangokat.

— **Urbach László** (VI., Hunyadi-tér 12.) A kiállitott gépek között a vizsgamentes „Mátra 100" kismotortól kezdve a nagy turákra alkalmas oldalkocsis gépekig a motorkerékpárok minden típusát kiállítja. Kiállításának két főérdekességét emeljük ki. Az egyik a már emlitett „Mátra 100" adó-, vizsga- és jogositványmentes kismotor, mely eltéröleg az eddigi hasonló ürtartalmu motoroktól komoly motorkerékpár, nem segédmotoros kerékpár. A Bosch lenükerékmágnest és Graetzin karburatort kivéve szintiszta magyar gyártmány. Másik érdekessége a Jawa motorkerékpárok és autók. Láthatjuk a bevált angol fegyvergyári B. S. A., a belga Saroléa és a Triumph motorkerékpárokat is.

— **Vorsteher C. A. és Pál** Budapest) (Arkerköz 1—3) a textilcsarnokban impozánsan nagy kiállitás keretében mutatkozik be Magyarország legnagyobb szakmabeli gyára, mely 350 tisztviselőt és munkást foglalkoztat országos hirü gyártmányainak előállításában. Kiállitott cipőfüzőket, nadrágtartókat, zokknitartókat, gumiszalagokat, paszományárukat, csipkéket, legújabb gyártmányú modern függönyöket és a „Capavó" örökéletü klöpli-anyagból készült ágy- és asztalterítőket a piros pecsét védjeggyel.

# A májusi katolikus nagygyűlése oltára

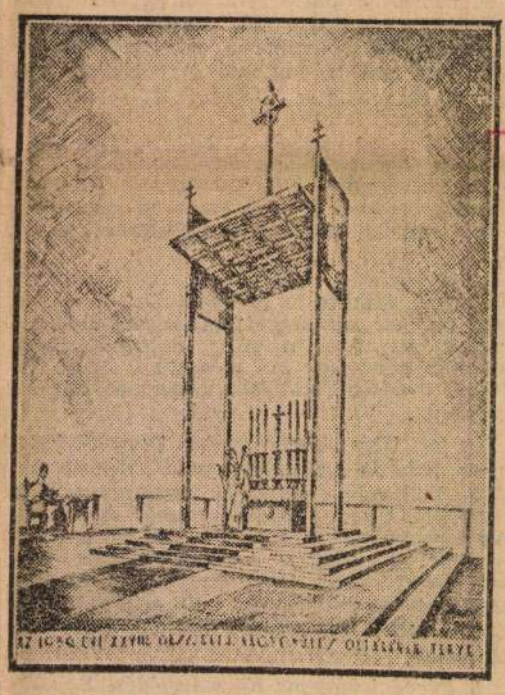

Az idei katholikus nagygyülés főeseményel, az eucharisztikus kongresszushoz hasonlóan, ismét a Hösök-terén fognak lezajlani. — A grandiózus méretü, müvészi szépségü főoltár *Bardon* Alfréd müegyetemi tanársegéd, a gödöllői világjamboree épületeinek a megalkotója, tervezte. 700 négyzetméter alapterületü alépitmény tetején 4 méter magasban fog állani az oltár, amelyet két és fél méter magas feszület és ugyanilyen magas gyertyatartók diszitenek. Az oltár felett baldachin készül és efelett, mintegy négyemelet magasságban, 17 méterrel a tér szintje felett fog állani a hatalmas, négy és fél méteres kereszt. Az emelvényen, az oltár két oldalán helyezkedik el tribünszerü lépcsökön a karinges papság, az oltár tehát ezen az élő dombon fog állani. A 12 méter magas baldachin felületén a Szentlélek hófehér galambja lebeg. A baldachin melletti két oldalsikot Szent István és Szent Imre színes képei diszitik. Az oltár körül elhelyezett padokon, amelyek egymás mellé helyezve 13 kilométer hosszúságot tesznek ki, 26.000 hivő foglalhat helyet, mig a tér szabadon maradó részeit 50.000 fönyi közönség töltheti be.

# 1915 május 2: GORLICE!

## Magyar hősiettek a világháborúban

*ÁPRILIS 30.*

Történelmi érdekesség, hogy az 1915 április 30-án 24 órakor életbeléptetett átcsoportositások keretében a komáromi 14. gyalog-, valamint 41. és 51. honvédhadosztályokat a volt prágai VIII. hadtest kötelékébe osztották be, ügyhogy ez a „cseh hadtest", melyben egyetlen cseh vagy morva csapattest sem volt, immár kizárólag csakis magyar ezredekből állt. Minthogy azonban ezt a seregtestet nem a magyar jelleg kidomborításával, hanem mint VIII. hadtestet emlegették és igy a közvélemény úgy vélte, mintha továbbra is csehmorvaországi seregtest lett volna, az erre a napra való emlékezésnél ezt meg kell emliteni. A prágai VIII. „cseh" hadtest hőstettei ettől kezdve magyar hőstettek.

**MAJUS 2.**

1915 május 2. örök emlékezetü dicsőséges napja a világháborúnak. Ez a nap volt a győzedelmes gorlicei áttörés első csatanapja. A diadalmas harcok gyujtópontjában a magyar csapatok közül a felvidéki 39-ik honvéd hadosztály négy ezrede: a kassai 9., a miskolci 10., a munkácsi 11. és a besztercebányai 16-ik honvédezredek, továbbá a felvidéki 3. honvéd tábori és a 18. közös tábori ágyúsezredek vettek részt.

Az első csatanap döntő eredménye volt, hogy az oroszok több mint négy hónapon át gondosan kiépitett és jól megerősitett első védelmi állását áttörtük és negyvenöt kilométer szélességben, átlag három kilométernyi mélységben ellenállhatatlan erővel előre nyomultunk.

A csata az egész támadó arcvonalon hajnali hat órakor hatalmas tüzérségi tüzzel kezdődött, amely az aknavetők tüzével együtt négy óra hosszat tartott. Pontosan 10 órakor elhallgattak az ütegek és megindult a gyalogság támadása. Hangos hajrával rohantak előre a honvédcsapatok.

A roham azonban az első nagy lendület után több helyen elakadt. A négyórás tüzérségi tüz nem mindenütt tudta szétrombolni a rendkivül erősen kiépitett orosz állásokat és az oroszok is nagy tömegekkel ellentámadásra indultak. Gyilkos kézitusa fejlödött ki. Az első sikert a kassai 9. honvédezred érte el, amely a Veselu-major környékén a Dambori 122-ik orosz gyalogezred árkaiba már déli fél 12 órakor betört. Itt azonban ők is elakadtak és újabb hősi harcok után csak délután 4 órakor tudták általános rohammal az oroszok fővédelmi vonalát végleg áttörni.

Röviddel ezután a tőlünk balra csatlakozó miskolci 10. honvédezred is újabb és újabb rohamra indult. Nehéz küzdelem árán, de végre ők is eredményt értek el.

Még nehezebb harcot vivott a besztercebányai 16. és a munkácsi 11. honvédezred. Az orosz tüzérség nagy veszteséget okozott mindkét ezrednek. De a harci lelkesedés nem csökkent és este negyed hat órakor a honvédhadosztály a támadás céljaként kitüzött 439-es Viadrufki-magaslatot elfoglalta és az oroszok ellenállását végleg megtörték.

A csata első napján a Gorlice környékét Tarnuv környékéig terjedő arcvonalon támadó német és osztrák-magyar csapatok összesen 17.000 sebesületlen foglyot ejtettek, valamint tizennyolc ágyút és harminchét géppuskát zsákmányoltak. A foglyok közül 2063-at a 39-ik honvédhadosztály ejtett.

**MAJUS 3.**

Ez a nap volt a nagy gorlicei csata második csatanapja, amelyen a volt miskolci 10. honvéd gyalogezred a Gorlicétől északra fekvő Rozembark falutól északkeletre fekvő uralgó 399-es magaslat lejtőin három egymás fölött elhúzódó vonalban újabb védelemre berendezkedett oroszokat arcban megtámadta. De mivel az oroszok még a legkisebb célokat is legélénkebb tüzérségi és gyalogsági tüz alá vették, az ezred, bár folyamatosan, de mégis csak lassan juthatott előbbre. Röviddel délután 5 óra előtt az 1. zászlóalj a kulcspontot képező 399-es tetőt rohamtávolságra közelitette meg, mire az a csatlakozó részek felzárkózásának bevárása nélkül 17 órakor elszánt lendülettel rohamra indult, az oroszok első vonalát áttörte, majd utána nyomban folytatta az előretörést.

A zászlóalj hősi, de elszigetelt előretörése azonban elakadt, illetve csak akkor folytatódott, amikor az ezred többi zászlóaljai is harcba avatkoztak és este 7 óráig eltartó súlyos harcok árán a tetőt egész terjedelmében elfoglalták. Ekkor az ezred 1080 foglyot ejtett és négy géppuskát zsákmányolt.

A tulajdonképpeni döntést azonban a volt besztercebányai 16. honvéd gyalogezred átkarolása hozta meg, amelyközben ez az ezred is leküzdve az oroszok ellenállását, 1000 foglyot ejtett és hat géppuskát zsákmányolt, kihatásképpen pedig az oroszokat a védelmi vonal végleges feladására és újabb hátrálásra kényszeritette.

**MAJUS 4.**

1915 május 4-én, a győzelmes gorlicei csatát követő napon, az oroszok üldözése közben, kiváló vitézségükért Molnár László, a miskolci 10. honvédezred főhadnagya, a III. osztályú Vaskoronarendet, Horthy Ferenc és Wolff József tartalékos zászlósok és Borossjenöi Jeney István őrmester, mindhárman a munkácsi 11. honvéd gyalogezred kötelékében, az arany vitézségi érmet nyerték el.

**MAJUS 5.**

1915 május 5-én Varga János 14. repülőszázadbeli őrmester, tábori pilóta, 57. repülését hajtotta végre az ellenség felett. Valamennyi alkalommal kiváló merészséggel, lélekjelenléttel és ügyességgel tett eleget feladatainak. Kilenchavi szakadatlan repülői szolgálat után már pihenésre hátra akarták küldeni, de önként visszamaradt és tovább teljesitette pilótai szolgálatát. Ő volt a legelső magyar repülőaltisztünk. Már 1912-ben pilóta volt. A háború legelején, továbbfelderités közben, orosz területen kényszerült leszállni, ahonnan csak az ellene támadó kozákokkal vivott harc, illetve azok elüzése után térhetett vissza megfigyelő tisztjével. Przemysl ostroma alatt többször repült az ostromlott várba és onnan vissza. Magyar repülőink közül továbbá ő volt az első a volt monarchia összes repülői sorában pedig a harmadik, akit az arany vitézségi éremmel tüntettek ki. Később kiváló tapasztaltságát értékesitendő, a mögöttes országban új gépek berepülésére alkalmazták, amiközben azonban 1916 május 9-én szerencsétlenül járt és hősi halált halt.

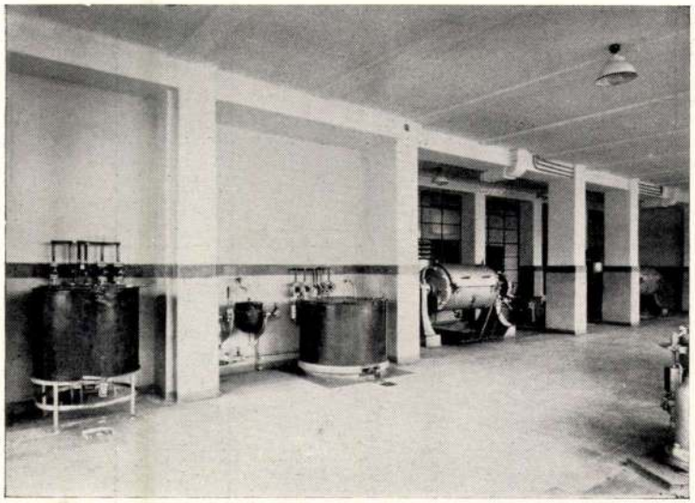

Ruha lúg- és keményítőfőző

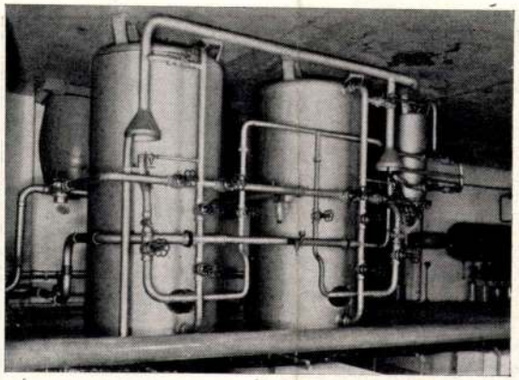

Neo-Permutitos vízlágyítóberendezés



Mosóterem

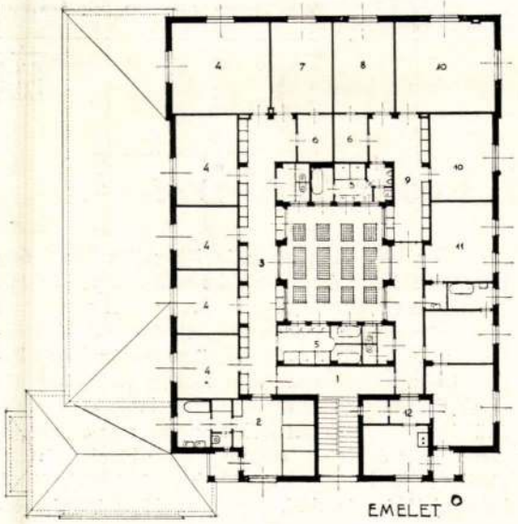


tiszta-ruharaktár körül. Ennek ruhakiadóját a bejárat mellett elhelyezett iroda közvetlenül ellenőrizheti; ugyancsak végiglátni az irodától a mosóterem mellett elhúzódó szolgálati folyosóra, ahonnan a gépek működése az üvegfalon keresztül ellenőrizhető; e folyosóról nyílnak a munkásöltözők.

Az üzem munkásai az emeleten nemenkint elkülönített két szárnyban laknak. A folyosón faliszekrények, külön mosdó-, fürdő- és illemhelyiségek. A női szárny előtt a felügyelő nővérek klausurája, a férfiszárny előtt a főgépész lakása van elhelyezve. A lakások nyugat-keletre néző lakószobákkal s a körülépített udvarra néző mellékhelyiségekkel épültek.

Az építési munkát pécsi vállalkozók végezték.

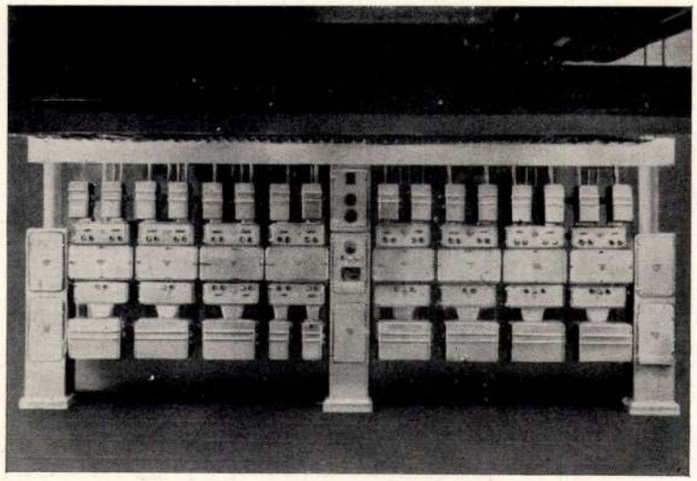

Központi távkapcsoló berendezés



Mávag-pavillon — Tervezte: **Dr. Bardon Alfréd** — Kivitelezte: Nagy József — Felv.: Borsos

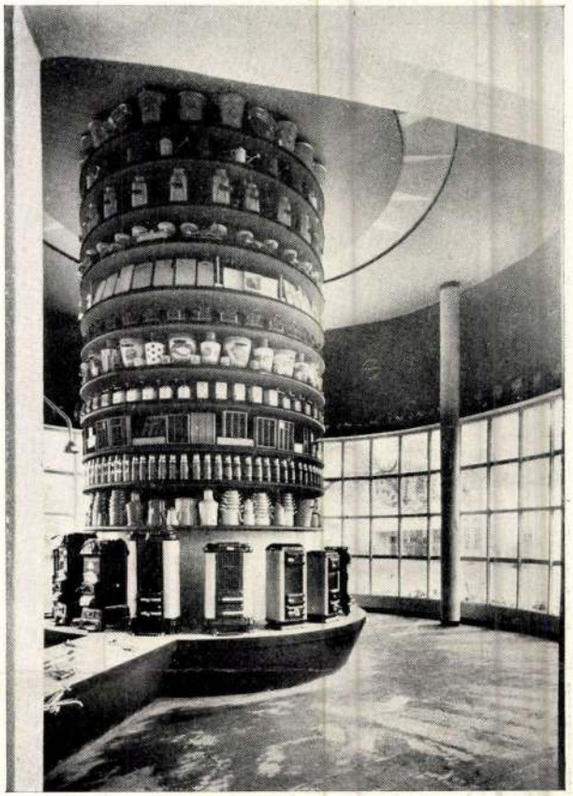

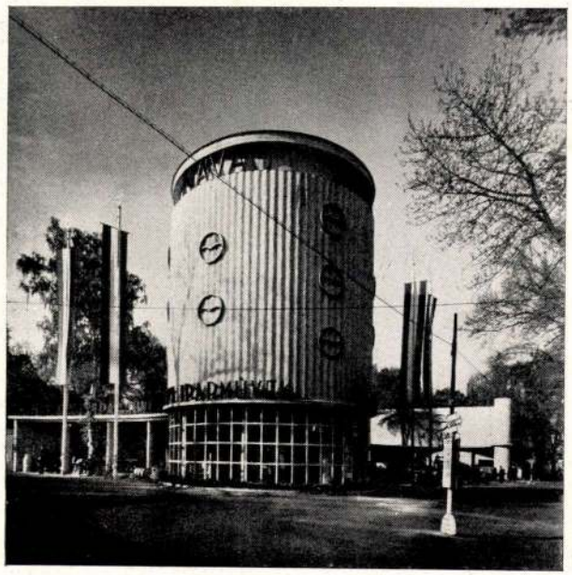

Meistermesse in Budapest
Staatliche Stahlfabriken
Fiero di Budapest

# A Budapesti Nemzetközi Vásár 1941-ben

Hallósy István, a Vásár igazgatója az 1941. évre szóló programja középpontjába, elismerésre méltó szerencsés ötlettel a száz év előtti első, Kossuth Lajos rendezte ipari kiállítás emlékezetét kívánta állítani. A gondolat igen sok tekintetben megérdemli a szerencsés jelzőt: tévedés azt hinni, mintha a magyar iparosodás egészen új keletű lenne.

Sajnos, a felvetett gondolat megvalósítása, mikéntje révén megbukott, kiállítás-technikai és kiállítás-építészeti képtelenségekbe fulladt s épp ezért senkihez nem szólott, hiába emlegették azt a sugalmazott hírlapi jelentések. A Vásár száz látogatója közül úgy hiszem kettő sem érzékelte ezt a központi gondolatot. Mindössze az történt, hogy a Vásár főterét elnevezték a száz éves cégek utcájának és ott építettek a Goldberger, Zwack, Braun, Franck, Dreher cégek, ott kapott helyet a porcellán-pavillonban Herend, a tér egyik oldalát a MÁV épülete zárta le és egy saroképületet emelt Budapest Székesfőváros, meg a dohányjövedék. Ez épületek tervezőire azt a kötelezettséget rótták, hogy klasszicizáló stílusban építsenek fából, habarcsból és gipszből. E pavillonokban természete-

Tér és Forma
1941. 6. sz.

# ÉVEZREDEK ÜTVESZTŐJÉBEN

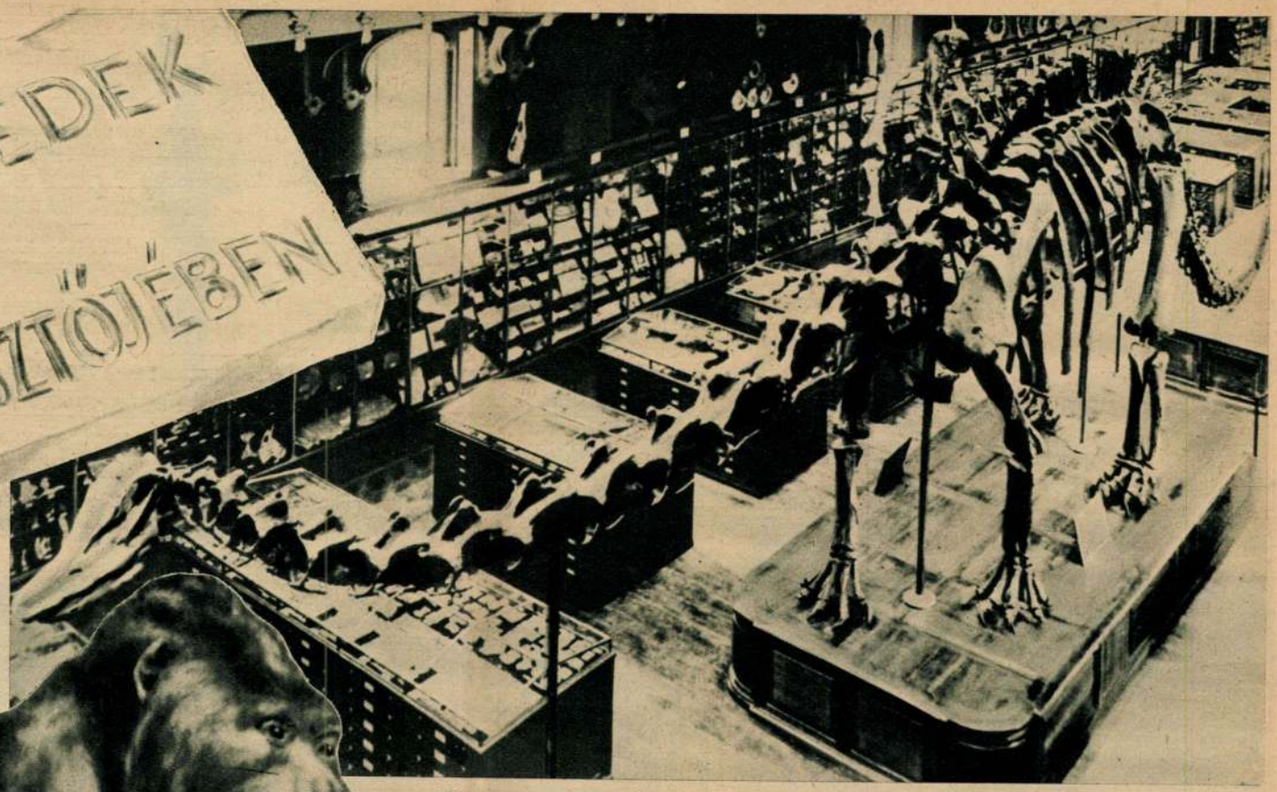

Dinozaurus csontváz egy francia muzeumban. Az állat roppant arányai a berendezési tárgyakkal összehasonlítva tünnek fel.



Kivu gorilla, az emberszabásu majmok legnagyobb fajtája, amely azonban ma már kiveszőfélben van



a Szurok-tó partján. Kőkorszakbeli oroszlánok viaskodása az teteme körül. A zoológusok igy magyarázzák, hogy miért találtak őskori állatcsontvázat a Szurok-tó fenekén

Százezrek a Hősök-terén....



A magyar ifjuság ...





A főoltár esti világitásban....

# NEMZETI UJSÁG

1939. MÁJUS 21

1939



KATHOLIKUS NAGYGYÜLÉS
1939

(Foto ORELLY)



A Szociális Missziótársulat ünnepi ülésén....

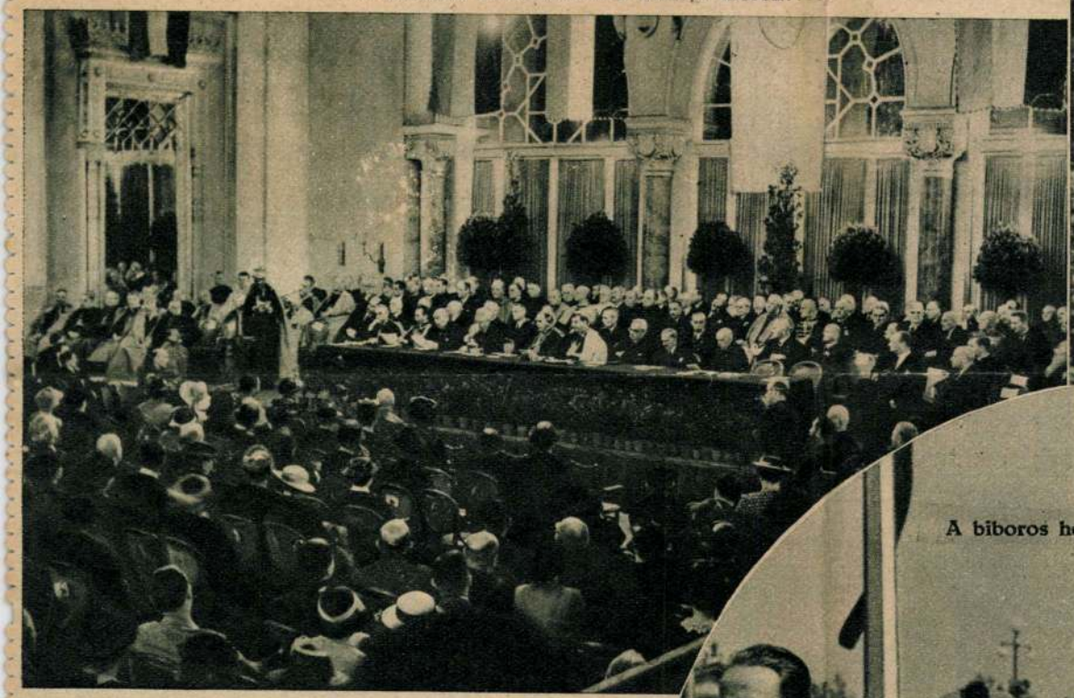

A megnyitóünnepség a Vigadóban....

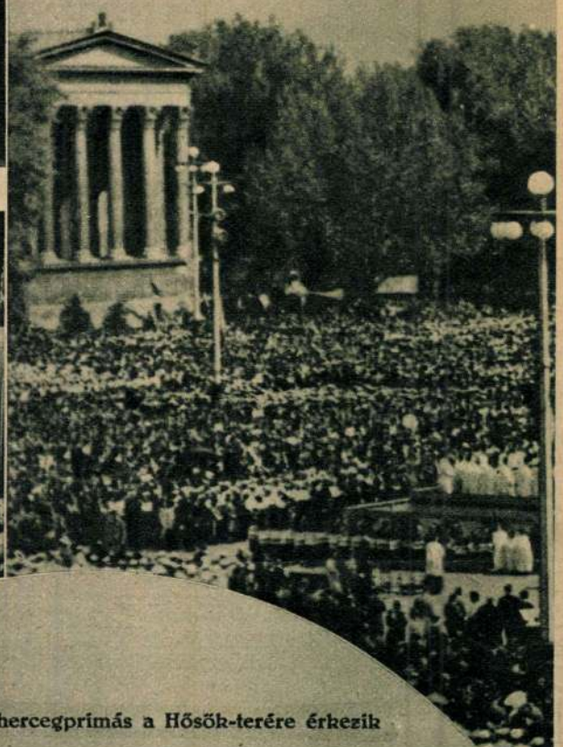



A bíboros hercegprímás a Hősök-terére érkezik



A dolgozó ifjuság zászlóerdeje

MDK

Bardon Alfréd okl. épitész

MMÉEKözl. 1933. X. 29. 247.l.

Bardon Alfréd dr

az alábbi pályázaton az egyik második díjat nyerte

mód

Technika

1942. 105. l.

(A Hungária-diák-ház tervpályázatát ~~nak eredménye~~, alapvajzokkal)

4. 1.–364 + 1.–222. ll. + Mittheilungen
der Gesellschaft für vervielfältigende Kunst
1.–55. ll. ——— u. o., 1869.

5.

6.

7. 1.–392. + 1.–482. kasáb, 21 képes tábla ——— u. o., 1872.

8. 1.–384 + 1.–840 kasáb, Mittheilungen 1.–64.
kasáb, Register zur Zeitschrift f. b. K. V–VIII
(1870–1873) 1.–38. ll., 24 képes tábla ——— u. o., 1873.

<Bardon Alfréd>
építész

hárd.

(Uj magyar épületek.
3. Közl. 2) szerveré-
szei.) Technika
1940. 76-77. l.
képekkel

K. K. Hof.- u. Staatsdruckerei
1875

( Bardon Alfréd

könyve

( ) A Bory-vár
Székesfehérvárott.
Bp. 1938. Kny.
~~Különlenyomat~~ a
Technika. 1938. évi
7. Hainából

Eber ur nem-e Kálvár fel-
ge jön-e hozzánk. De érkez-
tést várok a kocsinak kiren-
dára, vagy a közelebbi vicz-

Teljes

Vértessomló 1908 febr. 18-án

< Bardon Alfréd >

Önálló szakdolgozatai: Könyve

~~[illegible]~~ A mai Róma
építőtevékenysége.
Kny. ~~[illegible]~~ a
Technika 1932. évi
7–8 és 9. számából
Bp. 1932

4310.

Sz. Lierreb

~~Női képmás.~~

II. Fülöpnek derékig lát
leányát ábrázolja, a ki kon
füzért, keblén pedig sötét ala

kás gyöngygyel visel. Oldal
szeme barna. Kivágott és cs
A háttér szürke. Jelzése job

-HD·B
A°

Vászon, méretei 79·6 : 65
értéke 3500 K. — Néhai gróf
november 14-én (1429–908). —
hagyására vonatkozó adatokat
— Bejelentetett 1913 márczius
Kifüggesztésére vonatkozó
1913 : 11. *Adriaen de Bije (B*
*Jegyzet.* Az e festményre v
*a)* a törzsleltárban (1920
*Bye:* Die Herzogin von Parma.
Holzrahmen (Schreibzimmer);
*b)* a leltári kivonatban
*H. de Bye:* Portrait der Herzo
*c)* a hagyományi jegyz
*H. de Bye:* A pármai herczeg
*d)* az átvételi okmányban
*Bye:* A pármai herczegnő kép

Hagy. 1912.
Pálffy

Bardon Alfréd

részt vett az alábbi telep
épületeinek
(műveretésében.

Tér és Forma

1942. 173. l.

(Budapest ~~nékesfőváros~~
szociális építkezései. A.
Tomcsányi- és Pongrác-
uti kistakáros telep,
képekkel.)

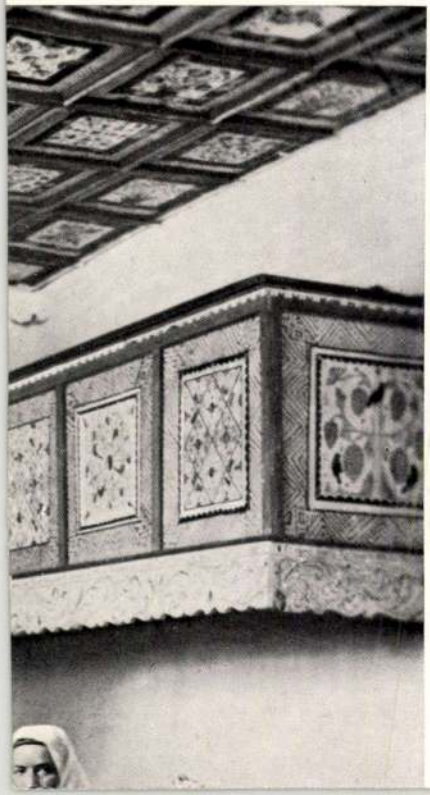

< Bardon Alfréd >

könyve

< > A Venus Genetrix –
templom Rómában.
Bp. ~~Apost~~, 1940. 40 l.
16t ~~iabl~~ 40 ábrával.

Form. Tér és Forma.
1940. 220. l.

VIII.

# BÚTOROK ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAK

Bardon Alfréd

MÁVAG pavilon
terverte fenti
Repr

Tér és Forma
1940. 78. l.
(Budapesti Iparművészeti Vásár
1940.)

megírva

Bardon Alfréd

Bérház a Jurányi utca és Jurányi köz sarkán.

Földszinti vész klin-keresfkiképzéssel -

Repr.

Tér és Forma

1937. 10. sz. 296 l.

Szabolcs-utca 4

Telefon: 291-896

MDK

Bardon Alfréd

Közös pályaterv ifj.Dávid Károllyal a Palatinus -strandfürdő tervpályázatán.I.megvétel. Repr. 279.o.

Hoepfner Pal dr.: A Szent Margitszigeti Palatinus -strandfürdő tervpalyazata.

Tér és Forma 1936.10.sz.

< Bardon Alfréd >

Cikkei:

< > II.a Mostra Nazionale dell' Aeromobile da Turismo — Roma. Tér és Forma.

1930 364–365 l.

(A rajzok és fényképek a cikk szerzőjének sajátfelvételei.)

(3322-tól 3417 ig.)

## KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA




A magyarság évezredes sorsútjának — a honfoglalástól Trianonig — legigazibb és legtárgyilagosabb képe. — Ennek a műnek ott a helye minden hazája sorsát szívén viselő magyar ember könyvtárában. **Szerzői: Hóman Bálint és Szekfű Gyula** a budapesti egyetem tudós professzorai, a történettudományok legavatottabb szaktekintélyei, az írásművészet mesterei.

Eddig megjelent az I., IV. és V. kötet.

A 7 kötetes mű ára merített papiroson maroquin-félbőr kötésben nagyszámú kép- és térképmelléklettel kötetenkint 20.— pengő. Megszerezhető havi 5 pengős részletfizetésre is. Tájékoztatót készséggel küldünk.

**Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 18.** Levélcím: Budapest 4., 242. sz. postafiók.

Bardon Alfréd

l

Tér és Forma

1927. 9 n. 7 l.

volt könyvnek átv

Kiváló ti

Budapest,

Bardon Alfréd építész

Tér és Forma, 1929

II. évf. 323.

Árkay Bertalan: A római Magyar Akadémia.

Bardon Alfréd, építész M.D.K.

terve 150 pengős meg-
véfelben részesült a város-
szeli telepítés – ci a munkás-
lakások típusterv-pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1932. LIII. évf.

szept. 5. sz. 3. old.

M.D.K.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1932. LIII. évf.

sz. old.

MDK

Bardon épitész

Gerevich T: A magy.művészet és "Hirünk a világban".
Szépművészet, 1944, 1.sz. 2o 1.

Dr. Bardon Alfréd

építőművész munkáiból rendez
kamarakiállítást a Hazafias Népfront
XI. kerj bizottsága. a XI. kerj Karinthy F.
út 9 - alatt.

Magyar Nemzet
1969 máj 23.

– Napló –

Bardon Alfréd

# *Meghívó*

A HAZAFIAS NÉPFRONT XI. KER. BIZOTTSÁGA TISZTELETTEL
MEGHÍVJA ÖNT ISMERŐSEIVEL EGYÜTT

## DR BARDON ALFRÉD

ÉPÍTŐMŰVÉSZ

## *kamarakiállítására*

A KIÁLLÍTÁS HELYE:

XI., KARINTHY FRIGYES ÚT 9. (NÉPFRONTKLUB)

MEGNYITÓ:

1969. MÁJUS 23-ÁN, PÉNTEKEN 1/2 6 ÓRAKOR

MEGNYITÓT MOND:

DR. **TÓTH JÁNOS** KANDIDÁTUS, ÉPÍTŐMŰVÉSZ

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

MÁJUS 24-TŐL JÚNIUS 12-IG
NAPONTA 12 ÓRÁTÓL 18 ÓRÁIG
VASÁRNAP 10 ÓRÁTÓL 16 ÓRÁIG

69 FNyV 4 1656

BARDON Alfréd

BUDAPEST, II. Bajvívó u. 1.
(1935/1936)

Adatok a Viziváros történetéhez. Szerk.
Mészáros György, Mészárosné Herczog Magdolna.
1.köt. Bp. : Budapesti Városszépítő Egyesület,
1991 55-56 p.

BARDON ALFRED

tőművészek Szövetsége
VIII.Dienes László u.2.
338-369 339-580

H I V Ó

DR. B A R D O N A L F R É D épitész, ny. egyetemi tanár

"A MÓR ÉPITŐMÜVÉSZET SPANYOLORSZÁGBAN I."

cimmel dia-vetitéssel illusztrált épitészet-történeti előadást tart székházunkban

1971.december 10-én,pénteken du.fél 6 órakor

Az előadást megnyitja: DR.GERŐ LÁSZLÓ épitész

Vendégeket, érdeklődőket szivesen látunk.

T I T K Á R S Á G

MEGHÍVÓ

A LENGYEL KULTÚRA

TISZTELETTEL MEGHÍVJA

1970 MÁRCIUS 20-ÁN, PÉNTEKEN 17 ÓRAKOR

**BARDON ALFRÉD**

**LENGYELORSZÁGI ÚTIKÉPEK**

CÍMMEL MEGNYÍLÓ

**KIÁLLÍTÁSÁRA**

MEGNYITÓT MOND:

DR. LÁSZLÓ GYULA

EGYETEMI TANÁR, MŰTÖRTÉNÉSZ

LENGYEL KULTÚRA, VI. NAGYMEZŐ U. 15

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM MÁTYÁS KIRÁLY MÚZEUM

meghívja Önt

# VÁROSKÉPEK

## dr. Bardon Alfréd kiállítására

1974. július 13-án, szombaton délután 5 órára
a visegrádi Salamontoronyba
A kiállítást megnyitja: DR. ENTZ GÉZA,
a művészettörténeti tudományok kandidátusa
A kiállítás megtekinthető augusztus 11-ig
naponta 9—17 óra között, hétfőn zárva.

F. k.: Héjj Miklós. 500. — Pest megyei Nyomda, Vác. 74-2429.

Dr. Bardon Alfred

Bardon Alfréd

# M e g h i v ó

## B A R D O N  A L F R É D

Olasz, ~~lengyelországi, dalmáciai~~, prágai és párizsi képeinek

k i á l l i t á s á r a .

A kiállitás megtekinthető a KÖZTI székházának I. emeleti nagytermében /Bp. V., Kecskeméti u. 10-12./ 1968. junius 17 - 22-ig, de. 10 órától 18 óráig.

Megnyitót Vass Antal mond 1968. junius hó 17-én de. 10 órakor.

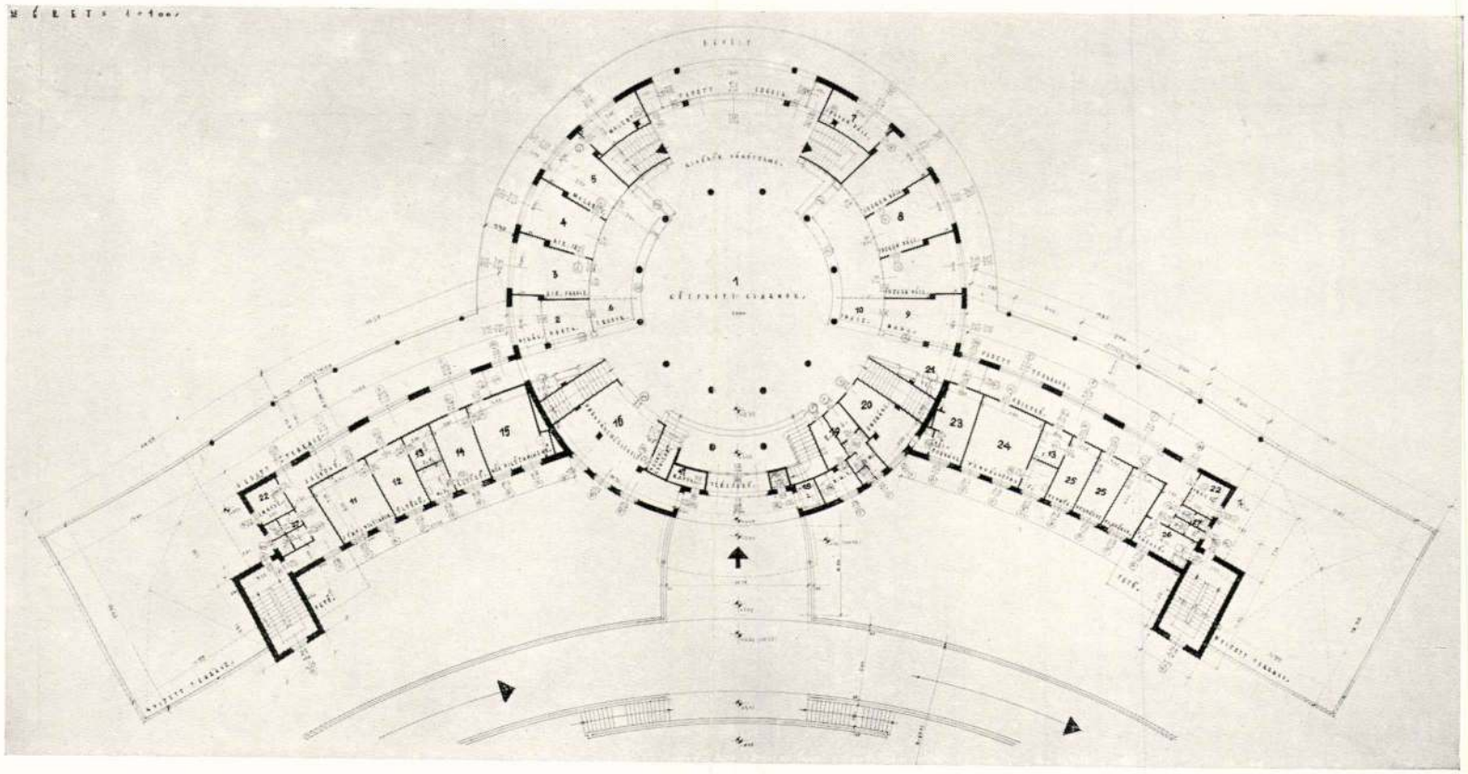

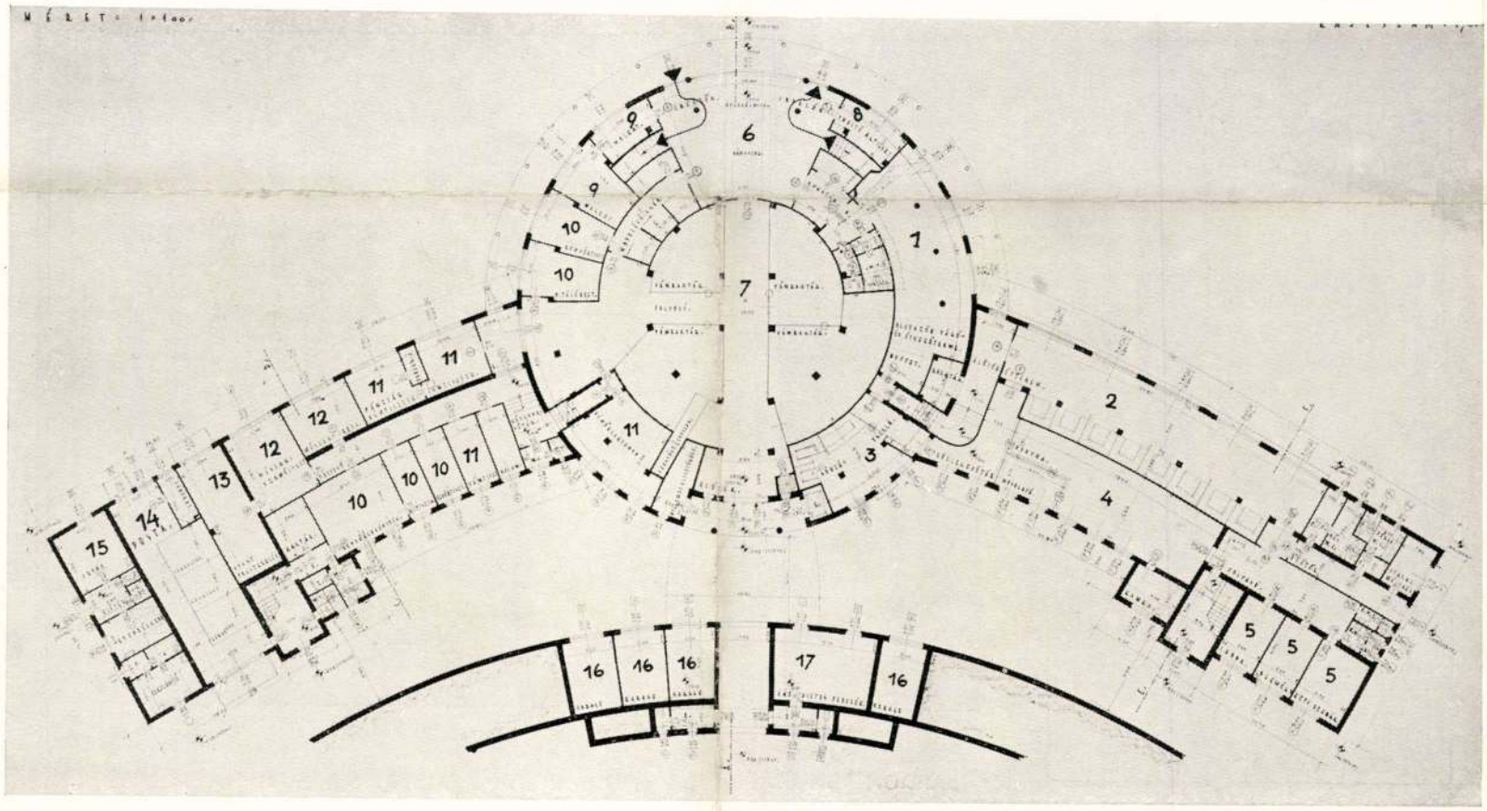

DR. BIERBAUER VIRGIL ÉS KRÁLIK LÁSZLÓ : BUDAPESTI REPÜLŐTÉR ALAPRAJZAI ÉS METSZETE
BUDAPESTER FLUGHAFEN. GRUNDRISSE UND SCHNITTE DES EMPFANGSGEBÄUDES — L'AERODROME DE BUDAPEST (PLANS ET COUPE) — AERODROME BUDAPEST (PLANS AND SECTION)

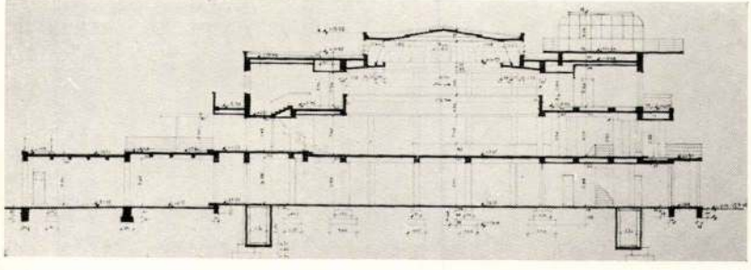

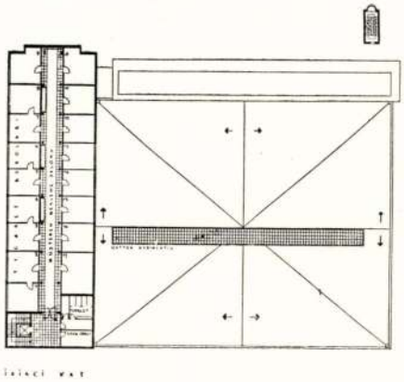

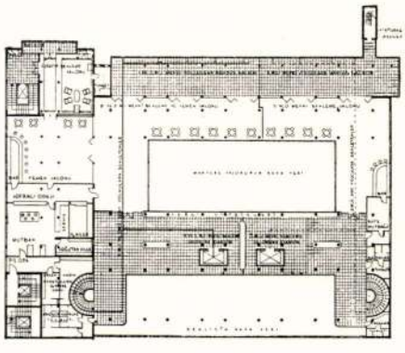

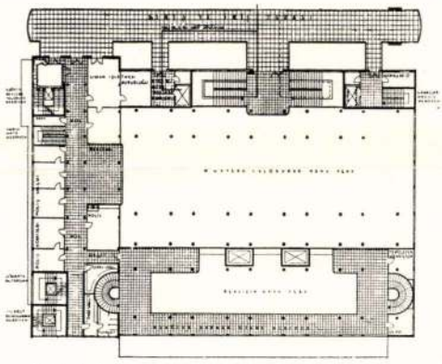

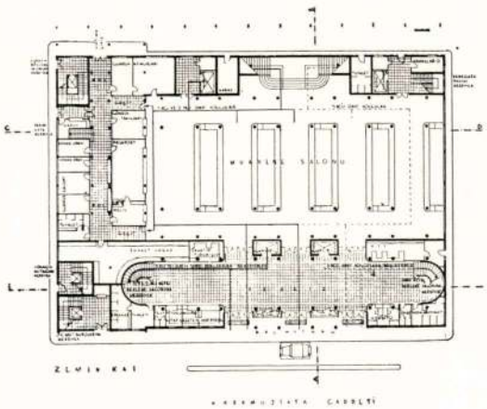

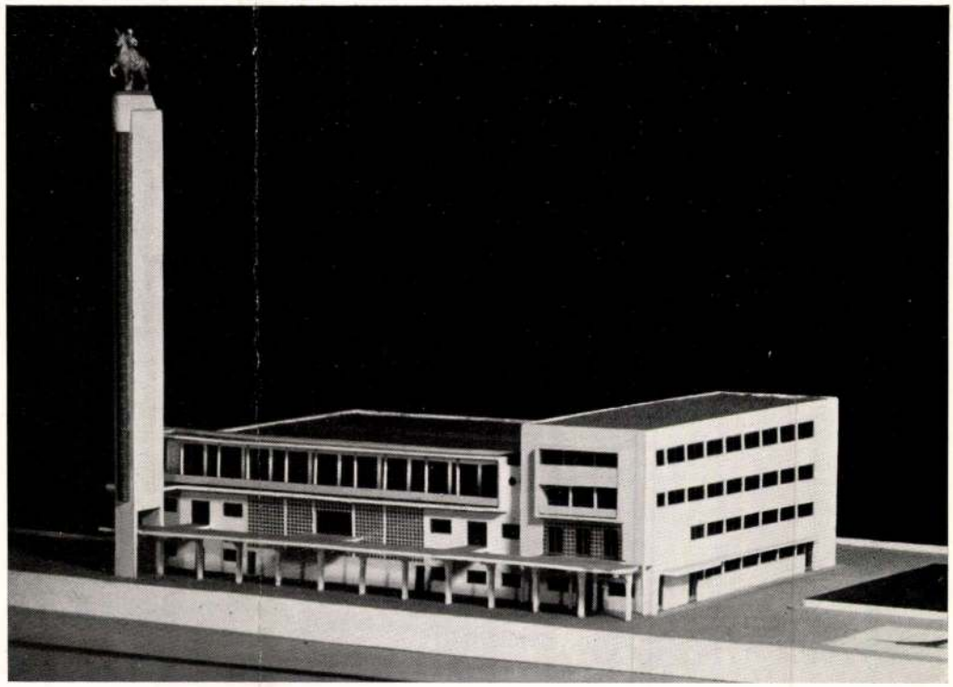

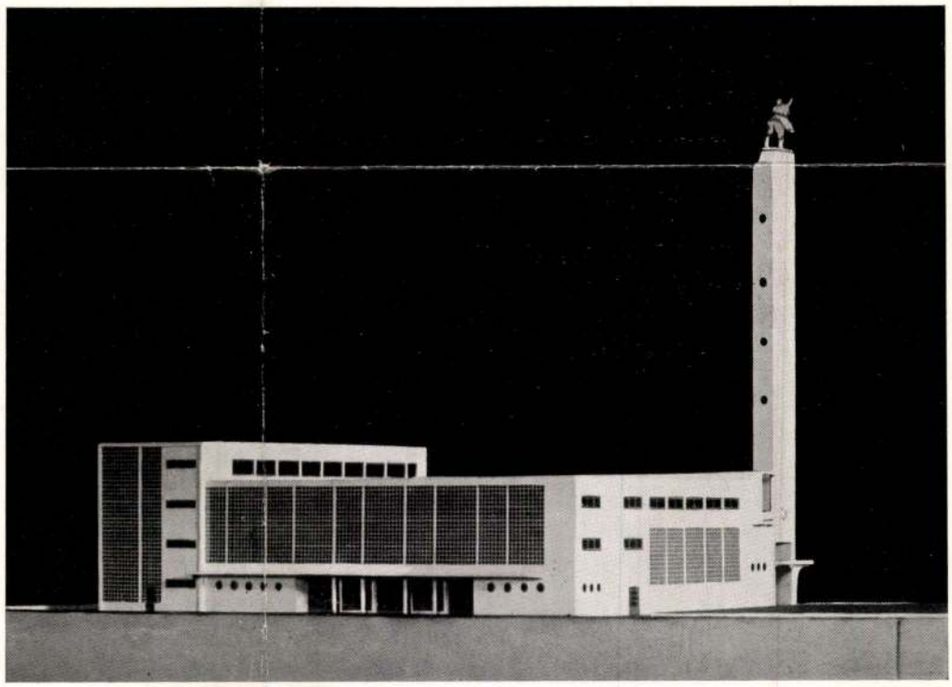

BARDON ALFRÉD ÉS IFJ. DÁVID KÁROLY: AZ ISTAMBULI KIKÖTŐ ÉPÜLETÉNEK NEMZETKÖZI PÁLYÁZATÁN I. DÍJAT NYERT TERV

A. BARDON & K. DÁVID JUN.: AMTSGEBÄUDE DES STAMBULER HAFENS. (INTERNATIONALER WETTBEWERB I. PREIS) — ÉDIFICE POUR LES BUREAUX ADMINISTRATIFS DU PORT DE STAMBUL. (CONCOURS INTERNATIONAL 1ER PRIX) — OFFICE BUILDING. PORT OF ISTAMBUL (DESIGN, REWARDED 1ST PRIZE IN INTERNATIONAL COMPETITION)

vastag oszlop állt. Viszont a legrövidebb ágyak a németeknél vannak. Ezeknek legeredetibb sajátsága a paplan, mely az ágynak egyetlen dísze. Az indiai ember magával hordja könnyű matracát, melyet este széthengerget, reggel pedig újból összegöngyöli. A japán gyékényen fekszik, s csak a feje alá tesz egy falécet. A kínaiak nagyon alacsony ágyakon pihennek, ezek néha nagyon díszesek s szövetekkel takaróznak. A görögök és rómaiak olyan fekhelyen aludtak, melyek a mi ágyaink kereteire emlékeztetnek. Az egypitomiak erre a célra egy bizonyos kanapészerű bútort használtak, de azon egy kétágú villaalakú fadarab volt, melynek ágai közé helyezték a fejet.

**LAKÁSÉPÍTÉS PAPIROSON ÉS VALÓSÁGBAN.** Nagyarányú lakásépítési tervekről olvasunk lépten-nyomon és ha beadványokkal, ankétekkel meg ígéretekkel lehetne házakat építeni, akkor bizonyára mi vezetnénk ebben a tekintetben. Húszmillió pengőt fordít a főváros kislakások építésére — olvassuk — de sajnos ezt már több mint egy év óta csak olvassuk. Évenként négymillió pengőt fog a földmívelésügyi kormányzat falusi munkáslakóházak létesítésére fordítani, olvassuk ugyancsak, és már a közeljövőben ki is írják a pályázatokat típustervekre. Mindez azonban kevéssé vigasztaló akkor, mikor az egész építőipar s a hozzája kapcsolódó több mint negyven ipari szakma súlyos válsággal küzd. Budapesten már egyenesen lakásínséggel fenyeget a bérházak és családi házak építésének nagyarányú visszaesése. S ugyanekkor azt olvassuk, hogy a német építőipar hatalmas munkateljesítményt végez, s csak az elmult esztendőben is háromszázezer lakást építettek, amelyeknek kisebbik fele a kislakás, nagyobbik része pedig közép- és nagylakás volt. A német illetékes építőhatóságok most azzal a tervvel foglalkoznak, hogy bizonyos lakástípusokat egységesen előírnak egy-egy vidékre vonatkozólag, szem előtt tartva azoknak különleges építőhagyományait is. Ez természetesen gyorsabbá és olcsóbbá tenné a lakástermelést. Bizonyos fokig, főleg a falusi és tanyai házak építésénél ez az elv nálunk is hasznos szolgálatot tehetne s abban hihetőleg nemcsak az eddig is foglalkoztatott építészek, hanem az erre különlegesen hivatott okleveles építő iparművészek is működési területet kaphatnának.

**KÉZÜGYESSÉG TANÍTÁSA.** Németországban tudvalevőleg München az a város, mely eddig legtöbbet tett az iskolai műhelyoktatás népszerűsítése érdekében. Több mint három évtizede, hogy egy kiváló reformpedagógus, Kerschensteiner, ott mintaszerű iskolai műhelyeket létesített. Azóta minden iskolában a nyolcadik tanévben kötelezővé tették a kézügyességtanítást. Nemrégiben költségvetési okokból ezt a tantárgyat csak korlátozott mértékben akarták továbbra is a tanrendbe felvenni. Erre az iskolák kitűnő szakoktatói egy közös nagy kiállításon mutatták be a növendékmunkákban elért eredményeket. Ez a kiállítás egyaránt szemléletessé tette az alapgondolatokat s a módszereket, melyeket az oktatásban követnek. Elsősorban mindig az élet célszerű kívánalmait tartják szem előtt a tanítók. A legkülönfélébb mindennapi és ünnepi használati tárgyak készülnek a munkapadokon fából, fémből. Gyertyatartók, dobozok, vasaló, szerszámláda, virágállvány, könyvespolc, lámpás, ülőke, kis kerti pad, madárházikó — minden, amit a család s az otthon életébe bele lehet illeszteni. A továbbképző tanfolyamokon természetesen szintén tanítják a szerszámokkal s anyagokkal való bánást, de már inkább az egyes szakmákhoz igazodó tanterv szerint. A városi hatóság képviselőinek annyira tetszettek az elért eredmények, hogy nemcsak a jelenlegi kereteket akarják meghagyni, hanem az iskolánkívüli oktatásban is kötelezővé akarják tenni a kézügyesség tanítását.

**A REKLÁM MEGSZERVEZÉSE.** Néhány éve már, hogy szép célkitűzésekkel megalakult a Magyar Országos Reklámszövetség. Hallottunk és olvastunk remek elgondolásokat, s vártuk, hogy a gyárosok, szaktudósok és reklámművészek közös törekvéséből nagyarányú akciók fognak kisarjadni. Sajnos azonban mindeddig az egyesület tevékenységeinek vajmi kevés jelét volt alkalmunk látni. Ugyanakkor, mikor a magyar gazdasági élet a fokozott hírvezést, a piacszerzést és főleg a külföldi propagandát az eddiginél is nagyobb mértékben igényli, inkább elszomorító jelenségeket látunk a reklámgrafika szervezése terén. A több mint tíz éves fennállása után megszűnt szakfolyóirat, a hosszú idő óta megbénult Reklámgrafikusok Egyesülete s egyéb lehangoló tünetek nincsenek arányban sem a kívánalmakkal, sem az igen értékes magyar művészgárda teljesítőképességével. Úgylátszik, ezeknek a feladatoknak tudatában van a Reklámszövetség is, mert nemrég tartott közgyűlésén új elnököt választott dr. Winchkler István nyug. kereskedelmi miniszter, a MFTR elnök-vezérigazgatója személyében. Az újonnan megválasztott elnök nagyon egészséges programmot adott az egyesület további teendőire vonatkozólag. Csupa olyan gondolatot vetett fel, melyek megvalósítására a reális lehetőségek megvannak. A szaktanácsadás kiterjesztése a közélet minden ágára, a kollektív reklám megszervezése, a reklámtermelők nevelése, reklámtudományi tanszék létesítése az egyetemen és az esztendő legjobb reklámtermékeinek díjazása, mindez az új elnök előrelátó gondolkozásának beszédes tanúsága. Mindenesetre nagy érdeklődéssel várja a kivitelező művészek hatalmas tábora, hogy mit tud ezekből az új vezetés megvalósítani. A közgyűlésen szóbakerült az az örvendetes hír is, hogy a Nemzetközi Reklámkongresszust a jövő évben Budapesten fogják megtartani.

**A FOGYASZTÓK NEVELÉSE.** Angliában, mint már megemlékeztünk róla, újabban sorozatos vitaestéken beszélik meg az okokat, melyek az iparművészetnek mostani stagnálásához vezettek. A Royal Institutban tartott előadások során nemrég Frank Pick, az angol Ipari és Művészeti Tanács elnöke beszélt a fogyasztók szempontjairól. A meglepően nyilt és őszinte vallomások során elmondta, hogy az ő nézete szerint a helyzet javulásához csakis a fogyasztók nevelése útján lehet eljutni. Csakis, ha a vásárlók kellő kritikai képességgel bírnak a tárgyak megítélésére, akkor lehet a jobb iparművészetért folyó harc eredményes. Az iparnak

Bardon Alfréd

indusztriális fejlődése, másrészt a kis bolt helyett a nagyáruházak létesítése olcsóvá és minőségileg rosszabbá tette a termelést. Ez az oka, hogy nem is a fogyasztó, hanem a szétosztó, az áruházi megrendelő dönti el végeredményben, hogy milyen legyen a közönségnek nyujtott áru. Követendő például ajánlotta a németek sűrű és tanulságos iparművészeti kiállításait és rámutatott a párizsi kiállításon szerepelt angol iparművészetnek nagyon is mérsékelt hatására. Új szempontokra, új kritikai eljárásokra volna szükség ezen a téren, s főleg egy új intézményre, mely a gépipar mellett a tervezők és a kézművesek szerepét is kellő megvilágításba helyezné.

A magunk részéről csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy nemcsak a fogyasztó, illetőleg a vásárló, de a kereskedő, illetőleg eladó nevelése talán még fontosabb.

HÍREK MINDENFELŐL. Firenze legszebb építészeti emléke, a Brunelleschi-féle dóm világhírű kupolája beomlással fenyeget. Mussolini intézkedésére kétmillió lirát fordítottak eddig a megmentésére. A két (belső és külső) kupolából álló építményt újfajta hőszigetelő anyaggal fogják bevonni, hogy a két kupola hőmérsékletkülönbségét kiegyenlítsék. Párisban erélyesen hozzá akarnak látni az utcai reklámok, plakátok, villanyhírdetések stb. esztétikai megszigorításához. Különös megbizatással egy „fénydiktátort" fognak kinevezni. Strassburgban a kézművesség sokat panaszolt mellőzése miatt elhatározták, hogy az egész elzászi lakosságot iparpártolásra serkentik. Most egy negyedévig hetenként egyszer a strassburgi rádióban propagandaelőadást tartanak a kézművesipar ismertetésére. Bécsben a festő- és mázolóipar mesteriskolájában kiállítás volt, melyen a hároméves tanfolyam növendékei mutatták be tudásukat. A szobafestéstől a címerfestésig és a heraldikus írástól a festett népies szekrényekig mindenféle szakismeretre megtanítják itt a növendékeket. Párisban évenként bemutatásra kerül valamelyik expedíciónak kutatási eredménye. Ezúttal a Chasseloup-Laubat-féle Hoggar-hegységi utazás eredményeit állították ki a Trocadéróban, ahol ősemberektől származó sziklarajzokat mutatott be a nevezetes utazó. Glasgowban az ottani iparművészeti iskola múzeumában kiállítást rendeztek az angol és külföldi művészek textil- és ötvösmunkáiból, s azon a Victoria and Albert Museum történelmi anyagából is bemutattak egy-egy jelentős gyüjteményt. Manchesterben a tavalyi jól sikerült ötvöskiállítás példáján felbuzdulva az idén is megrendezték a „Piros rózsa-céh" ezüstművességének bemutatóját, ezúttal egy könyvcsarnok keretében, hogy néhány más apró művészetnek is alkalmat adjanak a szereplésre. Londonban a Loger-szalonban harmincöt grafikai munkával szerepelt Vértes Marcell egy gyüjteményes kiállításon, melynek „Asszonyok" volt a címe.

EGY ÉRDEKES ÁRVERÉS FOLYTATÁSA. A velencei „Pisa" művészeti gyüjtemény 1939. évi augusztus hó 23-án kiállítás keretében árverésre kerül. Érdeklődni lehet a Soc. An. Leonardonál, Milánóban, Via Brisa 3.

AZ ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG 1939. évi május hó 20-án tartotta 1938. évi rendes közgyűlését, amely az 1938. évi nyereséget 338.379.31 pengőben, az osztalékot pedig 15 pengőben állapította meg.

A kormányzótestület új tagjaiként nagykállói Kállay Tibor dr. m. kir. titkos tanácsos, ny. pénzügyminiszter az igazgatóságba, bulyi és porcsalmai Jékey László a felügyelőbizottságba és báró Harkányi Sándor a választmányba megválasztatott.

A közgyűlés után Teleszky János dr. elnöklete alatt megtartott igazgatósági ülésen Walkó Lajos dr. m. kir. titkos tanácsos, ny. miniszter az igazgatóság ügyvezető alelnökévé választatott meg, csatári Tóth Geyza dr. jogügyi igazgató vezérigazgatóhelyettesi címmel ruháztatott fel, csáfordi Tóth Imre, vitéz dr. Muraközy Károly és dr. Huszár Géza egyetemi m. tanár osztályigazgatókká, Fényesi Jenő cégjegyző-aligazgatóvá, Török Sándor, Leidenberger János, Kiss Antal és kőröstarjáni Hoványi János pedig aligazgatókká neveztettek ki.

## •IDŐSZERŰ•
## •JEGYZETEK•

SZABADTÉRI OLTÁRT építtetett az „Actio Catholica" az idei katolikus nagygyülésre. A Hősök terén Bardon Alfréd okl. építészmérnök tervei szerint felépített oltár igen fontos iparművészeti tanulságokkal szolgál: nem mulaszthatjuk el e tanulságok felsorolását már azért sem, mivel egy különleges iparművészeti feladatról van szó, az „ünnepi dekorációk" kérdéséről. „Ünnepi dekoráció" — a fogalmat nem fedő, rossz meghatározás. Az a különleges iparművészeti feladatkör, amit felületesen elneveztünk „ünnepi dekoráció"-nak, több és más, mint amit ez az elnevezés jelent. A falusi diadalkapu és korunk ünnepi építkezései úgy viszonylanak egymáshoz, mint a kokárdához az ünneplő díszruha. A kokárda csak ünnepi dísz és jelkép hétköznapi ruhára feltűzve. Ilyen a zászlókkal teleaggatott hétköznapi utca is. A korszerű ünnepi „díszítések" már átöltöztetik az utcát, a házakat és csarnokokat. Ez a „díszítés" már építésnek számít: a zászlók, a drapériák építészete, különleges architekturája. A keleti pályaudvar érkezési oldalán nemrég felépített 25 m magas zászlófal új teret formált a pályaudvar elé, átalakítva, sőt eltüntetve az épületek megszokott térformáló hatását.

•

Mindez lényegében nem egyéb, mint rendkívüli ünnepi eseményt rendkívüli környezetbe beiktatni, vagyis: installálni. Az ünnepnek megfelelő keretet építeni, amely hatását fokozza, amely hangsúlyoz, kiemel, az ünnep lélektani és gyakorlati céljait szolgálja. Így értelmezve a dolgot, az installáció iparművészeti fogalomkörének



MAGYAR IPARMUVESZET 1939.

ez egy újabb, mégpedig harmadik ága. Az első a kiállítások installációja (belső és külső: tárlati és vásári installáció); a másik ismert ágazat: a színpadi és film installáció, a harmadik pedig: az ünnepi installáció.

*

Mindhárom eset alkalmazott s valamennyi gyakorlati célokat is szolgál. Tehát nem öncélú, hanem teljes egészében iparművészet, pontosabban meghatározva: építőiparművészet. Mint a színpadi, a film vagy a kiállítási installáció, úgy ez is ideiglenes jellegű. Ideiglenes időben, anyagában és szerkezeteiben. Ebből következnek speciális forma- és anyagproblémái stb. — E vázlatos jegyzetek keretében nem fejthetjük ki e néhány alapelv — szakművészek számára különben igen kecsegtető és sok vonatkozásában még megoldatlan — részletproblémáit. Célunk csak az, hogy tisztázzunk néhány alapvető kérdést. A feladat új, helye meghatározatlan, fogalmai tisztázatlanok és homályosak. A mérnök mérnöki munkának, a festő képzőművészetnek vélte, holott — mint a fentiekből nyilvánvaló — csak iparművészet lehet.

*

Ezeknek előre bocsátásával szólunk hozzá a Hősök terén felépített szabadtéri oltárhoz s amikor megállapítjuk, hogy tisztán mérnöki munkával állunk szemben, megjegyzésünk kizárólag elvi síkon mozog. Bardon Alfréd tehetséges mérnöki munkát végzett s azt mondhatnánk ez az egyetlen hibája. Mérnöki gondolkozása a következő hibákban jelentkezik: kompozíciója erőtelen, az alépítmény, az oltár és a részletek széthullanak. Alaprajza és az erre felépített formamegoldása merev, élettelen. A négy vékony oszloppal alátogott kazettás mennyezet egy-egy kiragadott épületszerkezeti elem szervetlen összeépítése. Az oszlopok végére erősített keresztek is élénken illusztrálják az iparművészeti gondolkozás, forma, valamint a speciális szerkezeti érzék hiányát. A mérnöki meggondoltság formai bátortalanságra vezet. Ünnepi installáció tervezésénél ez alapvető hiba. Így az egész építmény hatástalan volt. A gyűlések idején, amikor az alapítványt a közönség eltakarta, a négy pálcikaszerű oszlop a ráhelyezett födémrészletekkel nemhogy lenyügöző, de semmilyen hatást sem keltett.

*

Hangsúlyozzuk, mindezt elvi kérdések tisztázása érdekében kellett elmondanunk. Bardon Alfréd építészmérnök jóhiszemű és műszakilag igen becsületes munkát végzett. Itt nem róla, hanem arról az elvről van szó, hogy az ünnepi installáció nem mérnöki és nem képzőművészeti feladat. A feladat lényege, természete mindkettőtől távol esik, ellenben minden vonatkozásában bene van az iparművészet. Ezt az igazságot semmi sem illusztrálja beszédesebben, mint éppen a katólikus nagygyűlés oltára.

(CS. R.)

# • KIÁLLÍTÁSOK •

AZ IDEAL HOME EXHIBITION. Az eddigi szokásoktól eltérően az Earl's Court-ban rendezték meg ezidén a tavaszi szezon egyik érdekes látnivalóját, az „Eszményi otthon" kiállítását. Amint a Daily Mail napilap, a kiállítás rendezője más években is szokta, ezúttal is egész sorát mutatták be a lakásberendezési és háztartási szobáknak, fülkéknek. Ezekben azután olyan érdekességek is helyet kapnak, melyek a lakás különféle vonatkozásait is felölelik. Ezidén ilyen volt a Repulse csatahajó bemutatása, melyet az angol királyi pár kanadai útja számára rendeztek be fejedelmi módon, de mint ismeretes, ez a terv később egy személyszállítóhajó javára módosult. Nagy érdekessége volt az angol lakástörténelem stíluskorszakok szerint való bemutatása, melyet egyetlen háznak öt szobájában szemléltettek. Igen nagy sikere volt a kiállításon résztvevő egyetlen külföldi vendégszereplőnek. Magyarországnak azzal a pompás kiállítással, amelyet a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal és az Országos Magyar Iparművészeti Társulat karöltve rendezett. Abban az aránylag széles keretben, melyet Lord Rothermere nagyszerű gesztussal rendelkezésünkre bocsátott, teljesen érvényre jutott a magyar népművészet, iparművészet és háziipar remekelése, amelyet állandóan óriási tömegek csodáltak meg. Az angolnyelvű propaganda-röplapokat ezerszámra vitték magukkal a látogatók.

A megnyitáson a társulat elnökségét dr. Gulden Gyula igazgató, a társulat gazdasági bizottságának elnöke képviselte, aki angol nyelven üdvözölte a kiállítást megnyitó Lord és Lady Harmsworthot, s akiknek a társulat nevében egy szép magyar csomózott szőnyeget (dr. Rátho nyi Reusz Frigyes tervét) nyujtott át Lord Rothermere részére. Rendkívül értékes támogatást nyujtott a kiállításnak gróf Almásy Kálmán, a Külkereskedelmi Hivatal londoni megbízottja, akinek odaadó és tevékeny támogatása lehetővé tette a kiállítás adminisztrációjának zavartalan működését. A finom hatású, magyar ízű pavillon rendezési munkálatait Velits Miklós építő-iparművész vezette. A társulat részéről Rónai Petra missziós növér nagy szeretettel és hozzáértéssel vezette a társulati rész kiállítási ügyeit. S az ő szorgalmas munkája sok vásárlót, rendelőt és barátot szerzett a magyar iparművészetnek és háziiparnak.

Az angol sajtó igen szépen méltatta a magyar pavillont s az angol kereskedelmi élet is nagy érdeklődést tanúsított a magyar exportáruk iránt.

Örömmel állapíthatjuk meg tehát, hogy a magyar iparművészet és háziipar londoni szereplése igen értékes eredménnyel járt, s megvagyunk róla győződve, hogy ez az eredmény nemcsak pillanatnyi, de a jövőre is kiható sikert fog a magyar iparművészet és háziipar angliai szereplésében biztosítani. Lord Rothermere a társulat által felajánlott szőnyeget meleghangú levélben köszönte meg, amelynek magyar szövegét az alábbiakban közöljük: „Igen tisztelt Uraim! Nagyon örülök, hogy az Önök résztvétele az Ideal Home Exhibi-

tion-on oly szép sikerrel járt, s meg vagyok róla győződve, hogy a magyar iparművészet és háziipar nagy eredményeket fog elérni Angliában. — Mélyen meghatott az az igen kedves gondolatuk, hogy egy szép magyar szőnyeget ajánlottak fel nekem emlékül budapesti tartózkodásom alkalmából, s azt nagy örömmel fogadom el. — Őszinte hívük, Lord Rothermere."

## • PÁLYÁZATOK •

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT TERVPÁLYÁZATÁNAK EREDMÉNYE. Az a mozgalom, amelyet az Országos Magyar Iparművészeti Társulat az új magyar otthon megvalósítása érdekében néhány évvel ezelőtt indított meg, most újabb szakaszhoz érkezett azáltal, hogy a társulat a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium és a m. kir. iparügyi minisztérium támogatásával f. évi március havában nagyszabású tervpályázatot írt ki építőiparművészeti, lakásberendezési és bútortervekre. A bíráló bizottság, amely a magyar iparművészeti élet sok kiválóságából alakult, nagy örömmel állapította meg, hogy a pályázat a szép megoldások egész sorozatát termelte ki és így a magyar falusi, kisvárosi, közép- és kispolgári osztályok számára művészi magyar lakóházak és lakberendezések terén pompás lehetőségek állanak rendelkezésre. Úgy dr. Hóman Bálint m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, mint Kunder Antal m. kir. iparügyi miniszter felismerték és méltányolta azt a nagy művészi és szociális jelentőséget, amelyet ez a pályázat jelent s megértéssel támogatták a magyar iparművészgárdát abban a törekvésben, hogy a magyar élet számára művészi és komoly életkeretet teremtsen. Magyar Iparművészek Országos Egyesülete teljes erejével támogatta a társula ezirányú törekvéseit s nagy része van az elért sikerekben. A pályázati kiírás tömör és mindenre kiterjedő szerkezete Devecska Ferenc okl. építő-iparművész tanárnak gondos munkája volt. A pályázat díjazására a kultusz- és iparügyi minisztériumok, valamint a társulat 1500—1500 pengőt adott, tehát összesen 4500 pengő jutott erre a rendkívül nagyfontosságú iparművészeti, szociális és gazdasági értékű pályázatra. A bíráló bizottság elnöke Helbing Ferenc m. kir. kormányfőtanácsos, az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola ny. igazgatója volt. Tagjai: a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium részéről dr. Say Géza miniszteri osztálytanácsos, a m. kir. iparügyi miniszterium részéről Benkő Sándor háziipari főfelügyelő, az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács részéről ifj. Richter Aladár okl. grafikus iparművész, az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola részéről Szablya Frischauf Ferenc m. kir. kormányfőtanácsos, igazgató, az O. M. Iparművészeti Társulat részéről Ligeti Miklós kormányfőtanácsos, szobrászművész, Seenger Béla kormányfőtanácsos, gyáros, alelnökök és Szablya János kormányfőtanácsos, ügyvezető alelnök, valamint Györgyi Dénes kormányfőtanácsos, műépítész, az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola tanára, Bodon Károly építő iparművész és Kórody György műépítész, a Magyar Iparművészek Országos Egyesülete részéről Devecska Ferenc okl. építőiparművész, a Budapesti Székesfővárosi Iparrajziskola tanára és Erhardt Ernő okl. építő iparművész voltak.

Megállapította a bíráló bizottság, hogy ez a pályázat rendkívül jól sikerült. A bíráló bizottság a legnagyobb szigorúsággal ítélt a beküldött pályatervek felett, abból az elvből kiindulva, hogy az a terv, amelyik nem felel meg teljesen a kiírás követelményeinek, nem díjazható. Így azután néhány díjat a bizottság nem is adott ki, ellenben a fennmaradt díjakból a teljesen egyenlő értékű legjobb terveknél két első díjat is kiadott.

A pályázat részletes eredménye a következő:

I. csoport A) feladat. (Magyar kisgazda lakóháza és annak berendezése.) I. díj (400 P.). Gonda Lajos okl. építő-iparművész. A II. díjat a bizottság nem adta ki.

I. csoport B) feladat. (Városkörnyéki kis családi ház és annak berendezése.) Az I. díjat a bizottság nem adta ki. II. díj (250 P.) Vass Béla iparművész.

I. csoport C) feladat. (Falusi, kisvárosi magyar családi úriház és annak berendezése.) I. díj (400 P.) Gábriel Frigyes és Gonda Lajos okl. építő-iparművészek közös terve. I. díj. (400 P.) Jálics János okl. építő-iparművész. A II. díjat a bizottság nem adta ki.

II. csoport A) feladat. (Városi bérház kétszobás lakásának terve.) I. díjat a bizottság nem adta ki. II. díj (200 P.) Vass Béla iparművész.

II. csoport B) feladat. (Egyszobás garçonlakás terve.) I. díj (150 P.) Juhász László okl. építő-iparművész. II. díj (80 P.) Ifj. László István okl. építő iparművész.

II. csoport C) feladatra a bizottság a díjakat nem adta ki.

II. csoport D) feladat. (Kétszobás lakás terve.) I. díj (200 P.) Remete Anna építő-iparművész. A II. díjat a bizottság nem adta ki.

III. csoport A) feladat. (Magyar vadászház és berendezése.) I. díj (400 P.) Tálos Gyula okl. építő-iparművész. I. díj (400 P.) Gábriel Frigyes okl. építő-iparművész. II. díj (200 P.) Havran Imre építő-iparművész.

III. csoport B) feladat. (Hétvégi ház és berendezése.) I. díj (200 P.) Jálics János okl. építő-iparművész. I. díj (200 P.) Juhász László okl. építő-iparművész. II. díj (100 P.) Kollárovits és Sajó iparművészek.

III. csoport C) feladatra a bizotság a díjakat nem adta ki.

A FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM MÁSODIK OKLEVÉLPÁLYÁZATÁNAK EREDMÉNYE. A rét- és legelőgazdálkodás terén eredményes tevékenység elismerésére szolgáló oklevelek tervezésére a 146.363/1939. IV. C. 1. sz. alatt meghirdetett pályázat eredménye a következő: I. díjat nyert: Szathmáry István, II. díjat nyert: Budai István, III. díjat nyert: Nemes Biczó András. Meg-

Bardon Alfréd

a székesfőv. kisvakaságítási terv. II. dy

MMÉFKözl

1939. 266 d

alapon indás szövetmustra. Ch
M. 34,5 cm.

ázi), vörösréz, fehér-kék-zöld sodronyzománccal. Talpa kerek, övid hengeres szár fent lapos, indás áttört diszbe megy át. sz. XVIII—XIX. sz.

Illusztr. LIX. tábl.

házi), vörösréz, sodronyzománc-disszel. Három csigás lábon engeres szár, melyet alul két kétfejü sas, feljebb csipkézett ó csésze egy korongból nő ki. Sodronyzománca fehér-kék és IX. sz.

## NCÉK, ÓRÁK, ÉKSZEREK.

**1566—1649.**

glalatban. XVIII. sz.

ajfestmény: zenészek.

rágakövekkel és gyöngyökkel. Egy nagyobb bros, egy kisebb gyar, XVIII. sz.

s boglárral. Erdély, XVIII. sz.

s és gyöngyös boglárral. Erdély, XVIII. sz.

nántokkal. Modern. Tokban.

nel

I. Rákóczi-ut 80. Telefon 104—67

Béla (Arad) 26.369 kor. 20 fill., Karcagi asztalosmesterek szövetkezete 29.388 kor. 69 fill.:

az üveges munkára: Bleuer Fülöp 3596 kor. 25 fill., Szabó Albert (Arad) 3507 kor.:

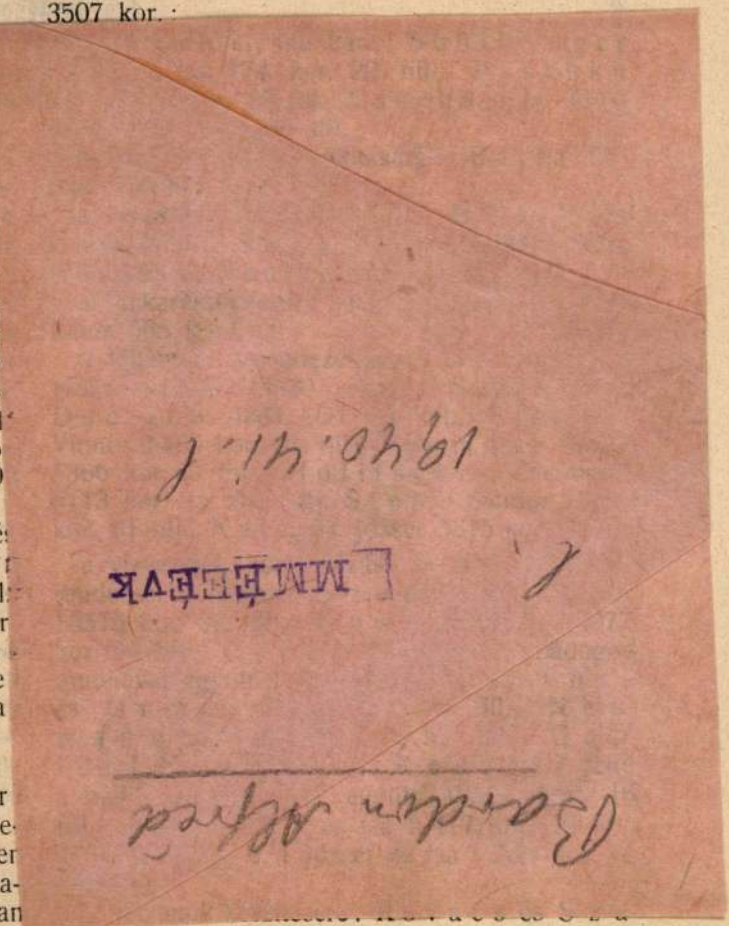

lai 1120 kor., Wertheim F. és tsa 1800 kor., Haverland Antal 900

parafakő szigetelő anyag, Schneu-
tetők, fa-cementtetők, hideg és
vékony falak burkolására, könnyü
hangfogó válaszfalak készitése,
hütők, jégvermek, sörraktárak,
borpincék szigetelése.

Thermalit

tulhevitett vezetékek

szigetelésére.

Para

ezelőtt

Igazgatóság:

Telefon 60–3

szükséglet következő: 16 db. menᵉe, 28 db. köpeny, 39 db. teljes nyári öltöny, 39 db. sapka, 35 db. attila, 35 db. magyar nadrág, 5. db. ujjas mellény, 35 db. piros mellény, 28 db. pantalló és 7 db. zubbony Felhivatnak pályázni óhajtók, hogy ajánlataikat Temes vármegye alispánjához j a n u á r 20 án d. e. 10 óráig adják be, Bánatpénzül 200 kor. a temesvári adóhivatalnál letétbe helyezendő és a nyugta az ajánlathoz csatolandó. A minták K o r o s s y György vm. aljegyző hivatalos helyiségében megtekinthetők.

**Nyiregyháza.** (C s i z m á k s z á l l i t á s a.) A városi rendőri és szolgaszemélyzet 1909. évi mintegy 180 pár csizma szükségletének biztositására árlejtés hirdettetik. Az ajánlatok óvadékkal együtt j a n u á r 2-án d. e. 10 órájáig nyujtandók be Nyiregyháza város polgármesteri hivatalába. Részletes feltételek és ajánlati lapok a gazdasági tanácsosi hivatalban kaphatók.

### c) Adás, vevés, bérbeadásra.

**Budapest.** (P á l y a v e n d é g l ő b é r b e a d á s a.) A máv. Pozsony rendező pályaudvarán levő vasuti vendéglői üzletre 1909. február 1-től számitandó 5 évi időtartamra pályázat hir-

enged
ürköb
séghá
tartan
Bánat
kilom
tételel
hatók
**Zim**
közsé
donát
ható,
kisrés
kor. I
11 ór
ben t
ár 47
pénzz
megel
ság e
körjeg
A rés
zimbr
állami
nál és
meg,
detnek

Bardon Alfréd dr

a Hungaria Magyar Technikusok Egyesülete székháza és internátusa eszmei terve.

II. díj

MMÉEKözl

1942.7.2.1.

aszlóné
Békés

Bardon Alfréd dr

~~[illegible]~~ műegyetemi adjunktus.

A József-műegyetemen a szabadkézi rajzi tanszékhez intézeti tanárra nevezték ki a VII. f. osztba.

MMÉEKözl

1942. 120. l.

Bardon Alfréd

a székely huszárezred
laktanyájának homlok-
zati kiképzése terop.
I. díj

MMÉEKözl

1943. 16. l.




T.

# EUROPA

**film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.**

Budapest, V.,

**Visegrádi-utca 36.**

Bardon Alfréd

az OTI Hajdúszoboszlón
épitendő 100 ágyas gyógy-
házának terve.
Ingvétel

MMÉLKözl
1943.38.l

**könyv-, papir- és játékáru kereskedése**

Arany János-u 42. **NAGYKÁROLY** Telefon: 114.




5.

„Europa"

Lapterjesztő és könyv kiadó

Budapest

Vkor. Visegrádi-utca 36

Tóth és Komáromy nyomda, Nagykároly

Bardon Alfréd dr.

az Építőmesteri Képesítő Bizottság tagjává nevezték ki.

MMÉT Közl.
1943. 46. p.

Bardon Alfréd dr.

rövid

2

MMÉL Közl

1943.197.l.

(Tudósítás a választmány 1943. nov. 10. tartott rendes ülésről)




T.

# EUROPA

**film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.**

Budapest, V.,

**Visegrádi-utca 36.**

Bardon Alfréd dr

előadása a József mű-
egyetem Mérnöki To-
vábbképző Intézetében

Külső téralakítások
a görög és római épí-
tészetben. (2 óra)

MMÉEKözl 1944. 72. l.

HELYSÉG
Budapest.

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS
Baumgarten Sándorné

SZAKCSOPORT
Festmények.

KOR

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER
Liberale

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

TÁRGY
Kép.

MILYEN KÉP VAN RÓLA?

Bardon Alfréd dr.

Horthy István kormányzó-helyettes emléktáblájának ~~fervezéséért, továbbá a~~ MMEE kiadványának az 1943-évi első magyar szakfajtókiállításon való rendezé

MMEEKözl.

1944. 169. l.

séért egyleti ezüstérmet kapott.

B

MDK

Dr. Bardon Alfréd

~~házterv~~

munkáslakások terve

Építészet, 1942.

Bardon Alfréd

Máramarosszigeti szálló, fenti linoleum metszete
Közölve

Szépmüvèszet

Építészet.
1942. 1. sz.

(Máramarosszigeti szálló, színes linoleum metszet.)

Szobyva

(Bardon Alfréd)

l.

Építészet

1942. 71. ~~f~~ 75.0

(Képekkel)

Szépművészet

(-) A kolozsvári Mátyás király-tér rendezése.



BUDAPEST 7
42 III. 25-6
62 TB

[Bardon Alfréd dr]

l.

Építészet

1943 71. l.
72. l.
73. l.
74, 75. l.
76. l.

71–76. l. (P. G.:

A máramarosi vigeti városi nálló)

~~Építészet 1943~~

~~71–76 l.~~

(Képekkel és alapraj. nélkül.)

Exp. 19

Bardon Alfréd dr

l.

Epitészet (14.)
1943, 9, l. (Abrák-hal.)

Vargha László dr.

Székely huszárszázad – laktanya homlokzatának tervpályázata –

I díj

Bardon A.

u. a.:
~~Vargha László~~ dr
A székelyföldi mén-
telep tervpályázata.
Építeszet. 1943. 36-
40. l. (Ábrákkal)

II. díjat nyert

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K

1912. évi 15274 számv. sz.

VI. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Nagyméltóságu

br. Forster Gyul

Elnö

F. é. junius

Bardon Alfréd dr

Csiksomlyói Szent János
kápolna c.
(vizf. repr.)
kincs repr.
Építészet. 1943. 33.
l. c. ~~33. l. [illegible]~~ c.

<Bardon Alfréd dr.>

cikke

FILM-,

< ) Erdélyi építészet —
Korszerű építészet.

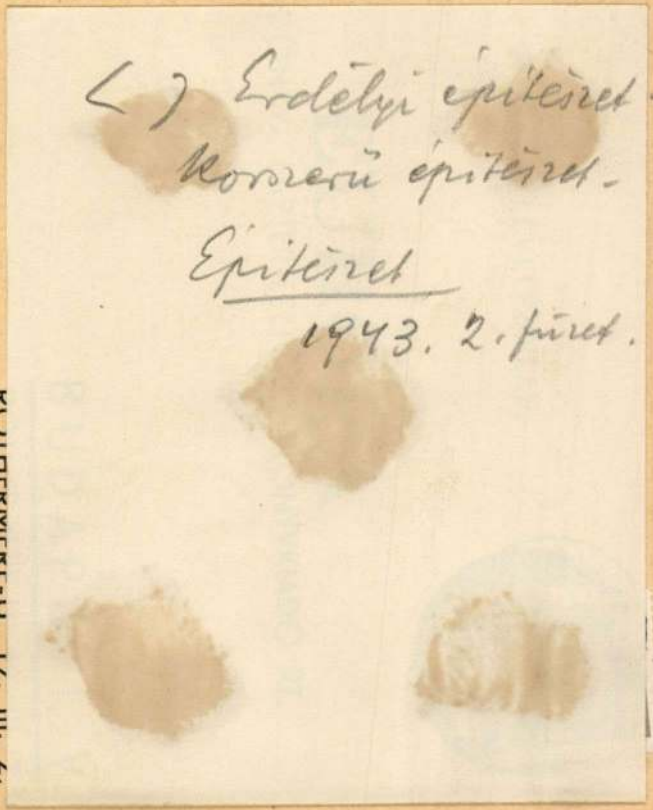

Építészet

1943. 2. füzet.

KÖTHERMERE-S. 12. III. 2.

# T. EUROPA RT.

Budapest.

Kérem további intézkedésig kiadványaikból az alábbi példányszámokat küldeni:

| | | | |
|---|---|---|---|
| Magyar Nemzet | 50 | | |
| Független Magyarorsz. | 25 | | |
| Film, Szinház, Irodal. | 8.5 | | |
| Képes Sport | 3 | | |
| Magyar Rejtvény Ujság | 4 | | |

SÁRKÖZY MÁRTON
dohány és ujságárusda
— NAGYBÁNYA —

< Bardon Alfréd >

cikke

< 7 Szentendrétől –
Visegrádig.
Építészet
1943. 9/– 96 l.

< Bardon Alfréd >

cikke

< > Templombelsői freskó a budapesti Szt. Domonkos-templomban. Építészet 1943. 107–110. l. képekkel.

Bardon Alfréd

l.

Építészet
1944. 20. l.

(A kerekhegyi üdülő-
szálló terv pályá-
zata, abszolvál.)

díjat nem nyert
a pályázatra

[Bardon Alfréd dr]

l. (Építészet
1944. 30/31. l.)

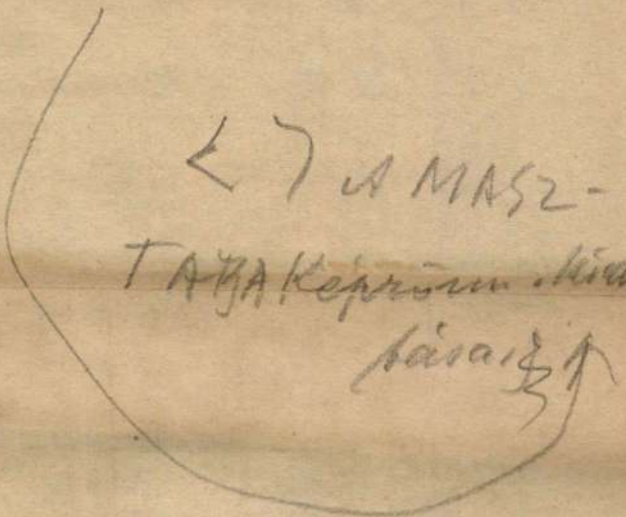

Bardon Alfréd

l.

Építészek

1944. 64. l.

(Képpel.)

IX



MDK

Bardon Alfréd

"A XII.Nemzetk.épitészi kiállitás az olasz sajtóban" c.cikke

Épitőipar-Épitőművészet 1931 évf. 62 l.

Bardon Alfréd dr.

tervezte az alábbi házat

Magyar Építőművészet

1943. 112, 113. l.

(Lakóház a Sashegyen, képpel és alaprazokkal.)

verzetben legközelebbi szent Mihály

kás szerint, megjelentek a bajvívók
irály és az országos rendek, a neme-
majd bolgár buzogányokkal a leg-
rfiasan és ellenségesen vívtak, míg
győzte a konvent vívóját, az utóbbi

oribb megnyilvánulása volt — ha
vatott a ritkább hadjáratokat, elő-
t az udvari élet hősi ábrándjaival,

sek is. Nagy Lajos nem egy győzel-
y a zárai békekötés, mely a Dalmát
rencrendiek sekrestyéjében folyt le
risano Péter, Gardenigo János és
Nagy Lajos szövetségeseit, Carrara
i grófokat, Can Grande II. veronai
képviselőjét, grófjait és nemeseit.
pélyes eskütételen. Kanizsai István
ite lovagrend, a királyi kancellária
s az udvartartás főbb hivatalnokai

odik velencei háborút befejező turini
se Diósgyőrben. A velencei követek,

MDK

Bardon Alfréd grafikus

Bardon Alfréd: Grafikai oktatás a Mesteriskolán
Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.1-2.sz. 31-32.l.

Bardon Alfréd

Assisi 1964.
Capri 1964. repr.

Vass Antal: Bardon Alfréd képei
Magyar Építőművészet 1969. 1. sz. 51. l.

Bardon Alfréd

kiállítása nyílt a Középülettervező Vállalatnál 1968. júniusában.

Magyar Építőművészet 1969. 1.u. 51.l.

Bardon Alfréd

20 éves oktató-nevelő munka után megbízatás mint a Műszaki Egyetem tanszékvezető tanárát. A Rajzi Tanszék vezetése. (1962-7). jelentős műemlékhelyreállító tevékenysége is.

Vass Antal: Bardon Alfréd képeiről
Magyar Építőművészet 1969. 1.4. 51. l.

Bardon Alfréd

hámos hefen járt külföldön: Dalmácia, Páris, Olano. Lengyelo. Főleg város és utcaképeket festett ott. Pantellel és olajpantellel dolgozik. Grafikát is ismert.

Vass Antal: Bardon Alfréd képeiről
Magyar Építőművészet 1969. 1. sz. 51. l.

M.D.K.

Bardon Alfréd, építész

és ifj. David Károly hőrös terve 1000 p-ös megvételben részesült a Margitszigeten építendő új strandfürdő [Palatinus] pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

szept. 24. sz. 4, old.

M.D.K.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

sz. old.

M.D.K.

Bardon Alfréd, építész

---

cégir második díjat nyerte el a főváros Szőlő- utca és Tímár utca sarkán építendő kislakásos bérház tervpályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

aug. 3. sz. 4. old.

M.D.K.

Bardon Alfréd, épitész

u. a.

az összevont első és második díjas epiket nyerte el a nagykanizsai adóhivatal terv. pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

ápr. 18. sz. 4. old.

M.D.K.

Bardon Alfréd, építész

terve második díjat nyert a Nagykanizsán építendő adóhivatal és pénzügyőri őrház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.
ápr. 18. sz. 4. old.

Bardon Alfréd, épitésztanár

M.D.K.

„sikerült alkotása a Mávag monumentalis csarnoka" az 1940-évi Nemzetközi Vásáron.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.

máj. 1. sz. 4. old.

M.D.K.

Bardon Alfréd, építész

Az egesített második és harmadik díjak egikét nyerte el a Hungaria Magyar Technikusok Egesületének párkáz - és internátus pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

ápr. 30. sz. 5. old.

M.D.K.

Bardou Alfréd, építész

első díjat nyert a Székely Hunnár ezred laktanyájának homlokzati kiképzésére kiírt teropályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1943. LXIV.évf.

jan. 28. sz. 6. old.

M.D.K.

dr. Bardon Alfréd, építés

terve 550 p-ös meg-
vételben részesült az OTI
hajdúszoboszlói gyógy házi
nak pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. évf.
febr. 27. sz. 4. old.

MDK

Bardon Alfréd

építész pályatervét 150 pengőért vásárolta meg a főváros.

A Munkaadó, 1932. szept. 14. 5 l.

Bardau Alfréd

Hírek.

Szabad Művészet Bp.
1956. jul.

MDK

Bardon Alfréd épitész

Cárdonyi J: Az Épitőművészek Szöv. őszi munkaterve.
Magyar Nemzet, 1955. szept. 14. 5.l.

Letenye (Zala)

R.k.templom, homlokzati órapárká
homlokzaton üres szoborfülkék. Li
tás oromfal. A nyolcszög három ol
háromboltszakaszos hajó, szentély
dag kettős golyvázott párkány. Os
pe Szentháromság. Baloldali mell
László szobraival, másik bal mell
ronát, rokokó keretben. A szószé
Épittette Szapáry Péter 1765-ben.

(Henrlmann Imre: Évi jelentés. A.

Bardon Alfréd

Lengyelországi útiképek címmel kiállítása nyílt
a Lengyel Kultúrában

Magyar Hírlap, 1970. III. 20. 8. l.

Bardon Alfréd dr.

építőművész kamarakiállítását ma nyitják meg a Harafias Népfront XI. Karintly Frigyes út 9 sz. alatti klubjában.

A nap hírei.

Magyar Hírlap, 1969. május 23. 8. l.

Bardon Alfréd

Alkotásával részt vett a római Magyar Intézet első kiáll.-án a Nemzeti Szalonban.

Ujság, 931.V.24.

Bardon Alfréd

A római Stefano Rotandó-ról készitett felvételi rajzai, a római Magyar Intézet első kiáll.-á a Nemzeti Szalonban.

M.931.V.24.

Bardon Alfréd

Tervrajzokkal, épülettervekkel szerepel a római ösztöndijas művészek kiállitásán.

N.U. 931. V. 24.

Bardon Alfréd

festőművész

Budai Szépművészeti Társulat - Őszi kiállitása - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.X.26.

Bardon Alfréd

Nemzeti Ujság 1939. április 30

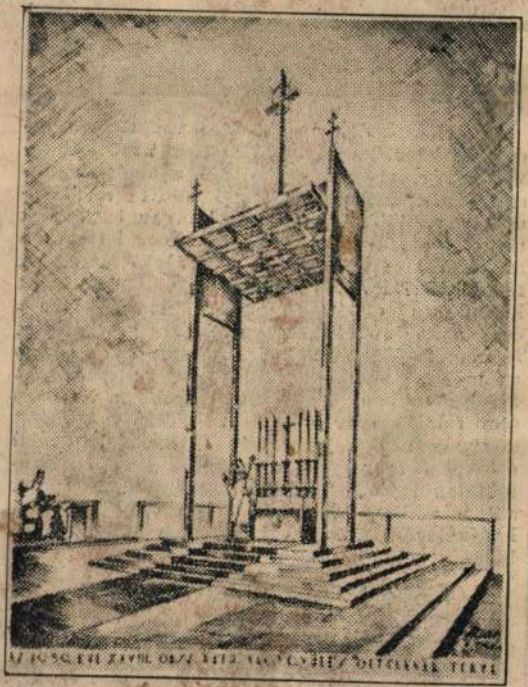

A Katolikus Nagygyülés főoltárának terve
(Készitette Bardon Alfréd műépitész)

Bardon Alfréd

Római felvételi rajzai, a római ösztöndíjas művészek kiállitásán.

P.H.931.V.27.

Bardon Alfréd

építész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - építészeti tervével szerepel.

Pesti Hirlap
1935.XI.16.

Bardon Alfréd

# A Hősök-terén állitják fel a katolikus nagygyülés diszoltárát

Az idei katolikus nagygyülés eseményeinek középpontja a Hősök-tere lesz, ugyanugy, mint a mult évi eucharisztikus kongresszuson volt. A nagygyülést rendező *Actio Catholica* vezetősége megbizásából *Bardon Alfréd* müegyetemi tanársegéd rövidesen hozzákezd a nagygyülés főoltárának az épitéséhez. Az oltárt a Hősök-terének közepén, a milleniumi emlékmütől és a Hősök emlékkövétől teljesen függetlenül állitják fel. Maga az oltár négy méter magasan fog állani a tér szintje fölött és az ókeresztény bazilikák oltáraihoz hasonlóan teljesen szabadon áll, hogy a hivők köröskörül minden oldalról láthatják. Az oltár fölött baldachin lesz és a nagygyülés keresztje 17 méter magasságban emelkedik majd a tér közepén. Az oltár körül három egymás fölötti sorban a papság foglal helyet, arccal a tér felé fordulva. Az egész épitmény egyszerü, nincs rajta semmi diszités, tisztán arányaival fog hatni. Az oltár körül elhelyezett padokon 26.000 ülőhely lesz, mig a tér szabadon levő részén ötvenezer hivő sereg helyezkedhetik el. *(Felvételünk a Képes Pesti Hirlapban.)*

Pesti Hirlap 1939. máj. 4

Méltóságos
Nagyságos **Asszonyom!** Nincsen többé rossz molyos haja, ha

# TARTÓS HULLÁMJÁT

nálam, a környék elismert fodrászánál csináltatja.

# TARTÓS HULLÁMOM



a legujabb eljárással készül, úgy lapos, mint spirális csavarással úgy, hogy egy próba meggyőzi Önt munkám kiválóságáról.

Molyos hajakra **VITÁL OLAJ** pakolás.

Vizhullám bármilyen estélyi fantázia és divat-frizurák 20 perces szárításssal készülnek.

Továbbá hajfestések az összes hajfestékekkel minden szinárnyalatban. Nagybecsü látogatását várva

Tisztelettel **NAGY M. FERENC** fodrász mester

**XI., BUDAFOKI-UT 51. (Lágymányosi-u. sarok.)**

Bardon Alfréd

Uti vázlat: Perugia
c. képe repr.

Képzőművészet
1933. 124. l.

# TÉLI KIÁLLITÁS

ÉS

# SZÉKELY BERTALAN

EMLÉKKIÁLLITÁS

# TÁRGYMUTATÓJA

NOVEMBER 17 — DECEMBER 29




ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
BUDAPEST, VÁROSLIGET, MŰCSARNOK

Bardon Alfréd

169. ÜVEGSZEKRÉNY, két ajtóval és

170. KÉTAJTÓS RUHASZEKRÉNY, oszloppal. Magyar, XIX. sz.

171. RUHASZEKRÉNY, háromajtós, szentélyalak. Magyar, XIX. sz.

172. NAGY KÖNYVSZEKRÉNY, dió

173. KÖNYVSZEKRÉNY, jávor, mah csavaros oszlop, homloklapján Pe

174. ADY ENDRE, Vér és arany. Bud

175. AESCHYLUS, The dramas of —. Translated by A. Stewart. — Oeuv Aláírásokkal és exlibrisekkel.

176. ALEXANDER BERNÁT, Shakesp léből. 8r. Finom bőrktsben. Szerző

177. ALKORÁN. (Magyarul. Kb. 1820.

178. ALMANACHJA, A magyar zsidó

179. ANDRÁSSY GYULA GR., Kinek b

## *b)* **Butorok.**

agonifa, faragott koronáján J M (Jászai Mari) monogramm
IX. sz.

nényfa, fazettált üvegbetéttel.

ér- és mahagonifa-keretben. Magyar, XIX. sz.

t diszü, hajlott lábakkal, tükrös hátlappal és vörös már-

ással.

fa, üveglappal.

lappal, az alsó berakott diszitéssel, a felső olasz márvány-
retekkel. Francia. Louis Philippe.

tes.

gyökérfa, hullámos körvonalu lapja négy páros-oszlopos lá-

ahagonifa. Magyar, XIX. sz.

Bardon Alfréd

Diákudülő a Balatonnál

Repr.

Györgyi ujmagy ép. II.

3. l.

T FÉNYKÉPEKET KÉSZÍTETTÉK:
PHOTOGRAPHIES — PHOTOS:

118, 157; Berger Rezső: 4, 32;
26; Borsós foto: 34—36, 91; Budai
o: 70; Eitler foto, Dorog: 158;
41; Haar foto: 45—50; Haynal
lka Tivadar: 1, 16, 17, 52, 53, 55,
33, 147—151, 160; Laub Juci: 118;
95, 112—115, 128; Marian foto: 22,
6—8; Máté Olga: 24, 30; Révész
idner Zoltán: 10—13, 18—21, 25—29,
—76, 82—87, 90, 92, 93, 99, 105—111,
142—145, 152—154; Schäffer foto:
Veres A. Pál: 40, 77—81; Waroline,
1, Zombory Vilmos: 156.

I don't think of decorating the frontage of b
experiments will remain very interesting and valuabl
were not apt to further development because they d
organically connected with the building, but being
attain decorative effects only. Instead of many dec
of some constructive elements in Hungarian style, a
bring out more expressively the national character,
it with a lucky hand and feeling.

It is doubtless, that it is impossible to form a
generations being necessary until such a style cristal

Conditions are different in the country, wher
buildings of quite original Hungarian character, — t
of the situations and necessities of the village lod
developed on modern city tenement houses.

At present we are only at the beginning in the
the trials, — just therefore I warmly greet this littl
endeavours on behalf the modern Hungarian Archi
formation. But examples already prove that our d
by their excellent feeling and earnest talent already
and added quite a lot of valuable creations to the

Bardon Alfréd

MAGYAR MŰVÉSZET
1930. 222, 224. l.
(Képekkel.)

Bardon Alfréd

épitésze

Róma, Hártetők c.

képe repr.

Gerevich Tibor: Római

magyar művészek.

Magyar Művészet

1931. 200. l. 211. l.

(Keppel.) –

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK
MAGYAR MESTEREK MŰVEIBŐL

CSÓK ISTVÁN, GLATZ OSZKÁR, FÉNYES A
PÉCSI PILCH DEZSŐ, SZÓNYI ISTV

A fentnevezett magya
egybetömörülve szépn
külföldön s eréven fe
vészet egy kétségtele
megvalósitása érdekéb
kézi szinezésü, sorsz
kőrajz gyüjtemény köz
papiron van nyomva s
mappák kereskedelmi i
ára 9 műlappal együtt
Midőn eme nem csekél
Nagyságod nagybecsü

MDK

Bardon Alfréd

Magyar Iparmüvészet 1939. 121.l.

Bardon Alfréd

építész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - építészeti tervével szerepel.
Itt ujból viszontlátjuk a fiatal építészgeneráció egyik legtehetségesebb tagjának a jamboreera készi tett főkapuját és üzletházát.

Uj Magyarság
1935.II.17.

M.D.K.

Bardon Alfréd, épitész

a Kiállitási bizottság és a Szervezőbizottság tagja.

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 20.old.

MDK

Bardon Alfréd épitész

5-8. A római S.Stefano Rotando felvételi rajza

Róma, Bartolomeo

Róma, Háztetők

Római Magy.Intézet ösztöndijas müv.-einek 1.
kiáll. N.Szal, 1931. máj. 11 1.

MDK

Magy. Rézkarcoló Művészek Egy. 25. kiáll.

Szalmássy Gal. 1948. febr.

MDK

Bardon Alfréd épitész

Capri

A Palazzo Falconieri udvari homlokzatának felvételi rajzai

Római Magy.Intézet ösztöndijas müv.-einek 1. kiáll. N.Szal, 1931. máj. 11 1.

MDK

Magy.Rézkarcoló Művészek Egy. 25. kiáll.

Szalmássy Gal. 1948. febr.

BARDON ALFRÉD

5 A római S. Stefano Rotando felvételi rajza.
Metszet a hossztengelyben.
6 A római S. Stefano Rotondo felvételi rajza. Alaprajz
7 A római S. Stefano Rotondo felvételi rajza. C-D metsz.
8 A római S. Stefano Rotondo felvételi rajza. Előcsarnok
9 Róma, S. Bartolomeo
10 Róma, Háztetők
11 Capri
12 A Palazzo Falconieri udvari homlokzatának felvételi rajzai

Nemzeti Szalon 1931

máj-jun

Római magyar intézet – osztöndíjas műveszeinek kiáll-




# NEMZETI SZALON
1931. MÁJUS—JUNIUS

Bardon Alfréd

építész

Kiállítva S. Stefano Rotondo (Róma) felvételi vázlatai, Palazzo Falconieri udvari homlokzatának felvételi rajzai 1916.

Gerrómaiösztöndíjasok

Ösztöndíjas tagja volt a római Magyar Akadémiának

477. Filippo Furini -

Élt Firenzében a XVI. század

Tancred és E

Balra úl a szőke fejedelm
fekvő Tancredet szemle
mezteleu Tancréd jobb
a vállán ejtett sebből (
s kardja hever. A vit
tartva ~~[illegible]~~ nag
a vállairól leeresztett
Hátul Argant holt
A középtérben balra,
vidék és az égbolt felhó

Vaszon, mérete
Az kamarac

486

Bardon Alfréd

1933 febr–márc. Kiáll
V. 21–24, 30–32.

Klebelsberg emlékkiáll Műcsarnok

Katalógus lapja
MA

EGYETEMI NYOMDA

31 nap **JANUÁR** 4. hét

| | | |
|---|---|---|
| 8 árnap | Beszerzések ártaja Borbélynak. | Piroska<br>*Piroska* |
| 9 étfő | | B. Margit<br>*Sára* |
| 0 dd | | Fábián, Seb.<br>*Fábián* |
| 1 erda | | Ágnes<br>*Ágnes* |
| 2 örtök | | Vince<br>*Artúr* |
| 3 tek | | Rajmund<br>*Zelma* |
| 4 nbat | | Timót<br>*Tádé* |

Bardon Alfréd MDK

Kiállitási torony az 1933.évi jamboree-n

Üzletváros főbejárata az 1933.évi jamboree-n

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Bardon Alfréd épitész

Lágymányosi út 16. Műcsarnok

1934. nemz. képz. kiáll.
472, 474

**3537. Domenico Th**

Sz. Kretában 1548-ban.

*Az angyali üdvözlet* (I

Imazsámoly előtt és ba
felhők közt megjelent Szentl
ki visszanéz, balját imakönyv
emelte és meglepetve hallga
angyalt. Ez utóbbi jobbjáva
virágzó liliomszálat tart. Már
és meggyszínű magas ruhát
kiterjesztett szárnyakkal ábrá
inget és sárga ruhát visel. A
kosár van kézimunkával és o
áll mezei virágokkal. Jelzése
*δοκυπυλος ἑ ποιδ«.*

Vászon, méretei 90·3 : 66·3
tett F. Kleinbergertől az 1907
szerint 19179·59 K-án (1169–
április 22-én (2025–907). —
1910 május 11-iki 9458–909 sz

Kifüggesztésére vonatkozó a
ban. 1910: VIII. 328 a). *Domen*
La Salutation angélique.

III

Vétel
1907

MDK

Bardon Alfréd, ép.

472. Kiállitási torony az 1933. évi jamboree-n.

474. Üzletváros főbejárata az 1933. évi jamboree-n.

Bp. Mücs.-OMKT. Nemz. Képzőmüv. Kiáll. 1934. ápr. 29.-jun. 17.
Épitészeti tervek. Kat. 2o. l.

MDK

Bardon Alfréd

Ybl E.: A Mücsarnok téli kiállitása. B.H. 1935. nov. 17. 10.l.

MDK

Bardon Alfréd

Jamboree üzletház

Jamboree főkapu

Templombelső

Templom terve

Jamboree kiállítási épület

Téli/ Kiállitás. Műcs. 1935. nov.

29.1.

29.1.

Bardon Alfréd MDK

Voloscai utca, vizf.

Mücsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Bardon Alfréd MDK

Jamboree üzletház

Jamboree főkapu

Templom terve, Templombelső

Jamobree kiállitási épület

Micsamok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Bardon Alfréd

1935. téli kiatt.

347–351. sz.

Jamboree üzletház
" főhajen

Templombelső

Templom terve

Jamboree kiállítási épület.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
586/1912
Ctr. VIII/5.

KÖZALAPÍTVÁNYI
KIR. ÜGYIGAZGATÓSÁG.
IX. ker., Csillag-utca 2.

10576. szám.
191 2.

A válaszban szíveskedjék
e számra hivatkozni.

A müemlékek ors

A selmeczi „
ternit müvek Hatschek Lajos" ~~a~~ c
tok ügyében, az 1912. évi junius
lékleteinek ./. alatti visszazár
ügyigazgatóság értesiti a tekint
leg feltehető az, mikép a vállal
tag, a munkálat elkészitésének e
megállapodtak,- mivel továbbá a
~~pintik~~ erősítik meg, hogy néhai Aigner Sá

MDK

Bardon Alfréd

Voloscai utca. Vizf. Mgt.

III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.1935.
Márc.24.-Máj.15. Műcsarnok. Kat. 18.1.

Bardon Alfred

Nemzeti Képzm. Kiáll
1934
472, 474

Kiáll. torony az 1933. évi jamboréen

Üzletváros főbejárata az 1933. évi jamboréen

U. d. 1935. 403 n

Voloscai utca. szf.

MŰEMLI... ...TSÁGA
275/912

Műcsarnok

Nr. dep. 27/1912

Nagyméltóságu Báró Ur!

Kegyelmes Uram!

Nem mulaszthat

köszönetet ne rebegjek azon szives

elősegitette a MüemlÉkek Országos B

dő kinevezésemet.Igérem , hogy a Bi

Egyben alázatta

mult évi müködéséröl szóló jelentés

Maradok

M

MDK

Bardon Alfréd

Malomvölgye Visegrádon, cer. diófapác

Szénaszállitás Visegrádon, kr.

Ernst Muz. M. Kisplaszt. és Graf. kiáll. 1954.szept.

30. 1.

Az Ért: e jel

Az új városháza.

Értekezések Beszámolók a Műszaki és Gazdaságtudományok Köréből. 1941. II. f.

~~Füzet~~. (Az 1940. dec. tartott ankét anyaga.)

Led

Bardon Alfréd dr

45– 47. l.

48 l.

45– 48. l.

Bardon Alfréd.

**Bardon Alfréd,** okl. építész, a rajzi és tervezési tanszék mellett.
XI., Bercsényi-u. 10.

tanasszeged

6*

majdadjunktus

Programmja / A m. kir.
József nádor műszaki és gazdaság-
tud. egyetem
az 1937/38. tanév
első félévére.
83 l.

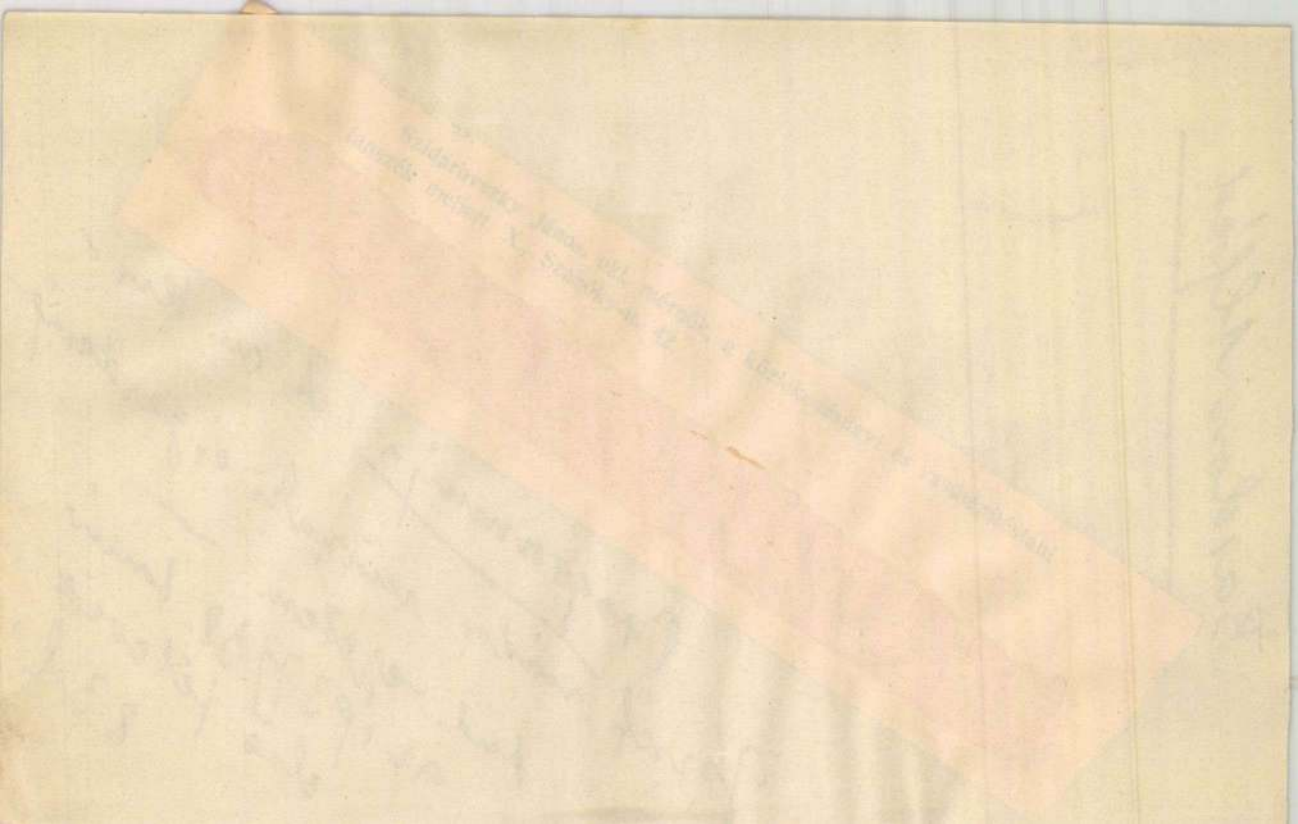

dr. Bardon Alfréd, építész-építőművész 2.) folytatás
Balogh István: dr. Bardon Alfréd.

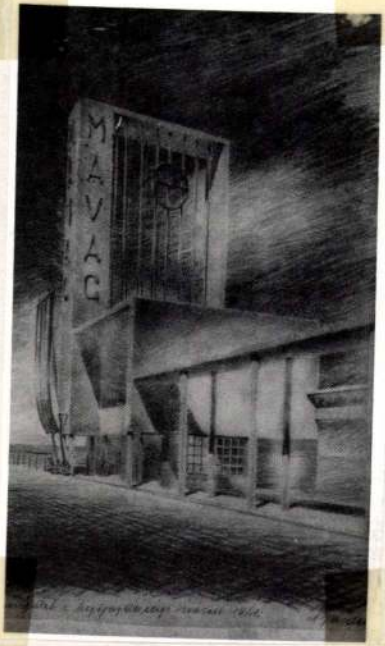


Bardon Alfréd tájrajza.

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5. szám.
57-old.

dr. Bardon Alfréd, építész-festőművész
Balogh István: dr. Bardon Alfréd.

3.) Folytatás.

Magyar Építőművészet, 1907, 4-5 szám, 57-old.

Bardon Alfréd rajzai

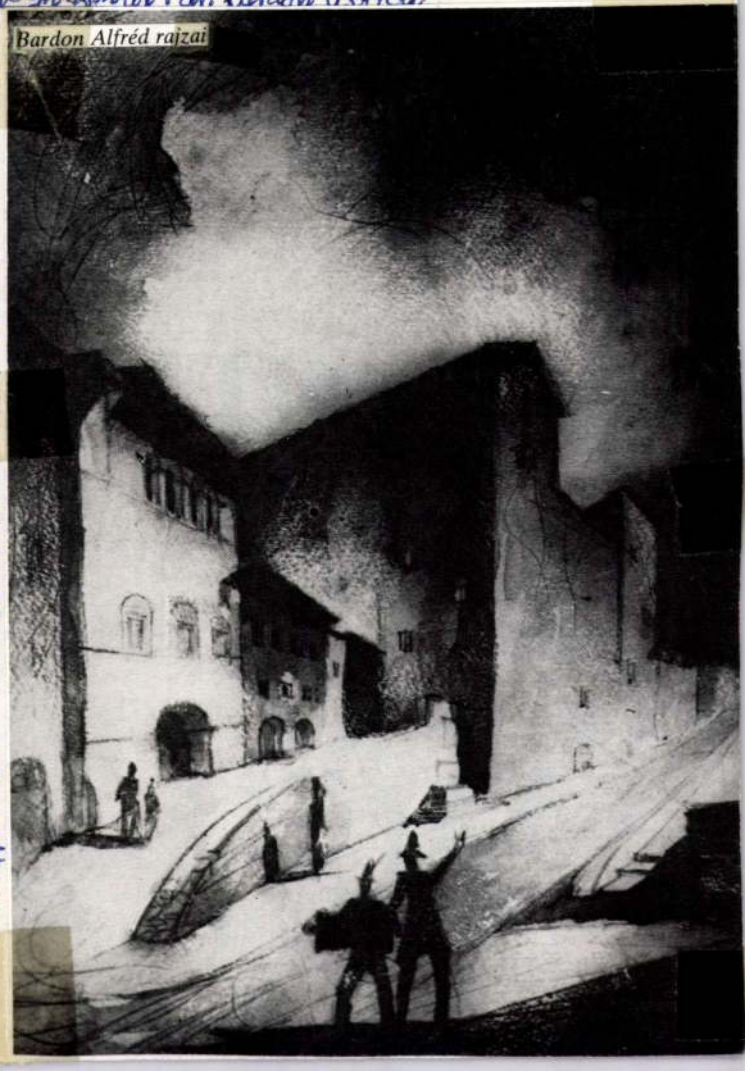

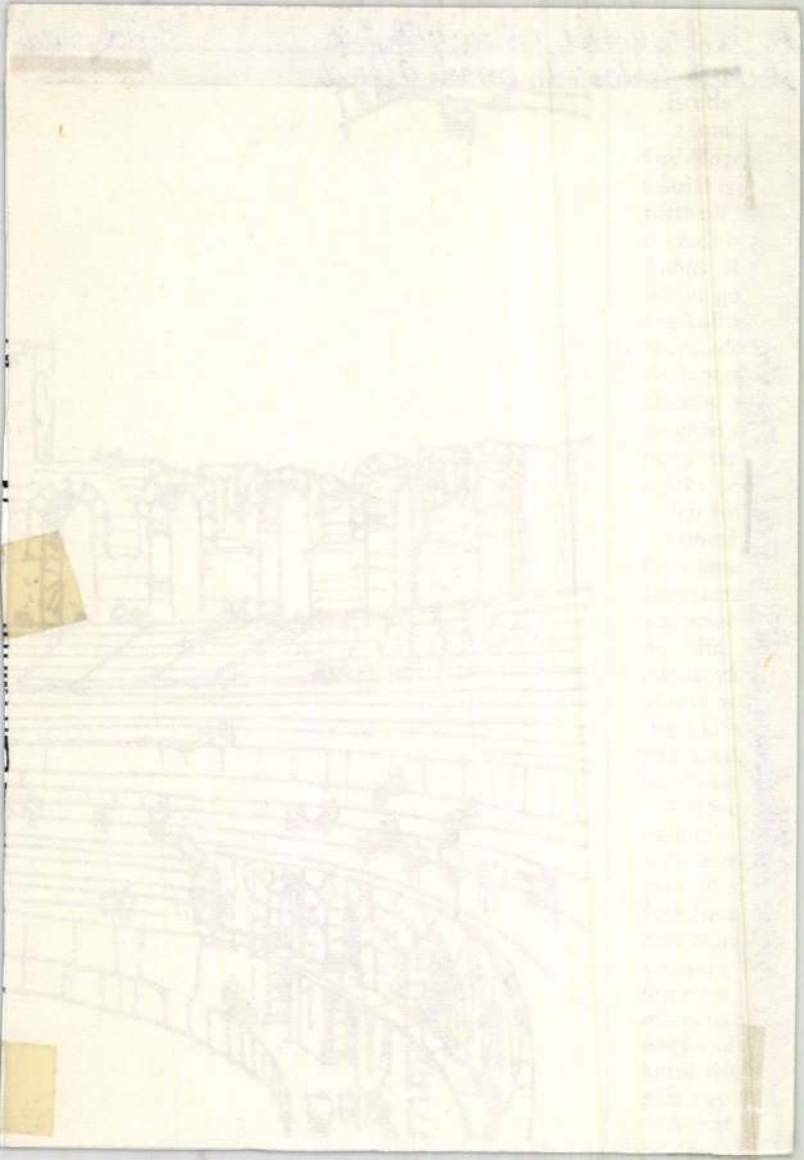

BARDON Alfréd

BICZÓ Tamás: Bardon Alfréd nyolcvan éves. -
Magyar Építőművészet, 1984.4.sz. 61.p.ill.

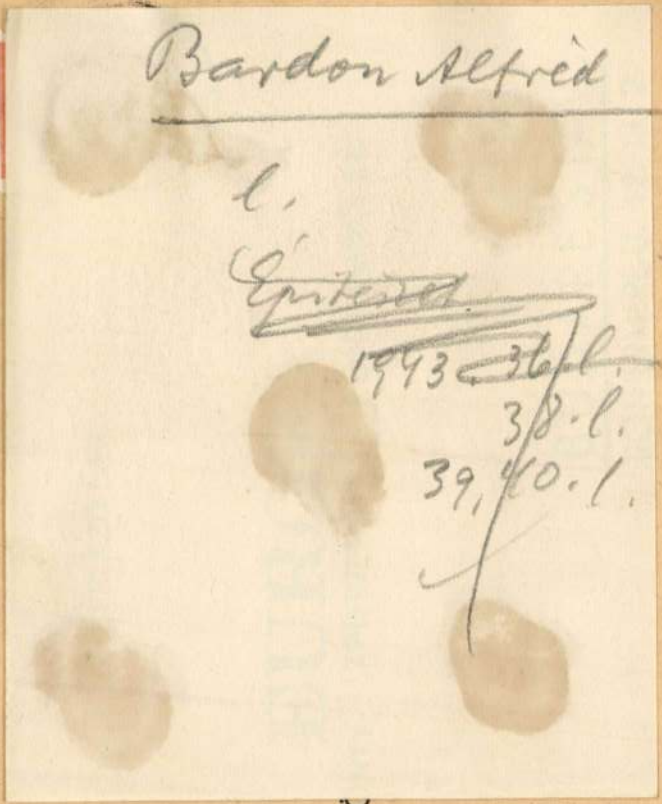

Bardon Alfred

l.

~~Épitésiet~~

1943. 36. l.

38. l.

39, 40. l.

FILM-, KÖ

T. EUROPA RT.

Budapest.

Kérem további intézkedésig kiadványaikból az alábbi példányszámokat küldeni:

| | | | |
|---|---|---|---|
| Magyar Nemzet | 200 | vasárnap | 150 |
| Független Magyarorsz. | 80 | | |
| Film, Színház, Irodal. | 40 | | |
| Képes Sport | 5 | | |
| Magyar Rejtvény Ujság | 10 | | |

A vasuti korlátozások miatt a Magyar Nemzet teljes 24 órával később érkezik ide mint eddig ezért voltam kénytelen a példányszámot redukálni.

Czakó Györgyné

aláírás.

M.Sziget, 1942 jan. hó 28

Bardon Alfréd dr

l.

Rajzoktatás:

1941. ~~II. 07~~ 2. 7.

14. l.

ágos Birottságának!

. Állatkerti út 1/a.

lt 16/921 sz. becses átiratára
gy az abban foglalt felszó-
ogom értesüléseimet kö-
lpéldányként megindi-
-számokból sajnos már

-tól
1933 a Budapesti
Miernoki Kamara
tagja.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
591/1912
Orsz. VIII/7

87436-1912. szám.

A Müemlékek Országos Bizottságának, f.évi junius hó 24-én 430. sz.a.kelt felterjesztésére, tudomása és megfelelő további eljárás végett megküldöm.

Budapest, 1912. julius 30.

A miniszter rendeletéből:

dr Majovszky Pál
osztálytanácsos

Bardon Alfréd dr

118-517
**Bardon Alfréd dr. ing.** okl.
építészmérnök, műegyet. adjunktus.
XI. Bercsényi-u. 10. 256-490

Bptaób, 1940. szept
" 1942 jan

149-096
Hányász János m. kir. postafor-
galmi dimak. II. Kiváry-u. 8.
159-169

Bardon Alfréd

~~lárd okv.~~

A Pesti Városháza

1937. 3. sz. 29. l.

(Két magyar építész sikere Konstantinápolyban.)

Igen tisztelt

f. hó 8ról kelt ut. so
is könönetet mondok kit
kifejtek addigi valamint jo
Itteni elhagyatottságunk
hogy mégis akadnak embere
nemozú helyzetünkkel, ö
meg nem vonják tőlünk
Nyugdíjügyem még m
fog még eltelni míg igazo

Bardon Alfred
tervezte a mára
marosi és csikose
redai városi
szállokat 1942. a
kereh. mini
mgb.

nister 1912.julius 3-án 83253.sz.a.
ztárhoz intézett rendeletének mása:

.ev.templom felvételi munkálatainak
0:/ K-t engedélyezvén, utasitom az
szeget a Müemlékek Országos bizott-
nyugtájára elszámolás kötelezett-
tárcám fent megjelölt alnaplójában

iteléül:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1965 OKT 7
PESTMEGYEI HÍRLAP

Bardon Alfréd

# Múzeumbaráti kör alakul Visegrádon

A visegrádi Mátyás király Múzeum a múzeumi hónap alkalmából „Múzeumbarátok külföldön jártak" címen rendez kiállítást, amely október 17-én nyílik. Bemutatásra kerülnek Bardon Alfréd jugoszláviai útirajzai.

A Mátyás király Múzeumban októberben nyolc előadásra kerül sor, ezek közül az elsőt kedden tartották. Héjj Miklós Olaszország múzeumairól beszélt. A következő előadó dr. Voit Pál lesz, aki pénteken este „Bécs és Ausztria múzeumai és műemlékei" címen tart beszámolót.

Megalakul e hónapban a visegrádi múzeumbaráti kör is. Alakuló ülésüket október 29-én tartják a Mátyás király művelődési otthonban.

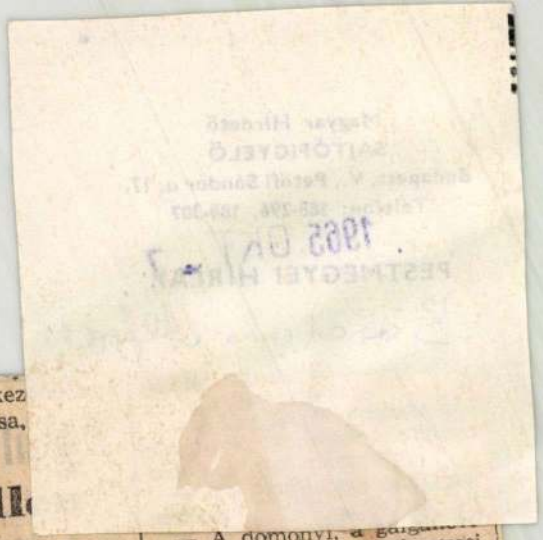

A *mátészalkai* ...
most ismét megkez
*pogácsasajt* gyártása,

**rozsda ell**

***letek korrózióvédelmét***

***ezet alakul***

— A domonyi, a galgamó-
zi, a hévízgyörki, a vácegresi,
a galgamácsai tsz-ekben.

— *A munka?*

— Általában paradicsom-
és paprikaszedés.

— *Hogy fizetnek?*

— A jobban jövedelmező
gazdaságok nem fukarkodnak,
sokat és gyorsan fizetnek. Míg
néhol 20 forintot alig kerestek

***Lengyel faházak Verőcén***

# HUNGA

A *Külkereskedelmi Minisz-*
*térium* ez évben *a* SZÖ-
VOSZ-szal egyetértésben ki-

Brardon Alfréd
és Dj David Harold

Közös terve

A Konstantinápolyi
Kikötő kormánybiztosság
1936. nemzetk. pá-
lyázatot hirdetett a
Konstantinápolyi Ki-
kötő átépítésére és a
kikötőben létesítendő
új állomásépület ter-
vezére 63 pályázó kö-
zül az ő termének ítélte
a zsűri a 2500 török
fontos első díjat

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K

191 2 évi 15273 számv. sz.

VI. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Nagyméltóságu

br. Forster Gyula

Elnök

F. é. juniu

# Bardon Alfréd

építész.

Szül. Érsekujvár 1904.

Oklevelet nyert 1927.

Névjegyzműegyetem 3. l.

a mnozaki tudomanyok

doktorává avatták

1940.

dem deren Betrag unserer Rechnung

Hochachtungsvoll.

D. Schreiber & Söhne

Klein. Gross.

Bardon Alfréd

építész hallgató

szamos rajza repr.

Megfagyott Muzsikus

1925.

Gosztonyi Gyulával

együtt az album szer-

kesztője volt.

Az irodalombol

kivetlen

Igen Tintelt c

Mult év Oktober havál
hogy a második Rejet /: Amo
eladnia. — Nevő pedig Rite
Karácsonykor Rifizetni. —

Mintán ez idő nerint
nagyon Kérem, Reggeskedje

( Bardon Alfréd )

könyve

( ) Korszerű szállodák
építése és berendezése
Bp. 1943. 22 l.

FÉNYKÉP, RAJZ

xp.1912.Szombat-
sz.

| | | |
|---|---|---|
| ...szombat | SZAKCSOPORT<br>Szármyasoltárok | ALCSOPORT |
| ...zepes | KOR<br>XVI. sz. | SZÁRMAZÁSI HELY |
| ...eglom | MÉRET | MESTER |
| | | SZEMÉLYI VONATKOZÁS |
| ...soltárok 5 drb | | EGYÉB ADAT |

...GMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

< Bardon Alfréd >

< > A Venus Genetrix
templom Rómában.
Bpest (1940) 8-r.
40 l. 16 tábla -

2042. Mino da Fiesole (?) isk

Mária a gyermek Jézussa

Derékon alól látható, k
előtte álló gyermek Jézust ta
megkötött ruhája bő ujjú és p
meztelen, jobb kezével anyján
tött nyakkendőjét fogja.

Magas dombormü, mérete
Vétetett 1901: X. 19-é

< Bardon Alfréd >

Könyve

< 7 A Venus Genetrix - templom Rómában Bp. 1940
40 l. 26 t.

Tsz.:

| Kelet | Beszélő neve (olvashatóan) | Hiv. | Magán | Inturb. | Kelet | Beszélő neve (olvashatóan) | Hiv. | Magán | Inturb. |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |

< Bardon Alfréd >
okl. építészmérnök
könyvei

< > A Venus
Genetrix templom
Rómában.

Bp. 1940.
Szerző kiadása
Garab-nyomda
Cegléd.

Fenti doktori
értekezése.

< Bardon Alfréd >

könyve

< > Korszerű szállodák
építése és berendezése.
Bp. 1943. 22 l.

SZARVAS

Bardon Alfréd

1942 ben a Műegyetem tanszéki székének vezetője lett, intézeti tanárként.

Szentkirályi Zoltán: Adatok a magyar építészképzés történetéhez. - Építud, 1971 /III/, 4.sz. 439-465.l.
464.l.

Bardon Alfréd

művein találkozunk a népi építészet alkalmazására irányuló kísérletekkel.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

891

M. D. K

BARDON Altréa építész

Vác, Székesegyház, kifestésének tervei
(1942.)

Dercsényi - Granasztói: Vác, Bp. 1960. 147-148. l.

Bardon Alfréd, építész- és festőművész

1. Etruszk templom és szabadtéri oltár rekonstrukciója. |repr.|
2. A palermói S. Cataldo templom boltozatrendszere. |repr.|
3. Cefalu, látkép |repr.|
4. Bardon Alfréd – Dávid Kárly: Az isztambuli kikötő nemzetközi pályázatának I. díjas terve, 1937. |repr.|
5. Visegrád, Zách Klára utca, Toll és ecset, 1957. |repr.|
6. MÁVAG kiállítási pavilon, Budapest. |repr.|

Magyar Építőművészet, 1984. 4., 61-old.

Bardon Alfréd

Okl. épitész

tanársegéd a szabadkéri
rajzi tanszék mellett.

Pr Józsefmúzeg 1938/39. II.

91. l.

# II.

A BÁNYA-, KOHÓ- ÉS ERDŐMÉRNÖKI KARNAK
SOPRONBAN AZ 1939. ÉVI OKTÓBER HÓ 15-ÉN
KÜLÖN MEGTARTOTT TANÉVMEGNYITÓ ÜNNEPÉLYÉN
MONDOTT

# BESZÉDEK.

Bardon Alfréd dr

építészmérnök, műszaki doktor, segédtanár a szabadkeži rajzi tanszék mellett.

Józsefnádor tájék

1940/41. 99. l.

nosa, a visói kerület volt országgyűlési képviselője stb., stb. 1933. évi május hó 10-én, életének 82. évében Sümegen elhúnyt.

A megboldogult földi maradványai a sümegi róm. kat. temető kápolnájában folyó hó 13-án, szombaton délután 3 órakor történő beszentelés után az ugyanott levő családi sírboltban fognak az örök nyugalomnak átadatni.

Budapest, 1933. május hó 12-én.

Emlékét mindig kegyelettel fogjuk megőrizni!

dr. Bardon Alfréd, építész és festőművész 1.) Folytatás.

Balogh István: dr. Bardon Alfréd

Bardon Alfréd rajza.



Magyar Építőművészet, 1987. 4-5 szám, 57. old.

BARDON ALFRÉD

Perkai 1995, 36 (1.sz.), 64 (70.sz.)

Bardon József

mint vármegyei gazdasági müszaki főmegbizott

MDK

közreműködött az 1919 jun 23-ról kelt határozat meghozatalában, mely szerint Esztergom város családi házhelyeket eszt ki.

55-56.o.

ZOLNAY LÁSZLO/szerk/: A Tanácsköztársaság napjai Esztergomban. Bp. 1960.

Bardon Katalin

Domonkos Jenő és Rajeska István két terve a Lakókörnyezet gyermeknevelési épületegyüttesének tervpályázatán /1967/ megvételben részesült. /Munkatársak: Kopecsnyá István, Siklós Mária, Vass Antal, Bardon Katalin, Cser Károly, Halmi Iván./

Magyar Építőművészet, 1968. 5.sz. 2. l.

Bardon Katalin

Siblós Mária, Vass Antal, Csernkárok, Halmi Iván mint munkatársai Brjeska István és Domonkos Jenő II. tervének mely megvételben (egyenenként 8.000 Ft.) rénesült.

Lakókörzetek gyermeknevelési épületegyüttesének tervpályázata 1967.

Magyar Építőművészet 1968. 5.sz. 2.1.

Bardon Katalin -

Siklós Mária, Koporányi István, Vass Antal, Iser Károly, Halmi Iván mint munkatársai Brjeska István és Domonkos Jenő tervének nagy megvételben (egyenenként 8.000 ft) vénesült.

Lakókörzetek gyermeknevelési épületegyüttesének tervpályázata 1967.

Magyar Építőművészet 1968.5.sz. 2.1.

Bardon Lajos

iparművész

tervezte az alábbi lakóház

belső berendezését -

Magyar Építőművészet

1943. 114. 115. l.

(Lakóház a Gashegyen,

képekkel.)

Az épületet dr.

Bardon Alfréd tervezte.

ei rubintoktól tündökölnek az ellenség
en tart egy szépen görbült és aranyból
zdagon van koronázva."
tt a címerek festői megörökítőjének.
delem címerképéből, vagy tartományok,
Herold a geldeni herceg szolgálatában,
kítette meg korának híres lovagjainak
chenwirt leírásával szemben bővebb.
ikben a magyar anjou-címer vörös és
sik részben veres alapon aranykoronás
a zöld halmon álló ezüst kettőskereszt,
három jobbranéző aranykoronás ezüst
rostélyú csöbörsisak fekete takaróval,
ezüst strucctoll között aranykoronás
nypatkót tartva.
akit Nagy Lajos oklevele egyízben
n ő a Képes Krónika miniátora, úgy
nylag pontos címereit is magyarázná.
tett, hanem hadipajzsokra alkalmazott
n Szent Lászlót, Szent Istvánt a kettős-

lakkal, a turullal jelölte, míg a többit
gy Buzád lovag fehér pajzsán fekete
ri nemzetség ősét hatágú aranycsillag-
nem a Hédervváriak, hanem a Hunt—
zolja a Hunt—Pázmány-család veres



Bardon Lajos: Önarckép



Benyovszky István: Nyilazók.



Bardon Lajos

Rát Sár 379-1

**Bardon Lajos ifj.**, épitő-iparmüvész. Született Érsekujváron, 1902-ben. Középiskolai



tanulmányait szülővárosában végezte, majd Budapesten az Iparmüvészeti Főiskolán Szablya-Frischauf Ferenc, néhai Szentistványi Gyula, valamint néhai Udvary Géza festőművészek tanitványai közé tartozott. Modern és finom stilusérzéke már növendék korában feltünést keltett, ugy, hogy meghivták a Budapesti Butoriparosok Rt. tervezőjéül. Több rendkivüli izlésről és szakértelemről tanuskodó interiőrt tervezett. Utóbb már mint önállóan müködő épitő-iparmüvész a legismertebbek közé tartozott. Müvészi kivitelü textilmunkáit messze az ország határain tul, még Amerikában is ismerik és vásárolják. Pikturáival és grafikai alkotásaival ugyancsak értékes sikereket aratott.



GYAR DÍSZÍTŐMŰVÉSZET TERÉN!

KNEK, RAJZOLÓKNAK, TERVEZŐKNEK,
LKÜLÖZHETETLEN SEGÉDKÖNYV!

# AGYAR
# RNAMENTIKA
# TÉNETE

: HUSZKA JÓZSEF tanár

művének célja a ma még élő népies magyar díszeknek
rtetni és a hunn-avar honfoglaló sírok emlékeinek,
ek összehasonlításával azoknak ősiségét kimutatni.
gének fényes tanújelét láthatja a mai nemzedék is,

szek összeállításával, szokatlan bizonyítási móddal
zdünk a homály ellen. Huszka művéből megtudhat-
Máriát »Boldogasszonynak«, miért van a magyar
vetünk a késsel megszegés előtt keresztet a kenyérre.

Bardon Lajos

butortervező

1922–25

Élmisk 1930. 811.

# ÁNT E

## festőmű

# EMÉNYE

## rcius 24-tő

**Belépőd**

: Schmidek Tibor dr.

Bárdos Annamária keramikus

Esztergomban a Zodiákus-klubban megnyílt Sigillum tárlaton szerepeltek művei: táljai, figurális munkái, gyertyatartói, tükre. „Bagoly" c. (említve)

-Csolnaki-: Fogalmazványok a jó közérzetről. Dalgozók Lapja (Komárom), 1974. okt. 15.

Bárdos Armandina keramikus
Esztergomban, az esztergomi képzőmű-
vészek díj tárlatán szerepel munkája,

Wellner Tibor: Esztergom, képzőművészet.
Dolgozók Lapja (Komárom), 1945. május 21.

1971 NOV

Bárdos Anna Mária

1021

DOLGOZÓ



BÁRDOS ANNA MÁRIA: BAGOLY

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720
DOLGOZÓK LAPJA
(Komárom)

SÁC

omány

ert

ekhez

A felsőfokú (egyetemi, főiskolai) oktatásban a számítástechnikai alapképzés a középfokon szerzett ismeretekre épül. Átmenetileg azonban, egy-két évig, amíg nem kerülnek ki tömegesen a középiskolákból olyan hallgatók, akik már részesültek számítástechnikai képzésben, természetesen „pótolni" kell a középiskolai anyagot is.

**Felnőttek az iskolapadban**

Az alapképzettségen túl

A ... szoro... habár ... gokból ... több bútor... ből sajnos, ... ellátók. Igaz ugyan, hogy a felszabadulás után az erdőgazdálkodás gyors fejlődésnek indult, és így az évente kitermelhető fa mennyisége megkétszereződött, de a felhasznált faanyag 50 százalékát mégis importból kell beszereznünk. A hazai termelés főként lombos faanyagból áll, ebből következően az import elsősorban fenyőgömbfa és fűrészáru.

Visszagondolva elődeink masszív, tömörfa bútoraira, és összehasonlítva azokat a mai lakások berendezésével, szembetűnő a bútorgyártásban végbement technikai forrada-



Bárdos Anna Mária

a Komáromi megyei képzőművészek Őszi Tárlatán „Bagoly" és „Tál" c. kerámiái szerepelnek. (anlítve.)

Jenkei János: Őszi tárlat – 1971

Dolgozók Lapja (Komárom) 1971. nov. 7.

Bárdos Anna

„Esztergomi tárlat, 1972" c. kiállításon „Vár-tál" kerámiája szerepel. (pulítve).

Jenkei János: Esztergomi tárlat, 1972.

Dalgozók Lapja Tatabánya, 1972. máj. 11.



Bárdos Anna

1968 NOV 15

1021

OK LAPJA

# Esztergomi hírek

## Fiatal művészek

Szombaton, 16-án délután alakuló összejövetelre gyűlnek egybe a városi könyvtárban Esztergom fiatal képző- és iparművészei. Sigillum néven alakítanak csoportot, melynek tagjai Bárdos Anna keramikus, Kaposi Endre festő, Kókay Krisztina textilterező, Süttő Ferenc keramikus, Szentessy László grafikus és Székely Ildikó ötvös és Székely Ildikó ötvös Kamara-kiállítást is nyitegyúttal, melyet Újvári műtörténész mutat be.

Magyar Hírlapíró
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
SAJTÓFIGYELŐ
Telefon: 188-296, 188-307
Kormányrom m. Dolgozók
Lapja

Bárdos Annamária

A dorogi József Attila Művelődési Központban közös tárlaton szerepelt.

Magyar Hirlap 1981/10/29/9

Baidos Amamária

Az esztergomi „Szigetem" Csoport tagja a művész.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Művészet, 1979. május – 36. lap.

Bárdos Annamária

Az esztergomi képző- és iparművészeti
Csoporthoz csatlakozott 1968-ban.

Mucsi András: Fiatal művészek kiállitása Esztergomban.
MŰVÉSZET, 1970.szeptember - 28.lap

Bardon Zoltán
/Ez azonos lesz Bardon Lajossal/

Iparmüvészeti lapok és eredeti plakátok

Országos Magyar Tárlat
az Uj Müvészházban, 1929.

Ø Bárdos Árpád

keramikus

l.

Közlerkiáll

192. l.

**OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!**

# Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
**És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?**
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
**Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!**

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Bárdos Árpád
[keramikus ?]

Főrénosi Lapok 1895. jan. 29., 329. o.
(Közgazdaság.)

Kalmár

MDK

Bárdos Artur

Müvészet VII.évf. 19o8. 73-82.

BÁRDOS ARTUR

"Irja hadnagy" szinpadképe

Magyar Iparmivészet, 1934. 74.old.

MDK

Bárdos Béla, tőjegyző

a szegdi muzeumot gyarapitotta hagyatékával: sok ősnyomtatvány, egy eredeti Corvina, egy olasz barokk kelengye-láda sok brokát gazdagitja gyüjteményeit.
Söt egy állitólagos Leonardo de Vinci -kép is van a hagyatékban.

Magyae Iparmüvészet. 1941. 1.sz.

Bárdos Rezső,

a „Fiatal Orosházai Festők Köre" – hex új emberek csatlakoztak, majd elmaradtak: V. Kovács Zsuzsa, Bárdos Rezső, Vágási Imre.

Born Miklósné: Jubileumi tárlat Orosházán. Békés Megyei Népújság, 1983 szept. 24. 5. old.

**Bárdos Istvánné**

MDK

A Székesfehérvári Városi Kulturotthon Ady-termében rendezett képzőművészeti és kerámiai kiállitáson szerepelt.

-B.-: Látogatás egy érdekes kiállitáson.

FEJÉRMEGYEI HIRLAP. 1958. dec. 10.

Bárdos Istvánné festőművész

neve említve

„Művészeti Zárlap az ostrégról
- Tolajban"

Ezzel magyarország
1971 június 20
7. old.

Bárdos Istvánné

a takaji Fehérvári Művészeti Hetek második találatán Schauerwald Rudolf- és Sándorfalvi Sándorral közösen részvett.

S.A.: Őszi beszélgetés a műtermében.

Fejérmegyei Hírlap, 1941. okt. 14.

magirva

Bárdos Jolán

1916.

Ki tud róla?

A Rajztanárok Egyesülete.

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
284 19 22 szám
Ér.: 922 ev VI/20 hó n.

Nevezett bizottsa
az ócsai ref. templom helyr
sa céljából és mint bizotts
nak megfelelő utiköltségek
Az, hogy nevezett
fizetési osztályt tölt be, j
kir. vallás és közoktatásügy
iraton hozott elvi jelentősé
detéseknél mindennemü uti il
az irányadó, hogy a kiküldöt
talos utazást.
Nem lehet kétséges,
állami felsőépitő ipariskolai
zottsági tag küldetett ki és
figyelembe vehető nevezettnek

Bárdoss Jolán

1912/13 - 1915/16

Ferkepszőmfőiskévk

66. l.

fő. sl. ifjusági

Kiáll. 1915-16

Zivatar utan of

Isaszegfelé of

Bárdos Deák Péter

24 óra:

1994. október 21., péntek KOMÁROMI

# Egy megrázó kiállítás gyönyörű képei

*Bárdos Deák Péter* bizonyára nemcsak a természeti tájak megörökítésével foglalkozik, de az egészen biztos, hogy fényképei gyönyörűek. Tökéletes szakmai tudásról árulkodnak felvételei azon a kiállításon, amit november 13-ig lehet megtekinteni a Komáromi Kisgalériában. Fotói ezúttal kivétel nélkül a Szigetközben készültek, s hűen tükrözik, hogy milyen volt néhány évvel ezelőtt, illetve milyen ma az az ötven kilométernyi dunai holtágrendszer, ami Pozsony és Győr között terül el. Összeállításának kétségkívül van politikai felhangja is, de a lényeg a természetvédelmen van, hiszen ezen a téren nemcsak Szigetközben vannak fontos tennivalóink. A megkapó tárlat felkiáltójelként hívja fel a figyelmet arra, hogy *ha a természet elpusztul, vele pusztulunk magunk is!*

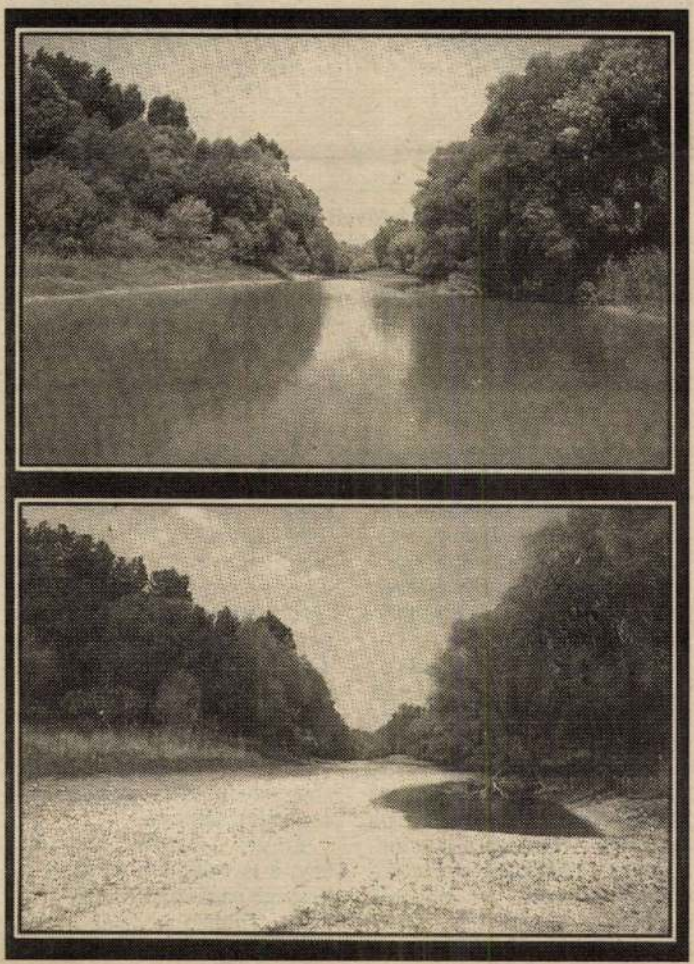

**Tejfalusziget környéke 1991 júniusában és 1993 májusában**

Hogy erről miért a szigetközi táj jutott elsősorban eszébe *Bárdos Deák Péternek*, arról az alkotó a következőket mondta:

– Kiállításommal a terület jelenlegi veszélyeztetettségét, valamint a környék meghatározó szerepét és elsődlegességét szerettem volna hangsúlyozni, ezért tudatosan mellőztem a tájjal együtt pusztuló, egyébként látványos madár-, növény-, és rovarvilág bemutatását. A képek kiválasztásánál nem törekedtem teljességre. Az a szándék vezetett, hogy a fényképfelvételeket nézők érezzék azt a hangulatot, melyet hajdanában érezhetett az ott élő, és az odalátogató ember.

Sajnos Szigetköz problémája mindenütt megtalálható, ahol a természet háborítatlan szépsége kerül ellentétbe a rövid távú, vagy a közösségek rovására kierőszakolt egyéni, vagy társadalminak beállított érdekekkel. Ezért száradt ki a tapolcai tavas-barlang, ezért válik fürdésre egyre alkalmatlanabbá a Balaton, s ezért nem tündöklhet régi szépségében a tatai Öreg-tó sem, immár évek óta.

Azt már *dr. Mészáros Ferenc*, a Magyar Természettudományi Múzeum Állattárának igazgatója írta le a kiállítással kapcsolatban, hogy: „Ha úgy döntünk, hogy meg akarunk maradni, a természet törvényeit nem sérthetjük meg, s erre érdemes lesz odafigyelni."

Mivel Komárom is a Duna partján fekszik, megkérdeztük *dr. Krajczár Gyula* polgármestert, hogy van-e városnak bármilyen terve a hasonló környezeti katasztrófák elkerülésére.

Megtudtuk, hogy igen, ezért annak ismertetésére a későbbiekben térünk vissza.

**Palásti Péter**

## lcvan alapító tag

# ti Egyesület

kifejezést, hogy közügyeket ille-
tek ilyen szép számmal össze a
ıost. Az alkalomszerűen már jól
ıgeni-dorogi kapcsolatokat most
viszony előkészítése állomása-
ilet szférájába tömörítik. Eseten-
sport, képzőművészeti, karitatív,
természetesen színes családi és
zefonódása előzte meg a hivata-

ismertette az alapító okiratot.
ján némi finomítást határoztak el
jd elfogadták és további hatósági
solták azt. Az egyesület lényege,
körök civil kapcsolatát tovább
erősítse. Gondolnak a német
bképzésére, diákcserékre, karita-
a, művészeti csoportok cserelá-
evetíti lehetőségét a mindkét fél
s gazdasági kapcsolatok kimun-

sület alapító tagjai az alapító ok-
., majd vezetőséget és munka bi-
ısztottak. A *Wendlingen-Dorog*
*t* elnöke *Szalay Ferenc*, titkára
dasági vezetője pedig *Galina Jó-*
ráti egyesület tagjai több terüle-
azdasági, kulturális, és karitatív
ban vehetnek részt. A munka-
őit az alapító tagok megválasztot-

# Dorog díszpolgárai

Dorog város képviselő-testülete az Oktatási és Közművelődési Bizottság javaslatára, széles körű társadalmi vizsgálat után *„Díszpolgár" és „Pro Urbe"* kitüntetést, illetve díjat adományozott.

Dorog város díszpolgára lett **Lencsés Sándor**, dorogi származású wendlingeni (Németország) lakost. A kitüntetést azért

# Hattyúk a Palatinuszon...



**A dorogi Palatinusz-tó kedvelt telelőhellyé vált: Rendszeresen itt vészelik át a telet és az idő jobbra fordultával mennek el a messze Északról érkező hattyúk. Rendszeresen 26-30 hattyú uszkál a halban gazdag tóban. A tél közeledtét jelzi, hogy ez a hatalmas gúnár már elfoglalta téli őrhelyét. A pecások etetik a hófehér vendéget – „aki" egyáltalán nem hattyú szelídséggel, hanem nagyon harciasan védi öblét.**

# Közelharcok, képviselők

A nagy ügyek sodrában olykor tehetetlenek vagyunk a lakosság mindennapi apró ügyeiért, jogainak érvényesítéséért harcoló képviselőink közelharcairól beszámolni.

Nem pótolja korábbi mulasztásainkat, csupán a kiélezett küzdelmek homokszemcséiből pergetünk.

*Palkó Gábor* alpolgármester a helyi telefontársaságot, az *EGOM–COM Rt.-t* ostorozta legutóbb. A társaság a telefonfejlesztési hozzájárulásokat korábban beszedte. Az emberek nagy része nem jutott még telefonhoz. Többen úgy vélik, a telefon jöttének ígérése sóhintés, hitegetés. Palkó Gábor szor-

saságot. *Weisz István* képviselő tolmácsolva körzete és önmaga megfigyeléseit kifogásolja, hogy a város több pontján, elsősorban a városközpont Hősök terén néhány állomás, közte a TV 1, TV 2 műsorok élvezhetetlenek. A képviselő a panaszosok jogos észrevételét továbbítva megkérdezi: milyen úton lehetne legalább a korábbi, „hagyományos" antennarendszert visszaállítani?

*Kövecs Károly* képviselő egy, a Fáy-telepről érkezett lakossági panasznak indult nyomába. Többen úgy vélik, hogy a telepen épülő gépkocsi karosszéria és fényező üzem zavarja majd nyugalmukat. A képviselő

JÁTÉKBAN A SZERENCSE!
SZERENCSEJÁTÉK RT.

# Tippel: Keszthelyi Róbert

*Keszthelyi Róbert*, a Komáromi FC megyei labdarúgócsapatának menedzsere. Két hobbija van, a munkája és a sport, ezen belül a labdarúgás. Vállalkozóként dolgozik, a Gasztro Kristály vendéglátó vállalat egyik tulajdonosa, a komáromi Béke Hotel vezetője.

*– Hogyan került kapcsolatba a sporttal?*

– Budapesten születtem, a Megyeri úttal szemben. Ebből következik, hogy óriási Újpest-szurkoló vagyok. Kiskoromban szinte minden Dózsa-meccsen kinn voltam, szorítottam a csapatért. Később Komáromba költöztem, itt él a családom is. Amikor tehetem

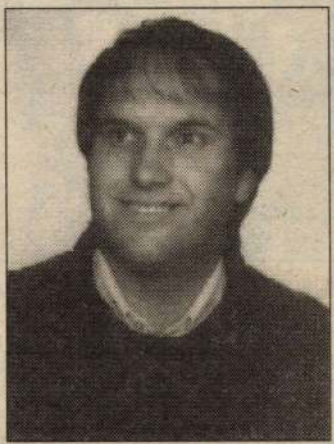

vagyok arra, hogy ebbe a körbe sikerült bekapcsolnom a határon túl, most Szlovákiában

Bándos Deák Péter

24óra : 1994. X. 20

Hírek, események

# Kiállítás a Szigetközről




**A Komáromi Kisgaléria 137. kiállításaként a napokban nyitotta meg Kaján Imre (középen) azt a tárlatot, melyen Bárdos Deák Péter (jobbra) csodálatos fotói azt mutatják be, hogy mily szép volt még a szigetközi táj 1988-ban, s hová lett a természet csodája az ember durva beavatkozása nyomán, a bősi erőmű megépítését követően, ami a Duna elterelésével járt együtt. A november 13-ig látható művészfotók nem politikai kisugárzásúak elsősorban, hanem dokumentatív jellegűek. (Felvételünk bal oldalán a házigazda, Ölveczky Gábor látható). Fotó: K.T.J.**

Bárdos József

a Kossuch céh
főnöke szá-
molt be az a-
lábbi jelentésben
a magyar üvegi-
par helyzetéről
az 1885. orsz. kiállí
tás alkalmából

Kel 1885

III. k. 2. f. 223 és
kv. A.

Nem értem, hogy lehesett ezt
a lehesetlenül megírt cikket
kiadni?

**VASÁRNAP**

**26**

Kath. A. Farsangv.
Prot. Sándor

Ógörög Február 13. Vajh. v.
Izr. Sebat 30. Ros Khodes

**HÉTFŐ**

**27**

Kath. B.Báthory L.
Prot. Ákos

Izr. Adar 1. Ros Khodes

**KEDD**

**28**

Kath. Román ap.
Prot. Elemér

Fleischer Wiesbál a mai napra küldendő
válaszolt a Mult héten III/23 1/..

**SZERDA**

**1**

**MÁRCIUS**

megirva

Bárdos Lajos

mezőkövesdi
szürnabó
Miskolcról Erdélt
idé

Györffy szür
165. l.

1024

*HÁBORITÁS VAGY HÁ-BORITÁS?*

*Bárdos Lajos rajza.*

Bárdos Lajos

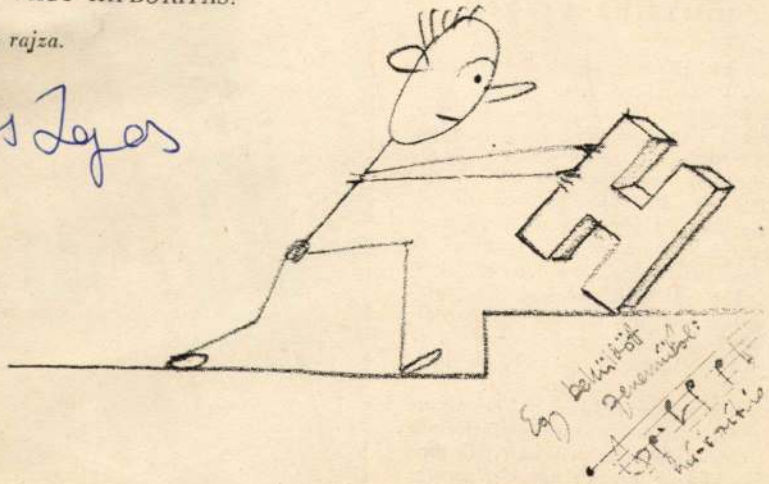

# Magyar muzsika a jégen

Almássy Zsuzsit két „iskolagyakorlat" között találtuk a budapesti FAZEKAS Gimnázium folyosóján. A jégpálya sokszoros bajnoknője kék iskolaköpenyben sietett a III. b. osztály felé, mosolya azonban a tv képernyőjéről ismert derűs téli perceket idézte. Megkértük, meséljen egy kicsit mozdulatainak elválhatatlan kísérőjéről, a muzsikáról.

— Erkel Ferenc: Dózsa György című operájának részletére futottam kürjeimet az idei évadban. A magyar muzsikának sikere volt mindenütt, ahol csak felhangzott. Ma már általános szokás a jégen nemzeti zenére futni, táncolni. Ruhám magyar díszítései messziről V-betűt mutatnak, mondták is kollégáim, hogy Victoria azért is szegődik mellém...

— Büszke vagyok erre a ruhára, a Fóti Gyermekváros ajándékára. Élménybeszámolót tartottam [illegible] egyszer, s megakadt a szemem az egyik pin[illegible] virágdíszein. A kedves nevelők, gyere[illegible] hogy ráhímzik egy jersey-ruhára. [illegible]ánok, búzavirágok, szek-

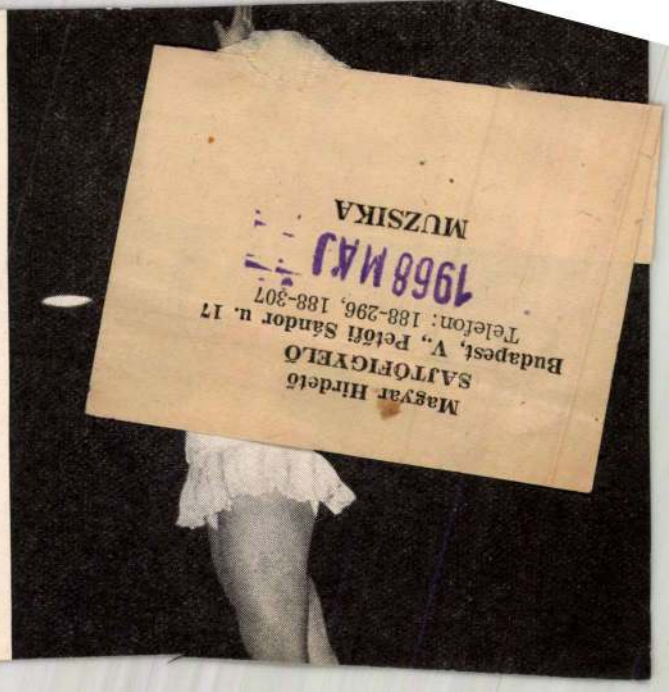

J Bárdos Magda

keresk. tanf.
el. isk. tanítóképző
1 iparr.
női rajztanf.
tanár Csizik Gyula
8 hónap. jeles
Iparrajziskola 1909

kori »barbaricum«-ban fekszik, v
rendes castrumból, illetve ann
hurcolták oda, ami a Duna-Tis
fogadhatónak látszik.

A többi román stílusú bátn
mellett szorosabb összefüggése
formák között természetesen ne
között ülő áldó Üdvözítő ősk
idegen forrásra nem kell, hogy

Egészen más a helyzet a r
székesfehérvári székesegyházról
egy része az ottani püspöki parl
akad Herkules ábrázolása, egy
történetéből stb. A töredékek n
egyszerű építőanyagként szerep
világra.[64]) Köztük volt egy fara
rómainak, talán sírkőjelenethez
ki nem derült, hogy az antik for
van dolgunk, aminőt legfeljeb
és a 13. század más campániai sz
Alföldi András barátom figyel
értékes útmutatása mellett az

Római sír- vagy szónok-sz
torzója ez (4., 5. kép), mely
míg balja védően az előtte álló
és bal vállrész, továbbá a lába
törve, de a fiúalak a láb kivétel
Ami az egész csoportnak az e
hatást kölcsönöz, az a római sí
keztető beállításon kívül elsősor

Bárdos Sándorné

és Kalo Istvánné népművészet mesterei,
Diósgyőri József népművész és még 13 pályázó
nyerte a Kisjankó Bori országos hímző ~~kiállítás~~
pályázat díjait. (Megyei művelődési hír)

Kulturális krónika (Kisjankó Bori)

Magyar Hírlap. 1968 augusztus 11 G. C.

BÁRDOS SÁNDORNÉ /

secski hímnőasszony, a népmű vészet mestere, a Kis Jankó Bossi hímnőpályárat egyik nyertese (1968 aug, Derőlövesd)

---

Pest Megyei Hírlap, 1968. aug. 11.

/4

MDK

Bárdos Sándorné, népművész

Recski hímzőasszony.
Kis Jankó Bori – díjat nyert.

– Kiosztották a Kis Jankó Bori-hímzőpályázat díjait 12.

Népszabadság, Bp. 1968 aug. 11.

Bárdos Sándorné
recski himzőasszony MDK

"A népművészet mestere"

címet nyerte el.

K.I. : A népművészet mestereinek találkozója.
Szövetkezeti Hirlap. 1962 aug. 30.

BÁRDOS Sándorné himző M.D.K.

né pmüvészet mestere kitüntetést kapott

/ g.i.ß Kiváló népmüvészeket tüntettek ki

Magyar Nemzet 1962. augusztus 19. 13 .l.

Bárdos Salamonné
hímző

M.D.K.

Augusztus 20. alkalmából
a „Népművészet Mestere" címet
kapta.

—— : Kiállítatás
Művészet 1962. október — 48 lap

mdk

Bárdos Sándorné Tóth Ilona

hímző népi ipar művész (42 éves)

A hagyományos hímzések korszerű alkalmazója, a recski hímzőrészleg vezetője.

Szták:

Domótor Sándor, Martin György, Dr. Rossa Ernő, U. Varga M.

A „Népművészet Mesterei" között Melléklet

Népművelés, 1962 10. sz 3. l

Bárdos Sándorné Tóth Ilona, MDG

[Bordás ???]

népművész
hímzőasszony

A recski hímzőasszony a „Népművészet mestere" címet kapta.

[„Megy a juhász szamárom" c. riportban Bordás Sándorné néven szerepel.]

— : Kitüntettek nyolc népművészt 12.l

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. aug. 18.

Bárdos Sándorné, népművész 7 Dh

A recski Limzőasszony a Népművészet Mestere kitüntetést kapta.

–: Kiváló népművészek kitüntetése

8. l.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1962. aug. 19. [Vidéki]

mak.

Bárdos Sándorné hímzőasszony

recski hímzésű terítői fehér alapon fehér szálszámolásos, nyersvászon alapon piros hímzéssel készült.

M. Varga Marianna. A Népművészet Mesterei kiállításán

Népművelés, 1963, 11. sz 34. l

Bàrdos Tamás

Műcsarnok diákpályázatán Balló Ede díját nyerte.

Bón. 933. II. 22.

# Bárdos Tamás

Műcsarnok diákpályázatán Balló Ede díját nyerte.

NM.933.T.22.

Bárdos Tamás

Műcsarnok diákpályázatán Ballo Ede díját (50.- P.) nyerte.

M.933.II.22.

Bárdos Tamás (gyak. középisk. VIII. o).

Műcsarnok diákpályázatán Balló Ede díját nyerte.

PH. 933. II. 22.

M.D.Y.

Bardos Lottán
festő - tanár

Akvarelljat állitotta ki a
tarlaton.

Lippereszky István: Megmozdultak Komló képzőművészet
Dunántúli Napló, 1957 szeptember 4 - 3 lap

MDK

Bardos Zoltán

tanár

Akvarelljeit mutatta be.

Lippenszky István: Megmozdultak Komló...

Dunantúli Napló, 1957. szept. 4-3 lap

BÁRDOSI BÉLÁNÉ, épitész

---

Aszombathelyi felszabadulási emlékmüvet Heckenast János tervezte. A kiviteli tervek 1969. marcius végére készültek el. Epitész és parktervező Heckenast volt. Epitész munkatársai: Bardosi Bélané és Szentmihalyi Judit voltak. 215. old

PÉTER LAJOS: A felszabadulási emlékmü tervezése és kivitelezése 210. old

VASI SZEMLE, XXIV. évf. 1970. 2. szám, Szombathely

BARDOSI BELANE, épitésztechnikus

---

Szombathelyen az uj Savaria filmszinház épitése. A cikk ben közölt rajzos abrakat Bardosi Bélané és Czika Maria épitésztechnikusok készitették Heckenast János épitész mérnök iranyitasaval, mindnyajan a VASITERV munkatarsai 493. old

HECKENAST JANOS-MATIS LAJOS: Az uj Savaria filmszinház és a belvaros rekonstrukciója 481. old

VASI SZEMLE, XXVII. évf. 1973. 4. sz. Szombathely

Bárdosi Imre MDK

Virágok, gouache

Műcsarnok 1960. Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

BÁRDOSI József

MÜVÉSZETI IRÓ TAGFELVÉTEL 1991. junius 18.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Bárdosi József<br>Szentendre | 35 éves | ETKF rajz-népmüvelés tagozat<br>ELTE Bölcsészkar<br>87. óta dolg. a váci Tragor Ignác Muzeumban | szakdolgozat: Magyar naiv müvészet<br>évente 4-5 kiállitást rendez, kortárs müvészettel és müvészet elméleti problémákkal foglalkozik | |
| Galavics Géza<br>Budapest | | MTA Müvészettörténeti Kutatóintézetének munkatársa | kiállitásmegnyitók, televiziós müsorok, müvészettörténeti összefoglalás, napilapcikkek kiállitáskritikák | |
| Klaniczay Julia<br>Budapest | 37 éves | ELTE-tanári diploma<br>77..óta az Akadémiai Kiadó idegennyelvü szerkesztőségén dolgozik | Dévényi István javasolja felvételét | |
| Simon Magdolna<br>Kecskemét | | ELTE müvészettört. szak 1980.<br>82. óta dolg. Kecskeméten | 82. 83. Cifrapalota felujitása és Képtárrá alakitása, itt az állandó kiállitást Bánszky Pállal rendezte.<br>83. óta vezeti az intézményt | Benes József<br>dr. Bánszky Pál javaslata |
| dr. Szilágyi András<br>Budapest | 43 éves | ELTE Bölcsész Kar müvészettörténet és francia szak<br>72. óta az Iparmüv. Muzeum müvészettörténész muzeológusa<br>87. óta tudományos főmunkatárs | középkori magyar ötvösmüvészet<br>76. 78. Nagytétényi Kastélymuz. "Reneszánsz és barokk kisplasztikák", 84. Az időmérés története, 85. Müvészet és mesterség<br>89. Barokk és rokokó<br>publikációk a felsorolás szerint | Rózsa Gy. javasolja |
| Timár Katalin<br>Budapest | 29 éves | ELTE Bölcsész Kar, angol-müvészettörténet szak<br>jelenleg angol nyelvtanitással foglalkozik | 86. óta dolgozik Galántai György ARTPOOL Archivumában<br>előadás-sorozatok<br>FMK képzőmüv. szekciójának volt vezetője<br>1990. óta titkárként tagja a Media Research csoportnak.<br>irásairól a felsorolás szerint | |

BÁRDOSI József

P.SZ.J.: Hogyan rontsunk esélyt? : Ki ne maradjon: január. = Népszabadság, L.évf. 1992 január 28. 9.p. és ill.

Bp.,MNG, Studio'91, 1991



BÁRDOSI JÓZSEF

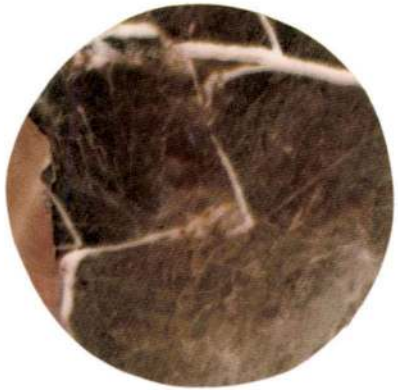

A TRAGOR IGNÁC MÚZEUM
MEGHÍVJA ÖNT
A VÁCZ VOCEM VIDEO
LABORATORIUM
(BÁRDOSI JÓZSEF, CS. NAGY
BALÁZS, DOMIÁN GYULA, GAÁL
JÓZSEF, KETTŐS TAMÁS, KOPASZ
TAMÁS, MIKLÓS ÁRPÁD, SZABÓ
SÁNDOR, SZURCSIK JÓZSEF)
MEGISMERHETETLEN
TÁRGY
C. KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA,
1999. OKTÓBER 6-ÁN, 18 ÓRÁRA
A GÖRÖG TEMPLOM KIÁLLÍTÓTERMÉBE.
ELHANGZIK
A 3VLAB ZENEPERFORMANSZA.
TÁMOGATÓ
A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP.
A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
NOVEMBER 7-IG, HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL
10 ÉS 18 ÓRA KÖZÖTT.
2600 VÁC, MÁRCIUS 15. TÉR 19.

TRAGOR IGNÁC
MÚZEUM
2600 Vác, Múzeum u. 4.
Telefon/fax: (27)-315-064

99 IX.30

MAGYARORSZÁG
0027
FORINT

Nyomtatvány

SINKOVITS PÉTER
ÚJ MŰVÉSZET
Budapest
Báthori u. 10.

1054

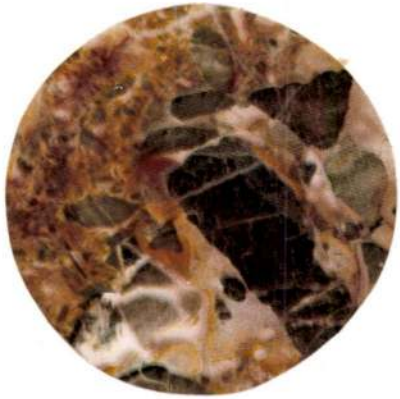

A Tragor Ignác Múzeum
meghívja Önt
A VÁCZ VOCEM VIDEO
LABORATORIUM
(Bárdosi József, Cs. Nagy
Balázs, Domián Gyula, Gaál
József, Kettős Tamás, Kopasz
Tamás, Miklós Árpád, Szabó
Sándor, Szurcsik József)
MEGISMERHETETLEN
TÁRGY
c. kiállításának megnyitójára,
1999. október 6-án, 18 órára
a Görög Templom Kiállítótermébe.
Elhangzik
a 3VLAB zeneperformansza.
Támogató
a Nemzeti Kulturális Alap.
A kiállítás megtekinthető:
november 7-ig, hétfő kivételével
10 és 18 óra között.
2600 Vác, Március 15. tér 19.

TRAGOR IGNÁC
MÚZEUM
2600 Vác, Múzeum u. 4.
Telefon/fax: (27)-315-064

99 IX.30

MAGYARORSZÁG
0027
FORINT

Nyomtatvány

PATAKI GÁBOR
MTA MŰv. Kcsop.
Budapest
Úri utca 49.

1250

# Ecsetvonások

## a magyar ugaron

SOMOGYVÁRI D. GYÖRGY

Kendlimajor picinyke település a zalai lankákon, még a nevét is vitatják. Vannak nyakas helybéliek, akik következetesen Sándormajornak hívják. Ám a történet szempontjából ez lényegtelen. Egyikük sem szerepel az országos térképeken. A major közigazgatásilag Kisrécse községhez tartozik, mintegy kilenc kilométerre Nagykanizsától. Autóval tíz perc, mégis úgy tűnik, a világ eldugott sarkában vagyunk. Nincs falu, nincs kocsma, nincs posta. E díszletek hiánya ideális létet teremt a megszállott vendégművésznek. Aki egyszer ide belép, a két hét alatt ritkán hagyja el a majort. Tökéletes az elszigeteltség. Cigaretta kell? Majd ha „Zolifőnök" beugrik Kanizsára...

*

Laci bácsi, a belsőépítészettel foglalkozó vállalkozó az akadémia öregépületében született, ott élt húszéves koráig. „Három tulajdonossal és harminc évvel később" visszavásárolta hétvégi háznak, s elkezdte bővíteni. A major abban az időben halott volt, az emberek megöregedtek, az ifjúság vándorútra kélt. Laci bácsi, ahogy egy nyugdíj felé közeledő, városivá váló polgárhoz illik, a családra váró nyugalom éveire gondolt. Kiköltözött, innen irányította üzletét, s azon törte a fejét, miképpen lehetne feldobni a helyet. A megoldást egy elejtett mondat kínálta.

Zoltán, aki a festészet mellett belső tervezéssel is foglalkozik, munkaügyben látogatta meg a majort. Körülnézett, és csak ennyit mondott: „Milyen jó művésztelepet lehetne itt csinálni."

Laci bácsinak két perc kellett, hogy eldöntse, márpedig így lesz. 1998-at írtak ekkor. Egy évvel később kitárta kapuit a megálmodott nemzetközi művészeti akadémia. A jelige kezdettől fogva ez: „Művészeti kurzusok mindenkinek!"

Zoltánnak volt már e téren gyakorlata – s főleg elképzelése. 1993-ban Ausztriában, az Elő-Alpok egyik csúcsán, egy százötven éves faházban alapította meg első nemzetközi táborát, az öt évig működött. Amikor a művészház részben leégett, nem tudta újrakezdeni.

Kendlimajorban az idén a 13. művészeti tábort rendezték meg, negyvenketten vettek részt rajta, tizenkét országból.

„A világban él kétszáz művész, aki rendszeresen visszajár – mondja Ludvig Zoltán. – Évente kétszer jövünk össze, van nyári és téli csoportunk. Alkalmanként két hetet töltünk együtt, a kurzus végén jelmezbált rendezünk. A téli találkozó a bensőségesebb, általában csak a kemény mag van jelen."

Mi van a marketinggel? Honnan tudják a képzőművészek, hogy Kendlimajor a világon van?

„Nincs hirdetés – mondja Laci bácsi –, a lista kizárólag meghívásos. Nem akarjuk, hogy a tábor ellaposodjon, felhíguljon."

Aki bevált, bírta az együttlétet, „a másik bőrének a szagát", azt újra meghívják. Alapfeltétel a tolerancia. Festők, szobrászok és keramikusok európai színvonalon dolgoznak, művészeti vitákat folytatnak, s ami a legfontosabb, mindenki tanul valamit a másiktól. Alkalmuk van felmérni a kortárs képzőművészet jelen helyzetét, s amikor hazamennek, e szerint tanítanak saját műtermeikben, iskoláikban. Kendlimajor így vált vérbeli alkotóműhellyé.

*

A festők magányos emberek. Erre a két hétre a kíváncsiság hozza össze őket. Mifajta szerszámokkal dolgozik a másik? Miféle technikával

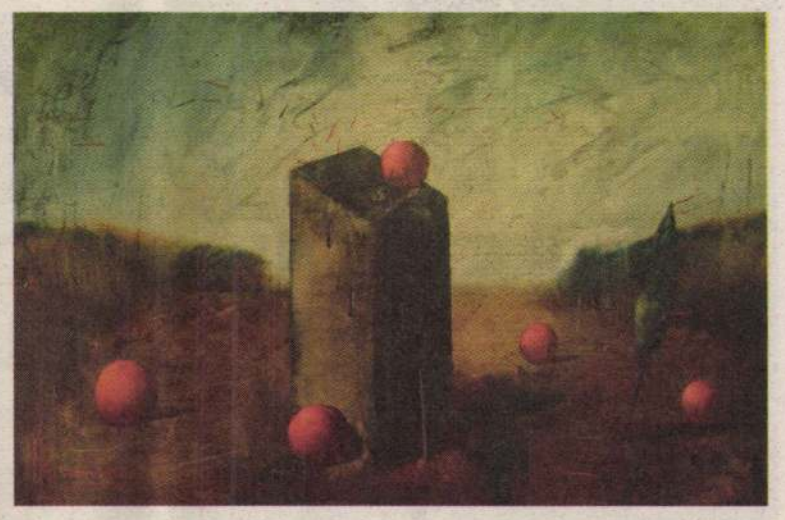

festi a felhőpárnás eget? Hogyan keveri ki azt a jellegzetes sárgát? Ennyi időre a legtöbben elviselik, ha valaki a hátuk mögött áll, és figyeli a folyamatot.

„Hihetetlen inspiráció – forgat az ujjai között egy száraz ecsetet Zoltán. – Nem adunk központi témát. Mindenki azt fest, amit akar. Egyetlen feltétel a modernség. A technika mellékes. Azzal, hogy egymás mellett festünk, összesimulunk, mi úgy mondjuk: összegömbölyödünk. Többszöri találkozás után a szakember már meg tudja állapítani a művek láttán, hogy a művész megfordult a Kendlimajor iskolában."

A szállást és élelmet az akadémia biztosítja. Kialakult az a szokás, hogy az itt készült munkákból a művészek a telepnek ajándékoznak néhány művet. Pénzről itt nem esik szó.

„Az itt hagyott munkák az akadémia szellemi értékét növelik elsősorban – teszi hozzá Laci bácsi –, anyagi értéküket nehéz meghatározni."

Hogy miből tartja fenn magát a vállalkozás? Ügyesen megszervezett heti, fizetős művészeti műhelyekből, amelyeket a tárgy szerint meghívott neves előadók vezetnek. Látogatásunk alkalmával a főépület jobb szárnyában lévő előadóterem padlóját gumiszőnyeg borítja. Fenyves Máté és Pálosi István, a budapesti Mozdulatművészeti Stúdió tagjai éppen táncakadémiát tartanak egy bentlakó csoportnak. Fiúk, lányok, amatőrök, műkedvelők és álmok kergetői bonyolult ritmusokba oltott mozdulatokat tanulnak. A fa és üveg előcsarnokban digitalizált vezérlőpult, a számítógépen bepillantunk az akadémia programfüzetébe. Október végéig minden hét foglalt, lesz akrilhét, olajhét, majd követik a pasztell, akvarell, plein air, kerámia, figurális rajz és szobrászat hetei.

„Csupán magunkra számíthatunk – helyezi vaskos kezét az asztalra Ludvig Zoltán. – Állami támogatás, helyi pályázatok, önkormányzat: nulla. A napokban egy a kortársművészetet pártoló alapítványon keresztül jelentkeztünk egy EU-pályázatra, hogy az akadémia technikai felszerelésén javítsunk. Kár, hogy így alakult a sorsunk, s a külföld felé kell nyújtanunk a markunkat. Bejártam a világot, és joggal állíthatom, hogy a magyar képzőművészek szellemi és technikai tudása nagyon magas, ebben jól állunk. Tehetségesek. Ráadásul a magyar népesség számához viszonyítva kiugróan sok a jó festő, szobrász és keramikus. De nincs külföldi tapasztalatuk, mert nem nagyon mozognak. Itt-ott felbukkannak ugyan, ám többnyire kuriózumként. Nem vállalják magukat, s ez már nem anyagi probléma. Önbizalomhiány van Magyarországon."

*

Körbejárjuk az épületeket, a társalgó- és ebédlőtermeket, a szálláshelyeket. Bármerre nézünk, a falakon értő gondossággal felfüggesztett, vibrálóan avantgárd képek, a sarkokban, a nyitott folyosókon, a romantikus kertben váratlanul felbukkanó szobrok, kerámiák, faragások. A telep nem más, mint élő galéria.

„Az új faépületek könnyűszerkezetűek, de fával borítottuk az eredeti kő- és téglaépületeket is" – magyarázza Laci bácsi.

Kendlimajor inspirál másokat is saját művészeti telep létrehozására. A meghívott előadók közül az egyik, a horvát Zeljko Huder Máriabisztrican immáron második éve működteti művészeti akadémiáját. De van hasonló kezdeményezés Egyiptomban, Kínában, Spanyolországban, Ausztriában és Olaszországban is. Mindegyikük közös ismérve, hogy létrehozójuk agyában itt fogant meg az alapötlet, ebben az apró zala-dombsági falucskában.

„Szeretjük csinálni, ez a legfontosabb – nyújtja kezét búcsúzóul Laci bácsi. – Nekünk sikerélmény, ha valaki visszatér külföldről, és azt mondja, eljött ismét, mert itt érezte magát a legjobban." ■



**Azzal, hogy egymás mellett festünk, összesimulunk, mi úgy mondjuk: összegömbölyödünk**

A SZERZŐ FELVÉTELEI



# Tolsztojánus piktorok

Jack Kerouac az 1960-as évek elején írt egy regényt, aminek a Big Sur címet adta. A magyar fordítók ezt Művésztelepre változtatták, nyílván azért, mert úgy gondolták, az általuk kitalált cím „nagyobbat durran". De miről is szól ez a regény? Kerouac telepakolja a hátizsákját csupa hasznos holmival – harapnivaló, elemlámpa, hálózsák, varrókészlet –, és elutazik a Csendes-óceán partjára, egy isten- és hullámverte, félelmetesen gyönyörű helyre, aminek neve: Big Sur. Belakja a haverja kunyhóját, megírja a Tenger című briliáns versét, rántottát süt, barátságot köt egy szamárral, Dosztojevszkijjel, Rimbaud-val beszélget, a patak kavicsaival játszik, mint egy kisgyerek. Alig iszik, egészen kitisztul. Aztán megjönnek a költőtársak, a művészek... És onnantól fű, édes „tokaji", dzsessz, nők, Krisztus, Buddha, zen és delirium tremens... Szerencsés-e a könyv magyar címe, erről kérdeztük Bárdosi József művészettörténészt, muzeológust, a Zebegényi Művészeti Szabadiskola egykori vezetőjét.

*– Valójában miről szól egy művésztelep?*

– A kérdés hosszú, de jó, mivel egy füst alatt beszélhetünk a művésztelepekről és a hozzájuk kapcsolódó mítoszokról. Én is hosszan válaszolok. Valóban, van afféle művésztelep, amelyről kérdez. Az ilyen telepekre járó művészek külön szellemi-ideológiai irányítást már nem igényelnek, és különösebb együvé tartozás nincs is közöttük. És ha mégis szellemi közösségé kovácsolódnak munkáik, akkor még művészettörténetté is válhat a jelenség. Gondoljunk a Párizs-közeli híres barbizoni művésztelepre, ahol a mi Paál Lászlónk is megfordult. Egyébként Barbizon létrejöttét nem sokkal később követte a Hollósy Simon alapította és sokáig vezette nagybányai művésztelep. A szabadiskoláknak, művésztelepeknek meghatározott helyük és szerepük van az életünkben. Ne felejtsük el azonban, hogy a spontán módon, egy-egy híres mester körül kialakuló csoportosulások valamilyen hiányt pótolva, esetleg valaminek (többnyire a rugalmatlan akadémiai oktatás) ellenében jöttek létre a 19. század második felében. Azt megelőzően pedig nem volt szükség ilyesmire, mivel híres festők műhelyében, az úgynevezett bottegában lehetett elsajátítani a festészetet: a kis Leonardo Verocchio mester bottegájában kezdte festőinasi pályafutását. Tehát a művésztelep, szabadiskola egyik jellegzetes formája, amikor pénzkereseti lehetőség gyanánt fiatalokat gyűjtenek maguk köré tehetséges művészek. A mester körül csoportosuló tanítványok vagy akadémiai tanulmányokra készülnek, vagy rögtön az alkotás csodája felé kívánnak tenni néhány kezdő lépést mestereik árnyékában. Mivel Magyarország 1948 után már nem nagyon volt szabad, így szabadiskola sem jöhetett létre, kivéve a zebegényit. A zebegényi Szőnyi István kertben (1968-tól) olyan jó nevű és megbízható főiskolai tanárok indítottak szabadiskolát, mint Hincz Gyula, Somogyi József és Végvári Lajos művészettörténész.



*– Milyen volt, hogyan alakult a hazai művésztelepek sorsa?*

– A Romániához csatolt Nagybányát Baie Mare néven találjuk meg a magyar határtól nem messze. Hollósy Simon után az ismert festő, Ferenczy Károly vette át a telep irányítását, majd Réti és Thorma folytatta, de közben Iványi Grünwald Béla távozik, és 1912-ben Kecskeméten alapít újabb kolóniát. A trianoni verdict után bizonyos szempontból Kecskemét pótolja Nagybánya szerepét – Kosztlányit szabadon idézve – az akusztikáját vesztette szűkebb hazában. A nagybányai telep 1896-ban jött létre, azonban érdekes módon már 1853-ban egy osztrák festő, Pettenkofen alapítja meg a szolnoki művésztelepet.

*– Mi történt a két világháború között?*

– Mindenki tud valamit az 1928–1929-ben körvonalazódó szentendrei történetről. 1928-ban egy nagybányai festő, Réti István tanítványai megalakítják a Szentendrei Festők Társaságát, amely a következő évben teleppé alakul. A két világháború közötti Szentendrén esztétikai béke volt a római iskolások és az avantgárd művészek között, és ne felejtsük, hogy a nagybányai értelemben vett plain air festészet is tovább élhetett Dumtsa Jenő polgármester nagyvonalú támogatásának köszönhetően. És bizonyos értelemben ebbe a szellemi hagyományba tagozódik be a Vajda Lajos Stúdió is. Még hozzáteszem, hogy a kortársi értelembe vett realista-figurális festészet újra népszerű a fiatalok között. A néhány éve alakult Sensaria csoport olyan tagjai, mint Kondor Attila, László Dániel vagy Kovács Lehel, nagybányai és szentendrei elődeikhez hasonlóan művésztelepeken találnak inspirációt az alkotáshoz.

*– Tehát léteznek ma is ilyen lehetőségek?*

– Természetesen. A Képzőművészeti Egyetem Tihanyba küldi hallgatóit tanulni és dolgozni. A Sensaria csoport tagjai minden évben meglátogatják az élesdi művésztelepet, de gyakran megfordulnak a Stark István festőművész vezette gyermelyi művésztelepen is.

*– Hadd kérdezzem meg, van-e, volt-e avantgárd művésztelep?*



FOTÓ: MTI – MÉSZÁROS JÁNOS

– Az avantgárdról azért annyit tudni kell, hogy alapvetően egy életforma, ezért az avantgárd művészeknek nemigen kell művésztelepre vonulniuk. Az avantgárd művészek egyébként is az esztétikum helyett az életre, a valóságra koncentráltak, miként az első világháború ellen tiltakozó dadaista művészek tették. A dadaisták kényszerű Zürichbe vonulását tekinthetjük egyfajta művésztelepnek, hiszen a háborús zónából menekültek át a békés Svájcba. És legyünk őszinték, mit ért el vele szegény Apollinaire, hogy fejlövést kapott a fronton?

*– Ismerünk Magyarországon ehhez hasonló telepet?*

– Természetesen, ha nem is a háború ellen tiltakozva, de Magyarországon is voltak olyan kivonulással együtt járó csoportosulások, amelyek valóban avantgárd alkotóteleppé váltak. Ezek közül a leghíresebbet Galántai György szervezte. Galántai és barátai 1970 és 1973 között pezsgő szellemi életet teremtettek Balatonbogláron. Aczél György azonban megsokallta a dolgot, és beindította a gépezetét. Elsőként a „kékfényes" Szabó László fejezte ki rosszallását a Népszabadság egész hasábos cikkében. Akkoriban ez egyenlő volt a selyemzsinór elküldésével. Aczél György eredeti szakmájához, a kőművességhez méltó megoldást választva nemcsak megszüntette a boglári csoportosulást, hanem még be is falaztatta a nyári kiállításoknak helyt adó kápolna ajtaját. A slusszpoén annyi, hogy a Galántai által 1968-ban tizenöt évre bérbe vett kápolna nem az állam, hanem az egyház tulajdona volt.

Persze voltak más típusú, a kísérletezésnek helyt adó művésztelepek is. Kísérletezni természetszerűleg gyárakban lehetett, ahol rendelkezésre álltak a korszerűnek számító anyagok és technikák. Az új anyagokkal próbálkozó fiatal művészek a korszaknak megfelelően a kifejezés minimalista formái felé fordulva dolgoztak. És ne gondoljuk, hogy az a minimalizmus, amelynek nem volt semmiféle politikai tartalma, nem zavarta a korabeli elvtársak szépérzékét. Ezek a telepek a hetvenes években virultak. Ma már hihetetlennek tűnik, de 1977-ben a szentendrei Vajda Lajos Stúdió tagjai töltöttek önfeledt napokat Leninvárosban. Persze a korszellem múltával a jelenség is elmúlt.

**A dadaisták kényszerű Zürichbe vonulását is művésztelep-alapításnak tekinthetjük.**

*– Hogyan viszonyul az eddig felsoroltakhoz a hazai szecesszió bölcsője, a gödöllői művésztelep?*

– A Big Sur kapcsán kezdhettem volna a gödöllői művészteleppel a rövid áttekintést, de zárjuk azzal. Körösfői Kriesch Aladár és Nagy Sándor festőművészek, kiköltözve Gödöllőre, létrehoztak egy eddig nem említett teleptípust, az állandó művésztelepet. A kolónia nem alkalmi és nem időszakos, hanem állandó csoportosulás volt, és az állandóság lehetővé tette nekik az élet és a művészet egybesimítását. Körösfői és Nagy Sándor nemcsak a festést tekintette művészetnek, hanem az egyéb tevékenységi formákat is. A gödöllőiek maguk készítették ruháikat és használati tárgyaikat, de nagyra értékelték az egészséget és a sportot: vívtak, lovagoltak, és természetesen vegetáriánusok voltak. A tolsztojánus piktorok, megelőzve Bartókot és Kodályt, kezdték a magyar népművészetet gyűjteni. A népművészet megismerésének, Schmidt Jenő Henrik filozófiájának és tolsztojánus hajlamuknak köszönhetően vált élhetővé és maradandóvá tevékenységük.

RODOSTÓI GÉZA

# Legfontosabb művésztelepeink

**A kihagyhatatlan Nagybánya**

A nagybányai művésztelep gondolata Hollósy Simon müncheni magániskolájában született meg. A mester tanítványaival és festő barátaival a magyar művészélet megújításáról álmodozott: nyitni szerettek volna a modernista törekvések felé. 1896-ban megnyitotta magániskoláját. Az életszerűbb ábrázolásra törekvő fiatalok gyülekeztek itt. A vezető szerepet később egy másik mester, Ferenczy Károly vette át, akihez Iványi Grünwald Béla állott legközelebb. Ő 1906 után a Párizsból Nagybányára utazó fiatal művészek, a neósok újító mozgalmának szimpatizánsa lett, sőt 1909-ben a szecesszióval rokonszenvező kecskeméti művésztelepre költözött. A nagybányai mozgalom teoretikusa Réti István volt. Réti munkásságukat egy magas színvonalú albumban foglalta össze. Velük együtt dolgozott rövidebb-hosszabb ideig Glatz Oszkár, Csók István, Zemplényi Tivadar. Ferenczy halála után a festőiskolát Thorma János és Réti István vezette. A fiatalabb nemzedékből Mikola András, Ziffer Sándor, Boromisza Tibor, valamint a későbbi Nyolcak néven jelentkező festők többsége kapcsolódott még Nagybányához.

**Gödöllői álmok**

A művésztelep megalakulását 1901-re tehetjük, amikor Körösfői-Kriesch Aladár és vele egy időben több alkotó is a városba költözött. Körösfői, Nagy Sándor és Thoroczkai Wigand Ede fejében régóta érlelődött egy közösségformáló művészeti társaság gondolata. Már Gödöllőre költözésük évében megalapították a magyar szecesszió egyetlen szervezett csoportosulását, a gödöllői művésztelepet.

A telep magját jelentő szövőiskola és műhely 1904-ben kezdte meg működését. A helybeli nők a németeleméri szövőgyárból átvett szövőszékeken sajátíthatták el az egyszerűbb szövési technikákat, valamint a növényi eredetű festékekkel végzett fonalfestést. Párizsi tanulmányai után 1905-ben ideköltözött a svéd származású Leo Belmonte is, és gobelinszövésre tanította a gödöllőieket. Két évvel később a szövőiskola az Iparművészeti Iskola tanműhelye lett. Ekkor már itt dolgozott a szintén diódi Boér Lenke, valamint a Frey nővérek is. Időközben a Körösfői körül szerveződő művészcsoport tagjai, akik a festészet és a grafika mellett az iparművészet területén is alkottak, sorra vásároltak vagy béreltek házat a környéken. Művészetük a kézművességhez való visszatérés jegyében fogant (Ruskin, Morris), életvitelükben a paraszti életformákat követték (Tolsztoj). Kapcsolatban álltak olyan művészekkel, mint Walter Crane vagy Akseli Gallén-Kallela, ők Magyarországra is ellátogattak.

Az első világháború kitörésével működésük megszakadt, és Körösfői 1920-ban bekövetkezett halálával a kolónia gyakorlatilag felbomlott.

**Szentendre, az ékszerdoboz**

Az első világháború után a magyar művészetben új generáció lépett színre, a tagjai elsősorban az úgynevezett római iskola stílusát követték. Az 1928-ban megalakult szentendrei művésztelepen bontakoztak ki a magyar művészet új avantgárd törekvései, az alkotókat főként későbbi, harmincas évekbeli munkáik révén tartja számon a művészettörténet.

A frontról hazatérő fiatalok Árkádia-festészetét Szőnyi István reneszánsz ízű kompozíciói és heroikus önarcképei indították el. A testek plasztikus tömegét hangsúlyozó, fény-árnyék kontrasztra épülő, monumentális hatású aktok többnyire bibliai-mitológiai keretbe helyezve jelennek meg a képeken, és fontos szerepet kap a spirituális fény is. Ebbe a társaságba, a Szőnyi-körbe tartozott még Aba-Novák Vilmos, Korb Erzsébet és Patkó Károly. A húszas évek elején nem csak a Szőnyi-kör tagjainál érvényesül a neoklasszicizmus: a nagybányai művésztelepen többek között Korda Vince alkotott hasonló stílusban. Kiemelkedő a művészek grafikai munkássága. Mozgalmas tusrajzaival és rézkarcaival Aba-Novák, Patkó és Szőnyi mellett az úgynevezett rézkarcoló nemzedékhez tartozik még Varga Nándor Lajos és Tarjáni Simkovics Jenő is.

A szentendrei iskola festészetében három fő irányt lehet megkülönböztetni, de stílusjegyei sok esetben keverednek egymással. Czóbel Béla a francia expresszionizmus, a párizsi iskola hatását hozta magával, Barcsay Jenő a város környéki táj és a városkép motívumaiból kezdte kialakítani konstruktivista módszerét, a szürrealizmus magyar válfajának megteremtése pedig Vajda Lajos és Korniss Dezső nevéhez fűződik. A fiatalon meghalt Vajda útját barátja, Korniss Dezső folytatta, geometrikus rendbe szerveződő festményein a magyar népművészet groteszk hangvétellel párosul.

A harmincas évek elejétől Szentendrén dolgozott Paizs Goebel Jenő, az ő szürrealisztikus festészetében sajátosan ötvöződnek a naiv és mágikus stíluselemek. Ámos Imre művészete pedig a zsidó kultúrában gyökerezik, Chagall látomásai nyomán festette drámai hangú képeit, melyekkel a háború embertelensége ellen tiltakozik.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: **BALOGH AMANDA**

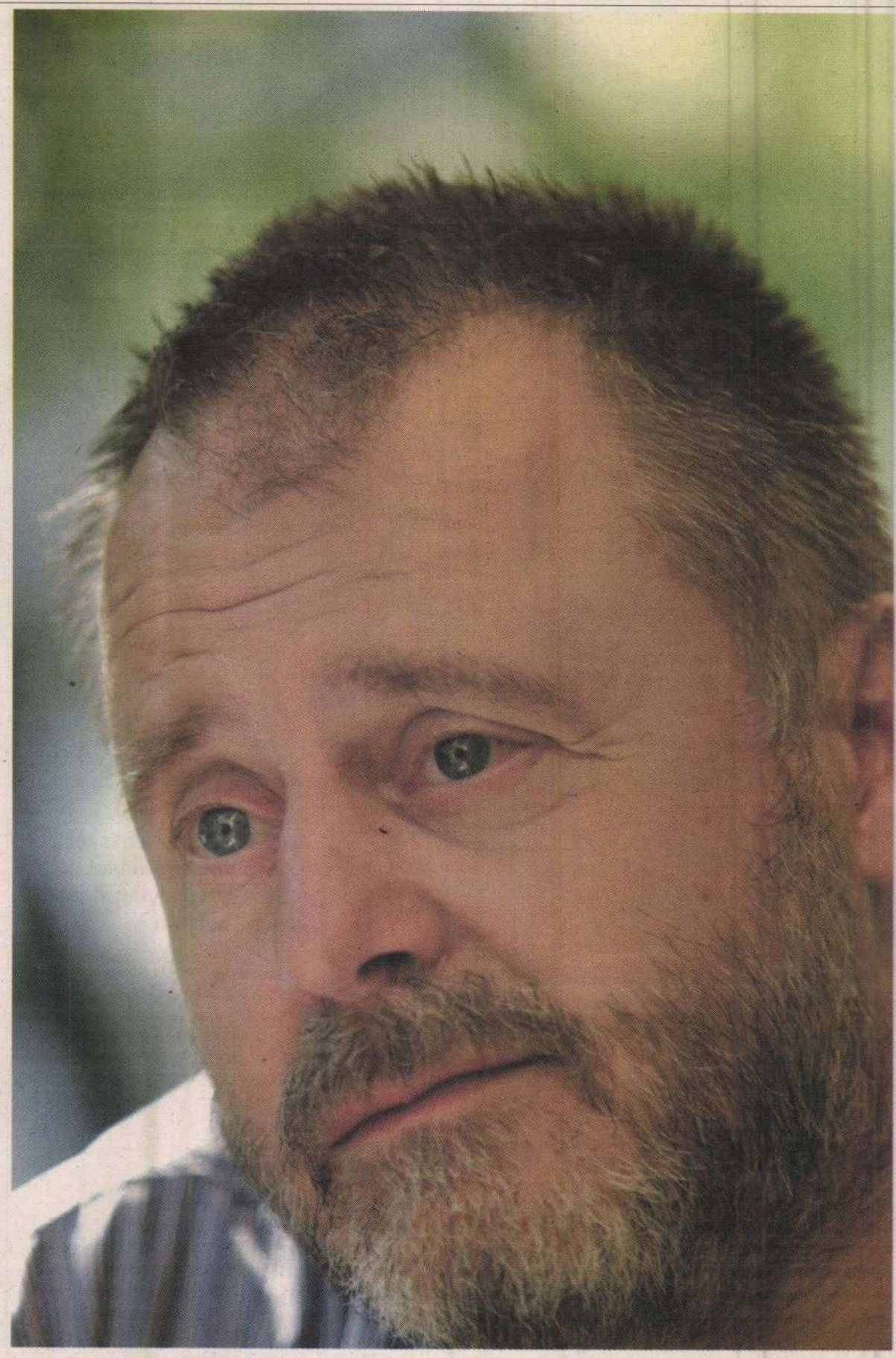

FOTÓ: SÁRKÖZY GYÖRGY

# Igen ronda vadkapitalizmus

**Máté Gábor, a Katona József Színház főrendezője, a Színház- és Filmművészeti Egyetem rektorhelyettese, miközben újra létrehozott volt növendékeivel egy produkciót Zsámbékon, úgy gondolja: a pályára kerülő fiataloknak egyre nehezebb a helyzetük.**

**BÓTA GÁBOR**

*– Egy éve azt mondta, régóta nem alszik, mert nem tudja, mi lesz az akkoriban harmadikos osztályával, amelynek tagjai nyár elején végeztek. Ilyen alapon akár egy esztendeje nem aludhatott. Hiszen amit jósolt – hogy nem tudnak majd elhelyezkedni a végzősök –, bekövetkezett. Nem volt még példa rá, hogy ennyire kevesen kapjanak állást.*

– Nem volt. Az én tizenegy fős osztályomból három tanítványomnak van állása, de azért mindegyiküknek van valami munkája. Ascher Tamás és Novák Eszter osztályából, ha jól tudom, ketten helyezkedtek el, a többiek pedig próbálnak együtt maradni a Merlin Színházban, ha ez nem is jelent státust.

*– Mi vezetett ehhez a helyzethez?*

– Nyilván valami felelőtlenség. Bizonyos embereknek szükségük van arra, hogy tanítsanak, mert több oldalról be akarják biztosítani az életüket, és ez presztízst is jelent.

*– Tehát azért van túltermelés, mert ez a tanároknak jó?*

– Azt tartom hibának, hogy Kaposváron, Szombathelyen is van színészképzés, Debrecenben pedig lesz. Igen sok színháznak működik stúdiója is, ezekből szintén rendszeresen szerződtetnek növendékeket.

*– Demokráciában mindenki azt tanul, amit akar, és amire befizet. Ez Nyugaton is így van.*

– Ott sok minden más is van, ami szintén rossz. Nem jó, ha egy színésznek az év háromnegyed részében pincérkednie kell, és válogatásokra járnia.

*– Debrecenben például azzal indokolta a színházi képzés szükségességét Vidnyánszky Attila, a színház vezetője, hogy valójában nincs alternatíva, szinte mindenütt ugyanazt tanítják. Náluk pedig az orosz iskolához közelibb, mozgásközpontúbb, stilizáltabb játékmód kerülne a középpontba, tehát lenne a hallgatóknak választásuk.*

– Igen, ez esetleg hiányzik a palettáról; netán pont az hiányzik, hogy Vidnyánszky Attila tanítson a Színház- és Filmművészeti Egyetemen. Fogok is tenni ennek érdekében lépéseket. De csak azért, mert Vidnyánszky úgy gondolja, hogy ez hiányzik, még nem kell új iskolát alapítani, és majd oda is fölvenni sok embert, aztán még jobban elárasztani végzős színészekkel az országot.

*– Nem érezheti úgy Vidnyánszky, hogy őt kiközösítették?*

– Abból, amit a vele készült interjúkban olvashatunk, kiderül, hogy valószínűleg ezt érzi. De meggyőződésem, hogy rossz helyről tájékozódik. A színházi büfékből.

*– Miért nem beszélnek egymással a szakma különböző képviselői?*

– Ascher Tamással, a rektorral például beszéltünk erről az egész problémáról.

*– Szót tudnak érteni egymással, elismerik, megnézik egymás munkáját a művészszínházak és a populáris színházak tagjai? Nem mondják az egyik oldalon, hogy a musicaleknek nem kell támogatás, tartsa el önmagát a műfaj? A másik oldalon pedig nem gondolják úgy, hogy ők sokkal több nézőt behoznak, miért áldozunk hát pénzt lila kísérletekre? Nincs ádáz kenyérharc a szakma különböző rétegei között?*

– A politikusok szeretnék errefelé tolni a dolgot, a döntéseikért a felelősséget gyakran a szakmára akarják hárítani. De azért azt senki nem mondja például a Katona József Színházban, hogy mivel a Madách Színház zömében musicaleket játszik, ne kapjon támogatást.

*– Mégis, a szakmából néhányan csak tettek a pénzek elosztására egy olyan javaslatot, ami, ha megvalósul, bizonyos színházak lehetetlen helyzetbe, a bezárás határára kerültek volna. Ez az elképzelés viszont a Katonának a jelenleginél jobb feltételeket biztosított volna.*

– Ez igaz, mégis éppen Zsámbéki Gábor, a Katona igazgatója mondta, hogy ő ezeket a kedvező feltételeket nem fogadja el mások kárára. Arról nem is beszélve, hogy az Örkény Színház gazdaságilag függ a Madáchtól, és már csak ezért sem kellene harapófogóba kényszeríteni. Azt szeretném, ha az Örkény riválisa lehetne a Katonának, de ehhez gazdaságilag meg kellene vetnie a lábát.

*– Semmi értelme annak, hogy a Madách Színházhoz tartozzon az Örkény. Arról volt szó, hogy sokkal hamarabb leválasztják.*

– Ezt ígérték Mácsai Pál igazgatónak, de aztán az önállósághoz nem kapta meg az anyagi fedezetet.

*– Ilyen körülmények között van esélye a színházi törvénynek? Hogyan jut közös nevezőre a szakma?*

– A fontos szakmai kérdésekben való megegyezésre több esélyt látok, mint arra, hogy az egyik igazgató mondja meg, melyik másik színházat kellene bezárni.

*– Eljöhet az idő, hogy társulatok által tartott előadások helyett, a két-három szereplős, egy díszletben játszható, olcsón kiállítható, bulvár darabok kerülnek előtérbe?*

– Eljöhet. Tulajdonképpen minden ebbe az irányba tart. A Katonában például fel kellett számolni a varrodát, és el kellett küldeni máshonnan is embereket.

*– Megmagyarázható a hivatalnokoknak, hogy miért kell egyben tartani a társulatokat?*

– Meg kell próbálni. Társulat alatt persze nem a langyos vízben való ücsörgést értem, hanem az igazi műhelymunkát. Nem véletlenül alakult ki ez a működési forma; nem azért történt ez így, mert a színészek azt akarták, hogy így fizessék ki a tb-jüket, hanem tapasztalati úton bebizonyosodott, hogy ez a legideálisabb. Amikor az egyetemen tanítok, akkor is társulatszerű kisközösséget teremtek. Ha valakinek valami nem sikerül, nem küldöm el, hanem továbbra is benne gondolkodom, elkezdem gyúrni. Vagy magamat vizsgálom meg, hiszen lehet, hogy rosszul gondolkodtam róla.

*– Miért nem akarnak a mai politikusok kulturális értékekkel dicsekedni, mint valaha?*

– Nem tudom. Úgy hallom, hogy például Romániában ez most nagyon megváltozott. Rájöttek, hogy igazából úgy tudják a lábukat megvetni az EU-ban, ha a kultúrát igen jelentős mértékben finanszírozni kezdik. Lehet erről így is vélekedni. Nálunk igen ronda vadkapitalizmus van. A hirtelen meggazdagodás és a hirtelen elszegényedés országa lett a miénk. Aki a meggazdagodással van elfoglalva, annak nincs ideje kultúrára, aki pedig elszegényedett, annak pénze nincs rá. ■

**Aki a meggazdagodással van elfoglalva, annak nincs ideje kultúrára, aki pedig elszegényedett, annak pénze nincs rá.**

Bárdosné Szabady Terézia

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1971 MÁJ 21

## ÚJABB TÁRLAT TOKAJBAN

1021

A jövő hétről hétre újabb tárlat nyílik Tokajban, a Zilahy György Művészetbarátok Körének rendezésében. A sikeres székesfehérvári hetek keretében május 23-án, vasárnap délelőtt 11 órakor Bárdosné Szabady Terézia, Sauerwald Rudolf és Sándorfalvi Sándor festőművészek kiállítását nyitja meg Nagy Antal, a helyi népfrontbizottság titkára.

dalok. 19.39: Az öteves terv programjából. 20.25: Új könyvek. 20.28: Nóták. 20.44: Az új magyar zene hónapja. 22.20: Versek.

**A Magyar Rádió**

Pávdosi Ibolya

Magyar Iparművészet az
ezredfordulón 2003
87.l.

M .D.K.

BÁRDOSNÉ

és HALPERN Ernő"

A körúti nagy Röltex kirakata

(Majkovszky utcatól nem messze

Teknős Péter: Karácsonyi kiraktok
Magyar Nemzet 1961. december 14. 3.1.

Bárdossi Pál.

izobrázművész

A Hunyadi János lovasszobor pályázaton
vesztvesz pályaművével.

Magyar Nemzet, 1957. Okt. 6.

Bárdossy Irén

Ø textil

1923–1928 !

Éminisk 1930. 81. l.

Dr Bárdossy Pál

festő

Bp. I. Attila u. 87.

Arckép Celldömölk

MKSz 1947

MKSS 1941

Bárdossy Zoltán

festőművész

A kemenesaljai művészek csoportkiállitása - Celldömölkön a városi tanácsteremben - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.XII.28

Bárdossy Zoltán

festőművész

Dunántuli Művészetbarátok kiállítása - Kaposvárott a Turul-szálló nagytermében - képével szerepel. Aquarell-tájrészletekkel.

Pesti Hirlap
1930.IV.9.

Ø Bárdossy Zoltán
festő

lásd

Nemeswári 15. l

műtedvelő

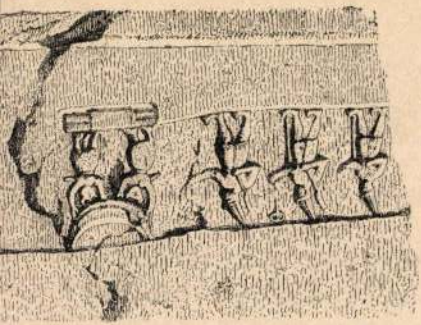

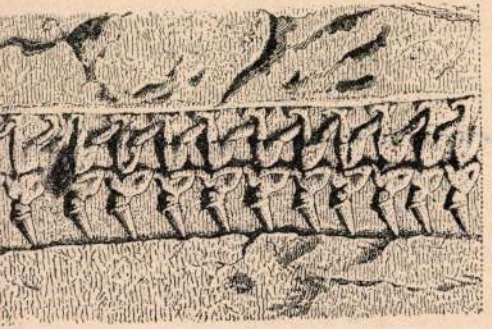

# Bárdy Brutus

Műcsarnok téli tárlatának sorsolásán "Telhők" c. műve szerepelt.

PH.929.XII.22.

Bárdy Brutusz

Művével szerepel a Műcsarnok
Téli Tárlatán.

P.H. 929. XII. 22.

ót

dy

átv

Szendre

bo

Mihalik József: Kas-
sa város ötv. tort.
Bp. 1900. 252 l.

Hunyadi

Bárdy János,

~~hunyadi~~

kassai ötvös

l. 1620 k.

Arch. Ért. 1901.

109. l.

Radvánszky József: Tanulmányok a régi kassai ötvösség köréből. Arch. Ért. 1901.

Michelangelo is,s itt kezdte ta
szép napon Lorenzo il Magnifico
faragta egy öreg faun fejét.Ez
megdicsérte,de hozzáfüzte,hogy
fogsorral ábrázolni.Michelangel
a többit kiütötte.Ezzel Lorenzo
ve,s engedelmessége miatt még j
Nazional-ban /Bargello,Michelan
faunt abrázoló maschera,de ez n
később tulajdonitották neki,len
tötték Michelangelo személyével
azonban,hogy a fiatal Michelang
Magnifico figyelmét,ki hamar ma
Ebben a fiatal zsenge korában k
reliefet/Firenze/,mely mutatja,
mint inkább annak mesteré,Dona
ebben az időben készült a Kenta
je /Firenze,[illegible] Buonarroti/,m
a fiatal korából figyelmet érde
korának minden fiatal müvésze a
járt,hogy Masaccio Brancacci ka
ilyen napon összeveszett Torrig
te,hogy eltört orrcsontja,s eges
az esetet maga Torrigiani irja
neki el kellett menekülnie,hogy
ját.Életének következő szakaszar
a lánglelkü barátnak a hatása,ak
varta a lelkeket.A firenzei udva
va Savonarola kikelt a világi h
kal korholta a fényüzést,a pomp
lást.Óriási hatása volt ennek a
nő,csunyaarcu barátnak,ki fel t
körébe vonta a humanista tudósok
elégették müveiket,patricius nő

Bárdy István

keramikus

Vára, Drasche

porcellán

(Művészet az

iparban

kiállítás)

Repr

Művészet

1942. 43. sz.

20. l.

Tolnavármegye östörténete VII. 12.

Bórdy Margit

művei szerepeltek az 1965 évi müncheni „Junge Künstler der Akademie 1945-1965" tárlaton.

Jászai Géza: Müchen und die Kunst Ungarn 1800 bis 1945. Ungarn Jahrbuch Mainz 1970 10 1, 149 1

MK SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1984 SEP 25
KISALFÖLD

Bárdy Margit, díszlet- és jelmeztervező művész

1021

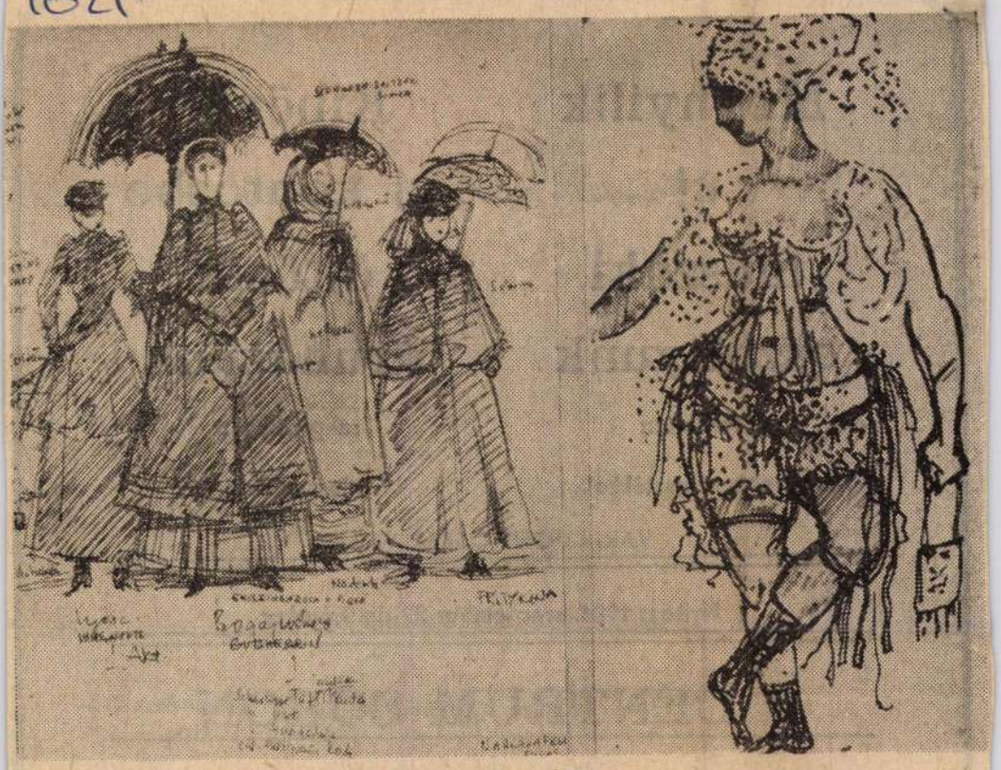

## A pillanat és az örökkévalóság között

# Margit Bárdy színházi tervező kiállítása

Általában fájdalommal illik említeni, hogy a színház a pillanat művészete: este 7-kor megszületik és 10-kor meg is hal. Másnap aztán újra születik. Ebből a letagadhatatlan tényből azonban nemcsak hátrányok származnak. Végülis kevés művészeti ágban adatik meg, hogy a néző, a befogadó tanúja lehet a mű megszületésének. A színházról azt is elmondják, hogy komplex művészet. Egyaránt él a zene, a képzőművészet, a tánc, olykor a film és természetesen a színművészet eszközeivel. A képzőművészet szerepét a játéktér megteremtése, felöltöztetése és a jelmez tölti be. A díszlet és a jelmez valahol félúton helyezkedik el a pillanat és az örökkévalóságnak hitt állandóság között. Mindkettő addig él, ameddig a produkció megy, tehát hetekig, jobb esetben hónapokig és a legritkábban évekig. Ez a művészeti tervezés objektív sorsa. Ám az sem közömbös, meddig él a látvány a néző emlékezetében, lelkében.

*Margit Bárdy*, vagy ha jobban tetszik, Bárdy Margit díszlet- és jelmeztervező kiállítása a győri Műcsarnokban a színházi előadás látványelemére irányítja a figyelmet, azaz a díszletre és a jelmezre. A művésznő Mosonmagyaróváron született. A Képzőművészeti Főiskolán *Bernáth Aurél*, *Bortnyik Sándor* és *Bencze László* voltak a mesterei. Az ötvenes évek elején hátat fordított az „örökkévalóság" lehetőségének és a pillanat szolgálatába szegődött, színházi tervező lett. Ő készítette *Fábry Zoltán* Életjel című filmjének a kosztümjeit. Ford-ösztöndíjjal a Müncheni Képzőművészeti Akadémián tanult díszlet- és jelmeztervezést. Az NSZK-ban számos filmprodukció kosztümtervezője, köztük a nálunk is bemutatott Orion űrhajóé. 1970-től kizárólag színházban dolgozik. A művésznő mostani győri bemutatkozása kimondatlanul is összefügg bizonyos magyarországi tervekkel, ezekről azonban tiszteletreméltó titoktartásból nem óhajtott beszélni.

Felületes megközelítésből egy színházi díszlet- és jelmeztervező akkor tud hatásosan beszélni a munkájáról, ha eredeti díszleteket és kosztümöket állít ki. Margit Bárdy hasonlóan más színházi tervezők bemutatkozásához díszletek és kosztümök helyett terveket, makettfotókat, előadásokról készített felvételeket, plakátokat hozott Győrbe. A dolog mögött a körülményekkel való megalkuváson kívül határozott koncepció húzódik meg. Nagyon jól tudja, amit nekünk sem árt tudni, hogy díszlet és jelmez az előadás egészébe ágyazva, annak légkörében él igazán. Aki ebben kételkedik, fáradjon be egy színházi raktárba és tekintse meg a díszletek és jelmezek élettelen, lehangoló romjait. A kiállított tervekkel a tervezés folyamatába vezeti be a nézőt, és nem hagy kétséget afelől, hogy a függöny felgördüléséig kemény küzdelem, nemegyszer az egész érdekét szolgáló kompromisszum, valamint a változás, az együttműködés szakadatlan készsége jellemzi a munkát.

A színházi tervező munkája művészet, egyértelműen kiderül Margit Bárdy kiállításán is. Ez a művészet azonban soha nem feledkezhet meg arról, hogy a produkció alkotóeleme. Ha megfeledkezik, akkor szoktuk mondani, hogy a díszlet kilógott az előadásból, vagy az előadás lógott ki a díszletből, hogy a díszlet szép, de haszontalan, hogy a jelmez elment volna divatbemutatón, de nem a produkcióban. Egyébiránt a színházi tervezésnek még annyi vetülete van, akár a színházművészet, akár a képzőművészet felől közelítve, hogy valamennyire nincs módunk kitérni. Margit Bárdy kiállítását azoknak a színházbarátoknak ajánlhatjuk különösen, akik abban hisznek, hogy a pillanat művészetét mégis az örökkévalóság kísérőjelenségei veszik körül.

P. M.

Megnyílik
új
műszaki
osztályunk

új területen
bővebb választékkal

új köntösbe
öltözik
áruházunk

megváltozott
alapterületen

VÁRJAK ÖNT OSZTÁLYAINK

Nyitás: 1984. szeptember 27-én 9 órakor

A CENTRUM SORON
MINDIG ÖN VAN SORON

GYŐRI
Centrum Áruház



**Az INTERPRESS Kiadó és Nyomda Vállalat azonnali belépésre keres:**

- GÉPMESTEREKET,
- BERAKÓNÖKET,
- PROGRAMOZOT,
- KORREKTOROKAT.

**Jó kereseti lehetőség. Vidéki dolgozók jelentkezését is várjuk, nekik IBUSZ-lakásról gondoskodunk, heti-egy alkalommal utazási költséget térítünk. Ha egy városból vagy megyéből több nyomdai szakmunkás jelentkezik, napi bejárásukat vállalatunk kisbusszal megoldja. Jelentkezni lehet önéletrajzzal, levélben, személyesen vagy telefonon. Levélcím: Pf.: 100. 1525. Cím: Budapest VII., Marek József u. 2., telefon: 410-403.**


A soproni Petőfi Színházban július 15—16-ára meghirdetett és betegség miatt elmaradt Hofi SHOW jegyei az október 1—2-i előadásokra érvényesek. Az előadás kezdési időpontja 18 és 20.30 óra. Jegyek az Express Utazási Irodában válthatók. (Sopron, Mátyás kir. u. 7.)


AUTÓKER

Autósok figyelmébe ajánljuk, hogy az Autóker a Bábolnai n

**árengedményes árusítást**

a bemutatótéren levő üzletében. ■ Nyitva: nap


## ADÁS-VÉTEL

**Régi** sétabotot, sétapálcát, lovaglópálcát vennék csak fogantyúit is, részletes leírással levélben. Levélcím: Binder Róbert, Budapest, Attila 41. 1013.

**Óráshagyatékot,** különleges régi zsebórát, falióràt, asztaliórát, valamint régi írószekrényt, tabernákulumot magas áron vásárolok. Losoncz Tamás, 6000 Kecskemét, Tanács-

**Új** cseh bukónyíló ablakok (120×120), (120×150), erkélyajtó (90×240) méretben kedvezményes áron eladók. Érdeklődés: a déli órákban, telefon: 99/14-036, Magyar.

**CO-s** Wartburg és 2 db perzsa cica eladó. Sopron, Weselényi u. 5., Balogh, 18 óra után.

**UZ-s** 1200-as piros Lada, 2 éves műszakival, felújított állapotban eladó. Németh Zoltán, Szakony, Fő u. 207.

## APRÓHIRDETÉS

**IK** frsz. Diesel 504 Peugeot friss műszaki vizsgával eladó. Győr, Páva u. 36/c. Érdeklődés: 18 után.

**Platós** Zuk eladó. Pannonhalma, Attila u. 20.

**Billenős** Csepel, 9 éves, érvényes műszakival eladó. Érdeklődés: Fertőd, Vasút sor 27. mia-

**Azonnal** beköltözhető 2 szobás családi ház kp-ért eladó. Győr, Bocskay u. 9. sz. alatt. Érdeklődés: a helyszínen vasárnap 8—17-ig, vagy a győri 17-397-es telefonon munkanapokon.

**Koroncón,** István u. 17. szám alatt gazdálkodásra alkalmas ház azonnali

**Győrszentiván** kertvárosban 300 □-öl üdülőtelek hétvégi házzal alápincézve, gyümölcsfa és szőlő telepítéssel, termésselel együtt eladó. Villany, víz, gáz van. Érdeklődés: 22-775-ös győri telefonon.

**Kétszintes,** 3 szobás, kertes, gáz központifűtéssel műhely + garázsos család ház eladó. Győr, I

Einladung zur Ausstellung

# BÁRDY MARGIT

*„OBJEKTE IN BOX"*
Am Samstag, dem 18. März 2000 um 11 Uhr

Eröffnung durch
Dr. Praznovszky Mihály
Direktor des Petőfi Literatur Museums Budapest

Városi Művészeti Múzeum / Váczy Péter Gyűjtemény
*Städtisches Kunstmuseum – Váczy Péter Sammlung*
9022 Győr, Rákóczi u. 6. / Eingang Nefelejcs köz 3. Tel./Fax: 0036-96-318-141

Wien → Győr 121 km → Budapest 118 km

Öffnungszeiten: bis 15. Mai 2000, Dienstag bis Sonntag 10–18 Uhr.

A Városi Művészeti Múzeum
meghívja Önt

# BÁRDY MARGIT

képzőművész kiállításának megnyitására 2000. március 18-án, 11 órára

*„OBJEKT DOBOZBAN"*

Megnyitja:
Dr. Praznovszky Mihály
a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója, Budapest

Városi Művészeti Múzeum / Váczy Péter Gyűjtemény
9022 Győr, Rákóczi u. 6. / Nefelejcs köz 3. Tel./Fax: (96) 318-141

Megtekinthető: 2000. március 18-tól május 15-ig, keddtől vasárnapig 10–18 óráig.





Bárdy Margit dinlellervera

Brestyánszky Ilona: A világhír útján. [Interpr.]
Nők Lapja, XXXVI, 40, okt. 6. 1984
14-15. p.

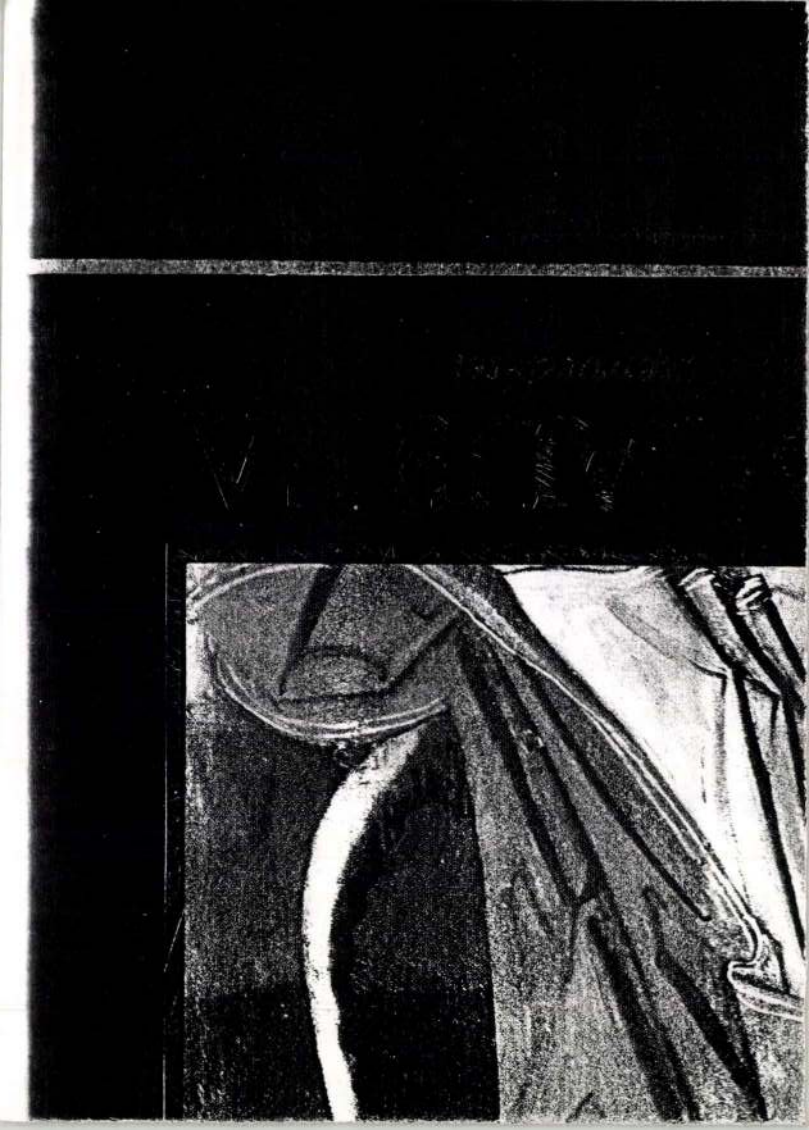

BÁRDY Margit díszletterv

Horvai István: Bárdy Margit kiállítása a győri Műcsarnokban.: FSZ Munsika, XXVIII. 42. 1984. X. 20 30-31 p. ill

– Győr

arcképeiért.

Középiskolai tanulmányainak elvégzése után anyja sürgette, hogy valamilyen „komoly" mesterséget tanuljon. Ferenczy a hajlamaihoz legközelebb álló fényképészetet választotta, s hogy jó mesterre leljen, 1885-ben gyalogszerrel indult Pestre. Hogy eljutott-e oda, nem tudjuk. A következő évben már Eperjesen dolgozott Divald Károlynál, a jónevű és nagy tudású fényképésznél.

Divald jó szívvel fogadta a szerényen öltözött, kellemes modorú, megnyerő külsejű s főleg ügyes kezű fiatalembert, Ferenczy hamarosan barátságot kötött a mester fiával, Divald Kornéllal, a később ismertté vált műtörténésszel, és szívélyes kapcsolatokat alakított ki a felvidéki értelmiség körében. Kisebb kompozíciókat s főleg arcképeket festett, s ezeket jóval többre értékelték fényképeinél. Egyik legjobb munkája abból az időből Divald Emíliát, a mester tízéves leánykáját, a művész későbbi feleségét ábrázolja.

A fényképészet mind kevésbé elégítette ki a művészet felé törekvő fiatalembert. Mestere biztatására, zsebében néhány ajánlólevéllel. Pestre ment, s egy ideig Bihari Sán-

ezért igazodhatott München felé, abban az időben ugyanis ösztöndíjat főleg oda adtak. Rövid időt a bajor fővárosban töltött, 1896-ban azonban már újra Párizsban találjuk, ahol sokat dolgozott a műkereskedőknek.

Párizs után újra Pest következett, ott a Benczúr-féle magániskolát választotta. Tudjuk, hogy nehéz anyagi körülmények között élt, hogy sokat betegeskedett, ez hosszabb időszakokra letörte kedélyét, kedvét szegte a munkában, szerénysége mégis meggátolta abban, hogy a káprázatos sikereket arató, nagy jövedelmű mesterhez forduljon segítségért. Ezt a helyzetet világítja meg Benczúr 1899. január 2-án kelt levele ifjú munkatársához:

**„Igen tisztelt Ferenczy Úr! Nagyon sajnálom, hogy oly kevés bizalommal volt irántam és ittléte alatt való betegeskedéséről nem értesített. Midőn tehát e feletti részvétemnek adok kifejezést az új év fordulójánál, minden jót kívánok Önnek! Egészséget, munkakedvvel és eredménynyel. Sok, később számottevő embert ért pályája kezdetén kedvetlenség, ez tehát Önt ne bátortalanítsa. Ha tehetsége utat talál, kitöri az magának jövőjét. Kérem, ha mint jó-**

ti Társulat téli kiállításán szerepelt Budapesten. Az Alkotmány című lapban, 1902 novemberében Márkus László közvetlen a tárlat jelentős művészei — Ferenczy Károly, Iványi Grünwald, Mednyánszky, Vaszary, Szinyei — után említi: *„Ferenczy József már kiállított ugyan, de mostani művével lép tulajdonképpen a jobbak közé."* Ma már tudjuk, hogy a *Júdás* nem tartozik Ferenczy legjobb alkotásai közé, kísérleti, hibrid mű: régies, színpadias megfogalmazást old meg az akkor nálunk újnak számító poentillista eljárással, vörös-zöld kiegészítő színekben.

Több vallásos tárgyú kép következett ezután. Egy *Madonna* 1909-ben szerepelt a Képzőművészeti Társaság téli kiállításán a Műcsarnokban, majd a nagyváradi tébécékórház kápolnájába került, a *Csoda* pedig a Ferenczy család birtokában maradt. 1910-ben Ferenczy a piaristák gimnáziumának kápolnájában a kupola négy csegelyét díszítette falképekkel, al secco (száraz) eljárással különleges alapon, tojás temperával. Úgy látszik, az eredeti, 1909. július 2-án kelt megbízást később módosították, mert az így szólt: **„... Köteles a festményekhez a létező legjobb minőségű fes-**

Ferenczy József: Sáncmunkás

Szerb katona

# OBJEKTEK

SZEPTEMBER
11. UTÁN

KEDDEN ESTE ADOLF DRESEN EMLÉKESTJÉN A BERLINI BRECHTZENTRUMBAN NEM VOLTAK SOKAN – AZT MONDTÁK NEWYORKBAN TÖRTÉNT VALAMI. A HOTELBŐL HAZA TELEFONÁLTAM – KAPCSOLD BE GYORSAN A TELEVIZIÓT – HALLOM – AZTÁN A KÉPEK – A KÉT ÖSSZEOMLÓ TORONYRÓL MEGISMÉTELVE MINDIG SZEMEIM ELŐTT. A KÖVETKEZŐ NAPON HAZA UTAZTAM – KIRAKTAM 620 MŰVÉSZETIKÖNYVEMET KÖNYVESPOLCOMRÓL ÉS AMIT OTT ÉS MÖGÖTTE TALÁLTAM ABBÓL ÉPÍTETTEM EZEKET AZ OBJEKTEKET, MELYEK ITT LÁTHATÓK. RÓZSASZÍNŰ KERESZT VOLT AZ ELSŐ MUNKÁM EBBŐL A SZÉRIÁBÓL. AZT HISZEM SZEPTEMBER 13-ÁN A BERLINI UTAZÁSOM UTÁN – ÉS AZ ELKÖVETKEZŐ KÉT ÉV ALATT MÉG HARMINC OBJEKT SZÜLETETT MEG.

BÁRDY MARGIT

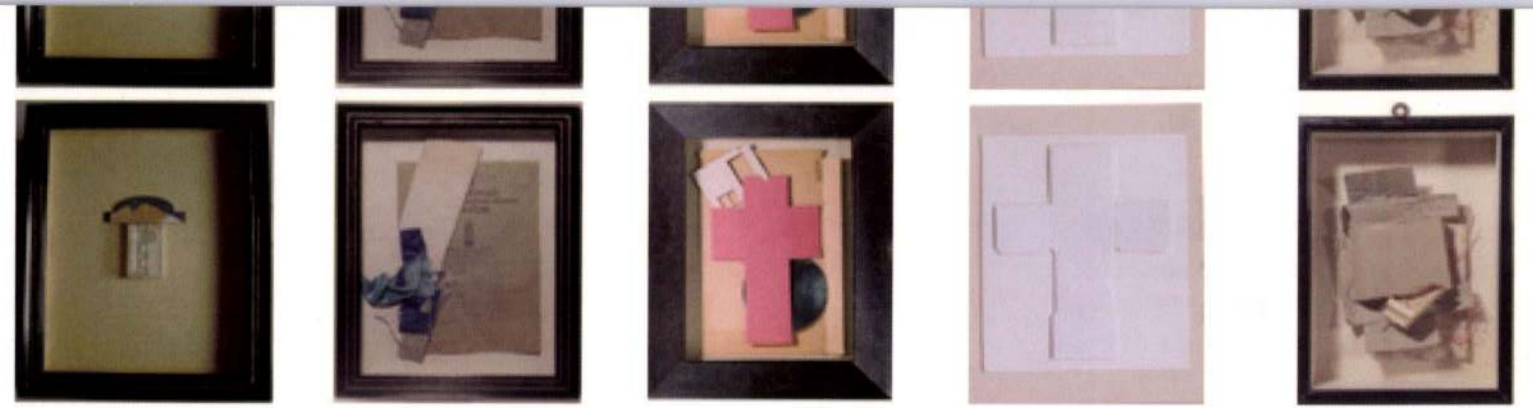

A veszprémi Művészetek Háza tisztelettel meghívja Önt
2008. július 12-én, szombaton 11 órára

a Csikász Galériába
Veszprém, Vár u. 17.

# BÁRDY MARGIT

**OBJEKTEK SZEPTEMBER 11. UTÁN**

című kiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja:
**Dr. Beke László**
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető 2008. szeptember 14-ig. Nyitva: naponta 10–17 óráig. Információ: Művészetek Háza, Veszprém, Vár u. 17. +36/88 425 204. A Művészetek Háza kiemelt kommunikációs partnere a Veszprém Televízió.

# BÁRDY MARGIT

## DISZLET ÉS JELMEZTERVEZŐ KIÁLLITÁSA A VÁRSZINHÁZ GALÉRIÁBAN

## 1985. MÁRCIUS 30 MÁJUS 31.

*a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja és a Nemzeti Színház Igazgatósága közös rendezésében*



BÁRDY MARGIT

1929-ben Magyaróváron született. 1948–53 között a Képzőművészeti Főiskolán (Budapest) 8 szemeszter, Bernáth Aurél növendéke. 1953–56 Madách Színház kosztümtervezője. Első filmmunka: Fábry Zoltán „Életjel". 1957–59 között Ford ösztöndíj a müncheni Képzőművészeti Akadémián, szenikai osztály, 6 szemeszter Prof. Helmut Jürgens-nél. 1960–61 Badische Staatstheater első szerződés. 1961–70 Bavaria BmbH TV Stúdió kosztümtervezője. 70 film, közöttük „Orion űrhajó" és Oskar Schlemmer (Bauhaus) Triadische Balett rekonstrukciója. Vendégtervezés az összes többi TV stúdiókban + koprodukciók: Mafilm, ORF. 1967–68 új impulzus keresés: Képzőművészeti Akadémia München, Prof. Rudolf Heinrich. 4 szemeszter díszlettervezői diploma. 1970-től kizárólag színházi munkákon dolgozik, mint díszlet és kosztümtervező. 45 produkcióban vesz részt: Kamerspiele München, Stadttheater Basel, Burgtheater Wien, Staatsoper Hamburg, Opernhaus Zürich, Stadttheater Freiburg, Staatstheater Kassel, Deutsche Oper Berlin. Együttműködés rendezőkkel és dirigensekkel: Gerd Albrecht, Christoph Dohnányi, Adolf Dresen, August Everding, Götz Friedrich, Roland Gall, Heinrich Holreiser, Horvai István, Makk Károly, Pártos Géza, Hans Schweikart, Peter Siefert, Ádám Ottó, Vámos László. 1984. ezüstérem Internationale Triennale Novi Sad. 1985. Covent Garden Royal Opera, London.

## ÜDV, BÁRDY MARGIT!

1974-ben Münchenbe kaptam meghívást. Else Lasker-Schüler „Die Wupper" c. darabjának megrendezésére. Minthogy nem hozhattam magammal az NDK-ból erre a célra senkit, Münchenben három előkelő férfi várt rám, akik ott, úgymond, jártas díszlettervező hírében állnak. Bizonyára azok voltak és meglehetősen kedves benyomást is tettek rám. A találkozás után behívott magához az igazgató és megkérdezte, melyikükre esne a választásom. Magam is meglepődtem, mikor azt feleltem: egyikükre sem. Zavaros lett a helyzet, kicsit kínos is, tanácstalanságommal már-már az egész produkciót veszélyeztettem. Legalább még valamit mondani akartam, ezért elkezdtem érdeklődni, ki is volt az a nő, akit egyik a három jeles úr közül a jelmeztervek elkészítésére megemlített. Az igazgató nem emlékezett, hogy kiről lehet szó, de megígérte, hogy megtudakolja. Én meg gyorsan egy fél oldalon leírtam ami szenikai elgondolásom kapcsán eszembe jutott.

Aztán minden ment, mint a karikacsapás. Hamarosan tudtomra hozták, hogy az illetőt Bárdy Margitnak hívják, aki Müchenben itt és itt lakik. Meglátogattam. Már kész makettel várt. Ahogy kiléptem lakásának erkélyére, megdöbbentő közelségben kristálytisztán tárult elém egy addig soha nem látott magas hegyláncolat. Bárdy Margit egyébként erre, meglehetős közönnyel, csupán annyit jegyzett meg, hogy akadnak itt bőven aféle bajor hegyek. Én ott láttam először az Alpokat, „fön" esetén (ez egy különleges, ritka alpesi légáramlás) válnak csak ennyire láthatóvá. Aztán a makett előtt gubbasztottunk. A darab arról az áthidalhatatlan kontrasztról szól, amelyet egy koromsötét iparvidék és Lasker-Schüler költői Jeruzsalem-égboltja képeznek. Amint elkezdtem fitymálni a makettet, egyszeriben felderült a Bárdy arca, mégpedig sokkal gyorsabban, mint az Alpesek láttán, észlelhető örömmel eltávolította a kis színpadtérből a némileg naturálisan ható téglavörös házfalakat, csaknem úgy tűnt, eredetileg is pusztán rám való tekintettel állította oda őket, nehogy elriasszon a radikalitásával. Pár pillanat alatt egy új makettet épített fel, amit aztán nemcsak, hogy elfogadtam, hanem ami további közös együttműködésünket évekre megalapozta.

Bárdy Margittal való első találkozásom jellegzetes volt. Ő nem tartozik azok közé, akik legelől sürgölődnek. Ha munkáról van szó, olykor barátságtalan, sőt nyers is tud lenni. Mindig akadnak emberek, akiknek lábára lép és akik erre megfelelő hangerővel reagálnak. Ha valaki munkájához mindenek előtt bájos légkört igényel, számítását kevéssé fogja megtalálni nála. Úgy dolgozik, mint egy igásló és ugyanezt várja a többiektől. Ha ezt vállalja az ember, akkor kiderül, hogy vannak más oldalai is. Hamburgban, amikor a Zemlinsky-operára készültünk, a legkeményebb szakasz idejére beszállásolta magát Hamburg legdrágább helyén a „Hotel Vier Jahreszeiten"-be. És mialatt mi izzadtan és koszosan gürcöltük végig az utolsó próbákat, rajongva mondta nekem közbe-közbe, milyen műveltek ott a pincérek és hogy ott torták vannak, majdnem olyan jók, mint Magyarországon. A főfodrásszal folytatott megbeszélésünkön aranybrossokkal a mellén jelent meg, amelyek összesúlya legalább másfél kilóra rughatott – állítása szerint taktikai okokból, hogy jó benyomást keltsen. Nevetnem kellett, mert taktikához aztán jóformán semmit sem ért. Egyszerűen beleszeretett abba az érdekes ékszerbe. Engem egyszer sikerült rászednie, épp amikor zsebemben a frissen átvett gázsival Hamburgban kódorogtam, hogy vegyek érte magamnak valami eszméletlen nercprémmel bélelt zekét, amelynek szükségét legkevésbé sem éreztem, – ő „látott" benne engem. Azt hiszem, a lelke legmélyén úgy viszonyul a luxushoz, mint egy született grófnő. De azt hiszem, sem a luxus sem bármi egyéb által nem megvesztegethető.

Boldog vagyok és büszke rá, hogy vele dolgozom.

Adolf Dresen




SZTRAVINSZKIJ: PETRUSKA, KOSZTÜMTERV 1980.

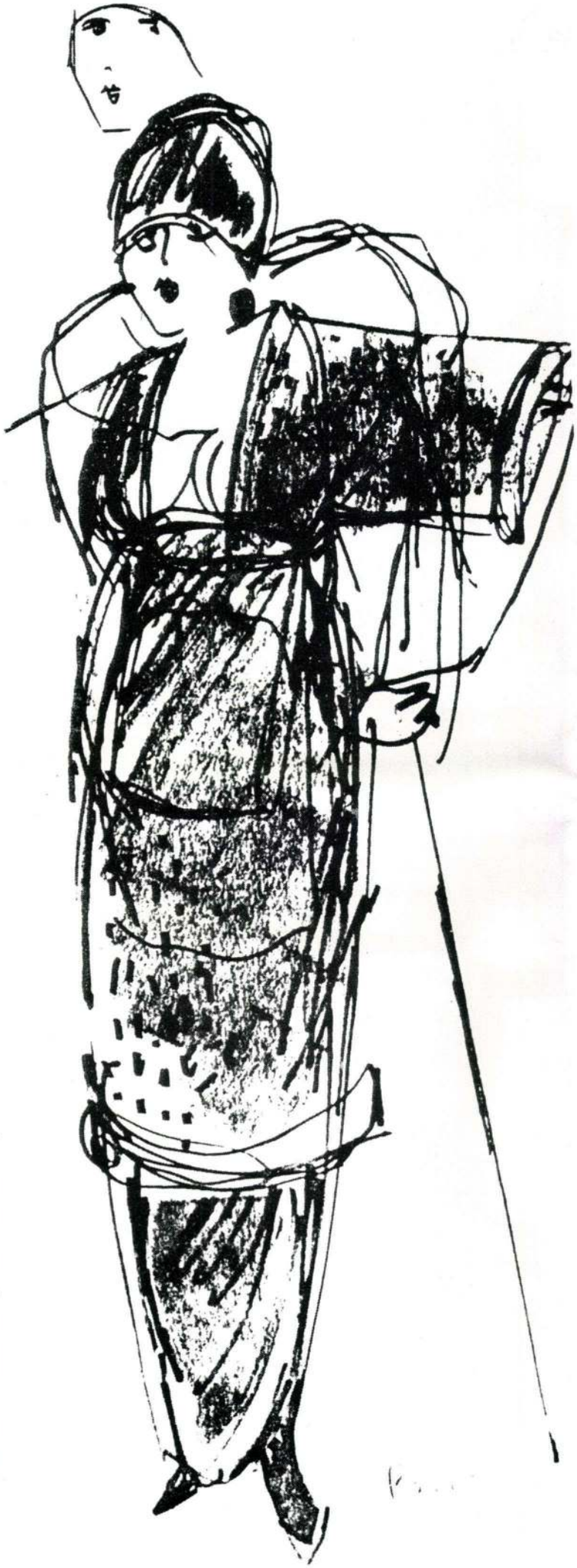

MILLÖCKER: SZEGÉNY JONATHAN, KOSZTÜMVÁZLAT, 1977.

## BIBLIOGRAPHIE


Hartmann A. Ernst. H., Junge Künstler der Akademie, München 1965
Rose P., Kappler W., Bühnenblätter des Badischen Staatstheaters Karlsruhe Nr. 2, 6, 8, 11, 26, 17, 1959/60
Nr. 2, 16, 1960/61
Bild, Hamburg, 30. 9. 1966
Westfälische Rundschau, 10. 3. 1969
Eiswaldt E., Abendzeitung, München, 30. 4. 1965.
Regitz H., Das Triadische Ballett, Tanzarchiv Köln 1970.
Erken G., Hofmannsthal Blätter Nr. 6 1971.
Katzmaier M., Schwäbisches Tagblatt, 3. 10. 1974.
Henrichs B., Die Zeit, 22. 2. 1974.
Schmidt D. N., Frankfurter Rundschau, 21. 2. 1974.
Drews W., Frankfurter Allgemeine Zeitung, 23. 2. 1974.
H. J., Westfälische Allgemeine Zeitung, 8. 11. 1974.
Ruhrfestspiele Recklinghausen 1977.
Regitz H., Badische Zeitung, 7. 2. 1977. und 27. 12. 1978.
Michaelis R., Spielzeit 1978/79 Jahrbuch der Hamburgischen Staatsoper
Dannenberg P., Eugen Onegin, Programmheft der Hamburgischen Staatsoper, 11. 2. 1979.
Nellissen M., Die Welt, Hamburg, 22. 3. 1979.
Regitz H., Badische Zeitung, 31. 1. 1979.
Michaelis R., Die Zeit, Hamburg, 16. 2. 1979.
Jungheinrich H. K., Frankfurter Rundschau, 13. 2. 1979.
M. Z. Neue Züricher Zeitung, 22. 2. 1980.
Etter M., Luzerner Neueste Nachrichten, 20. 2. 1980.
Pfluger R., Berner Zeitung, 1. 9. 1980.
Regitz M., Badische Zeitung, 15. 12. 1980.
Tomzig S., Hamburger Abendblatt, 21. 9. 1981.
Burghardt W., Süddeutsche Zeitung, 22. 9. 1981.
Jungheinrich H. K., Frankfurter Rundschau, 24. 9. 1981.
Wagner R., Fono-Feuilleten, Heft 12. 1981.
Wagner R., Die Deutsche Bühne, 11. 1981.
Singldinger J., Hamburger Morgenpost, 22. 9. 1981.
Geitel K., Die Welt, 22. 9. 1981.
Opern Welt, Zürich, Nr. 11. 1981.
Zabrsa E., Szene, November 1981, Wien, Burgtheater
Hahn P., Wolsdorff Ch., Bauhaus-Archiv Museum für Gestaltung, Sammlungs-Katalog, Berlin, 1981.
Spiel H., Frankfurter Allgemeine Zeitung, 26. 11. 1981.
Lesch H., Abendzeitung, München, 22. 9. 1981.
Dannenberg P., Seipt A., Programmheft, 20. 9. 1981.
Herbort H. J., Die Zeit, 25. 9. 1981.
Klaus V. R., Wiener Zeitung, 28. 11. 1981.
Rischbieter H., Theater Heute, 1. 1. 1982.
Denicke M., Staatsoper Hamburg, 1981/1982.
Vannahme J. F., Badische Zeitung, 11. 6. 1982.
Vannahme J. F., Mitteilungen der E.T.A. Hoffmann-Gesellschaft e. V., Nr. 28. 1982.
Gräwe K. H., Deutsche Oper Aktuell, Nr. 6. 1982/83.
Edinburgh International Festival, Programme Guide 1983.
Müller H. R., Dorn D., Wendt E., Theater für München, Ein Arbeitscbuch der Kammerspiele 1973–1983.
Geitel K., Die Welt, 7. 2. 1983.
Regitz H., Badische Zeitung, 7. 2. 1983.
Reich D., Ballett 2, Opernhaus Zürich, 1983.
Opernwelt, Zürich, Nr. 7. 1984.
Dultz S., Münchener Theaterzeitung, Nr. 9. 1984.
Schaefer H. J., Ballettabend '84 im Opernhaus Kassel
Schaefer H. J., Kasseler Theaterzeitung, Nr. 7. 1984.
Sterijino Pozorja, 7. Triennale Internationale de la Scenographie et des costumes de Theatre 1984.
Bontemps A., Bühnengenossenschaft, Nr. 8. 1984.

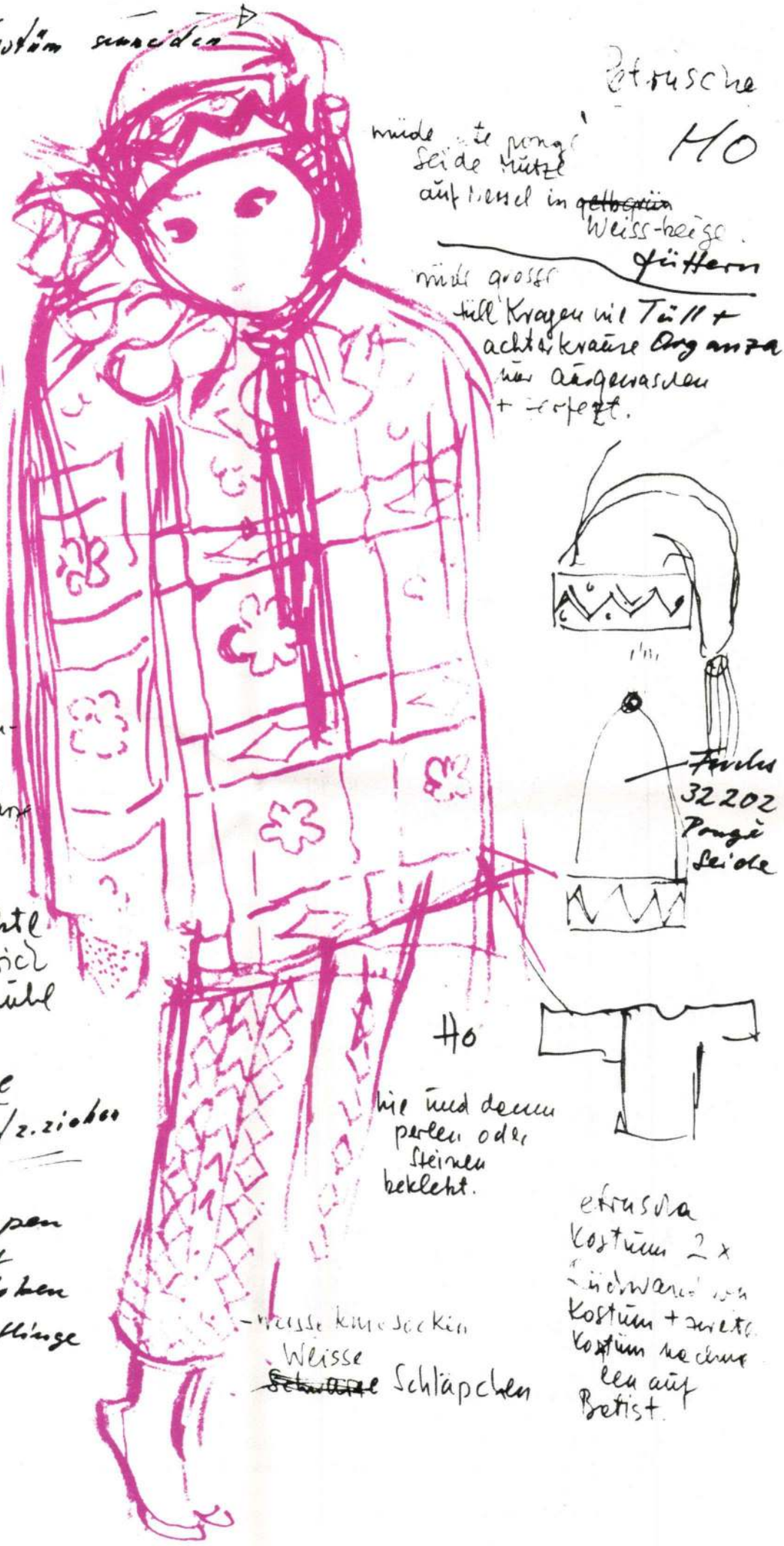


SZTRAVINSZKIJ: PETRUSKA, KOSZTÜMTERV 1980.

BÁRDY MARGIT

1929 in Magyaróvár geboren. 1948–53 Akademie der bildende Künste Budapest. 8 Semester Studium im Malerklasse bei Prof. Bernath Aurél. 1953–56 Erste Engagment Theater Madach Budapest. Erste filmarbeit: „Életjel" von Fábry Zoltán. 1957–59 Fordstipendium an der Akademie der bildende Künste, München, 6 Semester Szenenklasse bei Prof. Helmut Jürgens. 1960–61 Engagement Badische Staatstheater. 1961–70 Engagement in Bavaria GmbH TV Studio als Kostümbildnerin. 70 filme, u.a. „Raumschiff Orion" und Kunstfilm „Triadische Ballett" von Oskar Schlemmer (rekonstrukcio) Gastarbeiten in anderen Studios und Coproduktionen (Mafilm, ORF, ELANfilm) 1967–68 Suchen nach neue Impulse, 4 Semester Studium an der Akademie der Bildende Künste, München bei Prof. Rudolf Heinrich. Bühnenbilddiplom mit Diplomarbeit. Ab 1970 ausschliesslich Theaterarbeit Bühnenbild und Kostüme. 45 Produktionen: Müchner Kammerspiele, Stadttheater Basel, Burgtheater Wien, Staatsoper Hamburg, Opernhaus Zürich, Deutsche Oper Berlin, Stadttheater Freiburg, Staatstheater Kassel. Mitarbeit mit folgenden Regisseuren, Dirigenten: Gert Albrecht, Christoph Dohnányi, Adolf Dresen, August Everding, Götz Friedrich, Roland Gall, Heinrich Hollreiser, Horvai István, Makk Károly, Pártos Géza, Hans Schweikart, Peter Siefert, Ádám Ottó, Vámos László, Rainer Wolffhardt. 1984. die 2. Preis der Internationalen Triennale, Novisad. 1985. Convet Garden, Royal Opera, London.

## SALUT, MARGIT BÁRDY!

1974. hatte man mich nach München eingeladen, um dort Else Laske-Schülers Wupper zu inszenieren. Ich hatte keine Möglichkeit, jemand aus der DDR mitzubringen, und so stellte man mir in München 3 Herren vor, die, wie man mir sagte, sehr versierte und bekannte Bühnenbildner seien. Vermutlich waren sie es, und sie waren auch sehr nett. Der Intendant fragte mich nach der Begegnung, zu welchen ich mich entchliesen könnte. Überrascht hörte ich mich selbst sagen: „Zu keinem." Das war etwas verwirrend, ja verletzend, und guter Rat war nun teuer, es war plötzlich das ganze Projekt in Gefahr. Zunächst, mehr, um überhaupt noch etwas zu sagen, fragte ich der eine dieser Herren hätte da doch eine Frau zur Herstelllung der Kostümentwürfe vergeschlagen – wer denn das sei. Der Intendant hatte keine Ahnung, doch wollte sich erkundigen. Ich schrieb auf einer halben Site auf, was ich mir zur Bühne gedacht hatte.

Dann geschah alles ziemlich schnell. Ich erfuhr, die Frau heisse Frau Bárdy, sie wohne in München da und da. Ich besuchte sie. Sie hatte schon ein Modell gebaut. Als ich auf ihren Balkon trat, sah ich erstaunlich nah und klar eine hohe Gebirgskette, die ich noch nie gesehen hatte. Margit Bárdy meinte, ziemlich desinteressiert, es gebe wohl hier irgendwelche bayrischen Berge. Ich hatte da erstemal die Alpen gesehen, man sah sie nur bei Föhn. Dann hockten wir vorm Modell. In dem Stück geht es um den unüberbrückbaren Kontrast einer schwarzen Industrielandschaft vor dem poetischen Jerusalem-Himmel der Laske-Schüler. Als ich nun an den Modell herummäkelte, hellten sich die Züge der Bárdy weit schneller auf als vorm Anblick der Alpen, sie räumte mit sichtlicher Freude die etwas naturalistichen ziegelroten Hauswände aus dem Kasten, so dass es mir vorkam, als hätte sie sie überhaupt nur für mich hingestellt, um mich nicht gleich durch Radikalität erschrecken. In kürzester Zeit hatte sie ein neues Modell fertig, das ich nicht nur akzeptierte, sondern das unsere Zusammenarbeit über Jahre hinweg begründete.

Meine erste Begegnung mit Margit Bárdy war typisch. Sie steht nicht vorn, wenn es um Arbeit geht, ist oft unverbindlich bis zur Schroffheit. Es gibt immer wieder Leute, denen sie auf die Zehen tritt und die entsprechend laut schreien. Wer in der Arbeit vor allem ein nettes Klima will, kommt bei ihr wenig auf die Kosten. Sie arbeitet wie ein Pferd, und sie verlangt von den andern dasselbe. Das vorausgesetzt, kann man sie auch ganz anders erleben.

In Hamburg, bei der Zemlinsky-Oper, mietete sie sich in der hartesten Zeit im teuersten Hamburger Hotel ein, den „Vier Jahreszeiten".Und während wir verschwitzt, verdreckt und in grösstem Stress auf den Schlussproben sassen, schwärmte sie mir zwischendurch vor, wie kultiviert dort die Kellner wären, und das es dort Kuchen gäbe, fast so gut wie in Ungarn. Zu Besprechungen mit dem Chefmaskenbildner erschien sie mit goldenen Broschen, die mindestens drei Pfund wogensie behauptete, aus taktischen Gründen, um die Leute zu beeindrukken. Ich musste lachen, denn von Taktik versteht sie so gut wie nichts.Sie ist einfach vernarrt in diesen teueren Schmuck. Mich hat sie einmal rumgekriegt, als ich im Hamburg, die gerade abgeholte Gage in der Tache, herumlief, mir dafür einen aberwitzigen Jacke mit edelsten Nerz gefüttert, zu kaufen, den ich überhaupt nicht brauchte – sie „sah" mich einfach darin. Ich glaube, sie hat zum Luxus tief innen das Verhältnis einer geborenen Gräfin. Aber ich glaube, sie ist weder durch Luxus noch durch sonst etwas korrumpierbar.

Ich bin glücklichen und stolz, mit ihr zu arbeiten.

Adolf Dresen

ALEXANDER ZEMLINSKY: AZ INFÁNSNŐ SZÜLETÉSNAPJA, 1981.



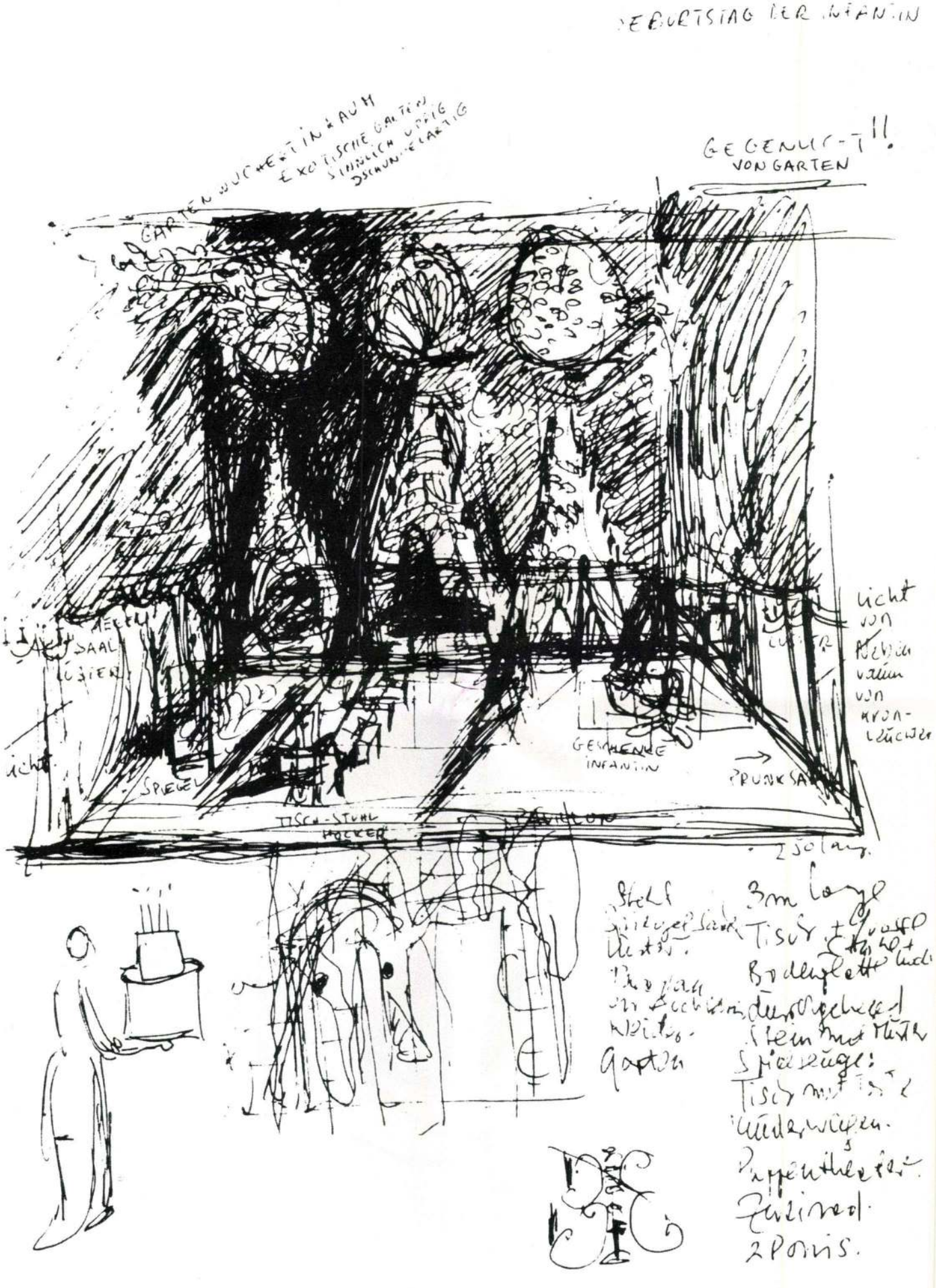


ALEXANDER ZEMLINSKY: AZ INFÁNSNŐ SZÜLETÉSNAPJA, 1981.

Rösicke K., Margit Bárdy, Bühnenbild als malerischer Ausdruck, Daily News – Neueste Nachrichten, 28. 9. 1984.
Horvai I., Bárdy Margit kiállítása a Győri Műcsarnokban, Film Színház Muzsika, 1984. 42. szám
Pakovics M., A pillanat és az örökkévalóság között, Bárdy Margit színházi tervező kiállítása, Kisalföld, 1984. 9. 25.
Brestyanszky I., A világhír útján, Nők Lapja, 1984. 10. 6.
Wagner I., Egy „hazánklánya" Győrben, Magyar Hírlap, 1984. 10. 12.



SZTRAVINSZKIJ: PETRUSKA, KOSZTÜMTERV, 1980.

ALEXANDER ZEMLINSKY: AZ INFÁNSNŐ SZÜLETÉSNAPJA, 1981.

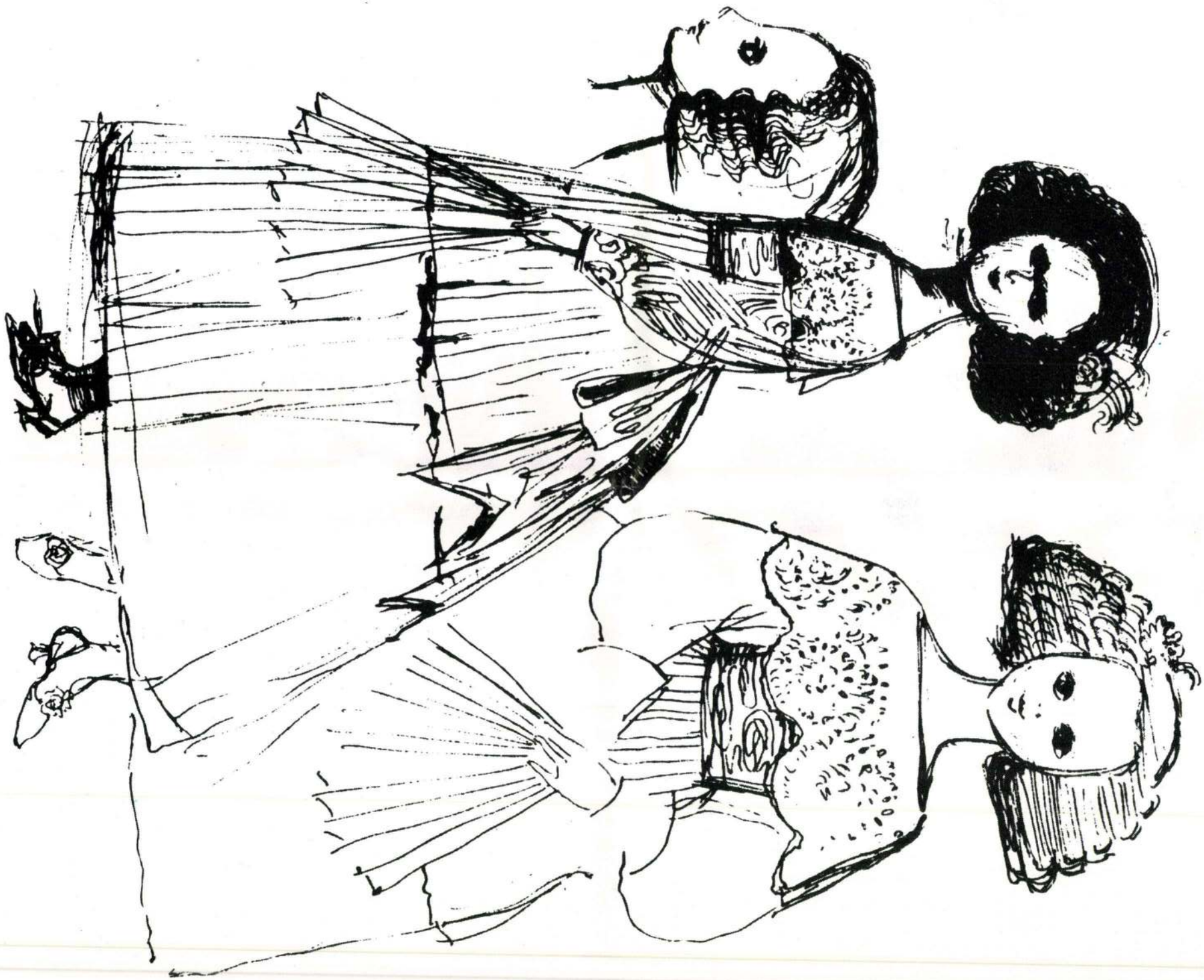

MŰTÁRGYJEGYZÉK

1. CARLO GOZZI: Szarvaskirály
   Stadtische Bühnen Freiburg 1978/79
   Rendező: Peter Siefert
   Díszletmakett fotója – palota elölről 26x32 cm
2. Díszletmakett fotója – palota hátulról 26x32 cm
3. BERT BRECHT: Kaukázusi krétakör
   Westfalisches Landestheater Castrop-Rauxel 1973/74
   Rendező: Roland Gall
   56 színpadi fotó 9x9 cm
4. 112 kosztümfotó, mint az előadás plakátja 59x83 cm
5. Kosztümfotók a darab két színcsoportjából – vörösbarna és elsárgult lenvászon (29 db)
6. Jelmeztervek, filciron, színesceruza, textilminta (8 db) 30x21 cm
7. Jelmeztervek, filciron, színesceruza, textilminta (8 db) 30x21 cm
8. Színpadi fotó 1. kép „Ostermorgen" 45x50 cm
9. Koncepciók és vázlatok (8 db) 21x30 cm
10. Színpadi fotó „Előjáték" 45x42 cm
11. ALEXANDER ZEMLINSKY–OSCAR WILDE:
    AZ INFÁNSNŐ SZÜLETÉSNAPJA (Két egyfelvonásos)
    Hamburgische Staatsoper 1981/82
    Dirigens: Gerd Albrecht
    Rendező: Adolf Dresen
    Makettfotó, 24x18 cm
12. ALEXANDER ZEMLINSKY–OSCAR WILDE:
    FIRENZEI TRAGÉDIA (Két egyfelvonásos)
    Hamburgische Staatsoper 1981/82
    Dirigens: Gerd Albrecht
    Rendező: Adolf Dresen
    Makettfotó, 24x18 cm
13. Jelmez és konzeptvázlatok, filciron (4 db) 21x30 cm
14. Jelmez és konceptvázlatok (4 db) 21x30 cm
15. Makettfotó, 60x50 cm
    Makettfotó, 60x50 cm
17. Műszaki rajz, 42x58 cm
18. Makettfotó, finale, a fehérpapírfalak a zsinórpadlásra felhúzva 60x50 cm
19. ELSE LASKE-SCHÜLER: DIE WUPPER
    Münchner Kammerspiele 1973/74
    Rendező: Adolf Dresen
    Jelmeztervek, ceruza (4 db) 42x30 cm
20. Jelmeztervek, ceruza, filciron, pasztell (6 db) 42x30 cm, 16x20 cm
21. Díszletterv (zárófüggöny) selyempapír, tempera, kollázs 47x29 cm
22. Díszletfotó (zárófüggöny) 50x60 cm
23. Díszletfotó 60x50 cm
24. Plakát 59x84 cm
25. Jelmeztervek, ceruza, filciron, pasztell, kollázs (4 db) 42x30 cm, 13x42 cm
26. Jelmeztervek, ceruza, filciron, pasztell (6 db) 30x42 cm, 10x31 cm
27. MAXIM GORKIJ: BARBÁROK
    Burgtheater Wien 1981/82
    Rendező: Adolf Dresen
    Díszletfotók 1–4 kép (5 db) 17x12 cm
28. Díszletfotó 1. kép 60x50 cm
29. Díszletfotó 2. kép 60x50 cm
30. Díszletfotó 3. kép 60x50 cm
31. Díszletfotó 4. kép 60x50 cm
32. Műszaki rajz a rózsakertről (2 db) 50x42 cm, 53x30 cm
33. Kosztümvázlatok, filciron (4 db) 21x30 cm
34. Kosztümvázlatok, filciron (4 db) 21x30 cm
    IGOR SZTRAVINSZKIJ: PETRUSKA
    Stadttheater Freiburg 1979/80
    Koreografus: Riccardo Duse
35. Jelmeztervek, vegyes technika (2 db) 21x30 cm
36. Színpadi fotó 2. kép 60x80 cm
37. Színpadi fotó 1. kép 60x50 cm
38. HUGO VON HOFMANNSTAHL: DER UNBESTECHLICHE
    Westfalische Landestheater Castrop-Rauxel 1970/71
    Rendező: Bernd Rüde
    Jelmeztervek, tempera 61x44 cm
39. HUGO VON HOFMANNSTAHL: DER UNBESTECHLICHE
    Westfalische Landestheater Castrop-Rauxel 1970/71
    Rendező: Bernd Rüde
    Díszletterv, tempera, 62x44 cm
40. BERT BRECHT: A VÁGÓHÍDAK SZENT JOHANNÁJA
    Westfalisches Landestheater Castrop-Rauxel 1972/73
    Rendező: Günther Büch
    Díszletterv, tempera, kollázs 62x44 cm
41. Jelmeztervek, tempera, aranypapír, fólia (3 db) 45x23 cm
42. Jelmeztervek, tempera, aranypapír, fólia (3 db) 45x23 cm
43. BÉLA BARTÓK: CSODÁLATOS MANDARIN
    Stadtische Bühnen Freiburg 1977/78
    Koreográfia: Riccardo Duse
    Díszletfotó

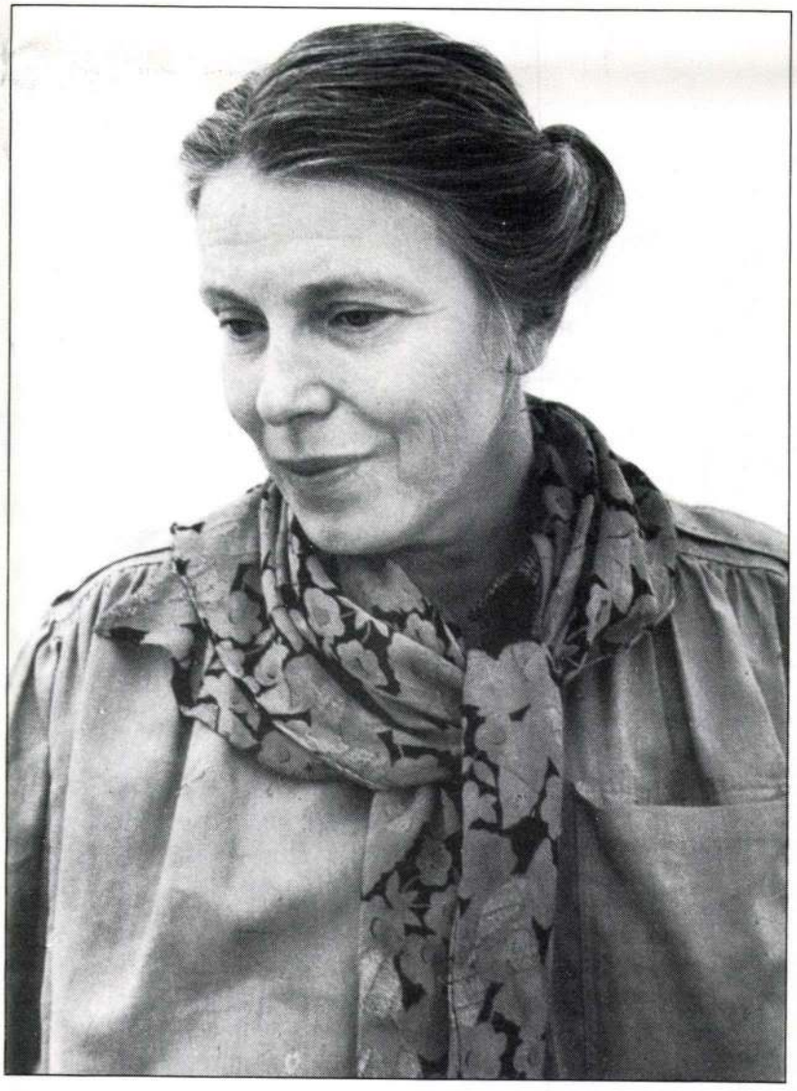

VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIA

ma





Bárdy Margit díszlet- és jelmeztervező kiállítása
Várszínház Galéria 1985. március 30–május 31. Budapest

Borítólap: Díszletmakett. G. Gozzi Szarvaskirályából

Umschlagfotos: Bühnenbildmodell von G. Gozzis Könighirsch

A kiállított jelmezek a Münchner Kammerspiele Else Lasker-Schüler: Die Wupper előadásából valók. Két gyászruha az 1880-as polgári divat után, két nyáriruha ugyancsak az előbbi miliőből. Gyerekruhák az 1880-as proletár miliőből.

Die augsgestellte Kostüme sind von den Münchner Kammerspiele freundlicheweise zur Verfügung gestellt, von der Vorstellung: Elsa Lasker-Schüler: Die Wupper. Zwei Trauerkleider von der 1880-er bürgerliche Damenmode, zwei Sommerkleider aus dem gleichen Milieu. Kinderkleider von der 1880-er Proletariermilieu.

Felelős kiadó: Fazekas János
A kiállítást rendezte: Kratochwill Mimi
Fordítás: Kovács Gedeon
A katalógust tervezte: Konstantin László
Katalógust szerkesztette: Kratochwill Mimi, Bárdy Margit
Fotó: Ruska Judit

Ára: 20,– Ft

HU–ISSN–023–113 X

84–0244 GENERALART – Dorogi Nyomda

BÁRDY Margit



***Nathanael anyja***
*E. T. A. Hoffmann: Der Sandmann 1982*
*Objektkép kollázsfigurával 14x11 cm*

*F. k.: Dr. Praznovszky Mihály,*
*a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója*

*A*

***Petőfi Irodalmi Múzeum***

*és az*

***Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet***

*meghívja Önt*

*közösen rendezett kiállításának megnyitójára a*

***Károlyi Palotába***

*1995. szeptember 8-án, pénteken 16 órára*

# *Bárdy Margit*

# *OBJEKTKÉPEK ÉS AQUARELLEK*

*Bemutatja:*
***Dr. Beke László***
*művészettörténész*

*Közreműködik:*
***Bazsinka József***
*tubán*

*1995. szeptember 8. – 1995. december 31.*

## „Politikai freskó ez a könyv”

# Az Egyenleg képtelen története

**A Képtelen történet című könyvet, mely az Esti Egyenleg képtelenségéhez vezető útját dolgozza fel, rekordgyorsasággal, három hét alatt „hozta ki” a Belvárosi Kiadó. Az Írók boltjában tartott könyvbemutatón — melynek főszereplői legalább annyira a szerzők, az Egyenleg megjelent munkatársai voltak, mint maga a kiadvány — a kiadót, Mezei András írót kérdeztük a könyvről és környékéről.**

— Azt szerettem volna, hogy az élmény, mely valósággal sokkolta ezt a tehetséges alkotógárdát, egy születő — ezt szeretném komolyan gondolni — demokráciában egyfajta „oltás” szerepét játszaná. Tudjuk, az oltás anyaga maga a betegség vírusa, csak gyenge, ártalmatlanított formában. Tény, hogy továbbra is megtörténhet ebben az országban egy igazi, abszurd koncepciósper-komédia, és ez a tény fontos, védekezésre serkentő tanulsággal szolgálhat mindenkinek. Maga a gondolat, hogy az Egyenleg-sztorit írják meg az Egyenleg újságírói, nem Bánó András és nem is a kiadó ötlete, hanem egy Sági Péter nevű tehetséges terjesztőnk vetette fel. Ő nap mint nap járja a könyvesboltokat és igen pontosan érzékeli a közönség igényeit. Bevallom őszintén, először én sem láttam tisztán az ügyben. Én is — hasonlóan az ország híradónézőihez — csak annyi információhoz jutottam, hogy egy ember törölgeti a homlokát és látszólag tényleg kínos helyzetben van. De miután kapcsolatba kerültem Bánó Andrással, természetesen felébredt bennem a kíváncsiság, és hamarosan rendkívül meggyőző élményben lehetett részem: miközben meg szerettem volna győződni arról, hogy valóban nem manipulálták a képeket, nem kevertek alájuk idegen hangokat (és sorolhatnám tovább az ismert vádakat), meglepve kellett tudomásul vennem, hogy az Egyenleg munkatársai nem saját meghurcoltatásukat, „közjogi kálváriájukat” akarják az olvasók elé tárni és nem a vádakra való válaszadásra akarják használni a könyvet. Annak ellenére, hogy sikerült a tv-technikához nem értő milliókkal elhitetni, hogy ez az ember, aki itt a homlokát törölgeti, lám, a nyilvánosság előtt hazudik, ő erre válaszul csupán azt akarta dokumentálni, tizenhárom fejezetben, hogy milyen belpolitikai események vezettek ahhoz, hogy az Egyenleg pohara betelt és végül

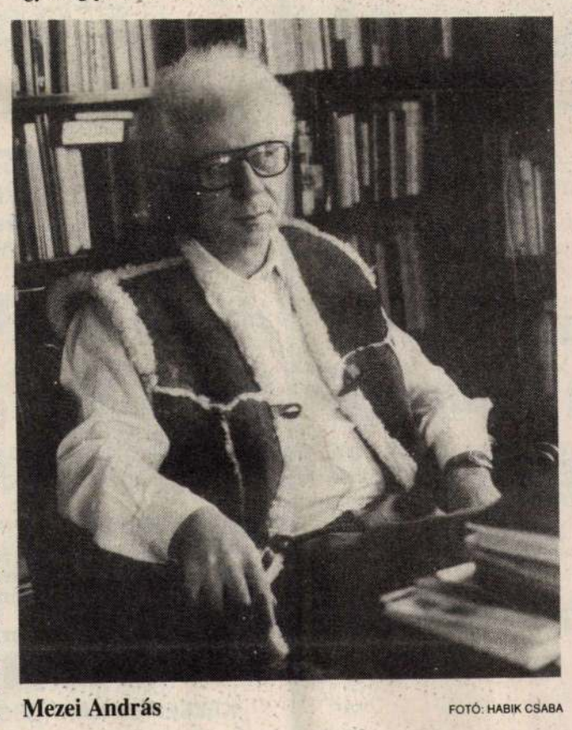

**Mezei András** FOTÓ: HABIK CSABA

kicsordult. Sorra veszi azokat a nagyon emlékezetes botrányokat (Csurka dolgozatának valódi fogadtatása az MDF-ben, Katona Tamás valótlan állításai a Dunatv kapcsán, ÁV Rt.-tisztségviselők 60 milliós végkielégítése, MDF—Fidesz székházpanama), melyekről tudósítva ez az objektív hírműsor kihívta maga ellen a kormánypártokat; ugyanekkor ezekben az ügyekben „mint cseppben a tenger” tükröződnek a magyar demokrácia válságos pillanatai, kudarcai. Politikai freskó ez a könyv arról, mi történt itt az elmúlt három és fél évben.

*— Ön használta a szót: „politikai”. Mi az oka véleménye szerint az általánosan tapasztalható jelenségnek, mely szerint írók, művészek, társadalomtudósok kényszerülnek politikai állásfoglalásra?*

— Én úgy érzem, hogy csak oly módon politizálok a megjelent könyveimmel is, ahogyan akkor politizáltam, amikor még nem volt könyvkiadóm. Bárki emlékezhet, hogy a múlt rendszert íróként is főleg gazdasági ellentmondásain keresztül támadtam, bíráltam joggal, emlékezhet, hogy „államilag dotált népbutító”-nak tituláltak azon az alapon, hogy nem érthetek mindenhez, amiről írok. Nem is értettem, nem is vállaltam ilyesmit; én agorát próbáltam és próbálok teremteni a másként gondolkodóknak, akkor szakembereknek, ma politikai szereplőknek, mint Beke Kata és Bánó András. Sajnálatos, hogy most erre van szükség.

*— Miben látja okát ennek a sajnálatos ténynek?*

— Van egy mondás, kevesen ismerik. Úgy szól: „Ha túl sokáig nézed gyilkosaid arcát, elkezdesz hasonlítani rájuk.” Mi negyven évig mindannyian túl sokáig néztük az akkori arcokat, és a politikai közélet résztvevőinek, mindenekelőtt a kormányzó erőkhöz tartozóknak rá kellene döbbenniük, hogy túl sokáig nézték ha nem is gyilkosaik, de diktátoraik arcát. Sőt nemcsak nézték, sokan ott voltak közel hozzájuk, együtt velük. Elkezdtek rájuk nagyon is hasonlítani.

*— Én sajnos azt hiszem, ezt a könyvet is azok fogják megvenni, elolvasni, akiknek tetszett, hiányzik az Egyenleg és elítélik megszűntetését. Azok szemléletén, akik szemben álltak vele, nem tud változtatni…*

— Félek, hogy igaza van, de nagyon szeretném, ha megszület-ne minél több magyar polgárban a felismerés, hogy a gesztus gesztust szül. Ha csak kicsit képesek vagyunk a másikra figyelni, talán kivívhatunk részéről is több figyelmet. Ne alázzuk meg ellenfeleinket — mondanám én — mert a megalázott ember kiszámíthatatlan dolgokra képes. Legyünk méltányosak. Ebből a szempontból kiemelem, hogy az „egyenlegesek” olyan hangot ütöttek meg ebben a könyvben, amely méltó a demokráciához.

*— Az ön szerepe annyi, hogy nyilvánossághoz juttatta ezt a hangot olyan gyorsan, hogy ne vesszen el aktualitása. Hogyan sikerült a kiadónak ezt a példátlan, három hetes átfutási időt produkálni?*

— Ez egy egyszemélyes kiadó. Én, Mezei András adom ki ezeket a könyveket, nincs semmilyen apparátusom. Van egy nagyszerű nyomdai szerkesztőm és tipográfusom, Grausz Péter; ebben a városban, ismeretségi körömben élnek jobbnál jobb lektorok. Könnyen teljesítem azt, amit a régi szisztémában — nem tehetség híján, hanem szervezési okokból — harminc-negyven ember sem tudott teljesíteni.

• Harangozó István

## Dream Team Színház: A mese bűvölete

# A szerelem fagyosabb a halálnál

A jövő művészének a föld alá kell húzódnia — írta Duchamp. A magyar mozgásszínház 1990-es éveket meghatározó alkotói, az alternatív teátrumok megtűrt és a külföldi stúdiók megtagadott iskolái, az „underground” művészi lét évei után ma teljes fegyverzetben pattannak ki a küzdőtérre. Határozott, technikás, kíméletlen lendületű és kvitalitású csoportok szerepeltek a 2. Magyar Kortárs Táncszínházi Szemle Programjában: Bozsik Yvette lattyúi, Kovács Gerzson Péter barbárai, Balázs Mari álmodói. (És méltatlanul kifelejtve: Juhász Anikó vergődői.) És egy-két éve alakult, egy-két produkciós társulatok: Compagnie Bozsik Yvette, TranzDanz, Dream Team, Civil Negyed.

A Dream Team 2-3 személyes színház, 1991-ben alapította Balázs Mari és Tóth Imre. Az 1992-es Daliniáda után idén Bruno Bettelheim amerikai gyermekpszichológus tanulmánykötete által inspirált „pszichoanalitikus táncjátékot” készítettek, „felnőtteknek”. Gyermekkorunkban szükségünk volt a mesére — segített felnőni. És most szükségünk van rá, mert segít megőrizni valamit abból a gyermekből, akik valaha voltunk — áll a katalógusban, de ez így nem igaz. A Felnőttek kiűzték Világukból a Macit: megerőszakolták és megcsonkították. Új meséik szörnyűek, zaj van bennük és kegyetlenség. Követeljük vissza az álmainkat! Nem tudunk már elaludni soha többé. A mese bűvölete az álmatlanság jegyében fogant; és anya esti meséi nélkül az éjszakák lidércesek, viszolyogtatóak. A vergődő tudat által kreált figurák fegyelmezett gyilkosok és féktelen kurvák. Az álmodó egyetlen vágya a reggel — legyen bár hamuszürke, legyen halovány.



**A Dead Team Színház** FOTÓ: DUSA GÁBOR

A mese, akár a mágia, a húsunkba nőtt. A Fraser folyónál élő indiánok szerint az embernek négy lelke van: egy törpe alakban, a másik három ennek az árnyéka. A három Árnyék: a narrátor Mágus (Balázs M.), Anima (Regenhart Éva) és Animus (Tóth I.). Az Idő: „amikor a kívánságok még valóra váltak”; a Tér: egy infantilis hinta és egy szenilis hintaszék közé szorítva. Archetipikus alakok és szituációk sorjáznak a hetedik képben, a gyakorlati mágia vasmarkába kerülve. A varázslás a Jó képzelt érdekében, — „Tedd ezt azért, hogy ez és ez történjék!” —, és a tabuk a Rossz képzelt elűzésére, — „Ne tedd ezt, nehogy ez meg ez történjék!” — (J. G. Frazer) átszövik a cselekményt. Fekete mágia folyik, sorozatosan megszegik a tabukat kedvenc meséinkben. Jancsi és Juliska mint egytestű Emberlény jelenik meg, a nemek és lelkek tökéletes összhangjában. Animális vágyakozásuk az „édes rizs” után azonban szétszakítja őket: az elvesztett ártatlanság keserű története ez. A békakirályfi visszanyert személyiség optimista tételét sugallja, ám az Emberállatrémet az átok alól felszabadító csók szigorú tilalom alá esik. A Pinokkió bolondos, szomorú bábleánya elnyeri ugyan az emberi létet, de szerelmesének tiszta vágyakozása a Gépember iránt fétikus perverzió. Az 1. Csipkerózsika-töredék az elveszített testi-lelki identitás szörnyű képeit idézi meg: a biológiai pokolgéppé váló, terhes Királyfi, és a megszülető Homonculus-galambot babusgató, tébolyult Árvalány az isteni teremtés durva megsértése. A Vascsöcsű Bába itt visszafordítja a mesét — ez a homeopatikus mágia az ő létezését is megkérdőjelezheti. Jó lesz megjegyzni: Az egymáshoz hasonló dolgok NEM azonosak. Az egyszer kapcsolatba került dolgok NEM tartják fenn örökre kapcsolatukat. Akkor mi marad? Az emberi léptékű gonoszságok, érzelmek, butaságok. A Szerelem (és Ármány): a Lovag a Fúriába szerelmes, reménytelenül. Az Élet (és Ármány): Csipkerózsika 2 és Mostohája eltűnődnek; az alma mérgezett, a mese ismerős, jó dzsessz szól. A Mostoha beleharap. A halál (és Ármány): a kiábrándult Szerelmesek üres tekintettel nézik a kosárnyi, szétguruló almát. Ez „igazi”. Nincs kielégülés. És a néző — a törpelelkű — mohón habzsolja az illatos jonatánt.

Szépség és Szörnyeteg viaskodik egymással ebben az előadásban. Nem a mágia, nem a realitás játékszabályai szerint. Danse macabre: istenemberek és páriák, titánok és torzszülöttek: sokkal hétköznapibb kivitelben… Mese nincs. Nincs mese, énekelni kell, a Happy Dead Banddel: „Szerelem! Élet! Halál! Valamelyik előbb-utóbb lekaszál.”

• T. S.

## A Liszt Ferenc Kamarazenekar külföldön

Január 5-én németországi koncertturnéra indul a Liszt Ferenc Kamarazenekar a Gergely-Artz impresszálásával. Három hangversenyt adnak Stuttgart, Köln, Minsingen városokban, Helmuth Rilling karmester, a Stuttgarti Bach Akadémia művészeti vezetője irányításával. Műsoron W. A. Mozart: Litanei, KV. 243., valamint J. Haydn: B-dúr mise (Harmoniemesse). Közreműködik: Ruth Ziesak (szoprán), Irene Friedli (alt), James Taylor tenor és Rudolf Rosen (basszus), a Liszt Ferenc kamarazenekar, Rolla János, hangverenymester, továbbá a Gächinger Kantorei Stuttgart.

A Liszt Ferenc Kamarazenekar a fenti koncertet azonos közreműködőkkel bemutatja Budapesten is, 1994. január 13-án este fél nyolckor a Budapesti Kongresszusi Központban. Előtte, január 12-én este fél nyolc órakor a Budapesti Kongresszusi Központban a Liszt Ferenc Kamarazenekar alapítvány rendezésében hallhatjuk Goto Midori világhírű japán hegedűművésznő koncertjét. Műsorán: Schnittke: Szvit, régi stílusban, Bartók: I. szonátája, Beethoven: F-dúr (Tavaszi) szonátája OP 24, No, S; Szymanowski: Nimfák és Pán Op 30. No.3., továbbá Saint-Säens: Bevezetés és Rondo Capriccioso műve szerepel. Zongorán közreműködik: Robert McDonald.

• F. F.

## Bemutatók

**MTI**

Musical és abszurd operett szerepel a héten a fővárosi színházak új bemutatói között; Kander—Ebb Nercbanda című zenés játékát a Fővárosi Operett Színház tűzte műsorára. Mrozek-premiert tart a Kolibri Pince csütörtökön, a Piotr Ohej mártíromsága című abszurd operettet.

# Bárdy Margit Berlinben

Legújabb kosztümterveit állította ki a Prenzlauer Allee 31. szám alatti galériában világhírű „hazánklánya”. A Münchenben élő magyar szcenográfusnő egyébként szinte hazajár Berlinbe, hiszen 1983-ban a Deutsche Oper Korngold-féle „Halott városnak” dolgozott, 1988-ban az itteni Komische Oper színpadára tervezte Csajkovszkij Anyeginjének díszleteit és jelmezeit, 1991 elején pedig a keleti tévétorony tövében működő kiállítóközpontban szerepelt Nagy-Berlin valamennyi szcenográfusával együtt színpadi makettjeivel és skicceivel.

Most két berlini és egy lipcsei német pályatársnőjével, a szcenográfusok szövetségének patronálásával „vendégeskedett” a porosz fővárosban december közepéig és a megnyitón az érdeklődőknek alkalmuk nyílt személyesen is elbeszélgetni a kamaratárlat főszereplőivel.

Bárdy Margit Londontól Bázelig vagy Brüsszeltől Bécsig járja Európa legrangosabb operaházait, de közben időt szakított arra pár évvel ezelőtt, hogy Budapesten is kivitelezze a Királyasszony lovagja gyönyörű, valódi selyem-bársony jelmezeit a Nemzeti Színház számára.

Amint azt 1986-ban bemutatott hamburgi Eladott menyasszonyának előadásán is konstatálhattam, férfiakat megszégyenítően markáns és puritán a díszlet és a jelmez az ő felfogásában és bár koncepciója teljesen modern, mégis a falusi élet, a paraszti folklór ősi erejét sugározta.

Legszívesebben még egyes kézi kivitelezésű részleteket is egymaga készítene — ha lehetne —, a mai rohanó világban, a monstre-teátrumok erősen technicizált háttérapparátusa mellett.

Az élet dolgairól mindig bölcsen és megfontoltan nyilatkozik, legfőbb szenvedélyéről — színházi munkájáról — pedig különösen.

Így aztán most a berlini érdeklődők is megtudhatták tőle a vernisszázson, hogy meggazdagodni ugyan nem lehet ebből a munkából, de azt bárki láthatta magabiztos és elégedett mosolyából, hogy önmagát azért megvalósíthatja és művészi álmait valóra válthatja az, aki ilyen — nemzetközileg elismert — mestere szakmájának.

• Wagner István

*Könyvek között*

# Keresztúton, magányosan

Benkő Zoltán eredeti és utánozhatatlan, sajnos, korántsem eléggé méltányolt figurája a magyar közéletnek. Életútja keresztezte a negyvenes és ötvenes évek több száz kiemelkedő személyiségének életútját. Az ő bátorságukat kiegészítette Benkő vakmerősége, az ő szenvedését pedig Faludy György és Göncz Árpád csakúgy megélte, mint Zimányi Tibor. Az '56 utáni megtorlás előli menekülésben társa százötvenezer magyar. Mindig az események tanúja, vert, de végül is diadalmas kisembere, epizodistája és kritikusa maradt. Csináltak mások nagyobb karriert, mint ő. Erkölcsileg oly makulátlanok viszont kevesen maradtak, mint Benkő Zoltán.

Lektűrszerűen, könnyedén és hitelesen ír. Ez az életút egyszerre fogja át a Győrffy kollégiumból induló nemzeti demokratikus ellenállás és az e mozgalommal történt rákosista leszámolás történetét. Recski gyötrelmeire hasonló értelmiségi tartással emlékezik, mint Faludy György, aki meleghangú először írt Benkő Történelmi keresztutak című könyvéhez.

Nem érdektelenek az egykori recski fogoly 1956-os októberi, novemberi kalandjai sem. Mégis a könyv revelációszerű része az a korábbiaktól műfajilag eltérő — történelmi forrás értékű mintegy negyven oldal, ahol nagyon kritikusan mutatja be, eredeti iratok alapján, hogyan segítette és hogyan gátolta a Szabad Európa Rádió a magyar felkelést. Benkőnek módja volt belülről látni, hiszen rövid ideig belső munkatársa volt a rádiónak. Szuverén és, Don Quijote szabású értelmiségi lovag lévén, csak rövid ideig. Ezt a részét a könyvnek nagy tudományos és közérdeklődés mellett a Valóság nemrég publikálta. Benkő Zoltán olyan önéletrajzi esszét írt, amelyet a mai memoárdömpingből érdemes kiválasztani: jelentős írást adott kezünkbe a Felsőmagyarország Kiadó.

• N. S. L.

# Törökülés

*Nincsenek behajlított térdek, nincs meditációs tartás. Körben ülünk az ELTE tanári klubjában vagy harmincan, hogy töprengjünk (bent) s köszöntsünk (kint). Hogy csendben legyünk és jártassuk a szánkat. Ünnepelni jöttünk, köszönteni a hetvenéves Török Endrét, az ELTE professzorát, a mestert, az irodalomtörténészt, a gondolkodót, a pályatársat, a barátot. Kinek mi. Jelenits István szól mindannyiunk nevében. Arról beszél, hogy korunkban nemcsak a szó van válságban, de már a csend is. Az emberi közösségek megrendülését mutatja, hogy a valóság megragadására egyre nehezebben használhatók hiteles szavak és hiteles elhalgatások.*

*Megroggyant világban olyan embernek megjelenése, mint Török Endréé ajándék, üdvözlet, a fény ünezete. Jelképszerű, hogy december 23-án a téli napfordulón született, emlékeztetett Balassa Péter, aki egyúttal átnyújtotta a tanár úrnak tanítványai és tisztelői által írott emlékkönyvet. E „meglepetés” könyv, amely korlátozott számban boltokban is kapható lesz, néhány szerkesztő; Pintér Judit, Tiba Judit, Balassa Péter, Milosevits Péter és Miszoglád Gábor munkáját dicséri. Talán stílusosan misztikus az is, hogy a könyv végén fellelhető bibliográfia a legutolsó időkig vezetve Török Endrének éppen hetven munkáját sorolja fel. Köztük a legfrissebbet, a Liget Kiadónál megjelent Szemfényvesztők kora című esszékötetet.*

*Mit lehetett tanulni Török Endrétől? A válasz sorrendje tetszőleges: a barátság hűségét, a hit tiszteletét, a szeretet fontosságát, a megélt alázatot, Tolsztojt, Dosztojevszkijt, Bergyajevet, az egymásba kígyózó cigaretták füstjét, az együttérzően döcögő nevetést. Ki mit akart. Köszönjük.*

• V. Bálint Éva

A Hungária Wienerberger Téglaipari Rt. Solymárvölgyi Gyára
**felvesz**
lakatost, nehézgépkezelőt és villanyszerelőt
Érdeklődni lehet az (1)-250-0374-es telefonon vagy személyesen a gyárvezetőnél, cím: Budapest III., Solymárvölgy.

Gyors, megbízható teljesítéssel, németországi szakmai gyakorlattal rendelkező szakmunkásokkal
HIDEGBURKOLÓ, MŰKÖVES, FESTŐ-MÁZOLÓ, TAPÉTÁZÓ, HOMLOKZATI HŐSZIGETELŐ, ÁCS, VILLANYSZERELŐ
munkákat garanciával vállalunk! MH 14 508
RENTABIL Kft.
1011 Budapest, Fő utca 11.
Telefon: 201-0125

SZOLÓ RUHÁZATI NAGYKERESKEDÉS
SZOLÓ - A DIVATBAN!
Női, férfi és gyermekruhák világraszóló választéka várja
H, Cs: 6 - 17
K, Sze: 7 - 16
P: 7 - 12
V: 14 - 19
a KIS- és NAGYKERESKEDŐKET
Budapesten,
a VII. HERNÁD u. 45-47. sz. alatt.
Telefon: 122-2624
MAHIR

BUDÁN, A RÓZSADOMBON
Margit-szigetre néző, panorámás, zöldövezeti lakások eladók, 102 m²-től 128 m²-ig.
Cím: II. kerület, Szeréna u. 38/B
Érdeklődni személyesen:
Dékány Ferenc irodavezetőnél, naponta hétfőtől péntekig 9—16 óra között lehet.
Telefon: (06-60) 368-013.
14 368 MH

TŐKEBEFEKTETŐKNEK AJÁNLJUK:
10% profit havonként,
77% 6 hónapra,
210% profit egy évre.
A GY and GYP Kft.
(erős gazdasági kapcsolatokkal az USA-ban, Angliában, Franciaországban, Ausztriában, Thaiföldön, Csehországban, Lengyelországban, Bulgáriában és Romániában)
a befektetett tőkéért a fenti százalékokat ajánlja.
A befektetett összeget a cég a teljes vagyonával biztosítja, amely jelenleg több mint 100 millió forint értékben épületekben, szállítási eszközökben, a cég raktáraiban és üzleteiben levő árukban, készpénzben és banki letétekben van.
Telefon: 266-0146, 113-6085. Fax: 266-0149
Érdeklődni lehet 9 és 17 óra között.

Miss World '93
Kizárólag a TV4-en
A helyszín:
Sun City – Dél-Afrika
Sztárvendég:
George Benson
és öt kontinens legszebb lányai
Ha látni akarja a '93-as év legszebb lányait és világszépét legyen a TV4 vendége a képernyők előtt december 23-án este 20,30-kor.
VICO-produkció

# BUDAPEST ÉRTÉKPAPÍR ÉS BEFEKTETÉSI RT.

## FELHÍVÁS

**Felhívjuk azon tisztelt kárpótlásijegy-határozattal rendelkező ügyfeleink figyelmét, akik az elmúlt évek során még nem vették fel a kijelölt forgalmazó helyeken kárpótlási jegyeiket, hogy azt haladéktalanul tegyék meg.**

**A BÉB Rt. ugyanis 1994. január 1-je után az egy évnél régebben felvételre nem került kárpótlási jegyeket visszaszállítja a Kertész u. 32. alatti központjába, és e jegyek a későbbiekben csak ott vehetők fel.**

**Kérjük szíves megértésüket.**

**BUDAPEST ÉRTÉKPAPÍR RT.**

14 565 MH

# BUDAPEST ÉRTÉKPAPÍR ÉS BEFEKTETÉSI RT.

## TISZTELT ÜGYFELEINK!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy
a Budapest Értékpapír és Befektetési Rt.
— a Budapesti Értéktőzsdéhez igazodva —

**1994. január 3.—1994. január 7-ig**

az év végi leltározási feladatok
lebonyolítása miatt

**az ügyfélforgalmat szünetelteti**
a Budapest V., Deák F. u. 5., VI., Szív u. 53.,
VII., Kertész u. 32. alatti fiókjaiban.
Megértésüket előre is köszönjük!

MINDEN KEDVES ÜGYFELÜNKNEK
EREDMÉNYEKBEN GAZDAG, BOLDOG ÚJ
ESZTENDŐT KÍVÁNUNK!

**BÉB Rt. vezetősége**

MH 14 554

# DISZKONTBÓL — OLCSÓBBAN

## HADVYG

**Kereskedelmi Rt. Diszkont Áruháza**

Budapest, III., Vihar utca 18.

**NYITVA:**
Hétfő, kedd, szerda, péntek: 7.30-tól 17.30-ig.
Csütörtök: 7.30-tól 18.30-ig.
Szombat: 8-tól 12-ig

Egyéni vásárlóknak és viszonteladóknak a zokni- és harisnyatéléken kívül különféle ruházati termékek (pizsama, férfiing, színes póló stb.) rendkívüli árengedménnyel, amíg a készlet tart.

export-import

## INTERDISCOUNT CASH & CARRY MARKET

— ÁRAINK TARTALMAZZÁK AZ ÁFÁT!

1. Komplett műholdvevő sztereo beltéri egység. Single fej. 1,0 dB ofszet tükörrel 90 cm 16 998 Ft, 110 cm 18 099 Ft. 130 cm 20 099 Ft.
2. Műholdvevő (2 család) 2 beltéri egység + Twin fej + ofszet tükör 30 099 Ft.
3. Komplett műholdvevő Funai (japán) beltéri egység + fej onscreen 99 csatorna, Wegener Panda 90 cm tükör 20 099 Ft.
4. Műholdvevő Astra-Eutelsat/Duna tv-set, beltéri egység, 2 single fej, Magic box 130 cm ofszet tükör, 3 fejtartó gyűrű 24 099 Ft.
5. Eutelsat/Dunasat-bővítéssel + single fej + Magic box + ofszet tükör 8999 Ft.
6. Forgatható motoros műholdvevő szett, beltéri egység, single fej, ofszet tükör 130 cm, pozicionáló távirányító 18° motor polar 40 099 Ft.
7. Műholdvevő (2 család) Astra-Eutelsat/Duna Tv—2 beltéri egység, 2 Twin fej, 2 Magic box, 130 cm ofszet tükör, 3 fejtartó gyűrű (Kopernikusz) 42 099 Ft.

**SZUPERÁRAK**

| | |
|---|---|
| ELIN SZUPER GYÜMÖLCSCENTRIFUGA 1300 ML/KÉT TARTÁLY | 3 599 FT |
| 12 SZEMÉLYES FILTERES KÁVÉFŐZŐ | 2 199 FT |
| ELIN KÁVÉDARÁLÓ | 1 499 FT |
| KENYÉRPIRÍTÓ | 2 199 FT |
| KÉZIMIXER, TARTÁLLYAL, APRÍTÓ | 4 499 FT |
| HAJSZÁRÍTÓ 1200 W | 1 199 FT |
| ELIN GŐZÖLŐS VASALÓ | 2 199 FT |
| ELEKTROMOS KÉS | 1 799 FT |
| ELIN MINIGRILL | 4 599 FT |
| ELIN SPECIÁLIS TISZTÍTÓGÉP | 25 999 FT |
| SMC HŐSUGÁRZÓ | 5 599 FT |
| ELIN MIK 4700 MIKROSÜTŐ 18 L, FORGÓTÁNYÉROS | 17 999 FT |
| ELIN MIK 4750 MIKROSÜTŐ 19 L, FORGÓTÁNYÉROS, DIGITÁLIS | 20 999 FT |
| ELIN MIK 4850 MIKROSÜTŐ 24 L, FORGÓTÁNYÉROS, GRILLEZŐ | 29 999 FT |
| KONICA/AGFA SR 100/36 FILM | 299 FT |
| SCOTCH EXL NEW/36 | 239 FT |
| FUJI FILM | 329 FT |
| SONY, MAXELL FLOPPY LEMEZ 5,25 DD | 449 FT |
| JVC, MAXELL FLOPPY LEMEZ 5,25 HD | 699 FT |
| JVC FLOPPY LEMEZ 3,5 HD | 1 099 FT |
| MAXELL FLOPY LEMEZ 3,5 HD | 1 299 FT |
| NONAME FLOPPYLEMEZ 5,25 DD | 198 FT |
| NONAME FLOPPYLEMEZ 5,25 HD | 369 FT |
| NONAME FLOPPYLEMEZ 3,5 DD | 469 FT |
| NONAME FLOPPYLEMEZ 3,5 HD | 709 FT |
| FLOPPYTARTÓ DOBOZ 5,25/100 DB, 3,5/80 DB | 419 FT |
| FAXPAPÍR HIGH SENSITIV 30 M 179 FT/DB 6 DB/CSOMAG | 1 074 FT |
| FAXPAPÍR 50 M 279 FT/DB, 1674 FT/CSOM, 100 M 599 FT/DB | 3 594 FT |
| UNIVERZÁLIS KÁBELSZETT (10 DB/CSOM. TVR-VCR-SAT-MC) | 799 FT |
| KOAXKÁBEL PV-ALU 300 M/PM | 6 300 FT |
| JVC FIS C60 AUDIOKAZETTA 79,90 FT/DB 10 DB/CSOMAG | 799 FT |
| JVC C90 AUDIOKAZETTA 89,90 FT/DB 10 DB/CSOMAG | 899 FT |
| JOYSTICK QUICKSHOT 131-102-111-137F-130F-123-113-129 | 599—1 099 FT |
| TELEVÍZIÓANTENNA MTV1/MTV2 UHF | 1 099 FT |

**ÜNNEPI NYITVA TARTÁS**

| | |
|---|---|
| December 11. (szombat) | 9.00—13.00 |
| December 12. (ezüstvasárnap) | 10.00—18.00 |
| December 18. (szombat) | 9.00—17.00 |
| December 19. (aranyvasárnap) | 10.00—18.00 |
| December 24. (péntek) | 9.00—13.00 |
| December 25—26. | ZÁRVA |
| December 27—30. | 10.00—18.00 |
| December 31. (péntek) | ZÁRVA |
| 1994. január 1. (szombat) | ZÁRVA |

Cím: Bp. XIV., Fogarasi út 26. EXPORTÉRTÉKESÍTÉS VÁMRAKTÁRRÓL

DÉLKER Rt.

**DÉLKER „ÁRLEVERÉS"**, Bp. X., Maglódi út 25.
**DÉLKER ITALDISZKONT ÉS DISZKONTÁRUHÁZ,**
Bp. X., Maglódi út 25.
**DISZKONTÁRUHÁZ:** Bp. XIII., Frangepán utca 44/A
Bp. XV., Harsányi K. út 83.
**PORT ÁRUHÁZ — DÉLKER DISZKONT,**
**Budaörs,** Károly király út 145.
**Balassagyarmat,** Rákóczi út 30—36.
**Vác,** Dr. Csányi László körút 33.
**Érd,** Bajcsy-Zsilinszky út 135.
**Ajka,** Gyár utca 35.

**MAXA** — **MAXA RAKTÁRÁRUHÁZ ÉLELMISZER — kozmetika**

Budapest legolcsóbb bevásárlóközpontja
1149 Budapest, Nagy Lajos király útja 110.

**Nyitva tartás: H—P-ig: 8—17, Sz: 8—12.**

**KARÁCSONYI BEVÁSÁRLÁSI AKCIÓ, NAGY VÁLASZTÉK, KEDVEZŐ ÁRAK**

**XII. 24-én és XII. 31-én nyitva tartás: 8—12-ig.**

**1994. I. 3-án és 4-én leltár miatt zárva.**

**KELLEMES KARÁCSONYI ÜNNEPEKET ÉS BOLDOG ÚJ ÉVET KÍVÁNUNK!**

**Ha jól számol — a MAXÁ-nál vásárol!**

**Régi értékek, új forma: a megújult AMFORA**

*AMI A LAKÁSBAN SZÉPSÉG, PRAKTIKUS ÉRTÉK, AZ*
**AMFORA AJÁNDÉK**
**Diszkont áron fizetési engedménnyel az AMFORA raktárüzletekben.**

| | | |
|---|---|---|
| **Budaörs,** Károly király u. 145. | Tel.: | 1-868-100 |
| **Miskolc,** Besenyői u. 15. | Tel.: | 342-011 |
| **Miskolc,** Corvin út 2. | Tel.: | 340-478 |
| **Eger,** Cifrakapu tér 26. | Tel.: | 312-023 |
| **Salgótarján,** Vásár tér 2. | Tel.: | 312-860 |
| **Nyíregyháza,** Kállai Éva út 7. | Tel.: | 313-133 |
| **Szeged,** Kereskedő köz 4. | Tel.: | 323-722 |
| **Szolnok,** Csaba u. 28. | Tel.: | 425-044 |
| **Győr,** Régi Veszprémi út 14-16. | Tel.: | 318-332 |
| **Sopron,** Somfalvi út 14. | Tel.: | 313-043 |
| **Zalaegerszeg,** Göcsej u. 37. | Tel.: | 312-470 |
| **Veszprém,** Fényves u. 21. | Tel.: | 328-711 |
| **Pécs,** Verseny u. | Tel.: | 324-026 |
| **Kaposvár,** Pécsi út 16. | Tel.: | 318-023 |
| **Kecskemét,** Széchenyi tér 15. | Tel.: | 328-132 |
| **Debrecen,** Piac u. 57. | Tel.: | 314-349 |
| **Békéscsaba,** Andrássy u. 32. | Tel.: | 328-820 |
| **Székesfehérvár,** József A. u. 61. | Tel.: | 316-415 |
| **Szombathely,** Zanati u. 4. | Tel.: | 312-475 |

Jéé diszkont

**XVII., Táncsics M. u. 43—47.**
**Nyitvatartási idő:**
hétfőtől péntekig: 7—19-ig,
szombaton: 7—14-ig

| | |
|---|---|
| — Martini vermouth, 1 liter | 399 Ft |
| — Kifli, zsemle, db | 4 Ft |
| — Féltartós tej, 0,5 l | 20,90 Ft |
| — Gépsonka, kg | 399 Ft |
| — Rövidkaraj, kg | 379 Ft |
| — Persil mosópor, 2,4 kg | 545 Ft |

**Ezt készpénznek veheti: 5% árengedményt kap, ha 10 000 Ft felett, még további 3%-ot ha 50 000 Ft felett készpénzzel fizet!**

**Keravill diszkontáruház**
Bp. XVIII. (Pestszentlőrinc), Ipacsfa utca 8. Telefon: 147-5314
Nyitva: hétköznap 8—18 óráig, dec. 24—27-ig zárva

**KELLEMES KARÁCSONYI ÜNNEPEKET!**

**Árpád KERAVILL Áruház diszkontrészlege**

Bp. IV. (Újpest), Árpád út 112. Telefon: 160-0411
Villanyszerelési cikkek, alkatrészek 5—8% árengedménnyel

**Nyitva: hétköznap 9—19 óráig, dec. 24-én 9—12 óráig nyitva**

DOMUS TIM KFT

**Diszkont Áruháza**
Budapest XV., Sipos Dénes u. 9.

## KARÁCSONYI VÁSÁR!

**Lakástextíliák, egyedi mintázatú szőnyegek, műanyag áruk, roletták, kerámiatárgyak és egyéb lakberendezési cikkek viszonteladóknak is.**
**Függönyök 20—30% engedménnyel**
**Tapéták 20% engedménnyel**
**Paplangarnitúra 3800 Ft**
**Bébitakarók 75x100 cm 800 Ft**
**Kádelő 50x80 cm 650 Ft**

**Teljes áruválasztékunk rendkívül kedvező áron!**
**Nyitva: H—P 9—17 óráig**

**Az Alfa diszkontáruházai**
Alfa KERESKEDELMI Rt.
decemberben szombat—vasárnap 16 óráig, szaküzletei 18 óráig tartanak nyitva.
December 24-én 12 óráig, december 31-én 13 óráig **várják a vásárlókat.**

| | |
|---|---|
| Color Élelmiszer Raktáráruház XI., Nándorfejérvári út 40/a. | Higiénia Üzletház XIII., Váci út 34. |
| Color Vegyi Raktáráruház XI., Nándorfejérvári út 40/a. | Parfüméria VII., Dohány utca 58—62. |
| Forrás Raktáráruház IV., Bocskai utca 26. | Romantik V., Szt. István körút 23. |
| Diszkont Raktáráruház X., Ceglédi út 28. | Delikát Shop V., Október 6. utca 3. |
| Diszkont Áruház IX., Közraktár utca 30—32. | |

**ÉPTEK Áruház**

**Építkezőknek a legolcsóbb áruház**
**Cím:** Budapest X., Jászberényi út 72.

**Nyitva tartás:** hétfőtől csütörtökig 7.15—15.30 óráig, pénteken 13.30 óráig
**Telefon:** 157-2758, 147-4153

| | |
|---|---|
| FC 18-as lakásfűtő 20%-kal olcsóbb | 38 200 Ft |
| Energolux hideg vizes automata mosógép | 33 392 Ft |
| Fürdőkbe fix, álló zuhanyozó | 2 159 Ft |
| Energiatakarékos osztrák radiátorok 6/600-as | 5 761 Ft |
| Olasz csaptelepek | 5 667 Ft-tól |
| Színes gránitlapok | 1 853 Ft/m²-tól |
| Márványlapos fürdőszobaszekrény mosdóval | 63 850 Ft |
| Rozsdamentes mosogatók | 4 505 Ft-tól |

**Terézvárosi TEXTILÁRUHÁZ**
1068 Bp., Király u. 54—60
Telefon: 1-226-880
1-423-506
1-221-000
Telefax: 1-422-767

**VÁSÁR A TERÉZVÁROSI TEXTILÁRUHÁZBAN!**

Darabszőnyeg, padlószőnyeg, ágynemű, függöny, bútorszövet, ruházati méteráru

**10—20—30% árengedménnyel kapható!**
**Az olcsóbbnál is olcsóbb!**

**TERÉZVÁROSI TEXTILÁRUHÁZ**

**Cím: Bp. VI., Király u. 54—60.**
**Telefon: 122-1000, 122-1212**

# Hősök, saját színpadon

## Bárdy Margit objektképei a Petőfi Irodalmi Múzeumban

Mondják, hogy Kurt *Schwitters* legjobb korszakában aktatáskájában liszttel és kis üveg vízzel – a csirízkészítés alapanyagai – járta szülővárosa, Hannover utcáit, hogy a híresen szép helyi villamosjegyeket azon melegében fölragasztgassa a híres Merz-képek készítésének első fázisaként. A munkáit a *Petőfi Irodalmi Múzeumban* kiállító *Bárdy* Margit nemcsak abban rokona a dadaizmus nagy mesterének, hogy a kollázstechnikát alkalmazza, hanem abban is, hogy – mint maga fogalmaz – *„legszívesebben az utcán talált dolgokat, mint gyűrött, kifakult, piszkos papírlapokat szeretek feldolgozni – mert ezeknek a szenziblitása és poétikája utolérhetetlen"*.

A továbbiakban azonban más német város és művész szerepét érezhetjük meghatározónak munkásságában. Egyrészt Münchenét, hiszen a budapesti főiskolai tanulmányok után itt szerzett díszlettervezői diplomát 1968-ban, s azóta is itt él vagy ide tér vissza Európa nagyvárosaiból, ahol több mint kétszáz színházi és televíziós produkció díszleteit tervezte. Másrészt Oskar *Schlemmer* hatását érezni



**Nathanael anyja a Coppéliában**

munkáin: az ő korai mechanikus táncszínházi darabjainak rekonstruálásában múlhatatlan érdemeket szerzett. Mindenesetre kiállításának anyaga a következőképpen írható körül: színházi, emberi figurák, kollázstechnika, objektkép. A mintegy nyolcvan objektkép figurái tulajdonképpen a díszlettervezői munka közben születtek meg, amikor a tervező az 1:20 arányú makett hatásának, a tér és az ember viszonyának vizsgálatához hasonló arányú emberi alakokat is a térbe helyezett. Azután a „hősök" önállósodtak: a „papír, szövet, vatta, festék, filciron, gyöngy, toll, piszok", amiből készültek, mintegy megelevenedett, s új színpadra lépve elkezdte élni önálló életét.

Ezt az új színpadot a hős karakteréhez illő képkeret határolja – vékony vagy vastag, egyszerű vagy díszített, sima vagy faragott, aranyozott, nyers vagy éppen sötétre pácolt –, amely mögött doboz imitálja a kis mélységű színpadi teret – vagy a képzelet által megnövelhető valóságosat. Egy járókelő díszzsebkendővel *Brecht Szecsuáni jó lélek* című darabjából, nyolc színész *Gozzi Szarvaskirályából*, két rózsaszínű kislány *Delibes Coppéliájából*... miközben az objektképek egyik oldalról a díszlettervezői pálya állomásait idézik, a másikon, eredeti összefüggésrendszerükből kiemelve azt jelzik, hogy sorsok és karakterek megidézéséhez olykor valóban a legegyszerűbb eszközök is elegendőek, ha igazi művészi alázattal párosulnak.

**P. Szabó Ernő**

hetetlen rendetlenség támadt. Hogy mikor? Tulajdonképpen már a történelem legelején. Ádámmal kezdődött a baj, aki a nőgyűlölő dédnagyapa szerint *„tsuda egy nagy vad disznó vala"*. A gyűjtemény rendezésének története az a szövedék, amibe „beleépülnek" Ádámtól az ismeretlent jelölő X-ig kiválogatott szócikkek. Így válik az elbeszélés jelenidejének részévé a múlt, jelzésszerűen szinte az egész történelem.

A regény leltára a bibliai Ádámmal indul. Az első ember a történelem kezdetét és az emberi történelmet megelőző időket jelenti mindannyiunk számára. Az egyház tanítása szerint Ádám testesíti meg a bűnbeesést is, regényünkben azonban nem sok helye van a moralizálásnak. A nagyapa gyűjteményéből előkerülő szócikk nem említi, hogy Ádám erkölcsileg vétkes lett volna; hogy az isteni parancs megszegése következtében az ősszülők nem bűnbeesnek, hanem egyszerűen „átalakulnak", és az átalakulás hatásaként döbbennek rá mezítelenségükre. De nemcsak az emberek ősatyja, Ádám büntetlen: a regény többi szereplője is mind ártatlan, legföljebb kisebb-nagyobb kihágás, egyszerű gyerekcsíny terheli a lelküket, akármilyen súlyos félreléptésről, csalásról és megcsalatásról van szó. Miért nem szerepel a regényben a bűn kérdése? Bizonyára azért, mert nem fért csak, úgy itt sem ítélkezik az elbeszélő, nem „oszt igazságot", sőt még csak meg sem említi a történelem szempontjából oly döntő év fontosabb eseményeit. A dédapa a világháborút a frontvonal mögött töltötte, egy hadifogolytábort őrzött, ott sebesült meg. Miközben Erdélyt idegen csapatok szállták meg, *Johannes* Benedek a hazájától távol, kissé megkésve, a „nő eszméjével", az immáron soha el nem érhető boldogsággal találkozott. Az ócska gramofonról újból megszólal Radetzky indulója…

A nagyapa gyűjteményének a segítségével az elbeszélés során lassan megelevenedik az egész múlt, a személyes kisvilág éppúgy, mint a történelem nagyvilága. Ebből a bonyolult szövevényből rajzolódik ki apránként a regény sokat emlegetett, nagyszabású koncepciója. A gyűjtemény demokratikus elrendezése minden ok-okozat kapcsolat megtartása mellett lassanként feloldja a teret és az időt, az elbeszélés átlép a hosszú, véget nem érő őszök és tavaszok világába, az évszakok matematikájának lényeglátóbb változatába; abba az ismeretlenbe, ami felé tartunk, amit az élet vagy a halál tartogat még számunkra. Ez az idő átlényegítésének módja.

*(Szávai Géza: Séta gramofonzenére. Pont Kiadó, Budapest, 1995. Ára: 480 forint)*

**Fáy Zoltán**

költőt mutattak be a belga olvasóközönségnek. *Dix-sept poètes hongrois, Tizenhét magyar költő* című kötete nemrégiben jelent meg Belgiumban, az amayi költészet házának *L'Arbre à paroles* (Szavak fája) című sorozatában. *Illyés* Gyula, *Vas* István, *Kálnoky* László, *Weöres* Sándor, *Károlyi* Amy, *Nemes Nagy* Ágnes, *Rába* György, *Csoóri* Sándor, *Gergely* Ágnes, *Orbán* Ottó, *Tandori* Dezső, *Takács* Zsuzsa, *Kiss* Anna, *Veress* Miklós, *Oravecz* Imre, *Dobai* Péter, *Zalán* Tibor költeményeit André Doms, Georges-Emmanuel *Clancier*, Claire-Anne *Magnès*, Alain *Lance*, Maurice *Regnaut* és Bernard *Vargaftig* fordította. André Doms nemrégiben Budapesten járt, akkor beszélgettünk a kötetről, a versről és a fordításról. Először arról kérdeztem, hogyan fogadták új kötetét.

– Régen nem jelent meg magyar költészeti antológia francia nyelven. Akik olvasták, mindnyájan azt mondták, hogy ez a költészet a megszokottól eltérő, más hangot jelent számukra – mondja André Doms. – Olyat, amit Franciaországban is rég elfelejtettek már a nyelvészeti-filozófiai-politikai csatározások közepette, a formai játékok terrorjának hatására, amely sivatagi állapotokhoz vezetett, és amelyre ellenhatásként túlzott neorealizmus jelentkezett egy időben. Ezekben a költeményekben emberek beszélnek emberi hangon, emberi érzelmekről, és megérintik az olvasójukat.



**André Doms: A fordítás azt jelen sik ember művét**

Azon igyekeztünk, hogy több hang szólaljon meg, és hogy a költő-fordítók azokat a magyar költőket szólaltassák meg, akik a legközelebb állnak hozzájuk. A fordítókat is *Fázsy* Anikó választotta ki. Ahhoz, hogy híven le tudjuk fordítani egy másik nép irodalmát, „be kell lépnünk" a gondolatvilágába, abban kell élnünk, és lehetőleg sok időt kell eltöltenünk a másik országban. Ismerni kell a történelmét, a gondjait, érezni kell a nyelv zenéjét, a kiejtést, a hangsúlyokat, meg kell tudni határozni egy-egy szó holdudvarát. Ezért jó, ha két ember dolgozik együtt, és mindkettejük agyán átszűrődik a szöveg minden árnyalata.

**– Amay-ban a költészet háza amellett, hogy rendszeres programokat szervez a verskedvelőknek, könyvkiadóként is működik, folyóiratot ad ki…**

– A L'Arbre à parole sorozatot 1990-ban indítottuk meg, évente körülbelül ötven kötetet adunk ki. Ugyanezt a címet viseli az általunk megjelentetett folyóirat, amelyben kritikáknak, esszéknek adunk helyet.

Bárdy Margit

Wagner István: Bárdy Margit
Berlinben. = M. Hitler 1993 dec. 21. 15.




# ÚJ ÉS HASZNÁ
# KOMOLYZENEI
# LEMEZEK vétel-e

MIKROKOSMOS

MIKROKOSMOS Mail Order Co.
Dob u. 33. Budapest
Hungary 1074

**Nyitva: Hétfőtől-péntekig: 12-19 Vasár**

Bárdy Margit

Bárdy Margit díszlet és jelmeterverő
Riállítása, Bp Várszínház Galéria, 1985. március
30 – május 31. Rend. Kratochvill Mimi. Bev.
Adolf Dresen. Bp. ~~Várszínház Galéria~~, 1985
Mivezeti Alap.

[12] p.ill

Bárdy Margit

, Városi Galéria, '85

Torday Ádám: Bárdy Margit tervei. = Új T. 85. ápr. 21. 3-4. ill.

BÁRDY Margit

KÁRPÁTI Imre: Bárdy Margit: Egy külföldi magyar jelmeztervező ithon [interjú] = Szinhár-technikai Férum, 12, 1985, 2. 37–39. ill.

Bárdy Margit

Wagner István
Bárdy Margit újra itthon
[jelmezterező]

Magyar Hírlap 1985. máre. 5. 6.

ke. Több sikertelen kísérlet, megrekedt nekirugaszkodás után az Akadémiai Kiadó vállalkozásaként 1991-től újra megindulhatott az adatgyűjtő, rendszerező, szerkesztői tevékenység. A csaknem három évig tartó intenzív munkában közel másfél ezer munkatárs vett részt Élesztős László főszerkesztő és Rostás Sándor főszerkesztő-helyettes irányításával, hogy megjelenhessen e példátlan vállalkozás bemutatkozásaként előbb az első, majd a második, és végül 1994 végén a harmadik kötet. Jelen példa azt láttatja, hogy a hosszú várakozás megérlelte méltó gyümölcsét.

E Nagylexikon tizenhat kötete százötven-százhatvanezer címszóban egyedülállóan hatalmas ismeretanyagot, információgyűjteményt bocsát olvasói rendelkezésére, amely figyelembe veszi a világ valamennyi jelentős lexikon-szerkesztőinek, kiadóinak több évtizedes tapasztalatait. Öröm kézbe venni ezt a gondosan szerkesztett, szép papíron, gyönyörű képekkel illusztrált, már megjelenésében is tekintélyes könyvet. Jóleső érzés fellelni benne azt az alapkoncepciót, ami megszabja a válogatás elvi nézőpontját: a begyűjtés és szelektálás határait.

E lexikon alaposságára jellemző, hogy egy-egy fogalmat, dolgot sokoldalúan körbejár, összegyűjti a szótőhöz kapcsolódó vonzatokat. Például az *abszolút* ötvenhat, az *aero* negyvenkettő, az *agy* ötvenkét, s az *állam, állami* százhuszonegy szócikket eredményezett. (Az agy szótő elviselt volna még 25–30 szókapcsolatot, többek között az agyafúrt-, agyalágyult-, agyrém-, agytrösztszerű vonzatokat.) Illenék bővebben foglalkoznunk az esszéigényű, nagyobb összefoglalásokkal, különösen a magyar olvasókat érzékenyen érintő alkotók, magyar történelmi személyek, mint például Ady, Arany, Árpád, Árpád-ház, Babits, Bartók, Bethlen Gábor szócikkeivel. E három kötet 2499 oldalán *kettőszázhat* kéthasábos, vagy ennél terjedelmesebb szócikket találunk. Ötletszerűen kiemelve: Afganisztán, Afrika, Albánia, Alföld, Algéria, Amerikai Egyesült Államok, Amszterdam, Angola, Argentína, Asszíria, Athén, Atlanti-óceán, Ausztrália, Ausztria, Ázsia, Babilónia, Bach, Balaton, Balzac, Bécs, Beethoven, Belgium, Belső-Ázsia, Berlin, Biblia. Albánia jelentőségéhez képest túl nagy (13 hasáb) terjedelemmel szerepel; (Afganisztán kilenc, Algéria kilenc és fél hasáb); Ausztria huszonkilenc hasábbal „felülmúlja" az ötödik földrészt: Ausztráliát: huszonhárom hasáb. Örömünkre szolgál, hogy számos olyan magyar írót-művészt köszönthetünk lapjain, akiket például a Magyar Larousse „kifelejtett".

E nagylexikon bő teret szentel egy-egy földrész leírásának. Afrika önmagában huszonhárom, s az azt követő afrikai címszó-sorozat további tíz oldal. Megismerjük földrajzi helyzetét, természeti viszonyait, földtani felépítését, éghajlatát, vizeit, növény- és állatvilágát, ötvennégy államát, azok fővárosait, lakosságát. Tájékozódunk a mintegy kétezer afrikai nyelvjárásról, a háromezernyi etnikumról, embertani típusokról, három vallási rendszeréről. E földrész történetének felvázolása a homo sapiens kialakulásától napjainkig hét oldalt tesz ki, az afrikai irodalomról másfél oldalnyit olvashatunk, s körülbelül ugyanennyit az afrikai népek mitológiájáról.

Amerika címszó negyvenkét oldal. Hat oldal foglalkozik Amerikával általában: az Északi-Jeges-tengertől a Horn-fokig. Az *Amerikai Egyesült Államok harminchat oldal.* Ebben a természeti viszonyok, az éghajlat, a növény- és állatvilág, s a népesség részletes felsorolásánál sokkal izgalmasabb az USA gazdasági élete, hiszen a világ összetermelésének negyedét adja ipari és mezőgazdasági produktuma. Külön-külön alcím: a bányászat, az energiagazdaság, a könnyű- és nehézipar, a gépipar, a vegyipar, a növénytermesztés és állattenyésztés, az erdőgazdaság, a halászat, a közlekedés-szállítás, valamint a külkereskedelem. Tizenkét hasáb foglalkozik az USA történelmével, négy hasáb a fegyveres erőkkel és az űrkutatással. Az amerikai irodalom alcím a kezdetektől Mark Twain, U. Sinclair, J. London kalandos regényein, Faulkner, Hemingway, Fitzgerald, Steinbeck, Dreiser világhírre emelkedett műveiig, O'Neill, Howard, Wilder, Miller és Albee drámáit is beleértve eljut Vonnegut, Updike, O'Connor, Oates, Styronig, majd napjaink híres tényirodalmáig, Capote, Mailer s a beatnemzedék jeles képviselőiig, s az európai hagyományokat továbbvivő Malamud, Bellow, Roth, Singer sajátos zsidó regényeiig. A színház- és filmművészet alcím főleg a hatalmas iparággá fejlődött amerikai filmgyártást idézi a kezdetek kezdetétől napjainkig, felsorolva a legjelentősebb régi és modern filmeket. A zene címszó tájékoztat a sajátos amerikai keverék zenéről, a cowboy- és aranyásódalokról, a néger spirituálé, a blues és a ragtime s a jazz térhódításáról, felemlíti az amerikai komponistákat, Coplandet, Gershwint, Barbert, Bernsteint, Vareset, Cage-et. Beszél a chicagói iskola munkásságában magára talált amerikai építészetről, s eljut az emberhez-természethez igazodó *organikus építészet* amerikai művészéhez, Frank Lloyd *Wright*-hoz anélkül, hogy megemlítené ezirányú tevékenységét! A festészet és a szobrászat szócikk nevek tömkelegét sorolja, de lényegében alig mond valamit róluk, akik részben az európai iskolák követői, részben az absztrakt expresszionizmus s az új tárgyiasság kifejlesztői. Ám nem derül ki, végül is mi jellemzi a tipikus amerikai képzőművészetet? Bizonyára nincs is ilyen sajátos amerikai művészet, ahogy nem született ott egy óhazához mérhető komolyzenei vonulat sem, s a modern építészeket, képzőművészeket, komponistákat, karmestereket is Európából importálták. Tudósaik jelentős része is más földrészről származott.

Összegzésül, megállapítható, hogy e lexikon bár több irányba is kitágította olvasói érdeklődési körét; a tudományos, irodalmi, zenei, képzőművészeti, balett- és színházművészeti, sőt bibliai szakkönyvekkel összevetve is elismerésre méltó széles sávban mozog, azt kétségkívül el kell ismernünk, hogy valamennyi művészeti (sőt tudományos) terület magyar művelőinek jeles képviselői közül több tucatnyian kiestek látóköréből. Mindhárom kötet a szerkesztők, szerzők, lektorok s egyéb munkatársak részletes felsorolása mellett a lexikon használatához való útmutatót is tartalmazza, s a kiejtés jelölésére, a rövidítésekre, a szakjelzetekre, a lexikonban használt jelekre, a térképek jelmagyarázataira, a kémiai elemek vegyjeleire vonatkozó magyarázattal sem marad adósunk. *(Akadémiai Kiadó)*

**FRIDECZKY FRIGYES**

## SZÍNHÁZ

### *Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása*

*A kaposvári* előadás nyitóképének színhelye egy elhanyagolt, lepusztult vasúti állomás. Kopott öltözetű, esetlen alakok ténferegnek izgatottan a pályaudvaron. Elvesztett jólétükön keseregve a csodára várnak. Sorsuk metaforája is a peron szélén pirosan világító szemaforlámpa, amely csak a gazdagság elérhetetlen álomvárosai felé robogó expresszvonatok számára vált át néhány pillanatra zöldre. És az elképzelhetetlen megtörténik: a Velencéből Stockholmba tartó „Őrjöngő Lóránt", melynek az a rendeltetése, hogy nap nap után nyugtalanítóan átzúgjon a városon, most csikorogva fékez, és megáll Güllenben. Egy sötét ruhás, fenyegetően elegáns, kiismerhetetlenül méltóságteljes hölgy száll ki belőle. A várakozók rémülten ismernek a szülővárosába évtizedek múltán hazalátogató milliomosnőre, reménybeli megváltójukra, akit csak a későbbi személyvonattal vártak. A hirtelen támadt zavarban még kínosabbá válik az amúgy is szánalmas fogadási ceremónia: a fellelkesült Tanár *(Kovács Zsolt)* vezényletével a dalárda műkedvelő produkciót ad elő, a sután magabiztos Polgármester *(Spindler Béla)* ügyetlen beszédet tart. Mindkettőt elnyomja az állomáson átdübörgő expresszvonatok zaja. Kétségbeesett erőlködésüket, ahogy túlharsogni igyekeznek a kíméletlen dübörgést, megértő mosollyal fogadja Claire Zachanassian *(Molnár Piroska)*. Közben átható tekintetével föl is méri szánalmas földijeit. Bemutatkozásukra morbid tanácsokkal válaszol: milyen halálnemet állapítson meg az orvos, miképp gyóntassa meg a halálraítélteket a pap (holott az országban már eltörölték a halálbüntetést), hogy hunyjon szemet a rendőr. Aztán útipoggyászának legféltettebb darabja, egy díszes koporsó kelt riadt csodálkozást a gülleniek között. Megérzik, a milliomosnőre más törvények érvényesek, mint rájuk. Ha úgy akarja, a menetrendet is felülbírálhatja, ha úgy tetszik neki, élet és halál ura lehet.

Az *Ascher Tamás* rendezte előadás egyik legizgalmasabb részlete az a jelenet, amikor a milliomosnő teljesíteni látszik a polgárok legtitkosabb reményeit: egymilliárd dollárt adományoz nekik. A gazdagság lehetőségétől megmárosodó társaság elveszti minden tartását: kiéheztetett koldusok hadaként vetik rá magukat a szegényes bankett fogásaira: csámcsogva, fuldokolva tömik magukba az ételt, szürcsölve, lefetyelve isszák a kiporciózott pezsgőt. Méltóságukból kivetkőző mohóságuk láttán Claire Zachanassiannak nem lehet kétsége afelől, hogy feltételei teljesülni fognak. Ill *(Kulka János)* fokozatosan ébred rá, hogy az életéről folyik az alkudozás. Elhagyott, megtagadott, de most évődve fogadott, fiatalkori szerelme azért tért ennyi év után vissza a városba, hogy bosszút álljon rajta. Halála a felkínált jólét ára.

A kaposvári előadás egy felülbírálhatatlan csapdahelyzetet jelenít meg: még lehet hivatkozni az erkölcsi evidenciákra, de az eseményeket már a kíméletlen anyagi érdekek határozzák meg. A megszokás még azt mondatja a polgármesterrel a milliomosnő ajánlatára, hogy inkább a szegénység, mint a bűn. De a polgárok nem tudnak ellenállni a jólét kísértésének. Hisz mennyire magától értetődő kényelmes cipőben, finom ruhában járni. Vásárolni, költekezni, megbízhatóbb eszközöket beszerezni. Kocsit vezetni, irodalomleckéket venni. Egy épülő, szépülő, gazdagodó város polgárának lenni. És miután valamennyien hitelt vesznek fel lehetséges gazdagságukra, észrevétlenül élik föl erkölcsi tőkéjüket. Mi is indokolná, hogy saját lemondásukkal védjék valaki másnak a vétkét? Hiszen – valljuk be – Ill valóban bűnt követett el „Klárával" szemben: elhagyta, benősült egy szatócsboltba, megtagadta közös gyermeküket. Miért ne lehetne elpusztítása megkésett igazságszolgáltatás?

Az előadás végén a kiglancolt, neonfényekkel megvilágított pályaudvaron sötét ruhás, elegáns városlakók búcsúztatják a milliomosnőt. Ahogy a környezetük változott, ahogy az öltözékük kicserélődött, úgy változtak át maguk is. (Az előadásban *Khell Zsolt* díszlete és *Szakács Györgyi* jelmeze is dramaturgiai szerepet kap.) A milliomosnő megváltója és megrontója is a gülleniek. Új időszámítást léptetett életbe. (Kizökkent az idő: érkezésekor kiugranak helyükről a pályaudvar mutatói.) Eltörölt minden addigi evidenciát. Csak egyetlen törvény marad érvényben: ára van mindennek. A szereplők valamennyien adnak és vesz-

nek. Ami nem megszerezhető, birtokolható, az többé nem valóságformáló erő. A morál, eszmény, érzelem nem az emberi cselekvések mértékét jelenti. Inkább csak arra valók, hogy átminősítsék az érdek kívánalmait. Az Ill kivégzését elhatározó városi gyűlésen például az igazságszolgáltatás erejét dicsérő szónoklatok hangoznak el. Minderről a tömegtájékoztatás mint karitatív eseményről, morális demonstrációról számol be.

Dürrenmatt azt írja a darab utószavában, hogy nem feltétlenül érzi magát különbnek a gülleniek-nél. Ascher Tamás is tartózkodik az ítélkezéstől. Rendezésében a morális paradoxonokat megjelenítő parabola szorongatóan mulatságos, groteszk játékká alakul. Ascher igazodik Dürrenmatt kéréséhez: elegendőnek tartja a szerző ötleteit, nem akarja felülbírálni, kicserélni őket. De színpadi valósággá, érzéki élménnyé változtatja őket. Mindeközben – és ez az előadás legnagyobb újítása – finom átjárókat nyit a különféle színházi stílusok között. Az előadás alapeleme most is a jellemrajz, illetve a viszonyok pontos kidolgozása. De mind a karakterábrázolásban, mind a jelenetszervezésben fölerősödnek a groteszk elemek. (Némileg elrajzoltak a figurák, többnyire kissé bizarr játékok alakulnak ki köztük.) De az avantgarde és az abszurd színház, illetve a görög színjátszás ironizált formái is megjelennek a produkcióban. (Élő szereplők alakítják az erdő fáit, állatait. Claire VII. férje „gondolkodó mutatványához" ugyanúgy nyomja fejébe a kalapját, mint Lucky teszi a Godot-ban. A háttérszereplők váratlanul kórusként szólalnak meg, ámulatba esve ismétlik az öreg hölgy mondatait. A pódiumjáték (vagy a brechti színház) hagyományát idézi a darab tanulságait összegző zárókórus. Magát a színházi helyzetet is ironizálja, hogy a városi gyűlés eseményeit egy rádióriporter kommentálja. Ill kétségbeesett, lázadó gesztusát az teszi semmissé, hogy a filmhíradó rendezője a hatásos felkiáltás megismétlését kéri.

Ascher a színészvezetésben is Dürrenmatt kéréséhez igazodik: Claire nem változik az előadásban, a középpontban Ill átalakulása áll. Molnár Piroska milliomosnője rendíthetetlen kíméletlenséggel várja ki, hogy elhatározását valóra váltsák a gülleniek. Örömtelen szkepszisén csak halványan dereng át az az életimádó virgoncság, ami az egykori bakfist jellemezte. Kulka János Illje esetlen, kissé öntelt, buta öregemberből a halálfélelem szorításában méltóságteljes, a polgártársaival elnéző, önmagával szemben is kíméletlen, keserű bölccsé változik. Remek *Znamenák István* és *Némedi Árpád* gyerekes mosolyú, feszengve boldog vak kettőse. Jók *Gyuricza István, Spindler Béla, Kovács Zsolt* karakteralakításai.

**SÁNDOR L. ISTVÁN**



Varázsfuvola. Gáti Oszkár és Gubás Gabi f. h. (Koncz Zsuzsa felvétele)

## *Schikaneder: Varázsfuvola*

Deák Krisztina mesejátékként megrendezett A szarvaskirálya és Zsótér Sándor kedvesen infantilis elemekben is bővelkedő Rigoletto-parafrázisa után a Varázsfuvola a harmadik előadás a *Radnóti Színház* repertoárjában, amely – ha nem is kifejezetten gyermekeknek készült, de – főleg a játékos lelkületű felnőtteknek szól.

Szembeszökő ezen előadások hasonlósága, s nem csupán azért, mert immár két operalibrettó is található köztük. A stílusjegyekben fellelhető párhuzamokat, melyek a gyakran felbukkanó parodisztikus, humoros hangvételben és a sajátos látványvilágban érhetőek tetten, a jobb híján használatos divatszóval posztmodernnek nevezhetjük. A szarvaskirály és a Varázsfuvola játékterére különösen jellemző a kulturális-művészeti hagyományból csipegető szemlélet, hiszen ezek a díszletek egyaránt egy-egy festő – Magritte, illetve Rousseau – képeinek ihletésére készültek.

E három előadás közül a *Varázsfuvola* jutott legközelebb ahhoz, hogy gyermekelőadás váljék belőle. (A másik kettőt ettől főleg Kulka János játéka „mentette meg".) *Gárdos Péter,* a legendás Hókirálynő és a sikeres Óz rendezője, a mesére helyezi a hangsúlyt e színházi munkájában is, ami a zenéjétől megfosztott Mozart-opera esetében egyáltalán nem indokolatlan. Schikaneder varázslatokban, misztikus beavatási szertartáshoz hasonlatos próbatételekben bővelkedő szövegkönyve a korabeli, egy kaptafára készült meseoperák szüzsét vette alapul, amelyekben az egymástól elszakított szerelmesek győzedelmeskednek a gonosz hatalmakon.

Gárdos el is ironizál a történet patetikus-romantikus részletein: a Taminót megtámadó sárkány Dinóra, a kis dinoszauruszra hasonlít, s a szemüveges, entellektüel külsejű herceg *(Újvári Csaba)* sem az a daliás, rettenthetetlen bátorságú férfiú, amilyennek a szépségétől ájuldozó udvarhölgyek *(Martin Márta, Magyar Éva, Németh Judit)* látni vélik. A gonoszságát fogatlan szelídséggel bizonygató, magányos Monostatos szintén nem a megszokott módon jelenik meg *Szakács Tibor* felszabadult humorú, „szerecsentelen" alakításában, s a lefokozott komorságú történetben gyerekek játsszák Ízisz és Ozirisz papjait is.

Azt már mondani sem kell, hogy a flóta egy – a Bergman-filmből ismerős – léggömbbel érkezik segítségül, a csengettyű pedig egy kis zenélődobozban rejtezik; varázslatos hangjukra az erdőben zsiráfok táncolnak, nem kis derültséget keltve. A szerelmeseket ábrázoló miniatúrákat valódi mivoltukban, életnagyságban is megtekinthetjük, Papageno pedig mókás velocipéden közlekedik. A madarász magasztos céloktól el nem bűvölt lénye minden Varázsfuvola-előadás leghálásabb szerepe, s ebben a világban az Arany János Színházban edződött *Csankó Zoltán* mozog legotthonosabban, aki végre igazán megcsillogtathatja huncut humorát, amint magázva beszélget állandó társával, egy kalickában hordozott papagájjal, míg csak el nem nyeri *Schell Judit* Papagénáját.

*Csík György* jópofa kellékei és jelmezei, s az irónia által egy játékos, kedves világ elevenedik meg. Olyan *helyes* előadás. A recsegő lemezről lejátszott Mozart-nyitány alatt előadott némajáték már tájékoztat: szó nincs a sötétség és a világosság, a jó és a rossz harcáról. Az előjáték egy szépen induló, aztán valahogy elromló házasság történetével indokolja a szépséges Éj Királynője *(Kováts Adél)* gyűlöletét a barna hangon dörmögő *Gáti Oszkár* Sarastrója iránt, s harcukat lányukért – a kedves természetességű, főiskolás *Gubás Gabi* játszotta – Paminéért.

*Melis László* szintetizátoros Mozart-zanzája kultúrmissziót teljesít: hatására az ember lóhalálában hazavágtat, és meghallgatja az eredeti művet. Mert minden irónia és ötletparádé ellenére – Mozart legyőzhetetlen.

**MAGYAR JUDIT KATALIN**

# KÉPZŐMŰVÉSZET

## *Ember a keretben*

### Bárdy Margit objektjei és kollázsai

Apró kis bábok állnak/fekszenek díszes képkeretekben. Megannyi kis kukucska-színház. A keretek cirádája, aranyos patinája nyomasztó fölényt mutat filcből, textilfecnikből, drótból, lomokból összetákolt, esetlen és védtelen lények ideiglenessége fölött. Arcuk sincs, csupán vézna testükkel próbálják igazolni létüket a talmi csillogásban. Valójában drámákat hordoznak, különkülön és együtt is. Egyéni sorstörténeteteik színpadi előadásokhoz kötődnek. Eredetileg ugyanis Bárdy Margit magyar származású németországi színpadi tervező makettjeihez készültek, amolyan fantáziasegítő játékok gyanánt. Feladatuk az volt, hogy életszerűvé tegyék a holt terveket, egy alkalmazott művészi munka közbenső állomását, a készülő darab cselekményét a maguk figuráján át vigyék a leendő színhely papír-másába. Statiszták voltak, atmoszféra-hordozók. Munkatárgyak az előadás előkészítési folyamatában, a darab még rajzasztalnyi univerzumában.

A színpadon aztán valós személyek, színészek és színésznők lettek belőlük, ember-jelekből. Csakhogy most, a Petőfi Irodalmi Múzeum kiállítótermében, egészen másként alakult az életük. Nem úgy teljesedtek ki, ahogyan „megszokták". Nemhogy hús-vér emberekké lényegültek volna, de eredeti környezetüket, és ezáltal létük alapfeltételeit is elvesztették. Alkotójuk kiemelte őket a díszletvilágból, képkeretbe illesztette és csupasz létükre redukálva kiállította őket. Csak darabbéli nevüket, karakterüket tartotta meg. Így, fél-lényekként önállósulva, kísértetiesen hasonlítanak Pirandello alakjaihoz, akik gazdátlanul vándoroltak a világban, keresve maguknak szerzőt, darabot, hogy széttört életük újra természetes közegbe kerülhessen. Jellegzetesen huszadik századi probléma jeleivé alakultak, a századvég bábjai ugyan-



úgy, mint Pirandello írott hősei majd egy évszázada. Bárdy Margit kollázsfigurái a széthasadt személyiség tragédiáját hordozzák. Előbb környezetüktől szakadtak el, majd lassan elhomályosul a nevük eredete, a kontextusuk – hiszen ki foglalkozik azzal, mi van a képkeret-kalodák mellé írva, amikor a bábok jelleme pusztán formáik, színeik és a bennük felhasznált anyagok által is kitárul?

Árvaságuk a világban, egy-egy önkényesen köréjük rögzített rámában egyértelmű szimbólum. Azt sugallják, hogy ilyen „talált tárgy" maga az ember is, akiről ők alakjukat, személyiségüket hasonlóként kapták. Megteremtett, kallódó tárgy, amely immár végleg kiszakadva autentikus létéből, állandó keresésre kényszerül. Identitásában kódként ott vannak a születés körülményei, a bábok esetében a darab, ember-másuk esetében az emberi élet természetes közege. Ettől távol kerülve nem számíthat többre egyik sem, mint a megtalálás isteni gesztusára, arra a reményre, hogy egyszer értelmet kap a szörnyű száműzetés. A bábokban a szentség felé forduló ember és maga a szakrális jel egybeolvad, az ember a maga szánalmas képét mutatja fel az istenség felé, hogy az lássa, milyen sorsot adott teremtményének. Ezért is annyira bizonytalan struktúrájúak, testetlenek, férctárgyak Bárdy Margit kollázsfigurái. Mint kreatúrák magukon viselik az anyag pazar sokféleségét, de a teremtés ingatagságát is. Láthatóan nagyobb biztonságban érzik magukat együtt, vagyis azokon az objekteken, ahol tíz-húsz kis báb sűrűn egymás mellett van elhelyezve, mint egyedül, egy szűk keret egyetlen lakójaként.

A Petőfi Irodalmi Múzeumbéli kiállítás installációja még tovább vitte létük labilitását, ugyanis a kereteket viszonylag magas, a földhöz nem rögzített posztamensekre helyezte. A kiállítás gyereklátogatói zavarban voltak: számukra a báb még természetes ismerős – de ezek a figurák túl magasan feküdtek, ha felkapaszkodtak egy-egy oszlopra, az billegni kezdett. A bábok – mint a meghasadt ember tükörképe – szomorú elérhetetlenségükben képtelenek viszonozni a gyerekek életörömét. A tulajdonképpen lomok közül előkerült talált tárgyak kereső-tárgyak maradtak. A szürrealizmus klasszikus talált tárgya bizonyos optimizmust hordozott. Az álom és az automatizmus teremtőereje által új sorsot is találtak a haszontalannak tűnő dolgok. Bárdy Margit ezredvégi kereső bábjai kikerültek a dramaturgiából, egyéniségükért cserébe sorsukkal fizettek.

**SZEGŐ GYÖRGY**

*Poszt–poszt...*

## XIV. Országos Kisplasztikai Biennálé

Melocco Miklós így elmélkedik a pécsi kiállítás katalógusában: „A kisplasztika az ékszerek rokona. Nem nagyítóval kell föléjük hajolni, hanem kézbe véve kell nézni őket. ...A kisplasztika az óriások szemlélete, mint a szonett. A kisplasztika a szép címek rokona."

A két évvel ezelőttinél ötven százalékkal több mű, száztizennyolc alkotóé kapott helyet a Pécsi Galériában, ahol a zsúfoltság ellenére izgalmas művészi élményre talált a látogató. Az újfestőiség zajosabb korszaka utáni változások irányát jelzi, hogy most a tömeg- és térformálás, a plasztikus-plasztikai kifejezés vált különösen alkalmassá jelenvilágunk szellemi és érzéki állapotainak, érdeklődésünk típusainak megérzékezítésére. A saját világ megtalálásának és felépítésének műfaji követelménye a többihez képest a kisplasztikát mindig is jobban függetlenítette az uralkodó irányzatoktól. A kisplasztika vonzóvá vált sok iparművész számára is. Kerámikusok, üvegtervezők mellett festők is kirándulnak területére. A tárgyalkotás, materializáció, a kézzelfoghatóság, tapinthatóság varázsa most erőteljesebb a színeknek, formáknak fantáziát és szellemet mozgató, felidéző erejénél. Tapintható ebben a hetvenes évek lágy, taktilisabb karakterű irányzatainak hozadéka ugyanúgy, mint a környezet- és látványtervezésé, de a kincsképző művészetfunkció társadalmi újraértékelése is. Az átalakuló művészeti oktatás, közte a pécsi Mesteriskola is sok tehetséget érlelt felelősen és magabiztosan kutató, kísérletező művésszé. A közönség érdeklődését pedig a biennálé kiemelkedő látogatottsága mutatja.

Szerencsés, hogy egy-egy alkotó két-három munkát is bemutathatott, így több lehetőség nyílt gondolatköre kibontására. Számszerűen is súlyozható tendenciákká csupán szemléleti vonzódások rokonítottak törekvéseket.

Ezek közül legjellegzetesebb az epikus véna gazdagabb kibontakozása. A humánus világszerűségnek ez az elementáris igénye az, ami az előző biennálékon uralkodó objekt és kultikus tárgyformáló hajlam után újszerűen hatott. Hol a mítosz szürrealisabb elemeivel, mint *Bakos István*nál, *Csikai Márt*ánál vagy a nagy generációhoz tartozó *Gádor Magdá*nál, *Gáti Gábor*nál, *Geszler Mária*nál, hol az egzotikum ízeivel fűszerezve *(Jóna Gudvardardottir)*, vagy a csodák mezein *(Léderer Tamás, Stössel Nánda)*. A mese igényét a rácsodálkozás öröme jutalmazza *Gellér B. István, Csíkszentmihályi Róbert, Geszler Mária* teremtményei láttán.

A másik legerősebb vonulat az (ál)kultikus, szakrális tárgyaké, jeleké. A magánmitológiák profán és áttételes dokumentumai után valódi áhítat, törvény- és halhatatlanság-keresés jelenik meg *Lugossy Mária* misztériumain, az üveg és a bronz borzongatóan szép rokonulásaiban, *Gábor Éva Mária* „leleteiben", *Zavodzky Éva* finoman vonalkázott samottfiguráin. Totem és idol reminiszencia is bőven akad áhítatos *(Gyulavári Pál, Varga Géza Ferenc)* és profánabb elgondolásban *(Nagy Márta, Kecskeméti Sándor, Orosz Péter, Varga Zoltán Zsolt)*.

Kísért még a hetvenes évek újrealizmusának tárgyfetisizmusa. A pop-kollázsok, szürrealista tárgykompozíciók, gegek az átváltozás, többértelműség varázslatával hatnak az idősebb és az ifjabb generáció munkáin. *Babos László* picassói állatai, *Illyés Antal* torzított kanalai, *Móder Rezső* együttesei ugyanúgy a groteszkre épülnek, mint *Olajos György* leheletfinom hagymahéj-figurája vagy *Sigmond Géza* szatirikus allegóriája üvegből, fémből, textilből. Néhány pusztán dekoratív tárgyfelsorolás, mint *Vida Judit* pszeudo tárgyai gyengítik csak e vonulat erejét.

Bár jelenkori szobrászatunk legtöbb meghatározó személyisége vagy a zsűribizottságban vagy tanítványai útján képviseltette magát a biennálén, a klasszikus stílusnak és a tiszteletre méltó egyéni művészi utaknak meghatározó szerep jutott. *Dienes Attila* absztrakt és félabsztrakt, filozofikusan erotikus bronzaitól *Colin Fosternek* a legegyszerűbb formateremtő mozdulat érvényét az emberi természetet meghatározó alaphelyzetekbe fordító méltóságteljes kvarcitjain át, *Kő Pál* eszköztelenül tipizáló karakterfiguráiig, *Nagy Sándor* és *Kirchmayer Károly* alig-alakított, karcolt márvány kavicsaitól *Pusztai Ágoston* és *Péterfy László* anyagszerűen fenséges emlékmű-portréiig ível ez a vonulat.

Visszaszorulóban van a geometrikus tértanulmányok, díszletszerű építmények szikár és fegyelmezett analitikája. Egy-egy pontosan fogalmazott opusz – mint *Böszörményi István* gránit dimenzióváltásai vagy *Balás Eszter* bronzba öntött ábrái – komolyságával tüntet, még katarzist is kelthet, mint *Ézsiás István* festett, koptatott fa emlékműve. Nem érheti azonban utol annak az intellektuális izgalomnak az intenzitását, amelyet az irányzat hőskorában okozott. Éppígy a struktúra-faktúra, anyagtanulmányok sem. A rozsdás vasak drámája *(Bíró János)*, a dobozba zárt csavarok és töltények matéria-metamorfózisa *(Budahelyi Tibor)*, az égetett fenyő és uszadékfa tragikuma *(Csépányi Tibor)* sokadszorra hatástalan. Nem így *Farkas Ádám* törekvése, hogy a márványt élő, alakuló anyagként mutassa be, *Pál Zoltán* végletekig tökéletesített, tiszteletlen „határsértései" az archaikus kőanyag körül vagy *Kádár Katalin* vörös-fehér, tüskés fa – papírusz – porcelán kompozíciói, amelyek ugyan inkább a textilbiennáléra kívánkoznának.

Igazán aktuális az emberarcú, őszinte humánum sokszínű térnyerése, amely posztmodern utáni helyzetünkben mélyről jövő expresszionizmussal vagy éppen a pajkos humor eszközével mond újat és érvényeset az emberről, az emberi helyzetekben megnyilvánuló állandóról és különösről. *Márkus Péter* és *Szanyi Péter* gazdag asszociációs aurával bíró, szimbolikus figurái, *Valkó László* elgyötört műgyanta szenvedői hosszabb érlelődési folyamat eredményei, mint ahogy *Ligeti Erika* humora is fáradhatatlan. A fiatal *Gulyás Gyula* a képregények kultúráját ironizálja, míg *Dezső Andrea* bővérű epikus invenciója archaikus és népi forrásokból táplálkozva még a festett papír anyagát is méltóvá teszi a kisplasztika névre.

A zsűri a nagydíjat *Várnagy Ildikó* érzékeny pszichológiai realizmussal, iróniával felfogott, nyurga lelki figuráinak ítélte. Ezek a vizuális és taktilis érzékelés szokatlan befogadói módját indukáló művek egyaránt felfokozott intellektuális és érzéki szférákat ütköztetnek, e meglepő találkozást tettetett naivsággal leplezve. Újra élvezhetővé válik általuk az érintés, tapogatás, sodrás misztériuma, s ugyanakkor meglepő megvilágításba kerülnek kiüresedett, elkopott szimbólumok.

A Biennálét kísérő kamarakiállítás a legutóbbi nagydíjas, *Bakos Ildikó* lélekhajóiból összeállított, megrendítő pszeudo-rituális environment. Drótházból hajlított csónakokban gipsz öntvény-alakok fekszenek. Utazó testek-lelkek, a mediterrán és ősi északi kultúrák mitikus históriáit idézőn, időről, születésről, elmúlásról, hitről, túlvilágról, a lélek nyugalmáról mesélnek.

**HUSZ MÁRIA**

## *Az agyag mesterei*

Az üvegművészek után, a grafikusok előtt a Magyar Keramikusok Társasága is megrendezte a Vigadó Galériában azt a mustrát, erőinek számbavételét, amire időközönként amúgy is sort kell keríteni, de amire most, a művészeti szervezeti élet újjárendeződése idején különös szüksége van minden szakmának. Ebben a rendezvényben is megmutatkozik a különféle művészeti ágak önszerveződésének a jelentősége és hatékonysága. A keramikusok reprezentatív katalógust bocsátottak közre, s kezdeményezésükre és részvételükkel folynak egy rendkívül alapos, háromkötetesre tervezett kiadvány munkálatai *A magyar kerámia a*



Orosz Mária alkotása

*XX. században* címmel, ami a szakma múltjának és jelenének kimerítő adattáraul ígérkezik. Az egymás után létrejövő szakmai bemutatók ugyanakkor azt is megmutatják, hogy valósággal fordulatot jelent kiállítási életünkben a *Vigadó Galéria* szerepe, kitetszik, mekkora a haszna, ha egy kiállítóhely a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, azaz a művészek kezelésében lehet.

Nincs talán más művészeti ág, amely annyira sokfélének látszana a kívülálló szemében, mint a keramikusoké. Két dolog is teszi ezt. Elsősorban a funkció száz lehetséges formája, ami tárgyakat jelent a nipptől a terjedelmes köztéri, kerti vagy épületplasztikáig, az igényes használati tárgytól a dísztárgyak leírhatatlanul számos fajtájáig. Nem is szólva arról az egyébként nem ritka esetről, amikor nincs semmi megnevezhető funkciója a tárgynak, s ekkor ismét csak széles a skála, amely a nagyművészettől az önmagukat nem igazoló sikertelen próbálkozásokig terjed. A másik, amiért sokágú ez a műfaj, a technikák nagy száma. Ezek felismeréséhez, azonosításához szakértelem szükséges. Kerámia, samott, porcelán, raku, kőagyag, pirogránit, félporcelán, sómáz és ónmáz, az égetés fajtái és hőfoka – ha a tárgy szépsége vagy hasznossága nem győzi meg a nézőt, akkor pusztán az eljárás ügyessége, leleményessége alapján nem tudja méltányolni a kiállított tárgyat. Ezért van, hogy többségükben szakmai érdekűek maradnak a különféle anyagkísérletek. Ám ezekre azért nagy szükség van, egy szakmai seregszemlének ez is része, ettől megy „a világ elébb". Sohasem tudható, hogy mi hat megtermékenyítően a pályatársakra, mi áll egy előre nem látható folyamat kezdetén.

Nem tudom megítélni, hogy a kiállítás mennyire adta a szakma pillanatnyi állásának keresztmetszetét. A kerámiát általában jellemző sokszínűség mindenesetre teljes mértékben megmutatkozott. Az égetés közben megeső véletlenekből kovácsolt erényt és csinált „irányított véletlent" például *Benkő Ilona, Szűcs Zsuzsanna, Fusz György* és *Orosz Mária,* noha különféle koncepció szerint és eltérő eredménnyel. A fazekasság formálásmódját egyeztette össze sajátos elképzelésével *F. Orosz Sára.* A különféle anyagok keverése adott esztétikai élményt *Ambrus Éva* munkáiban. *Borsódy László* gömb-metszetei törékeny anyagban elbeszélt térplasztikák voltak. *Pázmándi Antal* több részből összeálló, monumentális plasztikája mindazokat a kételyeket fölvetette, melyek a funkció nélküli kerámia kapcsán fölmerülhetnek. Mégis, a díszítés önkényes mivolta ellenére, meggyőzően hatott ötletes térformálásával. *Gergely Nóra* szellemes módon az anyagból teremtette elő a szürrealitást. *Szávoszt Katalin* hasonló kísérlete azonban nem sokkal lépett túl a nippek világán. *Tamás Éva* A mindennapok piramisai c. műve éppen nem a mindennapokat idézte, valami nagyon különlegeset akart, de veszélyes utakra tévedt: megközelítette a giccshatárt. *Kovács Lívia* és *Minya Mária* munkái egyszerűségükben bonyolult, szép kerti dísztárgyak. *Horváth Sándor* kövületei mesterségesen előállított *talált tárgyak* benyomását keltették. *Csavlek Etelka* a humor ritka képviselője volt népies fogantatású, figurális művével. Üdítő humor és szellemesség uralta *Hőgye Katalin* Jónás-át is, amely emellett eredetiségével, gyönyörű faktúráival a kiállítás egyik legkvalitásosabb művének mutatkozott. *Benedek Olga* art deco-s vázája és gyertyatartói ízlésesen képviselték a hagyományt. *Tihanyi Zsuzsanna* teáskészlete feltehetően nem a használhatóság rovására kereste az ötletesen újszerűt. Légies könnyűségükkel, szinte anyagtalan finomságukkal tűntek ki *Borza Teréz* porcelán kagylói. *Bán Mariann* egyéni műfajt alkotott figurás díszítésű kerámiadobozaival. Bennük azt az ideális arányt találta meg, ami a műveket derűs, élvezetes mivoltuk és igényes, aprólékos megformálásuk révén egyaránt avatja autonóm és alkalmazott művészeti tárgyakká. *Krajcsovits Margit* és *Vásárhelyi Endre* nonfiguratív plasztikái az anyag szépségével hatottak. Gyönyörködtetett *Orbán Katalin* eredeti formaképzése a figuratív-nonfiguratív határán. *Gerle Margit* Védett állat-a meggyőzően szép plasztikai

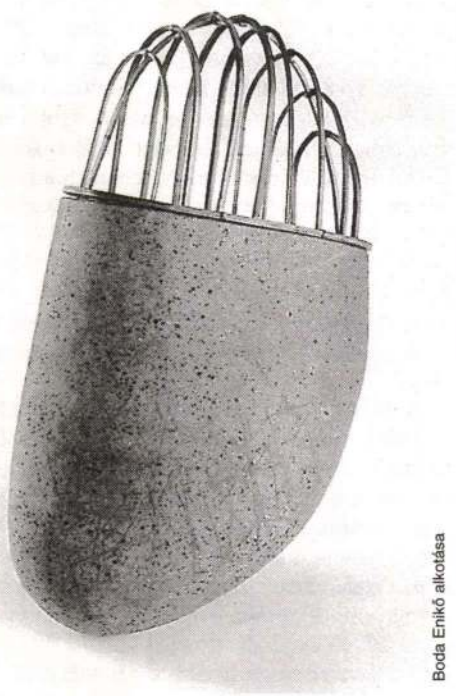

Boda Enikő alkotása

mű. *Bliczer Judit* Állóvíz című munkája szellemes forma- és anyagjáték. *Karsai Zsófia* titokzatos, funkció nélküli tárgyai épp emiatt keltettek figyelmet. Megkapott *Kecskeméti Sándor* prehisztorikus kőemléket idéző munkája. A kiállítás politikailag steril közegében különösen meghökkentettek és megrendítettek *Polgár Ildikó* '56-os porcelánképei.

Az önkényesen és szubjektíven kiemelt nevek és művek sora talán felvillant valamit a kiállítás változatosságából, felszabadult nyíltságából. A funkciók, felfogásmódok, stílusok, anyagok és eljárások bősége nem keltett zavaros, áttekinthetetlen képet. Ebben bizonyára a rendezésnek is része volt. Láthattuk egy hagyományos, de minduntalan újjászületni, megújulni vágyó szakma, a kerámia művészetének derűs és konstruktív összképet nyújtó, öntudatos számvetését önmagával és technikai lehetőségeivel. Az, hogy mindez hogyan tud érvényesülni a piacon, az anyagi lehetőségekkel való szembenézés nem kiállítási feladat.

**KOVÁTS ALBERT**

## FILM

## *A brooklyni testvér*

Az az ország nem létezik. A *mi* hazánk csak a *mi* vágyainkban *olyan. Az* az ország csak odabent van. Az ember saját téves ítéletei miatt nem látja a valóságot. Csak az ítéleteit. És saját ideái miatt nem tudja, hol van valójában. Az egyik Mária Országában él, a másik a szív alakú hazát sírja vissza, a harmadik az örök magyar balsorsot átkozza; a negyedik mindenre rávágja blazírtan, hogy „ez van, ezt kell szeretni", de tudja, hogy mindig éppen azt nem lehet szeretni, ami van; az ötödik sírva fakad a Himnuszra; a hatodik csomagol és menekül, meglehet, csupán azért, hogy egyszer majd visszajöjjön; a hetedik... „a hetedik te magad légy", mondja a költő, s bár mindenki ismeri e sort, alig akad, aki komolyan merné venni.

Ez mind Magyarország. És mind külön bejáratú. Mert *az* az ország csak odabent van. De az az ország odabent *van.*

Ekörül forog Gárdos Péter legújabb filmje, *A brooklyni testvér* is. Hogy *az* az ország nem létezik – és nem is létezett soha. Mély, és lényegbe vágó kérdések vetődnek föl itt.

Harmincnyolc év után felbukkan egy kamaszként a „gettó"-ból – hogy az egzakt kifejezéseknél maradjunk, merthogy erről is szó van itt, tehát a Dob utcából – Amerikába elszármazott pénzember. Siker, pénz, bombázó feleség. Illúziómentesség. Semmi honvágy, semmi érzelgősség: üzleti ügyben jött. Gyereket akar, sajátot, s mivel neki nem lehet, *azóta* sem látott öccsét kéri meg, jönne ki vele New Yorkba, megtermékenyíteni nejét. Kémcsövek közbeiktatásával. Pénzért. Az öcs azonban – bosszúból mintegy a harmincnyolc év hallgatásért, s a cinizmusért, amellyel bátyja szó szerint megvásárolná „szolgáltatását" – végül is a pénzről lemondva, azonban a kémcső kiiktatásával tesz eleget a kérésnek.

Ami a lényeg, az mintegy mellékesen adatik elő. Ahogy a maszkok mögé pillanthatunk. Hogyan lesz a magabiztos világfiból a család fészekmelegébe visszasóvárgó, sérült kamasz ismét? S miként döbben rá, hogy mennyi álság bújt meg mindig is ebben a fészekmelegben? És semmi sem úgy van, ahogy hitte, és nem oda jött vissza, ahová gondolta, s ő sem az, akinek látszani igyekszik.

Van egy-két jó mondat a filmben. Amikor az öccs nem kíváncsi bátyja utóbbi harmincnyolc évére: „Először cipőt pucoltál, most meg cipőt pucoltatsz. Tudom. Dögunalom." – valami ilyesmi. Meg hogy azért nem akar Amerikába költözni, mert a VII. kerületben mindenki tudja, hogy az ő dobostortája a legjobb a világon.

csak a postaköltséget számítom, akkor is. Ugyanígy a határon kívüli magyar írók is megkapják és olvassák a lapot; itt ugyan próbáltam néhány alapítványt rávenni, hogy legalább a határon kívüli magyar írók tiszteletpéldányainak postaköltségeit fedezzék, de ez eddig még nem sikerült. Gyarapodott az előfizetők száma is.

*— A lap első száma óta többnyire változatlanok a rovatok. Úgy tűnik fel, tudatos álom irányítja a lapszerkesztést.*

— Örülök, hogy ez kívülről így látszik. Belülről minden sokkal ingatagabbnak tetszett, korántsem volt biztos, hogy ki tudunk tölteni minden rovatot, életben tudjuk-e tartani őket. Abban biztos voltam, hogy a szépirodalmi résznek kell a leghangsúlyosabbnak maradnia, mert a mai magyar szépirodalom szolgálata az elsődleges célja a lapnak. Az Európai figyelő című sorozatunk elsősorban az európai kis népek irodalmával foglalkozik. Úgy terveztük, kéthavonként jelentkezünk vele, de olyan nagy érdeklődés nyilvánult meg a rovat iránt, hogy rendszeresítenünk kellett minden számba.

*— A mai folyóirat-támogatási rendszer kérdésessé vált. Fölmerült a kívülálló tudós tanárok által elosztott alapítványi összegek kérdése is. Helyesnek látná-e az újítást?*

— Az alapítványi rendszert régóta támadják, de azt hiszem, nemigen lehet jobbat kitalálni, mint hogy az érdekelt szakmai szervezetek képviseltessék magukat a kuratóriumokban. Nem szabad azt mondani, hogy például az írószövetség ne képviseltesse magát egy laptámogatásról döntő kuratóriumban csak azért, mert az írószövetségnek is van lapja…

**Turcsány Péter**

Himnusz vádol és eltakar. Vádolja a lehetőségek elszalasztóit, de el is takarja őket. Nem szól arról, ami pedig a legfontosabb lenne: ez a négy évtized úgy telt el, hogy komolyan meg sem szólították őket. Százhetven esztendeje még a magyart is latinul tanították; mára már azt sem s még úgy sem. Akkor élő vádirat maradt a Vérmező; most hallgattak a forradalomról a családok, hallgattak a regősök. De nem vérrel vett amnézia volt ez. Választott, akart feledékenység.

*A lét meghatározta a tudatot.* Ezt az ítéletet Major-Zala is kimondja; a lehetséges okokról azonban hallgat az indulatok mélysége. *„Azért ne hidd, mintha ember születnék kész tehetséggel, mint atyja fejéből Pallas Athene. Kebledben és fejedben ezerféle erő szendereg, mit felkölteni, s kifejteni és átalakítani ten dolgod."* — idézzük meg újra Kölcseyt, ezúttal a Parainesis kicsiny részletével.

Ten dolgunk most az, hogy erőt adjunk a megtévesztetteknek. S hogy erejüket vegyük a megtévesztőknek. Ez utóbbiért is fontos műként kell értékelnünk a Magyaur Himnusz megjelenését.

*(M-Szivárvány Alapítvány, Framo Publishing és Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör kiadása, 1995)* **Tamási Orosz János**

# Bárdy Margit jelmeztervei

## *Kiállítás Badacsonytomajban és Budapesten*

— Nem müncheni vagyok, hanem mosonmagyaróvári! — javította ki mosolyogva, de határozottan a bemutatását a Petőfi Irodalmi Múzeum verniszázsán az európai hírű és rangú szcenográfusnő, aki már évtizedek óta a bajor fővárosban él — második férje német —, de rendszeresen hazajár szülőföldjére. Sőt, két évvel ezelőtt megvett egy parasztházat Badacsonytomajban, azóta itt tölti a nyarakat élete társával, a jó nevű ügyvéddel, akiből időközben vérbeli magyart faragott: Walter, bár nem beszéli nyelvünket, de teljes felszabadultsággal tud velünk együtt nevetni egy jókedélyű, kétnyelvű társaságban. Mert amennyire komolyan veszi a munkáját, annyira derűsen szemléli az életet *Bárdy Margit,* akinek a körében megszokott „a móka és a kacagás" — nemhiába volt már színifőiskolás korában is Budapesten *Psota Irén* a legjobb barátnője. A verniszázson pedig ott volt „természetesen" *Bárdy György* színművész is, akinek a nevét máig is hűségesen viseli művésznevében.

Badacsonytomajban, az Egry József Művelődési Házban szeptember végéig kereshették fel az érdeklődők Bárdy Margit akvarelltárlatát, miközben Budapesten a Károlyi-palotában objektképeit mutatja be az itteni közönségnek vízfestményei mellett, szeptember elejétől december végéig. A fővárosi műélvező ugyanazt kapja lényegében, mint a vidéki műbarát — legalábbis ami ezt a leheletkönnyűnek tetsző, de hallatlanul nehezen művelhető műfajt, az akvarellt illeti —, mezei és kerti virágokat csokorba szedve és vázába rendezve. Közülük is szemmel láthatólag a tátikák meg a pünkösdirózsák legkülönfélébb fajtái és színárnyalatai a kedvencei, mert ezeknek egész sorozatokat szentelt ez idáig. De előfordul a lobélia vagy a büszke és merev, épp ezért kissé fantáziátlannak ható és nem eléggé közkedvelt liliom is olykor, sőt a mifelénk jobbára üvegházban termesztett orchidea is, egyforma spontaneitással, előrajzolás nélkül, csupán bő vízben oldott festékkel papírra vetve, vérbeli akvarellista módjára.

*— Mióta készít vízfestményeket?*

— Világéletemben mindig is készítettem, amióta csak az eszemet tudom! Bizonyíték rá ezen a tárlaton a nagyanyám portréja, amely 1950-ből való, és mindmáig nem szégyellem, hanem büszkén vállalom. De ugyanígy sorolhatnám saját önarcképemet, vagy a Walterről készült variációkat, netán *Torday Aliz* portréját, amelyek egészen mostanáig vezetnek, tehát sokkal későbbiek, és ezért is kerültek külön falra, együvé csoportosítva ezen a tárlaton.

*— Hogyan és mikor születtek az objektképek?*

— Egyikük-másikuk pár nappal, sőt pár órával a kiállításnyitás előtt! Amúgy szinte folyamatosan, a díszlettervezői munkám párhuzamos kísérőiként, évtizedek óta, mert a magam számára is így tudom érthetőbbé és kézzelfoghatóbbá tenni a tér és az ember viszonyát. A méretük sem véletlenül lett ilyen „kedves, kicsi", hanem szigorúan egy a húszhoz léptékben készülnek, ahogyan a színpadi maketteket építem, amikor díszletet és jelmezt tervezek. Olykor, ha a munkámban elakadok, a kisméretű színpadra állítok egy éppen kezem ügyébe eső figurát, és akkor számomra is megdöbbentő fordulat állhat be a látványban, amely tovább lódítja a fantáziámat. Ami korábban gyorsan odavetett skicc volt, majd kollázs lett, ezzel az egyszeri és megismételhetetlen pillanattal hirtelen objektté vált, és miközben engem továbblépni segített, megmaradt objektkarakterű képnek, amely tovább éli a maga önálló életét, például itt, ezen a tárlaton, utólagosan rámákba helyezve… Az alapanyag teljesen esetleges, lehet szövet, selyem, tüll, vatta vagy éppen toll, esetleg gyöngy és csipke. Legszívesebben az utcán talált, piszkos és kifakult, gyűrött papírt használom, mert ennek utolérhetetlen a szenzibilitása… Semmi spekuláció vagy művészkedés nincsen mögötte, versenyfutás ez csupán az idővel, az anyaggal, önmagammal; számomra csupán a vizuális illúzió a fontos, amit akkor nekem nyújt. Az anonimitásból az emeli ki őket, hogy a darabok címét vagy a szereplők nevét tovább őrzik, mint például a „Fekete Diva" — „aki" máig is döbbenetes maradt számomra — vagy „a kék táncosnő", a „piros énekesnő", netán egy „utcagyerek nyári ruhában", vagy a tábori kurva Brecht Kurázsi mamájából, esetleg a „három szociáldemokrata a süllyesztőből jöve" *Else Lasker-Schüler* Die Wupper című darabjából…

*— A berlini Komische Oper 1980-tól tartotta műsorán Csajkovszkij Anyeginjét az ön színpadképével. Hamburgban volt szerencsém látni férfiasan markáns és néprajziasan puritán Smetana-szcenográfiáját Az eladott menyasszonyban, Budapesten pedig 1986-os A királyasszony lovagját a Nemzeti Színházban, amelynek — sajnos — azóta se lett hazai meghívásként folytatása…*

— *Victor Hugo* Ruy Blas című darabjához — amelyet itthon a magyarosított címmel játszottak — most is magammal hoztam egy tussal festett jelmezvázlatot meg egy vegyes technikájú tervet Budapestre, és itt látható a kiállításomon… Elhoztam többek között azt a kosztümskiccet is, amelyet a világhírű primadonnának, *Anna Siljának* terveztem *Leos Janacek* Jenufa című operapremierjéhez 1991-ben, mégpedig a fiatalabb Buryja, az egyházfi özvegye számára… Örömmel mondhatom, hogy a Frankfurti Operaház az én közreműködésemmel készül a szóban forgó zenemű október eleji premierjére…

Vajon mikor mutatkozhat be egyszer — Londontól Bécsig aratott sikersorozatai után — Bárdy Margit magyar operaszínpadon is Budapesten?

**Wagner István**

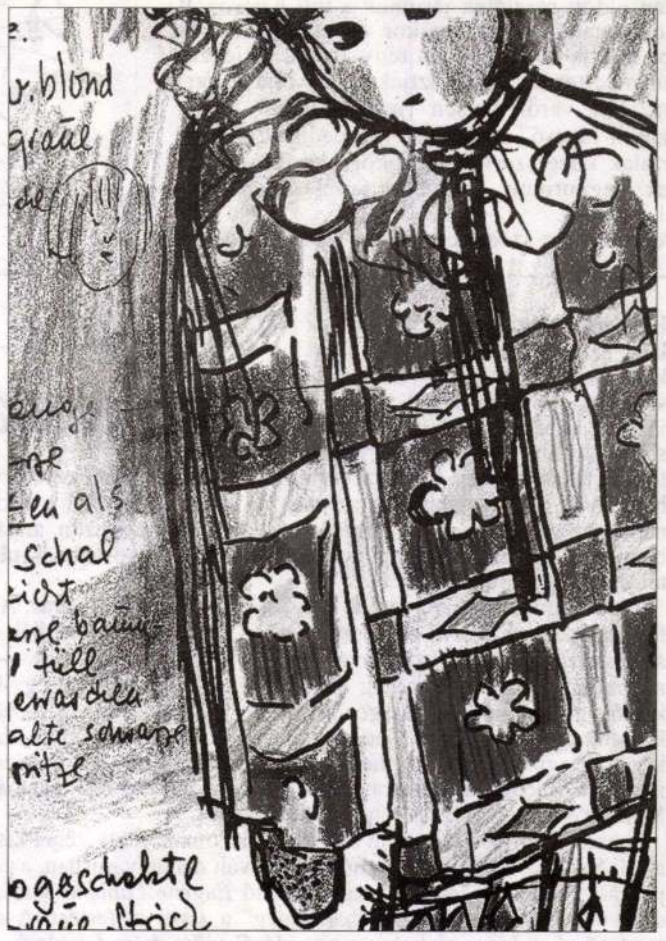


**Bárdy Margit jelmezterve Sztravinszkij Petruskájához**

# Varga Győző Itáliája

## *Mediterrán kontrasztok*

Három és fél évtizeddel ezelőtt járt először tanulmányúton *Varga Győző* grafikusművész olasz földön, és ez az utazás életre szóló szerelemnek bizonyult. Bár a velencei karneválra sok-sok évvel később — 1977-ben — tért vissza, a római Palazzo Falconieriben székelő Collegium Hungaricum vendége pedig tavaly ilyenkor volt, mégis a helyszíneken papírra vetett, spontán jegyzetei időközben is vele maradtak, és kamaratárlatok tucatjain osztotta meg Olaszország iránti rajongását a hazai, valamint a külföldi kiállításlátogatókkal. Október folyamán az Operaház vörös szalonjában a délutáni órákban láthatók Varga Győző itáliai rajzai, no és — természetesen — az esti előadások közönsége is gyönyörködhet bennük a szünetekben. Egyébként ez a muzikális helyszín nem véletlen, hiszen egyrészt Itália, valamint az opera szorosan összetartozó fogalmak, másrészt a grafikusművész élete is eggyé vált a színház, a zene, a balett világával ilyen témájú plakátjai vagy lemezborítói révén.

Szerényen rajzoknak nevezi kiállított lapjait a művész, pedig az eszközöknek és a stílusoknak a sokfélesége húzódik meg egyetlen műfaj rutinos és bravúros művelésében is. Van, amikor beéri fekete vagy színes ceruzával, máskor tusba mártott tollal veti papírra sebtében a skiccet, mint ez például Torcello masszív, erődszerűen zömök, román kori temploma esetében történt, a ciprusok közé húzódó szentély felől nézve. Ugyanennek a „negatívját" adja (fekete alapon fehér vonalhálóval) *Goldoni* házának esetében, amelyik hangulatában egy könnyed vígjáték díszletre emlékeztet, lépcsőkorlátainak játékosan kanyargó, dekoratív sorával, a mennyezet deszkáinak vagy a padló kövezetének nagyvonalúan jelzett motívumrendszerével. Lavírozottan oldott részletek járulnak a toll határozott kontúrvonalaihoz — amikor ecsetjét tusba és vízbe mártja —, és ezzel a fény-árnyék jellegzetesen mediterrán kontrasztják varázsolja a kartonra, hol verőfényesen (mint a híres római „spanyol lépcső" esetében), hol pedig drámaian (várfalak közé szorult középkori városka a meredek hegyormon, mélyben tajtékozó tengeröböl partján).

Puha, fekete szénnel viszi fel a papírra a Via Giulia romantikusan árnyas utcáját, az egykori Falcconieri-palota homlokzatát, amelyik oly kedves emléket ébreszt évtizedek óta az ott megfordult magyar ösztöndíjasokban. A reneszánsz nagy mestereit idézi, amikor az általuk is oly szívesen alkalmazott szépiával (vagyis a vöröses-barna tónusú krétával) komponálja a látványt, és ezeket a nagyobb méretű egyedi grafikákat olykor kőlapra is átteszi, hogy litográfiaként sokszorosíthassa. (Mint például az egyik — boltíves és obligát módon gondolás — velencei látkép esetében is történt.) Itt már a természeti élmény megörökítésében a szeretetteljesen részletező, realisztikus vázlattól az elvontság olyan fokáig jut el, hogy a kuszának tetsző vonalháló textúrája a hegedűk tremolóját, a barcarola rafinált ritmusát fordítja akusztikus emlékből vizuális hatássá az elmélyült szemlélő tudatában, szívében…

**W. I.**




**Goldoni háza**




**Torcello**

*Színházi levél*

# Gyilkosság villásreggelivel

Évadelő. Aligha nevezhető másként ez az első néhány hét, amikor a színházak lassan, nehézkesen, halogatva, de végül is kitárják kapuikat. Nem sürget az idő, sokkal inkább késleltet a jól megfontolt takarékosság. A pénzzel és az erővel. Hisz' minél később nyit a színház, annál alacsonyabb lesz az energiaszámla (a bevétel e tekintetben se nem oszt, se nem szoroz), minél később kezdődik a szezon, annál kevesebb bemutatót kell tartani, annál gazdagabbnak, látványosabbnak tűnik majd a tél derekán a csúcsidő.

De addig is, irány a gyors és hatékony közönségcsalogatás. Akár fejjel a falnak, meghazudtolva az „eszményt" is. Biztos — gondolják ezt azok a színházvezetők, akik a „könnyebb ellenállás" útját választják — csak a zenés műfaj lehet. Hol van már az az idő, amikor a musical egy-két színház kiváltsága volt, amikor álságos, a „magas művészetre" hivatkozó megvetés követett egy-egy zenés előadást, ha azt prózai színház adta! Ma már zene kíséri az egykori prózai komédia sikert. A Szerelem, óh! musicalváltozatát játssza a Budapesti Kamaraszínház. A Nemzeti Színház sem átallja a La Mancha lovagjával boldogítani a közönséget.

S ezek után már azon sem kell csodálkoznunk, hogy zenei kíséret nélkül az Új Színház sem bízik az amúgy jól bevált darabgyárosban, a polgári színjátszást vaudeville-lel gondosan elegyítő *Eugène Labiche*-ban. A Gyilkosság villásreggelivel sem „úszhatta meg" a zenei aláfestést. A színészek a rendező, *Ács János* akarata szerint időről időre dalra fakadnak, ám tegyük hozzá: a zenét „működtető" *Márta István* együtt játszik a színészekkel, a komikumot fokozza, a titkos sejtetéseket erősíti. Labiche játéka ugyanis attól vált az utóbbi évtizedekben „újszerűvé", hogy értő rendezői a vidám helyzetkomikumokban bővelkedő felszín alatt fölfedezni vélték a tragikumot, a riasztó rémtettek esélyét. Meglátni vélték, hogy a furcsa, nevetséges szituáció rémdrámát takarhat.

Mert mit is takargathatna a váratlanul közös ágyban, fejfájósan és másnaposan ébredező két férfi — akik ráadásul nehezen ismerik föl egymást, pedig valaha iskolatársak voltak —, mint egy sötét-tragikus-véres, talán valahol egy szenespincében töltött éjszaka emlékét? Megtörtént? Igazán megtörtént? Egyáltalán úgy történt valóban az az eset? És az a nő tényleg ott lett volna a pincében? És ők ott voltak, és gyilkoltak? És egyáltalán, kik ezek az emberek körülöttünk? Ki ez a másik nő, aki abban a különös fűzőben rohangászik föl s alá, aki időről időre egyre nagyobb és nagyobb gyümölcsöt tömköd félig nyitott kebelfedőjébe?

Az élet a csinos polgári lét felszíne alatt minduntalan borzalmakat ígér — így hangzik a modern Labiche. Az élet egy hatalmas és förgeteges bohóctréfa — így hirdeti az Új Színház előadása. A *Forgách András* fordította, minduntalan „ide utaló" bemondásokkal és szellemeskedésekkel tűzdelt színjáték Ács János rendezésében vadkodó és vidámkodó, stíljátékot imitáló tréfává szelídült. A játéknak eme elhatározásához pontosan és határozottan igazodik *Udvaros Dorottya* önmagát utánzó, *Schlanger András* és *Széles László* humorosan harsány, *Dengyel Iván* és *Hajdú István* könnyed játékossága.

**R. K.**

zösség a Portland, az Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete az Indiana, a Pittsburgh-i Magyar Kulturális Társaság a Duquesne egyetemen működő magyar tanulmányi programokat támogatja. Ezek az egyesületek és a Hámos László vezette Emberjogi Alapítvány, a Király Béla alapította Atlantic Research, a Papp László kezdeményezte MVSZ Amerikai Tanácsa, a Várallyai Gyuláék által fenntartott Danubian Research, a Washingtoni Hungarian American Coalition, meg a Mózsi Ferenc szerkesztette Szivárvány is részei annak a hosszú jegyzéknek, amelynek tagjai rendszeresen jelentetnek meg és terjesztenek magyar tárgyú angol nyelvű könyveket, adatokat, anyagokat az Egyesült Államokban. Ezért is tartja Pomogáts Béla is elengedhetetlennek, az összmagyarság közérdekének az amerikai magyarság támogatását. Így fejezi be cikkét: *„A cselekvő amerikai magyar értelmiség sok kiváló képviselőjével együtt aggódtunk az amerikai magyar közösségek és intézmények jövője miatt. Ezt a jövőt csak akkor lehet biztonságban tudni, ha most a magyarországi intézmények: a kormányzat, a társadalmi, egyházi, kulturális szervezetek állnak az amerikai magyarság mellé. Annak érdekében, hogy a következő évszázadban is legyenek magyar iskolák, egyházközségek és egyesületek, és a magyar szó ne haljon el végképp a New York-i Szent István-templom, a clevelandi református parókia körül."*

Mindez erőteljesebb hivatalos és civil társadalmi elkötelezettséget kíván, időnként anyagi áldozatokat is, például a hétvégi iskolák támogatását, tankönyvek kiadását, kiküldését, tanárok és tanítók magyarországi képzését, továbbképzését. Az Anyanyelvi konferenciának, amelyet most az Egyesült Államok magyarságának körében képviseltem, vannak ide vonatkozó elképzelései, tervei. Most csak azt a meggyőződésemet szeretném kifejezni, hogy nekünk, magyarországi és Kárpát-medencei magyar értelmiségieknek az amerikai magyar közösségek fennmaradása érdekében kell összefognunk ottani barátainkkal. Közösen talán sikerül.

**Nagy Károly**

## Csepelyi Rudolf

# Virágszépe

*Áldott légy Uram*
*ezért a kis sárga virágért,*
*mi tegnap a kerítés mellett kinyílt*
*— senki nem vetette,*
*csak jött egy tavasz este,*
*küzdve sárral, lepve utiporral, gazzal —*
*s most itt virít az utcán: itt van*
*dallal, színnel, imával a fényben!*
*Aranyló zenéjét Mozart kottázta le,*
*színre varázsát Monet,*
*és imáját zöldülő reménnyel*
*mondta fel a fénynek*
*madaras szent Ferenc.*

*Ez a kis virág*
*lángolva vallja, kiáltja az égnek:*
*szennyben is szépségesen élek!*
*— ahogy Mozart, vagy Monet,*
*ahogyan madaras szent Ferenc.*
*S mondom én is a virággal*
*— engem is elönt a titok, a csoda —*
*mert láttam, mert megláttam,*
*mert szépsége úgy él bennem,*
*mint szín, mint a zene,*
*mint az ima.*

BÁRDY MARGIT



# Kollázs és montázs

## *Bárdy Margit művészetéről*

Minden művészi alkotómunka önmegismerés és egyben filozófia, egyéni világkép kialakítása. Döntés és választás: mi az, amit szeretek, mit tartok értéknek és kiket választok példaképnek. A genetikában őseink adottak, ebbe beleszólásunk és választásunk nincs. A művész viszont maga választja őseit. Juan Gris, a kiváló festő, Picasso barátja és a kubista idők jeles képviselője mondta: „A művész minősége attól függ, milyen mennyiségű múltat hord magában." — Minden művészetnek előzménye van. Láncfolyamat, amely visszanyúlik az őskor ismeretlenébe. Csak a dilettáns és naiv művészeknek nincsenek őseik. Talán ezért is boldogok ők, mivel nem viselik magukon a múlt idők súlyát.

Bárdy Margit művei a kollázs és a montázs szelleméből születtek. Mit nevezünk kollázsnak? A szó francia: coller — ragasztani, collage (kollázs) ragasztást jelent. Különböző anyagok: papír, tapéta, fém, fa, bármi képezheti a kollázs anyagát. Vagyis ez az eljárás, technika — amíg a montázs alkotási elvet jelent, amely a kollázs technikájából kiindulva építi képi összefüggéseit, egyszerre ható közlését, vagyis a kompozíciót.

E technika előzményei évszázadokra nyúlnak vissza. Japánban a XII. században alkalmaztak már festett, eltépett és ragasztott rizspapírokat, amelyeken újévkor üdvözleteket küldtek egymásnak az ismerősök és barátok. A középkorban, majd a XVII—XVIII. században is számtalan hasonló jellegű alkotás jelent meg a nép- és iparművészetben. Dobozokat, textilkivágásokat, vagy a híres Valentin-napra kokárdákat és különböző képeket és szalagokat ragasztottak össze ezzel az eljárással. A kollázs és montázs a tradicionális művészetben évszázadunk első évtizedében jelent meg Európában, amelyet először Braque és Picasso alkalmazott.

A legenda szerint egy alkalommal Braque meglátott egy festéküzlet kirakatában göngyölögekben felhalmozott papírtapétákat. A papírok változatos színei, domborított felületei olyannyira megnyerték tetszését, hogy rögtön vásárolt néhány tekercset, s hazavitte azzal a szándékkal, hogy a tapéták domborításait és az azon megjelenő ornamentikákat majd átmásolja képeire. Munkájával azonban elégedetlen volt, mivel az idegen anyag valóságerejét nem tudta érzékeltetni. Így azon ötlete támadt, hogy a papírokból kivágásokat készít és egyszerűen a vászon felületére ragasztja, aztán festékkel és szénrajzzal még tovább munkálja. A fáma szerint ez volt a kollázs és montázs születése. A közönség válasza botrány formájában nem maradt el. A kritika azt vetette Braque és Picasso szemére, hogy szemetet dobnak a közönség elé. Apollinaire a kubizmus nagy szellemi pártfogója és barátja a kollázst „az emberséggel áztatott anyagok"-nak nevezte, amelyek megnemesednek a képtérben.

Ez a szép költői fogalom azóta valóban értékké vált. Ezelőtt tíz évvel bázeli Kunstmuseumban nagy kiállítást rendeztek Braque és Picasso kubista műveiből, ahol ragyogó fényben jelentek meg ezek a kollázsok, amelyek századunk első évtizedében készültek. Ez az alkotási elv forradalmat hozott a XX. század művészetébe. Úgy is mondhatnám, hogy évszázadunk az „izmusok kora", a kollázs és montázs évszázada. Egy felgyorsult kornak és felgyorsult technikának a kifejezőeszköze. E művészi eljárás ugyanis a szellemnek, gondolatnak és az intuíciónak gyors letételére és realizálására ad lehetőséget.

A régi korok festményei ecsettel készültek, vagyis az anyagszerűséget, a felülethatást sokszor évekig ezzel az eszközzel festette a művész. A kollázs lehetőséget nyitott egy újfajta kifejezési módra. Évszázadunkban szinte alig volt nagy művész, aki ne alkalmazta volna ezt a technikát. Gondolok a kubisták után az orosz avantgárdokra: Malevicsre, El Liszickijre vagy Rodcsenkóra, a dadaistákra: Duchampra vagy Schwittersre, aki a „tiszta kollázst" megteremtette, Arp, Man Ray műveire vagy az amerikai pop-art művészeire az ötvenes és hatvanas években: Rauschenberg, Jasper Johns, Oldenbourg, Roy Lichtenstein alkotásaira, a Párizsban született nouveau réalisme (új realizmus) alkotóira: Yves Kleinre, Armanra, Rotellára vagy Daniel Spoerrire. De az élő spanyol és amerikai művészek: Chillida, Tapies, Sol LeWitt vagy Robert Ryman is ezzel az alkotásmóddal fejezi ki művészetét.

Az elmúlt ötven évet az egymást váltó stílusirányzatok versenyfutása jellemezte. Közel negyven, egymással nemegyszer teljesen ellentétben álló izmus bontott zászlót és hirdetett szemléleti irányt. Nem véletlen, hogy Joseph Beuys, a neves process, happening és koncept-art művész sámáni jóslata beteljesül: „Minden művészet, mindenki művész és az avantgárd halott". Ezután már minden avataggá vagy aktuálissá vált. A jelent posztmodernnek vagy posztavantgárdnak is nevezhetjük, ahol egyéni alkotók, egyéni utak, egyéni istenhitek, egyéni akciók azok, amelyek megjelennek a jelen pillanatában.

A montázs tradíciójával Bárdy Margit egy egészen egyéni világot teremtett. Alkotásai dobozokba zárt időpillanatok és megállt akciók szituációi, amelyeket ő az „objet trouvé", vagyis a talált tárgyak véletlen ráérzéseiből alakít poézissé. Nem feladatom a műkritika, mégis úgy gondolom, egyedi szemléletet alkotott műveivel. Flaubert gondolata: „L'art, c'est possibilité de la bonheur", vagyis a művészet a boldogság lehetősége.

Ezt érezhetik Bárdy Margit kiállításának szemlélői vagy akik fellapozzák művészeti albumát.

**Konok Tamás**

## Gyukics Gábor

### Férfi magnóliával

*Kobaltkő mosoly a fáradt bársonyon*
*Nem lebbented fel fátyladat*
*Hegyek olvadnak el*
*Hangya sereg fáradozik ázottan vágyad alatt*
*Egy férfiról álmodsz*
*Magnólia virágról*
*Ő hozza el neked, az olasz sikátorok vándora*
*Rengeteg tavakat átúszva*
*A tavasszal érkezik*
*Mondákat regélnek róla az évek*

### Kollázs

*A cselekvés megszűnése*
*Fán elnyúló szűz*
*Másodrendű gondolatok egy asszony fejében;*
*sas csőre, szárnyaló hős,*
*virágcsokor, kávéskanna,*
*hegedű és gyertyatartó.*
*Az akasztott ember komédiás volt,*
*fennkölt eszmények kigondolója,*
*szerelmes férfi.*
*Bája megnevezhetetlen rezgéssel*
*enyelgett a zöld madárral.*

# Az ürességként megélt lét görbetükre: a túlvilág

Az emberiség történetével talán pontosan egy idős a halál utáni túlvilág képzete. Sőt, lehet, hogy régebbi, mint maga a történet, valószínűleg a kollektív eszmélet születésének pillanatában keletkezett.

Az első beszámolók a túlvilágról, melyek fennmaradtak egészen korunkig, a mondákon, mítoszokon és meséken kívül a halottaskönyvek. Ezekből kiderül, hogy a másik világ épp olyan valós, mint a megélt, esetleg még „valódibb", hiszen ott a létező orcája elől lehull a lepel, megtörik a káprázat és a kozmosz a maga valóságában áll előtte. Másrészről a túlsó világ az ember kemény és igaz bírája, ahol nem éppen a később Dante *Isteni színjátékában* meglévő etikai értékrend (mely természetesen a mózesi tízparancsolaton alapul) figyelembevételével hozzák az ítéleteket, sokkal inkább egy, a világrend alapjaiban meglévőnek vélt ontológiai értékrend alapján.

Még ennek az ősi másvilágnak a feltérképezésére, illetve a térképek szintetizáló összehasonlítására vállalkozik Homérosz és Platón, bár utóbbi már a nyugati szellemiség túlvilágképének alapjait veti meg akkor, amikor Héraklész oszlopain túl tételez egy bizonyos boldog szigetet. A nyugati utazó bédekkerévé később Dante már említett színjátéka vált azon a tájon, „honna még nem tért meg utazó".

A vízválasztó jellegű itáliai mű után az egyre-másra bizonytalanná váló világképeket nekik megfelelő túlvilágképek követték, míg az elmúlt közel kétszáz év ez irányú kutatásai teljesen kaotikussá és vakon szerteágazóvá váltak. Így aztán az, aki mainapság téved a Styx partjaira, nem nagyon támaszkodhat más ismeretre a túlparton derengő ország felől, minthogy az evilági értelmünkkel felfoghatatlan, megérthetetlen, módszereinkkel teljességgel kutathatatlan.

Éppen ez a kevés információ segíthet azonban hozzá minket ahhoz, hogy új tudatformákkal kísérletezve vagy tudati tevékenységünk kifejezésére az eddigiektől eltérő utakat keresve mégiscsak megértsünk valamit abból a helyzetből, ami egy lehetséges másvilágon várhat ránk. A „minden bizonytalan", „semmi sem biztos" felmérés birtokában eljuthatunk oda, hogy akármilyennek képzeljük is el a túlvilágot, egy dologban teljesen biztosak lehetünk: az még csak nem is hasonlít(hat) az itteni világra.

Ez az egyetlen spekulatív tapasztalat akár tanulsága is lehetne Hamvas Béla *Túlvilági kalauz* (In.: *A babérligetkönyv* — Hexakümion. Életünk Könyvek, 1993, Szombathely, 58—79.) című esszéjének, ha az nem éppen arról szólna, hogy a túlvilágról folytatott beszédnek, elmélkedésnek abszolút semmilyen tanulsága nincs, de még értelme sem. Ennek ellenére Hamvasnak ez az esszéje adatokban igen gazdag, tekintélyes méretű és alaposnak tűnő útirajz. Az mindenesetre kiderül belőle, hogy „Nincs itt szó sem elemről, sem valóságról, sem bizonytalanságról. A dolgok valamiképpen vannak, de csakis, azt lehetne mondani: átvitt értelemben, más szóval: túlvilágra átvitt értelemben. Hogy mi ez az értelem, az a legnagyobb mértékben homályos és elvesző és felbomló, ami a végtelen ellenőrizhetetlenségben eloszlik."



345 kollázsfigura 345 kockacukorra ragasztva - Bárdy színpadtervezö objektumai a 60-as évekböl. Munkáihoz tartoznak még jelmeztervek az Orion ürhajó kalandjai cimü filmsorozathoz és a Triádikus balett cimü müvészfilmhez, amely Oskar Schlemmer híres tánc- és testmüvészeti alkotásának rekonstrukciója. „Györben három teremben 35, látszólag véletlenszerüen elrendezett fehér üvegtetejü talapzaton állitom ki a munkákat. Minden objektumkép egy bizonyos alakzatot - egy szerepet - egy világot mutat be egy német színházban megrendezett színdarabból" (Bárdy Margit). 345 Collagefiguren auf 345 Zuckerwürfel geklebt - Objekte der Bühnenbildnerin Bárdy aus den 60er-Jahren. Zu ihren Arbeiten gehörten auch Kostümentwürfe für die Kultserie Raumpatrouille Orion und den Kunstfilm Triadisches Ballett, eine Rekonstruktion von Oskar Schlemmers berühmter Tanz- und Körperinszenierung. „In Györ werde ich in drei Räumen auf 35 weissen Postamenten mit Glasdeckeln in scheinbar zufälliger Anordnung die Exponate installieren. Jedes Objektbild zeigt jeweils eine Figur - eine Rolle - eine Welt - von einem Theaterstück, das von einer deutschen Bühne realisiert wurde." (Bárdy Margit)

Németországból a következő művészek kaptak meghívást: Peter Päffgen, a "Gitarre & Laute" főszerkesztője, Köln, Tadashi Sasaki, gitárművész, Aachen, Michael McMeeken, zenei kiadó, Heidelberg; Wolfgang Lendle, gitárművész és a fesztivál művészeti társigazgatója, Kassel. — A részletes program július közepétől áll rendelkezésre a Goethe-Institutban. További információk: Bardos István, a fesztivál igazgatója és Eötvös József, a fesztivál művészeti vezetője, tel.: 322-0641, fax: 122-5412 (HUNGAROKONCERT OSZK) Aus Deutschland sind eingeladen: Peter Päffgen, Chefredakteur „Gitarre & Laute", Köln; Tadashi Sasaki, Gitarrist, Aachen; Michael McMeeken, Musikverleger, Heidelberg; Wolfgang Lendle, Gitarrist und künstlerischer Co-Direktor des Festivals, Kassel. Das genaue Programm liegt Mitte Juli vor. Nähere Informationen: Bárdos István, Direktor/ Eötvös József, Künstlerischer Leiter des Festivals, Tel.: 322-0641/Fax: 122-5412 (HUNGAROKONCERT)

## 13. Nemzetközi Gitárfesztivál és szeminárium
## 13. Internationales Gitarrenfestival und Seminar

A művésznő, aki 1929-ben, Magyaróváron született, Budapesten és Münchenben tanult festészetet, jelmez- és színpadtervezést. Több mint 200 alkotást hozott létre a televízió és a színház számára Antwerpen, Basel, Berlin, Budapest, Edinburgh, Hamburg, London, München, Párizs és Bécs városában; számtalan kiállítása volt többek között Németországban és Magyarországon. Die Künstlerin, 1929 in Magyaróvár geboren, studierte in Budapest und München Malerei, Kostüm- und Bühnenbildnerei. Über 200 Produktionen für Fernsehen und Theater in Antwerpen, Basel, Berlin, Budapest, Edinburgh, Hamburg, London, München, Paris und Wien; zahlreiche Ausstellungen, u. a. in Deutschland und Ungarn.

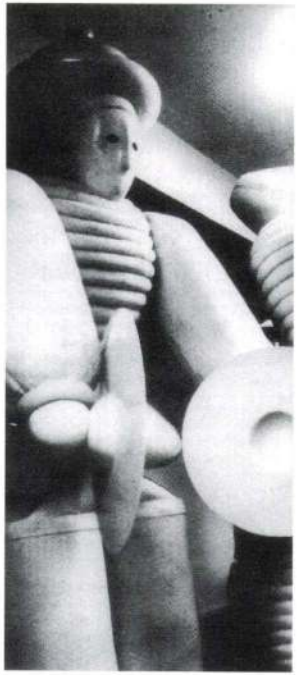

megnyitóEröffnung:

14. Augustaugusztus 14.
18.00

Goethe-Institut Budapest WWW-**oldalai**Seiten

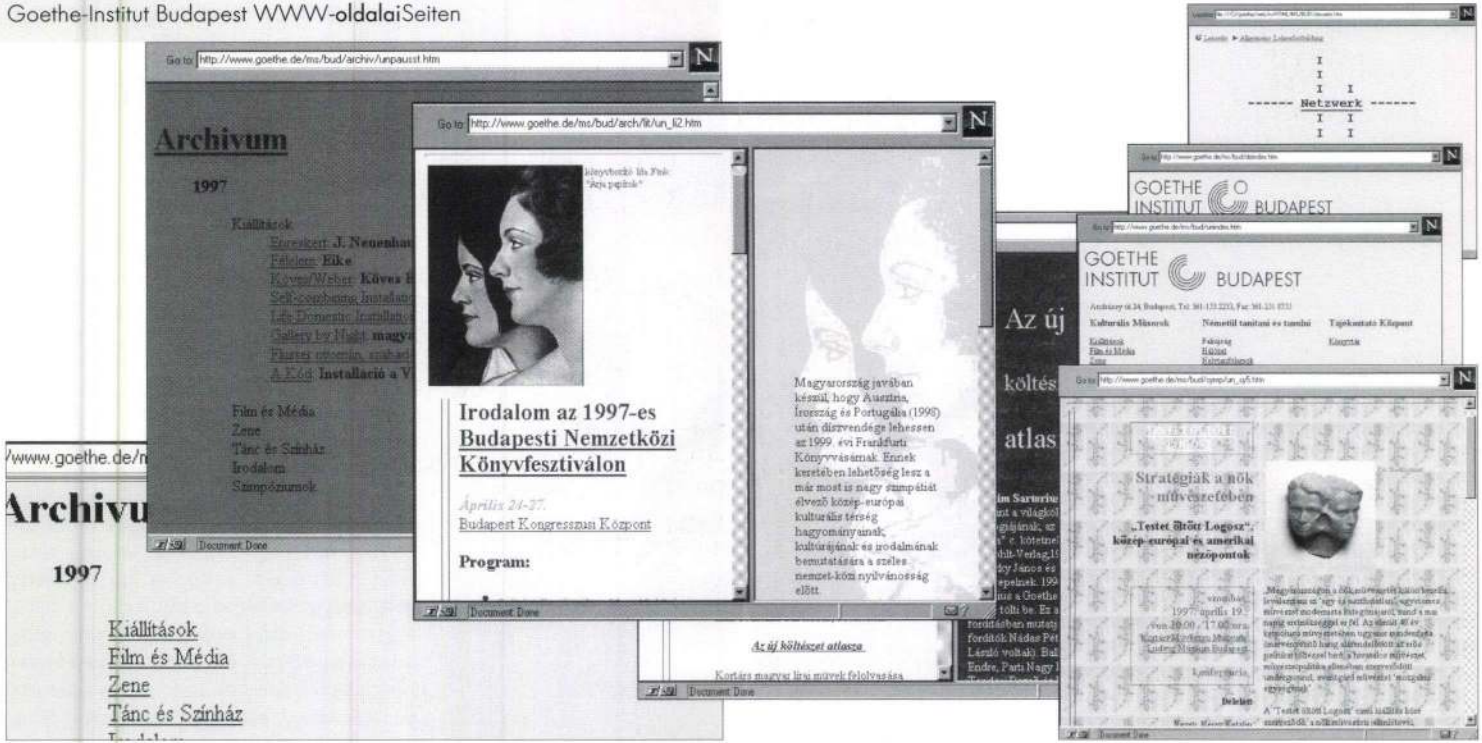

BÁRDY Margit

Wagner Ilona: Bárdy Margit Münchausiád.
= M. Ipm. 1998/1. 68-69. ill

egykorú

s, Ulászló stb.

Bárdy Margit



zített készletét. Ő viszont látványos ars poeticák nélkül is bebizonyítja: az emberi csukló egyetlen moccanása, egy felület néhány milliméteres megborzolása többet ér mindenfajta gépi mesterkedésnél.

A tervezőművész persze saját kiállítását nem véletlenszerűen rendezi. Ezt a tárlatot nem lehet öt perc alatt végiggyalogolni. Ha viszont vállaljuk a felkínált játékot, magunk választhatjuk meg — ennek részeként — útvonalunkat az „oszlopoknak" nevezett kis asztaltárlók látszólagos labirintusában. Föléjük hajolva szemlélődésünk először talán a lepkegyűjtemény bámulására emlékeztet, de azután átalakulhat a „Hopp, ezt még nem láttam!" felfedező útjává, hogy tárgyról tárgyra csapó figyelmünkkel most már az emberi karakterek gyarapodó sorozatát szaporítsuk, egyre inkább a szenvedélyes gyűjtő attitűdjével. Meghajló derékkal, lefelé tekintő pillanatással önkéntelenül is fejet hajtunk e kisvilág, a parányi, ám teljes karakterek és keretezett terük sokfélesége előtt. Amikor pedig felemeljük a tekintetet, a falakon a szokottabb tárlatléptékben visszaköszön mindez: az arcképek markáns jellemző erejében, a *Bolero* táncosnőinek színvilágában, a virágcsendéletek pompájában, abszolút mesterségbeli tudásában.

Valójában mindnyájan őrzünk magunkban ilyen objektképeket fakuló keretben, vakuló üveg alatt, arctalanná váló emlékek formájában. Kicsinységükben is egyszerieket; olyanokat, amiktől megismételhetetlen és csodálatos marad a játék és a színház varázsa.

**Kerényi Ferenc**

## Könyvespolc

# A kő bizodalma

### *Szokoly Tamás verseskötetéről*

Szokoly Tamás Kerouac és Ginsberg üvöltő nemzedének mai unokaöccseként hangos és sokkoló hatásokban bővelkedő költészetet teremtett első kötetében. Van ebben a harsányságban valami a helyzetgyakorlatokat próbálgató színészből, énekesből, aki minden hangsort végigskálázva, arcjátékát a grimaszig, taglejtését a groteszkig ficamítva keresi nem is önmagát, hiszen önmagából indul ki beszédes csendje és némaságot parancsoló kiáltozása, hanem az expresszió leghatásosabb — és tegyük hozzá: leghívebb — változatait.

*Mindennapos állapotunk — A színész mestersége* című versében éppen arról vall a költő, ami a helyzetgyakorlatok mögött, még pontosabban fölött van. Azt a szellemi zsinórpadlást sejteti, ahonnan érzékeny idegszálak és izmok útján elindulnak a mesterséget irányító lélek parancsai.

Miért akar identifikálni, azaz azonosítani, még inkább azonosulni a lélek? Mert éppen ez az egyetlen módja, hogy önmagánál több legyen, hogy joga legyen a költészet effektusain át megnyilvánulni, verssé testesülni.

Amíg ezeket írom, egyre inkább megszeretem a versmondóként, népművelőként, sőt színházi szakemberként már régóta ismert Szokoly Tamást, akinek nem csupán eddigi életútja ismeretében, hanem versei jelenéből is elhiszem, amit az előbb idézett költemény végére csupa nagy betűvel oda-

# A JÁTÉK VARÁZSA

## *Bárdy Margit kiállításáról*

Mintha ugyanazt az előadást látnánk. A színigazgató régvolt sikerek szövegpéldányai között kutakodik; a dramaturg és a rendező két oldalról támogatja a többszáz éves klasszikust, hogy az megálljon a színpadon; a színész megbicsakló hangon, görcsös iparkodással igyekszik bizonyítani pályaalkalmasságát mindenféle szerepben. Egyre szűkebben mérik a meglévő, jóféle szellemi javakat. Rosszkedvünk ősze — Budapest, 1995-ben.

Rosszkedvű a színházbarát-múzeumlátogató is, aki befordul a *Károlyi-palotába*, hogy megnézze *Bárdy Margit* Objektképek és aquarellek című tárlatát (1996. január 31-én bezárt — A szerk.). Pedig játszani hívják. A szónak abban az értelmében, ahogyan Schillertől József Attiláig és azon is túl többen az emberlét lényeges kritériumának látták.

A játékhoz tartozik a kiállításnak már a címe is: roppant komolykodó, tudományos elemzésre, nagy elmélkedésekre, címkézésekre csábít. (Aminthogy a hivatásos műkritikusok be is ugrottak derekasan.) Bárdy Margitot mint szcenikust, azaz teljes színpadképek díszletből, jelmezből, bútorból, kellékekből, jelmezkiegészítőkből megálmodóját, a szín-tér-forma művészét két dolog érdekli igazán: a színpadi ember karaktere és az azt övező tér.

Csekélység, mondhatnánk, hiszen ennél totálisabb teljességigény nem is képzelhető. Ehhez képest Bárdy Margit objektképei parányi figurák, kerettel együtt vannak vagy arasznyiak; anyaguk pedig — amint azt maga a művésznő mondja — „papír, szövet, vatta, festék, filciron, gyöngy, toll, piszok." A vallomás nem túloz: meggyűrt papírzsebkendő-darab, színes újságpapír, elszáradt falevél gyűrődik-préselődik-ötvöződik emberalakká. A csepp felületek érzékenysége páratlan. A karakterek lelőhelye pedig a színpad számára írott művekben, az egyetlen olyan művészet számára születettekben, ahol élő ember ábrázol majd élő embert, élő emberek jelenlétében — végtelen: jöhetnek a mese fantasztikumát súrolva Gozzitól és E. T. A. Hoffmanntól, lehetnek jelképpé növesztett szerepköri sémák (Millöcker, Strauss, Benatzky operettjeiből), származhatnak a biedermeier békességes panoptikumából éppúgy, mint a háború vagy a politika világából.

Az objektképeket — egyes figurákat és csoportjaikat — gondosan megválasztott keret övezi. Ezáltal nemcsak elvág, lezár, elkülönít a világ többi részétől, hanem félreérthetetlenül üzeni is, hogy az egyes ember vagy az emberi csoportok önálló, zárt egészet alkotnak, lélegző, szenvedő kisvilágot. Minthogy a keretek szintén stílusban tartott, egyedi darabok, ha tetszik, szintén műtárgyak, képesek érzékeltetni azt a színpadi légkört is, amelyben ezek a karakterek vagy jellemcsoportok megjelenhetnek.

— Mi ebben a játék? — kérdezhetnénk másodjára fontoskodva, hiszen ezek a hüvelyknyi figurinók valóban életre keltek németországi játékszínek deszkáin. Azaz: egy konkrét, városhoz és naptári dátumhoz köthető, műsorrendhez igazodó alkotófolyamat részei, netán melléktermékei, tehát véresen komoly színházművészeti viták, harcok néma papírkatonái. Mégis játék ez a javából, mert Bárdy Margit másképpen játszik. Nem a számítógép képernyője előtt üldögél, nem nyomogat gombokat, hogy a modellizált tér erővonalai közé odaidézze a díszlet- és a bútorraktár darabjainak videóra rög-

BA'RDY Margit



***Nathanael anyja***
*E. T. A. Hoffmann: Der Sandmann 1982*
*Objektkép kollázsfigurával 14x11 cm*

*F. k.: Dr. Praznovszky Mihály,*
*a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója*

*A*

***Petőfi Irodalmi Múzeum***

*és az*

***Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet***

*meghívja Önt*

*közösen rendezett kiállításának megnyitójára a*

***Károlyi Palotába***

*1995. szeptember 8-án, pénteken 16 órára*

***Bárdy Margit***

# *OBJEKTKÉPEK ÉS AQUARELLEK*

*Bemutatja:*
***Dr. Beke László***
*művészettörténész*

*Közreműködik:*
***Bazsinka József***
*tubán*

*1995. szeptember 8. – 1995. december 31.*

BÁRDY Margit

P. Szűcs Julianna: Páton és társai.
= Népszabadság 1996. január 30. 15

**s Szülők !**

ek egészséges, ép fogazata lenne. Ehhez . Iskolánk rendelkezik a Felkínálom című ontoforézis készülékkel, melyet a sikeres zott nekünk a gyártó cég.

ogy a fog hozzájusson ahhoz az optimális minőségű, fogszuvasodásnak ellenálló szükséges. Ezáltal **jelentősen csökken, ill.** A fentick mellett a fognyaki érzékenység ató a DENTION készülék.

öbb éven át) célszerű végezni, mely cig tart. A készülék közvetlenül **csak a**

**vállalta, és tanulóink számára** t önkéntes alapon, délutáni órákban a gyi út 81.) az orvos által megjelölt

**5-ig** az alábbi rész kitöltésével, hogy

ismét, tisztán látom őket, mások, akár a most olvasottak is, eltűnnek, s feledésre ítéltetnek, nem tudom, hogy mi az, amit könyvben olvastam, mi az, amit folyóiratban, mi az, amit nyomtatva, s mi az, amit kéziratban. Nem – mert egyre kevésbé fontosak ezek a tények. A fontos az, ami belül történik, az a kavargás, amelyben az elolvasott sorok, mondatok a maguk – és a magam – törvényei szerint egymás mellé kerülnek. A valódi feladat ennek a kavargásnak a feltárása és a kavargás természetének a leírása lenne. Merthogy a könyvek közötti kapcsolatokat nem mi teremtjük meg, megteremtődnek azok a maguk és a gondolkodás alig megragadható törvényei szerint is. a hirtelen előrángatott utalásokkal legfőljebb redukálhatjuk őket. Ezt teszem magam is az alábbiakat szerint – azért, mert nem tehetek mást. Az utóbbi hónapok olvasmányai közül elővett könyvek között – utólag látom így – még motivikus kapcsolódások is megfigyelhetők, maguknak a könyveknek a fontossága azonban – számomra legalábbis – motivikus kapcsolódásokon túl mutatkozik meg.

Fried István baráti ajándékaként jutottam hozzá a születésének kétszázadik évfordulójára megjelentetett

## Bezerédj István: Emlékkönyv

kötetéhez. A könyv az 1996 májusában Fertőszentmiklóson megrendezett tanácskozás előadásait tartalmazza, olyan neves tudósok tanulmányait, mint például Kállay Istvánét, Gergely Andrásét, illetőleg, hiszen az ő munkálkodását valóban [illegible] nőtt a nemzet történetébe. A tudós tanulmányoknak azonban nemcsak a politika- vagy az eszmetörténeti vonatkozásai az érdekesek, hanem azok is, amelyek a családnak a helyi köznemesekhez – például a Felsőbükiekhez –, a közelebb élő s a politikában is rokongondolkodású arisztokratákhoz – például a közeli Cenken élő Széchenyi Istvánhoz – fűződő kapcsolatáról szóltak. Ha otthon voltak, az István-napot a két István – Bezerédj és Széchenyi – mindig közösen ünnepelte Cenken. Aztán Bezerédj István számára következtek a szekszárdi évek, jött a megyei politikai élet – szinte beleszületett ebbe, bármerre is nézett, megyei és országos tisztségeket betöltő rokonokat, barátokat látott –, jött az országgyűlési követség, felesége halála, 1848-49, a halálos ítélet, a kegyelem, aztán pedig a csendes visszahúzódás időszaka. Bárhonnét is nézem, nem egy falunak, nem egy emlékkönyvnek kellene rá emlékeznie.

*(Edutech Kiadó, 1996. 124 oldal, ár nélkül)*

## Mészöly Miklós: Oh, che bella notte

A Bezerédj-hagyomány, áttételesen pedig a politizáló köznemesség hagyománya ott él Mészöly Miklós gondolkodásában is, még akkor is, ha ő ennek a hagyománynak inkább a kiüresedését, s tragédiákba fordulását élte át. A Bezerédj Istvánhoz való kötődés az életrajz okán is megnevezhető, annál is inkább, mert Mészöly Szekszárdba, a tájba és a hagyományba a Bezerédj utcán keresztül született bele. (Vadas Ferenc *Mészöly Miklós és a szülőváros* című könyve pontosan jelzi, hogy az annyiszor le-

Még ezek után is bizonyára jó néhányan meglepődnek, ha a Mészöly-kötet után Gabriel García Márquez Plinio Apuleyo Mendoza által készített interjú-kötetét veszem elő, főképpen pedig akkor, ha azt mondom, hogy az én számomra a két nagy író között a Bartók Béla életművéhez kötődő kapcsolódásuk teremt kapcsolatot. Meglepődni azonban – legalábbis szerintem – csak akkor szabadna, ha a bartóki gondolkodás modellszerűen működött volna, s nem viselné magán a teremtő, s így nem modellezhető zsenialitás jegyeit. „Amire a mű utal, az mindig több dimenziójú, mint a mű maga", mondja Mészöly, s ez az a pont, ahonnét érthetővé válhat az, hogy miként is lehet Mészöly pontosságának és García Márquez barokkosan gazdag mondatfolyamainak azonos inspirálója a bartóki zene. (A pontosság és a túláradó gazdagság a két szerzőnél egyébként egymással meglehetősen rokon időszemléletet takar.) Ennek *A guajava illata* című interjú-kötetnek a nagy újdonsága az én számomra ugyanis éppen az, hogy García Márquez a maga Bartók-élményéről is beszél. Ő sem modellről beszél, nyilván azért nem, mert tudja, hogy legfőljebb a műveltség elé lehet modellként eszményeket állítani, s nem az alkotók, főképpen pedig az eredeti alkotók elé, hanem magáról a zenéről, tehát magáról az élményről – ami aztán „továbbremegett" a maga munkásságában is. (A bartóki modell kifejezést sokan Németh László esszéje nyomán használták-használják, Németh azonban ezt a kifejezést a „példaadó" *Bartók és a tizenkilencedik századi zene* című írásában nem írta le, ő a bartóki műben jelenlévő, a „hatalmas ellentmondásokat egyensúlyban" tartó kotrapunktról beszélt, s csupán utalt egy új civilizáció kultúrájának lehetséges szerkezetére. García Márquez *A pátriárka alkonyát* – amint

történetet, erdélyi művelődéstörténetet pótolnak. Másodjára az, hogy előző, *Írás, könyv, értelmiség* című, a Kriterionnál 1976-ban megjelent, a mostanihoz hasonlóan gazdag kötetének jelentős, a szakmai fórumokon túllépő visszhangja volt, erről a mostani kötetről viszont még sehol sem olvastam méltatást. Ennyit romlott volna helyzet azóta, mióta „szabadok" vagyunk? Nem kellene az így megmutatkozó szellemi igénytelenséggel végre-valahára leszámolni? Harmadjára pedig az, hogy ez a kötet is ugyanarról szól, főképpen, ha az előbb említett párját is mellé helyezzük, mint az eddig említettek: otthonosságról, alkotásról, az alkotás lehetőségeiről és lehetséges módjairól – természetesen a Jakó professzor által feltárt történeti anyag segítségével, a történeti időkbe visszavetítve az előbb megfogalmazott témakörökben kifejtetteket. *Az otthon és a művészet a XVI-XVII. századi Kolozsváron* című írásában olvasom: „a XVI. század kolozsvári polgárai a régebbinél kényelmesebb, szebb, sőt a kor fogalmai szerint fényűző otthont akartak maguknak. Olyan otthont, amely minden tekintetben kifejezi az új fejedelemség gazdasági életében elfoglalt fontos szerepüket", később pedig pontosan ki is mondatik, hogy ezek a törekvések reneszánsz jellegűek voltak, tehát a XVI. század végén a reneszánsz művelődés jegyei már megtalálhatók voltak a kolozsvári polgárságnál. Ott és akkor, ha csak egyetlen pillanatra, vagy akár egyetlen rövid időszakra is, megteremtődtek a szellemi otthonosságnak a teremtő munkálkodáshoz szükséges feltételei. De vajon megadatik-e számunkra a nyugodt feltételek közötti munka lehetősége? Eszményeink, törekvéseink adottak, a többiről pedig még szót ejteni is kár…

*(Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség, 1997. 477 oldal, ár nélkül)*

## Az Írók Boltja februári programjai

**2., hétfő:** *Kép – fenomén – valóság* (Kijárat Kiadó). Filozófiai szöveggyűjtemény. Vendégeink: Bacsó Béla, Thomka Beáta.

**5., csütörtök:** Galgóczy Árpád: *Furcsa szerelem* (Tevan Kiadó) XVIII., XIX., XX. századi orosz líra. A fordítóval Szilágyi Ákos beszélget.

**9., hétfő,** de. 11 órakor: Az Officina 96 Kiadó sajtótájékoztatója. *Szerelmes levelek.* Irodalmi levéltitkok. A könyvet bemutatja: Erki Edit és Székely András.

**11., szerda:** T. S. Eliot: *Elveszett költemények* (Orpheus Kiadó). Vendégeink: Géher István, Kappanyos András.

**12. csütörtök:** Marno János: *Az anarchia szórendje* (Palatinus Stúdió). Bemutatják, és a szerzővel beszélgetnek Dérczy Péter és Kukorelly Endre.

**24., kedd:** A *Századvég* folyóirat téli számának bemutatója. (Közép-osztály-tabló) Vendégünk a folyóirat szerkesztői és munkatársai

**25., szerda:** Fenyő Miksa: *Casanova szenvedélyes élete* (Seneca Kiadó). Bemutatja: Kovács Ilona.

**26., csütörtök,** de. 11.: Vendégünk Gosztonyi Péter és Heltai Gáspár, a Móra és a Zrínyi Kiadó közös sajtótájékoztatója a szerzői új köteteiről

A *Jelenkor* Kiadó és folyóirat szerkesztőségi délutánja.

A programok du. 4 órakor kezdődnek, az eltérő időpontot külön jelezzük. (VI. Andrássy út 45.)

## A Litea Könyvesbolt és teázó (1014 Hess András tér 4.) sikerlistája az elmúlt hetek könyveiből

1. Kaffka Margit könyve *(Jövendő)*
2. Tandori Dezső: Pályáim emlékezete *(Jövendő)*
3. ... áll Buda még!... – a magyar irodalom várbeli századai *(Jövendő)*
4. Nagy László: Adjon az Isten *(Jövendő)*
5. Kristóf Attila: Ábrahám *(Antológia)*
6. Fűst Milán: Látomás és indulat a művészetben *(Kortárs)*
7. Sedianszky János: Emlék és varázslat *(Lanis)*
8. Annie Ernaux: Árulás *(Széphalom)*
9. Szomory Dezső: A párizsi regény *(Magvető)*
10. Három kismacska – Erdélyi politikai viccek 1977-1997 *(Pont)*

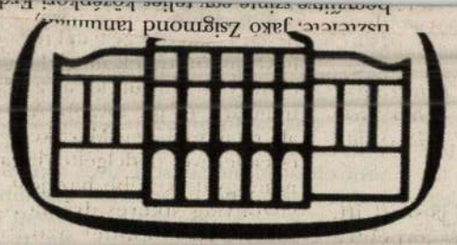

## Magyar Tudomány című folyóirat januári számának tartalmából

Az új esztendő elé *(Enyedi György)*
*Hideg Éva–Nováky Erzsébet:* A jövőhöz való viszonyunk
*Vicsek Tamás:* Új irányok a biológiai fizikában
*Fésüs László:* Szelekció az állattenyésztésben – molekuláris genetikai markerekkel
*Bodi László:* A nemzeti önidentifikáció nehézségei Közép-Európában

**Viták–vélemények**
Javaslat a Doktori Tanács átalakítására *(Balogh István)*
A Doktori Tanács esetleges átalakítása kapcsán *(Lendvai L. Ferenc)*
Értékelés és kompetencia *(Farkas János)*
A tudományos értelmiség nyomora *(Magyari Beck István)*
Kevesebb pénz – több korlát az OTKA-nál? *(Falusné Szikra Katalin)*
Kit válasszunk a Magyar Tudományos Akadémia tagjai közé? *(Szántay Csaba)*

**Szakmagyar**
Magyarítani kellene – de hogyan? *(Pecsenye Katalin)*

**A hónap kérdése**
Milyen tervei vannak az Akadémiai Kiadó Rt.-nek? Válaszol: *Sós Péter János*

**Kitekintés**
Interdiszciplináris és nemzetközi együttműködés a tudományban (R. Ernst Nobel-díjas professzor beszédének rövidített változata); Becsapódások és hatásaik *(Jéki László);* Sokal tréfája *(Steven Weinberg);* A technológiapolitika új hangsúlyai: munkahelyteremtés és humánpolitika *(Kelen András)* (Összeállította: *Szentgyörgyi Zsuzsa*)

**Megemlékezések**
Hanák Péter *(Niederhauser Emil)*
Zólyomi Bálint *(Fekete Gábor)*

**Szellemi értékek hasznosítása**
„Nehéz emberek" az átalakuló magyar gazdaságban *(F. Tóth Tibor)*

**Könyvszemle**
Közép- és Kelet-Európa fél évszázada *(Enyedi György)*
Origins of Language *(Kemény Gábor)*
Braun Tibor: A káprázatos molekula *(Nemes László)*
Pannonhalmi füzetek *(Végh Ferenc)*

**Az OKTK prioritási témajegyzéke**

Megrendelhető az Akadémiai Kiadó Rt. Vevőszolgálatánál: Bp. 1117 Prielle Kornélia u. 19-35.
Tel.: 464-5504, 464-5500, illetve megvásárolható a hírlapárusoknál.

# Kukucska könyv

■ *Bárdy Margit katalógus-könyve, Petőfi Irodalmi Múzeum, 1997. 142 oldal, ár nélkül*

Recenzor válságban. Ez volt első benyomásom Bárdy Margit könyvét végiglapozva. Miként lehet kritikai ismertetőt írni egy katalógusról? Hogyan mutatható be egy életmű kicsiny színes táblák és műértő bírálatok tükrében?

Mégis az elején sietve leírom, amit végkifejletként kellene megjegyeznem. Vegyék meg, nézzék és olvassák Bárdy Margit jelmez-, és díszlettervező saját kiadású albumát a Petőfi Irodalmi Múzeum gondozásában, a Kossuth Nyomda reprezentatív nyomtatásában.

Ki is Bárdy Margit? 1929-ben született Magyaróváron. A Képzőművészeti Főiskolán többek között Bernáth Aurél növendéke volt. 1956-ig a Madách Színházban és a Mafilmnél dolgozott, majd Münchenben tanult tovább. Németországban telepszik le, és ott szerez újabb – immár díszlettervezői – diplomát. Svájci, német és angol színházi produkciók részese, filmlátványtervek alkotója.

Eddig az életrajz, mely a rideg tényeken kívül legfeljebb egy jellegzetes magyar művészsorsot idéz meg, melyhez hasonlót Trauner Sándor „produkált" a nyugati filmvilágban. Ebből a curriculum vitaeből az egyéniség, tehetség nem, csupán a karrier tűnik elő.

A kötetben szereplő művek demonstrálják azt a hiteles alkotói folyamatot, melyről maga az alkotó azt vallja: „ezek a munkák tulajdonképpen metszéspontjain állnak a különféle művészeti irányzatoknak... Én most nem egyszerűen játék-babaházakra gondolok, hanem amelyekben lekicsinyítve jelenik meg az egész világ." A képeken piciny, keretekbe foglalt figurák, jelenetek láthatók, darabokhoz *(Windsori víg nők, Amadeus)* vagy egyszerűen saját emlékképek megjelenítői (törpe, szociáldemokrata). Ezek a hősei a díszlet- és jelmeztervezői, festői világnak. Köztes munkák, mondanánk, ha nem ismernénk a lehetséges előképeket, a korai kubisták (Picasso, Chagal, majd Schwitters) jelmezterveit, vagy azokat a múlt századbeli különös Guckkasten-eket, melyek a szürrealistákat is megihlették (lásd Ernst, Magritte munkáit). A kötetben méltatóként szereplő kiváló magyar műtörténészek (Beke László, Sík Csaba, Praznovszky Mihály) illetve művészeti írók (Szegő György, P. Szabó Ernő) árnyalt képet festenek a kötet műveiről, Bárdy különös doboz-kollázsairól. A festőkolléga, a hajdani főiskolás társ, Konok Tamás például így ír: „...pátosztól mentesen, egyedül vizuális eszközökkel, a színek és felülethatások erejével utalnak a szcenikai művek hangulatára." Szegő György arra hívja fel a figyelmet, hogy ezek a kis keretezett képszobrok „jellegzetesen huszadik századi probléma jeleivé alakultak, a századvég bábjai ugyanúgy, mint Pirandello írott hősei majd egy évszázada." Praznovszky Mihály személyes tárgyaknak érzi e kis munkákat, a hétköznapok olyan szereplőinek, melyek a gyerekkortól kísérnek végig és jóbarátként köszönthetjük őket. Bárdy Margit életművének áttetszően lírai darabjaival ismertet meg minket, s a kiadvány elegáns társként segít minket, vezet a megismerésben, barátkozásban.

# Kossuth árnyékában

## *Szemere Bertalan, az örök második*

*Batthyány* Lajos, *Deák* Ferenc, *Eötvös* József, *Hajnóczy* József, *Jókai* Mór, *Kossuth* Lajos, *Kölcsey* Ferenc, *Petőfi* Sándor, *Szemere* Bertalan, *Széchenyi* István, *Teleki* László, *Vörösmarty* Mihály és *Wesselényi* Miklós szerepel a *Gerő* András által főszerkesztett *Magyar szabadelvűek* könyvsorozatban. A szabad és polgári Magyarország megteremtői közül tizenhármat saját műveikből vett idézetekkel bemutató kötetek az 1848–49-es forradalom és szabadságharc százötvenedik évfordulója alkalmából készültek. A napokban megjelent, Szemere Bertalan írásait és beszédeit szemléző, a kortársak és az utókor a politikusról alkotott véleményeiből tallózó kötet összeállítóját, *Hermann* Róbert történészt kérdeztük.

– *Mi lehet annak az oka, hogy Szemere Bertalan életében is, de a történelmi köztudatban is háttérbe szorul a negyvennyolcas politikusok mögött?*

– Nem volt szerencséje. Egész pályafutása során olyan személyiségekkel szerepelt együtt, akik valamiben kitűnőbbek voltak nála. Az életkorával sem volt szerencséje, hiszen tíz évvel fiatalabb, mint a reformkori, a forradalom és szabadságharcban főszereplő politikusi generáció nagy része. A kulcspozíciók nagy része tehát már foglalt volt, amikor Szemere politikai pályafutását kezdte. Kossuth például már 1832–36-ban országosan ismert politikus lett, vagy Batthyány Lajos, az első felelős kormány miniszterelnöke, már 1839–40-től országos szinten politizált. Szemere viszont csak 1843–44-ben érte ezt el. Másik hátránya volt, hogy nem tudta értékes gondolatait népszerűen közvetíteni. Széchenyi István sokkal magasabb színvonalon írt, mint a követválasztáson különtésről volt szó, amit a kormányzó egymaga nem hozhatott meg a parlament megkérdezése, illetve a kormány felhatalmazása nélkül.

– *Mivel vívta ki Szemere Bertalan az országos ismertséget?*

– Az 1843–44-es országgyűlésen Deák Ferenc nem volt ott, got tanult. Hosszú nyugat-európai körutat tett 1837–38-ban. Közelről látta a német, a francia és az angol kormányrendszerek módszereit, a liberális eszméket működésük közben vizsgálhatta. Hazatérése után indult el vármegyei karrierje, 1847-ben alispánságig vitte. Amikor 1847-ben ismét követté választották, azonnal bekerült az ellenzék szűkebb jegyezheti. A Batthyány által felterjesztett második minisztériumba nem került be, ugyanakkor szeptember végén beválasztották az Országos Honvédelmi Bizottmányba. Itt is elkezdődött a rivalizálása Kossuthtal. Végül azzal oldódott meg konfliktusuk, hogy '48 decemberében Szemerét nevezték ki Felső-Magyarország teljhatalmú biztosába. Kossuth lemondását törvénytelen intézkedésnek és ezért érvénytelen aktusnak tekintette, úgy vélte, őt illetné az emigráció vezetésének joga. Amikor kiderült, hogy Kossuthtal szemben alulmarad, reménytelenné vált politikai pályája. Kossuth árnyékával viaskodott mindvégig. Amikor először vetődött föl a magyarországi neoabszolutista rendszer felszámolásának lehetősége – ez volt az 1860-ban kiadott októberi diploma –, akkor az emigráció többségével szemben Szemere azt az álláspontot képviselte, hogy nem azt kell nézni, hogy mi nincs benne, hanem azt, hogy mi az a jog, amit visszakaptunk. Ezzel a véleményével még jobban elszigetelte magát. Helyesen látta, hogy a magyar emigráció soha nem lehet Angliának, Franciaországnak vagy a születőfélben lévő Itáliának önálló partnere, a nagyhatalmaknak csak nyomásgyakorló csoportként van szükségük a magyar emigrációra. Véleményét viszont mindig szélsőséges, Kossuth-ellenes retorikával kötötte össze, ezért nem lehetett hatása. Magánéletében is gondjai voltak. Anyagi problémáit egy szélhámos okozta, aki elverte vagyona jelentős részét. Az egyébként is felfokozott idegállapotú Szemerén 1864–65-ben az elmebaj jelenségei mutatkoztak. 1865-ben hazatért, ekkor már elmegyógyintézetben helyezték el.

– *Országgyűlési beszédeiből és írásaiból kitetszik a szólásszabadság, a magyar nyelv, a büntetőjog, a köztehervitelés, a jogegyenlőség kérdésében máig maradandó gondolatokat fogalmazott meg Szemere.*

– A halálbüntetésről hosszú tanulmányt írt, amit fölhasznált az országgyűlésen a halálbünte-



**Szemere Bertalan a Batthyány-kormány radikális miniszterei közé tartozott**

## NAPLÓ

**EURÓPA-NAPOT** rendez az Európai Hallgatók Egyesülete, az AEGEE ma délelőtt tíz órától délután négy óráig a Vörösmarty téren. Minden érdeklődőt várnak, aki az Európai Unióról többet szeretne megtudni. A délelőtti programot Michael Lake, az Európai Bizottság Magyarországi Delegációjának vezetője, valamint Eckhard Jaedtke, a delegáció tanácsosa nyitja meg.

**BÁRDY MARGIT** Sárga liliomok – In memoriam Sík Csaba című kiállítása nyílik meg ma délelőtt tizenegy órakor a Mestermű Galériában (Veszprém, Kossuth u. 17.).

**SÁROS ANDRÁS MIKLÓS** Kőrajzok című kiállítása nyílik meg ma este hat órakor a Vincze papírmerítő műhelyben (Szentendre, Angyal u. 5.).

**AZ ANGYAL ÖCCSE** című finn musicalt (gyermekelőadás) mutatja be ma este hét órakor a Kolibri Színház (Budapest VI., Jókai tér 10.) társulata.

**A CSEH–MAGYAR** irodalmi és kulturális kapcsolatok a barokk korszaktól 1945-ig címmel tudományos konferenciát rendez a Cseh Köztársaság Nagykövetsége, az MTA Irodalomtudományi Intézete és a Cseh Centrum Budapest május 12-én, kedd délelőtt fél kilenc és este fél nyolc között a Cseh Centrum előadótermében (Budapest VI., Szegfű u. 4.).

**A FRANCIA INTÉZET** (Budapest I., Fő u. 17.) képzőművészeti kiállításainak sorában nyílik meg május 12-én, este hat órakor Szilárd Klára hegesztett vasszobrainak és grafikáinak, Móder Rezső acélszobrász-festőművész műveinek bemutatója az aulában. Rákossy A[illegible] ményeit ugyanitt [illegible] az érdeklődők [illegible] hét órától.

Bárdy Margit

# A találkozás és a játék gyönyörűsége

## *Diákszínjátszás franciául Pécsett, Mátészalkán, Magyarmecskén*

Hetedszer rendezték meg az idén Pécsett – a hatodik frankofon napokkal egybekötve – a középiskolások francia nyelvű színjátszó fesztiválját, Mátészalkán harmadszor az általános iskolásokét. Évek óta ünnep ez a néhány nap a gyerekeknek, a tanároknak és a két városnak is. Pedig egyáltalán nem magától értetődő, hogy épp itt találkozzanak frankofon frankománok. Baranya megyében egy nemteljes személyzete azért dolgozik, hogy olajozottan működjön a „fesztiválgépezet" – meséli Korcsmáros István.

Mindkét városba külföldről is meghívtak csoportokat, és jöttek a testvérvárosok színjátszói is (Pécsnek Lyon, Mátészalkának a hollandiai Zeevenar a testvérvárosa). Tekintettel az évfordulóra, Pécsen *Madách-versenyt* is rendeztek (*Az ember tragédiája* egy-egy színét, illetve a Tragédia ihlette, diákok által írt darabokat mutatták be), hogy a franciák körében is népszerűsítsék a Tragédiát. A zsűrielnök tisztét jeles személyiségek vállalták. Pécsen *Hubay* Miklós, Mátészalkán François *Généreux*, a normandiai Globe Théatre és a canteleu-i fesztivál igazgatója. Előtt – a saját költ-

Magyarmecskén, ebben a Pécshez közeli, háromszáz-egynéhány lakosú kis községben zenei találkozót rendezett néhány megszállott pedagógus a diákfesztivál idején. A falu takaros általános iskolájában a belépőt kiállítás fogadja. A falakon fotók Párizsról, szebbnél szebb nemez- és batikolt munkák, Ady-fényképek és -plakátok, gyerekrajzok, természetes anyagokból készült díszek. Az



**A budapesti Vörösmarty Gimnázium diákjai a Tragédia római színében. A szentesi csapat mögött őket sorolta a zsűri a második helyre**

régiben készült felmérés szerint az idegen nyelvek közül a német vezet, az angol a második, a francia – jócskán lemaradva mögöttük – a harmadik helyen ...ik. De a Leöwey Gim... ...gatónőjének és ta... ...hetően, köztük ...d Marie-

egyik műhelyben sütni-főzni, teríteni tanítják az apróságokat. A másikban népi kismesterségekre. *Balatoni* Tamásné igazgatónő minden idevetődő új kollégának azt mondja először, hogy *mi nehéz* Magyarmecskén. „De nem panaszkodunk – nézrám –, azzal nem lesz könnyebb. Nekünk kell tennünk

# A lapalapító Pethő Sándornak is fórumot biztosított

## *Százötven éves a Szent István Társulat*

Másfél száz éve teljesít szolgálatot a sokmilliós magyar katolikus közösség számára az 1848. május 1-jén munkáját megkezdő *Szent István Társulat*. Ugyanakkor a katolikus egyesület a teljes magyar közművelődésnek is fontos szereplője mind a mai napig – nyilatkozta lapunknak *Mészáros* István professzor.

A reformkor társadalmi mozgásai vetették fel a társaság megalakításának gondolatát *Fogarasy* Mihály nagyváradi kanonokban, aki 1846-ban lett címzetes püspök. Pestre került, a pesti egyetem teológiai fakultásának elnöke, a pesti tankerület iskoláinak pedig főigazgatója lett. A korszak két nagy vívmányát használta ki a kezdeményezés: a sajtószabadság és az egyesülési szabadság lehetőségével éltek az alapítók, akik felismerték, hogy a sajtó milyen fontos szerepet tölt be a polgárosuló társadalomban. A sajtószabadság már akkor is teret engedett a vallásellenes nézeteknek, az alapítók a színvonalas, hitbeli elkötelezettséget terjesztő sajtó megalapításával vették fel ezekkel szemben a küzdelmet. A jelentős erkölcsi és anyagi erőt képviselő egyesület könyvek, folyóiratok és újságok kiadására és terjesztésére szerveződött néhány száz, később többezres tagsággal. Újdonságot jelentett az egyesület megalakításában a világi hívek közéleti mozgósítása. Ennek első megnyilvánulása volt a Szent István Társulat megalapítása. Az egyesület legnagyobb mérhető eredménye, hogy másfél száz éven át a társulat látta el Bibliával a magyar katolikus közösséget. Az alapítás óta három új bibliafordítást adott közre a társulat szentírásbizottsága. (Az 1860-as években, az 1920–30-as évek fordulóján és az 1970-es évek elején megjelenő fordítások több millió példányban keltek el.) Másik alapfeladata a hittankönyvkiadás. Összeszámolni is lehetetlen, hogy másfél száz év alatt hány millió gyerek kezébe került a kiadó jóvoltából katekizmus. A szentírás- és hittankönyvkiadás hosszú időn át a társulat kizárólagos joga volt, ezt a Szentszék 1923-ban szentesítette is: *Az Apostoli Szentszék Kiadója* címet adományozta a Szent István Társulatnak. Ettől kezdve a kiadó joga és kötelessége lett a Szentszék dokumentumainak közreadása is. A teológia alapműveit, magyar és külföldi szerzők hittudományos munkáit a társulat adta ki. A keresztény bölcselet, az egyháztörténet, az egyházjog és a néprajz területén született jelentős munkák közül is sok itt jelent meg. A tankönyvkiadásból is kivette részét a társulat, 1948 előtt az egyik legjelentősebb hazai tankönyvkiadó volt. Ennek elsődleges oka, hogy a püspöki kar rendelete szerint a katolikus iskolákban az egyesület tankönyveit kellett használni. (1920 előtt a népiskolák majdnem hetven százaléka, Trianon után pedig ötven százaléka volt katolikus fenntartású.) Szépirodalmi művek közreadását is vállalták – a társadalom széles rétegeihez juttatva el az írott szót. A világirodalom sok remekműve náluk jelent meg először magyarul, és a század elején induló papköltőknek, íróknak is fórumot biztosítottak.

A társulat tekintélyét nagyban emelte az 1916-ban induló Szent István Akadémia, amely egészen 1950-ig neves tudósokból álló testületként működött. A katolikus közélet eszmecseréire alkalmat adó műhelynek tevékeny tagja volt a történész-publicista *Pethő* Sándor is, aki számos előadást tartott a társulat rendezvényein. *Sorsok* című történelmi arcképsorozatát 1913-ban a Szent István Társulat jelentette meg. **(rosdy)**

# A XXI. századra várva...

## *Civil egyetem Nagykovácsiban*

Nagykovácsiban fél éve folyik ... az oktatás az ország más... 4,3 milliárd forintba kerülne ... központ, tudományos park, ... központ és új típusú

BÁRDY Müller Pál festő



ESTI HÍRLAP

1989 - [illegible] - 09

9

KIÁLLÍTÁS. Ma 17.30-kor az OTP Zrínyi utcai klubjában nyílik Bárdy Müller Pál és Győrki Árpád festőművész kiállítása.

maiban, valamint a *Filozófiai tanulmányok* (1957) c. gyűjteményes kötetben, majd a *Látóhatár* (Kv. 1973) c. antológiában. E témakörbe vágó önálló kötetei: *Elmélkedés a célszerűségről* (1972); *A véletlen* (1974); *Fatális lét?* (1978); *A predesztináció* (1978).

A 70-es évek kezdetétől a múltbeli, főként a két világháború közötti filozófiai-szociológiai-elméleti irodalmunk foglalkoztatja. E sokáig elhanyagolt területen végzett anyagfeltáró, értéktudatosító kutató munkájával az úttörők között van. Első idevágó tanulmánya, a *Sors és magatartás* (Korunk 1972/2) Tavaszy Sándor emlékét ébresztette. Az ő gondozásában és be-

Robotos Imre: *Kísérlet — kérdő jelekkel.* Igaz Szó 1969/6. — Kallós Miklós: *Humor és filozófia.* Korunk 1969/8. — Bretter György: *Levél a szerkesztőséghez.* Igaz Szó 1969/11. — Veress Dániel: *Félszaktudományos szintézis.* Utunk 1970/3. — Sztrányiczki Gábor: *A determinizmus védelmében.* Korunk 1973/2; uő. *B. S.: Szociológia és nemzetiségi önismeret.* Könyvtár 79/4. — Bálintfi Ottó: *Az is-is módszere és filozófiája.* Korunk 1974/11. — Gáll Ernő: *D. Gusti — magyarul.* Utunk 1976/44. — Fábián Ernő: *Román—magyar eszmeközi kapcsolatok.* Korunk 1980/1—2.

**Bálint** Ákos (Csíkszentimre, 1893. jún. 2.) — népművelő, tankönyvíró, zeneszerző. ~ Erzsébet apja. A csíksomlyói tanítóképző intézetben 1912-ben nyer oklevelet. 1918-tól 1953-ig Gyergyószentmiklóson tanító, majd iskolaigazgató. Részt vesz

M.D.K.

Bárdy Ödön rendező

"A Márványmenyasszony próbáján" c. közlemény beszámol arról, hogy "...bécsi An der Wien-színház rendezője..." felkérésre rendezi a Vigszínház előadását, akit közben lerajzolt Bárdy a pesti rendező.

Szinházi Élet. Bp. 1917. ápr. 8.-15. VI. évf.15. sz.69. l.

Bárdy Rudolf

Részt vett a kiállításon

Jubileumi Plakátkiállítás
Bp. Szépmíves. Márc. 1975.

M. D. K.

BARE András festő

Kőmócbánya

1715-ben szerepel a városi polgárok jegyzékében

Garas XVIII. m. 208. l.

mégirva

Barci Károly

ötös

C. Paray R.

L.

Szendrey-Szentiványi

122. l.

# *EDÉLY.*

ndre

ch-utca 8.

gyar *állampolgár, született*

an (községben) 1897. *évben az*

*ycikkben megállapitott feltételeit saját*

*Ennélfogva*

Endre

Bárk (Barek) Ferenc, egri ötvös arany- és ezüstműves

M.D.K.

1827-ben mint egy segéddel működő rézművest írják össze, 1832-47 körök mint ötvös, arany- és ezüstműves szerepel. 1843-47-ig az érseki palota déli szárnyán dolgozik. 1854-ben Istenmezején a r. k. templom ürmutatóját polirozza, négy felra vdó egyertyatartót ezüstöz.

Heves megye műemlékei I.ª irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 311. old.

megirm

Bärenethen Józef

ausm.

Be 1722

Szm Christofen

Tp. Szeged

Schneider

220. l.

t. Az oszlopfők a főkapu bimbós oszlop-
.. kép./. A lábazatok metszete a második
formákat torzitva mutatja /6.kép j./.
a ravennai Agnus Dei tipus ~~xxxxxx~~ kissé
talános visszanéző beállitását követi,
apuján, hanem vidékiesen, parasztosan
~~ieson és Nagysitkén is.~~
Az~~x~~ önmagukba harapó szárnyas sárkány-
másik kapu tulságosan restaurált sárká-
itanunk, hogy ezek ~~a~~ különös, felülnézet-
állanak a 13.század eleji magyar szobrá-
tkereszten és Karcsán ~~xxxxxxx~~ valószinü-
tása alatt kialakult tipushoz, mint az

magistra

Bärenhart Rudolf

zobrazit

l.

Szana 1890.

36, 37,

38 l.

...ak, hanem tovább a belső
német katonaság pedig a temp-
ötvösműveit és egyéb műtár-

mok és könyvtárak, valamint
letben, műkincsekben és egyéb
az intézmények a háborus pusz-
atólag csak évek mulva lesz-
említeni a szinházépületek sé-
k, diszleteik, ruhatáraik,

t a főváros két legnagyobb mű-
nemcsak épitészeti kár, hanem
ak művészi életét is. A beom-
kiállitások szinhelye volt s

Bärenhart

l.

LykaMagyműl300-50

~~4~~, ~~127~~, 146, 217,
~~253~~, ~~280~~. l.

| | | |
|---|---|---|
| Jeromos | ♍ Holdtölte 22 ó. 1 p. | Izraelita: Thisri 14. |
| **Csütörtök** **1** Remig | | Protestáns: Malvin<br>Görög: B. A. véd.<br>Izraelita: Szukkoth 1. |
| **Péntek** **2** Őrzőangyalok | | Protestáns: Petra<br>Görög: Ciprián<br>Izraelita: Szukkoth 2. |
| **Szombat** **3** Lis. Teréz | Nap kelte 6 ó. 2 p. — Nyugta 17 ó. 36 p. | Protestáns: Helga<br>Görög: Ar. Dénes<br>Izraelita: Sabbath |

40. hét — 1936 **OKTÓBER** 31 nap

BARENHART *Rudolf*, szobrász, • Gyulafehérvár 1814 máj. 5., † München 1837. A bécsi képz. akadémián elvégezve tanulmányait 1833. A vízözön című szobormű vével tűnt fel. 1834. készült Bacchus és Ariadnej és a schottenfeldi templom Krisztus-szobra. 1835. Münchenben telepedett le s itt mintázta I. Ferenc osztrák császárt dicsőítő szobrának tervezetét és Győzedelmes Vénusz c. klasszicista szobrát. Igen fiatalon, a müncheni kolerajárvány alkalmával halt el.

Gy. L. I. 63. l.

Bärenhart Rudolf

Wolsin

ired
z
Krück I. 67. l.

Seitowszky Janos, bibornak herczegprimas

II. 4

1904. VI. 13.

Szegfárd (386/1904.)
tanfolyam.

(1807).

**Bärenhart, Rudolf,** Bildhauer, geb. am 5. Mai 1814 in Gyula-

◇ 67

IGE UNGARN *Barkász*

fehérvár, gest. 1837 in München, genoss seine künstlerische Ausbildung in Wien, wo er auch mit seinen Statuen: *Die Sintflut* und *Bacchus und Ariadne* die Aufmerksamkeit der Kunstkreise auf sich lenkte.

Knackl I. 67. l.

† Bologh Gyula
Un-C.
Vasvár

Baerenhart Rudolf

több filmben is szerepelt.

**Baerenhart** *Rudolf*, erdélyi szobrász, *1814. †1837. Bécsben mintázta a schottenfeldi templom Krisztus-szobrát, Münchenben a Venus victrix-et.

Uj Idők Lex.

III. k. 656 l.

Bärenhard Rudolf

(1814 – 1837 ?.?.)

Ltäb I. 47. 125.

II. 6, 80, 81, 128.

III. 21

IV. 148.

en nyugvó keretbe helyezett tojásdad
alpag van és jobb kezében gombos bu-
tt két sorban:

en.

7.5 cm.

Bärenhart Rudolf

szobrász

l.

Horváth magyar festők Rómában.

1830-as években
állítólag Rómában
vol. 196 l.

Horváth Henrik: Magyar
romantikus festők
Rómában.



TENGERPART

NOVÁK JÓZSEF LAJOS
RAJZA

célú kiállítás bezárása után Társulatnak a Fészek művészklub kertész-utcai helyiségében — melyet a vezetőség a legnagyobb előzékenységgel bocsátott rendelkezésre e célra — Karácsonyi Vásárt rendezett, mely december hó 7-én nyílt meg. A Vásáron 300 koronánál nem nagyobb értékű, szerényebb igényű művek vannak kiállítva, melyeknek eladási ára, nem úgy mint a jótékonycélú kiállításon, a művészisegítő-alapot, hanem magát az eladott mű szerzőjét fogják megilletni. Ösmerve társulatunk tagjainak és a művészet barátainak művészeink iránt mindenkor tanusított szeretetteljes odaadását, reméljük, hogy ennek a Vásárnak anyagi sikere se fog elmaradni.

## ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

BERNHARD RUDOLF. A mult század elején — 1814-ben — született ez a rendkívül érdekes művészegyéniség, akiben az akarat, ambició kitartás olyan izmos harmóniában volt együtt, hogy lehetővé tette, hogy mindannyiszor keresztül törje az életnek azokat a rettenetes béklyóit, amelyet a sors mostohasága nem csupán művészetének szárnyalására, hanem a szó legridegebb értelmében vett struggle for life-jára rakott.

Apja huszárőrnagy volt. Még egészen kis fiu volt, amikor apjával együtt elkerült szülővárosából, Károlyvárról. Az akkori idők háborús viszontagságai egy csehországi városkába helyezik a fiú szüleit; apja huzamosabb ideig marad itt őrségével s hogy fia neveléséről gondoskodjék, az ottani iskolába adta be. Már itt, az iskolai években, kezdett kibontakozni a kis fiuban művészi hivatottsága. Az iskolában, ha észre nem vették, folyton rajzolgatott, a többiek nagy örömére. Ezek az iskolai papirok azonban nem elégítették ki igényeit. Amint kitette lábát az iskolából, maga mellé vévén «megbizhatóbb» iskolatársait, bekalandozta velük a félreesőbb utcákat. Amíg ezek «őrséget» álltak, hogy meg ne lepje a kis Rudolfot egy-egy váratlan jövevény: előszedte festékjeit s nagy mázolással diszítette tele a házak falait. A városka lakói boszankodtak is eleget, amikor házaik falát mindenféle állati és emberi figurákkal látták bemázolva. Egyikén egy dühös oroszlán diszlett, a másikan majmok ugráltak, a harmadik épület falán megriadt embert hajszoltak a farkasok. A városkában lassan hire terjedt, hogy valaki — elég óvatosan — sorra telepingálja a házak falát. A kis «művész»-t egy napon egyik cinkostársa elárulta tanítójának s azon a napon vége is szakadt ennek a kedvtelésnek. Bernhard maga beszélte el később Bécsben egyik barátjának, hogy azt a verést, amelyet tanítójától kapott az iskolában, soha sem felejtette el. A kis Rudolf akkor még tíz éves sem volt. Ez a büntetés azonban nem riasztotta el a kis Rudolfot; már akkor feltette magában, hogy művészi pályára indul. Apjának meg is említi, hogy nem akar tovább tanulni s adják valamelyik művész mellé tanulni.

Rá se hederítenek fiuk szavaira, de amikor a kis Rudolf nap-nap után kérleli apját, mégis szóba állanak vele. Letérdepel a szigorú katonaapa elé s úgy könyörög előtte, hogy vegyék ki az iskolából, mert különben megszökik. Szobrász akar lenni mindenáron. A hosszas könyörgésnek meg is lett az eredménye. Bernhard kiveszi fiát az iskolából s amikor a kis Rudolf örömtől sugárzó arccal áll apja elé, szigorú hangon tudtára adják, hogy Bécsbe küldik valamely hasznos mesterség elsajátítására. Ha nem akar tanulni, legyen belőle mesterember, de a művészetről, erről a hóbortról tegyen le. Másnap már Bécsbe is viszik a tizennégy esztendős fiút. Egy pallérhoz adják s Rudolf keserű könyek között végezi a neki adott munkát. Szülei segítik is s már örülnek, hogy sikerült fiuk fejéből a hóbortos terveket kiverni, amikor egy napon levelet kapnak a bécsi pallértól, hogy Rudolf szó nélkül ott hagyta mesterségét s egy képfaragóhoz állt be inasnak. Apja, akit mód fölött felingerelt fia merészsége, elhatározza, hogy leveszi kezét Rudolfról s szavának is áll. Megszakít vele minden érintkezést s a kis fiú egészen magára marad.

Bámulatos módon érik meg egyszerre a kis fiuban az önállóságra való hajlam Valami vak fanatizmus él ebben a még akkor nem is 12 esztendős gyerekben. Hogy éhen ne pusztuljon, szabad óráiban pincérnek áll be egy korcsmároshoz, ahol élelmet és lakást kap. Nappal dolgozik, hogy ambicióját kielégíthesse, este meg



Művészet 1914.

szorgalmasan szolgálja föl a vendégeknek az italt, hogy ily módon fentarthassa magát.

Egy darabig mestere mellett dolgozik, de ambicióját nem elégíti ki ez a munka s ott hagyja a képfaragót is, nagy nehezen felvéteti magát a bécsi porceliángyárba, ahol mint edénycsináló nyer alkalmazást. Új s szabadabb munkakör nyilik meg előtte, de jövő tervének megvalósítására is nagyobb kilátás kinálkozik. Azzal a tervvel foglalkozik ugyanis, hogy szabad óráiban majd a művészi akadémiára fog járni. Ennek a tervének megvalósítása azonban nehezen megy. Bár a porcellángyárban jól megy sorsa s kezdik megbecsülni a kis fiut, de a munka annyira igénybe veszi, hogy nem is gondolhat az akadémiai terve megvalósítására.

Bernhard több évet tölt a porcellángyárban s lassan türelmét veszíti. Ha továbbra is a gyárban marad, elég szép és nyugodt jövő várhat rá, de művészi ambiciója meg fog bénulni s le kell mondania tervéről. Hirtelen szánja rá magát az új fordulatra. Ott hagyja a gyárat s elhatározza, hogy nem törődve a megélhetés gondjaival, minden idejét az akadémiai tanulásra szenteli. Egyedül áll a nagy világvárosban; szülei egészen elfordultak tőle, se barátja, se egyetlen jóakarója, de a sivár kép csak még jobban felbátorítja.

Valósággal rája szakad egyszerre a nyomorúság és inség. Hónapokon át kenyérrel s vízzel él, csak ritkán jut egy falat húshoz. Egy korcsmáros ad neki szállást egy akkora oduban, amelyben alig fér meg. A nélkülözés és rettenetes nyomor annyira megtámadja szervezetét, hogy sulyos betegségbe esik. Némán tűri a borzasztó helyzetet, szüleihez nem akar fordulni, amikor egy napon megjelenik odujában Kundler Károly, a porcellángyár főellenőre. Véletlenül megtudja a szegény fiú sorsát s bár nagy családja van s maga is küzd az élet nehézségeivel, elhatározza, hogy gondoskodni fog a fiuról, akinek szorgalmát s tehetségét a gyárban alkalma volt megismerni. Magához veszi s mikor felgyógyul betegségéből, beiratja az akadémiába. Életének legboldogabb napja érkezik el, amikor vágyait végre megvalósítva láthatja. Bámulatos szorgalommal fog a tanuláshoz. Valami felett azonban összeszólalkozik egyik tanárával s ez időtől kezdve pokollá változik élete az akadémián. Minden módon üldözni kezdik, lekicsinyelik ambicióját, szemére hányják, hogy nincs tehetsége s azzal biztatják, hogy tanuljon inkább valami becsületes iparos mesterséget, azzal talán jobban fog boldogulni. Egy ideig némán tűri a sok megaláztatást, fél év mulva azonban végre is kénytelen ott hagyni az akadémiát, de ott hagyja jóltevőjét, Kundler főellenőrt is. Nem akar tovább terhére lenni s ismét visszatér a korcsmáros odujába. Most már nem kell nélkülöznie annyira, a korcsmáros nemcsak szállást, de élelmet is juttat neki. Töpreng, hogy mihez fogjon. A keserű csalódások nem lohasztják le ambicióját.

Miután a korcsmáros a szükséges anyagot és eszközöket megszerzi számára, újra munkához fog. A vízözön szimbólumát ábrázoló szobrot készít, amelyet a korcsmáros büszkéldedve mutogat vendégeinek. Ezt a szobrot Pálffy gróf veszi meg s nyári lakhelyén, a hernácsi kastélyában állítja föl.

Csakhamar elkészül másik munkájával is: Ariadne és Bacchus-al. Ariadne Theseus hűtlensége miatt a tengerbe akarja magát dobni, de Bacchus, akit szépségével szerelemre gyújt, visszaragadja. A két alak mellett egy a tengert bámuló tigris nyugszik. A korcsma vendégei csodálkozva járnak a gyönyörű alkotást megcsodálni. Bernhardnak lassan hire megy Bécsben. Művészek, műbarátok, Bécs arisztokráciája keresik föl a korcsmát, amely előtt főurak, hercegek fogatai állanak meg, hogy a jövevények megtekinthessék a remekművet . . .

Még azelőtt egy évvel az egész világtól elhagyatva, alig vettek róla tudomást s most egyszerre ünnepelt tagja lesz a bécsi művészvilágnak.

Egyik barátja, egy erdélyi ember felkeresi Bernhardot Bécsben ebben az időben s amikor meghatva öleli meg régi ismerősét, csaknem könyezve szól hozzá: — Még nem is olyan régen azt hittem, hogy éhen fogok pusztulni, nem reméltem, hogy még látjuk egymást.

Ez a barátja így irja le Bernhardot:

— Most 20 esztendős, termete alacsony, arca sovány, de élénk, mélyen fekvő szemeiből sokat jelentő tűz villan elő, a kiállott nyomorúság jelei láthatók arcán. Megnéztem szobrait, amelyek kolosszális nagyságuak; magasságuk 9 láb, sulyuk 50 mázsa (összesen 118 mázsa gipsz használtatott fel rájuk). Lámpavilágnál kell a szobrokat nézni, mert a nyomorult lyuknak, mely-

ben készültek s ekkoráig állnak, ablakai nincsenek s máskép onnét ki sem hozhatók, ha csak az ajtó ki nem töretik s a nyílás így nem tágul. Többen találkoztak, kik szobrát meg akarták venni, de úgy látszik Bernhard vonakodik eladni azt. Márványból készítendő munkát tizet is kaphatott volna, de csupán egyet vállalt magára; úgyszintén egy kolosszális feszület készítése végett is megkerestetett.

Mintha a sors most egyszerre akarta volna kiegyenlíteni mindazt, amit előbb juttatott a fiatal művésznek. Legnagyobb diadala az volt, amikor a bécsi országházhoz szükséges figurák elkészítésével megbizzák. Ezt a nagyarányú munkát pályázat útján nyerte el, pedig a pályázaton igen sok jeles művész vett részt, köztük több volt tanárja is, akik még nem is olyan régen annyira lebecsülték a fiatal Bernhardot s akik kiüldözték az akadémiáról s akiknek nyomorát is köszönhette.

Szobrai, melyeket sötét odujában készített továbbra is ott maradtak még egy ideig.

— Bár Lobkovicz herceg saját lakában ajánlott egy egész termet szobrai felállítására, — ezeket irja róla barátja — de ő Felsége a császár ott kivánja azt látni, hol most vagyon s így ezután is mostani helyén maradand. Ő császári kir. fensége Károly herceg azon nyilatkozást tevé: maradjon meg a mesterműi mostani helyén, hogy kiki meggyőződhetik, hogy nincs lehetetlenség a világon. Ha az országházi figurákat elvégezi, azt mondja, Olaszországba menend, hogy magát a művészetben tökéletesíthesse. Evégre Rómában a kormány részéről egy stipendiátus helyet nyert, mellyel 800 ezüst forint készpénzbeli fizetés és minden kivántató szerszámmal ellátott műhely van egybekötve.

Művészi pályafutásának további adatai sokkal ismertebbek az irodalomban, semhogy itt megismételhetnők. IVÁN EDE

SALCZGEBER ANTAL építőmester Kassán az 1763-ik évben polgárjogot nyert: Anno 1763, die 5 Martii Antonius Salczkéber ius concivilitatis assumsit fidejubentibus dominis Jacobo et Georgio Res sub onere solito. Két jótállója Resch Jakab és Resch György szintén építőmester volt. A tiroli származású Salczgeber építette a premontreiek jászai templomát és kolostorát. KEMÉNY LAJOS

KLIMKOVICS BELA. A Sürgöny az 1864-iki évi műtárlatról megemlékezvén, írja: Klimkovics Béla, ifjabb, Kassán, Ferencnek öccse. A falu kovácsa cimű életképe vízfestmény, melynek mind rajza, mind színezete meglehetős s a gondolat maga és a csoportosítás is jó talentumra mutat.

A művész Kassán született 1833 március hó 24-én. Atyja Ignác képfaragó és aranyozó volt. Klimkovics Béla az 1851-ik évben a bécsi festészeti akadémián Waldmüller tanítványa volt, de két év mulva kénytelen volt hazatérni s beteges atyja helyett a család kenyérkeresője lett, melynek terhei atyja elhunytával az ő vállaira szakadtak. Az ecsetet szorgalmasan forgatta s ebből az időből számos aquarellje van, így A műutazók, A libapásztornő, Kovács a falu végén, A gyalogposta, A szüret, Kút a falu végén, Ki a legény a csárdában? Ez utóbbit olajfestményben is megfestette s az a Felsőmagyarországi Rákóczi-muzeum tulajdona. Megjegyezzük, hogy a muzeum alapítása jó részt neki s bátyjának Ferencznek köszönhető. Az 1861-ik év óta a kassai főreáliskola rajztanárául neveztetett ki s ez állását az 1884-ik év végéig töltötte be, midőn gyógyíthatatlan betegsége miatt attól meg kellett válnia. Meghalt 1885-ben. Tanítványai közül felemlítjük Benczúr Gyulát, aki arcképét is megfestette, továbbá Horovitz Lipótot. K. L.

FARAGÓ JOZSEF SZOBRÁSZ életrajzáról a Művészet 1907. 30-ik lapján megjelent cikkhez még a következő egy pár kiegészítő adatot fűzzük, néhol szóról-szóra idézve a Magyar Sajtó 1857. 109. számából.

Faragó 1857-ben Dobsinabányán tartózkodott és a lap szerint az ottani templomi szószékre és orgonára gipszből a közönség legnagyobb megelégedésére eredeti diszítményeket készített. «Faragó több művei láthatok ezen kívül templomokban, sírkertekben, magánházakban, Zsarnócon, Besztercebányán, Urvölgyön, Selmecen, Pesten stb.» 1846-ban, midőn Münchenből Pestre érkezett, «a belvárosban a Kötő-utca szegletén az 5. szám alatt a piaristák mellett» volt a Szentháromság szobra látható, ugyanis ott volt Faragó műterme.

E cikkből megtudjuk, hogy Faragó esztergomi tartózkodását gyakran megszakította és

MDK

Barent van Orley /147o-154o/

II.Lajos király arcképe

Mohács emléke, Ernst muz. 84.kiáll. 1926. szept.
lo 1.

megjöv

Bareuther Erzsébet

festő

Sopronban.

Csatkai: A 40 éves

Soproni Képzőmű-

vészeti Kör tört.

Sopron 1937.

18.P.

zu übermitteln mit dem Ersuchen, für das genannte Presbyterium bestimmte Zuschriften, Gutachten etc. an das unterschriebene Landeskonsistorium gelangen zu lassen.

Nagyszeben( Hermannstadt), den 17. Juli 1912.

Das Landeskonsistorium der ev. Landeskirche A.B. in den siebenb. Landesteilen Ungarns.

In Vertretung des Bischofs:

der Landeskirchenkurator

Karl Wolff

Für den Secretär

Archivar.

MDK

Barensky

Magyar művészek sikere Svájcban. Esti Kurir, 1924. jul. 13. 8 l.

MDK

Barent van Orley /1470-1540/

II. Lajos király arcképe

Mohács emléke. Ernst Múz. 84.kiáll. 1926.szept.

Bareth Ferenc

**Magyar Hirdető**
**SAJTÓFIGYELŐ**
**Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17**
Telefon: 188-296, 188-307

**NÉPSZAVA**

1964 ÁPR 25.

— **Bareth Ferenc fotókiállítása** pénteken megnyílt a MTI Tanács körúti Vadas Ernő szalonjában. A kiállítás június 6-ig, naponta 12—19 óráig tekinthető meg.

Bareuther Erzsébet MDK

festő

Csatkai Endre: A 40 éves Soproni Képzőművészeti Kör története.

Franz Josef Barfier

szobrász tervei alapján készült budai Szentháromság szobor. Reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

271

megírva

Barfus, P.

# Eötvös József b:

Derékon alól, kétnyolcad jobbra. Hátrafésült haja s tajtékszakálla rövid. Karjait összefonva tartja. Kabátja zsinóros s mellénye be van gombolva. A háttérben a szék faragott támlájának kis része látható. Felirata a kép alatt:

„Joseph
Freiherr von Eötvös."

s a talapjánál: „P. Barfus sc. München."

Acélmetszet, az alak nagysága 6.7 [illegible]. s az acéllapé 13.2 : 9.7 Zm.

Metszette: P. Barfus.

Lfka 6.

M.D.K.

Barg Ferenc, egri rézöntőmester
---

A Pyrker féle egri fürdő bővitésen dolgozott 1829-30-ban. 173.o.

Sugár István: Az egri melegvizü fürdők története. II.rész.1791-1965. 165.o.

Az Egri Múz.Évkönyve.IV.Eger.1966

Barga József, iparművész MDK

A Parádi üveggyár színes ólomkristályrázáit tervezte.

— : üvegművészeti kiállítás 2.

ESTI HIRLAP, Gy. 1962. dec. 10.

mefirva

Barger

ozobrász

a XVIII. század végén és a XIX. század legelején Besztercebányán

L.

Szendrey-Szentiványi

122. l.

[1]) **Jegyzet:** A klíringforgalomhoz való c
gel vagy megterheléssel nem jár, sőt a klíringforga
hogy a visszafizetések összegei után máskülönben fe

Barger

l.

LykaMagyműI800-50

402-l.

| | | |
|---|---|---|
| | ☽ Első negyed 23 ó. 12 p. | **Izraelita:** Thisri 7. |
| **k**<br>**1**<br>Fog. kiv. Mária | | **Protestáns:** Gellért<br>**Görög:** Tekla<br>**Izraelita:** Thisri 8. |
| **Péntek**<br>**25**<br>Gellért | | **Protestáns:** Kleofás<br>**Görög:** Eufrozina<br>**Izraelita:** Thisri 9. |
| **Szombat**<br>**26**<br>Ciprián | Nap kelte 5 ó. 52 p. — Nyugta 17 ó. 50 p. | **Protestáns:** Jusztina<br>**Görög:** János<br>**Izraelita:** Jom Kippur |

39. hét — 1936 **SZEPTEMBER** 30 nap

Barger

Lab II. 77

IV. 26.

A 3/4 H 3/4

Barger

l.

Wagdej 211. l.

IRODALOM

– Divald: Szepes Vm. műv. eml. III. 27. l.

JEGYZET

Repr. Muz. fktár 1412/a.

Lenes: XXXII. 32.

Barger

besztercebányai képfaragó

valószínűleg faesztergályos lehetett,

aki faszobrokat, v. alakos fejfalat

faragott.

Művészettörténeti Értesítő 1972/1

15. old.

Barger

bestercebányai képfaragónál kezdi művészi pályafutását Dunaiszky Lőrinc.

Pusztai László: Dunaiszky Lőrinc.

Művtört.Ért. 1972.1.sz.15-29.l.

15.l.

M. D. K.

BARGER, Martinus, szobrász
meph. 1817.

Besztercebányán a XVIII.–XIX. század fordulóján. Füleg fafaragó, Dunaiszky Lőrinc első mestére

Agghazy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

T. 168. l.

Bargó

festőművész

Munkácsy-ének kiállításán - Brnoi Múzeumban - képével szerepel.

Magyar Hírlap
1930.XI.9.

Bargovszky Johann, szabósegéd

A soproni sztrájkban részt vett 1872-ben. Neve a többiekkel együtt csomagolópapirra irva maradt fenn. 35.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrájkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle, Helytört. folyóirat. XIII. 1959. Sopron

MDK

Bárhoty és Klenovits épitész

~~eéncbée~~

4 emeletes ház

Magánépitési eng. Bp. Vállalk. Közl. 1909. aug. 25. 3. 1.

MDK

Bari nénje

buzsáki kézimunkák készitője

"kiváló népi müvész"

98.o.

KERESZTURY DEZSŐ: Balaton. Bp. 1960.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726
1974 MÁR 18
ORVOSEGYETEM
Bari Árpád
1021

# A jubiláló Markusovszky kollégiumból jelentjük




BARI ÁRPÁD TUSRAJZA

„A művelt ember a jelen pillanat tudatával a múltat és jövendőt egyesíti."

*Markusovszky Lajos hitvallása ez, a névadóé. Az ő szellemének is tisztelgett az a rendezvénysorozat, amely március 1-én a jubileumi kiállítás megnyitásával kezdődött. Az évforduló egyben alkalmat adott a kollégium múltjának feltérképezésére, a jelen értékelésére, a jövő feladatainak meghatározására.*

*A március 4-i ünnepi közgyűlés is e kettős célt tűzte maga elé. Annak az embernek követésére szólított fel, aki a szabadságharcban törzsorvosként harcolt, aki Semmelweis, Balassa, Korányi barátjaként — alkotásai során — megalapította az Orvosi Hetilapot, aki létrehozta az első honi egészségügyi könyvkiadót, aki harcolt a magyar medicina 1876-ban született törvényéért, akinek a mai Puskin utcai tömb és a belső klinikai telep építését köszönhetjük. És kinek a közgyűlésen idézett gondolatait erőltetettség nélkül aktualizálhatjuk napjaink olyan kérdéseivel kapcsolatban, mint a korszerű oktatás, a demokratikus magatartás, a sokoldalú hallgató személyiségének kialakítása.*

*A kollégium a Bari Árpád tervezte emlékplakettel és -lappal is megjutalmazta azokat, akik az elmúlt tíz éven belül hozzájárultak a „Rezső tér" szakmai-közösségi munkájának fejlődéséhez. Többek között Jakab Imrét, az első és Katona Imréné dr., a jelenlegi igazgatót, dr. Köves Pálné egykori nevelőtanárt, dr. Palik Imrét, aki hat évig dolgozott itt konzultánsként. A „kerek évtizedesek" közül Gizi nénit, azaz Besenyői Károlynét, a porta legrégibb őrét, azután a nagyon népszerű Gallai Lászlóné raktárost. És Mák Sándorné takarítónőt, akit rektorunk levélben köszöntött abból az alkalomból, hogy megkapta az egyetem Kiváló dolgozója címet. Az elismerésre rászolgáltak között szerepelt Szamos György kollégiumi titkár is.*

*Néhány szó a többi rendezvényről. Március 6-án Nagy Attila és Bicskey Károly színművészek beszélgettek a diákokkal a Semmelweist és Markusovszkyt főhősként szerepeltető, „Az írás ördöge" című Németh László darabról. Ipper Pál március 13-i külpolitikai tájékoztatójára lapzárta után került sor. A 9-i kollégiumi kerekasztal érdekes témáiról pedig következő számunkban tudósítunk.*

*Mi volt még a jubileumi rendezvénysorozat keretében? A kérdésre választ adó összeállításunkat az 5. oldalon olvashatják.*

gédé

# Tollforgató diákok s

## *A cink és az egyetemistá*

### *Az egész vajdaság olvassa • Mi tizen vagyunk*

Független állam, de a fővárosába induló járatokat a londoni repülőtéren — a belföldiek között sorolják fel... Katolikus ország — az utcán haladó miniszoknyás lányokra megbotránkozva néznek... Van ősi nyelve, de Dublinben — jóformán csak az angol járja... Írország. Január végén fővárosa adott otthont az NDSZ II. nemzetközi diáksajtó szemináriumának.

Huszonegy országból érkeztek tollforgató fiatalok. Főleg a szocialista táborból és Nyugat-Európából, de még a fajüldöző dél-afrikai rezsim ellen küzdő Afrikai Nemzeti Kongresszus diákszekciója, az illegalitásban levő chileiek, sőt az ausztrálok is képviseltették magukat. Szervezés — olvasótábor — nemzetközi együttműködés. E három fő kérdéssel foglalkoztak a szeminárium szekcióiban. És ismerkedtek egymás munkájával.




**Az Afrikai Nemzeti Kongresszus orgánuma**

A nyugati lapokat a nemzeti diákszervezetek finanszírozzák. Egy-egy szimpatizáló cég — hirdetéseinek közlése fejében — néha hozzájárul a kiadások fedezéséhez, a haladó pártok is nyújtanak segítséget. Rendszeres kiadványok megjelentetésére általában mégsincs mód. A magyarázat egyszerű: *a legtöbbször ellenzéki fiatalokat a kormányzatok, természetesen, nem támogatják.* Nem könnyű az amatőr újságírók helyzete. Az a szokás, hogy a tisztségbe választott — így például a sajtóba delegált — diákok abbahagyják tanulmányaikat. Az egyetemre visszavezető út lezárulhat előttük — ha hangjuk nem tetszik a vezetésnek. 1968 óta apály van a nyugati diákmozgalomban — mondják sokan. A szemináriumon elhangzottak ezt nem támasztották alá. A fejlődést az is mutatja, hogy az utóbbi időben egy-egy ifjúmunkás, illetve diákszervezet — az együttes akciókra mozgósítva — közösen ad ki sajtótermékeket. „Amit bányászunk — az a miénk!" — hirdeti az Ir Diákszövetség egyik kiadványa. Az ország jelentős cinkkészletekkel rendelkezik, ezeket egy közös hazai — kanadai monopólium aknázza ki. Az egyetemisták, főiskolások *a munkásokkal együtt hívják fel a figyelmet: amíg nem államosítják a bányákat, addig az ásványkincsből származó haszon fokozatosan kiáramlik az országból.*




**„Mi nem ismerjük a faji megkülönböztetést. Mi csak üzletet csinálunk — bárhol találjunk is rá..." (A „Sechaba" című lapból)**

Az angol bányászsztrájk támogatása is a jövő irányába mutatott. Albion diákszövetsége plakátokat adott ki, tiltakozó gyűléseket szervezett, petíciókat szerkesztett, aláírásokat gyűjtött a Heath-kormány politikája ellen. Ezzel egyúttal kitágította az egyetemi-főiskolai sajtó hatókörét. Erre különben is nagy gondot fordítanak. Ismerjék el a hallgatóság érdekvédelmi szerveként.

A NATO és a Közös Piac, tehát *a „nagypolitika" kérdései is szóba kerültek* a szemináriumon. A norvég küldött mondta el a következőket. 1973-ban hazája területén tartották a NATO *„Tél '73"* elnevezésű hadgyakorlatát. Egy norvég katona — ha jól em-

lálható. Speciális diákújságíró-klubban tanulják a tollforgató hallgatók az írást, a szerkesztés, sőt, a tördelés művészetét. A lengyel szisztéma „harmadik lépcsőjét" a 4 központi lap jelenti. Ketté közülük „intézménytípusú országos orgánum". A *„Nowy Medyk"* az orvosegyetemistáké, a *„Politechnik"* a műszakisoké.

És mi van nálunk? Összesen *tíz egyetemi és főiskolai lap, több kollégiumi és klubkiadvány. Egyszeri megjelenésük 22 000 példányt jelen*. A KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Tanácsa, az EFT, a közeljövőben információs szolgálatot szervez, ez a „service" ahhoz kíván hozzájárulni, hogy diáksajtónk többet írjon a nemzetközi ifjúsági eseményekről. E sajtó hasábjairól ugyanis kevesen tudják: a magyar képviselők aktívan dolgoznak az NDSZ titkárságában, részt veszünk a szervezet két központi folyóiratának, a *World Student News*nak és a *Democratization and Reform of Educationnak* a szerkesztésében. És mi magunk is sikeres, nagy külföldi visszhangot keltő hazai rendezvényeket szervezünk.




**„Az oktatás demokratizálása és reformja" — a Nemzetközi Diákszövetség egyik központi folyóirata**

*A Nemzetközi Diákszövetség a tavasszal Budapesten tartja XI. kongresszusát.* Ezzel kapcsolatban az a feladat vár diáksajtónkra, hogy tartalmasan, színesen, érdekesen tudósítson a nagy tanácskozás eseményeiről. Jó alkalom lesz ez az egyetemi-főiskolai lapoknak, kiadványoknak — a „külföldre nyitáshoz".

**(Kökény Mihály hatodéves orvostanhallgató, az EFT titkára beszámolóját Gazdy Dénes foglalta össze.)**

## Márciusi tudományos ülések

BARI ÁRPÁD 1

Némiképp hasonló volt a helyzet ottjártam idején a Béke szálló teaszalonjában is. Itt ugyan már a bejárati ajtón van plakát, és szintén kézi készítésű művészi vallomás is a kiállítás elején, meg minden kép alatt négynyelvű felirat. Ennek ellenére, szintén csak „háttérzenének", amolyan fali dekorációnak tűnik a rendezvény a törzsvendégek számára. Egyedüli komolyabb érdeklődő itt is csak én voltam. Pedig ezek a képek is megérdemelték volna a figyelmet.

MAGYAR H

Wagner: Kiállítások,

BARI ÁRPÁD ?

MAGYAR HIRLAP 1

Wagner: Kiállité

Szerzőjük — Bari Arpád — autodidakta művész, jó értelemben vett amatőr. Több kisebb-nagyobb, vidéki és fővárosi kiállítás után — amelyeknek különféle klubok adtak otthont — most itt lépett a közönség elé a tehetséges festő. Témavilága egyrészt valamiféle „holdbéli" fantáziatáj, sziklasivatag, göcsörtös, csupasz fákkal. Másrészt műveltségélmények ihletik alkotásra, szürrealista víziók komponálására. Ez utóbbiaknál művészettörténeti, meg biblikus részletek árulkodnak „forrásvidékeiről" (Rodin, Bosch stb.).

BARI ÁRPÁD

A képzelet szülte fantáziavilág — ahogyan az manapság világszerte szokásos és divatos — eleve megkövetel, legalábbis bizonyos képrészletekben, egy nagyonis természethű ábrázolásmódot, fényképszerűen aprólékos eljárást. Jól tudja ezt Bari Árpád is, és eszerint a „recept" szerint

MAGYAR HIRLAP 1981/10/18/6

Wagner: Kiállítások/ szállodákban

BARI ÁRPÁD 4

tudja elfogadtatni, közérthetővé tenni szecessziós mesevilágát. Amint önvallomásában — többek között — logikusan kifejti: *„... Vannak dolgok, amikről nem tudunk beszélni, de öntudatlanul is foglalkoztatnak mindnyájunkat. Ezeket akarom felszínre hozni, megfoghatóbbá tenni...”* A tárlat legsikerültebb munkáiban — vagy legalábbis azok bizonyos részleteiben — úgy érezzük, ez maradéktalanul sikerült.

MAGYAR HI

Wagner: Ki

# BÚVÁR

48+16 oldal

Ára 12,– Ft



SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
BÚVÁR
1983 11

## Pillanatkép egy védett páncélosról

A Florida állambeli Everglades Nemzeti Park Anahinga-mocsaránál lencsevégre kapott csukaorrú alligátor (Alligator mississippiensis). Ez a veszélyes amerikai páncélosgyík a legnagyobbra (4–5 méterre) megnövő krokodilfélék közé tartozó – ezen a területen teljes védelmet élvező – hüllőfaj. (A National Park Service fotója az Amerikai nemzeti parkok – ahogy a természetfotósok látják című cikkünkhöz, az 506. oldalon)

# A BÚVÁR GALÉRIÁJA



# Utolsó paradicsom

## BARI ÁRPÁD olajfestménye (250x125 cm)

● Bari Árpád biológusnak készült, gyermekkorában sokat foglalkozott az állatok tanulmányozásával, majd végül is orvos lett. A sztetoszkópot azonban fölcserélte az ecsettel, s ma, több kiállitással a háta mögött, sikeres festő. Utolsó paradicsom című művét a kihalástól fenyegetett állatfajok védelmében s a már kipusztitottak emlékére készitette. Egyfajta figyelmeztetésnek szánta művét, mely szürrealista módon közelit a témához. A kép jobb felső szélén terjeszkedő falanszterváros látható, mely elöl állatok serege menekül a középen lévő kietlen szakadék felé. A festő a „holtak birodalmának" tekinthető völgyben s a tengeröbölben kihalt vagy veszélyben lévő állatokat ábrázolt, amelyek élethüek ugyan, de a művész szándéka szerint kimerevitetteknek, szinte kővé váltaknak hatnak.

A kép bal alsó sarkában álldogál a mauriciuszi dodó, ez a röpképtelen és meglehetősen bizarr ősgalamb, melyet a felfedezésétől számitott száz éven belül, a XVII. század végére irtottak ki. Fölötte egy száraz ágon az ugyancsak e sorsra jutott amerikai vándorgalamb, amely valaha megszámlálhatatlan tömegben élt, s Észak-Amerika „legmegszokottabb" madarának számitott. A század harmincas éveire pusztult ki a legnagyobb erszényes ragadozó, a tasmaniai erszényes farkas, melyről már csak fényképfelvételek maradtak fenn. A kvaggát, ezt a leginkább lóra emlékeztető zebrát s a vele egy vidéken élő kék lóantilopot a dél-afrikai állattenyésztők irtották ki a múlt század második felében. Az utolsó fokföldi oroszlánt 1922-ben ejtették el. Steller tengeri tehenéből állitólag 1854-ben látták az utolsó példányt. Lehetséges, hogy magányosan pusztult el, akárcsak 1627-ben az utolsó ostulok a lengyelországi Jaktorowska vadaskertjében.

Az öböl fölött látható rövidfarkú albatroszból mintegy 20 pár él még Torishima szigetén, miután milliószámra irtották tolláért. Az óriás alkának szintén ezért kellett eltünnie. A labrador réce 1875-ben, a kubai vörös makaó papagáj 1885-ben, a Riu-Kiu szigeti jégmadár két évvel később, a kis koronás galamb 1904-ben, a huia 1907-ben, a karolina papagáj 1914-ben, a hawaii oó pedig 1934-ben halt ki.

Vannak „feltámadt" fajok is. A Seychelles-szigeti bagoly 1906-ban állitólag kipusztult, 1959-ben mégis újra látták. Fennmaradásához azonban ilyen kis egyedszám esetén nincs sok remény. A már szintén kihaltnak hitt takahe guvatot 1948-ban fedezték fel újra. Ma mintegy száz példány él belőle Uj-Zéland egyik szigorúan őrzött völgyében. A száraz faágon üldögélő fehérfejű rétisas az USA cimermadara, mégis már csak mintegy 7000 darab van belőle. A szikla tetejéről lepillantó kaliforniai kondor is csak hatodik életévében költ először, utána sem minden évben, s akkor is csak egy tojást. 50–60 példány lehet belőle. Az amerikai lármás daruból már csak mintegy 130 egyed él. A hawaii vagy nénélúdból 1940-ben már csak 43 darab létezett. A japán ibiszből azonban csak 10–15, a Bermudán élő kahauból 20 pár, az elefántcsőrű harkályból talán tiz élhet még, az ázsiai przevalszki vadlóból 200 körüli példányt tartanak fenn az állatkertekben. A kulán is csak rezervátumokban él, mint ahogyan a Dávid-szarvas 600 egyede is már csak állatkertekben található. A csaknem kihalt szumátrai és az egyre ritkább indiai orrszarvú, a nagy panda, a mikádó fácán, az emberszabásu majmok valamennyi faja ugyancsak szük rezervátumokban él még.

A figyelemre méltó festményt a művész először a Természettudományi Múzeum állattárának ajánlotta fel. Mivel a múzeum az ajándékot sajnálatos módon nem fogadta el, magántulajdonba került. (PALUGYAI ISTVÁN)

Bari Árpád

Magyar Nemzet 1981. II. 11.

A Csili Galériában fiatal festő szürrealista ihletésű vásznait állították ki:

## Bari Árpád

legkorábbi képe itt az 1973-as *Az út vége*, ijedt-ijesztő kékzöld arcok, erős színekkel, „vad" megoldásokkal. E folthatású festészeti módtól napjainkra eljutott Bari Árpád a hiperrealista iskola hatását is befogadva (*Nagyapám*, 1980) a jelképi festészetig, s a rajzosabb, aprólékosabb, „pepecselőbb" munka igényéig.

Ihletét például Ady Endre *A Magyar Ugaron* című verséből meríti, miközben hűségesen megfesti a versbeli dudvát, muhart: ihletője volt alkalmasint Huszárik Zoltán Csontváry-filmjének képarchitektúrája is: *A Híd* című munkán sziklás ormok között szakadékot átívelő, emberkéz alkotta építményen vonul csuklyás alakok sora valahová... mondjuk: Víziföldre.

Mert miután a magyar filmművészetnek az utóbbi évtizedben sikerült lejáratnia a víziókat, azóta... azóta bizony a látomásos festészetnek meg kell küzdenie nem egészen jogtalan s alaptalan gyanakvásunkkal. Bari Árpád kiállítása — az imént felidézett két képtől, s néhány boschos társuktól eltekintve — reményt keltő; önálló festői gondolat fejeződik ki néhány legjobb képén (lehetőségeit, tehetségét pedig ezeken kell mérni).

Ezek közé tartozik a *Kagyló* című vízzöld olajfestmény, melyen kagylóburkát szétfeszítve, vízmélyből felszínre jövet születik egy mai Vénusz; a napjaink szépségideáljának megfelelő, inkább érdekes, mint szabályos-szép leányarccal, még befelé tűnődő, kissé kancsalító tekintettel. Ezek közé tartozik a *Prometheus*, melyen nem jelenít meg a festő mást, mint Prometheus halhatatlan kínját, a vérző, lüktető, elvont-konkrét sebet... s a távolból mintha feléje készülne szállni egy saskeselyű. Ezek közé tartozik az *Ikon*, időtlen, s mégis modern Madonna-fejjel, és a kissé idétlenné torzult, mert férfiarcból gyermekivé zsugorított koponyával. Az arányok, akárcsak a román előzményeken, egymáshoz képest sem egyeznek; s a női arc jelzi előre, akárcsak a régi ikonokon, hogy tud a várható, a bekövetkezendő fájdalomról.

Nem egy képén azt festette meg Bari Árpád, *mit látunk bele* a természetbe, göcsörtös fákba, sziklaalakzatokba. A látvány látványa kiapadhatatlan ihlető forrása volt már a manierista művészetnek, s az idők változtán új gondolatokat, érdekes párhuzamokat, szellemesnél szellemesebb ötleteket hozhat felszínre. Bari Árpád egyelőre inkább csak mesebeli és balladisztikus tartalmakat vonultat fel, s olykor túl egyértelműen rögzül az egyfajta értelmezés sugalmazásának szűk körében — mint sziklává dermesztett időtlen emberarcai-állatvázai az *Istentől elhagyott táj*, a

*Vén sziklák völgye*, vagy *Az Ifjúság Kútja* című munkáin.

Vita: Enikő Mária

az importét. Exporttermékeink csaknem 60 százalékát a szocialista országokba szállítottuk, importunk fele innen származott. A fejlett tőkés országokba irányuló kivitelünk a teljes export harmadát tette ki, az ezekből az országokból érkező importtermékek a teljes behozatalban mintegy 40 százalékot képviselnek. Részleteiben:

A nem dollárelszámolású relációkban a teljes export értéke 4380 millió rubel volt, 7,7 százalékkal több, mint 1979-ben. Importunk 4931 millió rubel, ez 14,6 százalékos növekmény az előző évihez képest. KGST-viszonylatban általában kiegyensúlyozott, tervszerű volt a forgalom, akadtak azonban részleges elmaradások is. A nem rubelelszámolású kivitelünk 1980-ban 4968 millió dollár volt, 16 százalékkal több, mint az előző évben, behozatalunk 5067 millió dollár, ez 3,9 százalékos növekedés. Évek óta nem tapasztalt kedvező jelenség: a cserearányokban *minimális javulást* sikerült elérni! Az okok: a hathatós hazai energiatakarékossági intézkedések eredményeként dollárért olajat nem hoztunk be, ugyanakkor a mezőgazdasági árak a tervezettnél kedvezőbben alakultak. Ugyancsak javítottuk pozícióinkat, hogy a kisebb gazdasági növekedés eredményeként a tervezettnél kevesebb terméket importáltunk. Az ellátás szempontjából nagyon pozitív: a fogyasztási cikkek behozatalát jobban növeltük, mint ahogyan a terv előírta. A végső mérleg e területen: 1980-ban a tervezettnél kisebb passzívumunk keletkezett: a teljes forgalomban, harárparitáson számolva százmillió dollár. Ez a teljes for-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 FEB 7
NÉPSZAVA

Bari Árpád, festő – és grafikus

# Bari Árpád képei

A *pesterzsébeti Csili Galéria* — igazán dicséretesen — hivatásos művészek tárlatai mellett jó ideje fórumot ad kimagasló amatőr művészeknek is. Ezekben a hetekben láthatók itt *Bari Árpád* festményei, kisebb számban grafikái. Bari mindössze huszonhét éves, egy pilisszentiváni bányász fia, már gyerekkorában rajzolt, az általános iskola utolsó évében hat hónapig járt a képzőművészeti gimnázium előkészítő tanfolyamára, de a felvételi vizsgán nem jutott túl. A Rákóczi Gimnáziumban aztán egy kitűnő biológia szakos tanár úgy szerettette meg vele tantárgyát, hogy fölébresztette az érdeklődő ifjú humánumának másik oldalát. További tanulmányaiban ez az indítás meghatározó volt, de a rajz, a festés végigkísérte.

A mi korunkban, az ismeretek alig befogadható áradatában, az életnek sosem képzelt fölgyorsulásának korában is lehetnek, sőt vannak több szakmájú emberek és lehetnek polihisztorok is, olyanok, akik két-három tudományágban képesek újat felmutatni.

Bari Árpád nem pusztán azért rajzol és fest, mert autodidaktaként máris meglepően sok mindent megtanult a mesterségbeli fogásokból. Önmagáról és az embervilágról valók az őt is gyötrő szorongások, félelmek, melyek korunk egyik legsajátosabb vonásaként sok felelősségérzettel gondolkodó embert foglalkoztatnak. Katalógusának címképe, a *Képmásunk* önábrázolásnak is nevezhető. A két könyökére támaszkodó fejben, az arc helyén előtűnő táj ezeknek az aggodalmaknak és didergéseknek a megjelenítése. Igen, így aggódunk sokan a csodálatos alkotások és szörnyűséges önmérgezések, rombolások végletei között viaskodó emberfaj megmaradásáért, jövő sorsáért. Hasonlók ehhez az *Istentől elhagyott táj*, az *Erdő a Nagy Tűzvész után*, *A hetedik kapu*, a *Kiűzetés a Paradicsomból* című munkái, de a valóság képéhez közelebbi *Az út vége*, *Panoptikum*, *Vén sziklák völgye*, *Dús lombú kert* is ebből a látásmódból fakad.

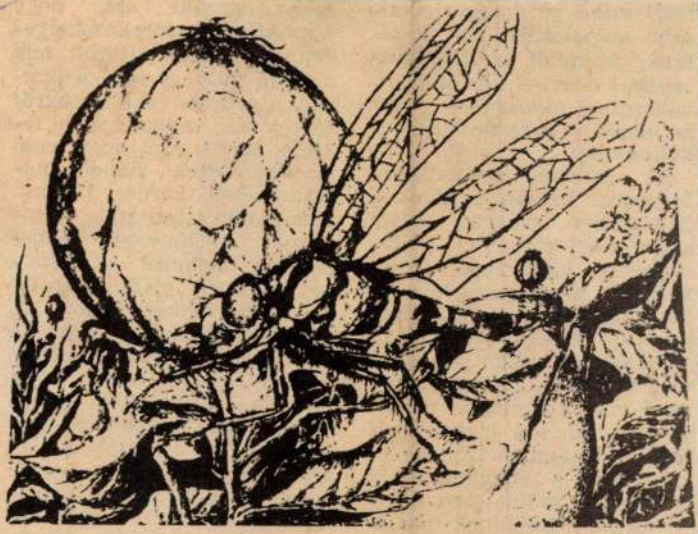

**A szitakötő**

A kiállított képek együttese sugallja: Bari Árpádnak *mondanivalója van*, együttgondolkodásunkra, egyetértésünkre méltó látomása. S mert a pálya elején áll, mert tehetséges, szinte bizonyosnak látszik, hogy következő kiállításai lesznek, ahol képein a mostaninál is kevesebb fogyatékosságot fedezhetünk majd fel. Tehetsége mellett konok kitartása, szorgalma is elégségesnek látszik a pályakezdés hátrányainak legyőzéséhez.

**Gergely Mihály**

*felől mind gazdaságorientáltabb magatartást vár el tőlünk, másfelől konszolidáltságával teret — olykor a kívánatosnál többet is — nyújt és enged a presztízsmeggondolásoknak.*

Ez a magatartás-fluktuáció értelmezi azután a törekvő üzletember vágyát, hogy skatulyából kihúzott küllemével is hitelesíteni igyekezzék hitelképességét; a kevesebb kötelmet tűrő vagy igénylő intellektust, hogy több szabadosságot engedjen meg magának, egészen addig, ahol már a dolog a visszájára fordul, s a lezserségből formál kánont magának.

Mindezt — ismétlem — a divat csak felületesen érinti; nem a hullámok játéka különbözteti meg a Golf-áramlatot, hanem a felszínen nem látható, csupán *érezhető* mozgás. S a metró mozgólépcsőjén, e permanens divatbemutatón, a legritkább esetben jön velünk szembe az előző esti tévéhíradóban táncosan felvezetett komplé vagy kiskosztüm. (Sőt, a báltermekbe ilyenkor, farsang táján bevonuló nagyestélyik is többnyire jóval konzervatívabb ízlést tükröznek, mint a divatparádék.)

Valójában *meglehetősen szürkén és jellegtelenül öltözködünk.* A jelenség társadalmi vonatkozásaira figyelve sem tagadhatjuk le, hogy ebben nem csekély szerepe van a kínálat szürkeségének. De nem magyarázza egyed
színházban,
ken a csino
oldalán mily
pos, a gyűrő
sosem látó,
kintő férfi!
pusztán any
*gatartásbeli*
(Számtalan
nyítja, mennyivel többet költünk élelemre — s italra! —, még viszonylagosan is, mint öltözködésre.) A presztízskülsőnek ugyanis bőven él, dívik az *ellenkezője* is; a „Nem fontos, hogy mi van rajtam, csak ép legyen, s ne fázzam!" — típusú, de variálható nemtörődömség, az önértéket lefokozó *igénytelenség.* Mondhatnánk erre azt, hogy a nő, már csak nemének sajátosságainál fogva is törekszik arra, hogy tessen, míg a férfiból e hajlam hiányzik; csakhogy az emberiség története ennek messzemenően ellentmond, amihez immár nem kell sem kultúr-, sem kosztümtörténésznek lennünk, csupán fel- és végigmérnünk a mozivásznon és képernyőn nap mint nap látható történelmi játékok férfi szereplőinek prémes-sujtásos, zsinórokkal és paszományokkal kihányt hacukáit. Bizony, ha volt miből, a férfi még hiúbb teremtményének bizonyult a Noé által megmentett seregletnek, mint bordájából vett élettársa. S ha korunk igényei és pénztárcánk lehetőségei szerényebbek is a hajdani kiváltságosokénál, a kitérdelt nadrág, kifényesedett könyök és gondolásokból, hanem mas magatartás-formáló tényezők hatásából erednek. Negyvenes asszonyismerősöm sóhajtva nézi a tisztán, csinosan, de farmerbe, pulóverbe, egy szál trikóba öltözött fiúkat, lányokat a színház előcsarnokában: — Bár én járhattam volna így iskolás koromban! — mondja irigykedve. Mivel szegény lány volt, de ha szórakozni ment, ki kellett — illett — öltöznie; napjaink gyakori és elfogadott természetes egyszerűsége, amellyel a fiatalok megvetik a *csicsát,* nemcsak az ízlésnek, hanem a lapos pénztárcának is kedvez. S amikor mégsem, amikor a *márkás topi* csak méregdrágán kapható, azért nem hiszem, hogy a vásárló fiatalokat kell elmarasztalni.

A fiatalok ugyanis csak azt teszik, amit tapasztalnak maguk körül, még olyankor is, amikor látszatra éppen az ellenkezőjét cselekszik. Nincs ebben semmi paradoxon, csupán életkori sajátosság. A minap az egyik gyermekjelmez-kölcsönző üzlet előtt mentem el. Pontosabban, a járda szélére szorulva, mivel annak nagyobb ré-

1021

Bari Árpád, festőszi grafikusművész

1983.IX.22. Kossuth,23,22/Z

Kockáztattam

- Orvos, vagy festő? Fodor Csilla riportja következik.

- Az asztalon egy félbehagyott kép, körben a falon festmények. Szembe velem egy kékes tónusú kép, mint hogyha a földgolyó lenne, de lehet, hogy egy tojás, abban egy fiatal pár bontakozik ki, Arébb egy nagy lilás-vörös virág, ez milyen virág? Vagy lehet-e egyátalán ezt virágnak nevezni?

- Hát virág. Nem azonosítható virág. Itt a virágság van jelen és nem egy virág.

- Mellette egy idős házaspár. Alatta pedig a Dinamit együttes Hid cimü nagylemezének a borítója.

- Ez egy festményemből egy részlet, a Dinamit Együttes megkeresett, hogy szeretnék, hogy ha a készülő lemezük borítóját én tervezném, no ha a Hanglemez Gyárban választottak a müveim közül egyet, így került ez a kép a borítóra.

- Minden arra vall, hogy ebben a lakásban, Bari Árpád, a festő lakik. Egyetlen egy, a koponyafej, ami talán, talán utalhat arra, hogy másfajta érdeklődése is lehet ennek az embernek.

- Én Orvostudományi Egyetemet végeztem, orvos vagyok, de jelenleg nem praktizálok. Lassan két éve, hogy kizárólag a képzőmüvészettel foglalkozom. Tehát ilyen értelemben most festő vagyok. Azt, hogy nem bántam meg, hogy elvégeztem az orvosi egyetemet, azt azért is mondom, mert azért a gondokodásomat, és azokat a tartalmakat, amiket a képeimen sikerül időnként megtalálni, vagy megmutatni, azokat erősen befolyásolta az ilyen irányú

- Ahhoz azért egy kicsit sokba került ez az orvosi egyetem, hogy egy gondolkodásmódot adjon,

- Kinek? Kinek?

- Az államnak nem? Saját magának is sokba került.

- Hát nekem nagyon sokba, az kétségtelen. Én egyetem alatt végig dolgoztam, és azért nekem kellett végigcsinálni az egészet.

- Ez most, hogy nem dolgozik orvosként, ez egy nagy kockázat. Azon a téren, hogy vajon fog-e tudni egyátalán orvosként dolgozni még.

- Igen, persze, egy fajta értelemben kockáztatom, azért, mert nyilvánvalóan ha jelentkezni akarok valamilyen orvosi állás-

ra, akkor nyilván mindenhol meg fogják kérdezni,vagy kérdőjelezni az én esetlegesc szakmai hozzáértésemet.Nem? Hogy ennyi ideig nem dolgoztam a területen.De én azt hiszem,hogy akkor is kockáztattam, amikor egyetemre mentem, és nem azzal foglalkoztam,hogy netán családot alapitsak, lakást vegyek, megteremtsem az egzisztenciámat, hanem hat kemény éven keresztül tanultam.

- De az egyetem is kockáztatott,amikor fölvette, mert arra számitott, hogy orvosként fog dolgozni,és nem festőként.

- Hát igen,igen, ilyen értelemben minden hallgatóval kockáztat, hiszen a komolyabb,szükebb értelemben vett alkalmassági vizsga nem előzi meg az egyetemi felvételiket.

- Ha lett volna az egyetem előtt egy alapos alkalmassági vizsga,akkor vajon, bejutott volna az egyetemre, vagy sem?

- Akkor merem remélni, hogy igen. Ezt a hivatást,azt szerettem csinálni, és szerettem volna csinálni. Vidékre is elmentem volna, sebészetre, sebész szerettem volna lenni,pontosabban plasztikai sebész. Őszintén megmondom,hogy a standard kérdés az az, hogy miért nem mentem vidékre körzeti orvosnak? Azért, mert sebész szerettem volna lenni, és akkor igen hosszú időre távol kerültem volna a kórháztól,és egy körzetből viszonylag nehéz kórházba visszakerülni. Szóval,

- Hát az embernek vannak vágyai,és vannak realitások. És egyfajta realitás az,hogy plasztikai sebészre nem nagyon van szükség. Sebész szakorvosra is kevesebb,mint ahányan sebészek szeretnének lenni. Ez akkor azt jelenti,hogy a pályát is el kell hagyni?

- Én nem hagytam el a pályát,sok keserves utánajárás, két hónap soffőrködés, stb. után nagy nehezen elhelyezkedtem egy kórbonctani osztályra. Ezt aztán megpróbáltam nagyon tisztességesen csinálni,és tényleg rengeteget dolgoztam, tanultam. Mivel mindig is festettem, összejött egy olyan kollekció,amiből csináltam egy kiállitást. Ennek a kiállitásnak óriási visszhangja volt,kaptam egy sor meghivást. Az ország különböző részeire kiállitásokra. Munkahelyi főnököm, aki kiváló szakember, az volt az érzésem,hogy nagyon nehezen türi,hogy én ilyen kirándulásokat teszek. A mi szakmánktól élesen elütő területekre. Azt kérte tőlem, hogy döntsem el,hogy mi akarok végül is lenni. Orvos, vagy festő.

- A kettőt nem lehet együtt csinálni?

- De biztosan lehet. Én biztos vagyok benne, hogy lehet,bár nagyon nehéz. Ehhez olyan kollegákra és főnökre volna szükség,akik inkább büszkék arra,hogy ha az ember elér más területeken is eredményeket úgy,hogy az nem válik a kórházban,vagy az intézetben végzett munkájának hátrányára.

- És nem lehetett volna kérni egy másik kórbonctani állást, valamelyik másik kórházban? Hiszen az itteni két,vagy három éves gyakorlatával biztos,hogy szívesen átvették volna.

- De a főnökkel úgy kellett volna kezdenem a beszélgetést, hogy én nagyon szívesen jönnék ide,de vegye tekintetbe,hogy én egy más területen, konkrétan a képzőművészetben is jelen vagyok,és én időnként szeretném,ha rugalmasan kezelné a munkaidőmet,hogy egy kiállítást megszervezni,lebonyolítani,stb. stb-t tudjak csinálni.Úgy,hogy ez a lehetőség ezzembe sem jutott. Egyébként ez valahogy rendkívül hirtelen történt az egész.Én egész egyszerűen egyik pillanatról a másikra úgy éreztem,hogy ezt én így nem csinálom tovább. És mentem a főorvos úthoz,és mondtam neki,hogy nagyon sokszor megkérdezte tőlem,hogy mikor döntöm már el végre,hogy mit akarok csinálni, amire én nagyon sokszor válaszoltam,hogy hát egyértelműen orvos vagyok,és ezt szeretném csinálni,de hát,ha egyszer meghívást kaptam, és én ezt megtudom csinálni,mindössze annyiról van szó,hogy én nem egyből veszem ki a szokásoktól eltérően a nyári szabadságomat,hanem egy hónappal, egy várható kiállítás előtt szólok, hogy akkor előtte 2-3 napot kivennék. Utána jövök,és folytatom a munkámat. Akkor bementem hozzá,és mondtam,hogy mivel olyan sokszor megkérdezte, most úgy döntöttem, hogy egy időre felfüggesztem.

- A festményeit vásárolják, de szintén kockáztat. A képzőművészeti világ, nem fogadja be olyan egyszerűen.

- Kit fogadnak be? Tulajdonképpen Szász Endrét sem fogadják a mai napig sem. Egyfajta értelemben. És ennek az egész dolognak nem az anyagi oldala az érdekes. Nem azért csinálom szívesen,mert veszik a képem, én akkor is valószínű,hogy festenék,hogyha közönség részéről is elutasításban volna részem. De ez valahol megerősíti a hitemet.

- Na de ha ennyire fontos a festészet, és ez a fajta önkifejezési forma, akkor miért nem ezt választotta alaphivatásának? Akkor minek kellett a kacskaringó az orvosi pálya felé?

- Ez nem ~~ø~~ kacskaringó volt, én nem azért mentem az orvosi egyetemre, mert nem volt jobb,én gimnáziumban nagyon intenzíven foglalkoztam a biológiával, biológiai versenyt is nyertem, egyenes út vezetett az orvosi egyetemre, o mindenképpen valami olyan hivatással szerettem volna foglalkozni,ami emberekkel kapcsolatos. És szerettem csinálni. És szívvel csináltam. Nem egy festő életformáját szerettem volna választani a másik hivatásom helyett. Hanem egész egyszerűen,nekem sokkal többet nyújtott feketén-fehéren eddig a képzőművészeti tevékenységem, mint amennyit a vérrel, verejtékkel megszerzett diplomám.

- Jobb festőnek tartja magát, mint orvosnak?

- Nem tudom. Ezt nem tudom megitélni.Orvosként mások által felhalmozott ismeretek minél hatékonyabb felhasználását végezhettem volna, festőként meg egy,egy szubjektiv egyéni világot tulajdonképpen, ha úgy tetszik, egy nagyon picit saját magamat teremtettem. Ez a kettő szerintem nem áll olyan élesen szemben egymással, a művészet és a tudomány, mint ahogyan sokszor próbálják beállitani. Hát, hát hogy aztán erről is papirt szerezhetek,vagy mennyire fontos,hogy erről papirom legyen,hát azt nem tudom, mert akkor már aztán még inkább fennáll a lehetősége annak,hogy ismét ilyen keresztkérdések tüzébe kerülök,hogy a Művészeti alap tagjaként visszamegyek dolgozni, akkor esetleg a másik oldalról merül fel,hogy ha most fölvettek,akkor most miért nem a kiállitásokkal törődök, és miért megyek vissza dolgozni?Úgy, hogy mind a két oldalról fennáll a lehetősége a vesztésnek.

- Ha most állna ott, akkor is eljönne?

- Hadd kérdezzem meg,hogy ha, ha nem jöttem volna el,és a kiállitások kapcsán nem bukkant volna valahogyan föl maga előtt a nevem, akkor maga most eljött volna engem erről faggatni?

- És ez fontos magának,hogy én most faggatom?

- Hát, nem. Nem az a fontos,hogy faggat,hanem sokkal inkább az,hogy annak,amit csinálok, sokkal több eredménye és értelme van. Soha nem csak a magam számára akartam fontos és hasznos lenni.

- És most úgy érzik, hogy hasznos?

- Amig a képeim mellett nem mennek el, megállás nélkül,hanem vagy vitatkoznak, velem, vagy együtt éreznek, együtt gondolkodnak velem, addig igen.

- Fodor Csilla, Orvos, vagy festő? c.ripportja hangzott el.

--- ooo ---

Bari Árpád

Poplemusbontók kiállítása

Magyar Nemzet 1985. XII. 5.

BARI ÁRPÁD



**BARI ÁRPÁD**
**A CSILIBEN**

Bari Árpád festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás a XX. kerületi Csili Galériában. Képünkön a Lebontásra ítélt városrész című festmény.

4. sz. 43.

Bari Árpád

festőművész

festményei az érdi művelődési központban

Láttad, hallottad

1984 XI. 8.

10.45

Bari Éva

B.B.: Lakóépület, Szeged, Oskola utca. - Építész Borvendég Béla, statikus Bari Éva, belsőépitész Rédai Ferenc, kertészet: K.Szabó Sándor. - Ismertetés, fotók: Buzsáki Ferenc.

Magyar Építőművészet, 1971.5.sz.

Bari Éva

N.J.: Laboratórium, szociális épület és kazánház, Kertészeti Kutató Intézet, Szentes. - Építész: Nagy János, statikus Bari Éva, út- és tereptrendező Hopka János. - Ismertetés, fotók: Buzsáki Ferenc.

34-37.l.

Magyar Építőművészet, 1971.5.sz.

Megjova

Bari József

munkásnobrász

18 éves

Kecskemét.

Ifj. képző- és ipar-

mint. kiáll.

Nemzeti halom

1950

Országos Bizottságának.

Budapesten

...tem a f. hóban Branóba
...ivatalos utamról utívám-
...lettelje kérésel, hogy
... érvényesíttetni és nekem
...ineskedjen

Teljes tisztelettel

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 NOV 05

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1021

Felemelő és borzongató

# Bari Árpád képeiről

Nézem Bari Árpád képeit, és igyekszem nem megérteni őket. Ösztönösen törekszem erre, mert a józan, logikus megértés, a túlzottan fogalmi gondolkozás eltérítene attól, ami ezekben a festményekben szép, vonzó, felemelő és megborzongató — az a bizonyos „halálon innen, életen túl" hangulat, amely minden képből árad és ott tartja maga előtt a szemlélőt.

Bekategorizálni persze lehetne ezt az orvos-festőt, még nagy ihletőket is lehetne említeni (neonaturalista, szürrealista, és: Hieronymus Bosch, Salvador Dali, René Magritte), csakhogy mindettől egy fikarcnyival sem szerezne több örömet maga a látvány. A látvány, amely az emberi lét és nemlét legalapvetőbb, mindenki által könnyen megérezhető dolgait idézi fel, anélkül, hogy irodalmiaskodó módon magyarázna. Álomvilág ez persze, amelyben éppoly magától értetődően folynak egyre a reális világ elemei a formájukat elveszítő, nem-is-tudjuk-micsoda dolgokkal, mint álmainkban. S e képek logikája is az álmok logikája — az álmoké, amelyekben minden lehetséges és semmi sem lehetetlen.

Vonzó is, visszariasztó is ez a világ: a Föld, a talaj egy más bolygó és más talaj; vagy talán nem is ez a bolygó, hanem valamely más galaktika más lakott világa, de amelynek élőlényei, emberi vagy alig emberi figurái éppannyira humánusak, emberiek, mint a sci-fi történetek más világainak lényei — csak magunkat ismerjük, tehát csak magunkat vetíthetjük bele az elképzelt, vagy talán csakugyan létező lényekbe.

Bari festészete azt sugallja, hogy a művész — két-három évtizednyi szándéktalan benyomás- és tapasztalatgyűjtés után — szinte kizárólag önmagából emeli ki mindazt, amit vászonra visz, amit „rálát" a vászonra. Rendkívül zsúfolt állat-növény tenyészetei éppúgy, mint az üres tér hatását felhasználó képei, de még egy-két „tematikus" képe, vagy például Az ember tragédiája színeit illusztráló képei is egyaránt saját víziók, és — szerény nézetem szerint — egytől-egyig bizonyos alapvető emberi értékek iránt érzett aggodalom nagyon egyéni tükörképei.

Meggyőződésem, hogy a közönség szeretni fogja ezt a kiállítást, s meggyőződésem az is, hogy a közönségsiker (a közhiedelemmel ellentétben) nem ad pejoratív felhangot ennek a tárlatnak. A dunaújvárosi Munkásművelődési Központ minigaléria jának eddigi látogatói, s a későbbiek is bizonyára egyetértenek ebben: egyetlen festmény értékét nem csökkentette még az, hogy aki megnézi, látja azt, ami a képen van, s miután látta (mert látható dolgokat látott), magától indul meg benne az a folyamat, amelynek végén a kép és a néző között kialakul, megszületik a művészi kép varázsa.

**(kemény)**

BARI Árpád

**A hatodik napon**



Felvételre jelentkezni
a vállalat munkaerő
ellátási osztályán lehet.

11 870

**Papíripari Vállalat**
**fűzfői papírgyár**

**FELVÉTELT HIRDET**

**folyamatos munkarendben betanított és segédmunkás munkakörbe.**

**Bérezés munkabeosztástól függően**
**4800—6000 Ft/hó + prémium**
**géplakatos, marós, csőszerelő, hegesztő, bádogos, műszerész, köszörús munkakörbe.**

**Bérezés**
**vasipari szakmákban**
**4000—5000 Ft/hó**
**műszerész szakmában**
**3600—4800 Ft/hó + prémium.**
**Takarítónőket,**
**küldöncöket,**
**portást keresünk.**

**Bérezés**
**takarítónői munkakörben és küldöncnek**
**2600—3000 Ft/hó**
**portásnak folyamatos munkarendben**
**3900—4200 Ft/hó**
**gyors és gépírói, általános adminisztrátori munkakörben**

**Bérezés**
**2700—3500 Ft/hó**
**gyakorlattól és képzettségtől függően**
**gépészmérnököt,**
**gépésztechnikust,**
**műszaki rajzolót keresünk.**

**Bérezés megegyezés szerint, gyakorlattól függően.**

**Folyamatos munkarendben dolgozóknál magánházat munkásszállást biztosítunk.**

**Egyéb munkakörben munkát vállalóknak ha szükséges albérleti hozzájárulást fizetünk, illetve kedvezményes hazautazást biztosítunk. Bejáró dolgozók utazási kedvezményben részesülnek.**

**Jelentkezni lehet írásban, vagy személyesen a gyár munkaügyi osztályán, szombat, vasárnap kivételével 6—14 óráig.** 10 434

csolják a Zeneakadém
termét. Kb. 21.35: Pierr
nier gordonkázik. K
Francia operákból. 2
Londoni Pro Cantione
énekegyüttes motetta-i
ből.

## Győri rádió

8.00: Szombat reggeli
ciós műsor. 8.30: Szomb
vényhobbisarok. 9.00:
soknak. 9.10: Van egy
ségünk. 9.20: Úticél: a
fehérvári Alumíniumip
zeum. (Ism.) 9.30: Pr
vaslatok, sport.

## Budapest tv I

8.00: Tv-torna (Ism. — Sz)
8.05: Meséről-mesére. Kisfilmösszeállítás
8.25: Kuckó (Sz)
8.55: Emberrablók. Angol—NSZK kalandfilm-sorozat. XIII/5. rész: A gyilkosság (Sz)
9.20: Szívet ajándékozok. Szovjet kisfilm (Sz)
9.45: Szép tájak (Sz)
10.00: Elátkozottak városa. Ír filmsorozat. VII/1. rész (Ism. — Sz)
Nemzetközi diszkó. (Ism. — Sz)
11.30: Képújság
14.15: Reklám
14.30: A kengyelfutó gyalogkakukk
14.50: Hírek
14.55: Nagy Sándor nyomában. IV/1. rész (Sz)
15.55: Böngészde. V/2. rész (Sz)
17.00: Reklám
17.05: Képújság
17.10: Iskola a front mögött.
17.45: Teleráma
18.25: Főzőcske (Sz)
18.55: Reklám
19.10: Tv-torna (Sz)
19.30: Tv-híradó (Sz)
20.00: Vers — mindenkinek
20.05: Szombat esti filmkoktél. Cirkuszművészek a porondon. Szovjet cirkuszfilm (Sz)
Menő Manó. Olasz—angol rajzfilmsorozat (Sz)
21.00: Petrocelli. Amerikai, bűnügyi filmsorozat. Éjszakai látogató (Sz)
Menő Manó. Olasz—angol rajzfilmsorozat (Sz)
21.55: Tánc nyáron. Dán balettfilm (Sz)
22.20: Amerikai burleszkparádé
22.30: Kenny Everett tv-műsora (Sz)
23.00: Tv-híradó 3. (Sz)

## Műsorajánlat:

**11.55: Nagy Sándor nyomában. Amerikai filmsorozat. IV/1. rész: A fiatal oroszlán. Írta George Lefferts és Simon Raven. Fényképezte: Peter Jessop. Zene: Robert Sharples. Rendezte: Peter Sykes. A négyrészes dokumentum-dráma a legendás görög hódítót kelti életre. Szereplők: James Mason, Jane Lapotaire, Robert Stephens, Julian Glover, Ian Charleson, Nicholas Clay.**

20.00: Jegkebel. Amerikai—olasz játékfilm
22.05: Tv-napló
22.20: Hét végén
23.50: Hírek

## Jugoszláv tv II

18.00: Amerre a vaddisznók járnak
19.00: Népi muzsika
19.27: Ma este
19.30: Tv-napló
20.00: Csillagok, amelyek nem homályosulnak el
20.30: Költészet
21.05: Hírek
21.10: Tárca
21.55: Sportszombat
22.15: Felemelkedés

## Szlovák tv I

11.00: A jövő század városai. Ismeretterjesztő műsor. (Ism.)
12.35: Híradó
12.50: A katonazenekarok Karlovy Vary-i seregszemléje
14.00: Súlyemelő Világkupa. Közvetítés Parkanyból
16.05: Visszapillantás az ifjúsági öttusaversenyre
16.30: A jelzőlámpa zöldet mutat. Ifjúsági tv-játék
17.05: Szórakoztató vetélkedőműsor
18.25: Válaszolunk nézőink leveleire
18.35: Látogatók. Tv-filmsorozat. 1. rész
19.05: Nótaszó
19.10: Esti mese
19.30: Tv-híradó
20.00: Ein Kessel Buntes. NDK tv-revü
22.00: Gólok, pontok, másodpercek
22.15: Moulin felügyelő. Francia, bűnügyi tv-filmsorozat
23.40: Hírek
23.45: Fondorlat. Tv-balett

## Szlovák tv II

11.00: Puchov—Dac. Labdarúgó SZNL 1. Helyszíni közvetítés
15.40: Híradó
15.55: Vadászösvényeken
16.25: Sparta Praha—Skoda Plzen jégkorong-ligamérkőzés
18.50: Az üdülés pillanatai
19.20: Esti mese
19.30: Modrai kerámia. Dokumentumfilm. (Ism.)
19.55: Szombat esti vers. (Ism.)
20.00: Egy költő születése. Tv-játék
21.20: Halló, itt a hírszerkesztőség
21.30: A pártfogó
22.20: Dzsesszpódium

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DUNAÚJVÁROSI HÍRLAP

1983 OKT 2 8

BARI Árpád

*Félek, hogy divatos festő leszek!*

1021

# Boldog ember Bari Árpád?

A hideg, budai lakásban a falakon képek, a szűk előszobában is képek, némelyik csak úgy a sarokban, egymásnak támasztva. *Bari Árpád* festményei a dunaújvárosi kiállítás másnapi zsürizését várják. Akár beszélgethetnénk is! Élete eddigi harminc esztendejéről, művészetéről, terveiről — az ügyintéző azonban előbb érkezett, az ügyeket pedig intézni kell. Aztán telefonon keresik.

— ... tudod, hogy nem vagyok szülész — higgadtan érvel —, persze, ha Rh-inkompatibilitás ...

Negyedóra múlva ül vissza a székre. Még el sem helyezkedik, ismét csörög a telefon.

— Itthon szinte képtelenség bármit csinálni! — nevet később. — Menjünk el az Almássy téri szabadidőközpontba!

---

**Bari Árpád festőművész kiállítását hétfőn 18 órakor nyitja meg a Munkásművelődési Központban Baranyi Ferenc költő. A tárlat november 20-ig látható, naponta 10-től 20 óráig.**



Az épület kamaratermében kellemes meleg van, „dekorációként" itt is Bari-képek láthatók körös-körül: a tehetséges fiatal művész alkotásainak válogatott, gyűjteményes kiállítása.

— Ha lehet, inkább csak a festészetről beszélgessünk! — kéri.

Mert nem szereti hallani a rácsudálkozókat: „jé, orvos létére..." Két éve amúgy is kizárólag a festészetnek, a festészetért (és a festészetből) él. Említésre erdemesnek kétszázötven képét tartja; még nem tagja a Művészeti Alapnak.

— A festő szakosztályba a legnehezebb bejutni, pedig Alap-tagság nélkül bizony nehéz labdába rúgni. Igaz, látom, a hivatásos művészek is kínlódnak, nem könnyű ma képeladásból megélni. Sajnos, hiányzik egy jó mecénásrendszer.

Bármilyen ellentmondásos, Bari Árpád nem szívesen válik meg alkotásaitól. Holott az üzletkötés számára egyszersmind megtiszteltetés is, lehetőség a munka folytatására. Ugyanakkor képtelen, nem is szereti fölmérni a képek értékét.

— Boldoggá tesz, hogy azt és úgy csinálhatom, amit és ahogyan *én* akarom, s hogy ez találkozik a közönség tetszésével.

Amin festőként nevelkedett, s biztosan hatott is rá: a szürrealizmus, az expresszionizmus, a fantasztikus realizmus. Mondják is némelyik alkotására, hogy „dalis". Bár azt is egyre többen jegyzik meg: igen, ez a kép kifejezetten „baris".

Vendégkönyvébe sokan írtak Madách-idézeteket. Ezek és Zichy „poros" Tragédia-illusztrációi inspirálták Az ember tragédiája című sorozat megalkotására.

— Madách drámája nekünk ma mást sugall, s ezt akartam megfogalmazni. A tizenkét kép némelyikével elégedett vagyok, persze, az egész nem felülmúlhatatlan.

Tavasszal az Egyesült Államokba utazik, egy meghívásnak eleget téve.

— Félek attól, hogy úgynevezett divatos festő leszek! Hiszen akkor már akaratlanul is a vásárlói igények kormányozzák az embert.

Jóllehet a siker számára is létfontosságú. Kiállítások szerte az országban, dicsérő bejegyzések a vendégkönyvbe, gratuláló dísztáviratok. De siker, hogy menedzselését „társadalmi munkában" vállalta el egy számára ismeretlen fővárosi mérnök. S végtére az is elismerés, hogy Bari Árpád kisebb-nagyobb kudarcai egyre többeket háborítanak föl.

Kudarcairól faggatom — legyint.

— Az újabb mindig elhomályosítja az előzőt. De a legnagyobb talán az, hogy nem lehettem plasztikai sebész.

**Eördögh Bertalan**

Fellépnek:

**Madarász Katalin,**
**Győri Szabó József,**
**Takács Béla.**

Konferál:

**D. Farkas Bálint.**

A belépőjegy ára vacsorával együtt: 100 forint. Asztalfoglalás az üzletvezetőnél.

**HUNGARHOTELS**
(620)

**Feltöltött új akkumulátorokat**

**garanciával árusítunk**

a November 7. téri műszaki boltban és a Semmelweis utca 10. sz. alatti járműalkatrész-boltban.

(629)

A Hőtechnika Építő és Szigetelő Vállalat felvételt hirdet az alábbi munkaterületekre:

**lakatos,**
**hegesztő,**
**állványozó,**
**szigetelő,**
**bádogos, illetve**
**segédmunkás**

Jelentkezés a vállalat Dunai Vasmű délivárosi telephelyén.

Fizetés: megegyezés szerint.

Munkásszállást biztosítunk, segédmunkások esetében szakmai továbbképzésről gondoskodunk.

Telefon: 15-252/24-93 és 23-93 mellék.

(232134)


műsor
22.00: Ez történ
22.15: A férfi é
Olasz-svá
23.20: Súlyemel

RÁ

## Péntek

**KOSSUTH RÁDIÓ**

8.27: Szennyvízöntő III. rész. 8.37: Kamarazene. 9.30: Óvodások műsora. 10.05: Ugróiskola. 10.35: Nemes Nagy Ágnes versei. 10.40: Operaáriák. 11.00: Gondolat. 11.45: Bárdos Lajos kórusműveiből. 12.45: Hétvégi Panoráma. 14.02: Évszázadok mesterművei. 14.44: Magyarán szólva. 15.05: Révkalauz. 15.35: Holnap közvetítjük. 16.00: Mit üzen a rádió? 16.35: Nóták. 17.05: Reflektorfényben egy operaária. 17.35: Tanulságok. 18.00: Tudósítás a Tornász Világbajnokságról Budapestről és a Súlyemelő Világbajnokságról Jerevánból. 19.15: Filmzene. 19.30: Önéletrajz. Horia Lavinescu drámája. 20.36: Operettkedvelőknek. 21.30: Fütől fáig. 22.20: Tíz perc külpolitika. 22.30: Gáti István hangversenye. Kb. 23.30: Népdalok. 0.10: Melódiakoktél.

**PETŐFI RÁDIÓ**

8.05: Háromnegyed ütemben. 8.20: Tíz perc külpolitika. 8.35: Slágermúzeum. 9.33: Külföldi tudósoké a szó. 10.00—11.30: Zenedélelőtt. 11.35: Tánczenei koktél. 12.35: Édes anyanyelvünk. 12.40: Népi muzsika. 13.14: A kevély kiskakas, zenés mese. 13.23: Kadosa Pál: Kis szvit. 13.29: Táncra fel! 13.45: A Petőfi rádió zenedélutánja. 18.35: Popzene. 19.25: Tudósítás a Tornász Világbajnokságról Budapestről és a Súlyemelő Világbajnokságról Jerevánból. 19.40: Nótakedvelőknek. 20.35: Kabaré. 21.45: Jobba Gabi felvételeiből. 21.45: Kirándulás a spanyol popzenében. 22.30: Nem szentírás! 23.20: A tepnap slágereiből.

## Szombat

**KOSSUTH RÁDIÓ**

8.30: Családi tükör. 9.00: Mit — hol — mikor — hogyan? 9.15: Színes népi muzsika. 10.05: Nagy muzsikusokkal négyszemközt. 12.30: Déli zeneparádé. 13.25: Orvosi tanácsok. 13.30: A leggazdaságosabb beruházás a szaktudás. 14.05: A hét embere. 14.15: Zenei anyanyelvünk. 14.25: Magyarán szólva... 14.40: Könyvszínpad. 15.10: Új zenei újság. 16.00: 168 óra. 17.30: Komolyzenei „lemezlovas". 18.45: A szülőföld muzsikája. 19.30: Károlyi Amy versei. 19.35: Kapcsoljuk a Zeneakadémia nagytermét. Kb. 21.15: Zenekari operarészletek. 22.15: Európa hangversenytermeiből. 23.40: Yves Montand énekel. 0.10: Melódiakoktél.

**PETŐFI RÁDIÓ**

8.11 Részletek Oscar Strauss operettjeiből. 8.20: Tíz perc külpolitika. (Ism.) 9.00: Változatok egy pályára. 10.00: Szombat délelőtt. 12.00: Jó ebédhez szól a nóta. 12.46: A bölcs Bobályka. 14.00: Irodalmunk a felszabadulás után. 14.35: Körkapcsolás. 15.30: Egyetlen egy éjszaka, daljáték Molnár Ferenc novellája alapján. 16.35: Ritmus. 17.05: Világlátó. 18.00: Körkapcsolás. 18.55: Slágerek. 19.20: Tudósítás a Tornász VB-ről és a Súlyemelő Világbajnokságról. 19.30: A játszó ember. 20.35: Súlyemelő. VB. 20.40: Közkívánatra. 22.30: Jó éjszakát mindenkinek.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BARI ÁRPÁD

SOMOGYI NÉPLAP

1984 FEB 8

1021.

# Bari Árpád tárlata



A pesthidegkúti műteremlakás még utolsó simításokra vár, de gazdája máris berendezkedett: előkerültek az ecsetek és a festékesdobozok. A budai hegyek csendje, a táj szépsége újabb és újabb képekre inspirál... *Dr. Bari Árpád* — az orvosból lett festő — műtermének falán a képek Csontváry színeit juttatják eszembe. De ott van bennük Bosch fantasztikus világa is. Mindezt mondom is, s ő még jó néhány névvel kiegészíti a névsort. „Végülis mindenkitől tanulhatunk valamit..." Hogyan is mondta a költő, *Baranyi Ferenc* a dunaújvárosi tárlat megnyitóján? „Bari Árpád nemcsak azt a távot képes mérni, ami lélektől lélekig ível, de azt is, ami a lélek és a dolgok közt feszül, sőt még azt is, ami a dolgokat és a mindenséget elválasztja..."

Az asztalra kerül az Élet és Tudomány egyik tavalyi száma; Palugyai István hosszan ír ebben Bari *Utolsó paradicsom* című nagyméretű döbbenetes erejű képről.

A kalandos históriájú festménynek van egy apró részlete, amely később ismét egy kép témája lett, utóbb egy sorozaté. Bari Árpád újraálmodta Madách Tragédiájának tizenkét színét. Meghökkentő hatású sorozata most — sok más képpel együtt — a nagyatádi Helyőrségi Művelődési Otthonban látható. A tárlat megnyitóján mondta Palugyai István: „Bari munkái olyan képek, amelyek fel kell, hogy keltsék a figyelmet..."

Bari Árpád képei valóban ilyenek.

N. J.

való zonásításáról taná
nak a szakemberek m
után a megyeszékhely
témáról dr. Hermann
dorné, a Víziterv ter
tart előadást a
György Ifjúsági és
művelődési Központba

## Autósorszámok

| | |
|---|---|
| Trabant Hyc. Lim. (Bp.) | 1 266 |
| Trabant Hyc. Combi (Bp.) | 104 |
| Trabant Lim. (Bp.) | 19 480 |
| Trabant Lim. (Debr.) | 13 738 |
| Trabant Lim. (Győr) | 18 664 |
| Trabant Combi Sp. (Bp.) | 7 569 |
| Trabant Combi Sp. (Győr) | 3 612 |
| Wartburg Lim. (Bp.) | 10 147 |
| Wartburg Lim. (Győr) | 6 339 |
| Wartburg de Luxe (Bp.) | 15 222 |
| Wartburg de Luxe (Győr) | 8 434 |
| Wartburg de Luxe tt. (Bp. | 3 08 |
| Wartburg Tour. (Bp.) | 6 133 |
| Wartburg Tour. (Győr) | 2 478 |
| Skoda 105 (Bp.) | 8 276 |
| Skoda 105 (Debr.) | 6 223 |
| Skoda 105 (Győr) | 6 522 |
| Skoda 120 (Bp.) | 15 189 |
| Skoda 120 (Debr.) | 9 257 |
| Skoda 120 (Győr) | 10 676 |
| Skoda 120 GLS (Bp.) | 550 |
| Lada 1200 (Bp.) | 27 330 |
| Lada 1200 (Debr.) | 16 513 |
| Lada 1200 (Győr) | 8 729 |
| Lada 1300 (Bp.) | 10 529 |
| Lada 1300 (Debr.) | 7 386 |
| Lada 1300 (Győr) | 3 096 |
| Lada 1500 (Bp.) | 10 294 |
| Lada 1500 (Debr.) | 6 743 |
| Lada 1500 (Győr) | 3 041 |
| Lada Combi (Bp.) | 5 565 |
| Lada Combi (Debr.) | 3 060 |
| Moszkvics (Bp.) | 13 439 |
| Polski Fiat 126 (Bp.) | 17 306 |
| Polski Fiat 126 (Győr) | 5 706 |
| Polski Fiat 1500 (Bp.) | 4 526 |
| Dácia (Bp.) | 18 368 |
| Dácia (Debr.) | 9 455 |
| Zastava 1100 GTL (Bp.) | 4 101 |

**Szerkesztőségi ügyelet este 8-ig**
**Telefon: 11-510**

*ban. A napokban nyílt kiállítás egy hónapig látogatható. Ezt követően a budai fotóklubban mutatják be megyeszékhelyünk fotósainak alkotásait.*

— **Farsangi bált** rendez a mozgássérült gyerekeknek szombaton délután 2 órakor Kaposváron a Mozgáskorlátozottak Somogy megyei Egyesülete. Az összejövetelt az egyesület Május 1. utca 53. szám alatti helyiségében tartják, s minden mozgássérült gyermeket szeretettel várnak. A vidám farsangi műsorban ismerkedés, zenehallgatás, tombola, jelmezverseny is szerepel.

— **Redl ezredesről** forgat filmet az Oscar-díjas Mephisto rendezője, Szabó István. A főszerepet ismét Klaus-Maria Brandauerre bízta. Komlós István, a Csiky Gergely Színház művésze is játszik majd a monarchia korát idéző műben.

— **ÁRAMSZÜNET.** Az Áramszolgáltató Vállalat értesíti Kaposfüred lakosságát és közületeit, hogy 1984. február 9-én 7 órától 15.30 óráig Kaposfüreden, a Kaposfüredi úton az 1—137,. illetve a 2—142. házszámig áramszünet lesz. (78667)

— **Tekintse meg választékunkat!** Zsebszámológépek 1000 Ft-tól 5000 Ft-ig, telefonkészülékek 1500 Ft-tól 4000 Ft-ig érkeztek nagy választékban a Kaposvári Bizományi Áruházba. (78682)

**BARI KÁROLY:** Bari Károly



**Betyár a hegyekben**

**„A bükkaranyosi általános iskola V. osztályos tanulója vagyok. Első osztálytól a harmadikig jeles, a negyedikben már kitűnő eredményt értem el. Kedvenc tantárgyam a rajz. Az iskolában és odahaza is nagyon szeretek rajzolni. Elolvasok egy olvasmányt és elképzelésem szerint a regény főhősét lerajzolom...”**




Lobogó 1964 márc 4.



Bari Károly költő
grafikus

● *BARI KÁROLY költő rajzaiból, grafikáiból kamarakiállítás nyílik ma délután 5 órakor a gödöllői Városi Művelődési Központban.*

– o Bari Károly

Esti Hírlap, Bp. 1981. dec. 16.

12.

Bari Károly

1021



1982.II.12. 4,25 N.

Jó reggelt!

- Bari Károly cigányköltő a Budapesti Müszaki Egyetemen ezuttal képeivel jelentkezik. A kiállitási kalauzt Márványi Péter nyujtja át.

- Több mint tiz éve, hogy mindenki érte lelkesedett, divat volt ismerni nevét és verseit. Néhány évvel később főként azzal foglalkoztak a beavatottak, hogy itt-ott botrányok voltak körülötte. Persze voltak, akik akkor is inkább féltették. Ma pedig meglepődve kérdezzük egymástól, tényleg mi van Barival? Nos Bari Károlya cigányköltő hirt adott magáról. A Müszaki Egyetem Martos Kollégiumában kiállitott képek a versek hitelességével jelzik, hogy él és alkot. Nem kell összehasonlitható motivumokat keresgélnem, hogy bizonyitsam, valóban lirájának folytatása az, amit formában és szinben rögzit. Sőt a kiállitott darabok közül három valójában képvers. A Falevél, az Egy cherub önéletrajza, ahol a Nap-Kigyó motivuma először feltünik és a ...amelyen a szöveget három alak veszi körül. A meghatározhatatlan fekete lény, a nagy madár és a halálitáncból ki vigyorgó csuhás csontváz. A képek mozgalmasak, szinesek és nyugtalanitóak. Az alakok sokszor démonokká változnak, a démonok ember arcot viselnek, de bármilyen kegyetlen is a figura, a szinek meseszerüvé alakitják. Mesevilág a Cigánytábor is, ahol a három cigány egyikének, egy nőnek ujjaiból virág szökken elő. Az Éjszaka cimü kép cigányasszonyának öléből is virágok teremnek. A meseillusztrációk viszont olykor ugyan olyan fenyegetettséget sugallnak, mint a Jákob harca az Angyallal, vagy a Szent György harca a sárkánnyal. Ahol a démonlogika is megfordul, a legyőzött sárkány esendő, a győzes Szent György változik igazi szörnyeteggé. Végül ott látható két nagyon finom, nagyon egyszerü, kevés vonásu gyönyörü rajz az Alázat és az Alkonyati vendég. A korábbi gödöllői kiállitás katalógusában az egyik négysorosban ezt irja a költő Bari: Kimondom nektek az éjszakát. Igen, ezek a képek álmok, ha meseszerüségüket figyelem egy rossz alvó kisgyerek rémitően csodálatos álanképei. Egy költő álanképei, akit sokat bántottak, aki minden félelmét és keserüségét ki tudja fejezni a képekkel, akár leirja, akár megfesti őket. Számomra a legszebb részlet egyik festményén az Édenkert fájának csupasz ágai felfelé forduló, kérő kezekben végződnek.

-o-o-o-o-

BARI Károly

Bari Károly rajzai. = Alföld, 1982/10.

ONTI HIRLAP IRODA
..József nádor tér 1.
80-855,Röv.táv.KÖZHIR
Bp.1900 Telex:22.5880

Tisztelt Előfizetőnk!

pok megjelentetésében érdekelt kiadóvállalatok értesitése
ájékoztatjuk, hogy az alább felsorolt folyóiratok megjelenési
- amelyek esedékessége 1984.augusztus 31.-e volt - eltolódik.

| | |
|---|---|
| A Matematika tanitása | 4.szám |
| Anyagmozgatás és Csomagolás | 8.szám |
| A testnevelés tanitása | 4.szám |
| Az Ének Zene tanitása | 4.szám |
| Állami Gazdaság | 4.szám |
| Állattenyésztés és T. | 4.szám |
| ELEKTROTECHNIKA | 8.szám |

# alföld

BARI KÁROLY
OSZTOJKÁN BÉLA VERSEI

MŰFORDÍTÁSOK
A CIGÁNY NÉPKÖLTÉSZETBŐL

SZABÓ GYULA KISREGÉNYE
„ÁLMUNK A MAKK"

SZEGEDY-MASZÁK MIHÁLY
TANULMÁNYA
OTTLIK GÉZÁRÓL

BAKÓ ENDRE
NADÁNYI ZOLTÁN SZATÍRÁI

ZIMONYI ZOLTÁN
VITÁK BAJCSY-ZSILINSZKYRŐL



IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI FOLYÓIRAT

1982 / 10

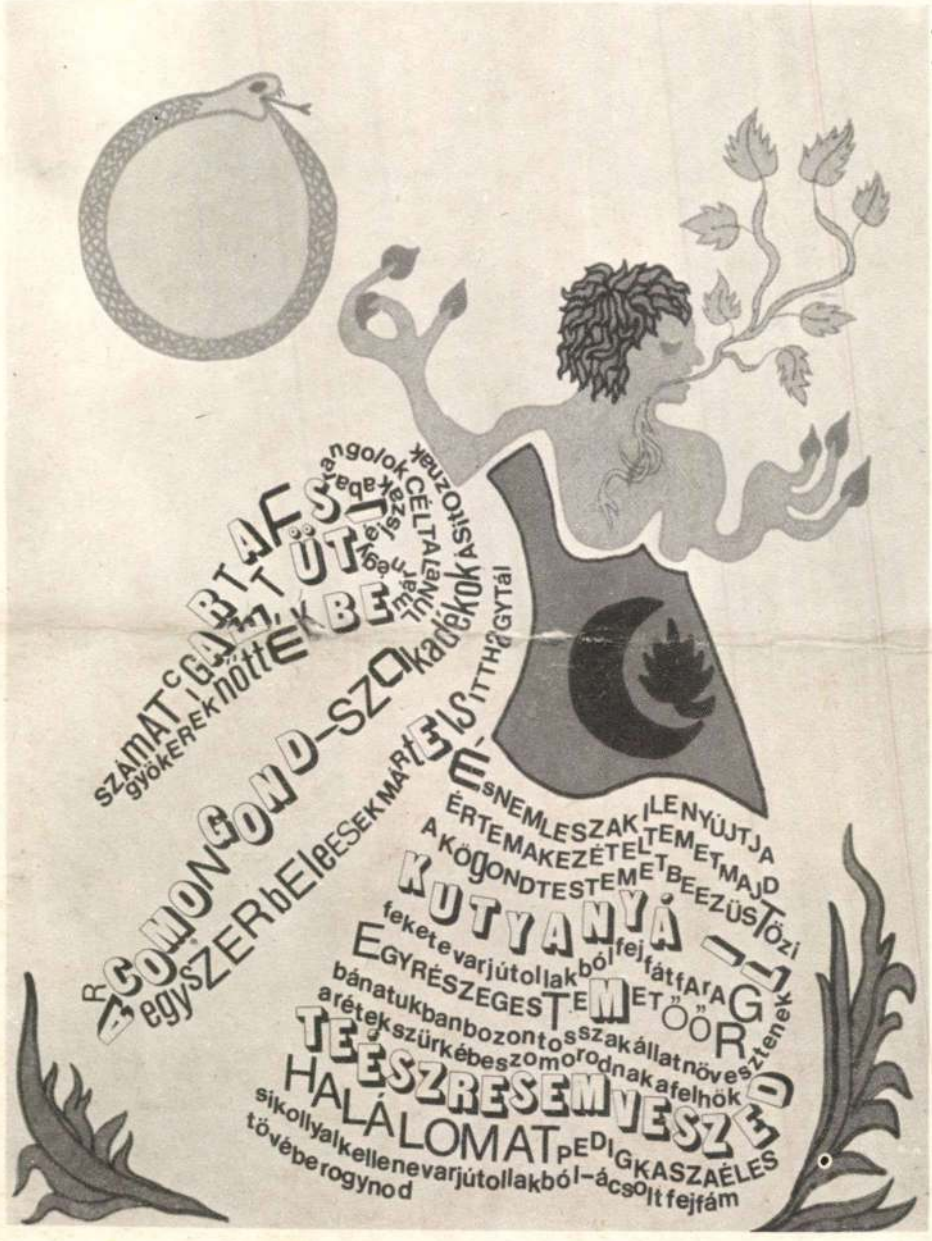
SZÁMAT GÁRTAFS
gyökerek nőttek
COMONGOND-SZO
egyszerbeleesek mártEIS
ITTHAGYTÁL
ÉSNEMLESZAKILENYÚJTJA
ÉRTEMAKEZÉTELTEMETMAJD
A KÖGONDTESTEMETBEEZÜSTözi
KUTYANYÁ
fekete varjútollakból fejfátfaraG
EGYRÉSZEGESTEMETŐŐR
bánatukbanbozontosszakállatnövesztenek
arétekszürkébeszomorodnakafelhök
TEÉSZRESEMVESZED
HALÁLOMATPEDIGKASZAÉLES
sikollyalkellenevarjútollakból-ácsolt fejfám
tövébe rogynod






ÉGRE FESZÜLŐ KERESZTEK
TÁNCÁBÓL
tündök LÓ
Halottakkal virágokkal
A FÉLELEM HARAPÁ SAIVAL ARCOTOKON MEGÉRKEZTETEK
SÍRÁSRÁZZA az ajtókat
tüzes ajkú aszonyai a szerelemnek mocskos ra-hen
fontatok vonul jatokat engerhezm Erítsétek avi Zergettág yai tokból keljetek föledényeitekkel amitanoldfényéből
nehallja meg AKI a virágok szirmai tcsókol gatj a tajtékzóbánatáthullámoksuttogásátbösz Ítsétek ordítássá
büneinek KÖNYÖRGÉSÉT ! a zégre-feszülőkeresztektáncábanfényre-mutatottéjszakák

# alföld

12 forint

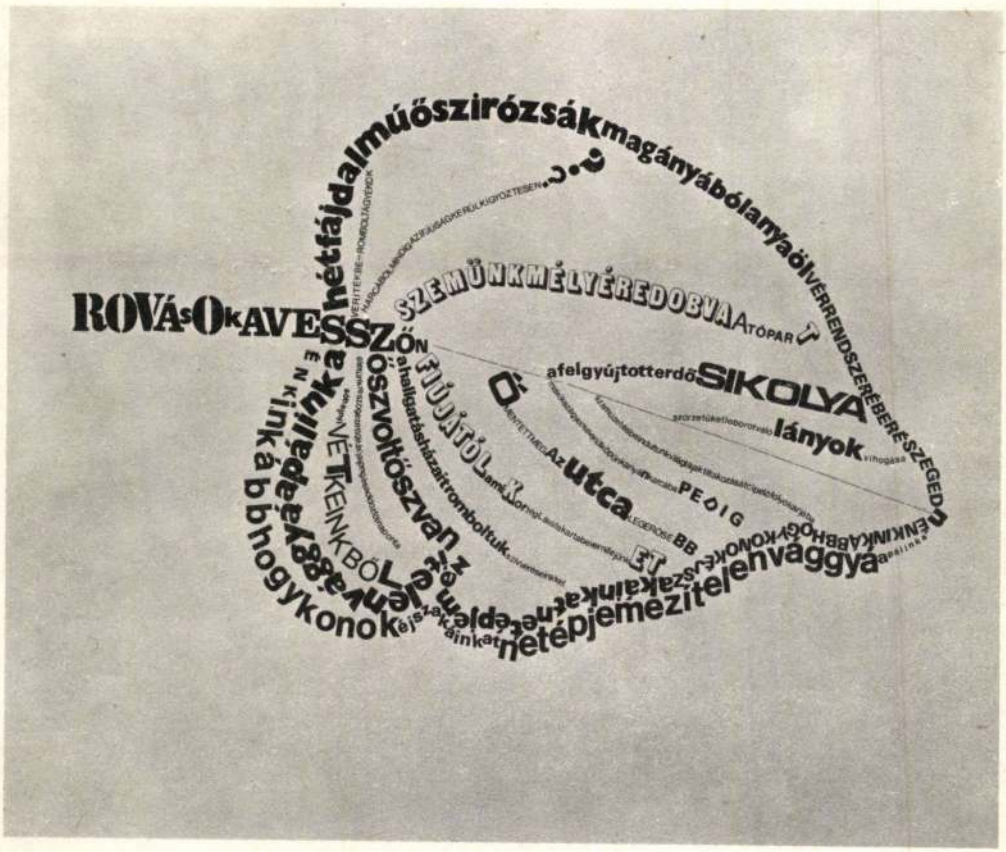

BARI KÁROLY
43 TÜKÖR 1982. XIX. évf. 30. sz.

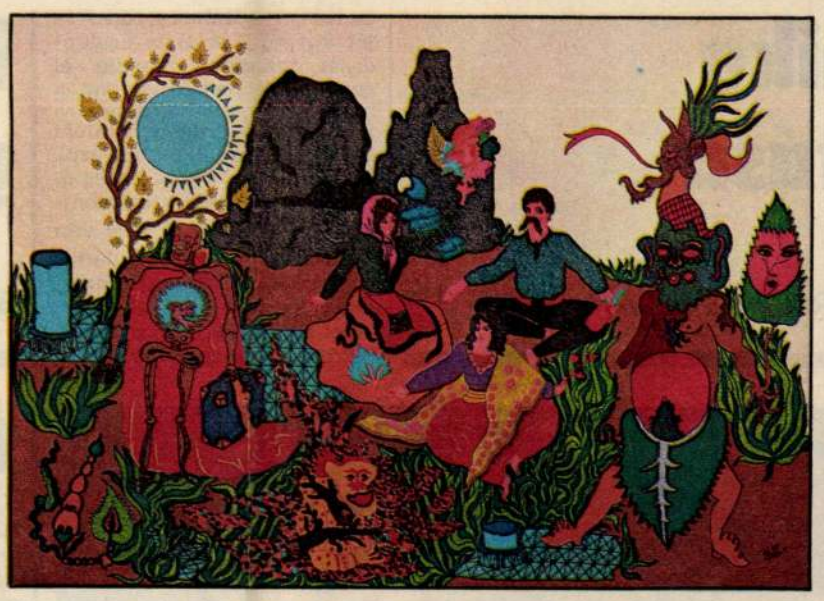

**Cigánytábor**

TÖRÖK LÁSZLÓ
REPRODUKCIÓI

**Jákob harca az angyallal**

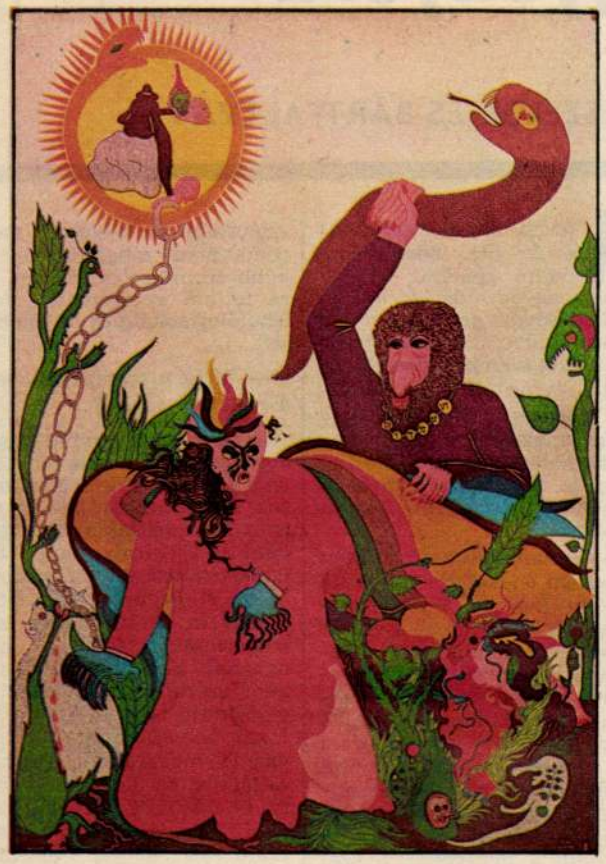

**A cigányok ellopják Krisztus tenyeréből a szöget**





**A leányrabló fa**

A metróvégállomástól induló HÉV könnyedén kiviszi a pesti lakost Gödöllőre. Ott talál egy szép kultúrházat. De ez a kultúrház nemcsak szép, hanem jó is: kiállításait lehet bírálni, de nem lehet rájuk nem odafigyelni. Itt mutatták be Bari Károly, az egykor hirtelen feltűnt, Rimbaud-életkorú cigány költő vízfestményeit. Bari költészete ma már egy egész áramlat része — több antológia is jelzi a hetvenes években kibontakozott magyar cigány líra létezését —, és festményei arra vallanak, hogy Goethéhez, Jókaihoz, Kassákhoz vagy Federico Garcia Lorcához hasonlóan a többféle módon megnyilatkozó egyéniségek közé tartozik — s akár a felsoroltaknál, művészi tevékenysége *pontosan olyan* világképű, mint irodalmi alkotásai. *Költői képek* ezek a fantasztikus és mégis természetesnek ható festmények — egy közeli és mégis alig ismert lelkivilág üzenetei.

**Sz. A.**

# Bari Károly mesél

# A krónika folytatása

## A VAK BÉLA KIRÁLY GYULÁN



Vak Béla megkoronázása.

Székely János drámái közül engem a *Caligula helytartója* nyűgözött le. A *Protestánsok* már nem annyira. Kicsit aszketikusnak, elvontnak éreztem. Mintha egy távoli csillag fényét néztem volna. Aztán a nálunk néhány éve megjelent gyűjteményes kötetében olvastam az erdélyi író olyan darabját is — *Irgalmas hazugság* —, amely mint dramaturgiai alkotás egyáltalán nem tetszett, s éppúgy előadhatatlannak tartottam, mint maga a szerző, bár az indulatot, amely létrehozta, megértettem és helyeseltem. Most itt a harmadik Székely János-premier Gyulán, a nyári Várszínházban, a költő-író legújabb színpadi műve, az ugyancsak ősbemutatóként színre vitt *Vak Béla király*. Szikrázóan izgalmas dráma ez, közel áll hozzánk, s noha tárgyát szintén a történelemből vette, gondolatai maiak, sőt fogvacogtatóan időszerűek. Az új drámát ezért inkább a kirobbanó erejű *Caligula*, mint a szerintem halványabb *Protestánsok* mellé állítanám. A harmadik bemutató ugyanis ugyanazt igazolja, amit az első: abban a dramaturgiai formában és sajátos drámatípusban, amelyet ő művel — erősen filozófikus, politizáló művekről van szó — magyar nyelven tagadhatatlanul Székely írja a legizgalmasabb, legjelentékenyebb, vagy ha tetszik, a legjobb darabokat.

A *Caligula* bemutatója után azt mondtam, Székely a legokosabb drámaírónk. A *Vak Béla király* bemutatója, a lelkes, izgatott gyulai premier közben is minduntalan ez jutott eszembe. Székely új fénybe, új megvilágításba helyez ismert vagy ismertnek vélt dolgokat; ebben van az ereje. Mi nézők, köznapi emberek, élünk a mindennapok hajszájában, nincs se időnk, se energiánk, se képességünk, hogy újragondoljuk, ellenőrizzük az egyszer — hajdan — elfogadott igazságokat. Székelynek van ideje, energiája és főképpen tehetsége erre, és színpadáról közli velünk, amire rájött. S mintha sötétben hirtelen reflektorok gyulladnának ki, olyan erőteljes és drámai a hatás. Gondoljunk például arra, hogy a hatalom és az erkölcs viszonyáról hány lapos, egymást vonzó és ismétlő színdarabot unatkozunk végig. Mintha valamennyit ugyanaz a szerző írta volna. És Székely is a hatalomról meg az elnyomásról és természetesen az erkölcsről beszél.

Vakmerőség már az is, hogy Vak Bélát választotta drámai hősnek; az írók a harciasabb királyokat szeretik. Vak Béla nevéhez nem fűződnek különleges események, véres tragédiák. Mit akar hát vele, ezzel az unalmas, érdektelen alakkal Székely? A Gyulai Várszínházban kiderült: a békét fenntartó és szelíd szigorúsággal őrző, értelmesen és eredményesen munkálkodó, I. István és Könyves Kálmán politikáját követő Vak Béla uralkodását vizsgálva mondja el gongolatait nem általában a hatalom és erkölcs, hanem a konkrétabb kérdés, a hatalom és az alattvalók viszonyáról. Minden alattvalót személyes érdek kössön a hatalomhoz — mondja Vak Béla vita közben Gellértnek. Miután a pap előzőleg kifejtette, azért szolgálja istent — aki nem lehet egyszerre jó és mindenható, mert ha az lenne, eltűnne a rossz a világból —, hogy mintegy kiigazítsa isten tetteit, helyrehozza tévedéseit.

Világos, hogy a hatalom szolgálatának kérdéseit vizsgálva Székely a *Vak Béla király*ban is a mához beszél. Azokat a törekvéseit folytatja tehát új darabjában is, amelyeket a magyarországi olvasó drámáinak kötetéből, a *Képes krónikából* ismerhetett meg. A gyulai nyári színház elvitathatatlan érdeme, hogy az országban elsőként ismerte föl, ezek a fölületes pillantásra könyvdrámának tetsző művek nagyon is színpadra valók. S most az idei nyáron Marton László rendezésében produkált az izgalmas *Vak Béla király*ról izgalmas színházi előadást. És éppen azzal, hogy a drámát állította színpadra, nem önmagát. Semmit sem tett hozzá az eredeti műhöz és semmit sem vett el belőle, nem „értelmezte át" a darabot. Az előadás azt mondja el, amit az író közölni akart. És azt mondják el a szereplők is. Elsősorban a vezető hármas, Lukács Sándor (Vak Béla), Gáti Oszkár (Gellért) és Kern András (Könyves Kálmán).

**ÖKRÖS LÁSZLÓ**

# Haydnt énekelni gyönyörű

## BESZÉLGETÉS BÁRTFAI ÉVÁVAL

A hazai hanglemezkiadás évek óta elismerésre méltó gonddal, a legjobb magyar előadók közreműködésével jelenteti meg Haydn műveit. A bécsi mester születésének kétszázötvenedik évfordulóján különleges szépségű kantátáit egy fiatal énekesnő, Bártfai Éva tolmácsolásában ismerhetjük meg. A lemez szólistájának pályája rendhagyó módon kezdődött.

— Budapesten, magánúton tanultam énekelni —, mondja Bártfai Éva. — Természetesen megpróbáltam a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára bekerülni. És a sikertelen vizsgák után sem tettem le arról, hogy énekesnő legyek, hiszen gyerekkorom óta vonzódtam a műfajhoz, csakis erre a pályára készültem. Többízben megkíséreltem előénekelni a budapesti, a pécsi, a debreceni, a szegedi operánál, vagyis mindent megtettem, hogy valamelyik magyarországi zenés színpadon dolgozhassak. Volt hely, ahol válaszra sem méltattak. Vaszy Viktor azonban a meghallgatás után közölte, hogy szüksége van rám, de helye, pénze éppen nincs a szerződtetéshez, legyek türelemmel. Közben az Országos Filharmóniánál levő adataim az Interkoncerthez kerültek, így kaptam 1973-ban meghívást próbaéneklésre a grazi operaházhoz. Nem akartam elmenni, végül mégis hallgattam azokra, akik biztattak. Szeptemberben a grazi társulat énekkarában kezdtem munkához. Decemberben egy beugrás adott lehetőséget az Éj királynője szólamát elénekelnem. Néhány hét múlva aláírhattam a következő szerződésemet, mint szólista. Azóta ennek az együttesnek a tagja vagyok.

*— 1977-ben megnyert egy nemzetközi énekversenyt Pulában. Nemcsak Grazban, hanem Salzburgban és más osztrák, illetve német operaházakban is föllép. Mit kell tudni egy pályája kezdetén járó művésznek?*

— Énekelni, semmi mást. Nem kérnek papírokat, igazolványt. Ma már persze elemi dolog, hogy ügyelni kell a színpadi megjelenésre. Én most is azokat a kosztümöket viselem, amelyeket először varrtak nekem. Számomra a szigorúan szabályozott napirend nem megerőltető, inkább természetes, hiszen arra tettem az életemet, hogy lehetőleg sokáig és jól énekeljek.

*— Milyen szerepek vannak a repertoárjában?*

— A hangfajommal összeegyeztethető szólamok. Bár itt nincsenek túl merev határok, általában tudják, ki mit győz maradéktalanul. Én például az Éj királynőjét, a *Pillangókisasszony* címszerepét és az *Anyegin* Tatjánáját is énekelem. A túl nehéz és a megerőltető feladat nem ugyanaz. Nem túl gyakran és nem szériában, de velem is előfordult, hogy a nekem valónál két számmal nagyobb, vagyis megerőltető szerepre vállalkoztam. Egy adott hangfajon belül is lehetségesek viszont igen nehéz drámai erejű és súlyú szólamok, azokat nem szabad elénekelni.

*— Budapesten összesen egy alkalommal, 1978-ban hallhatta a közönség, a* Traviatában *debütált.*

— Nagyon szeretnék legalább minden szezonban egyszer-egyszer vendégszerepelni. Nem áhítom más kollégák szerepeit, de tudom, vannak olyan művek a műsoron, amelyekben lehetőséget kaphatnék. Először a kitűnő szombathelyi zenekarral mutatkoztam be Magyarországon, majd a szegedi társulattal léptem kapcsolatba. Tavaly a *Lammermoori Luciát* énekeltem náluk, a következő szezonban egy gyönyörű opera nehéz drámai koloratúr-szoprán szólama vár, Bellini *A puritánok* című operáját októberben mutatjuk be. Grazban is egy operaritkaságra készülök, Wagner *Szerelmi tilalom* című fiatalkori — első — alkotását fogjuk előadni és tanulom a *Rózsalovag* Tábornagynéját. A Hanglemezgyártó Vállalat képviselői megtiszteltek azzal, hogy kíváncsiak voltak rám. Eljöttek, meghallgattak, és fölkértek a Haydn-lemez szólistájának. Haydnt énekelni gyönyörű és tanulságos feladat, mert az ember stílusérzékét erősen megpróbálja. Még egy lemezt elkészítettem Budapesten. Azt hallom, hogy hiányt pótol majd Mozart *Szöktetés*ének keresztmetszete. Constanzát úgy formáltam, hogy ne a hagyományosabb elképzeléseknek megfelelően vértelen, sápadt lány, hanem az élettel és szerelemmel teli nő szólaljon meg.

**ALBERT MÁRIA**

Bari Károly

SAJTÓFIGYELŐ
HAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1982 1 0

ALFÖLD

*sok pénzt az ügyvédnek!* *– azzal megszédítem!*

1021

BARI KÁROLY fo



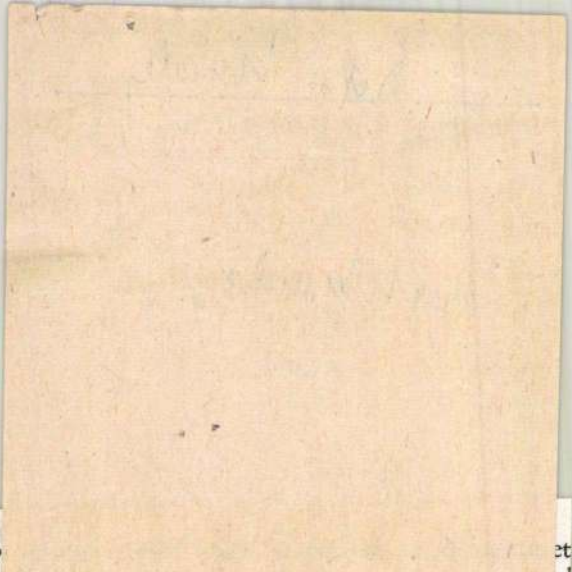

*Iskola a határo*
egközvetlenebbül.
időmegjelölések
an történtekkel v
lyre vált át: 1944
3. a kiindulópon
al: előbb 1923
olytatja, ezen be
án pedig visszat
fejezetben ismét szerephez jut – Both Benedek Halász Petárral
a gondol vissza –, majd egyre szövevényesebbé válik az időrend
pl. Medve Gábor olyan pillanatot emel ki a múltjából, amikor m
ényre gondolt, vagyis öt idősík rakódik egymásra: a gimnazista
eg, ágyában fekve két évvel korábbi balatoni nyaralásának képeit
, e kettős emléke 1923 őszén újra eszébe jut, „harminc-egynéhán
egyzi, Bébé pedig utólag – talán 1957-ben – mindehhez magyará
asonlóan szerteágazó fölépítéssel találjuk szemben magunkat, h
zt választunk ki találomra. A III. rész 5. fejezete pl. 1923 decemb
első bekezdés a Pestig tartó, néhány órás utazást, a második a f
kéthetes szabadságot, a harmadik „hetek, hónapok, évek" kősze
beszéli el, a negyedik egy húsvéti szabadság közelebbről megha
kezdődik, majd többszöri eseményről ad számot. Hamarosan 192
járunk, a tízéves Czakót látjuk magunk előtt, s ezután ismét „ko
ik szó. Csakis a 6. fejezet elejéből lehet visszakövetkeztetni arra
1924-re vonatkoztak. Egyszerre változik az időrend, az elbeszé
nés folytonossága, illetve szakadozottsága, s hol egyszer, hol töb
dolgokról értesülünk.

tanulmánnyal köszöntjük a hetvenéves Ottlik Gézát.

TÁMOGATÓK:

**Nemzeti Kulturális Alap**
**Soros Alapítvány**

Címoldal: Bari Károly: Változatok egy peyotl képversformára III., 1994; színes tus, lettraset; 42x36 cm

---

Gödöllői Galéria
Petőfi Sándor Művelődési Központ
Gödöllő, Szabadság út 6.

---

Megtekinthető:
1995. június 16-tól július 16-ig,
hétfő kivételével hétköznap 15–19 óráig,
szombat és vasárnap 10–18 óráig



# feketetermek benfüvek írása

## BARI KÁROLY

RAJZOK, KÉPVERSEK

GÖDÖLLŐI GALÉRIA, 1995

BARI Károly

A GÖDÖLLŐI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
tisztelettel meghívja
1995. június 16-án 17 órára
a Gödöllői Galériába

# BARI KÁROLY

RAJZAINAK ÉS KÉPVERSEINEK
KIÁLLÍTÁSÁRA

*Megnyitja:*

**KECSKÉS JÓZSEF**
a gödöllői művelődési központ
igazgatója

*Közreműködik:*

ITTZÉS GERGELY fuvolaművész
ŐZE ÁRON színművész

BARI KÁROLY

Élet és Irodalom XXXIV.évf. 21.sz.1990. 12.p.




Bari Károly : Maszk (Médium-art)

# k megszelídíthetetlensége

ció alkotóelemei, amelyben az abszolút főalak egyszerre mutatkozhat megfigyeltnek és megfigyelőnek.

De az a módszer sem mentes az iróniától, amelynek jóvoltából fokozatosan feltárul Tamás családjának és életének története. Ez ugyanis a regény négy részén keresztül megy végbe, mégpedig oly módon, hogy ez az óriási múltbéli élményanyag sorra-rendre beékelődik a cselekmény jelenébe. Ez a technika önmagában még nem lenne szokatlan, az az *arány* azonban már igen, amely a múltbéli és jelenbéli történések között kimutatható. A jelen, az 1969-es esztendő vége — amely időszakban Tamás Eszter iránti rajongását tapasztalhatjuk — pusztán felvillan néha, s mindig csak pillanatnyi ideig játszik szerepet. Ezenkívül a jelen eseményei, az utcai lófrálások és a kávéházi üldögélések teljességgel jelentéktelennek tűnnek — ezért viszont meglehetősen ironikus az a formálóelv, amely egy nem különösebben sorsdöntő jelenidő apró-cseprő ügyeinek rendeli alá a múlt meghatározó fontosságú élményeit, s épp így rendezi el a regényben feldolgozott hatalmas valóságanyagot.

Ez az ironikus forma mindazonáltal képes magába fogadni a magyar történelem megrázó és döbbenetes jeleneteit, de a közelmúlt elnyomó gépezeteinek kevésbé durva, viszont sokkal kifinomultabb működésének ábrázolásait is. Mindez egyfelől a Boroczkó-család tagjainak hányattatásain keresztül tárul elénk, másfelől Boroczkó Tamás életpályája nyomán, akinek gyermekkori és egyetemi, tanári és újságírói emlékeivel részletenként vonulás, amit ha érdemes lenne, tán feladna. Hitetlen — de keserűsége nem vele született tulajdonsága, hanem a kilátástalan jövő „eredménye". Kerüli az összetűzéseket — de csak azért, mert úgy érzi, hogy semmi sem méltó arra, hogy küzdjön érte.

Mindezek alapján nem túlzás azt állítani, hogy Berkovits György e regényében a hatvanas évek élményvilágát felidézve valójában már a megírás idejének, a nyolcvanas éveknek a közérzetét érzékelteti. Az értelmiség megszelídíthetetlenségének, tiltakozó magatartásának kialakulását. S egy társadalmi típusnak a megszületését, amelynek a Tamás egyik „önarcképén" szereplő menyétszerű állat, a *rozsomák* lehet a jelképe: „mert a rozsomák furcsa állat, nem volt még példa arra, hogy engedte volna magát megszelídíteni. Az a gyanúm, azért zárkózik el a megszelídítéstől, mert mint vadállat rendkívül jól érzi magát a bőrében... Azért jó neki, mert a legkietlenebb vadonban érzi magát otthon... Jó neki, mert kis testéhez képest aránytalanul erős, vad és szívós... Jó neki, mert az emberrel csak akkor veszi fel a harcot, ha nem tudja elkerülni".

S a rozsomákok természetét már csak azért sem árthat megismerni, mert a most következő korszak sikere többek között az ő megszelídülésük sikerén is múlik.

**Bölöni-**

BARI KÁROLY

Uj Forrás, XXII.évf.2.sz.1990




**Bari Károly: Egy kerub önéletrajza**

Ára: 18 Ft

**Az Írók Szakszervezete Széphalom Könyvműhely kiadásában megjelenik a**

# REGIO

című kisebbségtudományi szemle.

A 2. szám tartalmából:

*Tóth Károly:* Nemzet vagy nemzeti kisebbség

*Pomogáts Béla:* Irodalmunk egysége (És ami ebből következik...)

*Seewann, Gerhard:* A nyelv és a hagyomány megőrzésének lehetőségei

*Kontra Miklós — John Baugh:* Önként s dalolva adja fel nyelvét s kultúráját?

*Duray Miklós:* Önigazgató kisebbségek

*Popély Gyula:* A felvidéki sorsforduló

*Molnár Imre:* Esterházy János életútja

*Varga Sándor:* Csehszlovákiai magyar ifjúsági klubmozgalom az 1960-as években

*Niederhauser Emil:* A szlovák történetírás a két világháború közt

**Megjelenik**

januárban, áprilisban, júliusban, októberben

Ára: 130 Ft, egy évre: 520 Ft

Megrendelhető:

**REGIO — 1068 Budapest, Gorkij fasor 38. I. 34.**

vagy előfizethető rózsaszín postautalványon a következő folyószámla-számon:

**PÁRBESZÉD ALAPÍTVÁNY**
**222—11882**

BARI KÁROLY

ÉS 1992.juli.3.

**Tusfestmények, képversek...**

Bari Károly költő színes tusfestményeiből és képverseiből nyílik kiállítás 1992. július 7-én Szegeden, a Fekete Házban. A három hónapig nyitva tartó tárlaton kapható lesz verseiből egy válogatás, melyet a Belvárosi Könyvkiadó jelentet meg ebből az alkalomból. A Hungaroton hanglemezen adja ki Bari Károly verseit, a költő előadásában.

Computer and Automation Institute
Hungarian Academy of Sciences

**Research Division**

H–1518 Budapest, P.O.Box 63

# 1789–1989

## A MÓDSZEREK

Legalább annyira, mint a kétféle történelmi szituáció, a francia és szovjet típusú perek módszertana is meghatározóan különbözött egymástól. Mindkét fajta megtorlásnak az ellenség, olykor csak ellenfél megsemmisítése volt a célja, s ilyen viszályokban az emberiességnek, a tárgyilagosságnak nincs sok esélye a politikai érdekkel, a gyűlölködő indulattal szemben. De azért nem mindegy, hogy a bosszú mechanizmusa milyen fokozatokban működik.

A sztálini (rákosista stb.) típusú perekben a mechanizmus egyik jellemző vonása a kiszemelt, s lehetőleg éjszaka lecsukott áldozat teljes elszigetelése a külvilágtól. Gyakran kommüniké sem jelenti be a letartóztatást, csak a kivégzést, igen sokszor azt sem — emberek „eltűnnek", múltjuk megszűnik vagy rágalmak halmazává silányul, bármily érdemük volt is korábban. A hozzátartozók nem érintkezhetnek a fogollyal, a foglyok sem egymással, a vallatási periódusban kapott zárkatárs igen nagy valószínűséggel — „tégla", aki a másik besúgásával igyekszik megmenteni a saját életét, s ha parancsolják, bármily ocsmány kitalációra serény tanú. Védő persze nincs, hisz természetesen egyetlen tisztességes ember sem minősítheti védőügyvédnek azokat a cinkosokat, akiknek védelem címén az ügyésznek és főleg a per tervkovácsainak kiszolgálása volt a feladatuk.

Az ügyészek egyébként e perekben teljesen úgy gondolkodtak és viselkedtek, mint Martinovicsék idején Németh János „jogügyi igazgató", aki az egyik buzgó advocatust ekképpen instruálta: „A fejével játszik az úr, ha így véd". Ráadásul a sztálini (rákosista stb.) perekben ilyen figyelmeztetésre aligha lehetett szükség, a védők kiválasztása eleve biztosítékot nyújtott a hivatástudat mindenfajta túltengésével szemben... Az ügyvédek egyébként is — megint éppúgy, mint Martinovicsék perében — az iratokat csak az ügyész jelenlétében olvashatták, jegyzeteket nem készíthettek. Vagy ha már gyárthattak feljegyzéseket az aktákról, az épület elhagyása előtt papírjaikat le kellett adniuk — a rendőrségi vizsgálóknak. Így a kör ismét csak bezárult.

A francia forradalomban, a „nagy terror" csúcsán, törvényileg törölték a védelmet, de ezt a jogtiprást legalább *nyíltan* vállalták, s a vádlott még védhette s erejétől telhetően védte is magát — *nyilvános* tárgyaláson. Mint legnevezetesebben Danton tette ezt, mennydörgő hangon ő, a vádlott, vádolva vádlóit, azt sem ismerve el, ami többé-kevésbé igaz volt a vádiratban.

Általában nem különítették el a foglyokat: mind a tárgyalásra várakozó előzetesek, mind az elítéltek közösségekben éltek — míg éltek —, beszélgethettek, férfiak-nők közösen sétálhattak az udvaron stb. Néhányan írtak is. A forradalom nem adott politikai jogot a nőknek, egyenlőséget csak a nyaktilóra való jogosultságban biztosított a gyengébb nemnek, s Robespierre-ék még Madame Roland-t sem átallották kivégeztetni, de a girondiak széplelkű Nagyasszonyának börtönben írt művei fennmaradhattak az utókornak. Miként Chénier versei, Lavoisier börtönlevelei, vagy Jacques Roux utolsó cikke, melyet a börtönben írt, s onnan ki is küldött. (Képzeljük el az elképzelhetetlent: Buharin vagy Kun Béla önvédelmi cikket küld ki a börtönből...) Csak a nagy terrort megbuktató thermidoriánus terror züllött odáig, hogy győzelme pillanatában áldozatainak a nyilvános védekezést, sőt egyáltalán a bírósági tárgyalás lehetőségét sem biztosította.

Amíg a szocializmus e szempontból elfajult időszakában a vádlottakat titokban végezték ki, legfeljebb filmfelvételeket csinálva az aktusról, hogy a színjáték rendezői meghitt elvbaráti összejöveteleken gyönyörködhessenek az utolsó felvonásban, a francia forradalomnak nemcsak a perei zajlottak nyilvánosság előtt, a kivégzésekre is tömegek jelenlétében került sor. A jakobinusok nyilván a tömegek *okítására-nevelésére* (=megfélemlítésére) gondoltak, amikor így szervezték a leszámolást, de szándékaiktól függetlenül a vádlottaknak is adtak lehetőséget arra, hogy utoljára, még egyszer *felemelt* fejüket gyömöszöltessék a nyaktiló bárdja alá.

Tudom persze, hogy a meggyilkoltatás tényén semmit sem változtat az, hogy „a forradalom terén" nyilvánosság előtt, vagy titokban, börtönudvarok mélyének hajnali csendjében hangzik el, ha egyáltalán elhangozhat, az utolsó kiáltás. A kettő közti különbséget mégis elvinek s ezért érdeminek ítélem. A koholt sztálini (rákosista stb.) perek áldozatai, ha előzőleg nem kábították el őket annyira, hogy egy utolsót sem kiálthattak, csak *gyilkosaik* kirendelt kis raja előtt próbálhatták igazolni magukat, de a halálba vivő kordékon „a nép" közt végighordozott francia ellenforradalmárok és forradalmárok önmagukhoz méltón fogadhatták a halált.

Hatalmas művében, a *XIV. Lajos századá*ban Voltaire leírja a Napkirály méltóságteli halálát, de azért kitör belőle iróniája, s magyarázatul hozzáteszi: „Sok tanú szeme láttára bárki mindig bátran hal meg." „Quiconque... meurt toujours avec courage." Ha a *bárki* és a *mindig* túlzás is, a francia forradalmárok halálát emberibbé tehette a lehetőség, hogy *sok tanú* szeme láttára és füle hallatára mondhatták el utolsó üzenetüket. Madame Roland így: „Óh, szabadság... mennyi vétket követnek el a nevedben!" A királyi hercegből jakobinussá lett Égalité Fülöp kioktathatta bíráit: „Ha már mindenáron el akartatok ítélni, kereshettetek volna jobb indokokat is..." Még a jámbor, s uralkodásra alkalmatlan, csakugyan a külfölddel összeesküdött király is több férfiasságot mutathatott a vérpadon, mint egész uralkodása alatt, utolsó erejével így kiáltva: „Nép... én ártatlanul halok meg." Ami nem volt igaz, de legalább elmondhatta. Danton pedig történelmi jelentőségének tudatában büszkén szólt a hóhérhoz: „Mutasd meg fejem a népnek... Megérdemli." E jelenet a forradalomra mégiscsak kevésbé kedvezőtlen fényt vet, mintha Dantonnak azt *kellett* volna kiáltania, hogy „Éljen Robespierre!"

Ha Sztálin némely áldozatai Sztálin bírái-hóhérai előtt Sztálint éltették, ez az elembertelenedés immár abszurd fokozatát jelzi, a személyiség megőrzésének lehetősége a francia forradalmi perekben viszont arra utal, hogy az esztelenségig túlhajtott terror itt még sem az áldozatot, sem a feláldoztatót nem fosztotta meg teljesen emberi vonásaitól.

Joggal feltehető, hogy aki mondjuk a forradalmi haza megmentését irányító Comité de Salut Public ellen fordul, valahol, valamiféleképpen mégiscsak a forradalom gyűlölőinek, a belső ellenforradalmároknak, a külső intervenciósoknak a porosz, osztrák feudálisoknak, s a velük szövetkező angoloknak is örömöt szerzett, s potenciális szövetségesükké is válhatott. Így tehát „objektíve" lehetősége és hihetősége támadt annak, hogy Robespierre és Saint-Just „Pitt ügynökeinek" minősíthesse ellenfeleit. (Ezt a díszítő jelzőt egyébként az hébertisták is használták az engedékenyek, és ez utóbbiak az hébertisták és veszettek ellen.)



**Dantonnak nem kellett azt kiáltania a vérpadon, hogy „Éljen Robespierre!" (A rajz kivégzése napján, 1794. április 5-én készült)**

Ugyanígy elmondható, hogy aki a harmincas években Sztálin hatalma vagy csak egyik-másik politikai elképzelése ellen fellépett, örömöt szerzett az egyre inkább diktátori módon kormányzó pártvezető bírálóinak, sőt belső és külső ellenforradalmár, fasiszta ellenségeinek is. Sztálin tehát eljuthatott a gondolatig, hogy ellenfelei a fasizmust segítik, vagyis „objektíve" Gestapo-ügynökök, akik előbb-utóbb kémekké, diverzánsokká fajulnak stb.

*Itt* Gestapo-ügynöknek gyalázott ellenfelek, *ott* Pitt ügynökeivé degradált vetélytársak — eddig a képlet hasonló. A döntő különbség ott van, hogy Sztálin nem is nyugodott addig, míg az ellenzéki párttag Gestapo-ügynökké züllésének — a legtöbb esetben teljesen valószínűtlen — lehetőségét be nem „bizonyíttatta" vallatóival, bíráival, s az áldozatot emberségében, személyiségében össze nem zúzta, meg nem alázta, Robespierre viszont megelégedett azzal, hogy fizikai létükben igyekezett megsemmisíteni ellenfeleit, s nem kívánta tőlük, hogy *be is valljják* — ők Pitt és Koburg ügynökei, kémei.

**FEKETE SÁNDOR**

*(Befejezés következő számunkban)*

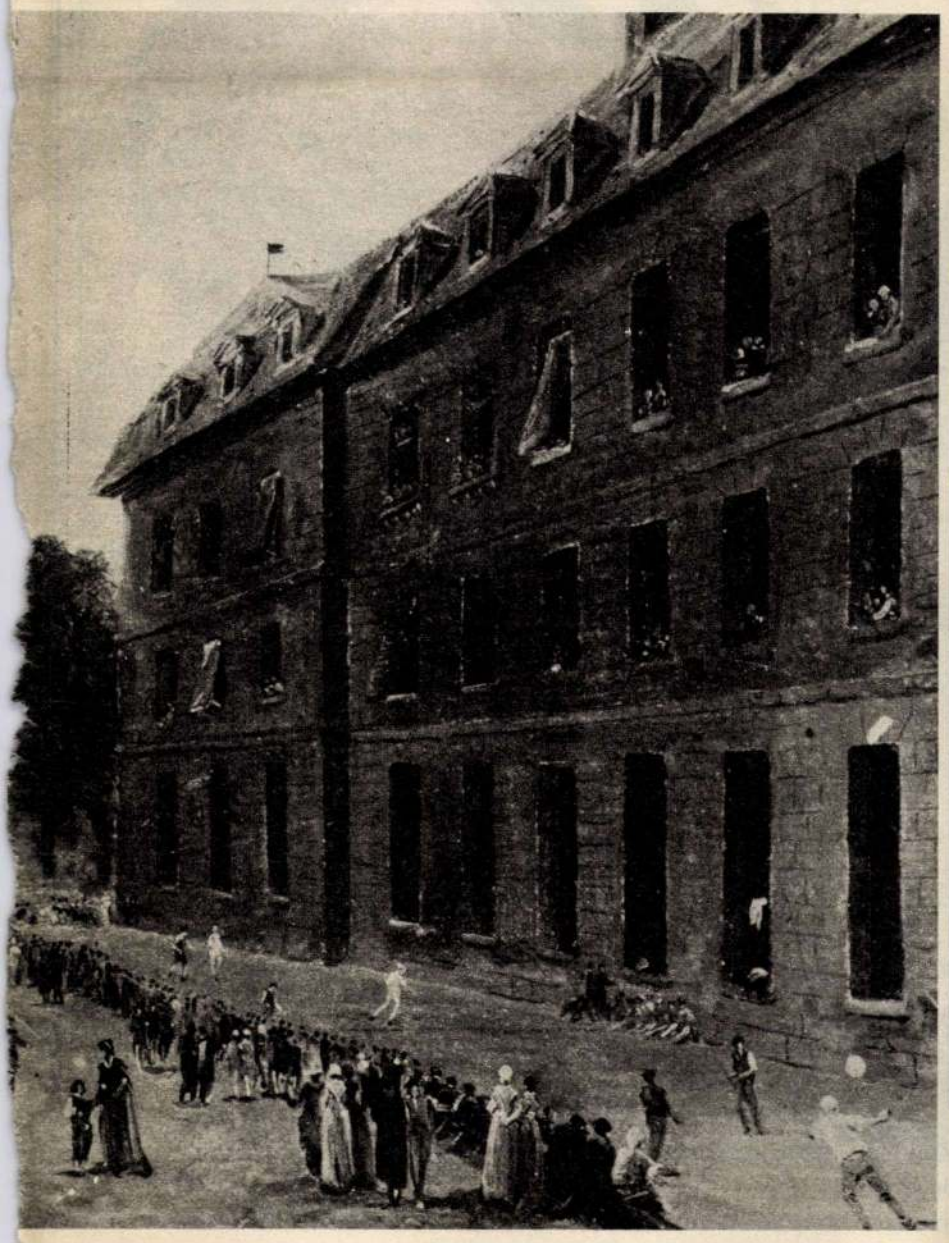

**Labdázó, sétálgató foglyok a Saint-Lazare börtön udvarán, 1794-ben**

# EGY KÖLTŐ KÉPEI



**Tengeri boszorkány**



**A vízőrző sárkány**



**Az égitestszabadító**

Nem ritkaság — ha nem is gyakori —, hogy költők jól rajzolnak. A reneszánsz idején ennek a fordítottjára is találunk jeles példákat: gondoljunk csak Michelangelo szonettjeire. *Ingres hegedűje* címmel egész antológiát állított össze Gábor György jelentős művészek más műfajban alkotott, többé-kevésbé műkedvelői szintű megnyilvánulásaiból. Ám nem tartozik e jelenség körébe William Blake grafikusi vagy Kondor Béla költői tevékenysége.

Bari Károly költőként kezdte és költőként folytatja pályáját, jó ideje azonban rajzol is. Saját grafikái illusztrálják a *Tűzpiros kígyócska* című cigány népköltészeti antológiáját és legújabb verseskötetét. Képei több hazai és külföldi kiállításon szerepeltek, most Strasbourgban volt önálló kiállítása, amelyet Bernard Vargaftig francia költő, Bari Károly és több magyar lírikus fordítója nyitott meg.

Még egy olyan versolvasó országban is, amilyen a mienk volt, példátlan sikert aratott Bari Károly első, 17 éves korában publikált verseskötete: a 11 ezer példányban megjelent első kiadást egy éven belül követte a második, 20 300 példányban. Az olvasók és a kritikusok érdeklődését ugyanaz táplálta: a világ, amelyről a költő hírt hozott, a magyarországi cigányság világa, és pontos képekben gazdag nyelve.



**Szürke virágok kardja**

Ezek az erényei Bari Károly különös képeinek is. A perzsa miniatúrák aprólékosságával megrajzolt, mégis levegős, sugárzó színekkel ékes képek egy költő látomásait teszik mindannyiunk számára láthatóvá. Apokrif evangéliumok és középkori legendák, cigány eredetmondák és babonás hiedelmek a képek ihletői, de nem szükséges ismernünk a történetet, még a címet sem, anélkül is magával ragad bennünket ez a sejtelmes és dekoratív művészet.

Bari Károly nem cigány festő és nem cigány költő. Költő és képzőművész, aki cigánynak született. Nem mintha megtagadná eredetét: hosszú évek óta gyűjti a magyarországi és erdélyi cigányfolklórt, már készül a *Tűzpiros kígyócska* folytatása. A cigányság, akárcsak József Attila számára a proletárság, elsősorban forma és élmény, amelylyel saját világát fogalmazza meg.

**TÓTH ÉVA**

KRESZ ALBERT FELVÉTELEI

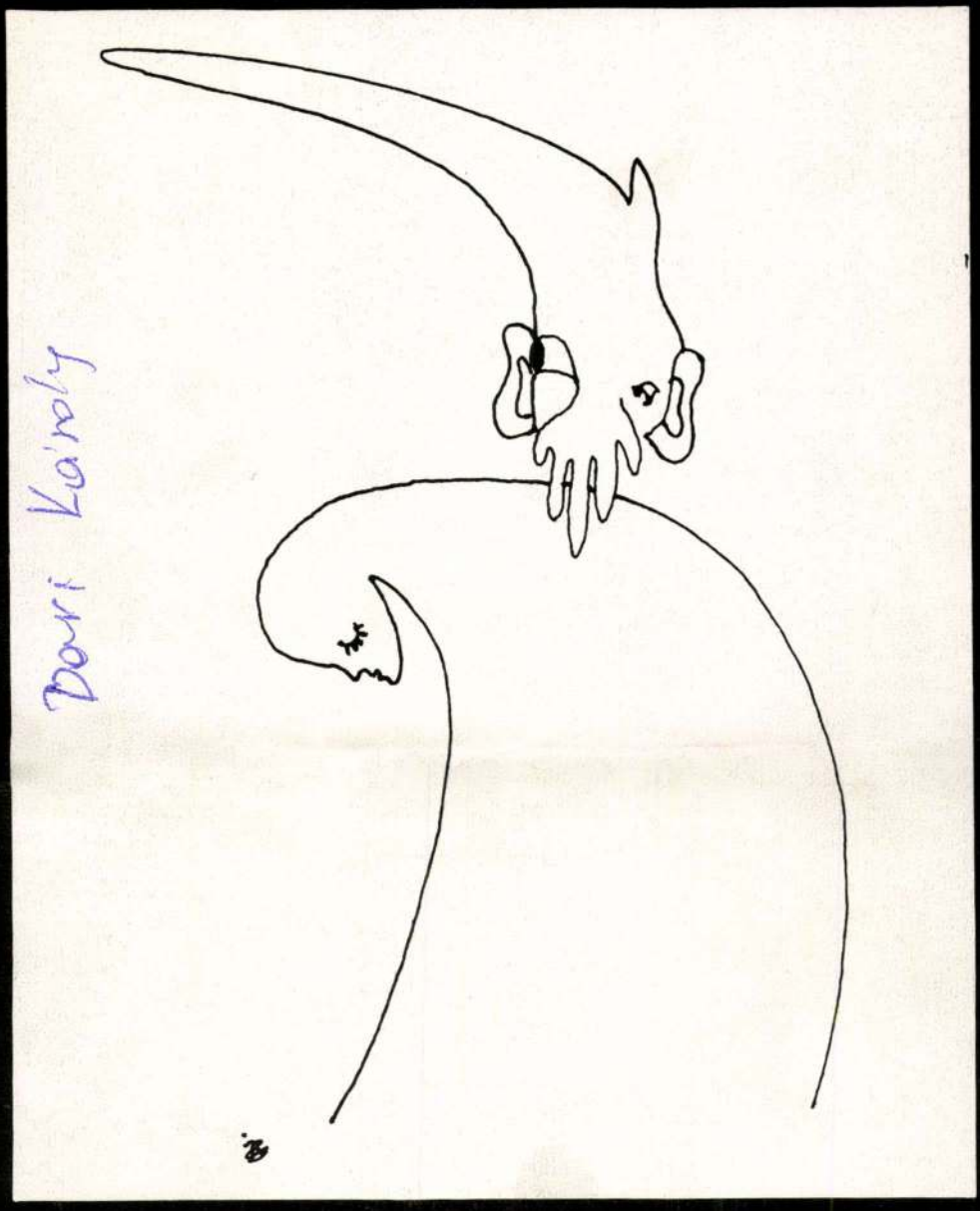


# BARI KÁROLY

gg

GÖDÖLLŐI GALÉRIA

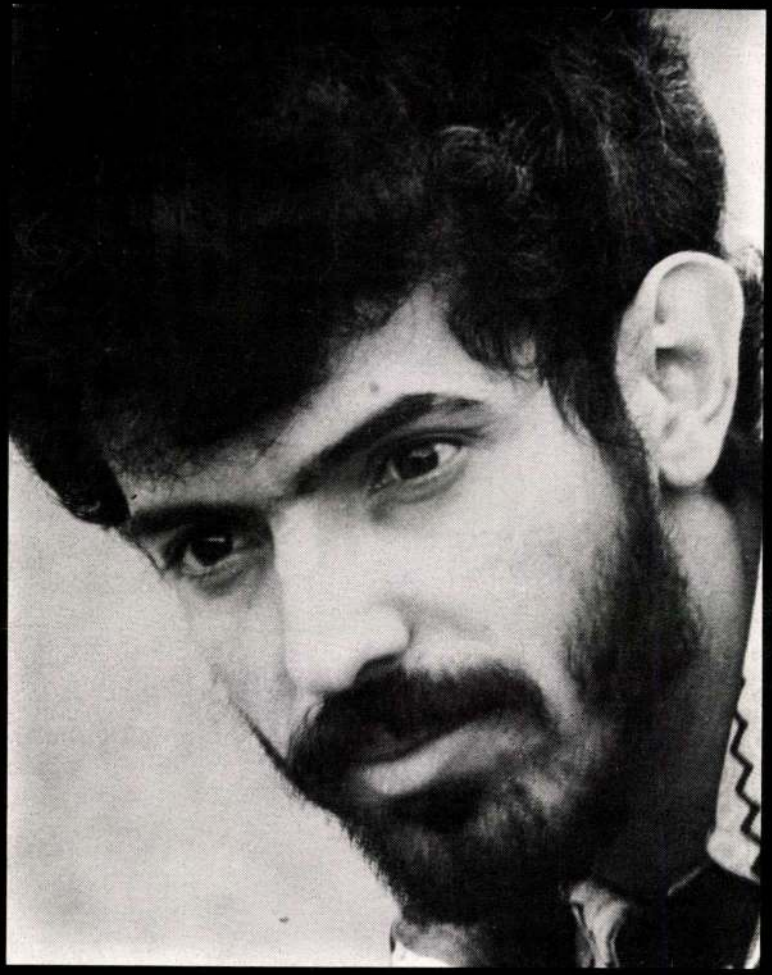

BARI KÁROLY KIÁLLÍTÁSA

1981. december 16–1982. január 17.

GÖDÖLLŐI GALÉRIA
2100 Gödöllő, Szabadság út 6.
Városi-járási Művelődési Központ

A borítón: ALÁZAT (HUMILITY), rajz, 14,5 X 21 cm

Bari Károly 1952-ben született Bükkaranyoson, cigánycsaládban.

Verseit a 60-as évek végén szinte hisztérikus rohammal emelte magasba – de skatulyázta is be – az irodalmi köztudat: egy mélyben élő, huszadik századi gondolkodással nehezen megközelíthető népnek vált képviselőjévé.

Költészete azonban hamarosan áttörte az inkább csak reáolvasott kereteket, a „csudafiúszarvas"-ból Költő lett. Verseinek politikuma, gondolkodásának és tetteinek következetes, kíméletlen etikussága miatt a 70-es évek közepén a társadalom perifériájára szorult, és a megaláztatások, megpróbáltatások örökkön vérző sebeket ejtettek rajta.

Ha végigkövetjük művészetének változásait, jellemezni próbáljuk az abban megfogalmazott valóság minőségét, egy különös, korunkban misztikummá alacsonyított út megjárása rajzolódik elénk: a táltosfiú lehetőségállapotától a sámánná váláson keresztül Bari Károly eljut a valóság minden szintjét átlátó – jobb kifejezés híján – istenállapotig. Művészetének ez a három csomópontja egyúttal a pillanatnyi testiségétől függetlenedő gondolat három lépcsője is, melynek felső fokán szükségszerűen jelenik meg a halál mély átélése, mint a teljes valóságot átlátás képessége. *„Ismerek minden titkot, amit kutyaképű csönd őriz, Hóesések selyemszálaiból font ostorával a mi országunkba: halál hímporával meggyalázott virágok közé terelte a rejtelmek pillangó-csordáit a lét, s múlhatatlan némasággal körülállt sorsukról csak mi hozhatunk hírt."* – írja „A páva története"-ben a virágról, aki elmúlásának pillanatában kapja meg a mindent-látás képességét.

Bari Károly utóbbi években készült filcrajzai, képversei tartalmukban elválaszthatatlanok korábbi költeményeitől. Vadonként burjánzó színvilágukban, vibráló formáikban ugyanazok az ellentétek jelennek meg, egyszerre egymást feltételező és kizáró tulajdonsággal. Nem mások, mint erőmezők, az örökkön mozgó valóság, és az azt átlátó gondolat azonosulásai, hiszen nem más az ember sem, mint részben az egész, mint pillanatban az örökkévalóság.

P. Varga Kálmán

Károly Bari was born in 1952 at Bükkaranyos, in a gipsy family.

At the end of the sixties the literary public welcomed his poems with an almost hysterical outburst – but also pigeonholed them: he became representative of a people living deeply beyond that which could be comprehended by twentieth century thinking.

However his poetry soon broke the limits, which were rather enforced upon him; the *"miracle-deer's son"* has become a Poet. During the 1970's politics of his verse and the consequent, merciless morality of his thinking and action he was forced to the periphery of society; humiliation and trial has inflicted ever-bleeding wounds on him.

If we follow the changes of his art and try to characterize the quality of reality conceptualized in it, a peculiar traverse, nowadays looked down upon as mystic, takes shape in front of us: from the state of potentially being a shaman, and through actually becoming a shaman Károly Bari reaches – without a more suitable expression – a god-state, comprehending all levels of reality. At the same time these three focal points of his art represent the three stages of the Idea's emancipation from its momentary materiality, at whose last stage a profound experience of death appears, as the ability to grasp complete reality. "I know all the secrets, warded by dog-faced silence. With its whip, wound from the silk-thread of snow-falls, into our country: existence drove the butterfly-herds of mysteries into flower-forests, disgraced by death's anther-dust, and it s only us that can bring news of their fate, hemmed in by imperishable dumbness:" – he says in "The Story of the Peacock" about the flower that receives the ability of percieving everything at the moment of passing away.

Károly Bari's felt-pen drawings and calligrams, made in the last few years, cannot be separated, in content from his earlier poems. In their world of wildly flushing colours and in their vibrating forms the same juxtapositions appear with characteristics concurrently postulating and precluding each other. They are none other than fields of power, the reality of unceasing movement, and the identifications of the idea percieving it, since man is no other than whole in the part, eternity in the instance.

Kálmán P. Varga

## CIGÁNYSOR

Vályogcsomók közt rejtező
tűztől visszaretten a nyugalom:
világgá ment a rózsafából faragott
hegedű, halálfekete hajú asszonyok
hasították meg érte arcukat,
hűtlen éjszakáikért levágott
mellükkel csillagot égettek
az ég homlokára, éjfélórában
sárkányok toporzékoltak
az énektől piros vidéken,
szél fodrozta a fellegek
patyolat-ingeit, zúgtak
villámló szárnyakkal a varjak,
elbitangolt lovak hátán kesergett a hold,
rózsafából faragott hegedű, elmúlással
hátbaszúrt énekeiddel hová mentél,
putrik ablakaiban visszatérésed virrasztják
a gyertyák, nyurga szelek korbácsolják
emlékre a fákat; nem lehet elfelejteni,
ki dalba fullasztotta szívét!

## GIPSY STREET

From fires smouldering in adobe huts
tranquility leapt back.
The tulip wood violin fled into the world.
And so the black-haired women
slit their cheeks.
For an unfaithful night
their breasts were sliced.
They burned stars on the night's brow.
At midnight, dragons pranced
the land red with song.
Winds frilled the cambric shirts of clouds.
Rooks zoomed on lightening wings. The moon
grieved on the backs of wild wandering horses.
Where did you go, tulip wood violin,
when your songs were knifed by time,
stabbed in the back by life?
In the hovel's windows, candles
sit up all night for your return.
Tall, lean winds lash the trees to remember,
the unforgettable one
who drowned his heart in song.

*Translated by Benedek Dezső and John Balaban*

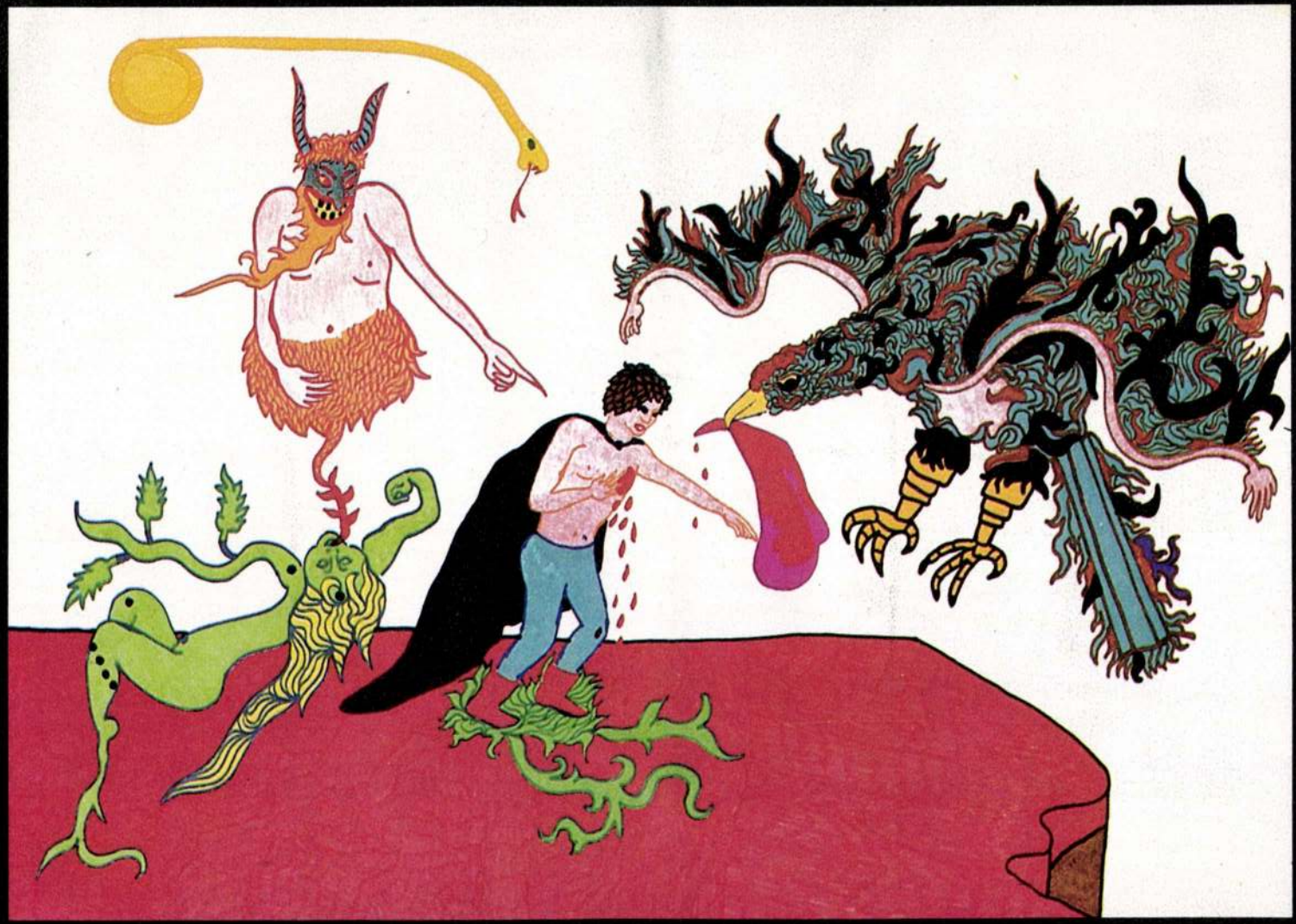

A szerencse városa

**The City of Fortune**

## VERS

Kiszolgáltatva hitemnek
haláltalan szavakkal szólok,
ande muro jilo káli jag phabol,
kimondom nektek az éjszakát.

## POEM

At the mercy of my faith
I speak immortal words
ande muro jilo káli jag phabol
I pronounce this night for you.

Translated by Benedek Dezső and John Balaban

A cigány nyelvű sor fordítása:
„szívemben fekete tűz ég"

The Translation of the linein gipsy language:
"black fire is burning in my heart"



Jákob harca az angyallal

**Jacob wrestling with the Angel**

## TRÓNBESZÉD

Magasodnak a hűtlenségek, mint a jegenyék,
évszakok napsugár-rostjain áttörnek elvetemülten:
madár-árnyékkal fölnégyelt arcomig ágaskodnak,
– bámulnak sértően kaméleon-libériások, összesusognak selyemsenkik.

Miért álltok körül? Mit akartok tőlem?
Hogy tenyereitek izzadtságszagú edényeibe
kiosszam véremet, ahogyan a hófehér férgeknek a halál kiosztja a holtat?
Fenékig lefetyeltetek már annyi megalázott tengert.

Az én szemeim virradatkövek: magányom foglalatába
tapadnak láng-mohásan, riadt vagyok, szívem fölfalja dobbanásait,
– égen nőtt arany vadhús a nap.

Fohászkodom, mert ítélkeztem: kiszámolt a hűség e tükör-ringben,
– népem: fekete késem,
szívemnek szegezlek!



Hénokh látomása

**The vision of Henoch**

Bari Károly kötetei: *Holtak arca fölé,* Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1970, 1971; *Elfelejtett tüzek,* Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1974. Új, harmadik kötetének anyagát most készíti elő kiadásra.

Bari Károly idegen nyelveken megjelent verseinek néhány lelőhelye:

**Angolul:** *Arion 3,* Corvina Kiadó, Bp. 1971; *Hundred Hungarian Poems,* Albion Editions, Manchester, 1976; *Footprint Magazin 5,* Central and Eastern European Translation Issue, Somerville, N. J., Autumn 1980; **Németül:** *Integratio,* Kulturzeitschrift in deutcher und ungarischer Sprache, Wien, 1970; **Eszperantóul:** *Hungara vivo,* Bp. 1971/3; **Franciául:** *Marginales,* Bruxelles, 1976 jan–febr; *Poesie hongroise,* Éditions Corvina, Bp. et Editeurs Réunis, Paris, 1978; *Verites,* Bruxelles, 1980 printemps; **Oroszul:** A. Ter–Grigorjan: *U glavnih vorót,* Molodaja Gvargyija, Moszkva, 1973; *Vengérszkij dnyévnyik,* Molodaja Gvargyija, Moszkva, 1978; **Bolgárul:** *Prosztori,* Várna, 1977/2; *Nyébesznyi ognyove,* Narodna Mladezs Izdatyelsztvo, Szófia, 1978; *Pulsz,* Szófia, 1980. jan. 29; **Szlovákul:** *Literarni mesicnik,* Prága, 1975/4; **Olaszul:** *Ungheria antiromantica,* Salvatore Sciascia Editore, Caltanissetta-Roma, 1971; *Verso il viso dei morti,* Universita degli Studi di Bologna, 1972, (önálló kötet); **Kínaiul:** *Chung-Wai Literary Monthly,* Taipei, No. 2. juli. 1981.

A katalógusban közölt versek angol fordításai Bari Károly előkészületben lévő amerikai kötetének anyagából valók.

The English translations of the poems in the catalogue are from the material of Bari Károly's volume just under preparation in the United States of America.

A GÖDÖLLŐI GALÉRIA 1981. ÉVI KIÁLLÍTÁSAI

TERMÉSZET – MŰVÉSZET SOROZAT:

1. Tájépítészet
2. A fény üzenete
   (A fény szerepe a művészetben)
3. Ikebana – bio art
4. „Csak tiszta forrásból . . ."
   (Bartók Béla és a népművészet)

KÖRNYEZETÜNK – TÁRGYAINK:

1 Kisplasztikák otthonunkban
2. Gyermekbútorok
3. Játszóterek
4. Panelház és belső tér

MÁS KIÁLLÍTÁSOK:

Magyarországi madárijesztők
(A Hatvany Lajos Múzeum anyagából)
Bari Károly kamarakiállítása

EXHIBITIONS OF THE GÖDÖLLŐ GALLERY IN 1981.

SERIES TITLED NATURE AND ART:

1. Landscape – Architecture
2. Message of the Light
   (The role of the light in art)
3. Bio art
4. "Only from pure source . . . "
   (Bartók Béla and the popular art)

SERIES TITLED OUR ENVIRONMENT – OUR OBJECTS:

1. Small Sculptures in our Home
2. Pieces of Nursery Furniture
3. Playgrounds
4. Panel-house and Internal Space

OTHER EXHIBITIONS:

Hungarian Scarecrows
(From the collections of the Lajos Hatvany Museum)
Károly Bari's Chamber-exhibition

Felelős kiadó: Kecskés József
Statisztikai Kiadó Vállalat
Felelős vezető: Kecskés József igazgató
Nyomdaüzem – 81–5278–09
Budapest, 1981
Terjedelem: 1 A/5 ív

BARI, Mathias, ötvös Pozsonyban

M.B. bürgerl. Silberarbeiter † 46 éves korában,
Pozsony, 1771 nov. 11. (1771, 92. vzám, 4 l)
(Ozonos Bäyer, Mathias-vzal?)

(Mihalik J. Muz és Kt. Ért 1911 nem ismeri)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Ø

Bari, Niccolò di

nobrán

l.

Csat Frey Ö St. Kunstt.

XXIV. k.

XXI. l.

↑ csak hasonlóságra hivatkozik

mégnem

ek trokormü leírása kapcsán említi hogy Bari és Varonese stílusára emlékeztet

Arca, Niccolò d'Antonio dall' Arca da Bari

(d'Apulia, Bolognese, Dalmate, Schiavone)

tiul. a 16. s. 2. felében Baribau Fiatalon Bolognába került, ahol

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
133.

művészi kiképzését nyerte.

1478. nősült

Legrégibb ismert

műve „Sepolcro di Christo" c. terrakottaszobor-csoportozat (1463) a bolognai S. Maria della Vita templomban. Legkiresebb

műve tit. Domonkos Teplom Boltivé-nak díszes-márvány faragása (1469-1473) Erről szafte az Arca nevet is.

Szentélyét a hajóval összekapcsoló

„Capricci" néven ideyték rendkívül finom afrólékos fa-faragásait

Megh. 1494 Bolognában

Lubinyi Miklós ig. Ötvös vára Pest, 1872

Baricz Katalin

— **Baricz Katalin** fotóművész kiállítása nyílik csütörtökön Budapesten a Helikon Galériában. A megnyitón zongorán közreműködik Pleszkán Frigyes. A tárlat december 29-ig látogatható.

Ujszasz 1985. XI. 24.

Baricz Katalin

fotóművén

SzOT ösztöndíjasok (1987-88) kiállítása a Pataky Galériában.

Boros Géza
címe

Kj Tűzi,
1989 febr. 12.

BARICZ Katalin (fotó)

Fotóművészet, 1985/3. sz. 16.p.

*Baricz Katalin : Éjszaka '84*

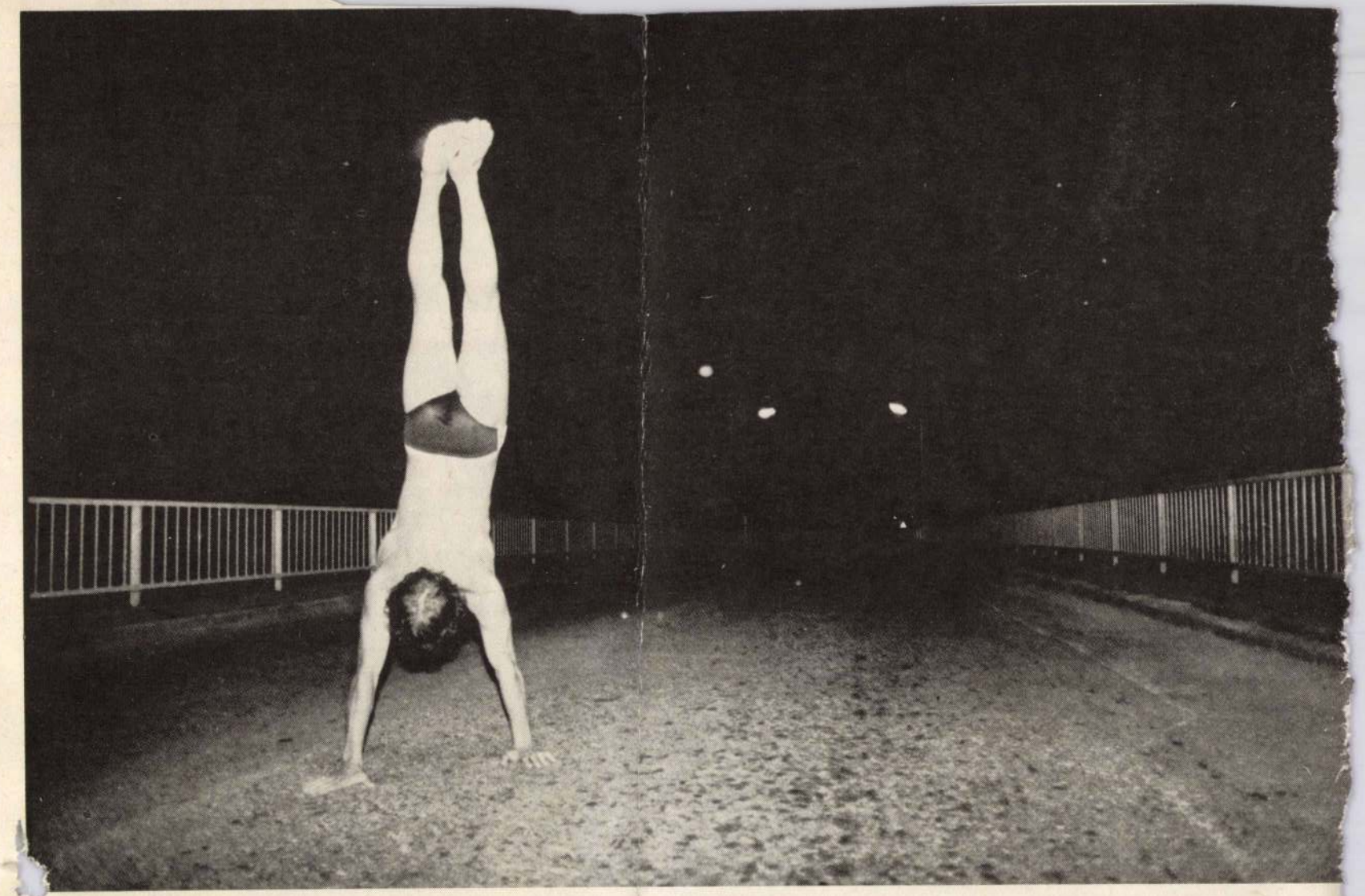

kritikát közvetítő szociofotót a politika segítőtársként fogadja.
Különösen, ha a szociofotó nem — úgymond — „leleplezni”, hanem feltárni, figyelmeztetni akar, és kellő differenciáltsággal, az emberi méltóságot nem sértve teszi meg azt. Így a szocialista demokratizmus művészi eszközökkel való fejlesztésének része, mégpedig hatásos része lehet a szociofotó.
Természetes tehát, hogy esetenként igen nagy megfontoltsággal kell eldönteni: a fotográfiák vagy az ábrázolt jelenség miatt kell-e intézkedni, azaz megváltozásukat elérni.
Azt valljuk, hogy mi a valóságot változtatjuk meg, nem annak mását. Ha a való világ jobbá válik a szociofotó által, és a szociofotó társulni kíván a haladásért küzdőkkel, mint Nagybaracskán tette, akkor méltó a társadalom megbecsülésére és támogatására.
Végül megköszönöm Csillag Katalin munkáját, Szilágyi Zoltán zenéjét és az Önök megtisztelő figyelmét.
A kiállítást megnyitom.

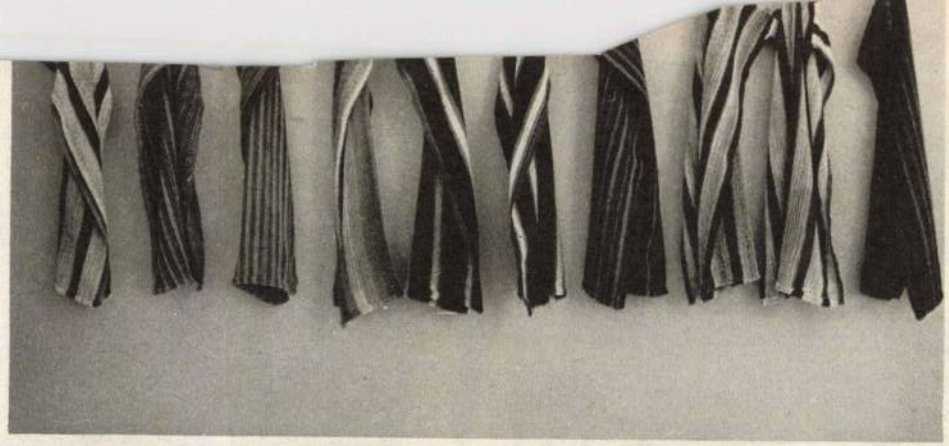



[illegible]CZ KATALIN (fotó)

Évszakok c. kiállitása, Budapest. 1984

Emlékeztető naptár.=Fotómüvészet, 1985.1.sz. 55.p.

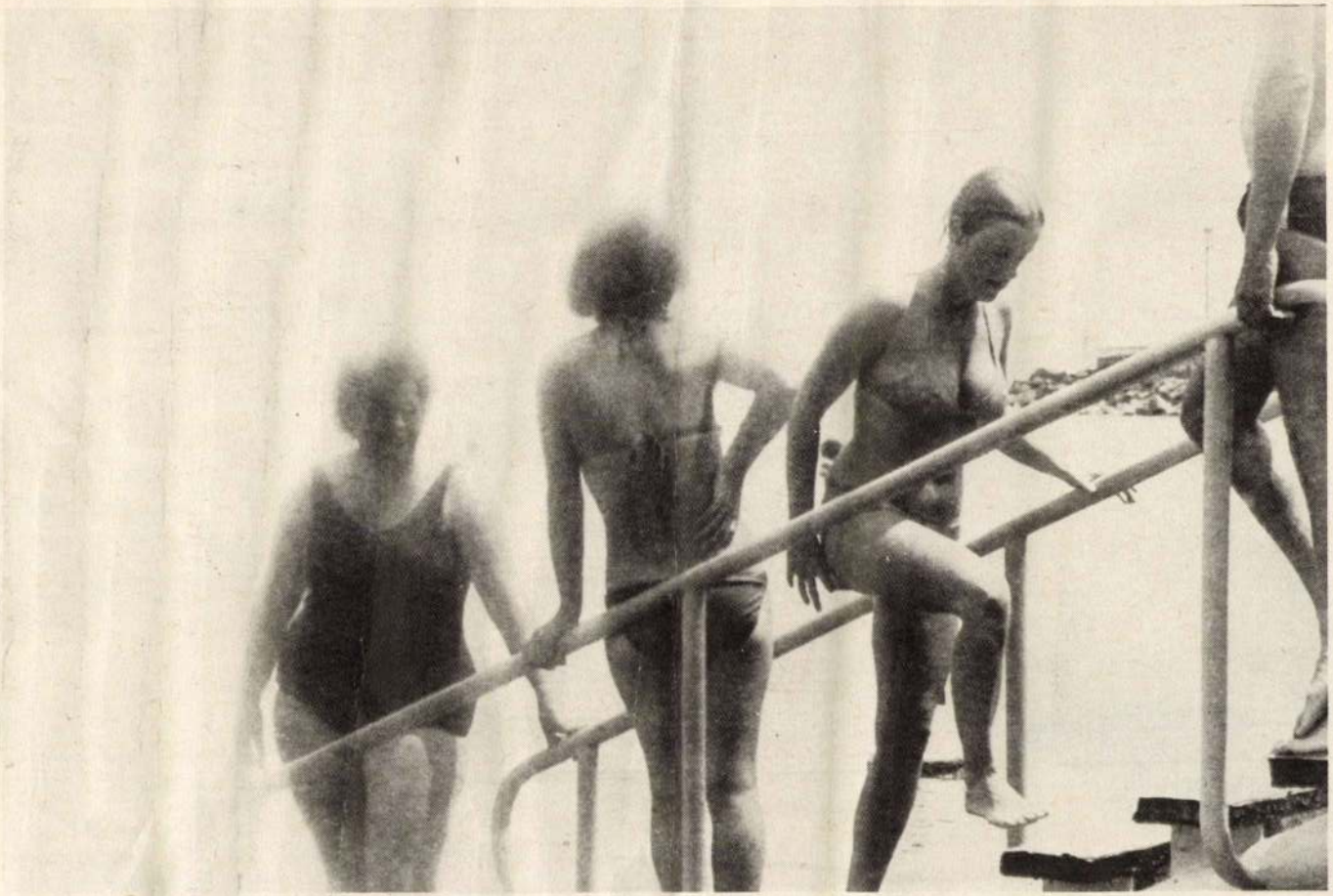

*Baricz Katalin : Nyár*





## Bari Károly

*Bari Károly* verseit a 60-as évek végén szinte hisztérikus rohammal emelte magasba – de skatulyázta is be – az irodalmi köztudat: egy mélyben élő, huszadik századi gondolkodással nehezen megközelíthető népnek vált képviselőjévé.

Költészete azonban hamarosan áttörte az inkább csak reá olvasott kereteket, a „csudafiúszarvas"-ból költő lett. Verseinek politikuma, gondolkodásának és tetteinek következetes, kíméletlen etikussága miatt a 70-es évek közepén a társadalom perifériájára szorult, és a megaláztatások, megpróbáltatások örökkön vérző sebeket ejtettek rajta.

Ha végig követjük művészetének változásait, jellemezni próbáljuk az abban megfogalmazódó valóság minőségét, egy különös, korunkban misztikummá alacsonyított út megjárása rajzolódik elénk: a táltosfiú lehetőségállapotától a sámánná váláson keresztül Bari Károly eljut a valóság minden szintjét átlátó. – jobb kifejezés hiján – istenállapotig Művészetének ez a három csomópontja egyúttal a pillanatnyi testiségétől függetlenedő gondolat három lépcsője is, melynek felső fokán szükségszerűen jelenik meg a halál mély tudata mint a valóságot átlátás képessége. *„Ismerek minden titkot, amit kutyaképű csönd őriz. Hóesések selyemszálaiból font ostorával a mi országunkba: halál hímporával meggyalázott virágok közé terelte a rejtelmek pillangó-csordáit a lét, s múlhatatlan némasággal körülállt sorsukról csak mi hozhatunk hírt"* – írja *A páva történet*ében a virágról, aki elmúlásának pillanatában kapja meg a mindent látás képességét.

Bari Károly utóbbi években készült filcrajzai, képversei tartalmukban elválaszthatatlanok korábbi költeményeitől. Vadonként burjánzó színvilágukban, vibráló formáikban ugyanazok az ellentétek jelennek meg, egyszerre egymást feltételező és kizáró tulajdonsággal.

*P. Varga Kálmán*

Gödöllői Galéria
1981. XII. 16–1982. I. 20.

Bari Károly: Hénokh látomása, filcrajz, 70x50 cm, 1981 (fotó Somfai)

# Contents

László Menyhárt: About a Thing Which Is Nothing *1*

## STUDY

An old and by many art-lovers and artists aregretted scantiness in Hungarian art-life is the fact that modern, contemporary Hungarian arts do not have an independent museum. Yet, besides some smaller and far not complete collections located in smaller cities the possibility to introduce the latest tendencies of our today's fine and applied arts in a concentrated form to the interested public is much required. The Hungarian National Gallery is continuously dealing with the idea of organizing an up-to-date modern collection and some experts have already been comissioned to elaborate an all-round concept. One of the assigned readers analyzing the studies prepared for the National Gallery, Julianna P. Szücs, art historian, in her here published report also adds many valuable propositions to the elaboration of the final concept.

Julianna P. Szűcs: The Sixties, Seventies Together (meditations before the opening of a permanent exhibition of modern art) *4*

## WORKSHOP

Róbert Csikszentmihályi, the sculptor is an artist thinking in sovereign measure systems and value orders. He is examining the world and humanity from this very point of the Earth called Hungary. In his art almost no effects of external influences can be discovered, although it is not due to ignorance or opposition that he does not adopt any of the fashionable methods of forming sculptures. He gives to his private impressions and his world conception very individual forms of expression; he sets his physical and intellectual energies free, endowing them with the freedom of nature.

Gyula Kovács: Form and Mentality (Róbert Csikszentmihályi) *9*
Antal Tóth: Erika Ligeti *14*

## EXHIBITIONS

On the exhibition organized to show the collection left behind by the well known art critic and art collector, Ernő Mihályfi, works from quite many famous artists of the beginning of the century and the time between the two World Wars were to be seen. The works of Rippl-Rónai, Gulácsy, Egry, Uitz, Czóbel, Kmetty, Derkovits, Bertalan Pór and István Nagy give evidence of the particularly selective taste of the collector.

Zoltán Nagy: The Collection of Ernő Mihályfi *18*

Baricz Béla | Bátaszék | fafarogó

Tamásiban a fafarogó-
pályázat felszabadulási
különdíjat kapta.

Tolnamegyei Népújság, 1975.
aug. 12.

Baricz Katalin ptó

Vásmúzeum dije

Magyar Nemzet 1984. VI. 30.

Baritz Katalin fényképei

Gyulán a Dürer-teremben pénteken megnyílt a 17. Székely Aladár országos fényképtárlat. Az első díjat (a Székely Aladár-érmet) Baritz Katalinnak ítélte oda az emlékbizottság. Második díjat nyert Benkő Imre és Bóta Judit, harmadik helyezést Koncz Dezső, Gyula város különdíját pedig Ujhelyi István kapta meg. A kiállítás szeptember 10-ig várja a közönséget.

◆

Magyar Nemzet 1983. VIII. 13.

Bari Károly

Művészet 1981/12

box-trabantot az ideologikus szándék, az egymásra exponált duplaportrét pedig a véletlenben föllelt artisztikum élteti csupán, addig az akasztott babák és a kisállomáson le-fölszállni törekvő emberek egymásra montírozásakor a szánalom és az idegesség, az együttlét és a távolság együttese teremt már-már elviselhetetlen feszültséget. Ezt a feszültséget szolgálja a kompozíció is: a cselekmény „földszinti" síkját érinti-sérti meg a bábuk lengésének csupán sejthető íve; az akasztott babák repülése torokszorítóan fájdalmas iróniával toldja meg az amúgy sem kellemes látványt: már az élőhalott testünkből fölcsapó lélek sem *madár*, hanem kötélen rángatott, merev báb?

Zátonyi Tibor négy, óriási méretű fotója éppen a méret jogossága iránt támaszt kétségeket (bennem). Zátonyi talán a legintimebb, legvisszahúzódóbb magyar fotográfus, korábbi képei éppen az *odahajolást* várták el nézőjüktől; ezért a figyelemért cserébe kaptuk a *távlatot*, a nekünk többnyire háttal álló alak mögül figyelhettük a végtelent. Mintha kicsi nyíláson át lesnénk a szabadság tereit, s oldódnánk föl bennük.

Ezek a képek drasztikusabbak, az alakjaik törzak. Jelek, emblémák, allegóriák – mindig valami szintén jel-értékű, zárt térbe szorítva. Az elméletileg természetes, dús érzelmi vagy érzéki tartalmú test(táj) – gyereké, lányé, fiatalemberé, öregasszonyé – a ráterhelt pót-jelektől ellentétes értelmet kap: maché lesz, giccs, természet- és emberidegen *tárgy*, durva szobor egy élet nélküli térben. A legszebb közülük, az „öregasszony" torzója, hitelesíti a méret szokatlan nagyságát. Megidézi a korábbi hátképeket, de azok intimitása nélkül, sőt, az intimitást megtagadva. A kép „játszik velünk": sokszori közeledés után árulja csak el, engedvén a vakufénnyel elmaszatolt kezek viaszos-érdes *anyagát* fölismerni, hogy „nagyanyánk", aki a teret „nézi" figyelmesen, falap. Reklámbábu. A 70x100 centis képméret értette meg (velem), hogy Zátonyi *belül* megváltozott: érzelmes, lírai szemlélete a múlté. Megkeseredett, fintorog – és ítélkezik.

Drégely Imrét, aki szintén a nagyságban vélte föllelni a művészi egyediség titkát, a méret csupán segíti; képein a részletek így pontosabbak, a kontúrok markánsabbak, a fények plasztikusabbak. De a *Fény* című fotóját leszámítva ez lényegi többletet nem ad. Itt is csak azért, mert a Lugossi-Lugó László korábbról ismert neon-képeinek parafrázisaként értelmezhető FÉNY-felirat elé kedves-illékony gólemet állít (fe Lugossi László játsza a szerepet), és a Gólemhez hozzátartozik a „fenyegető" termet.

Tamási Katalinnak is azért kellett fölnagyítania elszántan vetődő, vicsorgó kutyáit, hogy azok vészterhesebb benyomást keltsenek. Ám a képek túl sterilek, eszünk ágában sincs megrémülni a loncsos-lompos fenevadaktól. Ráadásul kilóg (ezúttal a) lóláb: látjuk a fotóst a kutyaugrató alatt fekve, miközben kedvenc ebe tornászik. (Mennyivel erőteljesebb volt Baricz Katalin fölvétele, ahol a *gazdájára* lelkesen fölugró eb *az éles vakuvillanás hatására* megrémülvén valóban fenevadnak látszott, s éppen ez, a szelídségben eleve benne rejlő fenyegetés töltötte meg a képet – a gazdanő arcán is jól látszó – félelemmel.

Csalódást okozott Lugossi-Lugó László; szép, de régi konceptjét állította ki, a kismesterek-sorozat néhány darabját, s nem tudom eldönteni, miért ezt: dacból a túlzottnak vélt artisztikum ellen, vagy más, kideríthetetlen okból; számos újabb munkájának nagyobb lehetett volna a súlya ebben a teremben.

Gulyás Miklós rosszul választott. Ő talán túl komolyan vette a Stúdió-kötöttséget, s nem korábbra nyúlt, a szenzációs – még a Főiskolán készült – Budapest-sorozathoz. Ezek az erdélyi képek még kinagyítva sem igazán érdekesek; Gulyás nem ismeri, nem érti Erdélyt annyira, hogy a közhelyeken, illetve azok kötelező elkerülésén túl fontosat, pontosat tudna modani róla.

A korántsem teljes fölsorolás végére hagytam Szilágyi Lenkét. Ő az, akinek nincsen szüksége semmire: sem nemeseljárásra, sem extra nagyításra, sem kísérletre, sem bizonyításra. Sem arra, hogy én írjak róla.

És nincs szüksége az árulkodó jelenlétre sem. Itt is szinte csak meghúzódik a nagyképek között, a szántszándékkal fölerősített gesztusok világában. Képei mindig líraiak voltak, de nem a jelző *érzelmi* értelmében. Szilégyi Lenke – szinte misztikus – érzéki viszonyban áll a világgal. A látványt nem előállítja és nem értelmezi, nem manipulálja és nem csatlakoztatja külső folyamatokhoz: hanem fölfedezi. Fotói a lélek képei, de nem a saját lelkéé. A világban jelenlévő lélek – ez hatja át, fényével és lebegésével a képet, s ahol ez a fény nincs jelen, ott szürkeség van, homály, életlenség, halál. Szilágyi Lenke művészete csak a legnagyobb fotográfusokéval vethető össze. Hogy csak egyet említsek, és nőt, ráadásul az övével látszatra gyökeresen ellentétes lelkületűt: DianaArbuséval. Aki magazinfotós volt Amerikában, és egyáltalán nem ártott a képeinek a rablás. Az a bizonyos kommunikációs. □

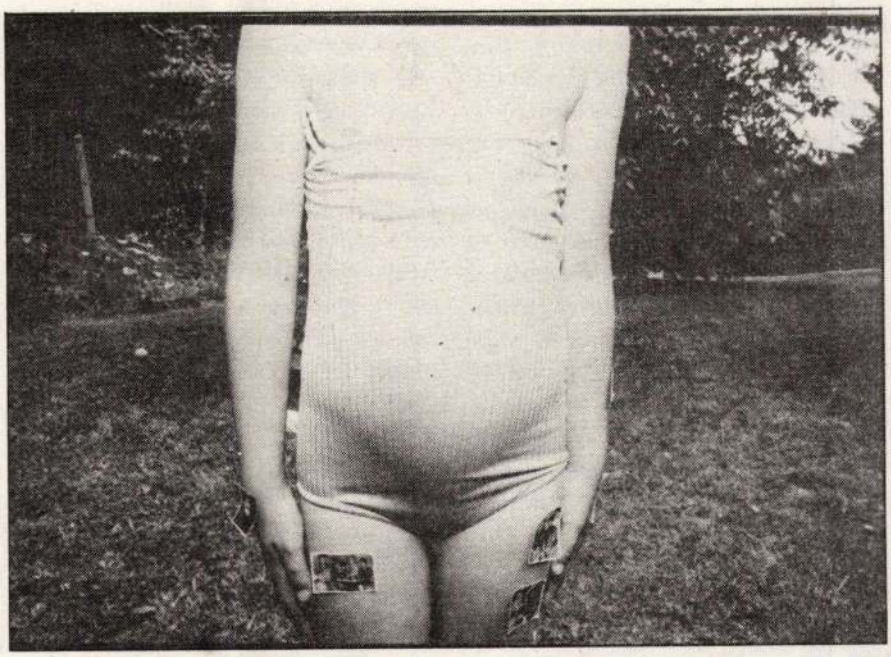

*Fotó: Zátonyi Tibor*

# „én a meztelen béke"

**Balaskó Jenő: Ilyen éjszakát hagytatok**
**Kráter Kiadó, Budapest, 1990.**

*„anyádból nem lesz szalonna! / súghatom a betonon túlra / anyádhoz űzlek téged végképp / hars virág-roncs! tök-szét! csigasűrű..."* És: *„ ...van mennyegző mondtam én mondtam / anyádból nem lesz szalonna / céloztál hazára ólra / anyádba űzve merevített képrönes [...] tűnsz ki anyádból! kitűnsz te tüssz mama-kedvenc / te csigasűrű davaj hatalomolaj [...] te velem-állampolgár / te hálátelt velem-mosoly / te örökös hasonlat mint hatalomidom / te síkidom hova-hova / hát mi végre a kezdet / vérezd már anyádat át"*

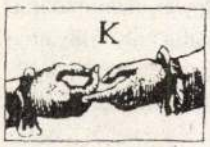

ét hamisítatlan Balaskó-szöveg, két hamisítatlan Balaskó-versből. Az első 1985-ben, a JAK könyvsorozatban megjelent *Mini-ciklon* azonos című kötetnyitó költeményéből, a második az idei, a Kráter Kiadó gondozásában napvilágot látott *Ilyen éjszakát hagytatok* című verseskönyv, ugyancsak kötetnyitó, *Ciklonfúga* című darabjából. S noha bízvást föltételezhetjük, hogy a két alkotás fogantatása, papírra vetése között évek – ha nem éppen évtizedek – teltek el, mégis, változatlan erő és dinamizmus, ugyanaz a vers-szülő elemi indulat munkál mindkettőben. Vagy – más viszonyítási pontot keresve – ugyanaz, mint a híres, már a címével is sokat sejtető műben, a hatvannégyben született: *Fasiszta vasárnap*ban. Ezt a Balaskó-opuszt említve nem árt föl-idéznem, hogy kéziratban, sehol sem publikáltan, tehát puszta létével is képes volt előidézni az akkori hatalmi elit ideges, kapkodó reakcióját. 1965-ben, egy házkutatás során a kéziratot lefoglalták, szerzőjét pedig – nyilvánvaló vádemelési szándékkal – őrizetbe vették a BM illetékes, gondolom, kultúraelhárításra szakosodott „szervei". Nyolcnapi fogva tartás után, a további ügyészségi-bírósági vegzatúrától csupán egykori főiskolai tanára, Kodály Zoltán személyes közbenjárása mentette meg az akkor mindössze huszonöt éves költő-zenetanárt.

Kikerülhetetlen a gyors háttérrajz: a Pax Kadariana, az ún. szocialista történetírás által szemforgató eufemizmussal konszolidációként megjelölt időszak, másképpen és valóságosan, a nemzeti megalázkodás és megaláztatás korszakának kezdetén vagyunk. Az országban csend honol – a félelem csendje! Hat év orosztankos, koncolásos, akasztásos, pufajkás-munkásőrös terrorja után, mintha az új hatalom urai megfáradtak volna kissé – lazul a gyeplő. Van hús és úttörővasút, van virslis-sörös majális és ideológiai harc, van amnesztia és szordínós publikációs lehetőség, van szocialista hazafiság és örök és megbonthatatlan szovjet–magyar testvériség. A rezsim megalázó alkut kínált az országnak, és a megtört, letaposott nemzet döntő többsége – mert élni akart –, ha rossz lelkiismerettel is, de elfogadta azt. Nem hat(hat)ott, nem alkot(hat)ott, ellenben gyarapod(hat)ott! A Nagy Kompromisszum: a nyolcvanas évekre katasztrofálissá terebélyesedett erkölcsi és önismereti válság kezdeti pillanata; az össznemzeti tudathasadás kezdete.

Ebben az időszakban, ebben a mentális közegben eszmélkedik az ötvenhatos forradalmat és szabadságharcot zeneművészeti főiskolásként átélő, az abban megfogalmazott eszményeket egyénisége, lírai énje meghatározó érzelmi alakzataiként, erkölcsi megfontolásaiként máig őrző Balaskó Jenő. S amiként a magyar ötvenhat a természet lázadása a természetellenessel szemben, a természetelvűség fölkelése az azt tagadó, primitív, csököttségében, korlátoltságában fennhéjázva pöffeszkedő hatalmi berendezkedés ellen, akként lázad az emberségét, emberi teljességre vágyakozását, e vágy természetes meg- és kiélését, a természetadta jogát, személyisége autonómiáját, szuverenitását sárba tipró Pax Kadariana ellen a *Fasiszta vasárnap* szerzője. Egészen egyszerűen: születése jogán, ember-léte okán. Lázadása ezért: ősi, ösztönös, időtlenül elemi, egyszersmind helyhez és időhöz kötött, azaz a személyes és az egyetemes Balaskó Jenőként azonosítható „transzmutációja". Lázadása: a megalázottak és megnyomorítottak lázadása. Megalázottsága: mint bármely honfitársáé, mint bármely legújabb kori helótáé a szocialista tábor nevezetű infernális bugyorban. S persze: ennél, emezeknél több is. Mert a költő: létezés-szakértelmiségi. Személyesség-profi. *Megélés-szakember*. Sűrűbben és fölfokozottabban, örömtelibben és fájdalmasabban él másoknál, végletek között vergődik, önnön érzékelésének örök kiszolgáltatottja – ha így jobban tetszik – Isten játékszere. Hogy hitellel és igazat szólhasson róluk, a dolgok, a történések, az ideák és az érzelmek teljességét és *végletességét kell* személyes valóságában megtapasztalnia s e tapasztalásban legbensőbb lényegüket, esszenciális valójukat megragadnia. A fájdalomban a fájást, a megalázásban a megsemmisülést, a megsemmisülésben a nem-létet, a nem-létben az újjászületést – mert a költő hivatása: túlélni mindenegy *halálát*. (Ezért van, hogy minden költemény egy-egy elhalasztott öngyilkosság, mert a fájdalmat, a kínt, a megaláztatást csak az tudja törés, összeroppanás, lelki vagy fizikai megsemmisülés nélkül elviselni, akinek nincsenek eszményei, elvei.)

Így, eképpen körvonalazható, „tipologizálható" Balaskó Jenő lírai Én-je, azzal a nyilvánvaló megjegyzéssel, hogy ez csupán az *n* számú közelítés egyik lehetséges változata.

Mármost: mi oldhatja a megalázottság, a letiportság érzését-tudatát?! A válasz már az iméntiekben körvonalazódott: a lázadás! És mert a lázadó a totalitárius rendszerrel szegül szembe, nyilvánvaló, hogy tagadásának is totálisnak kell lennie: radikalizmus a gondolkodásban, a magatartásban, a művészetben, a poétikai tettben: a költeményben: *„...a parlament csupán zsúfolt előszoba üres fogasokkal / szobák rettegő színében ünnepi fényben a büdös házirend / és a nagy csendben borravaló zúg / a központi póstás duruzsa [...] gyengén szabad hülye férgek belelógva a korba / gyáva elhagyott barát a bátrak borújában / a tömeg viták zavarában, ingyen: / **ez már a fegyverletétel!** [...] ingyen volt ez a hajnal, / kancellár, a halálod kérem, / kérek egy tengert, ingyen" (Fasiszta vasárnap, 1964).*

Ez a radikalizmus a pályája kezdetén a népi szürrealizmus vonzáskörében alkotó Balaskót törvényszerűen vitte el a neoavantgárd irányába. Erre a fundamentumra – a népi szürrealizmusra – szerves folytatásként épül rá az a felfogás és alkotásmód, amely a hatvanas–hetvenes évek fordulóján Európa-szerte, s a hetvenes évek közepére, noha akkor meglehetősen szűk, ám annál markánsabb alkotói réteget érintve, Magyarországon is jelentkezett (s később a posztmodernizmus „szállásesinálói", az ún. „arctalanok" költészetében fulladt ki).

Ennek a poétikának a Balaskó-féle változatát *is* a szemantikai-szintaktikai rend szétszabdalása jellemzi. Ám a szétszabdalás nem illogikus, nem föltrancsírozás,

BARICZ Katalin fot.

Fotó 1989.10.sz.

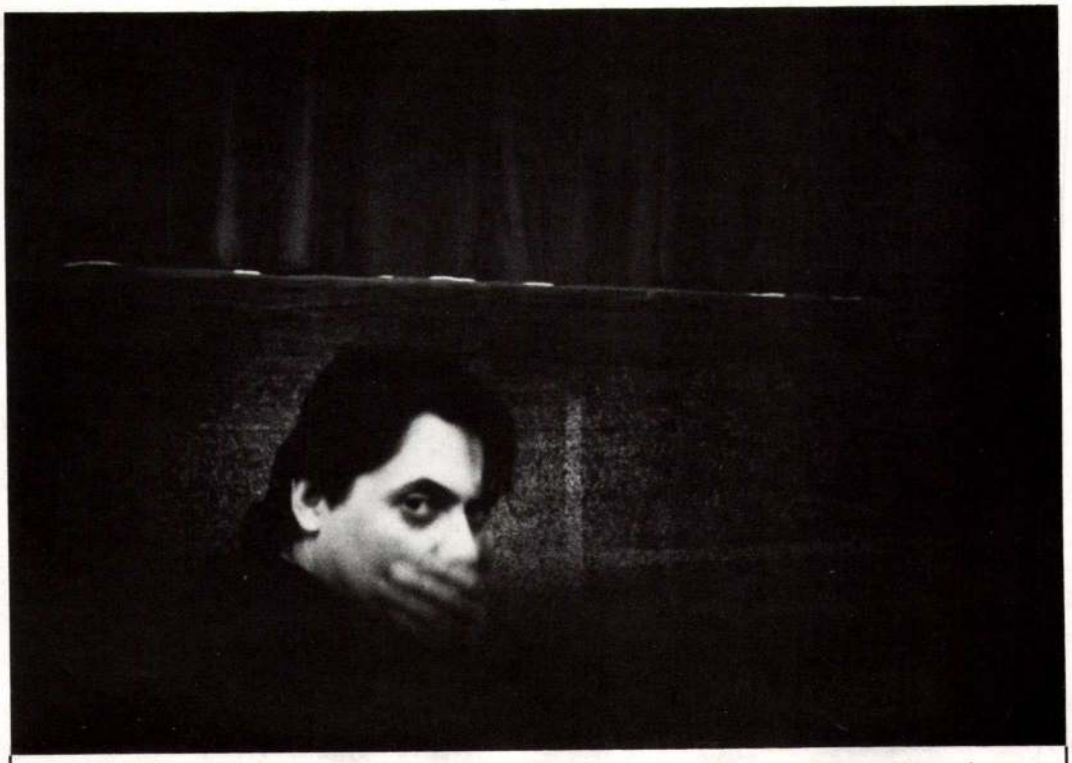

M. Tibor Budapest 1987

# LÉT
# TEREK

*Baricz Katalin*
*kiállítása*

FOTÓMŰVÉSZETI GALÉRIA



Budapest, Lenin kst. 1984



Gorzow, Lengyelország 1989



Goorow, Lengyelország 1989



Budapest 1984



Baja 1989



budapest 1989 július



Gorzow-Lengyelország 1989



Badacsony 1989



Srentendre



1988



Budapest 1989



Budapest, Széchenyi tér 1988



Bridgeport 1984

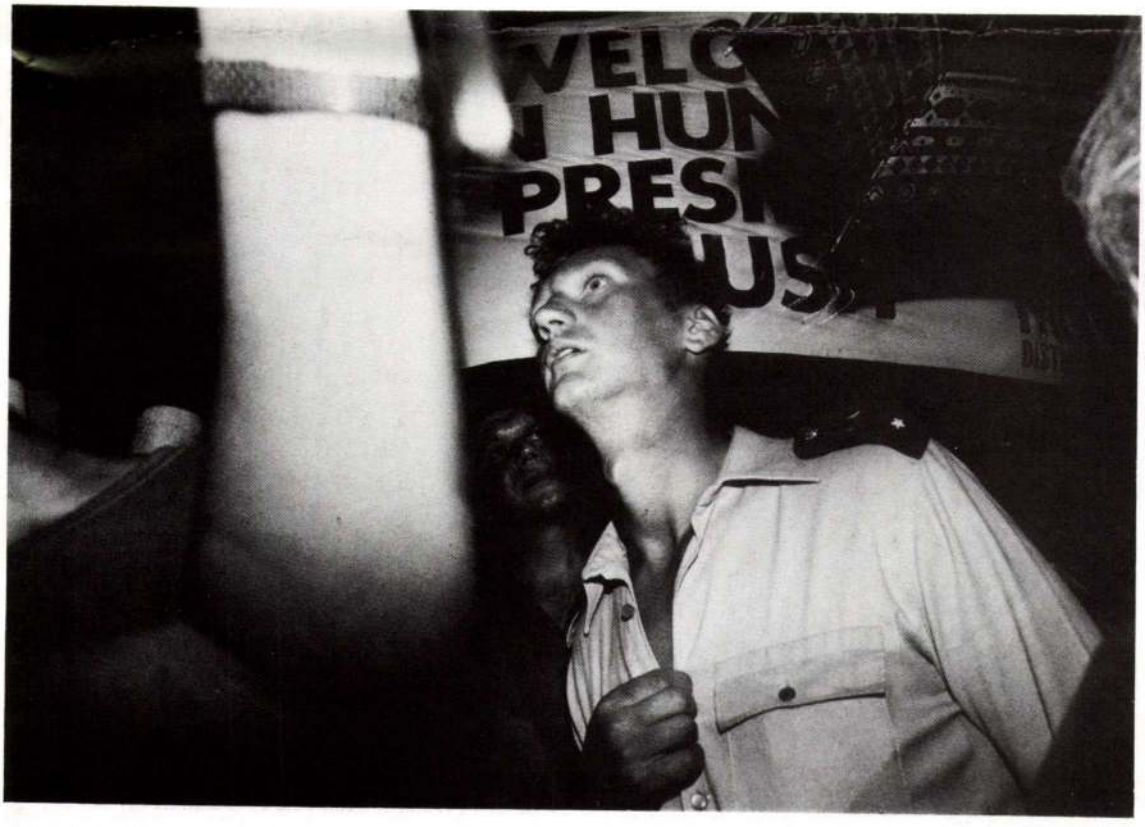


Bridgeport 1989 Julius



Jutka, Hans, Csaba 1987



Budapest 1983



Budapest, Városliget 1985



Mária könnye 1985



Budapest 1986

# BARICZ KATALIN

1948-ban született Lengyeltótiban. 1974 óta szerepelnek képei országos és nemzetközi fotókiállításokon. 1981 óta tagja a MFSZ-nek és a MNMA-nak. 1983-ban Székely Aladár díjat nyert, 1985-ben Szocialista Kultúráért kitüntetést kapott, 1987—88-ban SZOT ösztöndíjban részesült. Jelenleg szabadúszóként dolgozik.

Nyomtatásban megjelent munkái:

*Első nagyításaim* 1976. Műszaki Könyvkiadó (szerzőtárs: Csillag Julianna)
*Első felvételeim* 1982. Műszaki Könyvkiadó (szerzőtárs: Győri Lajos)
*Házilaboratórium* 1982. OFOTÉRT

Jelentősebb kiállításai:
Egyéni:
1979 Fotógaléria, Salgótarján
1984 Műszaki Egyetem R-Klub, Budapest
Művelődési Ház, Hőgyész
1985 Nyári Galéria, Fonyód
Helikon Galéria, Budapest
1986 Fotógaléria, Szolnok
1988 Fészek Művészklub, Budapest
Csoportos:
1987 és 1988 Nagybaracskai Fotográfiai Alkotótelep
1988 Olaszország, Siena
1988 ZANGO ev. FOTÓFÓRUM NSZK, München
1989 Lengyelország, Gorzow

A katalógus megjelentetését anyagilag támogatta
**a Profilart Kft.**

BARICZ Katalin

Vadas József

Al - világ

[Szélpál Árpád fotó kiáll. Dorottya u. Baricz Katalin Helikon ]

tolt ? ??

Élet és Irobalom 1985 . dec . 6. 13.

nek, — a' catholicus mesternek ostya-sütésért járó egy ölfának beszerzése, végre a' catholicus lelkésznek az uradalomtól járó 24 ölfának vágása, a' községnek közös cassaját semmiképp' nem terhelhetné, hanem ezen tehernek viselése egyedül a' catholicus községet illetné, — ezen terhek alól az evangelicus lakosok szinte felmentessenek. — c) hogy miután azok, kiktől az uradalmi tiszttartó a' 1836-ki törvény után az 1 ftnyi pecsétdíjt szedte, ezen egy forintnak kamatjaival együtt lett visszatérítése után panaszaiktól elállottak, sőt még azokra nézve is, kiktől még netalán illyetén pecsétdíj szedetett volna, az uradalmi ügyvéd ur által az ajánltatott, hogy azoknak is visszatérittetik, — ezen panasz-pont megszünt; — végre d) hogy miután a' schweinzbachi biró, 's jegyző önként elismerték, hogy a' házszerzeményi levél' kiadásakor a' lakosokat felette megrótták, ezért megdorgáltassanak, és szorosan eltiltassanak; — nehogy azonban jövendőben a' vevőnek e' tekintetből akadály tétessék, — e' részt bizonyos díj határoztassék.

Melly vélemény minden pontjában helyeseltetvén, annak a' schweinzbachi községre nézve leendő eszközlésbe vétele az illető főszolgabiróra bizatott; — a' mi pedig a' negyedik pontot illeti, — erre nézve a' ház-szerzeményi levél' kiadásaért egy pengő forintnyi díj határoztatván, — ez minden járásbeli fő- és alszolgabiró uraknak olly végre kiadatni rendeltetett: hogy minden községeknek tudtul adván, az illető elöljárókat ezen határozat' szoros megtartására utasitsák. 4) Azon küldöttség, melly a' végett volt megbizva: hogy K— F—' hitvesét Zsófi leányának a' catholica hitbeni neveltetésére reábirni igyekezzék, — ezen tudósitását beadta. — Mellyből miután az tetszenek

is ide értve — 4 fizetés
rendszeres irnokoknak
den közgyülési végzés
utónapjától számitandó
's elküldessenek, elren
nak évi fizetését 260, a'
határozván, — e' rész
felirás tételett; általába
léptetése' tekintetéből
lálat a' hozzáalkalmazás
e' megyebeli tisztviselők
tendő megyeház és hö
kozó választmány szinte
e' tárgyról egy hossza
ezuttal elmellőzhetőnek

GYÖR, martius' 13-

⊙ Folyó hó' 3-án
münkben kezdettük me
egy felirást szült, mel
nek értelmében ő felsé
előbb egy hongyülést t
képes az utolsó országg
nyének teljesülést eszk
urat tiszteletbeli aljegyz
kozásait egy küldöttsé
feladata: közelgő tiszt
szabályokat kidolgozni.
hézséggel jár e' dolgo
erről győződve, mert
egész nap' délelő

BARICZ KATALIN

MAGYAR NEMZET 1995. III. 31

**FOTÓKIÁLLÍTÁS** látható Baricz Kati munkáiból a Magyar Fotográfiai Egyesületben (Budapest V., Belgrád rkp. 17.).

BARICZ KATALIN

METRÓ



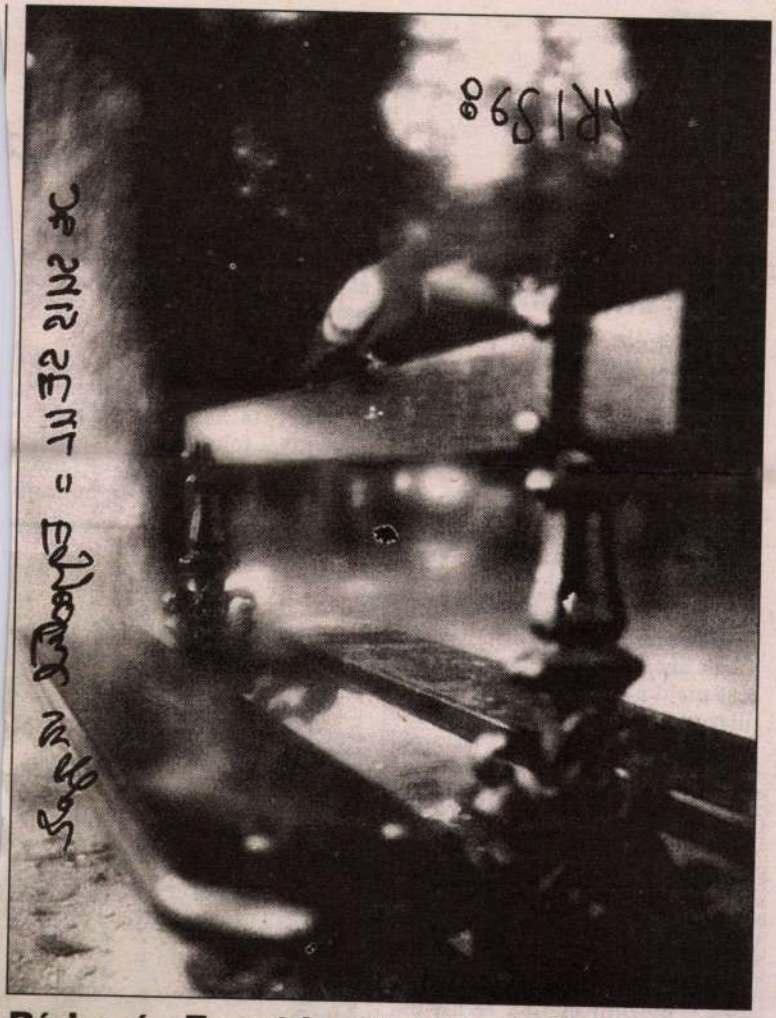

## Párizs és Fonyód a Mai Manó Galériában

Baricz Katalin Párizs–Fonyód című fotókiállítása május 1-jéig látható a Mai Manó Házban. (Metro)



## BUDAPEST

### Élhetőbb fővárost szorgalmaz az MDF

**KONFERENCIA** Az MDF fővárosi szervezete élhetőbb Budapestet szeretne – erről lesz szó egy mai konferencián. A párt szerint tarthatatlan, hogy a fővárosban a szennyvizek 80 százaléka ma is tisztítatlanul ömlik a Dunába.

Megítélésük szerint többet kellene foglalkozni a külső kerületek fejlesztésével, mivel csak Budafok-Budatétényben 100 kilométer földút található. Az MDF bízik abban, hogy fejleszteni lehet majd a villamosközlekedést, illetve előremozdulhat az új Duna-hidak építése is. (Metro)

### Féregirtást rendez az önkormányzat

**KÖRNYEZET** A rákoscsaba-újtelepi Inda és Piski utca lakóinak életét már 1998 óta megkeseríti az időszakosan megjelenő vaspondró-invázió. Az erdőlakó férgek a megműveletlen területek felől vonulnak a lakóövezet felé.

Az önkormányzat április 7-én és 9-én vegyszeres permetezéssel és cserjeirtással próbálja kiirtani

# Bedugul

## ■ *Az épülő Árkád*

**Az Örs vezér terén változik a forgalomkorlátozások helyszíne, ugyanis kicserélik a Kerepesi út és a Fehér út alatti csatornahálózatot.**

Lelkes László, az Árkád igazgatója elmondta, hogy első ütemben a Fehér úttal kezdik, majd a Kerepesi úttal folytatják a munkálatokat. A beruházó ECE cég százmillió forintot költ az útfelújí-



KATONA LÁSZLÓ

**A pincében ütött ki**

Baritz Katslin

Pár

fotó

Népmüvelés 1976/1/23

Baritz Katalin/Budapest/

# Jocó

Népmüvelés 1976/1/23

O Barizien

a belvárosi pléb.
templom főoltárképe
1785.

Hol van jelenleg,
nem mondja.

Tml.

Ez
Barizien

l. alt.

megirna

Barjeron

l. Berjeron

Schirek Holitsch

127. l.

BARK /BAREK/ Ferenc egri ötvös, arany-és ezüstmüves, illetve rézmüves. Egerben 1827-ben a belvárosban egy segéddel müködő rézmüvesként irják össze. 1832-47 között mint ötvös, arany- és ezüstmüves szerepel és Egerben a IV. negyedben előbb mint vagyontalan, majd az I. negyed IV. fertályában saját házában lakik. 1843-47 között az érseki,palota déli szárnyán dolgozik. 1855-ben Istenmezején az rk.templom urmutatóját polirozza, a falra való négy gyertyatartót ezüstözi, valamint a pacificale keresztet tüzben megezüstözi.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Baritz Katalin

/Óbudai Forókör/ Tolnán állitotta ki fotóit.

Népmüvelés 1976/1/38

Rp: Amatörképek

Baritz J.
bécsi építész

l.

Kundebr
16 l.

unica módomban
utána nézni
1951.
márc. 26.

# NEGYVENHARM

18

Barith J. bécsi építész M.D.K.

a debreceni nagytemplom kupolájá
ra vonatkozóan kihérték véleme-
nyét.

Balogh J.: P.M.-s a debreceni nagytemplom
építése. Művtört. Ért. 1958 4 sz. 290

megjöna

Baritz György
alezredes

laid okv. élctr

Hadtört. Közl
1941. 155. l

Baritz György

mérnökkari nára-
dos

l.

Viszota Gyula: A
Széchenyi-kid története az 1836-XXVI. t.
c. megalkotásáig.
Bp. 1935. 18, 19. l.

MŰEMLÉKEK OSZTÁLYOS ÁZOSTÁGA
109
1920
Érk. 920 VIII/2 kö. n.

. kir. Minisztertől.

iszter urnak mult hó 16-án
m intézett átirata szerint több
kir. külügyminiszteriumhoz, hogy
knak alárendelt hivatalok némely
képviseletek tisztviselőivel szem-
ől kifolyólag, avagy felvilágosi-
zetközi érintkezésben szokásos
gyják, sőt egyes esetekben őket
egetb módon elutasitják. Eltekint-
azottaknak ezen magatartása
lföldi képviseleteknél és ezek

13—14 szám. LXIII. kötet. Budapest, 1929 március 31.

# A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA HIVATALOS LAPJA.

Mellékletei: „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének Havifüzetei", a „Technika és Közgazdaság", „Tüzeléstechnika" és az „Ipari Szabványosítás". Hozza a „Magyar Ipari Szabványosító Bizottság" hivatalos közleményeit és szabványtervezeteit.

**TARTALOM:** **Javaslat a Dunának függőhíddal való áthidalására Buda és Pest között 1823-ból.** *Dr. Lósy-Schmidt Ede.* 81. l. — **Történeti szemlélet a természettudományokban.** *Hankiss Szilárd.* 86. l.

**SZEMLE:** Történelmi nevezetességű vízvezető völgyhíd átépítése. *Rédl Sándor.* 89. l.

**SZAKIRODALOM:** Könyvismertetések, bírálatok. Rovatvezető: *Dr. Lósy-Schmidt Ede,* egyleti könyvtárnok. Tájékoztató a Magyarországon forgalomban levő gépjárműtípusokról. Írta: *Lindner Ernő.*

**EGYLETI KÖZLEMÉNYEK:** Személyi hír. 90. l. — A Pécsi Ipartestületi székház. 90. l. — Az Energia Világkongresszus. 90. l. — Az Energia Világkongresszus 1928. évi részkongresszusa Tókióban. 90. l. — A munka tudományos szervezésének (racionalizálásának) negyedik nemzetközi kongresszusa Párizsban 1929. 90. l.

**A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA KÖZLEMÉNYEI:** Hirdetmény. 92. l. — A Mérnöki Kamara választmányának 114. üléséből. 92. l. — A kamara új tagjai. 92. l. — Hirdetés tagfelvételről. — A Mérnöki Tanács 1929. évi március hó 1-én tartott ülése.

## Javaslat a Dunának függőhíddal való áthidalására Buda és Pest között 1823-ból.

Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE.

*Résumé*: Le Danube, qui divise la capitale de la Hongrie en deux parties et la largeur du quel est près de 400 mètres, ne fut point traversée par de ponts stables avant 1849, l'an, auquel le *Pont Suspendu Széchenyi* fut livré à l'exploitation.

Pendant plusieurs siècles le trafic des arrondissements situés aux deux rives du fleuve s'éxécutait au moyen d'un pont à bateaux et cette circonstance devint la source d'un grand nombre de désavantages, d'inconvénients et de dommages. vu que durant les mois d'hiver la circulation devait être arrétée presque sans cesse.

Il est évident, que la question d'un pont permanent ne cessait jamais d'intéresser non seulement le public forcé à l'usage du pont unique de caractère provisoire, mais encore plus les ingénieurs hongrois, parmi lesquels il se trouvaient plusieurs, qui exposaient en des livres, des études et des articles de journal leurs avis, projets et propositions concernant un pont permonent; bien d'autres présentaient des projets achevés et les firent parvenir aux autorités compétentes.

L'auteur, qui s'occupe depuis plus d'une dizaine d'années de recherches systématiques et scientifiquement fondues sur l'histoire de la technique hongroise, accueillit ces anciens projets de ponts et ces propositions aux sphères de ses recherches, dans l'étude çi-suivante il nous fait connaître la proposition d'un pont suspendu de *Georges baritz d'Ikafalva,* capitain du corps des génies, publiée en 1823.

Mielőtt gróf Széchenyi István 1828-ban a róla elnevezett Budapesti Lánchíd megvalósításának a gondolatával foglalkozni kezdett volna, igen sok terv merült fel Buda és Pest városainak egy olyan tartós és amellett kevés költségbe kerülő állandó híddal való összeköttetésére, amelyen a két testvérváros közötti közlekedés a Dunán keresztül télvíz idején is állandóan fenntartható legyen s a hajóhíd kiemelése után se legyen kénytelen szünetelni. A főváros lakossága s a magyar mérnökök régen érezték az állandó híd hiányát és szükségét, mert a hajóhídon csak 8—9 hónapig lehetett az év folyamán közlekedni, míg télen 3—4 hónapon keresztül, rendszerint azonban december elejétől vagy közepétől egészen március elejéig vagy közepéig, ha nem is szünetelt teljesen a két város között a közlekedés, a forgalom mégis szűk korlátok közé volt szorítva. Ameddig ugyanis a Duna vize be nem fagyott s rajta a jégzajlás sem indult meg erősebben, csónakokon, ladikokon s a Sáros-, illetve a mai Gellért-fürdő irányában kompon jártak át a Dunán. Amikor pedig a Duna már befagyott s a hátát is elég vastag és teherbíró jégkéreg borította, nemcsak gyalogszerrel, hanem kocsikkal és teherszekerekkel is a jégen keltek át s a jég volt az egyetlen közlekedési eszköz és az egyedüli összeköttetés a két város között.

Ez a többé-kevésbbé bizonytalan és ideiglenes jellegű közlekedés azonban sok bajjal, kellemetlenséggel és veszéllyel is járt s a főváros lakosságának türelmét nagyon próbára tette. Valahányszor ugyanis az időjárás enyhébbre fordult s a jég is elúszott, vagy legalább egyes szakaszokon jégmentes víztükör mutatkozott, újból a csónakokkal s ladikokkal való közlekedéshez kellett folyamodni. Amikor pedig a jégzajlás is megindult, akárhányszor megtörtént, hogy napokon keresztül szünetelt a két város között minden közlekedés, mert a nagy elemi erőt képviselő úszó jégtáblák között valósággal istenkísértésszámba ment volna a csónakokkal való átkelés.

Érthető tehát, hogy nemcsak az egyetlen és ideiglenes jellegű hajóhídra szorult közönséget érdekelte és foglalkoztatta az állandó híd kérdése, melyen télen-nyáron, jó és rossz időben akadálytalanul és minden veszély nélkül lehetett közlekedni, hanem elsősorban mérnökeinket is, kik közül sokan könyvekben, tanulmányokban, hírlapi cikkekben fejtették ki egy állandó híd létesítésére vonatkozó javaslataikat és véleményeiket, mások pedig kész tervekkel állottak elő s azokat az illetékes hatóságokhoz is eljuttatták.

Ilyen állandó hídra vonatkozó javaslatot tett közzé a Bécsben megjelenő Magyar Kurir 1823. évi május 6-i számában *ikafalvi Baritz György* is, ki abban az időben mint császári királyi mérnökkari százados a raguzai várerődítési munkálatok körül teljesített katonai műszaki szolgálatot s javaslatát is Raguzából küldötte be a lap szerkesztőségének 1823 április 18-i keltezéssel.[1]

Javaslata, melynek címe: *Vélekedés, mi módon lehetne Buda és Pest között a Dunán állandó hidat építeni,* az Ephemerides Posonienses című lapnak ugyancsak egyik május havi számában latin nyelven is megjelent.[2]

Munkája elején a javaslattevő rámutat arra, hogy az építőmesterek már régóta tanakodnak és tűnődnek afelett, hogy miként lehetne Buda és Pest városok között olyan állandó hidat építeni, amely a közlekedési igények kielégítésére kevésbbé alkalmas hajóhíd helyett a két város között biztos és tartós összeköttetést adna, sok költségbe sem kerülne s amellett a Duna áradásainak idején sem járna főként a mélyebben

[1] Magyar Kurir az MDCCCXXIII-ik esztendőre. Kiadták Pánczél Dániel és Igaz Sámuel a felséges császári és apostoli király kegyelmes engedelmével. Első félesztendő. 288. l. Az értekezés a május 6-i XXXVI. számnak a végén egy teljes oldalt foglal el.

[2] Opinio de modo exstruendi super Danubio Budam inter et Pestinum stabilis pontis. (Ephemerides Politico-Statisticae Posonienses. Cursus vigesimus. Semestre I. Posonii 1823. Die Jovis 15. Maii. No. 38. pag. 321.)

fekvő Pest városára nézve káros és veszedelmes következményekkel. Bár a kormány elé került javaslatokat nem ismeri, mégis meg van győződve afelől, hogy ezek a javaslatok az eddigi tapasztalatokra támaszkodva vagy cölöpjármos fagerendahidakra, vagy boltozott kőhidakra vonatkozhattak csak. Hogy pedig e régóta tervezett állandó híd 1823-ig sem épülhetett fel s mind ez ideig csak terv maradt, okát egyrészt az építési költségek nagyságában látja, másrészt pedig annak az indokolt félelemnek tudja be, hogy a Duna medrébe beépített cölöpjármoknak, illetve kőpilléreknek nagy száma a folyó medrének egy igen jelentékeny részét zárná el s a vizet és jeget felduzzasztva, áradást és kiöntést okozhat.

Ennek bizonyítására felhozza, hogy boltozott kőhíd esetén, ha Pestnél a Dunát 240 öl (= 455 *m*) szélesnek vesszük fel,[3] legalább 8 mederpillérre van szükség. Ha pedig ezek egyikének szélességét, illetve vastagságát 6 ölben (= 11·38 *m*) állapítjuk meg, a 8 kőpillér a meder keresztirányú szelvényéből együttesen 48 ölet, vagyis kereken 91 métert foglalna el. Ily módon tehát a pillérek akkora részt foglalnának el a Duna medréből, amely egy hajózható folyó szélességének is megfelelne és elegendő volna.

Kiszámítja azután a szerző, hogy a 9-nyílású boltozott kőhíd szabad nyílásai egyenként 128 láb (= 40·45 *m*) szélesek lennének.[4]

Megjegyzi azonban, hogy az ilyen nagynyílású kőhidak Európában felette ritkák. Példaképen felemlíti, hogy a velencei híres Ponte di Rialto márványból készült egyetlen nyílásának 86 láb (= 27·18 *m*) a nagysága,[5] a veronai nagy híd első boltozatának szabad nyílása 142 láb, vagyis 44·87 *m* és az Almaraz mellett a Tay[6] felett 1552-ben épült kőhíd nagyobbik boltozatának szabad nyílása pedig 150 láb, vagyis 47·10 *m*.

Ha már most a vízduzzasztás elkerülése céljából a mederpillérek számát akarjuk csökkenteni, úgy azok vastagságát kell nagyobbra vennünk. A nyílások szélességének a növelésével azonban a bolthajtások nyílmagassága is folyton nagyobb lesz. Mivel pedig egy ilyen kőhíd felépítéséhez szoros számvetés nélkül is több mint 3,000.000 ezüst forintra van szükség, azért szerző *vasláncokon függő hid* építését javasolja, amire Angliában már sok helyütt láthatunk példákat.

Mindazokat a nehézségeket, amelyek kőhidak építése esetén merülnek fel, függőhíddal el lehet kerülni. Baritz szerint függőhíd esetén a Dunán legfeljebb három mederpillérre van szükség, de két oszloppal, sőt eggyel is be lehetne érni.

Az első esetben a hídnak négy nyílása lesz, amelyek mindegyikének szélessége 342 láb, vagyis kereken 108 méter lesz, ha a pillérek vastagságát 4 ölre (= 7·58 *m*) vesszük fel.[7]

A második esetben háromnyílású volna a híd, a nyílások nagysága pedig — a pillérek szélességét ugyanakkorára véve fel, mint az első esetben — 464 lábat, vagyis 146·62 *m*-t tenne ki.[8]

Végül a harmadik esetben Baritz a Duna közepére helyezi a 6 öl (= 11·38 *m*) vastagságú pillért s az áthidalandó két nyílás nagyságát egyenként 702 láb (= 221·83 *m*) szélesre teszi.

A függőhíd építésének költsége pedig szemben a kőhídnak 3,000.000 forintnál is nagyobb összeget kitevő költségeivel, szerző szerint 1,000.000 ezüst forintot sem tenne ki.

Javaslata végén ígéri Baritz, hogy e tárgyra vonatkozóan több közleményt fog még a Magyar Tudományos Gyüjteményben közzétenni s főként az Angliában épült lánchidakkal szándékozik az olvasóközönséget megismertetni, a legújabbaknak rajzait is bemutatva.

Ezek a cikkei azonban névtelenül s a lap szerkesztőjének átdolgozásában nem a Tudományos Gyüjteményben, hanem a Hazai és Külföldi Tudósítások mellékletében, a Hasznos Mulatságok-nak 1824-től 1829-ig terjedő évfolyamaiban jelentek meg. Számszerint 12 rövidebb-hosszabb cikk és közlemény, amelyek azonban valószínűen költségkímélés szempontjából a hidak tervrajzai nélkül jelentek meg.

A függőhidakról szóló s minden valószínűség szerint a Baritz cikke alapján készült első közlemény a Hasznos Mulatságok 1824. évi 38. számában jelent meg.[9] A közlemény bevezetőben — Baritz nevének elhallgatásával — megemlíti, hogy miután legutóbb Pest és Buda között függőhíd felállítását hozták javaslatba és sem hazánkban, sem Németországban nem épültek még ilyen hidak, azért amerikai és angol példák nyomán az ilyen rendszerű hidak célszerűségével és hasznosságával óhajtja a közönséget megismertetni és kivitelük lehetőségéről meggyőzni. Majd a függőhidak mibenlétének ismertetésére térve át, helyes meghatározását adja e hidaknak, kiemelve azt, hogy a magas pilonokon átvetett láncsorokon lógó pálvaszerkezet oly magasan függ a víz színe felett, hogy alatta a hajók a legnagyobb áradások idején is felemelt őrfákkal, sőt vitorláikkal is akadálytalanul átmehetnek. Előnyük e hidaknak, hogy sem az áradás, sem a jégzajlás nem árt nekik, a hajózást nem gátolják s a víznek is szabad lefolvást engednek, amennyiben csekélyszámú pilonjaikkal a folyó medrét nem szűkítik annyira össze, mint a sok *kőistáppal* épült boltozott hidak.

Kisebb nyílású függőhidakat már régóta építenek Kínában, Indiában és Közép-Amerikában, azonban a nagyobb nyílásúakra példát első ízben az Északamerikai Egyesült Államok adtak a Merrimack-folyó felett Massachusetts államban épült függő hídjukkal, melynek 244 láb (= 77·1 *m*) a hossza és a 30 láb (= 9·48 *m*) széles útpálya mindkét oldalán a kocsi-, középütt pedig a gyalogközlekedést bonyolítják le.

Amerika példáját nemsokára Anglia is követte a Tweed-folyó felett épült 360 láb (= 113·76 *m*) hosszú függőhídjával, mely 1820-ban 11 hónap alatt készült el teljesen. Még nagyobb bámulatra késztette azonban Anglia a világot a Carnarvonshire grófság partját Anglesey szigetével összekötő függő hídjával, melynek pályaszerkezete 100 lábnyi (= 31·6 *m*) magasan függ a tenger színe felett. A Mersey-folyó felett is hasonló rendszerű és 1000 láb (= 316 *m*) hosszú hidat építenek, úgyszintén Párizsban is a Szaina felett gyalog- és kocsiközlekedésre. A közlemény végén Baritz a függő-

[3] 1 bécsi öl = 1·896484 *m*; 1 bécsi láb = 0·316081 *m*. Az egykori térképeken a Duna szélessége a Lánchíd tájékán 235 öl (= 445·56 *m*), a hajóhíd helyén pedig 215 öl = 407·64 *m*, mely szélesség tehát a Baritz által felvett szélességnek megfelel. Összehasonlítás céljából idejegyzem, hogy a Széchenyi-Lánchíd hossza a pesti és budai hídfők ellenfalai között mérve 375·45 *m*, teljes hosza a lánckamrákkal együtt kereken 490 *m*; az Erzsébet-híd teljes hossza 437·4 *m*, a budapesti összekötő vasúti híd teljes hossza pedig a rakparti áthidalásokkal együtt 471 *m*.

[4] A nyílások száma ugyanis eggyel mindig nagyobb a pillérek számánál s így 8 mederpillér esetén a boltozatok száma tényleg 9.

[5] A velencei Canal Grande-t áthidaló Ponte di Rialto-t 1591-ben Antonio da Ponte építette. Teljes hossza 48 *m*, szélessége 22 *m*, márványivének nyílmagassága pedig 9·5 *m*. A hidat a rajta lévő elárusító-bódék teszik érdekessé. Képét lásd *Dr. Lósy-Schmidt Ede—Dr. Baráth Béla:* Technikai Lexikon, I. köt. Híd III. táblán.

[6] A Tay Angliának egyik folyója.

[7] Ez az 1873-tól 1877-ig épült első magyarországi vasúti Dunahíd, az ú. n. összekötő vasúti híd pillérelosztásának felel meg. Ugyanis ennek is négy nyílása van, amelyeknek hossza megközelíti a 100 *m*-t, amennyiben a nyílások szabad szélessége 94·0 *m*, a pillérek vastagsága pedig fent 5·08 *m*, alul pedig 7·80 *m*.

[8] Ez az elrendezés pedig a mai Dunahidak pillérelosztásának felel meg, azzal a különbséggel, hogy amíg Baritz a három nyílást egyforma nagyra vette, addig a budapesti Dunahidak, nevezetesen a Széchenyi—Lánchíd, az eskütéri Erzsébet-híd és a vámháztéri Ferenc József-híd mindegyikének a középső nyílása nagyobb, mint a két parti nyílásé.

[9] Hasznos Mulatságok a Hazai s külföldi Tudósításokhoz. Toldalékul írta s kiadta Kultsár István. Pest, 1824. I. félesztendő, 38. sz., 297. l.

hidaknak arra a nagy előnyére mutat rá, hogy építési költségük más rendszerű hidak költségeihez viszonyítva aránylag csekélyek. Így a tweedi híd csak 120.000 frankba került, a párizsi Szajna-híd költségeit pedig 500.000 forintban irányozták elő.

Az ugyancsak 1824-ben megjelent második közleményében Baritz Németország legelső függőhídjáról, az anhalt-kötheni hercegségben, a Saale vizén épülő függőhídról számol be röviden, melynek szélessége 26 láb (= 8·22 *m*), hossza 270 láb (= 85·32 *m*) lesz és 4000 tallérba fog kerülni.[10]

Végül az 1824-ben megjelent harmadik közleményében gróf Magnis császári királyi kamarás lánchídjáról szól, melyet a gróf strassnitzi kastélya mellett Schnirch Friedrich mérnök az uradalom munkásaival a Moldva-folyó vizén 1824 tavaszán két hónap alatt épített fel. A híd hossza 90 láb (= 28·44 *m*), szélessége 14 láb (= 4·43 *m*) s a pálya szerkezete a Moldva legalacsonyabb vízszíne felett 10 lábnyi (= 3·16 *m*), legmagasabb vízálláskor pedig 2 lábnyi magasan van. Főtartóit láncsor alkotja, melyekre a pályatartó vasgerendák függőrudakkal vannak felfüggesztve. A vashíd teljes súlya 65 mázsa, melyből a Stájerországban, Vordernbergben készült láncok súlyára 48 mázsa esik. A tartórudakra erősített vaskorlát mindkét oldalt 3 láb (= 0·95 *m*) magas. A híd teherbírásának fokmérője, hogy 1203 mázsa terhet bír el s így rajta nagy súlyú teherszekerek is bátran közlekedhetnek.[11]

A Hasznos Mulatságok 1825. évfolyamában szintén három cikket tett közé Baritz a függőhidakról. Az elsőben egy fedeles kínai hidat ír le, mely a Pant-tó mély és sebes folyású, azonban csekély szélességű vizén épült ismeretlen időben s hasonlít az európai hidakhoz. Kínában egyébiránt sem mennek ritkaság számba a lánchidak, — jegyzi meg Baritz —, amelyeket újabban Európában is kedvelni kezdenek.[12] Az említett hídnak nagy szilárdságú, faragott kövekből készült 7 láb (= 2·21 *m*) széles és 18 lábnál (= 5·69 *m*) is magasabb oszlopszerű pilonjain 4 vastag lánc van egyik partról a másikra áthúzva, amelyeket vékonyabb láncokkal fontak össze. Ez utóbbiakra akasztott gerendák tartják a híd pallózatát, melynek széleit karfák s azok az oszlopok határolják, amelyek a híd egész hosszában a fedelet tartják.[13]

A függőhidakról szóló sorozatos közlemények között a leghosszabb a Hasznos Mulatságok 1825. évi 40. számában jelent meg, melyben Baritz bevezetőleg rámutat arra, hogy a legújabban divatba jött függőhidak építésének módját az európaiak az amerikai és ázsiai népektől tanulták el, hol sebes folyású vizek és mély szakadékok felett régtől fogva készítettek kötélen függő hidakat.[14] Ezek vagy kocsizhatók voltak, vagy csak kosarakból állottak, melyekbe az utasok beszállva, magukat egyik partról a másikra vontattak, míg lovaikat a vizen úsztatták át. Rennell James angol geográfusnak és mérnöknek (1742—1830) Indiáról szóló művében egy 600 láb (= 189·6 *m*) hosszú függőhídról van szó, mely a Sampeon-folyón épült.[15] Turner angol történetíró (1768—1847) pedig az indiai Chuca nevű vár mellett épült 100 láb (= 31·6 *m*) hosszú függőhídról ír, mely egymás széltében kifeszített 5 láncból áll. A híd pallózatát a láncokra fektetett bambusznád alkotja, míg korlátja úgy készült, hogy a két szélső lánc felett néhány láb magasan két másik láncot feszítettek ki, melyeket az alsó láncokhoz szintén bambusszal kötöttek hozzá.

Angliában és Európában az első függőhidat 1741-ben a Tees-folyó felett építették.[16] Ennek a legrégibb európai függőhídnak a hossza 70 láb (= 22·12 *m*), szélessége pedig csak 2 láb (= 0·63 *m*) volt. Ha egy ember rajta átment, a híd oly nagy lengésbe jött, — jegyzi meg Baritz, — mint hajó a széltől mozgatott hullámokon.[17] E híd elkészítése után Amerikában egymásután 8 függőhidat építettek, melyeket Thomas Pope 1811-ben, New-Yorkban megjelent munkájában részletesen ismertetett.

Ezután a Mersey-folyón Runcorn mellett Telford Tamás által tervezett kábelhíd tervét ismerteti, melyet az angol képviselőház 1813-ban mint legjobbat és legcélszerűbbet a benyujtott tervek közül elfogadott. A feltételek szerint 1000 láb (= 316 *m*) hosszú nyílással kellett a hidat megtervezni, úgy, hogy a szerkezet legalsó éle és a vízszin között 60 láb (= 18·96 *m*) magasságkülönbség maradjon. A folyón átfeszített 16 kábel mindegyikét 36 darab ¼ négyszöghüvelyk (= 1·6 $cm^2$)[18] keresztmetszettel bíró acéldrótokból hegesztették össze s hogy a négyszögalakú kábelrudak körkeresztmetszetet nyerjenek, oldallapjukra még félköralakú rúdvasakat hegesztettek rá.[19] Azután a kábelrudakat olvasztott gyanta- és viaszkeverékkel átitatott flanellel vonták be s végül még vasdrótokkal csavarolták körül. Az ily módon készült kábeleket 140 láb (= 44·24 *m*) magas pilonokra függesztve fel, e függőtartókra akasztották fel a két kocsiútból és gyalogútból álló pályatartószerkezetet is. A híd vasszerkezetének saját súlyát Telford 573 *t*-ben állapította meg, melyhez a legnagyobb megterhelésből származó mozgósúlyt is hozzáadva, a híd teljes súlya mintegy 900 *t*-ra rúgott volna.[20] Építési költsége pedig kereken 830.000 font sterlinget tett volna ki.

A terv megvizsgálására kiküldött bizottság tagjai részéről adott szakvélemények közül elsőül Barlow matematikai tanárét ismerteti, ki különböző pontokon felfüggesztett s különféle hosszúságú vasrudaknak szakadásig való megterhelésénél vett részt s a rudak igénybevételét s a bennük működő erőket Telford módszere szerint számította ki. Jelenlétében egy 1 + 15/16. hüvelyk (= 25·0 $cm^2$) vastagságú vasrúd 48 tonna, egy 1½ hüvelyk (= 14·5 $cm^2$) vastagságú rúd pedig 34·5 *t* megterhelésre szakadt el.[21] Véleménye szerint Telford terve kivitelre alkalmas, mert a függőrudak elszakadásukig 1472 *t* terhelést bírnak el. Mivel pedig Telford a híd saját súlyát 573 *t*-ra teszi, így a híd még közel 900 *t*-val terhelhető meg, ami azonban sohasem következik be.

Brian Donkin, ki kísérleteinél a vasrudak teherbírásának a meghatározására s főként arra volt figyelemmel, hogy a feszültség a rudakban egyformán legyen elosztva, azt tapasztalta, hogy 1 láb (= 30·48 *cm*) hosszú és 1 hüvelyk (= 2·54 *cm*) széles rudak mielőtt eltörtek volna, 3 hüvelykkel (= 7·62 *cm*) nyúlottak meg. A vasnak ugyanis az a jó tulajdonsága van, hogy bizonyos erő behatására hosszabbra nyujtható s ebben az állapotában meg is marad, amíg nagyobb erővel újból nem

[10] Hasznos Mulatságok 1824. II. félesztendő. 32. l.

[11] Hasznos Mulatságok 1824. II. félesztendő. 134. l.

[12] Az első vaslánchidat Kínában állitólag Kr. u. 67 körül építették a King-tung-fu város előtt elhúzódó völgy felett.

[13] Hasznos Mulatságok 1825. I. félév. 39. szám. 304. l.

[14] Hasznos Mulatságok 1825. I. félév. 40. szám. 315. l.

[15] Munkái közül kiemelendők: Description of Hindostan (1783; 3. kiad. 1793); Observations on the topography of the plain of Troy (1814).

[16] Az Európában ismert legrégibb lánchíd terve Mehrtens drezdai müegyetemi tanár szerint Verancsics Fausztus csanádi püspöktől ered, ki azt Velencében 1616-ban megjelent Machinae novae című munkájában irta le. Helyesbítenem kell tehát Feldhausnak 1595. évi adatát. V. ö. *Dr. Horovitz Hugó:* Verancsics Fausztuszról és Machinae novae című munkájáról. Ismertette *Dr. Lósy-Schmidt Ede* a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1925. évi Közlönyének 28. lapján.

[17] A régi függőhidak ugyanis még a XIX. század első felében is oly hiányosan voltak merevítve, hogy a legcsekélyebb mozgóterhelés hatására is ingásba jöttek.

[18] 1 angol hüvelyk = 2·53995 *cm*.

[19] *Baritznál* „kétfelé vágott görgők". A görgő *Pariz-Pápainál* cilindert, görgethető, forgatható kisgerendát, lécet jelent (tigillum volubile). V. ö. *Kresznerics* Magyar szótára 1831.

[20] Itt megjegyzi *Baritz*, hogy 1 *t* = 2240 angol font, mely a bécsihez oly arányban áll, mint 81 : 100-hoz.

[21] Az első vasrúd húzó szilárdsága tehát — 1 angol *t*-át 836 *kg*-nak véve fel — 1605 $kg/cm^2$, a másodiké pedig 1989 $kg/cm^2$ volt.

nyújtják. Ebből Donkin arra következtet, hogy a megnyult rudak nagyobb terhet bírnak el.

Brunton Tamás, ki hidrosztatikai gépén néhány száz kísérletet végzett Telfort kedvéért, azt tapasztalta, hogy az olyan körkeresztmetszetű vasrúd,[22] melynek 1 hüvelyk volt az átmérője (vagyis keresztmetszete 5·06 $cm^2$), 22—24 *t*-t, amelyiknek pedig 2 hüvelyk volt az átmérője (vagyis keresztmetszete 20·25 $cm^2$), az 95—100, sőt néha 103 *t*-t is megbírt.[23] Végül még azt tapasztalta, hogy az egy ugyanolyan vastagságú négyszögalakú rudak $^1/_3$-szörte nagyobb terhet bírnak meg, mint a körkeresztmetszetűek.

John Fötchet pedig, hogy a bizottság a függőhidakról tapasztalatokat szerezhessen, Liverpool mellett 1000 láb hosszú kábelrudakat feszített ki és azt tapasztalta, hogy e rudak különböző feszültségükben több terhet bírnak el, mint ahogy azt Telfort kiszámította. Minthogy pedig az építtető hajóstársaság azt kívánta, hogy az áthidalandó folyó egész szélességben szabad legyen és a függőhíd nyílása inkább 1200 láb (= 379·2 *m*) hosszú legyen, erre vonatkozóan Telfort, kit ez ügyben megkérdeztek, azt felelte, hogy valamivel nagyobb költséggel 1200 láb hosszú hidat is építhet.

Wilhelm Chapmann szakvéleményében Telfort kísérleteire hivatkozik, amelyekből kitűnik, hogy az olyan felfüggesztett lánc, melynek megfordított íve (sinus versus) az egyenes vonalnak $^1/_{50}$-ed részét teszi, 10·4 *t*-t bír el egyenletesen megosztott terhelésnél, vagyis $^1/_{10}$—$^1/_9$-ed részét annak a tehernek, melyet függő helyzetben elszakadásig bírt volna meg. Ha pedig legnagyobb behajlása $^1/_{20}$-ad része a függesztő köznek, akkor 337 *t*-t is elbír, vagyis $^1/_3$-ad részét annak a tehernek, melyet függő helyzetében hordhat. Ezért véleménye szerint a függőtartók láncszemeinek a lehető legnagyobb hajlást kell megengedni. Mivel továbbá Telfort szerint a híd saját súlyán kívül még 900 *t* megterhelést bírna el, azért kiszámította, hogy a hídra 300 *t*-nál több teher nem kerülhet, ha azt végig marhacsordával, vagy menetelő katonasággal terhelnék is meg. Ami pedig a függőtartóknak a pilonokon való felfüggesztését illeti, megjegyzi, hogy a kötélnek, láncnak, vagy kábelnek oly hosszúságban kell a pilon tulsó felén kihorgonyozva lennie, mint a milyen hosszú a híd nyílásának a fele. Ha ily módon a pilon innenső felén lévő függőtartó lehorgonyzásának legmélyebb pontja a nyílást áthidaló függőtartó legmélyebb behajlásával egy magasságban van, akkor a tartó a pilonon innen is, túl is egyformán van igénybe véve. A Merrimach-folyón Amerikában épült lánchíd függőtartóinak végei a földbe vannak elsüllyesztve és nagy kőszíklákkal megterhelve. Ennek a hídnak a teherbírása 500 *t* és 20.000 dollárba került.

A Hasznos Mulatságok 1825. évfolyamában megjelent harmadik közlemény a Tyne vizén tervezett függőhídról szól, melynek hossza 1800 láb (= 568·8 *m*) lesz, vizfeletti magassága pedig 115 láb (= 36·34 *m*), úgyhogy alatta 400 *t*-s hajók felhúzott vitorlákkal is szabadon átmehetnek. A különös csinnal tervezett hidat 2 esztendő alatt akarják felépíteni s költségeit 100.000 font sterlingben irányozták elő.[24]

Végül a Hasznos Mulatságok főlapjában, a Hazai s Külföldi Tudósítások 1825. évfolyamában még a bécsi Kis-Duna-ágon épült Szófia-hídról veszünk tudomást, melyet 1825 október 4-én adtak át a forgalomnak. A négy láncon függő híd nyílása a két pilon középső vonala között 240 láb (= 75·84 *m*), szélessége pedig 12 láb (= 3·79 *m*). Tervét Kudriaffsky alsóausztriai vízépítészeti igazgató készítette s építését is ő vezette.[25]

A Hasznos Mulatságok 1826. évfolyamában csak a Menai-tengerszoros felett épült s a forgalomnak 1826 január 30-án éjjel 1 órakor átadott hatalmas függőhídról van szó, melynek kivilágított pályáján a Londonból sok utassal érkező s fegyveres őröktől kísért gyorskocsi ment át elsőül, nagyszámú közönség örömujjongása mellett.[26]

A függőhídnak, mely Telfort legnagyobbszerű alkotásai közé tartozik, mindkét szélén egy-egy 12 láb (= 3·80 *m*) széles kocsiútja és középütt egy négy láb (= 1·16 m) széles gyalogútja van. A láncnak a kihorgonyzások között mért legnagyobb hossza 1600 láb (= 505·6 *m*), a pilléreknek az országút szine feletti magassága 52 láb (= 16·43 *m*) és a pályaszerkezet legalsó éle és a tengervíz szine közötti magasságkülönbség pedig 100 láb, vagyis 31·6 *m*. A híd 16 láncon függ, melyek 2016 *t* megterhelést bírnak el. A lánctartók saját súlya 342 *t* s így saját súlyukon kívül még 1674 *t* megterhelést bírnak el. A vasszerkezet összes súlya 489 *t*. A hídnak nemcsak gazdasági, hanem politikai szempontból is igen nagy volt a jelentősége, mert ez kötötte Angliát elsőül Irlanddal össze, míg a híd megépítése előtt Bangor-ból Holyheadig csak tengeri hajókon lehetett nagy költséggel, sok időveszteséggel és még több veszéllyel a Menai-szoroson átkelni.[27]

E közleményben még a Maipu vize felett függő és 123 láb (= 38·87 *m*) hosszú hídról emlékezik meg, melynek láncszemei bivaly- és más állati bőrökből vágott szíjakból készültek s amilyen hidakat a spanyolok már abban az időben használtak, amikor Amerikában lábukat megvetni kezdték.

A Hasznos Mulatságok 1827. évfolyamában újból három közlemény jelent meg a függőhidakról. Az elsőben a Londonban tervezett új lánchídról van szó, melynek hossza 3400 láb (= 1227·4 *m*), magassága 85 láb (= 30·69 *m*) és építésének költségeit 392.000 font sterlingben irányozták elő.[28] A másodikban az indiai hordozható kötélhidakat ismerteti,[29] amelyek alkatrészeiknek csekély súlyánál fogva egyik helyről a másikra szállíthatók. Padozatukat bambusznádból készítik. A Barai-folyó felett kifeszített kötélhíd hossza 160 láb (= 57·8 *m*), kocsiútja 9 láb (= 3·25 *m*) széles és oly teherbíró, hogy rajta a közönséges teherszekereken kívül nehéz járművek is teljes biztossággal közlekedhetnek. A caramnassi kötélhíd pedig 320 láb hosszú, 8 láb széles és oly szilárd, hogy 6 fontos ágyúkat vittek rajta keresztül és 6 lovas lovagolhatott egymás mellett anélkül, hogy a hídnak baja esett volna.[30] A harmadik közleményben végül a Charenten épült függőhídnak a Louvréban őrzött modelljét ismerteti,[31] mely 70 m hosszú és 7·2/4 m széles.[32] A francia kormány e hidat, teherbírásának megállapítása végett többszörös próbaterhelésnek vetette alá. Így 100.000 *kg* súllyal 24 óra hosszat, majd 1000 és 1200 emberrel reggel 5 órától késő estig terheltette meg, anélkül, hogy a híd alkatrészeiben a legcsekélyebb elváltozást tapasztalták volna. A hidat Puenot építőmester tervezte és 1827 szeptember 2-án adták át Jarnacon nagy ünnepélyességek között a forgalomnak.

A függőhidakra vonatkozó legutolsó közlemény a Hasznos Mulatságok 1829. évfolyamában látott napvilágot s több közlemény a függőhidakról Baritz-nak 1840-ben bekövetkezett haláláig az említett lapban nem is jelent meg.[33] Ebben az utolsó közleményében a Szentpétervárott 1824-ben felépített 5 kábelhídról

[22] *Baritznál* vasgörgő.

[23] Az 1 hüvelykes vasrúd szakítási szilárdsága eszerint 3635—3965 *kg*/$cm^2$, a 2 hüvelykes vasrúdé pedig 3922—4128 *kg*/$cm^2$ volt, sőt a 4252 *kg*/$cm^2$ szilárdságot is elérte. (Egy angol *t*-át 836 *kg*-mal vettünk számításba.)

[24] Hasznos Mulatságok 1825. II. félév. 254. l.

[25] Hazai s Külföldi Tudósítások 1825. II. félév. 274. l.

[26] Hasznos Mulatságok 1826. I. félév. 369. l.

[27] A függőhíd képét lásd *Dr. Lósy-Schmidt Ede—Dr. Barát Béla:* Technikai Lexikon. I. köt. Híd VII. tábla.

[28] Hasznos Mulatságok 1827. I. félév. 332. l. A közlemény elején a Menai tengerszoros felett épült függőhídról még egyszer szó van, melyet a lap szerkesztője valószínüleg tévedésből közölt mégegyszer, a hídnak azonban csak főbb adatait sorolva fel.

[29] Hasznos Mulatságok 1827. I. félév. 405. l.

[30] Egy bambuszhíd képét mutatja. *Dr. Lósy-Schmidt Ede—dr. Barát Béla:* Technikai Lexikon. I. köt. Híd X. tábla.

[31] Hasznos Mulatságok 1827. II. félév. 235. l.

[32] A franciák már 1790 óta használják a méterrendszert.

[33] Hasznos Mulatságok 1829. I. félév. 24. l.

tesz említést, melyek közül kettő közúti, 3 pedig csak gyalogközlekedésre készült. A hidak súlya együttesen 97.800 *kg* (199.710 font) s építésük 161.620 rubel költséget emésztett fel.

Amint tehát látjuk, Baritz 1823-ban közzétett függőhíd-javaslata után még 6 éven keresztül tájékoztatta a magyar közönséget, a nevezetesebb külföldi, főként angol függőhídépítkezésekről. Közleményeiben e hidak főbb méreteinek, költségeinek, továbbá a tartóknak és a pályaszerkezeteknek ismertetése mellett, valamint a szerkezetek súlyára és teherbírására vonatkozó adatok felsorolása mellett figyelme a szilárdsági és próbaterhelési vizsgálatok eredményeinek ismertetésére is kiterjedt, hogy a magyar közönséget a függőhidak sokféle előnyeiről és olcsó kiviteléről meggyőzhesse s ily módon saját javaslatát is, mely *vasláncokon függő hídra* vonatkozott, kellőképen alátámassza.

A magyar művelődéstörténetben s annak abban az ágában, amely a technika történetével foglalkozik, maradandó emléket biztosított nevének e javaslatával, melyet még Széchenyi fellépése előtt tett meg abban az időben, amikor rajta kívül más a függőhidak kérdésével ilyen behatóan még nem foglalkozott. Javaslata főként kétpilléres hidakra vonatkozik s a budapesti Duna-hidak nagyrésze később valóban két mederpillérrel épült meg.

Felmerülhet már most az a kérdés, hogy vajjon Széchenyinek és későbbi munkatársának, Vásárhelyi Pál mérnöknek volt-e tudomásuk Baritz függőhíd-javaslatáról. Erre a kérdésre azonban ma már igen nehéz feleletet adni s még nehezebb volna azt eldönteni és megállapítani, hogy ebben az esetben milyen befolyással volt ez a javaslat Széchenyi és Vásárhelyi elhatározására s a függőhíd melletti állásfoglalására, amennyiben sem Széchenyi naplójában, melyben hazánk újjáalkotója egyébiránt minden élményét és benyomását híven feljegyezte, sem Vásárhelyi hátrahagyott iratai között erre vonatkozóan semmiféle feljegyzéseket nem találunk. Széchenyinek kiadott levelei között is csak három Baritzhoz intézett levelet találunk, amelyek azonban mind későbbi keletűek Baritz javaslatánál s a Lánchídra vonatkozóan semmiféle közlést nem tartalmaznak. E levelek elseje ugyanis 1834-ben, vagyis 11 évvel Baritz javaslatának megjelenése után kelt, a másodikat 1835-ben s a harmadikat pedig 1836-ban írta Széchenyi Baritzhoz a részére fenntartott gőzhajózási részvények ügyében.[34]

Másrészt azonban megállapítható, hogy Széchenyi és Vásárhelyi abban az időben, amikor Baritz javaslata a Magyar Kurirban és közleményei a Hasznos Mulatságokban megjelentek, más természetű kérdésekkel voltak elfoglalva. Széchenyi ugyanis a lótenyésztő egyesület megalakításán s a kaszinó és az akadémia megalapozásán fáradozott, míg a Lánchíddal csak 1828-ban kezd foglalkozni. Tulajdonképeni munkássága azonban 1832-ben kezdődik, amikor a Hídegyesületet megalakítja s Angolországban tett tanulmányútjáról gróf Andrássy Györggyel visszatérve, 1833-ban nagyterjedelmű, pompás jelentését a Hídegyesülethez benyujtja. Baritz javaslatának megjelenésekor (1823 május 6) Széchenyi mint tényleges huszárkapitány éppen hosszabb úton volt s valószínűen már ezért sem olvashatta és szerezhetett tudomást Baritznak a budapesti állandó hídról írt értekezéséről. Széchenyinek egyébiránt dr. Viszota Gyula szerint csak 1825. évi franciaországi útja alkalmával bővül a gondolatköre a közlekedés fogalmával, habár eziránti érzéke már korábban is megnyilvánult.[35] Vásárhelyi (1795—1846) pedig Baritz javaslatának a megjelenésekor a Kőrös-Berettyó folyók vízrajzi felvételén dolgozott, később pedig a dunai térképezésnél, majd az aldunai munkálatoknál volt elfoglalva, úgyhogy a budapesti állandó híd kérdésével minden valószínűség szerint csak 1831 után kezd foglalkozni, amikor a híd építése ügyében gróf Széchenyi István a mozgalmat már megindította volt. *A budapesti állóhíd tárgyában* írt terjedelmes dolgozata is csak 1838-ban jelenik meg az Athenaeum hasábjain.

És itt rá kell mutatnom egyes íróknak abból a túlbuzgóságból származó merész állítására is, amikor Széchenyinek abból az ismert kijelentéséből, amelyet báró Brudern József előtt 1821 jan. 4-én tett s naplójában is megörökített, hogy t. i. abban az esetben, ha Buda és Pest között az állandó híd építéséhez hozzáfognának, szívesen lekötné egy évi jövedelmét, mely után sem kamatokat, de még magának az összegnek a visszafizetését sem kívánná, arra következtetnek, hogy Széchenyi az állandó híd kérdésével már 1821-ben kezdett volna foglalkozni. Ilyen és ehhez hasonló kijelentéseket ugyanis mások is tehettek abban az időben, ha nem is jegyezte fel és örökítette meg azokat senki az utókor számára, mert az állandó híd hiányából származó kellemetlenségek és hátrányok nemcsak a főváros lakosságát és az utazóközönséget, hanem az ország kereskedelmét és iparát is súlyosan érintették és nemcsak bosszúságot, hanem temérdek kárt is okoztak.

Nem kevésbbé merész állítás az is, amelyet cikkekben és lexikonokban is lépten-nyomon olvashatunk, hogy t. i. a Budát és Pestet összekötő állandó híd kérdésének nagy fontosságát Széchenyi (1791—1860) ismerte volna fel elsőül s hogy a Lánchíd eszméje is tőle ered. Amint tanulmányom elején jeleztem, Baritzon kívül (1779—1840) még sokan foglalkoztak a magyar mérnökök közül a budapesti állandó híd kérdésével s többen közülök függőhidat is javasoltak nemcsak a XIX., hanem már a XVIII. században is. Széchenyinek a Lánchíd megvalósítása körül szerzett halhatatlan érdemeiből s hatalmas munkásságának az értékéből pedig mitsem von le az, ha azoknak a magyar mérnököknek a munkáját is megismerjük, kik e kérdés megérlelése körül szintén közreműködtek s igyekeztek a magyar közönséget és a hatóságokat a Dunán régtől fogva tervezett állandó híd kivihetőségéről meggyőzni.

Mivel Baritz munkásságáról, főként azonban függőhíd-javaslatáról az újabb lexikonok már meg sem emlékeznek, azért végül még rövid életrajzát iktatom ide.

*Ikafalvi Baritz György*[36] 1779 október 28-án született Nagyenyeden, hol atyja református pap volt. Édesanyja is papi családból származott. Deesi György erdélyi református püspöknek volt a leánya. Miután Baritz elemi és középiskoláit szülővárosában elvégezte, Bécsbe ment, hol 1802-ben testvérbátyjának, Jánosnak, a későbbi erdélyi főorvosnak ajánlására, ki abban az időben a bécsi egyetem orvoskarának volt hallgatója, a császári királyi katonai műszaki akadémiára vették fel, bárha az előírt 15 éves korhatáron jóval felül volt, amennyiben felvételekor már 23. életévében volt. Eleinte saját költségén tanult, 1806-tól kezdve azonban gróf Festetics György segélyezte mindaddig, amíg az akadémia ötéves tanfolyamát el nem végezte. Tanulmányainak sikeres befejezése után 1807-ben János főherceg, az akadémia főigazgatója, a hadmérnöki karhoz nevezte ki tisztté, hol fokról-fokra emelkedve, az 1839. évi utolsó kinevezésével alezredesi rangot ért el. Mint várerődítési tiszt főként Raguzában, Lipótváron, Eszéken és Peschierában[37] teljesített katonai műszaki szolgálatot, majd Zárában, Dal-

[34] Gróf Széchenyi István levelei. Budapest. I. köt. 1889. 534. l. és II. köt. 1890. 79. 254. l.

[35] V. ö. Gróf Széchenyi István naplói. II. köt. (1820—1825.) Szerkesztette és bevezetéssel ellátta *Dr. Viszota Gyula*. Budapest. 1926. CXXIV. l.

[36] Nem tévesztendő össze a hasonlónevű román tudóssal és publicistával, Baritiu (ejtsd Baric) Györggyel, ki Alsózsukon (Kolozs megyében) 1812-ben született és a balásfalvi líceum tanára volt. (Lásd: Magyar Lexikon 1879. és a Pallas Lexikonát.)

[37] Garda-tó délkeleti partján, a milanó—veronai vasútvonal mellett fekvő erődítmény, melynek a középkorban Piscaria volt a neve. A vár Felső-Olaszország minden harcában nagy szerepet játszott. 1815-ben Ausztria birtokába került s 1866-ban újból Olaszországhoz csatolták vissza.

máciában[38] kerületi erődítési igazgató lett s a halál is itt érte utól 1840 december 27-én 61 éves korában. A Magyar Tudományos Akadémia 1832 március 9-i második nagygyűlésén levelezőtagjául választotta. Gyászbeszédet felette az Akadémiának 1841 február 8-i ülésén Toldy Ferenc tartott.

Írói hírnevét Cornelius Tacitus munkáinak a lefordításával alapozta meg, melynek I. kötete 1822-ben, Bécsben jelent meg. Lefordította Tacitus históriáját s annáleseit, valamint ifj. Plinius leveleinek nagyobb részét is, ez utóbbiak azonban kéziratban maradtak. Megírta azonkívül Benkő Ferenc életrajzát, mely a Tudományos Gyüjtemény 1817. évfolyamában jelent meg. Tudósításokat küldött be az akadémiának a milánói és velencei könyvtárakról,[39] s az Akadémia részint kéziratok vizsgálatával, részint a hadtudományi szótár egy részének az elkészítésével bízta meg. Munkái felsorolásakor a teljesség kedvéért végül még a Dunán Pest és Buda közt építendő, láncon függő hídról szóló értekezését is meg kell említenem, mely latin nyelven is megjelent, úgyszintén a Hasznos Mulatságokban közzétett közleményeit a függőhidakról, mely utóbbiak s főként függőhíd-javaslata ebben a tanulmányomban kerültek először méltatásra.[40]

---

## Történeti szemlélet a természettudományokban.*

HANKISS SZILÁRD.

*Résumé:* Les sciences physiques et naturelles éclairées par leur histoire. — L'auteur expose une théorie de l'évolution de l'idée scientifique; il nous montre que l'unique moyen de nous orienter dans l'immense édifice des sciences physiques et techniques modernes, et de nous en faire une idée d'ensemble synthétique et conforme aux besoins de notre époque, c'est d'appliquer à l'examen des idées (hypothèses, méthodes, etc.) scientifiques et techniques la manière de voir historique. L'alliance des études experimentales et historiques nous rendra possible de diriger consciemment l'évolution de la science.

A tudományos eszmét nemcsak modern, kialakult, napjainkig lezárt, *kész* állapotában szemlélhetjük, hanem fejlődési folyamatával együtt, annak eredményeképen is. Az utóbbi szemléleti mód az eszmének nyilván alaposabb, részletesebb, konstruktívabb képét adja, mint az első. A kialakult, *kész* eszme magában foglalja ugyan túlhaladott fokozatainak minden alapvető és további fejlődésre képes elemét, ámde annyira sűrített, esszenciális alakban, hogy pontos analízise legtöbbnyire nagy akadályokba ütközik. Épp ezeket az akadályokat kerüli meg a történeti szemléletmód, kezünkbe adván mindazokat a fonalakat, melyekből az eszme gobelinje szövődött s az eszme fejlődésének távlati áttekintésével módot ad arra, hogy a fejlődés törvényszerűségeit is megállapíthassuk s ezek ismeretével a jövendő útjait is tisztábban láthassuk, sőt — kedvező esetben — ki is jelölhessük. A kétféle szemléleti módot a sík- és térszemlélethez hasonlíthatjuk: a jelen állapot az eszmének csak síkbeli képét, reprodukcióját adja, míg a két szemmel, mélyebbre néző történeti szemlélet által az eszme plasztikussá, elevenné válik, mintegy testet ölt. A kultúrtörténet végső elemzésben éppen az emberiség vezérlő eszméinek ily megmintázása.

Míg a szellemtudományok — már természetüknél fogva is — az eszmék történeti szemléletére vannak utalva, addig a természettudományokban ez a módszer eddigelé nem tudott gyökeret verni. Mindjárt ennek okát is a történeti szemlélet révén tudhatjuk meg. Ismeretes, hogy a középkorban minden természettudományi jellegű érdeklődés hiányzott; a természet titkainak fürkészését haszontalannak, sőt vétkesnek tartották. A természet iránt érdeklődők előtt zord tilalomfa gyanánt meredezett Aristoteles akkreditált természetfilozófiája s egyre inkább nyilvánvalóvá vált, hogy a valódi értelemben vett természettudomány csak ennek romjain épülhet majd fel. Így is történt: a természettudomány ifjú Herkulesének mindenekelőtt a bölcsőjébe tett aristotelesi kígyóval kellett végeznie. Nem csodálkozhatunk ezek után, hogy midőn a természettudomány az empirizmus jegyében végre nekivághatott a fejlődés útjának, az imént még a zsarnok tekintély rabláncán sínylődött törekvések, felszabadulva az ellenkező végletbe menekültek; semmi tekintély többé, semmi tekintet az elődök, a *mások* munkájára, elveire! A hosszú ideig visszafojtott empirizmusnak már oly nagyra növekedett a helyzeti energiája, hogy felszabadulásakor messze túlhaladt a célon s az egyéni tapasztalat túlértékelésének, a *csak azt hiszem, amit látok* elv naiv túlzásainak mocsarában feneklett meg s az idők folyamán egyre inkább belesüllyedt. A mult század közepén azután már komoly erőfeszítéseket látunk a helyzet tisztázására, a kátyúba rekedt szekér kiemelésére: ezek azonban, tervszerűtlenségük, szétforgácsoltságuk miatt mindmáig sikertelenek maradtak.[1] Ehhez járult még korunk lázas tempójú, egy kissé kétségbeesett, egy kissé kapkodó technikája, mely összeszorított fogakkal, makacsul a jövőre szegzett tekintettel észre sem veszi, hogy a jövendő ködös vizein a mult alapos ismerete a legbiztosabb iránytű.

Úgy hisszük tehát, hogy a minden történeti, filozófiai, spekulatív iránytól való irtózás a természettudományban a középkori rabszolgaság máig tartó, bár már öntudatlanná vált reakciója. Ennek — az akkoriban életet jelentő — reakciónak azonban ma már többé semmi haszna, semmi értelme, sőt igen egyszerűen kimutathatjuk, hogy a természettudomány, az emberiség ez egyik legnagyobb közkereseti társasága, a történeti szemléletmóddal oly (más téren untig kipróbált és bevált) könyvelési rendszert vezethet be, melynek segítségével üzletmenetéről minden pillanatban pontosan tájékozódhatik s a mult tapasztalatainak s a jelen pontos mérlegének birtokában jövendő spekulációit is az eddigieknél alaposabb és megbízhatóbb információk alapján bonyolíthatja le.

[38] A Pallas- és a Révai-féle Lexikonok tévesen Zágrábot mondják halálozási helyéül, mely nyilván sajtóhiba.

[39] A Magyar Tudományos Társaság évkönyve. II. 1—20., 63—73.

[40] Életrajzait lásd: Toldy Ferenc összegyüjtött munkái. V. köt. Gyász- és emlékbeszédek. 1833—1855. Pest. 1872. 27. l. — Magyar Akadémiai Értesítő 1840. I. év. 19. l. — A Magyar Tudós Társaság névkönyve 1842-re. II. 72. l. — A Magyar Tudós Társaság Évkönyvei. VI. köt. Buda, 1845. I. osztály, 133. l. — *Danielik Ferenc:* Magyar írók. Életrajzi gyüjtemény. Pest, 1856. I. 23. l. — Ismerettár. I. köt. Pest, 1858. 683. l. — Magyar Lexikon 1879. — *Szinnyei József:* Magyar írók élete és munkái. — Pallas és Révai Nagy Lexikona.

* A ma embere egyre zavarodottabban, egyre tanácstalanabbul áll a mindenünnen reázúduló tapasztalatok zürzavaros áradata közepette s mindinkább veszíti talpa alól a biztos tájékozódás talaját. A tudós sóvárogva néz a tünedező, szertefoszló ideál: tudományának világos, átfogó, szintétikus képe után s keresi az utat, mely a tömkelegből ismét ahhoz vezérelhetné vissza; kutatja a módot, mely a kezéből lassan kisikló irányítást, a jövőbe látó, öntudatos kezdeményezés lehetőségeit ismét visszaadhatná neki. Ezekre a (talán nagyobbrészt még öntudatlan) érzésekre, sejtelmekre próbál válaszolni a szerző, egy oly fonál legombolyításával, mely a legszövevényesebb labirintusban is eligazíthat. Ily vezérfonalra — éppen tapasztalat-anyagának a többiekénél is rohamosabb gyarapodása miatt — talán elsősorban a műszaki tudományoknak lenne szüksége.

[1] Modern atomistáink és fenomenológusaink legnagyobbjai (Fechner, Kahlbaum, Mach, Ostwald s a többiek) is érezték a történeti tanulmányok életbevágó fontosságát; az utóbbinak egyik legnagyobb szabású, kellőkép nem méltányolt vállalkozása (a *Klassiker der exakten Wissenschaften*) éppen erre a területre esik. Kár, hogy mindezek nem foglalkoztak a kérdés elméleti oldalával s így a történeti tanulmányok tulajdonképeni magasabb célját és értelmét sem jelölték meg világosan.

Baritz György

l.

Visszáta Sanichid

18, 19. l.

31.

Beve

483 Kor. nóval

koronáról mely

bélyi r. kath. ke

előfordulo költ

Alajos tól

nélkül bevéte

Mátraverebély

Baritz

1812

L.

Ejercicio 1929

140-1

JK. 280

I
596

280. *Perényi Péter.* Mellig, kissé balra fordult, tojásdad medaillonban. Haja, szemöldöke, szeme és bajusza barna, szakálla leberetvált. Atilláján és lehajtott széles prémgallérú mentéjén a díszgombok nagyok. Felirata alól: »*Divisio rara bona*« és a kép körül: »*Petrus Pereny Coronae Regiae Custos Anno 1240*«.

Vászon, méretei 18·9 : 14·6 cm. — Át. Képt. 149 (20). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Baritz György

mód
2

Vajda Pál R.:

A szárevés Lanchid.
Bp. 1942. 8. l.

Vajda Hunyad berhére

Baritz György, ikafalvi (I

cs. kir. mérnökkari szárados a ragusai váreröditési munkálatok körül teljesített hatonai műszaki szolgálatot az 1820-as években.

A bécsi Magyar Kurir 1823 máj. 6-iki számában Vélekedés, mi módon lehetne Buda és Pest között a Dunán állandó hidat építeni c. cikket közölt e kérdésről. E czikk latin nyelven megjelent az Ephemerides Politico-Statistical Posonienses c. lapban 1823 máj. 15.

B. már ebben a cikkében a vaslánczokon függő hid építését javasolja, amire Angliában már sok helyütt lát, hatunk példakat. (Tehát

1.-től 31.-ig.

"A" menü előfiz.ára P 1,20

májpüré- v. daragaluska leves
tejf.spárga v. kaszinó tojás
a borjusült rizzsel v. salátával
kalács v. bisquit tekercs

---

husleves finom metélttel v.csontleves
egres-v. paradicsom mártás
főtthus-,v.borju krokett uj burg.
bukta v. morzsa lepény

---

ta zöldborsó leves csiga tésztával
töltött kel v. több köret
sertéssült tarhonyával
tepertős turós csusza vagy
cseresznyés Viktoria sütemény

---

tüdőpüré-,v.daragaluska leves
borsópüré v. podlupka
a fasirozott petrzs.burgonyával vagy
tejfeles marha szelet
sültegér v. csokoládé pudding

---

gomba-,v. vajgaluska leves
paraj v. több köret
x/rántott hal salátával v.tojás krokett
borjusült burgonyával
sajtos makaróni v.pilota tészta

---

uj kalaráb v. hamis barna leves
lencse- v. uj burgonya főzelék
füstölt oldalas salátával vagy
Eszterházy szelet galuskával
szegedi tejf.lepény v. őzgerinc

---

májgaluska leves

Baritz György, ikafalvi (II

már jóval Széchenyi előtt!) Mind-
azokat a nehézségeket, amelyek kő-
hidak építése esetén merülnek fel,
függőhiddal el lehet kerülni.
Baritz szerint függőhid esetén a
Dunán legfeljebb három meder-
pillérre lenne szükség, de két
oszloppal, sőt egyszerre is be lehet-
ne érni. Baritz 1823-ban közzé-
tett függőhid javaslata után még
6 éven keresztül tájékoztatta a ma-
gyar közönséget a Hasznos Mulat-
ságok c. lapban a nevezetesebb
külföldi, főként angol függőhid
építkezéseiről. A magyar mű-
velődéstörténetben maradandó
emléket biztosított nevének e ja-
vaslatával, melyet még Széchenyi
fellépése előtt tett meg abban az
időben, amikor rajta kívül más
a függőhidak kérdésével ilyen
behatóan nem foglalkozott.

Ikafalvi Baritz György 1779 okt.
28-án született Nagyenyeden, hol

tejfeles spárga v. rizseshus
borjuvesés v.pikáns borjusült köret.
citromjeges kakaós sütemény vagy
epres női szeszély

ujburg.leves v,tarkakbab leves
kolbásszal
idei kel v. töltött kalaráb
Stefánia sült makarónival
stiriai metélt v. madár tej

paradicsom-, v. rizsgombóc leves
zöldborsó főzelék
sertés sült v. rántott borju borda
rizzsel
Valéria tészta v. Mozart szelet

xx/husleves finom metélttel v.köménylev.
sóska mártás v. saláta
főtt v. párolt marhahus tarh.körettel
v.borjuvagdalék burgonya körettel
francia vajas metélt v. darakrém

ragout leves
rizotto zöldborsóval v. husos rétes
vesepecsenye burgonya krokettel
v.sertés karaj idei burgonyával
x/ ünnepi ebéd rántottcsirkével P 1.50
cseresznyés pite v. torta szelet

őfizetési ára P 1.40
rás szerint " 1.20-tól
t 20 fillér felár.
hoz rendelhető.
sirkével P 1.50
érem előzőnap megüzenni !
Változtatás fenntartva !

TESCHLER JÁNOSNÉ
mérnök neje uri konyhája

Baritz György, ikafalvi (III.

atyja református pap volt. Bécsben a katonai műszaki akadémián tanult. 1806-tól gróf Festetics György segélyezte mindaddig, míg az akadémia ötéves tanfolyamát elvégezte. 1807-ben a hadmérnöki karhoz nevezték ki tisztté. 1839. évi utolsó kinevezésével alezredesi rangot ért el. Mint várerődítési tiszt, főként Ragusában, Lipótváron, Eszéken és Peschierában (Olaszország) teljesített katonai műszaki szolgálatot, majd Zárában, Dalmáciában kerületi erődítési igazgató lett s a halál is itt érte utól 1840 dec. 27-én 61 éves korában. A Magyar Tud. Akadémia 1832 márc. 9-i nagygyűlésén levelezőtagjául választotta. Az akadémia a hadtudományi szótár egy részének elkészítésével bízta meg. Életrajza a Pallas és Révai

1469.

Mythologiai a

Az ege
balra nézve, d
teljesen mezte
Jobb kezével a

Szobor
Maga

Emilio Constantinaja

1897:
lyeztetett el. (4

138

375.

lexikonokban, Toldy Ferenc
összegyűjtött munkái V. kötet
Gyász- és emlékbeszédek
1833–1855, Pest, 1872, 27. l.
Magyar Akadémiai Értesítő
1840 I. 19. l. — A Magyar
Tudós Társaság névkönyve
1842-re. II. 72. l. — A Ma-
gyar Tudós Társaság Év-
könyvei VI. k. Buda,
1845. I. oszt. 133. l. — Da-
nielik Ferenc; Magyar
írók. Életrajzi gyűjtemény.
Pest 1856. I. 23. l. — Is-
merettár I. k. Pest 1858. 683.
l. — Magyar Lexikon 1879.
Szinnyei József: Magyar

1470.

Női fej: XV. százal.

Vállig, szembe ~~[illegible]~~ és

L haját dör L ~~[illegible]~~ abroncs szorítja

vetett. A dombor-mű ke

Marvány, mérete

~~Antik~~.

Ajandik Em.

a fej maga a

nyak s a többi kiegészítés XV

1897: VII. 31-én az

(480 97)

Mr. Celtákozandó

Pulszky

109

Baritz György, ikafalvi (V

irók élete és munkái. —

Irod

Dr Lósy-Schmidt Ede

Javaslat a Dunának
függőhiddal való át-
hidalására Buda és
Pest között 1823-ból.
Historia. 1929. 6. n
177 – 188. l.

**mai mester.**

századból.

lt meztelen férfi, a ki bal ke-
ult és lábait keresztbevetette.
rövid. Jobb kezével a szikla-

ga 70 cm. — Lelt. sz. 1469. —
94-ben. — Értéke 300 K.

MDK

Bariss Dezső

Dalmát halász, cer.

Tengerparti tanulmány, cer.

Tanulmányfejek, cer.

Soproni Képzőm. Kör 30.kiáll. 1940.máj.

MDK

Baritz, George

erdélyi magyar mérnök
éveken át út jelentéseket, amelyek
ben Pest és Buda között függő-
hidat javasolt.
Széchenyi 1832-ben terdett a gondo-
lattal foglalkozni.

Bierbauer, Virgil: Count Széchenyi
and Budapest
The Hungarian Quarterly 1940. I. 2430.

megírva

Bariss Dezső

díszlettervező

1941–42-ben a következő filmek díszleteit tervezte:

András, Hárry János, Életre ítéltek,

Magyar Film

1942. ápr. 29.




lakátja. A. Giacometti terve.

Melléklet Rosner Károly „Svájc idegenforgalmi propagandaeszközei“ című cikkéhez.

Bariss Dezső

Soproni Rákóczi Intézet rajztanára. Mint grafikus szerepelt kiállitásokon.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 27.l.

Bariss Dezső

Aul. Kisstrice (Trencsén m)
1896 máj 19. ág. ev. érettr.
1919/20 I. elsőéves művész-
nőv. képz. főisk.

Horvátország IV. 219

# Bariss Dezső

festő, rajztanár.
Mint 1896 Kistricen (Trencsén vm.) Katonai pályára lépett, örnagy lett.
1925–29. Rudnay Gyula lanitványa a képzőm. főiskolán. 1923. kifesti a győri papnevelő kápolnáját.
Ceruza rajzok Budapesten (Dr László főhercegi udv. orvos, Barabás altábornagy, Suky lov. tábornok stb)
1929 után Jutason két kápolnát díszít. Pécsi honvéd reáliskolában Ősmagyar lovasok. a Soproni Képzőművészeti Kör kiállításán 1940 két rajza

Csatkörl.


-Durem. 1886.

Bariss Dezső

örnagy grafikus

kut. 1896.

lásd okv.

Csatkai Soprexl.

21. l. 28. l.

31. l.

~~Temesvár VIII. 249~~

Bariss Dersö

Kisértés, szines rajz
500.—
A kincskeresök,
szines rajz.

Nemzeti Szalon 1920
márc
MAPE 7. Kiáll-

18640 Szepes nyomda, Telefon: 13-1-64.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1936. FEBRUÁR 23-TÓL MÁRCIUS 8-IG.

Bariss Dersö

1920. M Akv Pf Egy
kiáll. Nemzeti Szalonban

Kisértés, szines rajz, 500.—
A kincsherésők, szines rajz

Lőcsei Szepesi Múzeum VI. 291.

Barison Miklós

lásd

Vas. Ujs.

1865

323 l.

A felkérend

Balás Piri László

Balogh Jolán

Bogyay Tamás

Biró József

Csabdi István

Csánky Miklós

Csernyánszky Mária

Dercsényi Dezső

Domanovszky György

Dutka Mária

Ernst Mihály

Ferdinándy Mihály

Gallus Sándor

Gerevich László

A túllapon kiírt összeget fölvettem.

Kelt _____

Barison Miklós
miniature-festő és mérnök
L.
Sundrey-Kentiváry
132. l.

# Fizetési utalvány.

Fizessen a közvetitő hivatal ..... jelen utalványra

a ..... számu csekk alapján .....

.....

[redacted] f.

Ezen utalvány ..... ig érvényes.

M. kir postatakarékpénztár.

**Barison** Miklós, miniature-festő és mérnök. 1865-ben régi díszes codexek, különösen a Corvinák alapján egy misemondókönyvet festett, melyet színes kőnyomatban sokszorosított.

*Vasárnapi Ujság.* 1865. 323. l. (A miniatur festés remeke).

Barison Miklós

Barison

č.

Lykanemzromantika

16. č.

**Barišić** A n d r á s, képfaragó. A XV. században Sebenicoban működött. Emlékét 1449-ből a városi évkönyvek tartották fenn.

*Kukuljević-Sakcinski, Ivan,* Slovnik umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb, 1858—1860. 18. l.

Barišić András

Barišić András

tépfarajó

L.

Szendrey-Szentiványi

122. l.

_____, *19*_____

_____

_____

eit ausgeführt zu haben und bitten uns

_____

s empfohlen und zeichnen

achtungsvoll

_____

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| chnung und Gefahr | | | | 8 Tage |
| | | | | |

BARINKA, szobrász

---

Szigeti István, aki a lapban a szobrászokkal, éremművészekkel foglalkozik, többek között keresi Barinkát is. Aki közelebbit tud róla, kéri annak közlését. 16/144/. old.

HIREK-KÖZLÉSEK:....

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XIV. 1958. 9.sz. Bp.

BARISKA MIHÁLY, festő

---

Burány Nándor és Radnóti Kovács Árpád festőművészek által vezetett 10 éves Derkovits Képzőmüv. Kör tagjai munkáinak szombathelyi kiállitása 1959. jun. 20.-jul. 19.-ig. BARISKA MIHÁLY mü is szerepeél a kiállitáson. 67.old

--- A szombathelyi Derkovits kiállitás emlékkiállitás 66.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkonyv, 1959. I.köt. Szombathely, 1959

MDK

Barinkai Ferenc,

Orbán Dezsö igazgatása mellett müködö "Atelier"
öt éves fennállását ünneplö ankéton
a reklám-pszichologia szempontjából világitotta
meg a jövö reklámját.

Milyen lesz a holnap reklámja? - Pesti Napló. 1938.
ápr. 14.

Balázs Béla

1940–41. filmévad
Hunnia filmgyár

Sárga rózsa c.
film díszletei.

Magyar Film
1941. ápr. 5.




IV 1

T.

# EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

megírva

Baricsa József

1857-60. a hódmező-
vásárhelyi gerencsér-
céh céhmestere

Kisshmvtálas 187. l.

Barilli, Giacomo
(Barilly)

l.

Cincik 17, 18, 19. l.



BARILOVSZKY János antalos

1781 Csákvár – E. kastél

Sina = MÉrt. 1997/1-2. 24.

ikjainak restaurálása. = Múzeumi Mútargyvédelem, 13. (1983) 241-245.

1473. SZEBENI Nándor: Díszítőfestés az Országházban. = Magyar építőipar, 31. (1982) 675-680. ill.

1474. SZEBENI Nándor: Díszítőfestés a Szépművészeti Múzeumban. = Magyar Építőipar, 39.(1990) 558-563. ill.

1475. SZENDRŐ Péter: A Veszprémi Petőfi Színház. Az épület felújítása. = Színháztechnikai Fórum, 16, 1989, 1. 13-16. ill.

1476. SZENDRŐ Péter: A Veszprémi Petőfi Színház rekonstrukciója. = Színháztechnikai Fórum, 6, 1979, 12-15. ill.

1477. SZILÁGYI Dezső: A sátoraljaújhelyi görög katolikus templom restaurált ikonosztázionja. = Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 26.(1989) 202-205. ill.

Szűcs Endre: A soponyai volt Zichy-kastély homlokzathelyreállítása. > 228

1478. TAMÁSSY István - FRICS Gyula: Nógrád megye műemlék helyreállításai. = Magyar Építőipar, 35 (1986) 486-492. ill.

Tatár Dezső: A nemzeti emlékhely a városközpontban. > 228

1479. TATÁR Dezső: Székesfehérvár, Nemzeti emlékhely tervpályázat. = Műemlékvédelem, 33.(1989) 229-233. ill.

1480. TÖMÖRY Tamás: A szegedi zsinagóga részleges felújítása. = Magyar Építőipar, 39.(1990) 354-358. ill.

BARILOSKY János aér

Kút fedélzet, Csúkvár

MÉrt 1997/J-4. 171.

magjina

Barinka

életrajz mics

Hu Prmagyérem 125. l.

Dr Bakonyi Kálmán

brosz plakettje.

Wirowitiza.

A középtérben van a bá
vár, a háttért hegyek képezi
házon innen a botjára támasz
li. Felirata a lebegő mondat
vannak:

WIROWITIZA

fölül balra: 121.

Rm., mér. a rl.

92-92-91.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

*Nagyméltóságú*
*Méltóságos*
*Nagyságos*

*úrnak*
*úrhölgynek*

*BUDAPEST,*

ifj. Kellner E. Bpest.

## LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

# CONFERENZE

che

il Rev.

## P. VITTORINO FACCHINETTI

**Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano**

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

## DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

## LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

**Gli ospiti sono graditi.**

BARICS Sándor festő

Riáll. München, Galerie Dräckslhäus,
1998. juni 19 – juli 18.

30, 1987, 3. 26-30. ill. E {tm "Urbán

alatonnál. Veszprém, Eötvös Károly
Heitler László 1378:"}{tm "Vágfalvi Ottó

Csepel Galéria, 1987. március 19.-
6 p., ill. {tm "Vágó Magda 1379:"}{tm

1986. okt. - nov. **ism**. Cs. TÓTH János =
h János, Cs. 1380:"}{tm "Vágréti János

. Dr. Vajda Ernő (1889-1980). =
ll. E {tm "Vajda Ernő 1381:"}{tm

1987, 4-5. 64-65. {tm "Vákár Tibor

Baricsa Ilona

a Telefongyár Zeppelinművek

Zörének tagja, műve szerepel a

Rátkai Márton művészklubban rendezett

munkás-művész kiállítások

Magyar Nemzet 1973 február 8

4. old.

BARICS JÓZSEF

Romváry F : Memento mori

Pécs , 1999

Zók

292.o.

megjöv. Barics Márton

Pécsről, vézmetszo – 1819.

lásd Fleischer Bécs 29. l.

T. 3755.

lja el csonka tornyával, a háttért
pedig vig tábori élet folyik, a hol
tten táncolnak. Felirata a lebegő mon-
tani ábra van:

7.5 : 11.6 cm.

70.

Barics Pál, szobrász

Pingvinek c. szoborcsoportja a József Attila lakótelepen.

A hét

Magyar Ifjúság, 1968. X. 25. 2. l.

Barics Pál, nolvrása

Pingvinek vers.

Magyar Ifjúság, 1968. X. 25. 2. l.

Barics Pál.

Patati István mellszobor ötnegyedes é. n., sülkői mérkő,

Bp. ~~XI~~ X. Ker. Patati István Művelődési Ház, előcsarnok, Fürés u. 13.
(Ecsery Elemér: Barics Pál. Művelő. 1966. jul. VII. Évf. 7 n. 30-31. l.)

Tájékoztató 64/65, Lyszó és Ipar-
művészeti Lekterátus 20 l.

Barics Pál

Kendermegmüvelők, gipsz

Magy. Képzőművészek Szabadszerv. kiáll. 1948. nov.

BARICZ Katalin

Lét-terek. Baricz Katalin kiállítása =
Toló, 1989/10. 451-462.
ill. rez. R. E. G.

XX.12 45.u / Mesterek

Kempinski
Hotel Corvinus

BUDAPEST

# A KEMPINSKI GALÉRIA
# (1051 Budapest, Erzsébet tér 7-8. I. em.)

tisztelettel meghívja Önt és családját

## Baricz Kati

fotóművész kiállításának megnyitójára

**2004. június 2-án,**
**szerdán, 18.00 órára.**

A kiállítást megnyitja
**Schäffer Erzsébet, újságíró**

****

Megtekinthető naponta 8.00 órától 20.00 óráig
2004. június 2 – július 11. között.

A belépés ingyenes.

Kempinski
HOTELS & RESORTS

Erzsébet tér 7-8. · 1051 Budapest · Hungary
Tel + 36 1 429 3777 · Fax + 36 1 429 4777
e-mail hotel.corvinus@kempinski.com · www.kempinski-budapest.com

A member of
The Leading Hotels of the World®

Kempinski Hotel Budapest Rt. A társaság székhelye / Sitz der Gesellschaft: Budapest
Budapesti cégbíróság bejegyzés száma / Registergericht: Amtsgericht Budapest 01-10-041234
Igazgatótanács elnöke / Vorsitzende des Vorstandes: Dr. Szemenkár Erika. Felügyelő Bizottság elnöke / Vorsitzender des Aufsichtsrates: Dr. Bálintfy Gábor
Management: Kempinski Hotels S.A.
HypoVereinsbank Hungaria Rt., Nagymező u. 44., H-1065 Budapest
Bankszámlaszám / Kontonummer; EURO 10918001-00000416-30230014, HUF: 10918001-00000416-30230038 SWIFT: BACXHUHB

Barcsi Dezső

# KIMUTATÁS

## az ORSZÁGOS NEMZETI FILMBIZOTTSÁG-hoz az 1941-42. évadra benyujtott filmgyártási tervezetekről:

## b) A Magyar Filmirodában kér műtermet:

| Sorszám | A film címe<br>Vállalat | Szerző, könyvíró | Műfaj | Rendező | Férfi főszereplő | Női főszereplő | Tőke | Költségvetés összege<br>Pengő | Kért gyártási időpont |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **1. ERDÉLYI FILMGYÁRTÓ KFT.**<br>(Dr. Katona—dr. Erdélyi) | | | | | | | | |
| 1 | A cigány | Szigligeti Ede<br>Deésy Alfréd | | Deésy Alfréd | Rózsahegyi, Bilicsi, Toronyi | Vaszary, Lukács M. | | 100.000 | Május |
| 2 | A beszélő köntös | Mikszáth Kálmán<br>Asztalos M., Pacséry Á. | | Nádasdy Kálmán | Jávor, Bihary, Pataky | Szeleczky Zita | | 160.000 | Október |
| | **2. EURÓPA-FILM** | | | | | | | | |
| 3 | Körtánc | Babay József | | Dr. Siklóssy Pál | | | | 110,000 | |
| 4 | Gyávaság | Matolcsy Andor | | Radványi G. | | | | 115.000 | |
| | **3. FILMEXPORT KFT.**<br>(Teichmann) | | | | | | | | |
| 5 | Gentry-fészek | Mikszáth Kálmán | | | | | | 115—125.000 | |
| | **4. FILMÉRTÉKESITŐ KFT.**<br>(Teichmann — Bajusz — Pflumm) | | | | | | | | |
| 6 | Puszipajtások | Török Rezső | | | | | Saját tőke | 115—125.000 | |
| | **5. HARSÁNYI—BAUMGARTNER BÉLA** | | | | | | | | |
| 7 | Uzsoki csók [1]) | Mikolás Dezső | Katonafilm | | | | | | Nyár folyamán |
| | **6. HUNGÁRIA-FILM**<br>(Vass József) | | | | | | | | |
| 8 | Fekete futár | Jeszenszky Andor | Regényes történet | | | | | | |
| | **7. IMAGO-FILM**<br>(Széll István) | | | | | | | | |
| 9 | Leányvásár | Martos—Jacobi | Operettfilm | | | | | | |

[1]) HM. Leventefőosztály részére

1941 márc. 29

MAGYAR FILM

# ÚJ FILMEK

## Sárga rózsa

*Irta:* Jókai Mór
*Filmre írta:* Móricz Zsigmond
*Rendezte:* György István
*Segédrendező:* Zeéry Géza, Csapó Géza
*Művészeti vezető:* Hegedüs Tibor
*Zene:* Ákom Lajos
*Főszereplők:* Szörényi Éva, Greguss Zoltán, Kormos Márta, Kamarás Gyula, Pataky Miklós, Gárday Lajos, Köpeczi-Bóocz Lajos, Szegedi Szabó István, Misoga László
*Beszél:* magyarul
*Gyár:* Hunnia
*Gyártotta:* Léna
*Felvételvezető:* Németh Dezső
*Kép:* Vass Károly
*Hang:* Rónai Gyula
*Összeállította:* vitéz Paál Lajos
*Díszlet:* Bariss Dezső
*Hossza:* 2200 méter
*Cenzura:* aluli
*Kölcsönző:* Léna
*Bemutatta:* Omnia, március 25

*

Decsi Sándor, a csikósbojtár most szabadult a katonaságtól. Hazafelé megtudja, hogy szerelme: Klári nem volt hű hozzá, távolléte alatt Lacza Ferkóval, a gulyásbojtárral enyelgett. Még sárga rózsát is tűzött a kalapja mellé. Féltékenységében szemrehányást tesz Klárinak, aki azonban tagadja, hogy köze volna Lacza Ferkóhoz. Decsi mogorván otthagyja a leányt, — mert semmit nem utál úgy, mint a hazugságot. Civódásuknak fültanuja Cipra, a cigányleány, aki Klári segítségére akar lenni és egy gyökeret ad neki. Ez a gyökér borba áztatva, vissza fogja fordítani a legény szívét Klárihoz. A két legény ezek után nem igen fér meg a Hortobágyon. Kapóra jön két morva érkezése, akik gulyát vásárolnak a pusztán és Lacza Ferkó elkiséri az eladott gulyát Morvaországba. Igy aztán békesség lesz a Hortobágyon. A hortobágyi vásáron Lacza Ferkó búcsúajándékot vesz Klárinak: egy aranyos függőt. Decsi ezt megtudja és ismét szemrehányásokkal illeti a leányt. Klári kétségbeesésében, hogy visszaszerezze Decsi szerelmét, megitatja vele a cigánylány bájitalát. A gyökér azonban méreg és a legény el is pusztulna, ha az állatorvos idejében rá nem találna. Klárit kihallgatják és ő be is vallja bűnét. Decsi azonban lovagiasan mellé áll és letagadja, hogy Kláritól kapta a mérgezett italt. Lacza Ferkó, útban Morvaország felé, vásári árusoktól hallja a hírt a mérgezésről. Aggódik Kláriért, megvadítja a tehéncsordát és azokkal együtt visszatér a karámba. Decsi megtudja, hogy Lacza Ferkó visszajött és elhatározza, hogy leszámol vele. A csárda előtt meg is történik a pusztai párbaj és Lacza Ferkó eszméletlenül esik le lováról. Decsi pedig, egy sárga rózsát tűzve kalapja mellé, elvágtat a pusztába.

*

**A hortobágyi csikósvilág egy színes fejezete — Jókai Mór képzeletvilágának ízes, magyaros szülöttje — Móricz Zsigmond szövegkönyvén, György István rendezésében pereg le ezen a legújabb magyar filmen. Két csikós egy leányt szeret, a csárda „sárga rózsáját", akiért a végén párbajt vívnak fokossal, hortobágyi módra. Amíg azonban idáig eljutunk, sok-sok régi, zamatos magyar epizód tarkítja a történetet. Greguss Zoltán jóképű, elszánt legény, nemkülönben ellenlábasa, Kamarás Gyula is, aki ezenfelül szép igérete a jövő magyar filmgyártásnak. Szörényi Éva, a női főszereplő kedves, pergő nyelvű „sárga rózsa", Kormos Márta pedig egy cigányleány szerepében vonta magára figyelmünket. György István, a film rendezője, ezúttal is értékes filmemléket állított a népi magyar életnek. Hegedüs Tibor művészi vezetése kellemesen érződik a filmen.** V. D.

## Közbelép a feleségem

*(My Favourite Wife)*
*Irta:* Leo Mc Carey.
*Rendezte:* Gerson Kanin
*Főszereplők:* Irene Dunne, Cary Grant, Randolph Scott, Gail Patrick
*Gyártotta:* RKO
*Beszél:* angolul.
*Magyar szöveg:* Pacséry László.
*Hossza:* 2423 méter.
*(Cenzura:* aluli.)
*Kölcsönző:* Hunnia.
*Bemutatta:* Radius, március 24.

*

Nick Arden felesége egy hajótörés alkalmával eltünt. Nick 7 év után találkozik Biancával, ekkor már beleláradt a hosszú várakozásba és megesküszik a szépséges leánykával. Esküvő után nászútra mennek. A szálló halljában váratlanul egy hölgy kerül eléjük, aki feltünően hasonlít Nick első feleségéhez. Nick megrémül, fél, hogy bigámiát követett el és ezért elmarad a nászéjszaka. Bianca sem tudja elképzelni, hogy mi történt férjével, aki szerelmes vőlegény volt és hideg férj lett. Ezalatt a férj nyomoz a hallban látott nő után és megtudja, hogy az, első feleségével azonos; a társaságában levő úr pedig Burkett, a tudós, akivel Ellen 7 évig együtt élt egy lakatlan szigeten. Nick szívében felébred a féltékenység és rájön arra, hogy még mindig első feleségét szereti. Ellent a tudós — aki szerelmes belé — el akarja venni feleségül, azonban Ellen is ragaszkodik férjéhez, valamint két szép gyermekéhez, akik már fel sem ismerik. Bonyodalomhalmaz keletkezik, végül is minden rendbejön. Ellen és Arden újra egymásra találnak, Nick tehát visszakapja feleségét, a gyermekek pedig édesanyjukat.

*

**Az évad egyik legragyogóbb vígjátéka. Házassági komédia, telve váratlan bonyodalmakkal, kényes helyzetekkel. A legjobb szövegkönyv a konzseniális rendező kezében és két színész tökéletes tolmácsolásában a legnagyobb sikert aratja. A közönség végigmulatja a filmet és olyan üdén távozik a moziból, hogy jól esik elgyönyörködni a megelégedettségtől sugárzó arcokon. Irene Dunne ezer finom részletből összetevődő játéka, Cary Grant emberien természetes alakítása a hatás tetejét váltja ki a nézőből. Nem lehet ismertetni a film film meséjét, mert minden a legaprólékosabb nüánszokon múlik. Az elegáns filmvígjátékcsinálás magas iskolája ez az amerikai újdonság. Minden magyar filmíró, filmrendező és filmszínész szíves figyelmébe ajánljuk.** V. D.

**MOZIGÉPÉSZ-ÜGYEKBEN**
a t. mozitulajdonosok rendelkezésére áll a
**Turul Szépmíves B. E. Vetítőtörzse**
VIII., Rákóczi-út 42. II. T.: 225—212

## Újhold

*(New Moovn).*
*Irta:* Oscar Hammerstein.
*Rendezte:* Robert Z. Leonard.
*Zene:* Sigmund Romberg.
*Főszereplők:* Jeanette McDonald, Nelson Eddy.
*Gyártottt:* Metro.
*Beszél:* angolul.
*Magyar szöveg:* Váczi Dezső.
*Hossza:* 2863 méter.
*Cenzura:* aluli.
*Kölcsönző:* Metro.
*Bemutatta:* Corso, március 28.

*

Marianne de Beaumanoir Párisból New-Orleansba hajózik. A hajó fenekén lévő fogdában számüzötteket visznek a gyarmatokra, ahol rabszolgáknak adják el őket. Köztük van álruhában a király ellensége, Charles de Vidier herceg is, aki ilyen módon menekül meg a guilletinetől. A foglyok jobb bánásmódot követelnek és Charlesnak, aki a szószólójuk, megengedik, hogy a kapitánynál kihallgatáson jelentkezzék. A kapitány kabinjában várakozik Charles, amikor belép Marianne. Azt hiszi, hogy Charles is a hajó tisztje és elbeszélget vele. Néhány nap mulva Charles Marianne birtokára kerül, mert az intéző a többivel együtt őt is megvásárolta. Marianne és Charles egymásbaszeretnek, bár mindketten titkolják. Megjelenik a kastélyban Ribaud felügyelő, akit a francia titkos rendőrség küldött Párisból azzal a megbizatással, hogy hozza vissza de Vidier herceget. Ribaud leleplezi Marianne előtt Charles kilétét. Ezalatt jelentik Charlesnak, hogy a felszabadításukra küldött hajó, az „Új hold" megérkezett. Ribaud hajóján Marianne is hazaindul. A hajó Michel lelkész felügyelete alatt sok francia lányt visz Martinique szigetére, ahol azok a telepesek feleségei lesznek. Charles megütközik Ribaud hajójával és birtokba veszi azt. Másnap vihar tör ki a tengeren, a hajó zátonyra fut és a hajótöröttek egy lakatlan szigetre kerülnek. Mikor a szigetről kiderül, hogy termékeny, a menekültek végleg letelepszenek. A legtöbb fiú Mariannet szeretné feleségül venni. Charles felajánlja, hogy hajlandó vele látszatházasságot kötni csak azért, hogy megvédje a többiek alkalmatlankodásaitól. Hadihajó érkezik, mely a király bukásának hírét hozta. Charles visszanyerte szabadságát és vagyonát. Boldogan siet vissza Mariannehoz, aki most már nem is titkolja szerelmét.

*

**Jeanette MacDonaldnak és Nelson Eddynek, a „tökéletes szerelmespár", a „dal fejedelmei" és egyéb hangzatos és díszítő jelzők boldog tulajdonosainak új, közös filmje is a dal, a romantika és a szerelem jegyében született. Dal, romantika és szerelem: az örök témák, melyek mindig újak tudnak maradni. A film meséje olyan, mintha a romantikus korszak egy lovagregénye elevenednék meg. A két főszereplőről elég annyi: olyanok, mint a többi filmjükben voltak. Talán ez a legnagyobb dicséret, amit róluk mondhatunk. Robert Z. Leonard, az „Orgonavirágzás" alkotója rendezte a filmet, méltóan a két nagy sztárhoz. A szebbnél-szebb melódiák természetesen keresztülfonják az egész történetet és az operettfilmek legelsői közé emelik az amerikai ujdonságot. A közönség, amelynek Jeanette MacDonald és Nelson Eddy neve többet mond minden dicsérő jelzőnél, habzsolni fogja a filmet.** K. M.

szana egy év alatt 9 magyar filmet átlag 13 vasárnappal, (ez 33% vasárnap), a második 26 magyart kellene, hogy játsszék 26 vasárnappal, a harmadik 40 magyar filmet (annyi magyar film sohasem lesz, hogy két vidéki elsőhéten játszó mozi 80 darabos szükségletének megfeleljen) 40 vasárnappal, vagyis az összes szezónbeli vasárnapokkal!

Tervezetem lényegében nem a lejátszandó magyar filmek darabszámát kívánja meghatározni, hanem a naptári 52 vasárnap 40 szezónbeli vasárnapjának bizonyos részét óhajtja a magyar film játszására lekötni. Fonák helyzet lenne az, ha a budapesti előhetes mozgószínház a feljebb közölt táblázat szerint például:

| | | |
|---|---|---|
| *Corso* | 19 műsorból 5 magyart | játszott 39-ből 5 vasárnap: 15.5% |
| *Scala* | 17 műsorból 4 magyart | játszott 39-ből 7 vasárnap: 18 % |
| *Radius* | 14 műsorból 3 magyart | játszott 39-ből 8 vasárnap: 20.5% |

míg a vidéki városok mozijai, mert évi 120—130 műsort játszanak, 40 vasárnapból 40 vasárnapon, tehát 100%-os vasárnapi magyar film játszással legyenek terhelve!

Ezt a tervezetet a belügyminisztérium moziügyosztályhoz és az *Országos Nemzeti Filmbizottsághoz* is megküldöm. Kérem azt áttanulmányozni és amennyiben azt helyesnek tartják, támogatni.

*

Régi, tapasztalt vidéki kartársunk érdekes, számszerű fejtegetéseit szívesen adjuk közre. Ez a szakcikk is amellett bizonyít, hogy a magyar film ma milyen keresett cikk, főleg a vidéken s hogy a magyar filmszükséglet még milyen mögötte marad a számbeli kívánalmaknak. A cikk érdemére és részleteire — időhiánya miatt — csak jövő héten térünk rá.

A

MAGYAR FILM

1940 évi II. évfolyama

**díszkötésben,**

**arany rányomással**

KIADÓHIVATALUNKBAN KAPHATÓ

Ára 30 pengő

## LAPSZEMLE

**A MAI NAP:**

1941. IV. 26. *Nem szabad összehasonlítani az Ozt a Hófehérkével.*

**A NÉP:**

1941. IV. 24. *(Vigyázó): Érik a gyümölcs* (Megkezdődött a tisztogatás a mozifronton!).

**ESTI KURIR:**

1941. IV. 25. *Állatvédelmi film készül.*

**ESTI UJSÁG:**

1941. V. 1. *(U): Kevés a rendező az új szezónban készülő ötven magyar filmhez.*

**FÜGGETLENSÉG:**

1941. IV. 27. *Hattyasy* Katalin: *Szabó Ilonka: Majdnem amerikai filmsztár lettem, de a boldogságot mégis Pesten találtam meg* (1 képpel).

**MAGYARSÁG:**

1941. V. 1. *A magyar film nívójáért* (MAGYAR FILM 1941. IV. 12. számából).

**NEMZETI SPORT:**

1941. IV. 25. *Jönnek a német sportoktató filmek.*

1941. IV. 29. *Rengeteg új csillag tünt fel a filmeken az utóbbi tíz évben.*

**UJSÁG:**

1941. IV. 27. *Stób* Zoltán: *Cary Grant filmszínészhez megy feleségül Barbara Hutton, a világ leggazdagabb asszonya* (A viharos életű gyönyörű dollárkirálynő életregénye).

***Mind hősök ök, mind honfiak...***

***A Duna gyöngye***

(Budapest)

A jövő héten:

**II. Technicolor szinesfilmek sorozata**

**III. Külföldi szinezett és fekete-fehér filmek sorozata**

MAGYAR FILM 1941. máj. 3.



# Még egyszer a filmrongálódásról

*Irta:*
**BOZÓ JÁNOS**
*a kisalagi BÉKE MOZGÓ engedélyese*

A MAGYAR FILM 1941 április 19-én megjelent 16. számában a *Szigorú intézkedést kérünk a filmrongálók ellen!* című cikk valóban a tizenkettedik órában hívja fel az érdékeltek és illetékesek figyelmét a lelkiismeretlen filmrongálásokra.

Meg kell azonban jegyeznem, hogy *sok esetben nem az alkalmazott gépész, vagy az áttekercselő személy hanyagsága, vagy hozzánemértése okozza a film rongálódását. Sok eset és körülmény igazolja a központi filmkezelők hanyagságát és felületességét, valamint egyes mozisok nemtörődömségét és szűkmarkúságát.*

Szerintem a film rongálódása először is ott kezdődik, hogy *az áttekercselő orsók magja nem egységes méretű*, különösen ott, ahol a gép alacsonyra van beállítva, a kép kerül a legtöbb helyen olajos, poros padozatra s az olaj, a por megkezdi romboló munkáját. Sok esetben egész jelenetek vesznek kárba a befűző szalag rövidsége, vagy hiánya miatt, ami azután a közönség méltatlankodására vezet. Itt kell még megemlítenem azokat az üzletrontó sérelmeket, melyek a továbbjátszó kismozikat érik az egyes filmek nagymérvű hiányossága miatt, ami sok esetben olyan nagy mértékű, hogy az egész lepergetett film értelmetlenné, élvezhetetlenné válik. Hogy ilyen esetekben milyen megjegyzésekkel fűszerezi a közönség az előadást, arról jobb nem beszélni.

Kiküszöbölni azonban az ilyen nagyméretű hiányosságokat lehet és kell is. Ezek a hiányosságok legtöbbször azoknál a filmeknél adódnak, amelyeket a már lejátszott, illetve a megrongált kópiákból állítanak össze, ami nem mindig sikerül száz százalékig, mert még az összes, legtöbb esetben nyolc-tíz kópiából sem lehet már egy-két hiánytalan kópiát összehozni.

*Az ilyen kópiákat nem volna szabad már kiadni, sőt az ilyen hiányos filmekre nem volna szabad új engedélyt kiadni. Az ezek után járó kölcsöndíjak sok esetben nagyobb erkölcsi veszteséget okoznak a kölcsönzőknek, mint amennyi anyagi hasznot hajtanak, mert a mozis a jövőben bizalmatlan lesz vele szemben.*

Előidézi a film időelőtti megcsonkulását még az is, hogy egyes filmek indokolatlanul sok felvonásból állanak.

Ma már úgyszólván minden mozi 6—900-as dobokkal dolgozik, sőt; a vidéki mozik legtöbbje 900—1200-as dobbal. Indokolatlan tehát a sok felvonás, mivel az összeállításnál úgyis 3—4, sőt öt felvonást is egybe ragasztanak s így egy nyolcfelvonásos filmnél, ha azt két orsóra állítják össze, mind az összeállításnál, mind a visszaállításnál 12—12, vagyis 24 képkocka vész kárba, S ha pedig hanyag gondatlansággal kezeli a filmet. A műsor összeállításakor ellenkezőleg ragasztja össze a filmet, sok esetben az emulziót le sem tisztítja, a ragasztásnál túl sok acetont használ, miáltal a film különösen a perforációknál zsugorodik, a ragasztás vastag, ezáltal a film merev lesz, könnyebben szakad, illetve törik, a kapun nem fut símán keresztül, csattog, az ernyőn pedig a kép táncol, s ha a filmen sok ilyen ragasztás van, akkor az teljesen élvezhetetlenné válik, s a közönség indokoltan méltatlankodik.

*Igen, azért van szükség a szigorú rendszabályokra, hogy ezt a sok gondatlanságból, szűkmarkúságból, sok esetben pedig a filmeknek túlságos kihasználásából eredő kellemetlenséget elkerüljük.*

**MOZIÜZEMVEZETŐ TISZTVISELŐ**
őskeresztény, komoly munkaerő, 10 évi szakmai gyakorlattal, családi okok miatt helyet változtatna. Ajánlatot „Komoly állás" jelígén Központi Hirdető Iroda, Budapest, IV., Váci-utca 1/3. (Bejárat: Türr István-u. 8.)
- továbbít.

# ÚJ FILMEK

## András

*Irta:* Tóth Miklós.
*Rendezte:* Bánky Viktor.
*Segédrendező:* ifj. Lázár István.
*Zene:* Vincze Ottó.
*Versek:* Babay József.
*Főszereplők:* Páger Antal, Bordy Bella, Csortos Gyula, Hídvéghy Vali, Mihályfi Béla, Timár József, Köpeczy Boócz Lajos, Bihary József, Gárday József, Kőváry Gyula, Nagyajtay György, Hídasy Sándor, Sugár Lajos.
*Beszél:* magyarul.
*Gyár:* Hunnia.
*Gyártotta:* Mester.

[illegible] csön folyósítására akarja rávenni. Ugyanitt a kiszolgálásra berendelt András látva, hogy a vendégek valamennyien fehér nyakkendőt hordanak, fekete csokrát átcseréli fehérre. Ebből a tényből adódik az a helyzet, hogy az elnök Andrásnak is bemutatkozik, azt hivén, hogy ő is meghívott vendég. A vezérigazgató kénytelen statisztálni a kínos helyzethez, annál is inkább, mert András talpraesett feleletei nagyon megtetszenek az elnöknek. A vezérigazgató a kölcsönt megkapja, András jelenléte azonban érthetően kellemetlenné válik. Leküldik tehát Nohapusztára ispánnak. Richter igazgató, aki Nohapusztát olcsón szeretné megkaparintani, saját embereivel lezüllesztette ezt a gazdaságot. András látja ezt és töretlen akarattal kierőszakolja, hogy felszántsák az eddig parlagon hevertetett földet. Emiatt összetűzése támad Richterrel, akit később Kató miatt meg is ver. Már úgy látszik, hogy András elbukik a körülötte szövött intrikák hálójában, amikor a vezérigazgató megérkezik és rendet teremt. Richtert kidobja, Andrást pedig kinevezi a birtok intézőjévé. Kató, megismerve András becsületes jellemét, örök élettársul a fiú mellé áll.

tásaim során talált Asbóth és Kneidinger-féle térképek a Kissingi-pusztáról,[11] amelyekben a csillaghegyi forrástól délkeletre nagyterjedelmű oblongumalakú, kb. 50 öl hosszú (95 m) és 25 öl széles (47·5 m) tó látható s a Kneidinger-félén azonfölül a tó délkeleti sarkából kiinduló vízvezetőcsatorna, amelynek irányvonala mostani térképbe berajzolva és meghosszabbítva egyenesen a római fürdő forrásmedencéjéhez vezet.

A mocsárban, úgylátszik, a fennebb említett castrum falmaradványai nem voltak könnyen észrevehetők s így Marsigli figyelmét elkerülték.

E falakról megemlékezett dr. Frölich János is „Egy aquincumi castrum című értekezésében.[12] Ő ezt vélte Marsigli északi castrumának. Ennek a feltevésnek azonban úgy fekvése, mint nagy terjedelme ellene mond.

Itt ismét egy térképről kell szólanom, amely az országos levéltárban a kamarai térképek közt 308. szám alatt található.

Ez a térkép tulajdonkép másolata egy régebbinek és 1779-ben Gföller Ferenc óbudai kőmívesmester készítette. Az eredeti térkép különben a térképen levő föliratszerint Lindenfeldnek, a budai helyőrség mérnök-századosának műve. Az időpontról azonban a föliratnem emlékezik meg.

Ez a térkép a mai római fürdőt és környékét ábrázolja, amelyet a XVIII. században Entzinger volt lőpor- és salétromfelügyelő[13] bírt bérben és ott lőpormalmot állított föl, amely azonban a kamarai iratok szerint Entzinger időközben bekövetkezett halála folytán még 1772 előtt ismét a kincstárra szállt vissza.

Ezen a nagyméretű térképen a fönnebb említett castrum falainak és négy saroktornyának nyoma tisztán látható és esetleges ásatásoknál jó segédeszközül és útmutatóul szolgálhat.

Az előadottak keretében, azt hiszem, sikerült bebizonyítanom, hogy az aquincumi római aquæductus délfelé egészen a mai úgynevezett „Királydomb" környékéig terjedt és hogy Marsigli két castruma közül az északi az aquincumi — már kiásott — amphitheatrummal, a déli a Királydomb alatt még rejtve levő — legnagyobb valószínűség szerint szintén — amphitheatrummal egyezik.

Végül hálás köszönetemet fejezem ki dr. Csánki Dezső h. államtitkár úrnak, a m. kir. országos levéltár főigazgatójának, amiért szíves jóakaratával kutatásaimat lehetővé tette és megkönnyítette.

*Garády Sándor.*

---

# Javaslat a Dunának függőhíddal való áthidalására Buda és Pest között 1823-ból.

Mielőtt gróf Széchenyi István 1828-ban a róla elnevezett budapesti lánchíd megvalósításának a gondolatával foglalkozni kezdett volna, igen sok terv merült fel Buda és Pest városainak egy olyan tartós és amellett kevés költségbe kerülő állandó híddal való összeköttetésére, amelyen a két testvérváros közötti közlekedés a Dunán keresztül télvíz idején is állandóan fenntartható s a hajóhíd kiemelése után se legyen kénytelen szünetelni. A főváros lakossága s a magyar mérnökök régen érezték az állandó híd hiányát és szükségét, mert a hajóhídon csak 8—9 hónapig lehetett az

[11] Orsz. lltár kamarai térképek 31. és 31b.
[12] Arch. Értesítő új f. II. 1882. 135—142.
[13] Entzinger gewesener Pulver- und Salpeter-Inspector.



Historia 1929. 6 f.

év folyamán közlekedni, míg télen 3—4 hónapon keresztül, rendszerint azonban december elejétől vagy közepétől egészen március elejéig vagy közepéig, ha nem is szünetelt teljesen a két város között a közlekedés, a forgalom mégis szűk korlátok közé volt szorítva. Ameddig ugyanis a Duna vize be nem fagyott s rajta a jégzajlás sem indult meg erősebben, csónakokon, ladikokon s a Sáros-, illetve a mai Gellértfürdő irányában kompon jártak át a Dunán. Amikor pedig a Duna már befagyott s a hátát is elég vastag és teherbíró jégkéreg borította, nemcsak gyalogszerrel, hanem kocsikkal és teherszekerekkel is a jégen keltek át s a jég volt az egyetlen közlekedési eszköz és az egyedüli összekötőkapocs a két város között.

Ez a többé-kevésbbé bizonytalan és ideiglenes jellegű közlekedés azonban sok bajjal, kellemetlenséggel és veszéllyel is járt s a főváros lakosságának türelmét nagyon próbára tette. Valahányszor ugyanis az időjárás enyhébbre fordult s a jég is elúszott vagy legalább egyes szakaszokon jégmentes víztükör mutatkozott, újból a csónakokkal s ladikokkal való közlekedéshez kellett folyamodni. Amikor pedig a jégzajlás is megindult, akárhányszor megtörtént, hogy napokon keresztül szünetelt a két város között minden közlekedés, mert a nagy elemi erőt képviselő úszó jégtáblák között valósággal istenkisértésszámba ment volna a csónakokkal való átkelés, a könnyű járműveket a felborulás veszélyének téve ki.

Érthető tehát, hogy nemcsak az egyetlen és ideiglenes jellegű hajóhídra szorult közönséget érdekelte és foglalkoztatta az állandó híd kérdése, melyen télen-nyáron, jó és rossz időben akadálytalanul és minden veszély nélkül lehetett közlekedni, hanem elsősorban mérnökeinket is, kik közül sokan könyvekben, tanulmányokban, hírlapi cikkekben fejtették ki egy állandó híd létesítésére vonatkozó javaslataikat és véleményeiket, mások pedig kész tervekkel állottak elő s azokat az illetékes hatóságokhoz is eljuttatták.

Egy ilyen állandó hídra vonatkozó javaslatot tett közzé a Bécsben megjelenő Magyar Kurir 1823. évi május 6-i számában *ikafalvi Baritz György* is, ki abban az időben mint császári királyi mérnökkari százados a raguzai várerődítési munkálatok körül teljesített katonai műszaki szolgálatot s javaslatát is Raguzából küldötte be a lap szerkesztőségének 1823 április 18-i keltezéssel.[1]

Javaslata, melynek címe: *Vélekedés, mi módon lehetne Buda és Pest között a Dunán állandó hidat építeni*, az Ephemerides Posonienses című lapnak ugyancsak egyik május havi számában latin nyelven is megjelent.[2]

Munkája elején a javaslattevő rámutat arra, hogy az építőmesterek már régóta tanakodnak és tünődnek afelett, hogy miként lehetne Buda és Pest városok között egy olyan állandó hidat építeni, amely a közlekedési igények kielégítésére kevésbbé alkalmas hajóhíd helyett a két város között biztos és tartós összeköttetést teremtene, sok költségbe sem kerülne s amellett a Duna áradásainak idején sem járna főként a mélyebben fekvő Pest városára nézve káros és veszedelmes következményekkel. Bár a kormány elé került javaslatokat nem ismeri, mégis megvan győződve afelől, hogy ezek a javaslatok az eddigi tapasztalatokra támaszkodva vagy cölöpjármos fagerendahídra, vagy boltozott kőhidakra vonatkoz-

[1] Magyar Kurir az MDCCCXXIII. esztendőre. Kiadták Pánczél Dániel és Igaz Sámuel a felséges császári és apostoli király kegyelmes engedelmével. Első fél esztendő. 288. l. Az értekezés a május 6-i XXXVI. számnak a végén egy teljes oldalt foglal el.

[2] Opinio de modo exstruendi super Danubio Budam inter et Pestinum stabilis pontis. (Ephemerides Politico-Statisticae Posonienses. Cursus vigesimus. Semestre I. Posonii 1823. Die Jovis 15. Maii. No. 38. pag. 321.)

hattak csak. Hogy pedig e régóta tervezett állandó híd 1823-ig sem épülhetett fel s mindezideig csak terv maradt, okát egyrészt az építési költségek nagyságában látja, másrészt pedig annak az indokolt félelemnek tudja be, hogy a Duna medrébe beépített cölöpjármoknak, illetve kőpilléreknek nagy száma a folyó medrének egy igen jelentékeny részét zárná el s a vizet és jeget felduzzasztva, áradást és kiöntést okozhat.

Ennek bizonyítására felhozza, hogy boltozott kőhíd esetén, ha Pestnél a Dunát 240 öl (= 455 m) szélesnek vesszük fel,[3] legalább 8 mederpillérre van szükség. Ha pedig ezek egyikének szélességét, illetve vastagságát 6 ölben (= 11·38 m) állapítjuk meg, a 8 kőpillér a meder keresztirányú szelvényéből együttesen 48 ölet, vagyis kereken 91 métert foglalna el. Ily módon tehát a pillérek akkora részt foglalnának el a Duna medréből, amely egy hajózható folyó szélességének is megfelelne.

Kiszámítja azután szerző, hogy a 9 nyílású boltozott kőhíd szabad nyílásai egyenként 128 láb (= 40·45 m) szélesek lennének.[4]

Megjegyzi azonban, hogy az ilyen nagy nyílású kőhidak Európában felette ritkák. Példaképen felemlíti, hogy a velencei híres Ponte di Rialto márványból készült egyetlen nyílásának 86 láb (= 27·18 m) a nagysága,[5] a veronai nagy híd első boltozatának szabad nyílása 142 láb, vagyis 44·87 m, az Almaraz mellett a Tay[6] felett 1552-ben épült kőhíd nagyobbik boltozatának a szabad nyílása pedig 150 láb, vagyis 47·10 m.

Ha már most a vízduzzasztás elkerülése céljából a mederpillérek számát akarjuk csökkenteni, úgy azok vastagságát kell nagyobbra vennünk. A nyílások szélességének a növelésével azonban a bolthajtások nyílmagassága is folyton nagyobb lesz. Mivel pedig egy ilyen kőhíd felépítéséhez szoros számvetés nélkül is több mint 3,000.000 ezüst forintra van szükség, azért szerző *vasláncokon függő híd* építését javasolja, amire Angliában már sok helyütt láthatunk példákat.

Mindazokat a nehézségeket, amelyek kőhidak építése esetén merülnek fel, függőhíddal el lehet kerülni. Baritz szerint függőhíd esetén a Dunán legfeljebb három mederpillérre lenne szükség, de két oszloppal, sőt egygyel is be lehetne érni.

Az első esetben a hídnak négy nyílása lesz, amelyek mindegyikének a szélessége 342 láb, vagyis kereken 108 méter lesz, ha a pillérek vastagságát 4 ölre (= 7·58 m) vesszük fel.[7]

[3] Egy bécsi öl = 1·896484 m; egy bécsi láb = 0·316081 m. Az egykori térképeken a Duna szélessége a Lánchíd tájékán 235 öl (= 445·56 m), a hajóhíd helyén pedig 215 öl (= 407·64 m), mely szélesség tehát a Baritz által felvett szélességnek megfelel. Összehasonlítás céljából ide jegyzem, hogy a Széchenyi Lánchíd hossza a pesti és budai hídfők ellenfalai között mérve 375·45 m, teljes hossza a lánckamrákkal együtt kereken 490 m; az Erzsébethíd teljes hossza 437·4 m, a budapesti összekötő vasúti híd teljes hossza pedig a rakparti áthidalásokkal együtt 471 m.

[4] A nyílások száma ugyanis egygyel mindig nagyobb a pillérek számánál s így nyolc mederpillér esetén a boltozatok száma tényleg kilenc.

[5] A velencei Canal Grande-t áthidaló Ponte di Rialto-t 1591-ben Antonio da Ponte építette. Teljes hossza 48 m, szélessége 22 m, márványívének nyílmagassága pedig 9·5 m. A hidat a rajta lévő elárúsító bódék teszik érdekessé. Képét lásd dr. Lósy-Schmidt Ede—dr. Baráth Béla: Technikai Lexikon. I. köt. Híd III. táblán.

[6] A Tay Angliának egyik folyója.

[7] Ez az 1873-tól 1877-ig épült első magyarországi vasúti Duna-híd, az ú. n. összekötő vasúti híd pillérelosztásának felel meg. Ugyanis ennek is 4 nyílása van, amelyeknek hossza megközelíti a 100 m-t, amennyiben a nyílások szabad szélessége 94·0 m, a pillérek vastagsága pedig fent 5·08 m, alul pedig 7·80 m.

A második esetben három nyílású volna a híd, a nyílások nagysága pedig — a pillérek szélességét ugyanakkorára véve fel, mint az első esetben — 464 lábat, vagyis 146·62 m-t tenne ki.[8]

Végül a harmadik esetben Baritz a Duna közepére helyezi a 6 öl (=11·38 m) vastagságú pillért s az áthidalandó két nyílás nagyságát egyenként 702 láb (=221·83 m) szélesre teszi.

A függőhíd építésének költsége pedig, szemben a kőhídnak 3,000.000 forintnál is nagyobb összeget kitevő költségeivel, szerző szerint 1,000.000 ezüst forintot sem tenne ki.

Javaslata végén igéri Baritz, hogy e tárgyra vonatkozóan több közleményt fog még a Magyar Tudományos Gyüjteményben közzétenni s főként az Angliában épült lánchidakkal szándékozik az olvasóközönséget megismertetni, a legújabbaknak rajzait is bemutatva.

Ezek a cikkei azonban névtelenül s a lap szerkesztőjének átdolgozásában nem a Tudományos Gyüjteményben, hanem a Hazai s Külföldi Tudósítások mellékletében, a Hasznos Mulatságok-nak 1824-től 1829-ig terjedő évfolyamaiban jelentek meg. Számszerint 12 rövidebb-hosszabb cikk és közlemény, amelyek azonban valószínűleg költségkímélés szempontjából a hidak tervrajzai nélkül jelentek meg.

A függőhidakról szóló s minden valószínűség szerint a Baritz cikke alapján készült első közlemény a Hasznos Mulatságok 1824. évi 38. számában jelent meg.[9] A közlemény bevezetőleg — Baritz nevének elhallgatásával — megemlíti, hogy miután legutóbb Pest és Buda között függőhíd felállítását hozták javaslatba és sem hazánkban, sem Németországban nem épültek még ilyen hidak, azért amerikai és angol példák nyomán az ilyen rendszerű hidak célszerűségével és hasznosságával óhajtja a közönséget megismertetni és kivitelük lehetőségéről meggyőzni. Majd a függőhidak mibenlétének az ismertetésére térve át, helyes meghatározását adja e hidaknak, kiemelve azt, hogy a magas pilonokon átvetett lánc-sorokon lógó pályaszerkezet oly magasan függ a víz színe felett, hogy alatta a hajók a legnagyobb áradások idején is felemelt őrfákkal, sőt vitorláikkal is akadálytalanul átmehetnek. Előnyük e hidaknak, hogy sem az áradás, sem a jégzajlás nem árt nekik, a hajózást sem gátolják s a víznek is szabad lefolyást engednek, amennyiben csekélyszámú pilonjaikkal a folyó medrét sem szűkítik annyira össze, mint a sok „*kőistáppal*" épült boltozott hidak.

Kisebb nyílású függőhidakat már régóta építenek Kínában, Indiában és Középamerikában, azonban a nagyobb nyílásúakra példát elsőízben az Északamerikai Egyesült Államok adtak a Merrimack folyó felett Massachusetts államban épült függőhídjukkal, melynek 244 láb (=77·1 m) a hossza és a 30 láb (=9·48 m) széles útpálya mindkét oldalán a kocsi-, középütt pedig a gyalogközlekedést bonyolítják le.

Amerika példáját nemsokára Anglia is követte a Tweed-folyó felett épült 360 láb (=113·76 m) hosszú függőhídjával, mely 1820-ban 11 hónap alatt teljesen elkészült. Még nagyobb bámulatra késztette azonban Anglia a világot a Carnarvonshire grófság partját Anglesey szigetével összekötő függőhídjával, melynek pályaszerkezete 100 lábnyi (=31·6 m) magasan

[8] Ez az elrendezés pedig a mai Dunahidak pillérelosztásának felel meg, azzal a különbséggel, hogy amíg Baritz a három nyílást egyforma nagyra vette, addig a budapesti Dunahidak, nevezetesen a Széchenyi-lánchíd, az eskütéri Erzsébethíd és a vámháztéri Ferenc József-híd mindegyikének a középső nyílása nagyobb, mint a két parti nyílásé.

[9] Hasznos Mulatságok a Hazai s Külföldi Tudósitásokhoz. Toldalékul írta s kiadta Kultsár István. Pest, 1824. I. félesztendő, 38. sz., 297. l.

függ a tenger színe felett. A Mersey-folyó felett is hasonló rendszerű és 1000 láb (= 316 m) hosszú hidat építenek, úgyszintén Párizsban is a Szajna felett gyalog- és kocsiközlekedésre. A közlemény végén Baritz a függőhidaknak arra a nagy előnyére mutat rá, hogy építési költségük más rendszerű hidak költségeihez viszonyítva aránylag igen csekély. Így a tweedi híd csak 120.000 frankba került, a párisi Szajna-híd költségeit pedig 500.000 forintban irányozták elő.

Az ugyancsak 1824-ben megjelent második közleményében Baritz Németország legelső függőhídjáról, az anhalt-kötheni hercegségben, a Saale vízén épülő függőhídról számol be röviden, melynek szélessége 26 láb (= 8·22 m), hossza 270 láb (= 85·32 m) lesz és 4000 tallérba fog kerülni.[10]

Végül az 1824-ben megjelent harmadik közleményében gróf Magnis csász. királyi kamarás lánchídjáról szól, melyet a gróf strassnitzi kastélya mellett Schnirch Friedrich mérnök az uradalom munkásaival a Moldva-folyó vizén 1824 tavaszán két hónap alatt épített fel. A híd hossza 90 láb (= 28·44 m), szélessége 14 láb (= 4·43 m) s a pálya szerkezete a Moldva legalacsonyabb vízszíne felett 10 lábnyi (=3·16 m), legmagasabb vízálláskor pedig 2 lábnyi magasan van. Főtartóit 4 láncsor alkotja, melyekre a pályatartó vasgerendák függőrudakkal vannak felfüggesztve. A vashíd teljes súlya 65 mázsa, melyből a Stájerországban, Vorderbergben készült láncok súlyára 48 mázsa esik. A tartórudakra erősített vaskorlát mindkét oldalt 3 láb (= 0·95 m) magas. A híd teherbírásának fokmérője, hogy 1203 mázsa terhet bir el s így rajta nagy súlyú teherszekerek is bátran közlekedhetnek.[11]

A Hasznos Mulatságok 1825. évfolyamában szintén három cikket tett közzé Baritz a függőhidakról. Az elsőben egy fedeles kínai hidat ír le, mely a Panttó mély és sebes folyású, azonban csekély szélességű vizén épült ismeretlen időben s hasonlít az európai hidakhoz.

Kínában egyébiránt sem mennek ritkaságszámba a lánchidak, — jegyzi meg Baritz — amelyeket újabban Európában is kedvelni kezdenek.[12] Az említett hídnak nagy szilárdságú, faragott kövekből készült 7 láb (= 2·21 m) széles és 18 lábnál (= 5·69 m) is magasabb oszlopszerű pilonjain 4 vastag lánc van egyik partról a másikra áthúzva, amelyeket vékonyabb láncokkal fontak össze. Ez utóbbiakra akasztott gerendák tartják a híd pallózatát, melynek széleit karfák s azok az oszlopok határolják, amelyek a híd egész hosszában a fedelet tartják.[13]

A függőhidakról szóló sorozatos közlemények között a leghosszabb a Hasznos Mulatságok 1825. évi 40. számában jelent meg, melyben Baritz bevezetőleg rámutat arra, hogy a legújabban divatba jött függőhidak építésének a módját az európaiak az amerikai és ázsiai népektől tanulták el, hol sebes folyású vizek és mély szakadékok felett régtől fogva készítettek kötelen függő hidakat.[14] Ezek vagy kocsizhatók voltak, vagy csak kosarakból állottak, melyekbe az utasok beszállva, magukat egyik partról a másikra huzatták át, míg lovaikat a vizen úsztatták át. Rennell James angol geográfusnak és mérnöknek (1742—1820) Indiáról szóló művében egy 600 láb

[10] Hasznos Mulatságok. 1824. II. félesztendő, 32. l.

[11] Hasznos Mulatságok. 1824. II. félesztendő, 134. l.

[12] Az első vaslánchidat Kínában állítólag Kr. u. 67 körül építették a King-tung-fu városa előtt elhúzódó völgy felett.

[13] Hasznos Mulatságok. 1825. I. félév, 39. szám, 304. l.

[14] Hasznos Mulatságok. 1825. I. félév, 40. szám, 315. l.

(= 189·6 m) hosszú függőhídról van szó, mely a Sampeon-folyón épült.[15] Turner angol történetíró (1768—1847) pedig az indiai Chuca nevű vár mellett épült 100 láb (= 31·6 m) hosszú függőhídról ír, mely egymás széltében kifeszített 5 láncból áll. A híd pallózatát a láncokra fektetett bambusznád alkotja, míg korlátja úgy készült, hogy a két szélső lánc felett néhány láb magasan két másik láncot feszítettek ki, melyeket az alsó láncokhoz szintén bambusszal kötöttek hozzá.

Angliában és Európában az első függőhidat 1741-ben a Tees-folyó felett építették.[16] Ennek a legrégibb európai függőhídnak a hossza 70 láb (= 22·12 m), szélessége pedig 2 láb (= 0·63 m) volt. Ha egy ember rajta átment, a híd oly nagy lengésbe jött, — jegyzi meg Baritz — mint hajó a széltől mozgatott hullámokon.[17] E híd elkészítése után Amerikában egymásután 8 függőhidat építettek, melyeket Thomas Pope 1811-ben, New-Yorkban megjelent munkájában részletesen megírt.

Ezután a Mersey-folyón Runcorn mellett Telford Tamás által tervezett kábelhíd tervét ismerteti, melyet az angol képviselőház 1813-ban mint legjobbat és legcélszerűbbet a benyujtott tervek közül elfogadott. A feltételek szerint 1000 láb (= 316 m) hosszú nyílással kellett a hidat megtervezni, úgyhogy a szerkezet legalsó éle és a vízszín között 60 láb (= 18·96 m) magasságkülönbség maradjon. A folyón átfeszített 16 kábel mindegyikét 36 darab ½ négyszöghüvelyk (= 1·6 cm²)[18] keresztmetszettel bíró acéldrótokból hegesztették össze s hogy a négyszögalakú kábelrudak körkeresztmetszetet nyerjenek, oldallapjukra még félköralakú rúdvasakat hegesztettek rá.[19] Azután a kábelrudakat olvasztott gyanta- és viaszkeverékkel átitatott flanellel vonták be s végül még vasdrótokkal csavarolták körül. Az ily módon készült kábeleket 140 láb (= 44·24 m) magas pilonokra függesztve fel, e függőtartókra akasztották fel a két kocsiútból és gyalogútból álló pályatartószerkezetet is. A híd vasszerkezetének saját súlyát Telford 573 tonnában állapította meg, melyhez a legnagyobb megterhelésből származó mozgósúlyt is hozzáadva, a híd teljes súlya mintegy 900 tonnára rúgott volna.[20] Építési költsége pedig kereken 830.000 font sterlinget tett volna ki.

A terv megvizsgálására kiküldött bizottság tagjai részéről adott szakvélemények közül elsőül Barlow matematikai tanárét ismerteti, ki különböző pontokon felfüggesztett s különféle hosszúságú vasrudaknak szakadásig való megterhelésénél vett részt s a rudak igénybevételét s a bennük működő erőket Telford módszere szerint számította ki. Jelenlétében egy

[15] Munkái közül kiemelendők: Description of Hindostan (1783., 3. kiad. 1793); Observations on the topography of the plain of Troy (1814.).

[16] Az Európában ismert legrégibb lánchíd terve Mehrtens drezdai műegyetemi tanár szerint Verancsics Fausztus csanádi püspöktől ered, ki azt Velencében 1616-ban megjelent Machinae novae című munkájában írta le. Helyesbítenem kell tehát Feldhausnak 1595. évi adatát. V. ö. dr. Horovitz Hugó: Verancsics Fausztuszról és Machinae novae című munkájáról. Ismertette dr. Lósy-Schmidt Ede a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1925. évi Közlönyének 28. lapján.

[17] A régi függőhidak ugyanis még a XIX. század első felében is oly hiányosan voltak merevítve, hogy a legcsekélyebb mozgóterhelés hatására is ingásba jöttek.

[18] Egy angol hüvelyk = 2·53995 cm.

[19] Baritznál „kétfelé vágott görgők". A görgő Páriz Pápainál cilindert, görgethető, forgatható kisgerendát, lécet jelent (tigillum volubile). V. ö. Kresznerics Magyar szótára 1831.

[20] Itt megjegyzi Baritz, hogy 1 t = 2240 angol font, mely a bécsihez oly arányban áll, mint 81 : 100-hoz.

$1 + {}^{15}/_{10}$ hüvelyk (= 25·0 cm²) vastagságú vasrúd 48 tonna, egy 1½ hüvelyk (= 14·5 cm²) vastagságú rúd pedig 34·5 tonna megterhelésre szakadt el.[21] Véleménye szerint Telford terve kivitelre alkalmas, mert a függőrudak elszakadásukig 1472 tonna terhelést bírnak el. Mivel pedig Telford a híd saját súlyát 573 t-ra teszi, így a híd még közel 900 t-val terhelhető meg, ami azonban sohasem következik be.

Brian Donkin, ki kísérleteinél a vasrudak teherbírásának a meghatározására s főként arra volt figyelemmel, hogy a feszültség a rudakban egyformán legyen elosztva, azt tapasztalta, hogy 1 láb (= 31·6 cm) hosszú és 1 hüvelyk (= 2·634 cm) széles rudak mielőtt eltörtek volna, 3 hüvelykkel (= 7·902 cm) nyúlottak meg. A vasnak ugyanis az a jó tulajdonsága van, hogy bizonyos erő behatására hosszabbra nyujtható s ebben az állapotban meg is marad, amíg nagyobb erővel újból nem nyujtják. Ebből Donkin arra következtet, hogy a megnyúlt rudak nagyobb terhet bírnak el.

Brunton Tamás, ki hidrosztatikai gépén néhány száz kísérletet végzett Telford kedvéért, azt tapasztalta, hogy egy körkeresztmetszetű vasrúd,[22] melynek 1 hüvelyk volt az átmérője (vagyis keresztmetszete 5·45 cm²) 22—24 tonnát, amelyiknek pedig 2 hüvelyk volt az átmérője (vagyis keresztmetszete 21·92 cm²), az 95—100, sőt néha 103 tonnát is megbírt.[23] Végül még azt tapasztalta, hogy az egy ugyanazon vastagságú négyszögalakú rudak $^1/_5$-szörte nagyobb terhet bírnak meg, mint a körkeresztmetszetűek.

John Fötchet pedig, hogy a bizottság a függőhidakról tapasztalatokat szerezhessen, Liverpool mellett 1000 láb hosszú kábelrudakat feszített ki és azt tapasztalta, hogy e rudak különböző feszültségükben több terhet bírnak el, mint ahogy azt Telfort számította. Minthogy pedig az építtető hajóstársaság azt kívánta, hogy az áthidalandó folyó egész szélességében szabad legyen és a függőhíd nyílása inkább 1200 láb (= 379·2 m) hosszú legyen, erre vonatkozóan Telfort, kit ez ügyben megkérdeztek, azt felelte, hogy valamivel nagyobb költséggel 1200 láb hosszú hidat is építhet.

Wilhelm Chapmann szakvéleményében Telfort kísérleteire hivatkozik, amelyekből kitűnik, hogy egy felfüggesztett lánc, melynek megfordított íve (sinus versus) az egyenes vonalnak $^1/_{50}$-ed részét teszi, 104 tonnát bír el egyenletesen megosztott terhelésnél, vagyis $^1/_{10}$—$^1/_9$-ed részét annak a tehernek, melyet függő helyzetben elszakadásáig bírt volna meg. Ha pedig legnagyobb behajlása $^1/_{20}$-ad része a fesztávolságnak, akkor 337 tonnát is elbír, vagyis $^1/_3$-ad részét annak a tehernek, melyet függő helyzetében elbír. Ezért véleménye szerint a függőtartók láncszemeinek a lehető legnagyobb hajlást kell megengedni. Mivel továbbá Telfort szerint a híd saját súlyán kívül még 900 tonna megterhelést bírna el, azért kiszámította, hogy a hídra 300 t-nál több teher nem kerülhet, ha azt végig marhacsordával vagy menetelő katonasággal terhelnék is meg. Ami pedig a függőtartóknak a pilonokon való felfüggesztését illeti, megjegyzi, hogy a kötélnek, láncnak vagy kábelnek oly hosszúságban kell a pilon túlsó felén kihorgonyozva lennie, mint amilyen hosszú a híd nyílásának a fele. Ha ily módon a pilon innenső felén levő függőtartó lehorgonyzásának legmélyebb pontja a nyílást áthidaló függőtartó legmélyebb behajlásával egy magasságban van, akkor a tartó a pilonon innen is, túl is egyformán van igénybe

[21] Az első vasrúd húzó szilárdsága tehát — 1 angol t-át 836 kg-nak véve fel — 1605 kg/cm², a másiké pedig 1989 kg/cm² volt.

[22] Baritznál vasgörgő.

[23] Az 1 hüvelykes vasrúd szakítási szilárdsága eszerint 3375—3681 kg/cm², a 2 hüvelykes vasrúdé pedig 3623—3811 kg/cm² volt, sőt a 3928 kg/cm² szilárdságot is elérte. (Egy angol t-át 836 kg-al vettünk számításba.)

véve. A Merrimach-folyón, Amerikában épült lánchíd függőtartóinak végei a földbe vannak elsüllyesztve és nagy kősziklákkal megterhelve. Ennek a hídnak a teherbírása 500 tonna és 20.000 dollárba került.

A Hasznos Mulatságok 1825. évfolyamában megjelent harmadik közlemény a Tyne vizén tervezett függőhídról szól, melynek hossza 1800 láb (= 568·8 m) lesz, vízfeletti magassága pedig 115 láb (= 36·34 m), úgyhogy alatta 400 tonnás hajók felhúzott vitorlákkal is szabadon átmehetnek. A különös csinnal tervezett hidat két esztendő alatt akarják felépíteni s költségeit 100.000 font sterlingben irányozták elő.[24]

Végül a Hasznos Mulatságok főlapjában, a Hazai s Külföldi Tudósítások 1825. évfolyamában még a becsi Kisdunaágon épült Szófia-hídról van szó, melyet 1825. október 4-én adtak át a forgalomnak. A négy láncon függő híd nyílása a két pilon középső vonala között 240 láb (= 75·84 m), szélessége pedig 12 láb (= 3·79 m). Tervét Kudriaffsky alsóausztriai vízépítészeti igazgató készítette és építését is ő vezette.[25]

A Hasznos Mulatságok 1826. évfolyamában csak a Menai tengerszoros felett épült s a forgalomnak 1826. január 30-án éjjel 1 órakor átadott hatalmas függőhídról van szó, melynek kivilágított pályáján a Londonból sok utassal érkező s fegyveres őröktől kísért gyorskocsi ment át elsőül, nagyszámú közönség örömujjongása mellett.[26]

A függőhídnak, mely Telfort legnagyobbszerű alkotásai közé tartozik, mindkét szélén egy-egy 12 láb (= 3·80 m) széles kocsiútja és közepütt egy négy láb (= 1·26m) széles gyalogútja van. A láncnak a kihorgonyzások között mért legnagyobb hossza 1600 láb (= 505·6 m), a pilléreknek az országút szine feletti magassága 52 láb (= 16·43 m) és a pályaszerkezet legalsó éle és a tengervíz színe közötti magasságkülönbség pedig 100 láb, vagyis 31·6 m. A híd 16 láncon függ, melyek 2016 tonna megterhelést bírnak el. A lánctartók saját súlya 342 tonna s így saját súlyukon kívül még 1674 t megterhelést bírnak el. A vasszerkezet összes súlya pedig 489 tonna. A hídnak nemcsak gazdasági, hanem politikai szempontból is igen nagy volt a jelentősége, mert ez kötötte Angliát elsőül Irlanddal össze, míg a híd megépítése előtt Bangorból Holyheadig csak tengeri hajókon lehetett nagy költséggel, sok időveszteséggel és még több veszéllyel a Menai szoroson átkelni.[27]

E közleményben végül még a Maipu vize felett függő és 123 láb (= 38·87 m) hosszú hídról emlékezik meg, melynek láncszemei bivaly és más állati bőrökből vágott szíjjakból készültek s amilyen hidakat a spanyolok már abban az időben használtak, amikor Amerikában lábukat megvetni kezdték.

A Hasznos Mulatságok 1827. évfolyamában újból három közlemény jelent meg a függőhidakról. Az elsőben a Londonban tervezett új lánchídról van szó, melynek hossza 3400 láb (= 1227·4 m), magassága 85 láb (= 30·69 m) és építésének költségeit 392.000 font sterlingben irányozták elő.[28]

[24] Hasznos Mulatságok 1825. II. félév 254. l.

[25] Hazai s Külföldi Tudósítások 1825. II. félév 274. l.

[26] Hasznos Mulatságok 1826. I. félév 369. l.

[27] A függőhíd képét lásd Dr. Lósy-Schmidt Ede—Dr. Barát Béla: Technikai Lexikon I. kötet. Híd VII. tábla.

[28] Hasznos Mulatságok 1827. I. félév 332. l. A közlemény elején a Menai tengerszoros felett épült függőhídról még egyszer szó van, melyet a lap szerkesztője valószínűleg tévedésből közölt mégegyszer, a hídnak azonban csak főbb adatait sorolva fel.

A másodikban az indiai hordozható kötélhidakat ismerteti,[29] amelyek alkatrészeiknek csekély súlyánál fogva egyik helyről a másikra szállíthatók. Padozatukat bambusznádból készítik. A Barai-folyó felett kifeszített kötélhíd hossza 160 láb (=57·8 m), kocsiútja 9 láb (=3·25 m) széles és oly teherbíró, hogy rajta a közönséges teherszekereken kívül nehéz járművek is teljes biztossággal közlekedhetnek. A caramnassi kötélhíd pedig 320 láb hosszú, 8 láb széles és oly szilárd, hogy 6 fontos ágyúkat vittek rajta keresztül és 6 lovas lovagolhatott egymás mellett anélkül, hogy a hídnak baja esett volna.[30] A harmadik közleményben végül a Charenten épült függőhídnak a Louvreban őrzött modelljét ismerteti,[31] mely 70 m hosszú és 7·2/4 m széles.[32] A francia kormány e hidat teherbírásának megállapítása végett többszörös próbaterhelésnek vetette alá. Így 100.000 kg súllyal 24 óra hosszat, majd 1000 és 1200 emberrel reggel 5 órától késő estig terhelte meg, anélkül, hogy a híd alkatrészeiben a legcsekélyebb elváltozást tapasztalták volna. A hidat Puenot építőmester tervezte és 1827 szeptember 2-án adták át Jarnacon nagy ünnepélyességek között a forgalomnak.

A függőhidakra vonatkozó legutolsó közlemény a Hasznos Mulatságok 1829. évfolyamában látott napvilágot s több közlemény a függőhidakról Baritz-nak 1840-ben bekövetkezett haláláig az említett lapban nem is jelent meg.[33] Ebben az utolsó közleményében a Szentpétervárott 1824-ben felépített 5 kábelhídról tesz említést, melyek közül kettő közúti, 3 pedig csak gyalogközlekedésre készült. A hidak súlya együttesen 97.800 kg (199.710 font) s építésük 161.620 rubel költséget emésztett fel.

Amint az előadottakból láthatjuk, Baritz 1823-ban közzétett függőhíd javaslata után még 6 éven keresztül tájékoztatta a magyar közönséget a nevezetesebb külföldi, főként angol függőhídépítkezésekről. Közleményeiben e hidak főbb méreteinek, költségeinek, továbbá a tartóknak és a pályaszerkezeteknek ismertetése, valamint a szerkezetek súlyára és teherbírására vonatkozó adatok felsorolása mellett figyelme a szilárdsági és próbaterhelési vizsgálatok eredményeinek az ismertetésére is kiterjedt, hogy a magyar közönséget a függőhidak sokféle előnyeiről és olcsó kiviteléről meggyőzhesse s ily módon saját javaslatát is, mely *vasláncokon függő hídra* vonatkozott, kellőképen alátámassza.

A magyar művelődéstörténetben s annak abban az ágában, amely a technika történetével foglalkozik, maradandó emléket biztosított nevének e javaslatával, melyet még Széchenyi fellépése előtt tett meg abban az időben, amikor rajta kívül más a függőhidak kérdésével ilyen behatóan nem foglalkozott. Javaslata főként két pilléres hidakra vonatkozik s a budapesti Dunahidak nagyrésze később valóban két mederpillérrel épült meg.

Felmerülhet már most az a kérdés, hogy vajjon Széchenyinek és későbbi munkatársának, Vásárhelyi Pál mérnöknek volt-e tudomásuk Baritz függőhídjavaslatáról? Erre a kérdésre azonban ma már igen nehéz feleletet adni s még nehezebb volna azt eldönteni és megállapítani, hogy ebben az esetben milyen befolyással volt ez a javaslat Széchenyi és Vásárhelyi elhatározására s a függőhíd melletti állásfoglalására, amennyiben

[29] Hasznos Mulatságok 1827. I. félév 405. l.

[30] Egy bambuszhíd képét mutatja Dr. Lósy-Schmidt Ede—Dr. Barát Béla: Technikai Lexikon I. köt. Híd X. tábla.

[31] Hasznos Mulatságok 1827. II. félév 235. l.

[32] A franciák már 1790 óta használják a méterrendszert.

[33] Hasznos Mulatságok 1829. I. félév 24. l.

sem Széchenyi naplójában, melyben hazánk újjáalkotója egyébiránt minden élményét és benyomását híven feljegyezte, sem Vásárhelyi hátrahagyott iratai között erre vonatkozóan semmiféle feljegyzéseket nem találunk. Széchenyinek kiadott levelei között is csak három Baritz-hoz intézett levelet találunk, amelyek azonban mind későbbi keletűek Baritz javaslatánál s a lánchídra vonatkozóan semmiféle közléseket nem tartalmaznak. E levelek elseje ugyanis 1834-ben, vagyis 11 évvel Baritz javaslatának a megjelenése után kelt, a másodikat 1835-ben, a harmadikat pedig 1836-ban írta Széchenyi Baritzhoz, a részére fenntartott gőzhajózási részvények ügyében.[34]

Másrészt azonban megállapítható, hogy Széchenyi és Vásárhelyi abban az időben, amikor Baritz javaslata a Magyar Kurirban és közleményei a Hasznos Mulatságokban megjelentek, más természetű kérdésekkel voltak elfoglalva. Széchenyi ugyanis egy lótenyésztő egyesület megalakításán s a kaszinó és az akadémia megalapításán fáradozott, míg a Lánchíddal csak 1828-ban kezdett foglalkozni. Tulajdonképeni munkássága 1832-ben kezdődik, amikor a Hídegyesületet megalakítja s Angolországban tett tanulmányútjáról gróf Andrássy Györgygyel visszatérve, 1833-ban nagyterjedelmű, pompás jelentését a Hídegyesülethez benyujtja. Baritz javaslatának a megjelenésekor (1823. május 6) Széchenyi mint tényleges huszárkapitány éppen hosszabb úton volt s valószínűleg már ezért sem szerezhetett tudomást Baritznak a budapesti állandó hídról írt értekezéséről. Széchenyinek egyébiránt dr. Viszota Gyula szerint csak 1825. évi franciaországi útja alkalmával bővül a gondolatköre a közlekedés fogalmával, habár eziránti érzéke már korábban is megvolt.[35] Vásárhelyi (1795—1846) pedig Baritz javaslatának a megjelenésekor a Körös—Berettyó folyók vízrajzi felvételén dolgozott, később pedig a dunai térképezésnél, majd az aldunai munkálatoknál volt elfoglalva, úgyhogy a budapesti állandó híd kérdésével minden valószínűség szerint csak 1831 után kezd foglalkozni, amikor a híd építése ügyében gróf Széchenyi István a mozgalmat már megindította volt. „*A budapesti állóhíd tárgyában*" írt terjedelmes dolgozata is csak 1838-ban jelenik meg az Athenaeum hasábjain.

És itt rá kell mutatnom egyes íróknak abból a túlbuzgóságból származó merész állítására is, amikor Széchenyinek abból az ismert kijelentéséből, amelyet báró Brudern József előtt 1821 január 4-én tett s naplójában is megörökített, hogy t. i. abban az esetben, ha Buda és Pest között egy állandó híd építéséhez hozzáfognának, szívesen lekötné egyévi jövedelmét, mely után sem kamatokat, de még magának az összegnek a visszafizetését sem kívánná, arra következtetnek, hogy Széchenyi az állandó híd kérdésével már 1821-ben kezdett volna foglalkozni. Ilyen és ehhez hasonló kijelentéseket ugyanis mások is tehettek abban az időben, ha nem is jegyezte fel és örökítette meg azokat senki az utókor számára, mert az állandó híd hiányából származó kellemetlenségek és hátrányok nemcsak a főváros lakosságát és az utazóközönséget, hanem az ország kereskedelmét és iparát is súlyosan érintették és nemcsak bosszúságot, hanem temérdek kárt is okoztak.

Nem kevésbbé merész állítás az is, amelyet cikkekben és lexikonokban is lépten-nyomon olvashatunk, hogy t. i. a Budát és Pestet összekötő állandó híd kérdésének nagy fontosságát Széchenyi (1791—1860) ismerte

[34] Gróf Széchenyi István levelei, Budapest I. köt. 1889. 534. l. és II. köt. 1890. 79, 254. l.

[35] V. ö. Gróf Széchenyi István naplói. II. köt. (1820—1825.) Szerkesztette és bevezetéssel ellátta Dr. Viszota Gyula. Budapest, 1926. CXXIV. l.

volna fel elsőül s hogy a lánchíd eszméje is tőle ered. Amint tanulmányom elején jeleztem, Baritzon kívül (1779—1840) még sokan foglalkoztak a magyar mérnökök közül a budapesti állandó híd kérdésével s többen közülök függőhidat is javasoltak nemcsak a XIX., hanem már a XVIII. században is. Széchenyinek a Lánchíd megvalósítása körül szerzett halhatatlan érdemeiből s hatalmas munkásságának az értékéből mitsem von le az, ha azoknak a magyar mérnököknek a munkáját is megismerjük, kik e kérdés megérlelése körül szintén közreműködtek s igyekeztek a magyar közönséget és a hatóságokat a Dunán régtől fogva tervezett állandó híd kivihetőségéről meggyőzni.

Mivel Baritz munkásságáról, főként azonban függőhídjavaslatáról az újabb lexikonok már meg sem emlékeznek, azért végül még rövid életrajzát iktatom ide.

*Ikafalvi Baritz György*[36] 1779 október 28-án született Nagyenyeden, hol atyja református pap volt. Édesanyja is papi családból származott. Deesi György erdélyi református püspöknek volt a leánya. Miután Baritz elemi és középiskoláit szülővárosában elvégezte, Bécsbe ment, hol 1802-ben testvérbátyjának, Jánosnak, a későbbi erdélyi főorvosnak ajánlására, ki abban az időben a bécsi egyetem orvoskarának volt a hallgatója, a császári királyi katonai műszaki akadémiára vették fel, dacára annak, hogy az előírt 15 éves korhatáron jóval felül volt, amennyiben felvételekor már 23. életévében volt. Eleinte saját költségén tanult, 1806-tól kezdve azonban gróf Festetics György segélyezte mindaddig, amíg az akadémia ötéves tanfolyamát el nem végezte. Tanulmányainak sikeres befejezése után 1807-ben János főherceg, az akadémia főigazgatója, a hadmérnöki karhoz nevezte ki tisztté, hol fokról-fokra emelkedve, az 1839. évi utolsó kinevezésével alezredesi rangot ért el. Mint várerődítési tiszt, főként Raguzában, Lipótváron, Eszéken és Peschierában[37] teljesített katonai műszaki szolgálatot, majd Zárában, Dalmáciában[38] kerületi erődítési igazgató lett s a halál is itt érte utól 1840 december 27-én 61 éves korában. A Magyar Tudományos Akadémia 1832 március 9-i második nagygyűlésén levelezőtagjául választotta. Gyászbeszédet felette Toldy Ferenc tartott az Akadémiának 1841 február 8-i ülésén.

Írói hírnevét Cornelius Tacitus munkáinak a lefordításával alapozta meg, melynek I. kötete 1822-ben, Bécsben jelent meg. Lefordította Tacitus históriáját s annaleseit, valamint ifj. Plinius leveleinek nagyobbrészét is, ez utóbbiak azonban kéziratban maradtak. Megírta azonkívül Benkő Ferenc életrajzát, mely a Tudományos Gyüjtemény 1817. évfolyamában jelent meg. Tudósításokat küldött be az akadémiának a milánói és velencei könyvtárakról,[39] s az Akadémia részint kéziratok vizsgálatával, részint a hadtudományi szótár egy részének az elkészítésével bízta meg. Munkái felsorolásánál a teljesség kedvéért végül még a Dunán Pest és Buda közt építendő, láncon függő hídról szóló értekezését is meg kell említenem, mely

[36] Nem tévesztendő össze a hasonlónevű román tudóssal és publicistával Baritiu (ejtsd Baric) Györggyel, ki Alsózsukon (Kolozs megyében) 1812-ben született és a balásfalvi líceum tanára volt. (Lásd: Magyar Lexikon 1879. és a Pallas Lexikonát.)

[37] Garda-tó délkeleti partján, a milano—veronai vasútvonal mellett fekvő erődítmény, melynek a középkorban Piscaria volt a neve. A vár Felsőolaszország minden harcában nagy szerepet játszott. 1815-ben Ausztria birtokába került s 1866-ban újból Olaszországhoz csatolták vissza.

[38] A Pallas- és a Révai-féle Lexikonok tévesen Zágrábot mondják halálozási helyéül, mely nyilván sajtóhiba.

[39] A Magyar Tudományos Társaság Évkönyve. II. 1—20, 63—73.

latin nyelven is megjelent, úgyszintén a Hasznos Mulatságokban közzétett közleményeit a függőhidakról, mely utóbbiak s főként függőhídjavaslata ebben a tanulmányomban kerültek először méltatásra.[40]

*Dr. Lósy-Schmidt Ede.*

## KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

### A Szent Jobb tiszteletének kezdetei Budán.

Mária Terézia királynő rendeletére 1769. október 15-én, Szent Teréz ünnepén szentelték fel az új királyi palota Szent Zsigmond-egyházát. A felszentelési szertartás végzésére maga a bécsi bíboros-érsek, Migazzi Kristóf jött le s gróf Grassalkovich Antal pesti palotájában szállott meg. A királynőt gróf Grassalkovich Antal képviselte az ünnepélyen királyi biztosi minőségben s 1769. október 9-én kelt levelében meghagyta a budavárosi tanácsnak, hogy a királyi palotában adandó díszebédhez 24 előkelő budai polgárt rendeljen ki a vendégsereg kiszolgálására, a polgármestert, városbírót és jegyzőt pedig meghívta az ebédre.

Az új egyházba került 1771. július 21-én a Szent Jobb, melynek tiszteletéről a királynő 1772. augusztus 7-én alapítvánnyal is gondoskodott. Ez alapítvány értelmében a Szent Jobb ünnepélyes közszemlére helyezése mellett évenként kétszer tartattak a királyi palota Szent Zsigmond-egyházában 3—3 napos ájtatosságok, és pedig május 30-án (a Szent Jobb feltalálásának ünnepén) és november 5-én (Szent Imre ünnepén) kezdődőleg. A budai polgárság még tovább akart menni a Szent Jobb iránti tiszteletben, mert 1776. nyarán Eberle Bálint Sebestyén prépostnak s a Szent Zsigmond-egyház lelkészének azon szándékát jelentette be, hogy évenként kétszer ünnepélyes körmenetekkel kíván a Szent Jobb elé járulni s ezenfelül évenként egyszer ugyancsak ünnepélyes körmenetben kívánja a Szent Jobbot a városban körülhordozni (Zweimahl des Jahrs die Hand des heyligen Königs Stephani mit öffentlichen Bittgängen zu verehren und — einmahl des Jahrs in der Stadt feyerlich herumzutragen) azon célból, hogy a nép körében a Szent Jobb iránti tisztelet fokoztassék (auf diese Art das Andachts Eifer des Volks gegen ernannte heylige Reliquie desto mehr zu erregen). A prépost kötelességszerűen a királynő elé terjesztette a budai polgárság óhajtásait, a királynő azonban az ereklyének körmenetben való körülhordozását egyáltalán nem engedte meg, az ereklye elé járulást pedig csupán azon napokra engedélyezte, mikor az a Szent Zsigmond-egyházban az 1772. augusztus 7-i alapítólevélnek megfelelően közszemlére van kitéve (auf solche Tage verleget haben wollen, welche schon vorhin zur öffentlichen Aussetzung der heyligen Hand bestimmet und gestiftet wurden), amint ezeket a napokat fentebb már megjelöltük. Mindezekről 1776. július 26-i levelében értesítette Eberle Bálint Sebestyén a budavárosi tanácsot s csatolta a vonatkozó 1776. július 20-i udvari leirat másolatát is.

Ezzel szemben áll a jelen folyóiratban (14. l.) közölt azon megállapítás,

[40] Életrajzait lásd: Toldy Ferenc összegyüjtött munkái. V. köt. Gyász- és emlékbeszédek. 1833—1855. Pest. 1872. 27. l. — Magyar Akadémiai Értesítő 1840. I. év, 19. l. — A Magyar Tudós Társaság névkönyve 1842-re. II. 72. l. — A Magyar Tudós Társaság Évkönyvei. VI. köt. Buda 1845. I. osztály 133. l. — Danielik Ferenc: Magyar írók. Életrajzi gyüjtemény. Pest 1856. I. 23. l. — Ismerettár I. kötet, Pest, 1858. 683. l. — Magyar Lexikon 1879. — Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái. — Pallas és Révai Nagy Lexikona.

# TÁRHAZ.

## Irodalom és művészet.

** *(A magyar zenészek a dessaui zeneünnepélyen)* is tekintélyesen voltak képviselve. Az ünnepélyen, mely május 25—28 napjain folyt le, Pestről *Volkmann Robert* is résztvett, kinek „Az éjhez“ czimzett phantaziája, rendkivüli tetszéssel, s a nagyszámu műértők teljes méltánylatával találkozott. Az énekrészt benne Lorch Katalin kisasszony adta elő. — Szintén Volkmanntól előadták itt a jeles zeneszerző 26-ik művét: „Változatok“ Händel egy themája fölött, továbbá 42-ik művét egyik konczert darabját zongorára, zenekar kiséretével. Mind az előadó Blassman Adolfot, mind a szerzőt többször zajosan kihivták. — Ugyane zeneünnepélyen *Thern Károlytól* is előadtak egy „Magyar ábrándot“ még pedig fiai: Thern Vilmos és Lajos, fényes eredménynyel. Maga a szerzemény ugy, mint az ifju müvészek egybevágó tiszta játéka egyaránt dicsőséget arattak. A zeneünnepély lefolyásáról kiadott kis jegyzék, melyből e közleményt veszszük, hazánkfiai emlitett sikeres közreműködéséről nagy elismeréssel emlékezik meg.

** *(Weber „Világtörténet tankönyvéből“)* a nyolczadik füzet is megjelent Heckenastnál, a középkorból a karolingok korát s a német császárság idejét II. Konrád halálaig, 1039-ig tartalmazza. A becses történelmi müvet ujra meg ujra ajánljuk a történelemmel szivesen foglalkozók figyelmébe.

** *(Jutalmazott zenemüvek.)* A pest-budai hangászegyleti zenede részéről kitüzött pályázatnál a 10 aranyból álló első jutalmat *Szuborics* Manó zenemüvének itélték oda; az 5 aranyos második jutalmat nyert zenemű szerzője pedig *Thern* Károly.

** *(Uj zenemü.)* „Pesti lóverseny-csárdás“ czimü uj zenemű jelent meg Rózsavölgyinél, melyet Ő Felsége Pesten mulatása emlékére szerzett *Döme* József. Ára 50 kr.

** *(A magyar müvészekhez)* körlevelet intézett a magyar képzőmüvészeti társulat, azokat a társulat 1865-ik évi tagjai közt kiosztandó 3 albumlapra pályázatra szólitván föl. Mindegyik albumlap tiszteletdija külön külön 250 ft. A müvész a kép tárgyát s annak kiviteli modorát szabadon választhatja. A pályamű beküldésének határideje ez évi julius utolsó napja.

** *(Dicsőség és szerelem)* czim alatt *Udvardy* Vincze, tehetségesebb fiatal beszélyiróink egyike, két kötetre menő beszélygyüjteményt ad ki. A 24 ivre terjedő két kötetre előfizethetni 1 ft, 80 krjával, mely összeg jul. 10-ig szerzőhöz Pestre Lipót-utcza 11 sz. alá küldendő. A munka már sajtó alatt van s a kitüzött határidőre pontosan meg fog jelenni.

** *(A „Győri Közlöny“ kiadását és szerkesztését)* a jövő hó 1-től kezdve Csukási József veszi át.

** *(Erdély története.)* Kővári Lászlónak „Erdély története“ czimü munkájából a hatodik kötet is sajtó alatt van, s e kötettel az egész munka be lesz fejezve.

** *(A „Korunk“ czimü erdélyi lap)* ezentul hetenkint kétszer jelenik meg; szerkesztője egyszersmind igéri, hogy ha a várt politikai lendület évnegyed közepén lepné meg, lapját ismét háromszor adja ki. Egyszersmind a lap ára egész évre 8 ftra szállott alá.

## Egyház és iskola.

** *(Uj lelkészválasztás.)* Biharmegye *Okány* községéből irják nekünk, hogy e 2250 ref. lélekkel biró kis községben május 15-én *Makai Lászlót* választották meg hitszónokká, a ki azóta a hivek legnagyobb megelégedésére s lelki épülésére hirdeti az urnak igéit.

** *(Iskola-megnyitás és tanári értekezlet.)* *A szászvárosi* ref. gymnasiumi uj épület megnyitása alkalmát arra használta fel az erdélyi tanári kar, hogy egyszersmind megtartsa évi tanári értekezletét, melynek noha, csak harmadéve keletkezett, már sok üdvös eredménye van. Ez alkalommal bejelenté Szabó György tanár, a szászvárosi gymnasium történetét adva elő, hogy Zeyk József iskolai főgondnok 2000 ftot adott az iskolának. Az értekezlet végén rendezett estély emlékét a nemes lelkü *Kun* Kocsárd gróf ujabb jótékonyságával tetézte, t. i. egy tordasi magyar fiu nevelésére alapitványt inditott meg, melynek kamatját, mig az adakozóktól begyülne, maga a nemes gróf fogja fizetni. A magyar elemet csak ily lelkes gyámolitás tarthatja fenn Tordason, hol nyelvünk már is tünedezőben van.

## Ipar, gazdaság, kereskedés.

➶ *(A népbankokról.)* Örvendetes jelenség, ha népünk a kor intő szavát megértve, nem szalasztja el fölhasználatlanul az alkalmat, mely által saját jóllétét előmozdithatja. Az anyagi jólét emelésére ily sikerrel kinálkozó alkalom a népbankok alakitása és fölkarolása, s örömmel jegyzünk föl minden mozzanatot és komoly törekvést, melyet e hasznos intézmény létrehozása körül egyes vidékeken kifejtenek. Igy a hevesmegyei gazd. egylet, Kovách László elnöklete alatt, egy küldöttséget bizott meg, mely a kölcsönösen segélyző ugynevezett népbankok különféle szabályait vizsgálat alá véve, *Gyöngyös vidéke részére* az ottani viszonyokhoz alkalmazott alapszabályzati tervet készitene. E küldöttség az alapszabálytervet elkészité, mely szerint a Gyöngyösön felállitandó népbank következő községekre terjedne ki: Tarján, Solymos, Pata, Oroszi, Saar, Visonta, Csány, Horth, Ecséd, Atkár, Halász, Györk, Karácsond, Halmaj, Ugra, Detk, Ludas, Adács, Rhéde. A betételekre a havi időközök fogadtattak el, ugy hogy minden hóban 40 krajczár tétetnék azok által be, kik az intézet tagjai akarnak lenni. Az alakulási idő 10 évre határoztatott. A betett összegek azonnal kamatoznak, s a kamatok kamataival is nőnek, ugy hogy 10 év után az, ki a maga 40 krajczárját havonkint rendesen befizette, egyszerre 88 ftot kap. — Különösen az alsóbb néposztály számára megbecsülhetetlen haszonnal bir ez intézmény, mert a szegény munkás, nagy megerőltetés nélkül megtakaritott filléreiből, idő folytán egyszerre egész kis kapitálishoz juthat.

➶ *(A gazdaközönség érdekében)* lapunk mai száma mellett szétküldött felhivása a pozsonyi „Hungaria“ biztositó társulatnak, bizonyára magára vonja olvasóink figyelmét. Oly igéretek vannak ott téve a biztositók számára, melyeket ha valósithat a társulat, azaz ha létre jöhet az általa inditványozott csoportos biztositásnak külön osztály gyanánt felállitása, nem kevés előnyöket fog nyujtani a gazdaközönségnek.

➶ *(Szabadalmak budapesti lakosoknak.)* Lenner József kádármester és budai házbirtokos sajátságos gőzfürdő-kádak találmányára 6 évi, Bogdán József pesti kerékgyártó pedig különféle kocsirészleteknek hajlitott fából való előállitása körüli találmányára egy évi kizárólagos szabadalmat nyert.

➶ *(Magyar bor Mexikóban.)* Mily igen kedvelt s keresett a magyar bor a mexikói császári udvarnál, eléggé mutatja azon körülmény, miszerint a legközelebbi pozsonyi 10,000 butellia és 400 egy-egy akós első szállitmányt, mely oda mintegy három hét előtt indittatott utnak, már ismét egy 15,000 palaczkos és 300 egy-egy akós hordó legfinomabb magyar bor követi.

➶ *(Közárverési intézet.)* Pozsonyban az üzleti forgalom élénkitése és ipar gyámolitása czéljából „Közárverési intézet“ alakult, mely előlegezési pénztárral van összekötve. A társulat 100 db. 300 ftos részvényre van alapitva, és kétségkivül gyarapodásnak fog örvendeni, mert czélját tekintve, szép, mint üzletiág pedig jövedelmező leend.

➶ *(A marhavész teljes megszünése.)* A marhavész Magyarországon teljesen megszünt, minek következtében az eddig megtiltott vagy legalább korlátolt szarvasmarha-forgalmat már majd mindenütt fölszabaditották. Az egész országban jelenleg csupán Szepesmegye Smizsán helységében fordult még elő vészjelenség, s itt is összesen csak három darab betegedett meg.

## Közintézetek, egyletek.

** *(A magyar tudományos akademia)* nyelv és széptudományi osztályának jun. 19-ikén tartott ülésében Pompéry János lev. tag. *Joannovics* urnak az „a“ névelőről irt értekezését olvasta föl folytatólag. Ugyane tárgyról Toldy Ferencz r. tag is értekezett. Azon helyesirási kérdés forgott fönn, hogy aki, ami, amidőn, — vagy a ki, a mi, a midőn stb. irándó-e? Az összerántva irás mellett vannak, vagyis az *ami-* és *akisták* közé tartoznak Toldy, Czuczor, Fogarasi, s hozzájok csatlakozott Ballagi is. Ellenökben áll fontos nyelvtani indokokkal Hunfalvy Pál, s az irodalomtörténetre, az érintett szók századok gyakorlata által szentesitett leirási módjára és a magyar nyelvérzékre és kiejtésre támaszkodva, Arany János. Az utóbbi, indokait a „Koszoru“-ban nemrég adta elő, s érveit most sem czáfolták meg. — Végül a nyelvészeti bizottmány Kriza János székely népköltészeti gyüjteményének pártfogását ajánlotta s e czélból a Kriza által kiadott „Vad rózsák“-ból 60 példánynak megvételét inditványozta. Ez inditványt elfogadták.

** *(A középdunai magyar gőzhajó-társaság)* iránt oly meleg részvét nyilvánul, mely fennállását már is kétségtelenné teszi. A szükséges 2000 részvénynél már sokkal nagyobb szám van aláirva, s a mi tibb, a részvények legnagyobb része után az illető részletek már be vannak fizetve, sőt sokan az egész részvényösszeget egyszerre előre befizették, a mi, a jelen pénzszük viszonyokat tekintve, kétségtelen jele nemcsak e vállalkozás szükséges voltának, hanem egyszersmind biztositék nagy jövendője iránt. A társulat hajói Győrtől Ujvidékig fognak közlekedni.

** *(Uj kórház megnyitása.)* Magyar-Óvárott m. hó 28-án ment véghez a „Karolina-kórház“ fölavatása és megnyitása. A kórház 42 betegágyra van számitva, melyből 10 ágyat magánosok jószivüsége hozott létre.

## Közlekedés.

➶ *(A lánczhid és alagut bevételei.)* A budapesti lánczhid ez évi bevétele január 1-től május 31-ig összesen 159,561 ft. 59 kr., — az alagut bevétele pedig ugyanazon idő alatt 11,374 ft. 64 kr. volt.

➶ *(Növekvő távirdai közlekedés.)* Pest és Bécs között egy harmadik távirdai sodrony felállitása van tervben, miután az eddig létező két sodrony a naponkint növekvő távirati közlekedésre már nem elegendő.

## Balesetek, elemi csapások.

** *(Önkéntelen mérgezések.)* Dömsödről a következő titokteljes eseményről tudósitnak bennünket, mely ott nem kis feltünést okozott. Ugyanis, a község házánál a kisbiró, utána mindjárt a bakter, és tizedesek, meg egy mindenes, ki a felvidékről származván, itt a községházánál szolgák szolgája szerepet vitt, egyszerre megbetegedtek. De még jobban fokozódott a meglepetés, midőn a kisbiró után egy tizedes, majd a mindenes is meghalt. A többiek, hosszabb rövidebb idei betegeskedés után felgyógyultak. — A betegség és halál okait nem lehetett kitudni; bonczolás nem történt. — A nép sok mindent beszél. Legvalószinübb azon hir, hogy ezen szolgák a mindenes által hust hozattak és vele pörköltet főzettek; főzés közben egy csomag gyufa esett az ételbe, mit szakácsuk későn vett észre, midőn már leázott róla a phosphor. Sajnálta a hust kidobni, s nem is emlité társainak sem, s igy megmérgezé őket, de magát is, mert evett a többiekkel. — Igy nyilatkozott volna ama szerencsétlen, haldoklása közben.

** *(Villámütés.)* A mult napok egyikén Pozsonyban a távirdahivatalba ütött a villám s a távirda készleteiben sok kárt okozott. Épen akkor Pozsonyban tiszta idő levén, a dolog ugy magyarázható meg, hogy a villámütés távolabb helyen történt, s azt a sodronyok vezették az emlitett helyre.

## Mi ujság?

** *(Duka Tivadar hazánkfia,)* a mint értesülünk, Kalkuttából ismét Európába tér vissza 20 hónapra terjedő szabadsággal. Alig ért oda, ismét tengerre szállni volt kénytelen, mert Indiában regi bajai kiujultak. Egyidőre Londonban telepedik meg, hová azóta valószinüleg már meg is érkezett.

** *(A hagymáz Pesten,)* mely mint járvány a mult télen annyi áldozatot vitt magával, Pestváros főorvosának jelentése szerint most már megszüntnek tekinthető.

tünni, hogy a sok német név között csak elvétve akad nehány magyar, s hogy ama német polgári családokból ma már igen kevés van olyan Pesten, melynek neve most is az előkelőbbek közé tartoznék; nagy része pedig már alig ismeretes, legalább semmi jelentősége nincs.

Az emlitett egyik latin okmány magyar forditásban igy hangzik:

„Ezen torony kijavittatott 1755-ik évben, XIV. Benedek római pápa szerencsésen kormányozván az Isten egyházát, I. Ferencz római császár és egyuttal Magyarország corregense Mária Terézia római császárné, — Magyar-, Csehország stb. királynéja dicsőségesen uralkodván; gróf Csáky Miklós esztergomi herczegérsek, gróf Batthyány Lajos Magyarország nádora és királyi helytartója levén; nemes Mittermajer Tóbiás Antal senator és patricius, nemes Szalay István senator, nemes Margalicz János senator, Joseps György senator, Paschgal György senator, nemes Viasz Ádám senator, Stojkovics Gergely senator, nemes Crinesz Mihály senator intézvén és igazgatván sz. k. Pest városa közügyeit.“

A másik okmányon van Pest város akkori külső tanácsának s választott polgárságának névsora, szintén latin aláirásokkal. E nevek következők:

*Külsőtanács*: Miszlaab József, Mohr Severin, Edegger Mihály, Vetz Pál, Rupp J. György Löblwürth János, Contj Lipót Antal, Bobits Miklós, Popits János, Krachenfels Lambert, Terpentj István, Mayer J. Mihály, Pichler Lőrincz, Kasthberger Ignácz, Katits Antal, Rötterstorfer Godfried, Kientzel András, László László, Bobits Pál, Damjanovics György, Blankk József, Haas Mátyás, Hochhauser J. György.

*A századosok:* (centumviratus) Weingartner, Stark, Weinmann, Partl, Nagy, Farkas, Grundlechner, Schelpp, Reszner, Mack, Limburg, Mindl, Karpfenstein, Mayerhofer, Schalhardt Baader, Hartl, Mayer, Salkóczy, Kauczinger, Steidl, Neumayer, Hilsz, Beankovits, Csőr, Hersics, Seiler, Eisner, Friederick, Sőhn, Pfisterer, Blaskó, Mészáros, Csanády, Popin, Landmüntzer, Werner, Hager, Maharitz, Angyal, Bajmóczy, Weidl, Markovits, Hoffmann, Ráth, Sóss, Martinovics, Rudnay, Pomposs, Pfeifer, Lotter, Kratzer, Mihits, Maylinger, Tejedj, Beliczay, Fligl, Szorbl, Ybl, Gebler, Benyő, Manek, Kühn, Eyserich, Wittmässer, Hofer, Satz, Mayer, Tomcsányi, Reitmann, Becker, Deanovits, Figura, Tausch, Schwartz, Scopeck, Wolf, Brachenfels, Koppauer, Pauer, Eyserich, Granovetter. Poduschel, Guttmann, Templ, Erny, Schrauts, Leitmüller, Mayer, Leyer, Brodanovits, Szokonyi, Santner, Flandorfer, Orszánty, Klamster, Unger. — Bellieno János m. k. h. városi irnok, Budai Gábor m. k. h. irnok.“

Ezekből állott Pest város külső és beltő tanácsa 1755-ben. Vajjon ha p. o. az 1861-ki képviselő testület névsorát ide irnók, nagy változást találnánk-e a nevek hangzása tekintetében? Nagyot alig. Ugy látszik, Pest városának az a rendeltetése, hogy mint egy sok nyelvü ország fővárosa, kebelében mindenféle elemeket s mindenféle hangzásu neveket egyesitsen. Annyiban azonban mindenesetre igen nagyot haladtunk, hogy most már a magyar érzelem s a magyar nyelv tudása nincs összefüggésben a név hangzásával, sőt a legidegenebb hangzásu családnevek alatt találhatni gyakran a legtörzsökösebb magyarembereket. S ez igen nagy változás azóta!

## A miniatur-festés remeke.

Mennyire viheti az ember egy pár év alatt is, ha ernyedetlenül és kizárólag egy irányban müködik, mutatja *Barison Miklós* mérnök ur pompás albuma, melyet egy évezrednek, t. i. a VIII-dik századtól a XVII-ig a középkor fennmaradt festett müveiből összeállitott. Barison ur semmi fáradságot, semmi áldozatot nem kimélt, hogy az európai fökönyvtárakban föltalálható remek miniaturjeit páratlan lelkiismerettel és bámulatos ügyességgel másolja, és hogy ezen mümozaikot a müszerető nagy közönségnek bemutathassa. Vállalkozó ur azt egy misemondó könyv keretébe szoritá, minthogy valamint a ritka diszü foglalványok, ugy a kezdők kacskaringós lombozati és képzelményes, vagy torzállatai, a szentek ihletett képei, egy szóval minden egyes mozzanat többnyire a vallásos középkor imádságos, zsolosmás és az isteni tisztelet egyéb részeihez tartozó kisebb nagyobb alaku könyveiből vétettek.

Ezen nagy munka, mely az ausztriai császár kegye és védszárnya alatt bocsáttatik a világba, és pedig csak 500 példányban, igen diszes nagy folio papiron 3 ft 50 krba kerülő füzetekben jelenik meg, egy egy füzet a benne foglalt képek nagysága és érdekeltsége szerint több vagy kevesebb lapból állhat, az egész 500 lapra van számitva, és havonkint csak egy füzet fog kibocsáttatni.

Igy könnyebitve van a megszerzés, és a kinek költsége és ilyenekhez előszeretete van, e munkában a miniatur-festészetnek egész történelmét birhatja, minden korszak és vidéknek remek példányaiban.

Mi minket magyarokat leginkább érdekel, az azon szenvedély, melylyel Barison ur a világhirü *Corvina* maradványait kutatgatja. Minthogy ő kizárólag ezen műágnak él, és egyes rajzok után képes a müvészt, kitől eredtek, meg is határozni, de ha e műveken egyéb jel nem is mutatkozik, az illuminiator keze után is megtudja Mátyás dicső kincseit kimutatni: azon örvendetes hirrel lepett meg, hogy eddig 35 Corvina-féle festett codexet talált, melyek közt több oly helyen, és oly kezekben van, melyekről a Corvina tanulmányozói semmit sem tudtak. És pedig ez reánk nézve fontos, mivel épen hazánkban maradt fenn legkevesebb ezen fényes müemlékekből.

Barison ur müvét ajánljuk a magyar főpapságnak, vagyonosb főegyházaknak, főleg pedig a képzőmüvészettel is foglalkozó reáltanodai rajztanárinknak és a nagyobb, nevezetesen egyházi és országos könyvtáraknak. Ideje már, hogy ne mindig mások átdolgozott eszméjét ismételjük, ezen remekekben van a müvész számára is annyi motivum, hogy kellő feldolgozásával honi müvészetünk, főleg a szent képek festése uj lendületet kaphat. — *r.*

## Zavar a szószéken.

A mult hetekben épen a mexikói kérdést tárgyalták a párisi törvényhozótest ülésében. Egy nagyon ismeretes kormánypárti férfiunak ez alkalommal furcsa balesete történt. Javában szónokolt s épen egy kacskaringós körmondat kiteremtésével küzködött, midőn egyszerre megakad, állkapczái sajátságos mozdulatot tesznek, majd szájára teszi kezét, onnan valamit kivesz, a mit rögtön zsebre tesz. Mi történt? A harcz heve alatt egész ál-fogsora kimozdult csavaraiból. Szájában megnagyobbodott az ür, a mi a beszéd további gyenge folyamában igen érezhető lett. „H. urnak most egy pár fogával kevesebbje van ránk!“ — mondá az ellenzék egyik tagja. Mondják, hogy ily esetek már gyakrabban fordultak elő a parlamenti életben.

Ezen alkalommal a franczia lapok egy más adomát is beszélnek, mely még az 1848 előtti időkben történt a franczia szószéken. (Akkor még volt szószék, most már eltörölték.) Az adoma hőse Sue Jenő, az egykor nagyhirü regényiró, kit egyszer szintén megválasztottak parlamenti képviselőül. Sue jól tudott bánni a tollal, de a nyilvános szónoklatban még semmi gyakorlata nem volt. Egyszer őt is nagyon kezdte bántani a szónoklási vágy s elszánta magát, hogy ő is föllép a szószékre.

— Gondolja meg, mit cselekszik! figyelmezteté egy barátja.

— Tökéletesen ura vagyok a tárgynak, a melyről szólani akarok, válaszolá Sue.

— Abból még semmi sem következik; sőt ellenkezőleg, igen gyakran megtörténik, hogy ha a lélek nagyon el van foglalva egy tárgy által, az okok és érvek egyszerre, tömegesen iparkodnak belőle kitörni; egymásra rohannak, s oly akadályt képeznek, a melyen a szónok keresztülhatolni nem képes. Egyébiránt jó lesz kisérletet tenni.

Ugy is történt. Megjött a nagy nap, hogy Sue kiállja a tűzpróbát. Azon perczben, a mint a szószékre lépett, a teremben uralkodott zaj sirisenddé változott s minden szem a hires regényiró felé fordult, kitől valami nagy beszédet vártak. Sue ez által oly zavarba jött, hogy alig talált szavakat, s hebegve és dadogva mondta el igen röviden a szőnyegen forgó tárgyról nézetét. A mint a szószékről leszállott, bevallotta, hogy soha életében nem érezte magát oly roszul.

## Egyveleg.

— *(Alávaló felelet.)* Párisban jelenleg közbeszéd tárgya azon esemény, hogy egy előkelő társaskörből (klub) két hamis játékos főrangu urfit kilöktek. A kiutasitás után egy ismerősével találkozik az egyik mákvirág. „E gyalázat még sirba viszi ön atyját!“ mondá amaz. „Akkor legalább örökölni fogok“ — válaszolá rögtön az elvetemedett gazember.

** *(Vasuti szerencsétlenség.)* London közelében a déli angol vaspályán közelebbről nagy szerencsétlenség történt. Egy 100 láb hosszu, 6 kőoszlopon nyugvó hidon, mely egy folyócskát hidal át, mely télen rendesen megárad, a nyár hevében azonban posványnyá iszaposul, 30—40 lábnyira uj vas-sinek tétettek le. A munkálat még nem volt befejezve, midőn a folkestone-londoni gyorsvonat rajta átrobogott, s vagy a munkások mulaszták el a vonatvezetőnek ezen körülményt jelezni, vagy a vonatvezető nem figyelt semmire sem. A mozdony a nyiláson szerencsésen átrohant, azonban az utána következő kocsik rettentően ingadoztak. Néhány másodpercz után 10 kocsi zuhant a mélységbe. Nyiladozó oldalfalain s ablakain a kocsiknak az utazók karjai, lábai, sérült testei lógtak ki, mindenfelől a rémület kiáltása hangzott, a jelenet borzasztósága leirhatlan. A gyorsan érkezett segély alkalmazásakor kitünt, hogy 10 egyén, többnyire nő, a waggonok romjai alatt szétroncsoltan halva feküdt; 30 — 40 más utas tetemes sérülést szenvedett. A sebesültek a közel fekvő házakba vitettek, hogy alkalmilag Londonba szállittassanak. A vizsgálat ezen eset után rögtön folyamatba tétetvén, a sin-munkálatok vezetője azonnal elfogatott.

** *(A lovak vasalását)* Versaillesban uj találmánynyal helyettesitik, bizonyos uj nemü keverékkel, mely ép oly kemény, mint a vas, de sokkal olcsóbba kerül amannál és alkalmazása nem jár oly bajjal, mint a vas felverése. Ha a kisérletek sikert mutatnak, e találmány alkalmasint hamar elterjed.

(Rsz.) — *(Az élelmiszerek- s napszám ára a IV-dik században.)* Be sokszor halljuk emlegetni azokat a „régi jó időket!“ — s önkénytelenül is e panaszra nyilik ajkunk: „Nem ugy van most, mint volt régen, nem az a nap süt az égen!“ Jelenleg mindenki, csak az élelmi szerek drágaságán s a napszám fölcsigázott árán panaszkodik. S mégis voltak idők, midőn sokkal nagyobb drágaság uralgott, mint a mai „czudar világ“ban. — Vegyük csak szemügyre a történet lapjait, s tekintsük, a keresztyén számitás szerint, a IV-dik századot; s nézzük, milyen volt az élelmi szerek s a napszám szabott ára *Diocletián* császár idejében 301-ben.

Egy középszerü fáczán ára (jelenlegi pénzmérték szerint számitva) 80 ft; egy hizlalt ludé pedig 61 ft volt. Egy font marhahus rendes ára 3 ft 30 kr., a szarvas- és őz husé 3 ft, a disznóhusé pedig 5 ft. Egy font vajért 3 ft 30 krt fizettek; 1 font turóért 2 ft 30 krt. Egy véka zab 9 ft 30 krba került; egy véka bab vagy borsó 19 ftba, a lencse 32 ftba. Egy czitromért 8 ftot adtak. Az élelmi szerek ily roppant ára mellett épen nem csoda, ha a *Lucullusi ebédek* oly mesés összegre rugtak.

A napszámosok s mesteremberek ekkor élték arany korukat. Egy kőmives napidija 18 ft volt, Egy *szobafestőé* pedig 22 ft. — Egy *nevelő* havifizetése — kik pedig nem voltak szabadosak, hanem rabszolgák — ha csak olvasni és irni tanitotta tanonczát, 17 ft volt; — ha az arithmetikára, 23 ft., ha pedig a latin- s görögnyelvre, akkor 64 ft.

Plinius emliti, hogy Maurus Scaurus bizonyos Daphnes nevü, sok nyelvismerettel biró rabszolgát 56,500 fttal dijazott évenkint. Ciceró egy-

mérföld ($1^1/_4$ német mérföld) mely volt. [illegible] működésnél használt mérón sulya 450 font vala. A déli szélesség 30° 5′ — s a nyugati hosszuság 9° (foka) alatt — körülbelől 300 angol mérföldnyire a Jóreménység fokától — azt találta, hogy 2226 láb a tenger mélysége. — Denham kapitány azt mondja, hogy az Atlanti oceán, a Rio de Janeiro és a Jóremény foka közt, 7,706 öl, vagy 45,236 láb ($1^7/_8$ német mérföld) mély. A világ legnagyobb hegyének magassága sem mérközhetik tehát a tenger ezen mélységével. Ewerest az eddigelé ismert hegyek legmagasbbika; de magassága csak 29,000 láb — s igy csak is kevéssel haladja meg a tenger mélységének felét.

Baritz György

13—14 szám. LXIII. kötet. Budapest, 1929 március 31.

# A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA HIVATALOS LAPJA.

**Mellékletei: „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének Havifüzetei", a „Technika és Közgazdaság", „Tüzeléstechnika" és az „Ipari Szabványosítás". Hozza a „Magyar Ipari Szabványosító Bizottság" hivatalos közleményeit és szabványtervezeteit.**

**TARTALOM: Javaslat a Dunának függőhíddal való áthidalására Buda és Pest között 1823-ból.** *Dr. Lósy-Schmidt Ede.* 81. l. — **Történeti szemlélet a természettudományokban.** *Hankiss Szilárd.* 86. l.

**SZEMLE:** Történelmi nevezetességű vízvezető völgyhíd átépítése. *Rédl Sándor.* 89. l.

**SZAKIRODALOM:** Könyvismertetések, bírálatok. Rovatvezető: *Dr. Lósy-Schmidt Ede,* egyleti könyvtárnok. Tájékoztató a Magyarországon forgalomban levő gépjárműtípusokról. Írta: *Lindner Ernő.*

**EGYLETI KÖZLEMÉNYEK:** Személyi hír. 90. l. — A Pécsi Ipartestületi székház. 90. l. — Az Energia Világkongresszus. 90. l. — Az Energia Világkongresszus 1928. évi részkongresszusa Tókióban. 90. l. — A munka tudományos szervezésének (racionalizálásának) negyedik nemzetközi kongresszusa Párizsban 1929. 90. l.

**A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA KÖZLEMÉNYEI:** Hirdetmény. 92. l. — A Mérnöki Kamara választmányának 114. üléséből. 92. l. — A kamara új tagjai. 92. l. — Hirdetés tagfelvételről. — A Mérnöki Tanács 1929. évi március hó 1-én tartott ülése.

## Javaslat a Dunának függőhíddal való áthidalására Buda és Pest között 1823-ból.

Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE.

*Résumé*: Le Danube, qui divise la capitale de la Hongrie en deux parties et la largeur du quel est près de 400 mètres, ne fut point traversée par de ponts stables avant 1849, l'an, auquel le *Pont Suspendu Széchenyi* fut livré à l'exploitation.

Pendant plusieurs siècles le trafic des arrondissements situés aux deux rives du fleuve s'éxécutait au moyen d'un pont à bateaux et cette circonstance devint la source d'un grand nombre de désavantages, d'inconvénients et de dommages, vu que durant les mois d'hiver la circulation devait être arrêtée presque sans cesse.

Il est évident, que la question d'un pont permanent ne cessait jamais d'intéresser non seulement le public forcé à l'usage du pont unique de caractère provisoire, mais encore plus les ingénieurs hongrois, parmi lesquels il se trouvaient plusieurs, qui exposaient en des livres, des études et des articles de journal leurs avis, projets et propositions concernant un pont permonent; bien d'autres présentaient des projets achevés et les firent parvenir aux autorités compétentes.

L'auteur, qui s'occupe depuis plus d'une dizaine d'années de recherches systématiques et scientifiquement fondues sur l histoire de la technique hongroise, accueillit ces anciens projets de ponts et ces propositions aux sphères de ses recherches, dans l'étude çi-suivante il nous fait connaître la proposition d'un pont suspendu de *Georges Baritz d'Ikafalva*, capitain du corps des génies, publiée en 1823.

Mielőtt gróf Széchenyi István 1828-ban a róla elnevezett Budapesti Lánchíd megvalósításának a gondolatával foglalkozni kezdett volna, igen sok terv merült fel Buda és Pest városainak egy olyan tartós és amellett kevés költségbe kerülő állandó híddal való összeköttetésére, amelyen a két testvérváros közötti közlekedés a Dunán keresztül télvíz idején is állandóan fenntartható legyen s a hajóhíd kiemelése után se legyen kénytelen szünetelni. A főváros lakossága s a magyar mérnökök régen érezték az állandó híd hiányát és szükségét, mert a hajóhídon csak 8—9 hónapig lehetett az év folyamán közlekedni, míg télen 3—4 hónapon keresztül, rendszerint azonban december elejétől vagy közepétől egészen március elejéig vagy közepéig, ha nem is szünetelt teljesen a két város között a közlekedés, a forgalom mégis szűk korlátok közé volt szorítva. Ameddig ugyanis a Duna vize be nem fagyott s rajta a jégzajlás sem indult meg erősebben, csónakokon, ladikokon s a Sáros-, illetve a mai Gellért-fürdő irányában kompon jártak át a Dunán. Amikor pedig a Duna már befagyott s a hátát is elég vastag és teherbíró jégkéreg borította, nemcsak gyalogszerrel, hanem kocsikkal és teherszekerekkel is a jégen keltek át s a jég volt az egyetlen közlekedési eszköz és az egyedüli összeköttetés a két város között.

Ez a többé-kevésbbé bizonytalan és ideiglenes jellegű közlekedés azonban sok bajjal, kellemetlenséggel és veszéllyel is járt s a főváros lakosságának türelmét nagyon próbára tette. Valahányszor ugyanis az időjárás enyhébbre fordult s a jég is elúszott, vagy legalább egyes szakaszokon jégmentes víztükör mutatkozott, újból a csónakokkal s ladikokkal való közlekedéshez kellett folyamodni. Amikor pedig a jégzajlás is megindult, akárhányszor megtörtént, hogy napokon keresztül szünetelt a két város között minden közlekedés, mert a nagy elemi erőt képviselő úszó jégtáblák között valósággal istenkísértésszámba ment volna a csónakokkal való átkelés.

Érthető tehát, hogy nemcsak az egyetlen és ideiglenes jellegű hajóhídra szorult közönséget érdekelte és foglalkoztatta az állandó híd kérdése, melyen télen-nyáron, jó és rossz időben akadálytalanul és minden veszély nélkül lehetett közlekedni, hanem elsősorban mérnökeinket is, kik közül sokan könyvekben, tanulmányokban, hírlapi cikkekben fejtették ki egy állandó híd létesítésére vonatkozó javaslataikat és véleményeiket, mások pedig kész tervekkel állottak elő s azokat az illetékes hatóságokhoz is eljuttatták.

Ilyen állandó hídra vonatkozó javaslatot tett közzé a Bécsben megjelenő Magyar Kurir 1823. évi május 6-i számában *ikafalvi Baritz György* is, ki abban az időben mint császári királyi mérnökkari százados a raguzai várerődítési munkálatok körül teljesített katonai műszaki szolgálatot s javaslatát is Raguzából küldötte be a lap szerkesztőségének 1823 április 18-i keltezéssel.[1]

Javaslata, melynek címe: *Vélekedés, mi módon lehetne Buda és Pest között a Dunán állandó hidat építeni*, az Ephemerides Posonienses című lapnak ugyancsak egyik május havi számában latin nyelven is megjelent.[2]

Munkája elején a javaslattevő rámutat arra, hogy az építőmesterek már régóta tanakodnak és tűnődnek afelett, hogy miként lehetne Buda és Pest városok között olyan állandó hidat építeni, amely a közlekedési igények kielégítésére kevésbbé alkalmas hajóhíd helyett a két város között biztos és tartós összeköttetést adna, sok költségbe sem kerülne s amellett a Duna áradásainak idején sem járna főként a mélyebben

[1] Magyar Kurir az MDCCCXXIII-ik esztendőre. Kiadták Pánczél Dániel és Igaz Sámuel a felséges császári és apostoli király kegyelmes engedelmével. Első félesztendő. 288. l. Az értekezés a május 6-i XXXVI. számnak a végén egy teljes oldalt foglal el.

[2] Opinio de modo exstruendi super Danubio Budam inter et Pestinum stabilis pontis. (Ephemerides Politico-Statisticae Posonienses. Cursus vigesimus. Semestre I. Posonii 1823. Die Jovis 15. Maii. No. 38. pag. 321.)

fekvő Pest városára nézve káros és veszedelmes következményekkel. Bár a kormány elé került javaslatokat nem ismeri, mégis meg van győződve afelől, hogy ezek a javaslatok az eddigi tapasztalatokra támaszkodva vagy cölöpjármos fagerendahidakra, vagy boltozott kőhidakra vonatkozhattak csak. Hogy pedig e régóta tervezett állandó híd 1823-ig sem épülhetett fel s mind ez ideig csak terv maradt, okát egyrészt az építési költségek nagyságában látja, másrészt pedig annak az indokolt félelemnek tudja be, hogy a Duna medrébe beépített cölöpjármoknak, illetve kőpilléreknek nagy száma a folyó medrének egy igen jelentékeny részét zárná el s a vizet és jeget felduzzasztva, áradást és kiöntést okozhat.

Ennek bizonyítására felhozza, hogy boltozott kőhíd esetén, ha Pestnél a Dunát 240 öl (= 455 *m*) szélesnek vesszük fel,[3] legalább 8 mederpillérre van szükség. Ha pedig ezek egyikének szélességét, illetve vastagságát 6 ölben (= 11·38 *m*) állapítjuk meg, a 8 kőpillér a meder keresztirányú szelvényéből együttesen 48 ölet, vagyis kereken 91 métert foglalna el. Ily módon tehát a pillérek akkora részt foglalnának el a Duna medréből, amely egy hajózható folyó szélességének is megfelelne és elegendő volna.

Kiszámítja azután a szerző, hogy a 9-nyílású boltozott kőhíd szabad nyílásai egyenként 128 láb (= 40·45 *m*) szélesek lennének.[4]

Megjegyzi azonban, hogy az ilyen nagynyílású kőhidak Európában felette ritkák. Példaképen felemliti, hogy a velencei híres Ponte di Rialto márványból készült egyetlen nyílásának 86 láb (= 27·18 *m*) a nagysága,[5] a veronai nagy híd első boltozatának szabad nyílása 142 láb, vagyis 44·87 *m* és az Almaraz mellett a Tay[6] felett 1552-ben épült kőhíd nagyobbik boltozatának szabad nyílása pedig 150 láb, vagyis 47·10 *m*.

Ha már most a vízduzzasztás elkerülése céljából a mederpillérek számát akarjuk csökkenteni, úgy azok vastagságát kell nagyobbra vennünk. A nyílások szélességének a növelésével azonban a bolthajtások nyílmagassága is folyton nagyobb lesz. Mivel pedig egy ilyen kőhíd felépítéséhez szoros számvetés nélkül is több mint 3,000.000 ezüst forintra van szükség, azért szerző *vasláncokon függő híd* építését javasolja, amire Angliában már sok helyütt láthatunk példákat.

Mindazokat a nehézségeket, amelyek kőhidak építése esetén merülnek fel, függőhíddal el lehet kerülni. Baritz szerint függőhíd esetén a Dunán legfeljebb három mederpillérre van szükség, de két oszloppal, sőt eggyel is be lehetne érni.

Az első esetben a hídnak négy nyílása lesz, amelyek mindegyikének szélessége 342 láb, vagyis kereken 108 méter lesz, ha a pillérek vastagságát 4 ölre (= 7·58 *m*) vesszük fel.[7]

A második esetben háromnyílású volna a híd, a nyílások nagysága pedig — a pillérek szélességét ugyanakkorára véve fel, mint az első esetben — 464 lábat, vagyis 146·62 *m*-t tenne ki.[8]

Végül a harmadik esetben Baritz a Duna közepére helyezi a 6 öl (= 11·38 *m*) vastagságú pillért s az áthidalandó két nyílás nagyságát egyenként 702 láb (= 221·83 *m*) szélesre teszi.

A függőhíd építésének költsége pedig szemben a kőhídnak 3,000.000 forintnál is nagyobb összeget kitevő költségeivel, szerző szerint 1,000.000 ezüst forintot sem tenne ki.

Javaslata végén ígéri Baritz, hogy e tárgyra vonatkozóan több közleményt fog még a Magyar Tudományos Gyüjteményben közzétenni s főként az Angliában épült lánchidakkal szándékozik az olvasóközönséget megismertetni, a legújabbaknak rajzait is bemutatva.

Ezek a cikkei azonban névtelenül s a lap szerkesztőjének átdolgozásában nem a Tudományos Gyüjteményben, hanem a Hazai és Külföldi Tudósítások mellékletében, a Hasznos Mulatságok-nak 1824-től 1829-ig terjedő évfolyamaiban jelentek meg. Számszerint 12 rövidebb-hosszabb cikk és közlemény, amelyek azonban valószínűen költségkímélés szempontjából a hidak tervrajzai nélkül jelentek meg.

A függőhidakról szóló s minden valószínűség szerint a Baritz cikke alapján készült első közlemény a Hasznos Mulatságok 1824. évi 38. számában jelent meg.[9] A közlemény bevezetőben — Baritz nevének elhallgatásával — megemlíti, hogy miután legutóbb Pest és Buda között függőhíd felállítását hozták javaslatba és sem hazánkban, sem Németországban nem épültek még ilyen hidak, azért amerikai és angol példák nyomán az ilyen rendszerű hidak célszerűségével és hasznosságával óhajtja a közönséget megismertetni és kivitelük lehetőségéről meggyőzni. Majd a függőhidak mibenlétének ismertetésére térve át, helyes meghatározását adja e hidaknak, kiemelve azt, hogy a magas pilonokon átvetett láncsorokon lógó pályaszerkezet oly magasan függ a víz színe felett, hogy alatta a hajók a legnagyobb áradások idején is felemelt őrfákkal, sőt vitorláikkal is akadálytalanul átmehetnek. Előnyük e hidaknak, hogy sem az áradás, sem a jégzajlás nem árt nekik, a hajózást nem gátolják s a víznek is szabad lefolvást engednek, amennyiben csekélyszámú pilonjaikkal a folvó medrét nem szűkítik annyira össze, mint a sok *kőistáppal* épült boltozott hidak.

Kisebb nyílású függőhidakat már régóta építenek Kínában, Indiában és Közép-Amerikában, azonban a nagyobb nvílásúakra példát első ízben az Északamerikai Egvesült Államok adtak a Merrimack-folyó felett Massachusetts államban épült függő hídjukkal, melynek 244 láb (= 77·1 *m*) a hossza és a 30 láb (= 9·48 *m*) széles útpálva mindkét oldalán a kocsi-, középütt pedig a gvalogközlekedést bonvolítják le.

Amerika példáját nemsokára Anglia is követte a Tweed-folyó felett épült 360 láb (= 113·76 *m*) hosszú függőhídjával, mely 1820-ban 11 hónap alatt készült el teljesen. Még nagyobb bámulatra késztette azonban Anglia a világot a Carnarvonshire grófság partját Anglesey szigetével összekötő függő hídjával, melynek pályaszerkezete 100 lábnyi (= 31·6 *m*) magasan függ a tenger színe felett. A Mersey-folyó felett is hasonló rendszerű és 1000 láb (= 316 *m*) hosszú hidat építenek, úgyszintén Párizsban is a Szajna felett gyalog- és kocsiközlekedésre. A közlemény végén Baritz a függő-

[3] 1 bécsi öl = 1·896484 *m*; 1 bécsi láb = 0·316081 *m*. Az egykori térképeken a Duna szélessége a Lánchíd tájékán 235 öl (= 445·56 *m*), a hajóhíd helyén pedig 215 öl = 407·64 *m*, mely szélesség tehát a Baritz által felvett szélességnek megfelel. Összehasonlítás céljából idejegyzem, hogy a Széchenyi-Lánchíd hossza a pesti és budai hídfők ellenfalai között mérve 375·45 *m*, teljes hosza a lánckamrákkal együtt kereken 490 *m*; az Erzsébet-híd teljes hossza 437·4 *m*, a budapesti összekötő vasúti híd teljes hossza pedig a rakparti áthidalásokkal együtt 471 *m*.

[4] A nyílások száma ugyanis eggyel mindig nagyobb a pillérek számánál s így 8 mederpillér esetén a boltozatok száma tényleg 9.

[5] A velencei Canal Grande-t áthidaló Ponte di Rialto-t 1591-ben Antonio da Ponte építette. Teljes hossza 48 *m*, szélessége 22 *m*, márványívének nyílmagassága pedig 9·5 *m*. A hidat a rajta lévő elárusító-bódék teszik érdekessé. Képét lásd *Dr. Lósy-Schmidt Ede—Dr. Baráth Béla:* Technikai Lexikon, I. köt. Híd III. táblán.

[6] A Tay Angliának egyik folyója.

[7] Ez az 1873-tól 1877-ig épült első magyarországi vasúti Dunahíd, az ú. n. összekötő vasúti híd pillérelosztásának felel meg. Ugyanis ennek is négy nyílása van, amelyeknek hossza megközelíti a 100 *m*-t, amennyiben a nyílások szabad szélessége 94·0 *m*, a pillérek vastagsága pedig fent 5·08 *m*, alul pedig 7·80 *m*.

[8] Ez az elrendezés pedig a mai Dunahidak pillérelosztásának felel meg, azzal a különbséggel, hogy amíg Baritz a három nyílást egyforma nagyra vette, addig a budapesti Dunahidak, nevezetesen a Széchenyi—Lánchíd, az eskütéri Erzsébet-híd és a vámházi Ferenc József-híd mindegyikének a középső nyílása nagyobb, mint a két parti nyílásé.

[9] Hasznos Mulatságok a Hazai s külföldi Tudósításokhoz. Toldalékul írta s kiadta Kultsár István. Pest, 1824. I. félesztendő, 38. sz., 297. l.

hidaknak arra a nagy előnyére mutat rá, hogy építési költségük más rendszerű hidak költségeihez viszonyítva aránylag csekélyek. Így a tweedi híd csak 120.000 frankba került, a párizsi Szajna-híd költségeit pedig 500.000 forintban irányozták elő.

Az ugyancsak 1824-ben megjelent második közleményében Baritz Németország legelső függőhídjáról, az anhalt-kötheni hercegségben, a Saale vizén épülő függőhídról számol be röviden, melynek szélessége 26 láb (= 8·22 *m*), hossza 270 láb (= 85·32 *m*) lesz és 4000 tallérba fog kerülni.[10]

Végül az 1824-ben megjelent harmadik közleményében gróf Magnis császári királyi kamarás lánchídjáról szól, melyet a gróf strassnitzi kastélya mellett Schnirch Friedrich mérnök az uradalom munkásaival a Moldva-folyó vizén 1824 tavaszán két hónap alatt épített fel. A híd hossza 90 láb (= 28·44 *m*), szélessége 14 láb (= 4·43 *m*) s a pálya szerkezete a Moldva legalacsonyabb vízszíne felett 10 lábnyi (= 3·16 *m*), legmagasabb vízálláskor pedig 2 lábnyi magasan van. Főtartóit láncsor alkotja, melyekre a pályatartó vasgerendák függőrudakkal vannak felfüggesztve. A vashíd teljes súlya 65 mázsa, melyből a Stájerországban, Vordernbergben készült láncok súlyára 48 mázsa esik. A tartórudakra erősített vaskorlát mindkét oldalt 3 láb (= 0·95 *m*) magas. A híd teherbírásának fokmérője, hogy 1203 mázsa terhet bír el s így rajta nagy súlyú teherszekerek is bátran közlekedhetnek.[11]

A Hasznos Mulatságok 1825. évfolyamában szintén három cikket tett közé Baritz a függőhidakról. Az elsőben egy fedeles kínai hidat ír le, mely a Pant-tó mély és sebes folyású, azonban csekély szélességű vizén épült ismeretlen időben s hasonlít az európai hidakhoz.

Kínában egyébbiránt sem mennek ritkaság számba a lánchidak, — jegyzi meg Baritz —, amelyeket újabban Európában is kedvelni kezdenek.[12] Az említett hídnak nagy szilárdságú, faragott kövekből készült 7 láb (= 2·21 *m*) széles és 18 lábnál (= 5·69 *m*) is magasabb oszlopszerű pilonjain 4 vastag lánc van egyik partról a másikra áthúzva, amelyeket vékonyabb láncokkal fontak össze. Ez utóbbiakra akasztott gerendák tartják a híd pallózatát, melynek széleit karfák s azok az oszlopok határolják, amelyek a híd egész hosszában a fedelet tartják.[13]

A függőhidakról szóló sorozatos közlemények között a leghosszabb a Hasznos Mulatságok 1825. évi 40. számában jelent meg, melyben Baritz bevezetőleg rámutat arra, hogy a legújabban divatba jött függőhidak építésének módját az európaiak az amerikai és ázsiai népektől tanulták el, hol sebes folyású vizek és mély szakadékok felett régtől fogva készítettek kötélen függő hidakat.[14] Ezek vagy kocsizhatók voltak, vagy csak kosarakból állottak, melyekbe az utasok beszállva, magukat egyik partról a másikra vontatták, míg lovaikat a vizen úsztatták át. Rennell James angol geográfusnak és mérnöknek (1742—1830) Indiáról szóló művében egy 600 láb (= 189·6 *m*) hosszú függőhídról van szó, mely a Sampeon-folyón épült.[15] Turner angol történetíró (1768—1847) pedig az indiai Chuca nevű vár mellett épült 100 láb (= 31·6 *m*) hosszú függőhídról ír, mely egymás széltében kifeszített 5 láncból áll. A híd pallózatát a láncokra fektetett bambusznád alkotja, míg korlátja úgy készült, hogy a két szélső lánc felett néhány láb magasan két másik láncot feszítettek ki, melyeket az alsó láncokhoz szintén bambusszal kötöttek hozzá.

Angliában és Európában az első függőhidat 1741-ben a Tees-folyó felett építették.[16] Ennek a legrégibb európai függőhídnak a hossza 70 láb (= 22·12 *m*), szélessége pedig csak 2 láb (= 0·63 *m*) volt. Ha egy ember rajta átment, a híd oly nagy lengésbe jött, — jegyzi meg Baritz, — mint hajó a széltől mozgatott hullámokon.[17] E híd elkészítése után Amerikában egymásután 8 függőhidat építettek, melyeket Thomas Pope 1811-ben, New-Yorkban megjelent munkájában részletesen ismertetett.

Ezután a Mersey-folyón Runcorn mellett Telford Tamás által tervezett kábelhíd tervét ismerteti, melyet az angol képviselőház 1813-ban mint legjobbat és legcélszerűbbet a benyujtott tervek közül elfogadott. A feltételek szerint 1000 láb (= 316 *m*) hosszú nyílással kellett a hidat megtervezni, úgy, hogy a szerkezet legalsó éle és a vízszin között 60 láb (= 18·96 *m*) magasságkülönbség maradjon. A folyón átfeszített 16 kábel mindegyikét 36 darab ½ négyszöghüvelyk (= 1·6 $cm^2$)[18] keresztmetszettel bíró acéldrótokból hegesztették össze s hogy a négyszögalakú kábelrudak körkeresztmetszetet nyerjenek, oldallapjukra még félköralakú rúdvasakat hegesztettek rá.[19] Azután a kábelrudakat olvasztott gyanta- és viaszkeverékkel átitatott flanellel vonták be s végül még vasdrótokkal csavarolták körül. Az ily módon készült kábeleket 140 láb (= 44·24 *m*) magas pilonokra függesztve fel, e függőtartókra akasztották fel a két kocsiútból és gyalogútból álló pályatartószerkezetet is. A híd vasszerkezetének saját súlyát Telford 573 *t*-ben állapította meg, melyhez a legnagyobb megterhelésből származó mozgósúlyt is hozzáadva, a híd teljes súlya mintegy 900 *t*-ra rúgott volna.[20] Építési költsége pedig kereken 830.000 font sterlinget tett volna ki.

A terv megvizsgálására kiküldött bizottság tagjai részéről adott szakvélemények közül elsőül Barlow matematikai tanárét ismerteti, ki különböző pontokon felfüggesztett s különféle hosszúságú vasrudaknak szakadásig való megterheléséről vett részt s a rudak igénybevételét s a bennük működő erőket Telford módszere szerint számította ki. Jelenlétében egy 1 + 15/16. hüvelyk (= 25·0 $cm^2$) vastagságú vasrúd 48 tonna, egy 1½ hüvelyk (= 14·5 $cm^2$) vastagságú rúd pedig 34·5 *t* megterhelésre szakadt el.[21] Véleménye szerint Telford terve kivitelre alkalmas, mert a függőrudak elszakadásukig 1472 *t* terhelést bírnak el. Mivel pedig Telford a híd saját súlyát 573 *t*-ra teszi, így a híd még közel 900 *t*-val terhelhető meg, ami azonban sohasem következik be.

Brian Donkin, ki kísérleteinél a vasrudak teherbíróságának a meghatározására s főként arra volt figyelemmel, hogy a feszültség a rudakban egyformán legyen elosztva, azt tapasztalta, hogy 1 láb (= 30·48 *cm*) hosszú és 1 hüvelyk (= 2·54 *cm*) széles rudak mielőtt eltörtek volna, 3 hüvelykkel (= 7·62 *cm*) nyúlottak meg. A vasnak ugyanis az a jó tulajdonsága van, hogy bizonyos erő behatására hosszabbra nyujtható s ebben az állapotában meg is marad, amíg nagyobb erővel újból nem

[10] Hasznos Mulatságok 1824. II. félesztendő. 32. l.

[11] Hasznos Mulatságok 1824. II. félesztendő. 134. l.

[12] Az első vaslánchidat Kínában állitólag Kr. u. 67 körül építették a King-tung-fu város előtt elhúzódó völgy felett.

[13] Hasznos Mulatságok 1825. I. félév. 39. szám. 304. l.

[14] Hasznos Mulatságok 1825. I. félév. 40. szám. 315. l.

[15] Munkái közül kiemelendők: Description of Hindostan (1783; 3. kiad. 1793); Observations on the topography of the plain of Troy (1814).

[16] Az Európában ismert legrégibb lánchíd terve Mehrtens drezdai müegyetemi tanár szerint Verancsics Fausztus csanádi püspöktől ered, ki azt Velencében 1616-ban megjelent Machinae novae című munkájában irta le. Helyesbítenem kell tehát Feldhausnak 1595. évi adatát. V. ö. *Dr. Horovitz Hugó:* Verancsics-Fausztuszról és Machinae novae című munkájáról. Ismertette *Dr. Lósy-Schmidt Ede* a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1925. évi Közlönyének 28. lapján.

[17] A régi függőhidak ugyanis még a XIX. század első felében is oly hiányosan voltak merevitve, hogy a legcsekélyebb mozgóterhelés hatására is ingásba jöttek.

[18] 1 angol hüvelyk = 2·53995 *cm*.

[19] *Baritznál* „kétfelé vágott görgők". A görgő *Pariz-Pápainál* cilindert, görgethető, forgatható kisgerendát, lécet jelent (tigillum volubile). V. ö. *Kresznerics* Magyar szótára 1831.

[20] Itt megjegyzi *Baritz*, hogy 1 *t* = 2240 angol font, mely a bécsihez oly arányban áll, mint 81 : 100-hoz.

[21] Az első vasrúd húzó szilárdsága tehát — 1 angol *t*-át 836 *kg*-nak véve fel — 1605 $kg/cm^2$, a másodiké pedig 1989 $kg/cm^2$ volt.

nyujtják. Ebből Donkin arra következtet, hogy a megnyúlt rudak nagyobb terhet bírnak el.

Brunton Tamás, ki hidrosztatikai gépén néhány száz kísérletet végzett Telfort kedvéért, azt tapasztalta, hogy az olyan körkeresztmetszetű vasrúd,[22] melynek 1 hüvelyk volt az átmérője (vagyis keresztmetszete 5·06 $cm^2$), 22—24 *t*-t, amelyiknek pedig 2 hüvelyk volt az átmérője (vagyis keresztmetszete 20·25 $cm^2$), az 95—100, sőt néha 103 *t*-t is megbírt.[23] Végül még azt tapasztalta, hogy az egy ugyanolyan vastagságú négyszögalakú rudak $^1/_5$-szörte nagyobb terhet bírnak meg, mint a körkeresztmetszetűek.

John Fötchet pedig, hogy a bizottság a függőhidakról tapasztalatokat szerezhessen, Liverpool mellett 1000 láb hosszú kábelrudakat feszített ki és azt tapasztalta, hogy e rudak különböző feszültségükben több terhet bírnak el, mint ahogy azt Telfort kiszámította. Minthogy pedig az építtető hajóstársaság azt kívánta, hogy az áthidalandó folyó egész szélességben szabad legyen és a függőhíd nyílása inkább 1200 láb (= 379·2 *m*) hosszú legyen, erre vonatkozóan Telfort, kit ez ügyben megkérdeztek, azt felelte, hogy valamivel nagyobb költséggel 1200 láb hosszú hidat is építhet.

Wilhelm Chapmann szakvéleményében Telfort kísérleteire hivatkozik, amelyekből kitűnik, hogy az olyan felfüggesztett lánc, melynek megfordított íve (sinus versus) az egyenes vonalnak $^1/_{50}$-ed részét teszi, 104 *t*-t bír el egyenletesen megosztott terhelésnél, vagyis $^1/_{10}$—$^1/_{9}$-ed részét annak a tehernek, melyet függő helyzetben elszakadásig bírt volna meg. Ha pedig legnagyobb behajlása $^1/_{20}$-ad része a függesztő köznek, akkor 337 *t*-t is elbír, vagyis $^1/_3$-ad részét annak a tehernek, melyet függő helyzetében hordhat. Ezért véleménye szerint a függőtartók láncszemeinek a lehető legnagyobb hajlást kell megengedni. Mivel továbbá Telfort szerint a híd saját súlyán kívül még 900 *t* megterhelést bírna el, azért kiszámította, hogy a hídra 300 *t*-nál több teher nem kerülhet, ha azt végig marhacsordával, vagy menetelő katonasággal terhelnék is meg. Ami pedig a függőtartóknak a pilonokon való felfüggesztését illeti, megjegyzi, hogy a kötélnek, láncnak, vagy kábelnek oly hosszúságban kell a pilon tulsó felén kihorgonyozva lennie, mint a milyen hosszú a híd nyílásának a fele. Ha ily módon a pilon innenső felén lévő függőtartó lehorgonyzásának legmélyebb pontja a nyílást áthidaló függőtartó legmélyebb behajlásával egy magasságban van, akkor a tartó a pilonon innen is, túl is egyformán van igénybe véve. A Merrimach-folyón Amerikában épült lánchíd függőtartóinak végei a földbe vannak elsüllyesztve és nagy kősziklákkal megterhelve. Ennek a hídnak a teherbírása 500 *t* és 20.000 dollárba került.

A Hasznos Mulatságok 1825. évfolyamában megjelent harmadik közlemény a Tyne vizén tervezett függőhídról szól, melynek hossza 1800 láb (= 568·8 *m*) lesz, vizfeletti magassága pedig 115 láb (= 36·34 *m*), úgyhogy alatta 400 *t*-s hajók felhúzott vitorlákkal is szabadon átmehetnek. A különös csinnal tervezett hidat 2 esztendő alatt akarják felépíteni s költségeit 100.000 font sterlingben irányozták elő.[24]

Végül a Hasznos Mulatságok főlapjában, a Hazai s Külföldi Tudósítások 1825. évfolyamában még a bécsi Kis-Duna-ágon épült Szófia-hídról veszünk tudomást, melyet 1825 október 4-én adtak át a forgalomnak. A négy láncon függő híd nyílása a két pilon középső vonala között 240 láb (= 75·84 *m*), szélessége pedig 12 láb (= 3·79 *m*). Tervét Kudriaffsky alsóausztriai vízépítészeti igazgató készítette s építését is ő vezette.[25]

A Hasznos Mulatságok 1826. évfolyamában csak a Menai-tengerszoros felett épült s a forgalomnak 1826 január 30-án éjjel 1 órakor átadott hatalmas függőhídról van szó, melynek kivilágított pályáján a Londonból sok utassal érkező s fegyveres őröktől kísért gyorskocsi ment át elsőül, nagyszámú közönség örömujjongása mellett.[26]

A függőhídnak, mely Telfort legnagyobbszerű alkotásai közé tartozik, mindkét szélén egy-egy 12 láb (= 3·80 *m*) széles kocsiútja és középütt egy négy láb (= 1·16 m) széles gyalogútja van. A láncnak a kihorgonyzások között mért legnagyobb hossza 1600 láb (= 505·6 *m*), a pilléreknek az országút szine feletti magassága 52 láb (= 16·43 *m*) és a pályaszerkezet legalsó éle és a tengervíz szine közötti magasságkülönbség pedig 100 láb, vagyis 31·6 *m*. A híd 16 láncon függ, melyek 2016 *t* megterhelést bírnak el. A lánctartók saját súlya 342 *t* s így saját súlyukon kívül még 1674 *t* megterhelést bírnak el. A vasszerkezet összes súlya 489 *t*. A hídnak nemcsak gazdasági, hanem politikai szempontból is igen nagy volt a jelentősége, mert ez kötötte Angliát elsőül Irlanddal össze, míg a híd megépítése előtt Bangor-ból Holyheadig csak tengeri hajókon lehetett nagy költséggel, sok időveszteséggel és még több veszéllyel a Menai-szoroson átkelni.[27]

E közleményben még a Maipu vize felett függő és 123 láb (= 38·87 *m*) hosszú hídról emlékezik meg, melynek láncszemei bivaly- és más állati bőrökből vágott szíjakból készültek s amilyen hidakat a spanyolok már abban az időben használtak, amikor Amerikában lábukat megvetni kezdték.

A Hasznos Mulatságok 1827. évfolyamában újból három közlemény jelent meg a függőhidakról. Az elsőben a Londonban tervezett új lánchídról van szó, melynek hossza 3400 láb (= 1227·4 *m*), magassága 85 láb (= 30·69 *m*) és építésének költségeit 392.000 font sterlingben irányozták elő.[28] A másodikban az indiai hordozható kötélhidakat ismerteti,[29] amelyek alkatrészeiknek csekély súlyánál fogva egyik helyről a másikra szállíthatók. Padozatukat bambusznádból készítik. A Barai-folyó felett kifeszített kötélhíd hossza 160 láb (= 57·8 *m*), kocsiútja 9 láb (= 3·25 *m*) széles és oly teherbíró, hogy rajta a közönséges teherszekereken kívül nehéz járművek is teljes biztossággal közlekedhetnek. A caramnassi kötélhíd pedig 320 láb hosszú, 8 láb széles és oly szilárd, hogy 6 fontos ágyúkat vittek rajta keresztül és 6 lovas lovagolhatott egymás mellett anélkül, hogy a hídnak baja esett volna.[30] A harmadik közleményben végül a Charenten épült függőhídnak a Louvréban őrzött modelljét ismerteti,[31] mely 70 m hosszú és 7·2/4 m széles.[32] A francia kormány e hidat, teherbírásának megállapítása végett többszörös próbaterhelésnek vetette alá. Így 100.000 *kg* súllyal 24 óra hosszat, majd 1000 és 1200 emberrel reggel 5 órától késő estig terheltette meg, anélkül, hogy a híd alkatrészeiben a legcsekélyebb elváltozást tapasztalták volna. A hidat Puenot építőmester tervezte és 1827 szeptember 2-án adták át Jarnacon nagy ünnepélyességek között a forgalomnak.

A függőhidakra vonatkozó legutolsó közlemény a Hasznos Mulatságok 1829. évfolyamában látott napvilágot s több közlemény a függőhidakról Baritz-nak 1840-ben bekövetkezett haláláig az említett lapban nem is jelent meg.[33] Ebben az utolsó közleményében a Szentpétervárott 1824-ben felépített 5 kábelhídról

[22] *Baritznál* vasgörgő.

[23] Az 1 hüvelykes vasrúd szakítási szilárdsága eszerint 3635—3965 *kg/cm²*, a 2 hüvelykes vasrúdé pedig 3922—4128 *kg/cm²* volt, sőt a 4252 *kg/cm²* szilárdságot is elérte. (Egy angol *t*-át 836 *kg*-mal vettünk számításba.)

[24] Hasznos Mulatságok 1825. II. félév. 254. l.

[25] Hazai s Külföldi Tudósítások 1825. II. félév. 274. l.

[26] Hasznos Mulatságok 1826. I. félév. 369. l.

[27] A függőhíd képét lásd *Dr. Lósy-Schmidt Ede—Dr. Barát Béla:* Technikai Lexikon. I. köt. Híd VII. tábla.

[28] Hasznos Mulatságok 1827. I. félév. 332. l. A közlemény elején a Menai tengerszoros felett épült függőhídról még egyszer szó van, melyet a lap szerkesztője valószínűleg tévedésből közölt mégegyszer, a hídnak azonban csak főbb adatait sorolva fel.

[29] Hasznos Mulatságok 1827. I. félév. 405. l.

[30] Egy bambuszhíd képét mutatja. *Dr. Lósy-Schmidt Ede—dr. Barát Béla:* Technikai Lexikon. I. köt. Híd X. tábla.

[31] Hasznos Mulatságok 1827. II. félév. 235. l.

[32] A franciák már 1790 óta használják a méterrendszert.

[33] Hasznos Mulatságok 1829. I. félév. 24. l.

tesz említést, melyek közül kettő közúti, 3 pedig csak gyalogközlekedésre készült. A hidak súlya együttesen 97.800 *kg* (199.710 font) s építésük 161.620 rubel költséget emésztett fel.

Amint tehát látjuk, Baritz 1823-ban közzétett függőhíd-javaslata után még 6 éven keresztül tájékoztatta a magyar közönséget, a nevezetesebb külföldi, főként angol függőhídépítkezésekről. Közleményeiben e hidak főbb méreteinek, költségeinek, továbbá a tartóknak és a pályaszerkezeteknek ismertetése mellett, valamint a szerkezetek súlyára és teherbírására vonatkozó adatok felsorolása mellett figyelme a szilárdsági és próbaterhelési vizsgálatok eredményeinek ismertetésére is kiterjedt, hogy a magyar közönséget a függőhidak sokféle előnyeiről és olcsó kiviteléről meggyőzhesse s ily módon saját javaslatát is, mely *vasláncokon függő hídra* vonatkozott, kellőképen alátámassza.

A magyar művelődéstörténetben s annak abban az ágában, amely a technika történetével foglalkozik, maradandó emléket biztosított nevének e javaslatával, melyet még Széchenyi fellépése előtt tett meg abban az időben, amikor rajta kívül más a függőhidak kérdésével ilyen behatóan még nem foglalkozott. Javaslata főként kétpilléres hidakra vonatkozik s a budapesti Dunahidak nagyrésze később valóban két mederpillérrel épült meg.

Felmerülhet már most az a kérdés, hogy vajjon Széchenyinek és későbbi munkatársának, Vásárhelyi Pál mérnöknek volt-e tudomásuk Baritz függőhíd-javaslatáról. Erre a kérdésre azonban ma már igen nehéz feleletet adni s még nehezebb volna azt eldönteni és megállapítani, hogy ebben az esetben milyen befolyással volt ez a javaslat Széchenyi és Vásárhelyi elhatározására s a függőhíd melletti állásfoglalására, amennyiben sem Széchenyi naplójában, melyben hazánk újjáalkotója egyébiránt minden élményét és benyomását híven feljegyezte, sem Vásárhelyi hátrahagyott iratai között erre vonatkozóan semmiféle feljegyzéseket nem találunk. Széchenyinek kiadott levelei között is csak három Baritzhoz intézett levelet találunk, amelyek azonban mind későbbi keletűek Baritz javaslatánál s a Lánchídra vonatkozóan semmiféle közlést nem tartalmaznak. E levelek elseje ugyanis 1834-ben, vagyis 11 évvel Baritz javaslatának megjelenése után kelt, a másodikat 1835-ben s a harmadikat pedig 1836-ban írta Széchenyi Baritzhoz a részére fenntartott gőzhajózási részvények ügyében.[34]

Másrészt azonban megállapítható, hogy Széchenyi és Vásárhelyi abban az időben, amikor Baritz javaslata a Magyar Kurirban és közleményei a Hasznos Mulatságokban megjelentek, más természetű kérdésekkel voltak elfoglalva. Széchenyi ugyanis a lótenyésztő egyesület megalakításán s a kaszinó és az akadémia megalapozásán fáradozott, míg a Lánchíddal csak 1828-ban kezd foglalkozni. Tulajdonképeni munkássága azonban 1832-ben kezdődik, amikor a Hídegyesületet megalakítja s Angolországban tett tanulmányútjáról gróf Andrássy Györggyel visszatérve, 1833-ban nagyterjedelmű, pompás jelentését a Hídegyesülethez benyujtja. Baritz javaslatának megjelenésekor (1823 május 6) Széchenyi mint tényleges huszárkapitány éppen hosszabb úton volt s valószínűen már ezért sem olvashatta és szerezhetett tudomást Baritznak a budapesti állandó hídról írt értekezéséről. Széchenyinek egyébiránt dr. Viszota Gyula szerint csak 1825. évi franciaországi útja alkalmával bővül a gondolatköre a közlekedés fogalmával, habár eziránti érzéke már korábban is megnyilvánult.[35] Vásárhelyi (1795—1846) pedig Baritz javaslatának a megjelenésekor a Kőrös-Berettyó folyók vízrajzi felvételén dolgozott, később pedig a dunai térképezésnél, majd az aldunai munkálatoknál volt elfoglalva, úgy hogy a budapesti állandó híd kérdésével minden valószínűség szerint csak 1831 után kezd foglalkozni, amikor a híd építése ügyében gróf Széchenyi István a mozgalmat már megindította volt. *A budapesti állóhíd tárgyában* írt terjedelmes dolgozata is csak 1838-ban jelenik meg az Athenaeum hasábjain.

És itt rá kell mutatnom egyes íróknak abból a túlbuzgóságból származó merész állítására is, amikor Széchenyinek abból az ismert kijelentéséből, amelyet báró Brudern József előtt 1821 jan. 4-én tett s naplójában is megörökített, hogy t. i. abban az esetben, ha Buda és Pest között az állandó híd építéséhez hozzáfognának, szívesen lekötné egy évi jövedelmét, mely után sem kamatokat, de még magának az összegnek a visszafizetését sem kívánná, arra következtetnek, hogy Széchenyi az állandó híd kérdésével már 1821-ben kezdett volna foglalkozni. Ilyen és ehhez hasonló kijelentéseket ugyanis mások is tehettek abban az időben, ha nem is jegyezte fel és örökítette meg azokat senki az utókor számára, mert az állandó híd hiányából származó kellemetlenségek és hátrányok nemcsak a főváros lakosságát és az utazóközönséget, hanem az ország kereskedelmét és iparát is súlyosan érintették és nemcsak bosszúságot, hanem temérdek kárt is okoztak.

Nem kevésbbé merész állítás az is, amelyet cikkekben és lexikonokban is lépten-nyomon olvashatunk, hogy t. i. a Budát és Pestet összekötő állandó híd kérdésének nagy fontosságát Széchenyi (1791—1860) ismerte volna fel elsőül s hogy a Lánchíd eszméje is tőle ered. Amint tanulmányom elején jeleztem, Baritzon kívül (1779—1840) még sokan foglalkoztak a magyar mérnökök közül a budapesti állandó híd kérdésével s többen közülök függőhidat is javasoltak nemcsak a XIX., hanem már a XVIII. században is. Széchenyinek a Lánchíd megvalósítása körül szerzett halhatatlan érdemeiből s hatalmas munkásságának az értékéből pedig mitsem von le az, ha azoknak a magyar mérnököknek a munkáját is megismerjük, kik e kérdés megérlelése körül szintén közreműködtek s igyekeztek a magyar közönséget és a hatóságokat a Dunán régtől fogva tervezett állandó híd kivihetőségéről meggyőzni.

Mivel Baritz munkásságáról, főként azonban függőhíd-javaslatáról az újabb lexikonok már meg sem emlékeznek, azért végül még rövid életrajzát iktatom ide.

*Ikafalvi Baritz György*[36] 1779 október 28-án született Nagyenyeden, hol atyja református pap volt. Édesanyja is papi családból származott. Deesi György erdélyi református püspöknek volt a leánya. Miután Baritz elemi és középiskoláit szülővárosában elvégezte, Bécsbe ment, hol 1802-ben testvérbátyjának, Jánosnak, a későbbi erdélyi főorvosnak ajánlására, ki abban az időben a bécsi egyetem orvoskarának volt hallgatója, a császári királyi katonai műszaki akadémiára vették fel, bárha az előírt 15 éves korhatáron jóval felül volt, amennyiben felvételekor már 23. életévében volt. Eleinte saját költségén tanult, 1806-tól kezdve azonban gróf Festetics György segélyezte mindaddig, amíg az akadémia ötéves tanfolyamát el nem végezte. Tanulmányainak sikeres befejezése után 1807-ben János főherceg, az akadémia főigazgatója, a hadmérnöki karhoz nevezte ki tisztté, hol fokról-fokra emelkedve, az 1839. évi utolsó kinevezésével alezredesi rangot ért el. Mint várerődítési tiszt főként Raguzában, Lipótváron, Eszéken és Peschierában[37] teljesített katonai műszaki szolgálatot, majd Zárában, Dal-

[34] Gróf Széchenyi István levelei. Budapest. I. köt. 1889. 534. l. és II. köt. 1890. 79. 254. l.

[35] V. ö. Gróf Széchenyi István naplói. II. köt. (1820—1825.) Szerkesztette és bevezetéssel ellátta *Dr. Viszota Gyula*. Budapest. 1926. CXXIV. l.

[36] Nem tévesztendő össze a hasonlónevű román tudóssal és publicistával, Baritiu (ejtsd Baric) Györggyel, ki Alsózsukon (Kolozs megyében) 1812-ben született és a balásfalvi líceum tanára volt. (Lásd: Magyar Lexikon 1879. és a Pallas Lexikonát.)

[37] Garda-tó délkeleti partján, a milanó—veronai vasútvonal mellett fekvő erődítmény, melynek a középkorban Piscaria volt a neve. A vár Felső-Olaszország minden harcában nagy szerepet játszott. 1815-ben Ausztria birtokába került s 1866-ban újból Olaszországhoz csatolták vissza.

máciában[38] kerületi erődítési igazgató lett s a halál is itt érte utól 1840 december 27-én 61 éves korában. A Magyar Tudományos Akadémia 1832 március 9-i második nagygyűlésén levelezőtagjául választotta. Gyászbeszédet felette az Akadémiának 1841 február 8-i ülésén Toldy Ferenc tartott.

Írói hírnevét Cornelius Tacitus munkáinak a lefordításával alapozta meg, melynek I. kötete 1822-ben, Bécsben jelent meg. Lefordította Tacitus históriáját s annáleseit, valamint ifj. Plinius leveleinek nagyobb részét is, ez utóbbiak azonban kéziratban maradtak. Megírta azonkívül Benkő Ferenc életrajzát, mely a Tudományos Gyüjtemény 1817. évfolyamában jelent meg. Tudósításokat küldött be az akadémiának a milánói és velencei könyvtárakról,[39] s az Akadémia részint kéziratok vizsgálatával, részint a hadtudományi szótár egy részének az elkészítésével bízta meg. Munkái felsorolásakor a teljesség kedvéért végül még a Dunán Pest és Buda közt építendő, láncon függő hídról szóló értekezését is meg kell említenem, mely latin nyelven is megjelent, úgyszintén a Hasznos Mulatságokban közzétett közleményeit a függőhidakról, mely utóbbiak s főként függőhíd-javaslata ebben a tanulmányomban kerültek először méltatásra.[40]

---

## Történeti szemlélet a természettudományokban.*

HANKISS SZILÁRD.

*Résumé:* Les sciences physiques et naturelles éclairées par leur histoire. — L'auteur expose une théorie de l'évolution de l'idée scientifique; il nous montre que l'unique moyen de nous orienter dans l'immense édifice des sciences physiques et techniques modernes, et de nous en faire une idée d'ensemble synthétique et conforme aux besoins de notre époque, c'est d'appliquer à l'examen des idées (hypothèses, méthodes, etc.) scientifiques et techniques la manière de voir historique. L'alliance des études experimentales et historiques nous rendra possible de diriger consciemment l'évolution de la science.

A tudományos eszmét nemcsak modern, kialakult, napjainkig lezárt, *kész* állapotában szemlélhetjük, hanem fejlődési folyamatával együtt, annak eredményeképen is. Az utóbbi szemléleti mód az eszmének nyilván alaposabb, részletesebb, konstruktívabb képét adja, mint az első. A kialakult, *kész* eszme magában foglalja ugyan túlhaladott fokozatainak minden alapvető és további fejlődésre képes elemét, ámde annyira sűrített, esszenciális alakban, hogy pontos analízise legtöbbnyire nagy akadályokba ütközik. Épp ezeket az akadályokat kerüli meg a történeti szemléletmód, kezünkbe adván mindazokat a fonalakat, melyekből az eszme gobelinje szövődött s az eszme fejlődésének távlati áttekintésével módot ad arra, hogy a fejlődés törvényszerűségeit is megállapíthassuk s ezek ismeretével a jövendő útjait is tisztábban láthassuk, sőt — kedvező esetben — ki is jelölhessük. A kétféle szemléleti módot a sík- és térszemlélethez hasonlíthatjuk: a jelen állapot az eszmének csak síkbeli képét, reprodukcióját adja, míg a két szemmel, mélyebbre néző történeti szemlélet által az eszme plasztikussá, elevenné válik, mintegy testet ölt. A kultúrtörténet végső elemzésben éppen az emberiség vezérlő eszméinek ily megmintázása.

Míg a szellemtudományok — már természetüknél fogva is — az eszmék történeti szemléletére vannak utalva, addig a természettudományokban ez a módszer eddigelé nem tudott gyökeret verni. Mindjárt ennek okát is a történeti szemlélet révén tudhatjuk meg. Ismeretes, hogy a középkorban minden természettudományi jellegű érdeklődés hiányzott: a természet titkainak fürkészését haszontalannak, sőt vétkesnek tartották. A természet iránt érdeklődők előtt zord tilalomfa gyanánt meredezett Aristoteles akkreditált természetfilozófiája s egyre inkább nyilvánvalóvá vált, hogy a valódi értelemben vett természettudomány csak ennek romjain épülhet majd fel. Így is történt: a természettudomány ifjú Herkulesének mindenekelőtt a bölcsőjébe tett aristotelesi kígyóval kellett végeznie. Nem csodálkozhatunk ezek után, hogy midőn a természettudomány az empirizmus jegyében végre nekivághatott a fejlődés útjának, az imént még a zsarnok tekintély rabláncán sínylődött törekvések, felszabadulva az ellenkező végletbe menekültek; semmi tekintély többé, semmi tekintet az elődök, a *mások* munkájára, elveire! A hosszú ideig visszafojtott empirizmusnak már oly nagyra növekedett a helyzeti energiája, hogy felszabadulásakor messze túlhaladt a célon s az egyéni tapasztalat túlértékelésének, a *csak azt hiszem, amit látok* elv naiv túlzásainak mocsarában feneklett meg s az idők folyamán egyre inkább belesüllyedt. A mult század közepén azután már komoly erőfeszítéseket látunk a helyzet tisztázására, a kátyúba rekedt szekér kiemelésére: ezek azonban, tervszerűtlenségük, szétforgácsoltságuk miatt mindmáig sikertelenek maradtak.[1] Ehhez járult még korunk lázas tempójú, egy kissé kétségbeesett, egy kissé kapkodó technikája, mely összeszorított fogakkal, makacsul a jövőre szegzett tekintettel észre sem veszi, hogy a jövendő ködös vizein a mult alapos ismerete a legbiztosabb iránytű.

Úgy hisszük tehát, hogy a minden történeti, filozófiai, spekulatív iránytól való irtózás a természettudományban a középkori rabszolgaság máig tartó, bár már öntudatlanná vált reakciója. Ennek — az akkoriban életet jelentő — reakciónak azonban ma már többé semmi haszna, semmi értelme, sőt igen egyszerűen kimutathatjuk, hogy a természettudomány, az emberiség ez egyik legnagyobb közkereseti társasága, a történeti szemléletmóddal oly (más téren untig kipróbált és bevált) könyvelési rendszert vezethet be, melynek segítségével üzletmenetéről minden pillanatban pontosan tájékozódhatik s a mult tapasztalatainak s a jelen pontos mérlegének birtokában jövendő spekulációit is az eddigieknél alaposabb és megbízhatóbb információk alapján bonyolíthatja le.

[38] A Pallas- és a Révai-féle Lexikonok tévesen Zágrábot mondják halálozási helyéül, mely nyilván sajtóhiba.

[39] A Magyar Tudományos Társaság évkönyve. II. 1—20., 63—73.

[40] Életrajzait lásd: Toldy Ferenc összegyüjtött munkái. V. köt. Gyász- és emlékbeszédek. 1833—1855. Pest. 1872. 27. l. — Magyar Akadémiai Értesítő 1840. I. év. 19. l. — A Magyar Tudós Társaság névkönyve 1842-re. II. 72. l. — A Magyar Tudós Társaság Évkönyvei. VI. köt. Buda, 1845. I. osztály, 133. l. — *Danielik Ferenc:* Magyar írók. Életrajzi gyüjtemény. Pest, 1856. I. 23. l. — Ismerettár. I. köt. Pest, 1858. 683. l. — Magyar Lexikon 1879. — *Szinnyei József:* Magyar írók élete és munkái. — Pallas és Révai Nagy Lexikona.

* A ma embere egyre zavarodottabban, egyre tanácstalanabbul áll a mindenünnen reázúduló tapasztalatok zürzavaros áradata közepette s mindinkább veszíti talpa alól a biztos tájékozódás talaját. A tudós sóvárogva néz a tünedező, szertefoszló ideál: tudományának világos, átfogó, szintétikus képe után s keresi az utat, mely a tömkelegből ismét ahhoz vezérelhetné vissza; kutatja a módot, mely a kezéből lassan kisikló irányítást, a jövőbe látó, öntudatos kezdeményezés lehetőségeit ismét visszaadhatná neki. Ezekre a (talán nagyobbrészt még öntudatlan) érzésekre, sejtelmekre próbál válaszolni a szerző, egy oly fonál legombolyításával, mely a legszövevényesebb labirintusban is eligazíthat. Ily vezérfonalra — éppen tapasztalat-anyagának a többiekénél is rohamosabb gyarapodása miatt — talán elsősorban a műszaki tudományoknak lenne szüksége.

[1] Modern atomistáink és fenomenológusaink legnagyobbjai (Fechner, Kahlbaum, Mach, Ostwald s a többiek) is érezték a történeti tanulmányok életbevágó fontosságát; az utóbbinak egyik legnagyobb szabású, kellőkép nem méltányolt vállalkozása (a *Klassiker der exakten Wissenschaften*) éppen erre a területre esik. Kár, hogy mindezek nem foglalkoztak a kérdés elméleti oldalával s így a történeti tanulmányok tulajdonképeni magasabb célját és értelmét sem jelölték meg világosan.

# Baricz Kati meditatív fotói a Mai Manó Házban

KIÁLLÍTÁS

A kiállítás ismertetőjében az áll, hogy Baricz Kati fotói nem olyan képek, amelyek információéhségünket hivatottak csillapítani, mert meditációs objektumok, amelyekkel félre kell vonulnunk, hogy eltűnődjünk. Az első teremben emberrajzokat látunk. Ellesett pillanatok (kosár paprikával mosolygó néni, fürdőruhás lányokat ölelgető gazda) keveredtek kimódolt kompozíciókkal (hatalmas fafűrészt ívbe hajlító, modellesen beülő lány).

E képek közül azok felelnek meg leginkább a kiállítási ismertetőben javasolt „nézési módnak", amelyeknek megtervezettsége eléggé puha, és így módot ad arra, hogy a meditatív hajlamú néző a kép mögé



**Ember és természet eredendő összetartozásáról, egylényegűségéről tanúskodó képek**

FORRÁS: MAI MANÓ HÁZ

hatoljon. Ilyen a mosóteknőbe tett csecsemő, amely első, felületesen verbális értelmezési szintjén („kiönteni a fürdővízzel a csecsemőt") túl, ha elég időt szánunk rá, az emberi lét mélyebb, intuitívabb megértése irányába indíthat bennünket. A második terem az elvontabb képeké. Különösen szép, költői a két roncsolt, időette emlékportré, és a high key technikával készült öregember arcképe. Az öreg úgy emeli fel a kezét, hogy abból nem derül ki: köszönés-e a mozdulat, vagy finom elhárítás. Tarr Béla filmje, a Werckmeister harmóniák jut eszembe: amikor a városban kitör a káosz, és a romboló, gyilkoló csőcselék éppen a kórházat veri szét, a fürdőszobai nejlonfüggöny mögött rátalálnak egy meztelen öregre. Szinte sugárzik a vén test a neonfényben. És a rombolók leeresztik husángjaikat. Épp ilyen metafizikai határpontot jelöl Baricz Kati öregembere, akinek portréja azt mondja: az üdvözlet és a Noli me tangere kibogozhatatlan egységében a másokkal való együttlétre született, de az élet legfontosabb pillanataiban mindörökre magányos egyén nyilvánítja ki magát. A következő teremben aktokat láthatunk. Ezek közül azok a legérdekesebbek, amelyek ember és természet elfeledett, ám eredendő összetartozásáról, egylényegűségéről vallanak. A női test belehajlik a fatörzsbe, folytatja annak hajlatait. Egymás folytatói, nincs egyik a másik nélkül. (Ezt kellene megértenünk végre, mielőtt az anyatermészetet kiirtjuk.)

Az utolsó terem némileg az ember–természet gondolatot folytatja. Fába vésett feliratokat látunk, de ha jobban megnézzük, kiderül: szúrajzolatok. A természet titokzatos, megfejthetetlen írása. Baricz Katalin fényképei tipikus női képek: érzékeny, oldott képek, nem technikai trükközések, nem szájbarágós, elméletszagú képdokumentumok. Valóban meditációs tárgyak: megérdemlik, hogy közöttük elidőzzünk, hogy átgondoljunk ezt-azt, és hogy rádöbbenjünk: a mindennapi, információéhes világtól való elhúzódás valójában kinyílás. Léttavasz.

**VÉGH ATTILA**

**„Természetem"**
Baricz Kati kiállítása a budapesti Mai Manó Házban.
Megtekinthető szeptember 10-ig

## PROGRAMOZÓ

**10[00] Plüm-plüm kalandjai**
Bábjáték
R.: Szőke Kavinszky András
*Esztergomi Várszínház*
*(Imaház u. 2.)*

**19[00] Puccini: Tosca**
Vez.: Kesselyák Gergely
*Magyar Állami Operaház*
*(Bp. VI., Andrássy út 22.)*

**19[30] Kocsis Zoltán koncertje**
*Andrássy-kastély*
*(Tiszadob, Bocskai u. 59.)*

**20[00] Deti Picasso**
*Grencsó István udvarház*
*(Ravazd, Őrhegy u. 23.)*

**20[00] A vörös malom**

# Magasfeszültség a hajón

ZENE

High Voltage, azaz Magasfeszültség címmel készített közös lemezt a Barcelonában élő világhírű amerikai basszusgitáros, Gary Willis és a hazai dzsessz-szcéna két aktív, sokat foglalkoztatott muzsikusa, a dobos Szendőfi Péter és a zongorista-zeneszerző Romhányi Áron. Az első lemezbemutató koncertet ma este tartják az A38 hajón, majd a csapat holnap, a Sziget Fesztivál nyitó napján is fellép, mindkét alkalommal a nagyszerű trombitás, Fekete-Kovács Kornél közreműködésével.

Romhányi Áronról – akit a United billentyűseként a poprajongók is jól ismernek – régóta köztudott, hogy érdeklődik az elektronikus



BARICZ KATALIN

Baricz Katalin
Boris Becker
Duarte Belo
Wout Berger
Clemente Bernard
Sutapa Biswas
Stefan Bremer
Ayşem Çelikiz
Giovanni Chiaramonte
Manuel Citak
Jiří David
Rick Davila
John Davies
Rineke Dijkstra
Leo Divendal
Thomas Florschuetz
Frankl Aliona
Alain Géronnez
Pesi Girsch
Harry Gruyaert
Marja Helander
Joseph Koudelka
Anders Kristensson
Rashid Lombard
Bertien van Manen
Santu Mofokeng
Fabio Paleari
Francisco Radino
Timm Rautert
Jose Rodrigues
Péter Rónai
Rosta József
Simcha Sherman
Kari Soinio
Jindřich Štreit
Peter Svedberg
Jacques Vilet
Nick Waplington

A Kortárs Művészeti Múzeum / Ludwig Múzeum Budapest
tisztelettel meghívja Önt az
**Identitás és környezet**
című nemzetközi fotókiállítás megnyitójára,
**1999. február 18-án 18** órára

Bevezeti: Sue Davies, *a kiállítás kurátora*

Megtekinthető: 1999. március 21-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

Kortárs Művészeti Múzeum / Ludwig Múzeum Budapest
Budavári Palota 'A' Épület
tel.: 375-9175 fax: 212-2534
e-mail: ludwig@c3.hu

M E G H Í V Ó

*I N V I T A T I O N*

The Museum of Contemporary Art / Ludwig Museum Budapest
cordially invites you to the opening of the exhibition
**Identity and Environment**
International Photo Exhibition
**at 6 p. m. on the 18th of February 1999**

Speech by Sue Davies, *curator of the exhibition*

Open till 21st of March,
open 10 a.m. to 6 p.m.., except Mondays

Museum of Contemporary Art / Ludwig Museum Budapest
Royal Palace, Building'A'
phone: (36-1) 375-9175 fax: 212-2534
e-mail: ludwig@c3.hu


©Harry Gruyaert / MAGNUM Fort Mahon

A TRANZIT ART CAFÉ SZERETETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS BARÁTAIT 2006 SZEPTEMBER 19-ÉN 18.00 KEZDETTEL

# BARKA GÁBOR
ÉS
# ROZMANN VIKTOR



## TÉTRE, HELYRE, BEFUTÓRA

CÍMŰ
FOTÓKIÁLLÍTÁSÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
LUGOSI LUGO LÁSZLÓ FÉNYKÉPÉSZ

A KÉPEKET NAGYÍTOTTA:
SZABÓ JUDIT

A MEGNYITÓ UTÁN VENDÉGÜNK:
ALEXANDER BRODY

Tranzit
Art Cafe

MAGYAR SPORTLÓTENYÉSZTŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE • NEMZETI LÓVERSENY KFT • CIB BANK • DINAMÓ ÉPÍTÉSZ CSOPORT • ICOMOS

TÁMOGATÓINK: KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HIVATAL

CÍM: BUKAREST UTCA – ULÁSZLÓ UTCA SAROK
VOLT VOLÁNBUSZ PÁLYAUDVAR
NYITVA: HÉTFŐTŐL VASÁRNAPIG 8–23 ÓRÁIG
TEL.: 209-3070



MAGYAR SPORTLÖTÉNYÉSZTŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE • NEMZETI LÓVERSENY KFT. • CIB BANK • DINAMÓ ÉPÍTÉSZ CSOPORT • ICOMOS

TÁMOGATÓINK: KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HIVATAL

Barka

Szent Dorottya hársfa, festés nyomaival

Régi Művészet M.N.G. 1974.

BARKA László

XII. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs, Pécsi Galéria, 1991. A kiállitást rend. és a kat. szerk. Sárkány József. Pécs : JPM, 1991

MDK

Bárkai Imre

A hét kiállitásai. Világ, 1948. máj. 16. 4 l.

MDK

Bárkay Imre

Dunai napfény, olaj
Önarckép, olaj
Hajók, olaj
Roncsgyüjtők, olaj
Lovarda, olaj
Hullámzás, olaj

**Kossuth L. Kollégium kiáll. Bp. 1948. máj.**

MDK

Bárkay Imre
Lovarda, festm.
Rongygyüjtők, "

FAE: Két kiáll. Szabad Nép, 1948. máj. 2o.

MDK

Kossuth L. Kollégium kiáll. Bp. 1948. máj.

MDK

Bárkay Imre

Nagy Tibor: A Kossuth L.-kollégium. Kis Ujság, 1948. máj. 19.

Bárkay Imre, grafikus

MDK

Vesszen a Monarchia c. plakátját

megvásárolta a L. T. M.

– új képzőművészeti alkotásokat vásárolt a Nemzeti Galéria és a Legújabbkori Történeti Múzeum.

Nemzetőr, Bp. 1959. jún. 30. 8. l.

MDK

Barkay Imre
Miterem, akv.

M.O. Képzőmüv. Főisk. MEFESZ körének kiáll.
1949. febr.

megjelen

Bárkai Imre

festő

l.

Szabad Művészet

1948. 226. l.

Chartes. 1877.

42. Durand, J: Monuments figurés du moy
liturgiques. Bulletin Monuemntal. 1

43. Male, E.: L'Arte religieux du XII$^{e}$ s

44. Künstle, K.: Ikonografie der christli
Szerinte a kapukat diszitő plasztik
Concordancia veteris et novi Testam
sitései . Kritikájában főként arra
több alak és jelenet található, min
az ebből kialakult liturgikus játék
megdönteni azt a kétségtelenül jele
szövege és a szobrok felirata közöt

45. A Sermo szövegét a Migne kiadásban
Series latina... Paris 1886.XLII.k.

46. Vogué de M.: Les eglises de la Te re

47. Durand, J.: Id.m.

48. Széless kéziratában m/62.1./ megjeg
két megforditott S betüjén és az in
a kapu repedése miatt törh tett szé

49. Czobor B.: szerint szerencsekerék, a
rázolásától a porta speciosán látha

50. Czobor tévesen közli a feliratot: S

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1968 MAJ 27

1021 Bárai Imre

MITŐL ÉRDEKES AZ OKTATÁS?

# Munkájuk: az alkalmazott grafika





**Készül a szemléltető tyúk.**

Hármat-négyet is felboncolt, míg végre sikerült meglesnie a legfontosabbat: a pontos anatómiát és a színek árnyalatait.

— A házi tyúkról rétegés grafikát kért a mezőgazdasági technikum — magyarázza *Bárkai Imre* grafikus, s mivel a tankönyvben nem talált megfelelő anyagot, tyúkokat vásárolt a piacon.

rözö gépet ábrázoló grafikái.

— Az alkotásoknak a művészi megformáláson és szakmai pontosságon túl *didaktikai szempontból is meg kell felelniük* — hangsúlyozza *Farkas Istvánné*, az alkotóközösség gazdasági vezetője. — Ezért azonos témát más-más módszerekkel kell ábrázolnunk, attól függően, hogy középfokú szakiskola, vagy egyetem

MDK

Bárkai Imre, grafikus

Szemléltető képeket hémít-
iskolai célokra.

G. Benkő Judit: Munkájak: alkalmazott grafika 4

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. máj. 27.

Bárkai Klára ip.m.főisk.hallg.
Kötött-szövött anyagtervek

Ernst Museum. I. iparművészeti kiállitás. 1952.
16 l.

Zabar /Baranyainé/ 1
Salgótarjáni járás.

Története: /Azelőtt Göm
birtoka volt, és 1430-b
mányul, majd pedig a Za
ányágon a Tóth-Szabados
caalád a földesura, kés.

Bekötőut végén eg
bok között elrejtve, a
a plébániatemplomtól má
fekszik. A középkori fa
bejövetelekor a lakossá
resett menedéket, majd
enm a régi, hanem a mos
akkor Magyarzavar"-nak h
település a templomtól
akkor "Tótzavar"-nak hi
helyen uradalmi gazdasá

MDK

K.Bárkai Klára

V. Orsz. Iparm. Kiáll. Mücs. 1965.

Barkány Jenő ex libris

BÁRKÁNY, Eugen - DOJC, Ludovit

Zidovské nabozenské obce na Slovensku.
Bratislava : Vyd. VESNA, 1991 439 [18] p.
ill.

BÁRKÁNY, Eugen - LUDOVIT

BÁRKÁNY Jenő (Eugen Bárkány) építész

eperjesi építész, 1929 a héthársi -Lipany- zsinagóga

1928. Nagymihályi zsinagóga

1930. Harmanec, zsinagóga

BÁRKÁNY, Eugen - DOJČ, Ludovit: Zidovské náboženské obce na Slovensku. Bratislava : VESNA, 1991 348-349.p. és ill.

406-407 p. és ill.

411-413. p. is ill

Bárkány Jenő

Krumplihámozás a fogolytáborban.
(1917) Ceruza, 110x150 mm.
Szerepelt a kiállításon

Munkásélet. Kiállítás. Legujabbkori Történeti Museum. Kat. bev. Kiss Sándor. Bp. 1959. 48 l., ill.

15. l.

Bárkány Jenő
eperjesi építész

neve szerepel "A magyar képzőművész Csehszlovákiában" c.cikkben a 7-8.oldalon

Kritika 1973 december

Barkány Jenő epitész

Bárkány, Eugen - Dojč, Ludovit: Židovské náboženské obce na Slovensku. Bratislava, Vydavatelstvo Vesna, 1991 461 p. ill,

rec. TIRČAN, Vladimir = Pamiatky muzea, 19, 1993, 1. 43.

*„E sírkő fedi halandó részit egy szelid erkölcsü meslelkü ifjunak, néhai HAJDU SÁNDORnak, az v. tud. V. évi hallgatójának, ki is született N. K ur-keviben. Élt csak XXIX muló esztendőket. Nyu djanak poraid csendesen. Oh hosszabb életre méltó jú, epedő édes anyja és kesergő testvérei vék számára e gyászemléket Pesten febr. XII DCCCXXXII.*“ (XIV. 2.)

Még a rendi világban talált nyughelyet kriptánk-n nemes Kalchberg Ferenc budai hadi kancellista lesége. Sírján (XIII. 2.):

*„Rosine von KALCHBERG geborne SCHMIDT urb am 4-ten October 1835 in ihrem 30-ten Lebens-hre.*“

Közben Széchenyi álma megvalósult. Pest való-n az ország fővárosa s gazdasági és művelődési zpontja lett. Lélekszáma 1841-ben 68.266, ugyanek-

Az 18
követei, s
ságaikról
gát siette
polgárság
szimiláció
aztán újr
verése ut
lom, besú
akkor hi
Folytonos
tás aztán
polgárhoz
dett egyr
ratúlag v

# Bárkány Hugó

építész

Szül. Sebeskellemes 1891.

Oklevelet nyert 1921. ~~VI Ver~~

Névjegyzműegyetem 3. l.

~~vásárlására. 548 S., P~~

~~limit. 249 S., Osztrák Földh~~

~~vásároljanak,~~

Wien, 21. Feber 1934.

ische Kommerzialbank /

Budapest.

19 Feber l. J.

e Bedingungen annehmen und

ühr, 1/4 ‰ Annahmegebühr von den

den Rechung endlich sämtliche
Ihnen zur Kenntnis heute überreichen
wir sie) daß wir haben Ihnen zum

Bárkány Hugó

építészmérnök

Kassán

kub. 1891-ben Sebes-
kellemesen, Gimná-
zinnot Eperjesen, műegye-
temet Budapesten
végzett. 1914-ben hadba-
vonult, 38 hónapig küz-
dött a harcterekben, mint
repülőfőhadnagy szerelt le.
Több kitüntetést kapott.
1921 óta önálló építész.
A háztulajdonos szövetség
alelnoke. Családjából
származott Bárkány
Mária drámai szinész-
nő, a Burgtheater
tagja.

Csikvári Abanj

sz. a. 14. h.

Bárkány Hugó

építész

— A kassai rendőrség letartóztatott egy mérnököt, mert lezáratta az óvóhelyhez vezető ajtót. A szomorú emlékű csütörtöki kassai repülőtámadás alkalmával Bárkány Hugó építészmérnök Kossuth Lajos-utcai házának kapuját lezáratta, jóllehet a kapun át vezetett a legrövidebb út az óvóhelyhez. A háztulajdonos az ajtót az őrszemes rendőr felhívására sem volt hajlandó fenyittatni. A honvédelmi törvény ellen súlyosan vétő háztulajdonost a rendőrség őrizetbe vette, egyúttal megindították ellene a bűnvádi eljárást.

Esti Ujság

1941 június 30.

Bárkányi Attila
ipanművész

Bárkányi Attila és pályázó társai
hirdetettek az első tervszorozatot,
„0763" jeligével.

Fekete György: Klubberendezések - problémákkal.
MŰVÉSZET, 1973. február - 37. oldal

Bárkányi Attila iparmüvész

Részt vett azon a pályázaton, melyet a KISZ Központi Bizottsága, a Népmüvelési Intézet és más szervek közremüködésével hirdettek meg a müvelődési otthonok, s az ifjusági klubok berendezésének megtervezése céljából. A Salgótarjáni Müvelődési Központban bemutatott pályamüvek között a müvész munkájával első dijat nyert.
/vadas/ sign.-val a lap "Club design" cimmel ismerteti a kiállitáson szereplő müvészeket.
Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 9.
XVI. évf. 5o. sz. 12. lap.

Bárkányi Attila

ip. formatervező, részt vesz a kiállí-
táson

Jubileumi iparművészeti kiállítás
1975. jún - júl. Műcsarnok

Bárkádi Attila iparművész

Az OPTIM-csoport tagjai Bánáti János, Bárkádi Attila, Ferenczi István és Kovács Erika, iparművészek, lámpatervezők. Bizonyíték erre, a pályázat nyertes, variálható „Felhő lámpa család" (emlitve)

A nagyváros fényei

1976. XI. 17. 17.05 Kossuth-Kné-

Bárkány Attila formatervező

"Egy kerti ünnepély – Velem" cimmel Frank János ismerteti a Velemi Alkotó Mühely munkáját, s felsorolja az ott dolgozó müvészeket: Attalai Gábor, Bajkó Anikó, Bánáti János belsőépitész, Bárkányi Attila formatervező, Bodnár Eszter, Erdős Julia, Gulyás Kati, Harsai Ilona,, KOlb Margit, Kele Judit, Kelecsényi Csilla, Lovas Ilona, Sándor Eszter textilmüvészek, Schrammel Imre kerámikus, Szenes Zsuzsa, Szilasi Anna, Tábori Gabriella textilmüvészek, Somogyi Pál belsőépitész, Tóth Sándor textilmüvész. Az Alkotó Mühelyt a szombathelyi Savaria Muzeum alapitotta három évvel ezelőtt a textilmüvészek számára. A részvételhez egy pályázat megnyerése a feltétel.
Fenti c. részletes beszámolót lásd: Schrammel Imre nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 26. XXI. évf. 48. sz. 12. lap

Bárkányi Attila, [ipari mű vész]

L: Dienes Gábor

–: Pályázati ..

Bosító 3.

Mozgó Világ, Bp. 1978. Különszám. IV/VIT.

Bárkányi Attila, ipari formatervező

~~Edények mindennapra~~

a Fényes Adolf Teremben „Lámpakiállítás" látható márc. 19-ápr. 18-ig. Ez a kiállítás az OPTEAM tervező csoport – Bánáti János belsőépítész, Bárkányi Attila ipari formatervező, Kovács Erika belsőépítész és Radnóti György ipari formatervező – lámpacsalád bemutatója.

Műcsarnok és Kamaratermei, 1982. március.

Bárkányi Attila

"Dicstelen fények" cimmel Vadas József részletes áttekintést ad a magyar iparmüvészetben a világitótestek létrehozásának, tervezésének korszakairól. A fényszobrászat megteremtőivel: Moholy Nagy László, Schöffer Miklós, Kepes György szereplésével kezdi. A tizes-huszas években, a lámpatestek megformálásában, tervezésében hoz ujat Kozma Lajos és Kaesz Gyula. Hosszu idő után, a hatvanas években Borz Kováts Sándor kis műhelyében kialakitja tiztagu fém lámpacsaládját. Tervei nagyüzemi sorozatgyártásra nem kerülnek. A tehetséges Kanyák Zsófia üveglámpáit sem itthon, hanem külföldön, idegen vállalatok értékesitik. Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept.18 XX. évf. 38. sz. 12. lap.

Bárkányi Attila

A gyárak nem foglalkoztatnak lámpatervező iparművészeket. Nádai Tibor és HÁzi Tibor kismühelyi munkára kényszerülnek.
A vásárlási igény kielégitésére a KISZ Központi Bizottsága, az Iparművészeti Vállalat és a Művészeti Alap pályázatot hirdetett lakásberendezési tárgyakra. A pályázaton dijat nyert az Opteam iparművészcsoport. Tagjai: Bárkányi Attila, Bánáti János, Radnóti György és Kovács Erika. Ugyanez a csoport,-Ferenczi István iparművész közreműködésével- egy másik pályázaton is dijat nyert.
Vadas József cikkét lásd: Kozma Lajos nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 18.
XX. évf. 38. sz. 12. lap.

Bárkányi Attila, iparművén

L. Házi Tibor

Torday Aliz: Reflektorfényben a lámpa 2.

Esti Hírlap, Br. 1980 jún. 12.

BÁRKÁNYI ATTILA

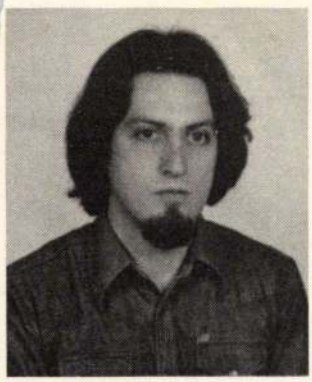

**Bárkányi Attila**

**1** 1973 januárjában diplomáztam. Ugyanez év márciusa óta, státusban, a Videoton Fejlesztési Intézetnél számítástechnikai eszközök és berendezések formatervezésével foglalkozom. Eddig 40 tervemből 13 a sorozatig, nagy része a prototípusig és egy-kettő papíron a fiókba jutott. Többnyire örömet jelent, hogy általában hagynak dolgozni, de ahogy ezt teszik, az nem éppen serkentő hatású. Nem elég tudni valamiről, hogy szükség van rá, azt meg is kell érteni.

Emellett dolgozom az „OPTEAM" nevű tervezőcsoportban, melyet 1976-ban alakítottunk meg három társammal (Radnóti György formatervezővel, Bánáti János és Kovács Erika belsőépítészekkel). Eddig öt sikeres tervpályázat van mögöttünk, ezenkívül egyéb tervezői és kivitelezői tevékenységet is folytatunk. Közös műhelyünk van, ahova baráti, szellemi, szakmai és anyagi összetartozás köt minket. Ettől a fajta tevékenységtől – a team-munkától –, melyet szakmánk területén hazánkban nemigen gyakorolnak, sokat várok még a jövőben.

**2** Nem osztom azt az általános szakmai véleményt, miszerint azért nincs jó formatervezés Magyarországon, mert alacsony a technológiai színvonal. Véleményem szerint a jó designnak nem kritériuma az ipari háttér színvonala. A kivitelezés milyensége csak egyik, de nem egyedüli tényezője a jó termékeknek. A tervezés és megvalósulás viszonya kétféle lehet: *1.* amikor a tervező nem veszi vagy nem veheti figyelembe (kevés, illetve nem megfelelő információ esetén) a kivitelezés lehetőségeit; *2.* amikor a kivitelezett tárgy nem fedi a tervet. Ez az általánosabb. A tervezők és az ipar közötti kapcsolat jelenlegi formája nem ad elég lehetőséget (egy-két egyedi, nem rendszeres kivételtől eltekintve), hogy a tervezőnek megfelelő beleszólása legyen a megvalósulásba. Belülről, státusban a tervezőnek nagyobb esélye van arra, hogy a gyártmányfejlesztés és a kivitelezés útvesztőjében végigkísérhesse tervét. Azért vállaltam én is a 8 órás kötöttségnek – egy alkotó számára – kétségtelen hátrányait. Mert úgy éreztem, hogy hazánkban jelenleg ez a legnagyobb gátja a formatervezés kibontakozásának.

Hogy a tervezés és a megvalósulás viszonya jobb legyen, ahhoz tervezési, fejlesztési, gyártási és értékesítési szemléletünk megváltozására lenne szükség, aminek egyik kritériuma az érdekeltségi viszonyok átformálása lenne. És ebbe beletartozik a formatervezők helyzetének, működési formájának a megváltoztatása is.

**3** Ehhez némi optimizmusra jogosít fel a kialakítás stádiumában lévő új rendelet, amely talán nagyobb lehetőséget adna a formatervezőnek, de egyúttal nagyobb felelősséget is. Ez a kettősség feltétlenül szemléletváltozásra ösztönözné a szakma tagjait.

Növeli optimizmusomat a termelési és fogyasztói árarányok jelenleg folyó tisztázása, a gazdasági életben végbemenő, remélhetőleg egészséges változások. Ezek – a szocialista termelési módban rejlő lehetőségek felhasználásával – oda vezethetnének, hogy a tervezés és termelés ésszerűsítésével a tényleges társadalmi szükségleteket összehangolva elégítsük ki. Kérdés, hogy az állami termelésirányítás eme előnyeit ki merjük-e használni, és vállaljuk-e a kezdeményezést.

A minőség ugyanis nem egyszerűsíthető le a tartósságra, gondos kivitelezésre, szép formára stb. Tárgyaink és tárgyi környezetünk lényeges minőségi javulását elsősorban a szervezett és összehangolt termelésirányítástól, az ésszerű gazdálkodástól várnám. Enélkül ugyanis mindössze azt érhetjük el, amit előttünk már megtettek, viszont nekünk nemcsak az olyan minőségjavítás a célunk. Persze 10–15 év ehhez a változáshoz kevés, de a folyamat megindításához és az első eredményekhez elegendő.

Mozgó Világ
1979/6

Körkérdésünkkel olyan iparművészekhez és formatervezőkhöz fordultunk, akiknek tevékenysége elképzelhetetlen gyári, ipari háttér nélkül. Anélkül, hogy szándékunkban állna élezni a helyzetet az egyedi tárgyakat, illetve az ipari sorozatgyártásra tervező iparművészek között, szeretnénk fölhívni az olvasók figyelmét a gyári tervezők munkájára, akiknek erkölcsi és anyagi elismerése méltánytalanul lassan javul. Talán munkájuk természetéből adódik, hogy személyüknek, személyes föllépésüknek nem tulajdonítanak olyan jelentőséget, mint az individuumukat hangsúlyozó képzőművészek vagy az egyedi tárgyakat készítő iparművészek. A kevés válasz (huszonhat iparművész közül tizenegyen feleltek kérdéseinkre) föltehetően ezzel is magyarázható.

Nem kívánunk a nevükben mentegetőzni. Sajnálattal vesszük tudomásul, hogy néhányan nem kívánják mesterségük, hivatásuk fontosságát megerősíteni a köztudatban. Pedig ezt – legalábbis *szakmájuk mai helyzetében* – avatatlanok nem végezhetik el helyettük.

# IPARMŰVÉSZEK FELELNEK

## Kérdések

**1** Milyen fontosabb adatokkal, eseményekkel jellemeznéd eddigi pályádat? Miféle személyes (tervezői) gondok, kérdések foglalkoztatnak?

**2** Hogyan látod – általában és saját tevékenységedben – a tervezés és megvalósulás viszonyát? Milyen ipari háttérre támaszkodhatsz?

**3** Milyen lehetőségeket látsz a tervezett, iparilag gyártott tárgyak minőségének javításában, az elkövetkező 10-15 évben?

**4** Vannak-e a tárgyformálásnak, tervezésnek sajátosan magyar problémái?

**5** Milyen tárgyakat, tárgyegyütteseket használnál-látnál szívesen környezetedben? (Rajzzal, fotóval „kísért" választ látnánk igazán szívesen.)

4. A design problémái tulajdonképpen azonosak a társadalom lényegi problémáival, ilyen értelemben a design politikus tevékenység. (Vagyis, hogy milyen fontos kérdéseket kell felvetnie és megoldania, és saját eszközeivel miként tudja segíteni ezt.) Ugyanakkor a design aktuális feladatai a gazdasági fejlettséggel is szoros összefüggésben állnak. A társadalmi berendezkedéstől függően, ezeknek az összefüggéseknek a kapcsolataiban más-más a fontossági sorrend, de a megoldandó kérdések anyagi-tárgyi vonatkozású lényegén ez mit sem változtat. Ennyiben lehetnek a tervezésnek magyar, pontosabban szocialista problémái.

A termelés, a kereskedelem világméretű összefonódásával, anyagok és technológiák elterjedésével egyre veszítenek nemzeti jellegükből a tárgyak. Sajátosan nemzeti vonások csak azoknál az iparilag gyártott tárgyaknál figyelhetők meg, melyeknek használata a régi szokásoktól még nem tudott teljesen elhatárolódni, mivel e szokások még élnek, de tárgyaikat már nem a hagyományos módon állítják elő. Az anyagalakításnak, tárgyformálásnak megvannak a törvényszerűségei, amelyek az életmód szerint, annak megfelelve módosulhatnak, de szerintem ezen tárgyak köre egyre szűkül, és nő azoké, amelyek teljesen nemzetköziek, mivel használatukhoz nem kötődik semmilyen korábbi szokás. Azokban az országokban, ahol a népművészet vagy a kézi, illetve manufakturális tárgyformálás még él, vagy a közelmúltban szűnt meg vagy alakult át, ott az ipari termékek tárgyaiban, formálásukban és díszítésükben még megfigyelhetők régi beidegződések.

A tárgyformálás régen is (kézműves), ma is (designer) személyhez kötött. Ha a mai tárgyalakítóban jobban élnek még a nemzeti hagyományok (ezt megtanulni nem lehet, belülről kell hogy adott legyen), akkor tárgyaiban inkább megfigyelhetők nemzeti vonások. Mivel a magyarságnak a környező népektől lényegesen eltérő életformája és erős jellegzetességei nem voltak és nincsenek, így nem hiszem, hogy sajátosan magyar design van és létrejöhet még.

5 Olyan tárgyak, amelyek formájukban és hasznosságukban is összhangban vannak, kiegészítik egymást. Ez egyben azt is jelenti, hogy ne legyen túl sok tárgy a környezetünkben, de azok valóban lássák el funkcióikat. (Gondos, nem elhamarkodott vásárlással itthon is megteremthető az ilyen környezet.) Bizonyos tárgyak esetében csökkenteném a hazai választékot, más tárgyak esetében pedig bővíteném (ezek vannak túlsúlyban), de ezt a választékot végül is az áhítottnál inkább szűkebbre szabnám, megteremtve annak lehetőségét, hogy az egymáshoz illő tárgyak össze is tudjanak kerülni. Úgy érzem, hogy tárgyi környezetünk kialakításában nálunk ma inkább irányításra van szükség, mintsem teljes magárahagyatottságra. Persze a tárgy- és környezetkultúra hiánya nemcsak a jelenlegi – olyan, amilyen – választék rovására írható.

---

## Erdélyi Béla

1 Minden új feladatnál kezdőnek érzem magam. A jó formaterv alkotói szempontból személytelen. A formatervezés tudati célok anyagi kifejezésére törekszik, míg igénylői jobbára anyagi célok könnyebb elérésére kívánják felhasználni. A kívülről meghatározott, egyének értékrendjén keresztül érvényesülő igényekben fel kell ismerni a létező érdekviszonyok különböző szintjeit (pl. emberi, társadalmi, vállalati-intézményi, osztály-, réteg-, csoport-, egyéni stb.), és ezek érvényesülésének helyes arányát kell kialakítani.

**2** A tervek megvalósulásának mennyiségi mutatói rosszak, abszolú értelemben azonban nem rosszabbak a szellemi kapacitás és energiák országos pazarlásának mértékénél. Az alapprobléma nagyságát csak növelik az együttműködő szakmák között fennálló szemléleti különbségek, vagy a hatékony együttműködést biztosító motivációk hiánya.

A megvalósulás minőségi színvonalának hiányosságai egyrészt az ipar adaptációs készségének és módszereinek kialakulatlanságában kereshetők, másrészt strukturális okokra vezethetők vissza. Gyártmányorientált gyártásra van szükség, a termék fejlesztésének vissza kell hatnia a gyártásfejlesztésre és a szervezésre. Mivel a cél a termék és minősége, ehhez kell hozzárendelni a gyártást és szervezetét, nem a gyártástechnológia és -szervezet megmerevedett szintjéhez, sémájához igazítani az új terméket.

**3** A minőség csak mennyiségi értékelésen keresztül mérhető. Ezért a minőség tartalmi összetevőit, megvalósítási és mérési módját tudatosan kell tervezni és programmá tenni. Konkrét tartalmi vonatkozásainak kimunkálása nélkül azonban a „minőség" és fejlesztése csak megfoghatatlan szólam marad.

**4** A jelenlegi hazai formatervezési gyakorlat tipikus formái két végletet képviselnek. Az első szerint a tervező részvételét a tárgy- és környezetformálás folyamatának főbb fázisaitól – igényfelmérés és -kialakítás, tervezés, megvalósítás, használati érték mérésének feldolgozása, igényfejlesztés – elszigetelve, csak a szűken vett tervezésben igénylik. A másik véglet szerint a teljes folyamatot biztosító, de csoportok együttműködését igénylő információk megszervezését, értékelését, felhasználását is őreá ruházzák.

Ezzel a gyakorlattal is szaporítva az eszmei szintű „tárgyformálás" nagyszámú példáit.

**5** Röviden: Valós alapszükségleteket kielégítő,
mindenki által elérhető,
magas használati értékű,
vagyis „eszmeileg szép" tárgyakat és környezetet.

---



**Gulyás Kati**

Mivel már nem dolgozom a textilgyárban, úgy érzem, nem mondhatom magam jelen pillanatban érdekeltnek ezekben a kérdésekben, annak ellenére, hogy több mint 16 évet dolgoztam ott. Visszagondolva az elmúlt évekre, nagyon nehezen és lassan alakult és alakul az ipari formatervezés jobb szemléletű és szervezettebb működése.

1973-tól, az I. Ipari Textil Biennálétól kezdve, végig figyelemmel és munkával kísértem az eseményeket, és nagyon elszomorító tényeket kellett megállapítanom. Mivel ez a probléma nagyon összetett és bonyolult, 4-5 kérdésben igen nehéz megközelíteni a megoldást.

Fontos események, melyekről beszélhetnék, csak a kiállítások és pályázatok voltak, melyeken részt vettem, de elfáradtam ebben a sziszifuszi munkában.

A tényleges munkafolyamat kialakítása még a mai napig sem megoldott. (Pl. a nyomottanyag-tervezőknél szükséges kötetlenebb munkaidő-beosztás, anyaggyűjtés, rajzolás, inspiráció, információ problémái miatt!) Ezért is voltam kénytelen – más kollégákkal együtt sajnos – megválni az ipari tervezéstől. Nagyon sok lehetőség rejlik az ipari formater-

1984. II. 18. Kossuth 8.3o Znó

1021

Bárkányi Attila, iparművész-iparművész

Családi tükör

- Aki már legalább odáig eljutott, hogy lakása van, az már bizonyára megpróbált bútor után is talpalni. Akik azt gondolják, hogy az már csupán apróság, arra némi cáfolat lehet a most következő beszélgetés. Bárkányi Attila és Dropa Judit iparművészek megpróbálták lakhatóvá tenni a lakásukat, némileg formabontó módon. Hogy ez nem okvetlenül jókedvükben történt, arra példa lehet Incze Zsuzsa riportja.

- Ém tulajdonképpen irigykedem is egy kicsit, mert aki ide bejön, az otthonuk mögött is érzi a fantáziát, hogy maguk találtak ki nagyon sokmindent, maguk csinálták.

- Szempont az volt, hogy otthont teremtsünk, mert négyen élünk benne, két kisgyerekkel, tehát nagyon egyszerű anyagokat válogattunk, tehát amikre konkrétan szükségünk volt, rajzasztal, könyvespolcok.

- Menjünk, nézzük meg a gyerekek szobáját, mert azt hiszem, ez a legjobb példa erre. Körülbelül mekkora lehet?

- Tizenkét négyzetméter, két kisgyereknek.

- Csupa piros. Az ablakkerettől az ajtótokig, a pólyázótól, ami nagyon jópofa. Ez is saját készítmény? Ez'ilyen fiókos csoda.

- Saját tervek alapján, de asztalos készítette.

- A heverő az két ágyticell egymáson.

- Igen, bevonva. A dobozok pedig egészen egyszerű fakubusok, amik egymásra helyezve különböző funkciónak megfelelnek, tehát most még pelenkázó, öltöztető, később szétrakva az egy gyerek íróasztalnak is megfelel,

- Fadobozok a falra szerelve egymás melló, meg egymás föló már polcot alkotnak.

- Igen, apróbb tárgyaknak, amik hosszabb távon óvni akarunk, vagy a gyerekek akarják félretenni, azokat helyezzük föl, de hát egyébként itt minden lent van, mert hát a gyerekek méretéhez igazodik, a szinek pedig azért kerültek itt festettünk mindent pirosra, mert egy öreg ház, öreg, rossz minőségü ablakkeretekkel, tönkrementek, ugyhogy a szinével próbáljuk ellensulyozni ezeket.

- És minden nagyon egyszerü, és mégis nagyon üde, barátságos és kényelmes. Na most voltaképpen semmi nincs ezen a fehér rácsos gyermekágyon kivül, ami hamarosan kikerül innét ha jól tudom, mert a kisebbik is már kinövi, semmi nincs, amit készen lehetett volna kapni.

- Nem véletlen, hogy ezek mind egyedi készitésü dolgok, mert hát egyszerüen a kereskedelemben nem találtunk olyan butorokat. Nekünk is egyszerübb lett volna, hogyha ezt megvehettük volna boltban. Sokkal többenergia volt igy, hogy meg kellett tervezni, és ezt kiviteleztetni valakivel, hát ez is utánjárás.

- Egyszerübb lenne bemenni a boltba, és azt mondani, hogy kérek szépen egy ilyen hatvan centi magas asztalt, ugye, ami szerkalatos pont, mert nem lehet ilyet kapni.

-Hát ez a legelemibb, ami óvodáskoru gyerekeknek kell, egy 7o x 7o-es olyan asztal, aminek mosható a felülete, és négy kis széket hozzá lehessen illeszteni, hogy a két gyerek, plusz még hogyha a szülő is oda akar ülni, alkalmas legyen mindenféle asztalon végzendő játékhoz, gyurmázáshoz, rajzoláshoz. Hozzá kell szokni óvodás korban, hogy vannak olyan munkafeladatok, olyan dolgok, amit asztalnál ülve végez el igazán jól.

- Jó, ugye elmondjuk itt a gondjainkat, Önök is, hiszen gyakorló szülők, ugye két gyerek van a családban, és magukon is érzik a saját bőrükön érzik a hiányát sok mindennek. Na de hát ipari formatervezővel és textiltervezővel ülök itt. Miért nincsen ezellen az iparunk, a tervezők?

- Én azt hiszem, hogy nekünk nagyon kicsik az eszközeink, hogy ezért igazán hathatósan tegyünk. Ez egy sokkal mélyebb problémа, maga a lakáskultura, az kicsi korban kell a gyerekeket szoktatni, megtanitani, sok helyen ezt tanitják. Nemrég olvastam a lakáskulturáról, Svájcban ilyen tantárgy van, környezetkultura, kulturán belül a gyerekekkel foglalkoznak, hogy lakást hogy rendezzenek be, mennyi hely kell egy asztal, egy szék mellett, egy lámpát hova lehet helyezni, és itt jön az, hogy a lakás elsősorban is otthon.

- Én azt hiszem, hogy amit itt a butorboltokban kapni lehet, az meglehetősen egyszinü választék, tehát nagyon azonos kategóriáju butorok ezek.

- Egyáltalán kik tervezhetnek nálunk Magyarországon butorokat? Kérdezem én ezt két tanársegédtől, akik most kerültek az Iparmüvészeti Főiskolára, tehát már a képzésben is benne vannak azért.

- Akik erre hivatottak, azok valóban formatervezők, butortervezők, de hát ezenkivül nagyonsok gyármányfejlesztő is ugy érzik hogy ért ehhez a dolgghoz. Adott esetben nem elképzelhetetlen ez sem. De pontosan azok a fajta pluszok, amit az iparmüvész ezekbe a butorokba, vagy egyéb tárgyakba bele tud vinni, ezt valószinüleg a gyártmányfejlesztő már nem érzi,,illetve nincs birtokában ezeknek az ismeretoknek. Egy elég nagy önfegyelmet kiván a lakásnak a berendezése és a stilusának a megterentése, és a legtöbb embernek az energiája pedig nem erre megy el, hanemarra, hogy egyáltalában egy jobbfajta, vagy éppen az elképzeléséhez közelálló butorhoz hozzájuthasson.

- Az áruházakban, butorboltokban is legyen olyan ember, aki fogja a kezem, amikor válogatok?

- Akkor már nem kell, hogyha ezt a segitséget a kereskedelem meg tudná adni, mint ahogy erre jó példa Téka kisáruház, itt a Fehérhajó utcában, ahol azonos stilusban mindent megkapni a porcelántól kezdve a textilen keresztül egészen a butorig.

- Mint ahogy azt hiszem a lakások is akkor lennének jobban berendezettek, ha az emberek el tudnák dönteni, tehát a saját életüket is ugy tudnák szervezni, hogy ő tudná, hogy otthon mire van szüksége. Tehát dolgozik otthon, szükséges-e neki asztal, mennyi könyve van, kellenek-e könyvespolcok, mekkora étkezőasztalt vegyen, hiv-e vendégeket, fekvőhelyből mennyi kell, tehát rendszeresen vannak-e vendégei, akik ott alszanak. Az embereknek maguknak is fel kell tudni

mérni az igényt, és aszerit alakitani az adott teret. S ezért sikerül azokban azországokban, ahol a butorgyárak apró elemekben gondlkoznak, tehát különböző méretü könyvespolcokat, gyrtanak, nagyon egyszerü lapokat, mert ott tényleg z emberek maguk dönthetik el, hogy hány darabra van ból a polcelemből szüksége. Ragozhatjuk tovább, mindenképpen az embereknek kell az igényüket meghározni, és aszerint kell a lakásukat maguk köré renzhi.

---

- Nem tudom, hogy vagy vel én nem vagyok olyan optimista, hogy azt higyjem, ondjuk néhány kiváló iparmüvész szakértelme megoldhná az egykaptafára készülő butorok gondját, tudillik hogyha a cipész, az iparmüvész és a technola a kaptafa, akkor hiába kseréljük ki a cipészt, gyha azon a kaptafán csak ugyanaz készülhet el.

- Nyilván megvan a magyarára, hogybutoriparunk rekonstrukciójánál miért vásltak szinte kisértetiesen ugyanazt a gépsort sz valamennyi butorgyártó vállalatnál. És az azongépen egyforma hogy ugy mondjam dobozokat lehek késziteni.

- És hogyha ezek után ezek bizonyos kaptafákat egyszer mégiscsak kicserélakkor legfeljebb reménykelhetünk benne, hogy megint ugyanaz jut majd mindenki eszébe.

# Bárkányi Attila ipari formatervező

## Beszélgetés a művésszel

Bárkányi Attila *1973-ban diplomázott a* Magyar Iparművészeti Főiskola *formatervező szakán. 1973–1980: a* Videoton *Fejlesztési Intézetének formatervezője. 1976-ban megalapítja az* OPTEAM *csoportot* Radnóti György *formatervezővel,* Bánáti János *és* Kovács Erika *belsőépítésszel. 1984-től tanít a Magyar Iparművészeti Főiskolán, jelenleg az ipari forma szak vezetője. 1991-től az* OPTEAM Design Kft. *ügyvezetője és résztulajdonosa.*

– Mindig vonzódtam a tárgyakhoz. Szerettem a mérnöki tervezést is, de amikor választani kellett: a tárgyak külseje és nem a belseje mellett döntöttem, a megjelenés, a szépség érdekelt inkább. A főiskolán kitűnő mestereim voltak. *Dózsa Farkas András* szobrász, a formatervezési tanszék alapítója, nagyon tisztelte a műszaki konstrukciókat, de tőle tanultam a természetszeretetet is, *Németh Aladár*tól pedig korszerű szemléletet kaptam útravalóul. A főiskola után szakmailag nagyon sikeres hét évet töltöttem a Videotonnál, 40–50 terméket terveztem, ezek jó része gyártásba került. Ilyenkor lehet igazán tanulni, amikor a terv eljut a megvalósításig.

*– Milyen elképzelései voltak a formatervezésről?*

*– Pogány Frigyes* felfogása hatott rám. Az anyag, szerkezet, funkció és forma egységéből indultam ki, s az eredmény a teljesen egyszerű, funkcionális megjelenés lett. A nyolcvanas években viszont már az volt az alapállás, hogy érzelmeket kell kifejeznie a tárgynak, inkább ennek felel meg a forma, mint a funkciónak. Többet meg lehetett engedni a tervezés során.

*– A gyári munka mellett mivel foglalkozott még?*

– Az OPTEAM csoporttal sikeres belsőépítészeti, környezettervezési pályázatokon vettem részt. Nem állt tőlem távol ez a dolog, már pályaválasztásomkor is szóba jött az építészet. Dunaújvárosban egy egész városrész környezetét terveztük meg, tűzfalfestéssel, parkosítással, játszóterekkel, utcabútorokkal és pavilonokkal, de csak egyik eleme, az információs rendszer valósult meg, némi változtatással. Tatabányán hasonló volt a feladat, ott még az egyes területek hasznosítására is lehetett javaslatot tenni. *Simó Sándor* vezetőépítész kezdeményezte a területrendezést, ami végül is nem realizálódott. Külső munkatársként felméréseket készítettem a *Design Center*nek iparvállalatoknál a formatervezési munkáról és igényekről. Emellett magántervezéssel is foglalkoztam. A különféle feladatok közül talán a lámpákat emelném ki, ezeket gyártották is az *Iparművészeti Vállalat*nál és az *ELKO* világítástechnikai gyárában. Arra törekedtem, hogy több funkcióra is alkamas elemekből álljon össze a lámpacsalád. A gyárthatóság volt az alapvető szempont, az egyszerű formálás. A kezdetet a *Felhő* típus jelentette az OPTEAM tervezésében, ennek kivitelezői kisiparosok voltak, a hetvenes évek derekától a nyolcvanas évek közepéig futott a piacon. A lámpa ma sem hiányzik tárgyaim közül, de a sorozatok helyébe egyedi megrendelések léptek.

*– A romantikus, felfelé ívelő korszakban kezdte*

**Bárkányi Attila: Plotter (rajzológép). Társtervező: Sümegi László, Kékesdy Gábor / Attila Bárkányi: Plotter. Co-designers: László Sümegi and Gábor Kékesdy**
1986, gyártó: Videoton

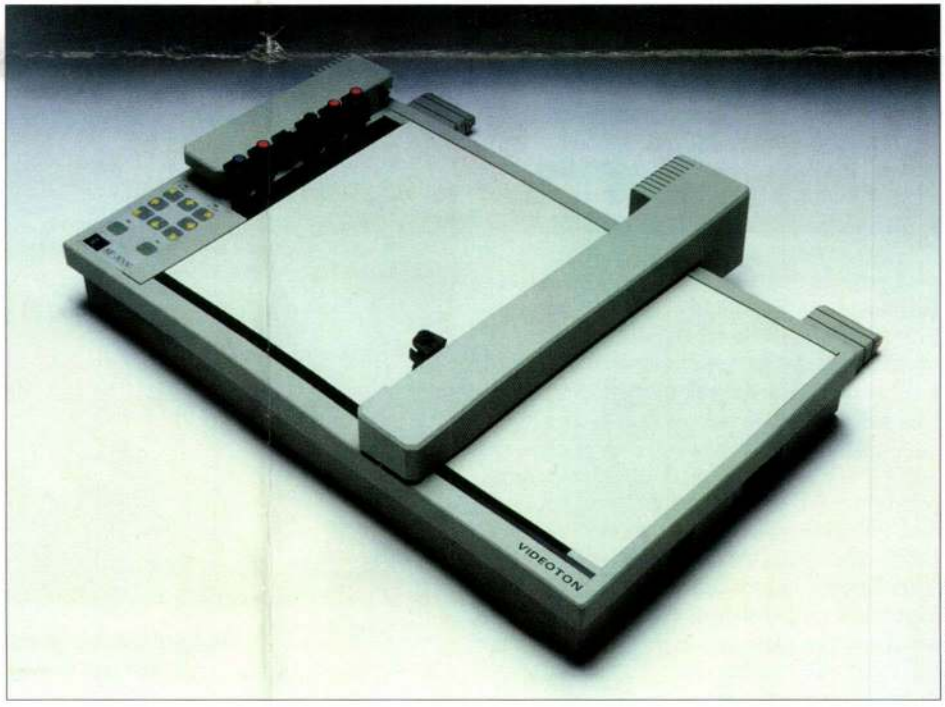


Fotó: Molnár Géza

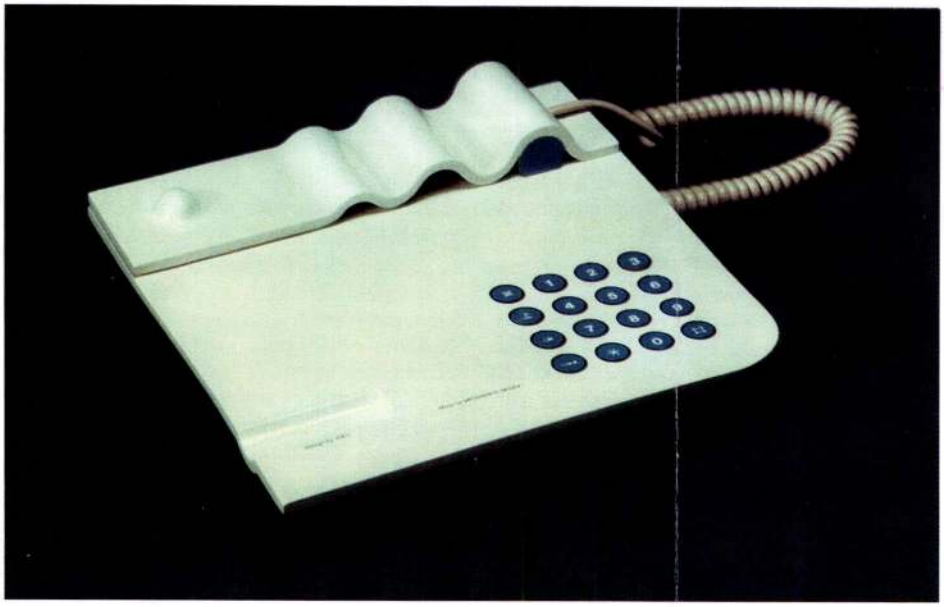

Fotó: Molnár Géza

**Bárkányi Attila: Asztali telefon. Társtervező: Sümegi László / Attila Bárkányi: Desk phone. Co-designer: László Sümegi**
1988, gyártó: Mechanikai Művek

*pályáját, amikor sokan úgy gondolták, a formatervezés meg fogja váltani a világot.*

– Én így gondoltam. Hittem, hogy a tárgyak által megváltoztatható a világ. Ma már tudom, semmiféle módon nem, sem rendszer-, sem multi-rendszertervezéssel, de jobbítható, szebbé tehető. Akkoriban világszerte sokan így gondolkodtak a szakmában, volt ennek társadalmi motivációja is, ami sugallta, támogatta ezt a vélekedést.

– *Hogyan jött az ébredés?*

– Leszűrődtek az ebbe az irányba mutató tapasztalatok korábban is, de igazán élesen a felismerés az elmúlt tíz évben jelentkezett. Szomorúvá tett, mennyire nem rajtunk múlnak a dolgok, hogy a tárgyak megszületését milyen furcsa szempontok vezérlik, s mennyire manipulált ez az egész világ. Más tájakon ez addig is így működött, csak mi nem vettünk róla tudomást, a szocialista gazdaság ezt nem tette lehetővé. Volt a szakmának egy konjunkturális időszaka, s képviselői jól éltek ezzel a lehetőséggel, ki tudták használni, az említett nagy ideák szellemében azonban a formatervezés akkor sem tudta igazán megvalósítani magát, vagy csak korlátozottan. Ma viszont megváltoztak a szempontok, egyre szűkebb a terület, amit meg lehet célozni. Korábban hosszú távra terveztünk, a tárgy megalkotása volt a cél, nem pedig kiszolgálni a piaci konjunktúrát és a tőkét. Voltak álmaink, ideáljaink, eszméink, hivatásnak tekintettük a formatervezést. Mesterség lett belőle.

– *Divatorientált szakma?*

– Annyiban igen, hogy ki van téve a gyártók elképzeléseinek, szándékainak, amiről nem mindig tud a tervező. Alapvető érdek, hogy minél gyorsabban forogjon, pörögjön a dolog, az hoz pénzt. Ez a mai helyzet.

N. Z.

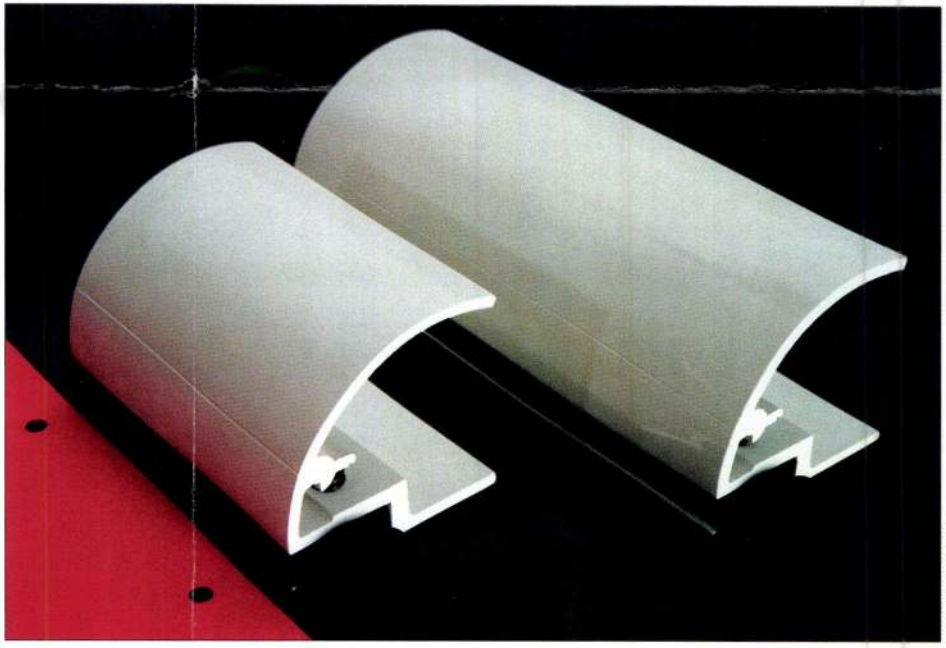

Fotó: Molnár Géza

**Bárkányi Attila: Lyukasztógép. Társtervező: Sümegi László / Attila Bárkányi: Puncher. Co-designer: László Sümegi**
1990

BÁRKÁNYI ATTILA

Magyar parművészet az
ezredfordulón 2003
153.l.

| Individual concentra<br>10.0 mg/kg/day nom | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 2nd week | | | 5 | |
| BNP-166 | M-COOH | M-OH | BNP-166 | M |
| | | | | M |
| 4070 | 262 | 998 | 5160 | |
| 2930 | 201 | 1170 | 3840 | |
| 3480 | NP | 1730 | 6150 | |
| 2910 | 272 | 1070 | 3470 | |
| 3530 | 222 | 759 | 5460 | |
| 5140 | 262 | 1590 | 9320 | |
| 3400 | 326 | 1240 | 4400 | |
| 5140 | 351 | 1130 | 9720 | |
| 2950 | 259 | 1540 | 4850 | |
| 3400 | 208 | 959 | 9590 | |
| | | | | FE |
| 10300 | 688 | 2070 | 11800 | |
| 4110 | 284 | 1770 | 7590 | |

Bárkányi Julia

1 műve kiállítva

erőd

Esposizione dei pensionati della R. Accademia D'Ungheria 1937–38.

Roma, 1938

Könyvtáramba

ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ཡི་ཞིང་ཁམས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཡང་དག་པ་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ།།

ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ཡི་ཞིང་ཁམས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཡང་དག་པ་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ།།

ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ཡི་ཞིང་ཁམས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཡང་དག་པ་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ།།

ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ཡི་ཞིང་ཁམས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཡང་དག་པ་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ།།

Bárkányi ~~Lívia~~ Julia

képrömüvész

vesit vett a Romá-
ban élő magyar mü-
vészek kiállitásán

Magyar Nemzet

1946. jun. 22.

(Romai magyar lörek)

Barkásy Lajos

Szines Elemér, Rózsaffy Dezső, Borszéky Frigyes, Kolbay Sándor, Pogány Gyula, Körmendy Ervin müvészeket sorolja föl Gerő Ödön: "A Művészház kiállitása" c. beszámolójában, s méltatja a tárlaton szereplő munkáikat, melyek mögött látszik a törekvés, a küzdelem és a tanulás.

A HÉT. Bp. 1910. szept. 18.
XXI. évf. 38. sz. 615-616. lap.

BARKASSY IMRE, keramikus

A drága kaolin pótlására különféle eljárásokat alkal-
maztak. Igy Miskolcon is. De később a Barkassy ide-
jében készült árúknál már nem találkozunk e próbalgatá-
tás eredményeivel, igy valószinüleg ez az a plusz, mely
Butykay árúinak megkülönböztetett hirt és rangot biz-
tositott. 135. old.

KATONA IMRE: Ujabb adatok a miskolci kőedény-és por-
celángyár történetéhez 115. old.

A HERMANN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, A. 1971. Miskolc

BARKASSY IMRE, keramikus

---

Miskolcon a Barkassy és Mildner Alajos Feren idejém ben készült kőedények még nem mészpátosak, hanem összetételükben a kvarc különböző fajtáit is megtaláljuk. 135.old.

KATONA IMRE: Ujabb adatok a miskolci kőedény-és porcelángyár történetéhez 115.old.

A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

BARKASSY IMRE, keramikus

---

Az ő idejében készült miskolci edényeket mindenekelőtt a szinezés jellemzi. Hirdetésében olvashatjuk, hogy különböző neveknek, monogrammoknak, cimereknek és emblémáknak az edényekre való felfestését vállalja. 135.old.

KATONA IMRE: Ujabb adatok a miskolci kőedény-és porcelángyár történetéhez 115.old.

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

BARKASSY IMRE, kearmikus

---

Butykay József és Barkassy készitményei diszitésben stilusban különböznek egymástól. Butykay dombormüves, préselt, Berkessy szinekkel dolgozik. A diszitőelemekben nincs és nem is lehet alapvető különbség, de a diszités módjában nagy különbségeket találunk. 135.old.

KATONA IMRE: Ujabb adatok a miskolci kőedény-és porcelángyár történetéhez 115.old.

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

MT Reklámiroda

# MEGHÍVÓ

## III. ÁLLAMI MŰVÉSZETI DÍJAZOTTAK KIÁLLÍTÁSA 2000.

2000. SZEPTEMBER 21-OKTÓBER 10.

OLOF PALME HÁZ

(Budapest, XIV. Városliget, Olof Palme sétány 1.)

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
tisztelettel meghívja Önt, és barátait az
Olof Palme Házba
(Budapest, XIV. Palme sétány 1.)

2000. szeptember 21-én, csütörtök, $16^{30}$ órára

# III. Állami Művészeti Díjazottak
kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
KŐRÖSI ORSOLYA
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának
helyettes államtitkára

A kiállítást rendezte:
DR. SZEPES LÁSZLÓNÉ
művészettörténész

A kiállítás támogatói:
a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány és a
"Le Club" Kft.

A kiállítás megtekinthető:
október 10-ig, naponta 10-18 óra között

Meghívott művészek:
Kossuth díjasok
Fehér László festőművész
Harasztÿ István szobrászművész
Keserű Ilona festőművész

A Magyar Köztársaság Kiváló Művésze
Kovács Péter Minkácsy-díjas festőművész

A Magyar Köztársaság Érdemes Művésze
ef Zámbó István festőművész
Kárpáti Tamás festőművész

Balogh Rudolf-díjasok
Szabó Barnabás fotóriporter
Vékás Magdolna fotóriporter

Ferenczy Noémi-díjasok
Bajkó Anikó textilművész
Bárkányi Attila ipari formatervező
Dvorszky Hedvig művészettörténész
Hámory Judit belsőépítész
Katona Szabó Erzsébet textilművész
Krajtsovits Margit keramikusművész
Szécsi Magda festő- és grafikusművész
Szyksznian Wanda tervezőgarfikus
Vagyóczky Károly grafikusművész
Vida Zsuzsa üvegművész

Németh Lajos-díjasok
András Edit művészettörténész
Tímár Árpád művészettörténész

Munkácsy Mihály-díjasok
Baráth Ferenc tervezőgrafikus
Bernát András festőművész
Deák Ferenc grafikusművész
Eisenmayer Tiborné festő-restaurátor
Gádor Magda szobrászművész
Hann Ferenc művészettörténész
Kopasz Tamás festő- és szobrászművész
Szabó Tamás szobrászművész
Szotyori László festőművész
Véső Ágoston festőművész

**JUBADONT** ORTH. KÓSER FOGKRÉMET **JUBA** ORTH. KÓSER SÜTŐPORT

**Kérje mindenütt!** Pollák Ábrahám bonyhádi rabbi felügyelete alatt készülnek
Gyártja: **FELES ISTVÁNNÉ, Budapest, VII. Rottenbiller-u. 8**

ISCHIA ADLER, a tel-avivi Keren Kayemeth elnöke és számos jótékony egyesület vezetőtagja, 3 hetet Revucán töltött és onnan elutazott Genfbe az első zsidó világkongresszusra. Ischia Adler 32 éve lakik a Szentföldön és alaposan kivette részét a pionir munkából. Ma is fáradhatatlanul minden szabad idejét a Palesztina építő-munkának szenteli. Revucai tartózkodása alatt számos hívet szerzett a Palesztina-gondolatnak és Herzl eszméinek. A helybeli zsidóság nagy tisztelettel vette körül a szentföldi építőmunka kiváló zászlóvivőjét. (Dr. Fr.)



A VAC DIADALA A BERLINI MAKKABI-ÜNNEPSÉGEKEN. A Jüdischer Sport Club nagyszabású nemzetközi sportünnepélyén résztvett a Vívó és Atletikai Club. I. oszt. kézilabda csapata is és a következő bajnoki csapatával aratta Berlinben hármas diadalát: Máté Tibor (olympikon), Rotkell Sándor, Serényi-Schlesinger István (olympikon), Link István, Aczél György, Freund Imre (válogatott), Schwarcz László, Rózsa István, Bodor György (válogatott), Frischmann Andor (válogatott), Salgó Endre (olympikon), Székely László, Fehér György. A mérkőzések a berlini hitközség tulajdonát képező grunewaldi hatalmas modern sportpályán folytak le 10.000 lelkes néző jelenlétében. A mérkőzések befejeztével kettős ünneplésben volt része a VAC csapatának. A Berlini Magyar Egyesület bankettjén és a vendéglátó sportklub „Siegerehrung"-ján, ahol a berlini izr. hitközség, a birodalmi zsidó szervezet és a német Makkabi-Kreis elnökségei köszöntötték a VAC-ot. Dr. Prinz főrabbi pedig gyönyörű beszéd kíséretében nyujtotta át a berlini hitközség által adományozott I. díjat: egy igen értékes, díszes ezüst tálat. A VAC nevében dr. Vilner Ferenc főtitkár, a Magyar Kézilabdázó Egyesületek Szövetségének alelnöke mondott köszönetet a szívélyes fogadtatásért.

KITÜNTETÉS. A kormányzó Párkány Sándornak, a Pannonia Viszontbiztosító Intézet vezérigazgatójának közhasznú érdemes tevékenysége elismeréséül a m. kir. kormányfőtanácsosi címet adományozta.

*A MULT ÉS JÖVŐ OLVASÓIHOZ. A közelgő Újesztendő alkalmával* שנה טובה וחתימה טובה *kívánságainkat küldjük olvasóinknak, akik e nehéz időkben hűségesen kitartanak a Mult és Jövő kultúrális feladatainak támogatása mellett. Egyben kérjük olvasóinkat, hogy a mai számunkhoz mellékelt levelezőlapot új hívek megnyerésére, új előfizetők bejelentésére is felhasználni szíveskedjenek, hogy a Mult és Jövő minél szélesebb körben teljesíthesse messze határokon elismert nagyjelentőségű missziójét. Egyben kérjük a befizetési lapokon az előfizetés szíves megújítását.*



*Pillanatfelvétel a beregszászi zsidó Nőegylet népkonyhájából, melynek vezetősége 5—600 szegénynek ebédjéről gondoskodik*




HETENKÉNTI JÁRATOK
**PALESZTINÁBA**
ÉS
**EGYIPTOMBA**
**TRIESTBŐL és GENOVÁBÓL**
A **GERUSALEMME, GALILEA**
ÉS **ESPERIA** luxushajókkal
Szigoruan Orthodox-kóser ellátás
Kizárólag tengerrenéző két- és négyágyas kabinok
Felvilágositással szolgál:
**LLOYD TRIESTINO**
budapesti irodái
VII., Thököly-út 2 IV., Váci-utca 4

**LOHR MÁRIA „Kronfusz“**
**vegytisztító és kelmefestő**
Gyár és központ:
**VIII., Baross-utca 85**
Telefon: 1-302-37



*Russinskoi tipusok*
*Bárkány Jenő képkiállitása az eperjesi zsidó múzeum javára*

KIÁLLITÁS AZ EPERJESI MÚZEUMBAN. Több izben megemlékeztünk az eperjesi múzeum értékes gyüjteményéről, amely nemcsak a szlovenszkói, de az egyetemes zsidóság szempontjából fontossággal bír. A múzeumalapitás egyik lelkes harcosa és mecenása, Bárkány Jenő műépitész, aki maga nemcsak műértő műgyüjtő, de kiváló grafikus is, nemrég érdekes kiállitást rendezett szlovenszkói tipusaiból a múzeum javára. A kiállitásnak nagy és megérdemelt sikere volt.

KUNSTÄDTER ADOLFRÓL. A *Mult és Jövő* megemlékezett a tradicionális zsidóság nagy halottjáról, Kunstädter Adolfról, aki a zsoltáros kor határán túl távozott el a közélet munkaterületéről. Néhány vonással óhajtanám kiegészíteni az egyéniségéről adott képet. Páratlan jókedélyü, puritán jóindulatú és minden jó és üdvös cél érdekében buzgólkodó férfiú volt. Áldozatkész, tradiciókat ismerő és követő zsidó volt. Ifjúságát Pozsonyban töltötte, ahol a Gettó falai leolvadóban voltak, majd a Nagyalföldön nevelődött. Az élet gazdasági forgatagából is mindig vissza-vissza vágyódott a zsidó formákhoz és szivének óhaja szerint mindig visszatért az örök zsidóság kiapadhatatlan forrásához, a Tórához, amelynek hordozóit, miként azokat az intézményeket is, amelyek a hitélet elmélyitését szolgálják, gazdag szivvel, bőkezűséggel és jókedéllyel támogatta. A személye iránti tisztelet megkapóan nyilatkozott meg születésének 70 éves fordulója alkalmából, melyet a hitfelekezeti élet kitünőségei számára felejthetetlen ünneppé avattak. Nemes egyéniségének varázsa talán egyszerűségében, szerénységében domborodott ki legélénkebben. Üzleti tevékenységét Temesváron kezdte, majd a székesfővárosban folytatta. Széles kereskedelmi munkássága lehetővé tette számára egy jónevű vállalat megalapozását, amely tevékenységében az ország határán kívül is sikerült patinás nevet szereznie. A zsinagógai élet területein mindenütt látható volt és derűs szeretetreméltóságával sok szomorúságot tudott mosolygós adomájával kedélyessé eleveníteni. Boldog családi életét nagy intelligenciájú neje, leányai és derék veje, nemkülönben unokái aranyozták körül és rövid betegségében is jókedélye dominált. Kunstädter Adolf élete tiszta, őszinte és egyenes volt, elhunyta pótolhatatlan űrt hagyott hátra. Nemes egyénisége megérdemli a kegyeletet, emlékezetéből fakadjon áldás. *Hübsch Alfréd.*

NYOMDÁSZATI LEXIKON. Igen érdemes munkát végeztek *Biró* Miklós, *Kertész* Árpád és *Novák* László, a magyar nyomdaipar kiváló művelői, ennek a több mint 540 oldalas lexikonnak szerkesztésével és kiadásával. A szépen kiállított kötetben minden érdeklődő megtalálhatja a nyomdászatra vonatkozó összes tudnivalókat és kit nem érdekel ma a könyv előállításának technikai része is? Lépten-nyomon találkozik a laikus olvasó is műkifejezésekkel, melyeket ez a lexikon megfelelő tartalommal tölt meg. Azonkívül bőséges történeti anyagot is tartalmaz a lexikon a nyomdászat érdekes multjából. A könyvet *Biró* Miklós adta ki és nála is kapható (V., Vilmos császár-út 34).

FEGYVERNEKI FROMMER RUDOLF magy. kir. udv. tanácsos és felsőházi tag e napokban elhunyt. Megboldogult hithű zsidó volt és valláskülönbség nélkül a szegényeket támogatta. Temetésén Kiss Arnold dr. budai főrabbi meghatóan búcsúztatta. Feleségén kivül gyermekei és nagy rokonság gyászolja.

SÓS ENDRE ÚJ KÖNYVÉNEK SIKERE. Sós Endre „*Európa drámája*“ című könyvét, melyről az egész sajtó a legnagyobb elismerés hangján emlékezett meg, most a Cobden Szövetség ajánlatára a Carnegie-békekönyvtár sorozatában is megjelenik majd. Sós Endre könyvéről dr. Balkányi K. többek között a következőket irta a Pester Lloydban: „Igen olvasott, tisztán koncipiáló, szellemes publicistának irásai ezek. Alig lehet letenni a kézből, ha egyszer olvasásába fogtunk. Korunk legizgalmasabb problémáit tárgyalja teljesen objektiv és egyszersmind élvezetes módon.“ Különösen felhivja a figyelmet a diktaturáról irt tanulmányára.

FEHÉRNEMŰ VARRÁST, JAVÍTÁST szakszerűen olcsón vállal házaknál Pozmanné, Damjanich-u. 18. f. 7.

**Mindent megtalál**
nyolc házban levő raktárainkban
**használt és uj** iroda-, lakás-, antik
**BUTOR**
vétel, eladás, csere, kölcsönzés
**Áruházi rendszer**
Csillárok, műtárgyak. Perzsa-torontáli szőnyegek. Kombinált szobakülönlegességek
**Universal** VII., Wesselényi-u. 8
Telefon: 1-378-42. 1-358-69



## KÖZÉLET

**KÁRMENTŐ**

# Ész helyett eszelősség?

Nos, megértük: Funar képét, ezek szerint, százezernél is többen az ország homlokára tetoválnák. Nem elég, hogy valamelyik végtag-megyéjének bőre alatt díszeleg, szeptember végén az ész helye felé tolnák fel az eszelősséget. Ha ártó szándékkal néznék ezt a fullánkosan magyarfaló funarasságot, akár örülhetnénk is, amit összehablatyol és rendelkezik ez a figura. A demokrácia seregnyi cselekvő embere és szószólója ügyeink javára nem tudna ennyit összehordani, mint ő. Vagy naivak lennénk? A százezernél is több aláírásszám riasztó jelenségeket is sejtethet? Igaz lenne, hogy a lakosság népes rétegeivel, a bárgyúságban tartottakkal, a félretájékoztatottakkal mindent elművelhetnek a Funar tunikáját hazafiasra foltozók csapatai? Egy bizonyos: ez az egyetlen ember s az őt csapatvezérré előretolt slepp többszörösen hátrányos helyzetbe hozza külföld szemében is hihetetlen és jogmocskoló lépéseivel az országot, amelyet — híveinek úgy festi — éppen „ment", illetve a magyar veszélytől „megment".

Mesterember jön a házhoz igazítani valamit az országhoz hasonlatosan romlásnak indult fürdőszobában. Szétrohadt vezetékeket igazít, lehulló csempék helyett pászítana újakat a falra, a csurgó öblítőre pislog, és kikiszól onnét. — **Három katona őrzi a választási plakátokat.** Unhatják magukat, mert — mondják — arra ébrednek, hogy valaki újra lehasította a Funar képét. Vigyázni kell, mert azt mondja az egyik a másiknak: Kéne fogni két civil tanút, s azt mondani, hogy ő tette. Mert másképp adnak nekünk.

Hát igen. Funar képe belekerülhet valakinek, úgy tudom, akár nyolcezer lejébe is. Hagyni kell a helyén, ha van képe elibénk kitétetni az ábrázatját. S ha van képük híveinek ehhez. Hegyezzük ehelyett inkább a ceruzánkat. Mert ezt az impertinenciát el kell tüntetni valahogy, az ősz őkörnyáladzó napjaiban.

Szilveszter Lajos



A nagy nyári vándor (ALBERT LEVENTE felvétele)

ŐRSZOBA

# Lopják a burgonyát

**Nap mint nap egyre több károsult keresi fel panaszával a kézdivásárhelyi rendőrséget, valamennyien burgonyaföldjük dézsmálói ellen tesznek feljelentést. Sajnos, a rendőrség sem állíthat őrséget minden termelő burgonyaföldje mellé, ellenben igyekszik fékezni az egyre jobban meghonosuló lopásokat. A közelmúltban újabb burgonyatolvajok kerültek „horogra". Az alábbiakban két esetről számolunk be olvasóinknak.**

**Mititelu Cornel (24 éves), Silaghe Sorinel (22 éves) és Andăr Ştefan (23 éves) tatrosi (Bákó megye) lakosok augusztus 14-én 160 kg (kg-ja 126 lej) burgonyát zsákmányoltak a szentkatolnai állami gazdaság parcellájáról, majd, felbuzdulva a sikeres akción, augusztus 19-ről 20-ra virradólag újabb „bevetést" terveztek, ezúttal a kézdivásárhelyi Burgonyakísérleti Állomást „látogatták" meg. A helyi rendőrség altisztjei tetten érték őket. Mindhármuk ellen bűnvádi eljárást indítanak a közvagyon kárára elkövetett minősített lopásért.**

**M. A., Sz. B., J. B. és K. I.-nek, a Nagybani Kereskedelmi Részvénytársaság kézdivásárhelyi egysége alkalmazottainak sem kedvezett a szerencse. Augusztus közepén tetten érték őket, amint éppen burgonyát „szüreteltek" Szentkatolna egyik társasának parcellájáról. Egy-egy zsák burgonyát akartak hazavinni. Ellenük is bűnvádi eljárást indítottak a magántulajdon kárára elkövetett lopásért.**

**(DÉVAI)**


HIRDESSEN
A HÁROMSZÉKBEN!




## VILÁG

### EREDMÉNYEKKEL

ért véget a délszláv békekonferencia londoni plenáris ülése — értékelik majdnem egybehangzóan a megfigyelők. A konferencián négy jelentős dokumentumot fogadtak el. Az első létrehozza azokat a szerveket, amelyek a konfliktus politikai rendezésére, a humanitárius kérdésekre, az ENSZ-embargó és az emberi jogok betartására vonatkozó tárgyalásokra felügyelnek. A Bosznia-Hercegovináról szóló nyilatkozat a tartós politikai rendezést, a demilitarizálást, az ENSZ égisze alatt álló nemzetközi békeerő létrehozását célozza. A Szerbiára vonatkozó nyilatkozat a szerbek és montenegróiak kötelezettségeit szabja meg, amelyek be nem tartása esetén Kis-Jugoszlávia teljes nemzetközi elszigetelését helyezik kilátásba. A negyedik dokumentum szintén egy nyilatkozat. Ebben felszólítják a hadban álló feleket: tartsák tiszteletben a tűzszünetet, az emberi jogokat, a nemzeti közösségek és etnikai csoportok alkotmányos garanciáit. Elítélik a kiutasításokat, illegális fogva tartásokat, az etnikai tisztogatást, az összetétel módosítását, kimondják a térség összes államainak függetlensége, szuverenitása, területi épsége és határsérthetetlensége tiszteletben tartását. ● Szarajevóban és Bosznia-Hercegovina több hadszínterén a londoni konferencia idején és tegnap is változatlanul folytatódtak a fegyveres összetűzések.

### AZ IRAKI LÉGTÉRZÁRLAT

első napján egyetlen iraki gép sem repült a síiták lakta déli övezet fölé — jelentették a járőröző repülősök. Irak változatlanul elutasítja a légtérzárlatot, azzal a környező arab államok nagy része sem ért egyet, de bevezetéséért Husszeint okolják. Az első iraki válaszlépések eddig abban merültek ki, hogy az ország északi részeiben síitákat tartóztattak le.

### EURÓPAI CIGÁNY PARLAMENT

létrehozását döntötték el 14 ország cigányképviselői Budapesten megtartott kongresszusukon. A parlament a cigányság érdekeinek képviseletére lesz hivatott.

### A NÉMET KORMÁNY

elítélte a rostocki idegenellenes zavargásokat. Úgy határoztak: mind a tetteseket, mind pedig az őket biztató állampolgárokat felelősségre kell vonni. A kormány az idegengyűlölet megfékezése érdekében nemzeti összefogásra szólította fel az ország lakosságát. A rostocki eseményeket elítélő nagygyűlésre került sor Berlinben, ahol több ezren vettek részt. Rostockban újabb összecsapásokra számítanak, mert a jobboldal folytatni akarja a megmozdulásokat, a szélsőbal pedig ellentüntetéseket tervez a hét végére.

### ZSIDÓELLENES KIJELENTÉSE

miatt egy alsó-ausztriai kormánypárti vezetőnek le kellett mondania. Martin Schuster néppárti vezető egy újságinterjúban arról beszélt, hogy antiszemita, idegesítik a zsidók, akiket ránézésre fel tud ismerni.

### ALMA-ATÁBAN

háromoldalú — kazah, örmény, azeri — külügyminiszteri megbeszélést tartottak, s közös memorandumot írtak alá, amely értelmében szeptember elsején tűzszünet lépne érvénybe Hegyi-Karabahban. Ahol viszont még az egyezség idején is tovább folytatódtak az elkeseredett harcok. A tartomány fővárosát újból bombázta az azeri légierő, az északi részeken az örmények lendültek ellentámadásba, ágyúszótól volt hangos az azeri—örmény határsáv is.

## TÜKÖR

TAMÁSI ÁRON

# Szülőföldem

(2.)

*Ott fekszik a bőröndöm az ablak mellett, a bal sarokban. Nézem kívülről s néz ő is engem. Három ember ül a fülkében, igen urason ülnek s nem szólnak egymáshoz egy szót sem. Még azzal sem zavarják a csendet, hogy az egyik észrevegye a másikat. Mind egy-egy bezárt egyéniség az utazásban. De minek is vizsgálódnának, vagy tennének kérdést egymáshoz: tudják úgyis jól, hogy együvé tartoznak. Nem Bábel-kocsi ez, mint a második vagy éppen a harmadik osztályos, ahol nem érti egyik a másiknak a nyelvét. Mind nemzeti ez és mind úr; s mivel nincsen ellenkező sem nyelvben, sem társadalmilag, sem pedig gondolkozásra: egy kicsit úgy hat már, mintha nem is Erdélyben volna.*

*Csak éppen én nem találok ide.*

*Mindenütt olvasnak, a többi fülkében is. Egy-kettő könyvet, de mind újságot a tetemes rész. S kivétel nélkül mind román újságot. Én is vettem egy pesti s egy nálunkvaló magyar lapot az útra, ott lapulnak a zsebemben. Odanyúlok, de hirtelen meghökken a kezem s nem húzza ki a magyar újságot. S abban a pillanatban megforrósodik a két vakszememnél az ér s mint az eleven sebből a vér, forrón buggyan ki egész testemen a kérdés:*

*— Micsoda dolog ez?!*

*Ilyen alávaló volna az emberi természet vagy a létfenntartási ösztön, amely mindenekelőtt alkalmazkodás a környezethez? Vagy a figyelem hatalmasodott el ennyire rajtam, amit a hordárral szemben szábadjára eresztek vala: hogy ne bontsam meg ezt a szép, nyugodt és zavartalan nemzeti összhangot, amely az egész első osztályon gyanakvás nélkül nyugszik!*

*No, várj, gondolom, mert én most kivallatom magamat.*

*Elé az értelemmel tehát, amit eszményekhez és igazságra neveltem mindig. Vizsgálja meg szigorúan az ösztön rugóit, amelyek ellene indulának el; világítsa meg a rejtelmeket, bíráskodjék és ítéljen ebben a dologban, hiszen a kisebbségi élet legbensőbb lényegéről van itt szó. Ha a másnyelvű kisebbségeket nem számítom, mi, magyarok is másfél millió számban éljük ezt az életet. Vizsgáljuk meg tehát ezt a cseppet, ami a tengerből való, s már mondom is: Igen, Erdély földje ez; s te is erdélyi vagy. Nem jövevény, ki sóval vagy arannyal kalmárkodni jött volna ide. A nép, melyből származol, már itt volt ezer esztendővel ezelőtt. S ha igazuk van a tudósoknak, hogy avarok maradványai a székelyek, akkor itt volt azelőtt is. Nemzetséged sem habozott soha, hogy más országnak jobb földjét kívánta volna lakóhelyéül, hanem ezt védte tatárral, némettel és muszkával szemben. S most ingerülten néznek mindenütt reád, ha nyelveden szólasz ezen a földön; s még úgy jársz a legjobban, ha nem válaszolnak. Jól teszed, ha titkolod is, hogy magyar vagy, mert puszta léted kellemetlen és izgalmat idéz fel.*

*Ezt látod és ezt érzed már huszadik éve: lélek és test néha már fáradt. Meg kell értened tehát, ha egyszer-egyszer nyugalomba ereszkedik. Ne zizegj ilyenkor, hanem maradj csendességben és észrevétlenül. Látod-e, a vadmacska is a fának kérgén fekszik, amely véle egyszínű; avagy a levelibéka is milyen okosan megvan a zöld levelek között. S azért ne félj, mert a vadmacska, feküdjék akármeddig is a kérgen, úgysem fog taplót teremni soha; s nem a levelibéka sem virágot, hanem marad minden a maga természetében...*

*Így okoskodom magamban, de ahogy újból végigszaladok azon, amit eddig okoskodtam, egyszerre heves ellenkezés kél bennem, s így folytatom: Igen, vannak természeti törvények, az igaz; de azért van-e az ember, egyenkint és összesen, hogy gondolkozás nélkül elfogadja és betöltse a természeti törvényeket, amelyek a testé és a testi ösztöné? Ez itt a kérdés. Felelj!*

(folytatjuk)

TELEPÜLÉSEINK (70.)

# BÁRKÁNY

Zágon határára a Szentkereszty grófok 1712—1722 között román zselléreket telepítenek le, a Bárkány és Szita nevű határrészekre. Bárkány községhez tartoznak még a következő kisebb települések: Ladóc, Salamás, Nagypatak. Szétszórt település, a házcsoportok egymástól nagy távolságra helyezkedtek el. 1968-ban 2153 lakos élt Bárkányban, a községben viszont 4547-en laktak. Kiterjedt határa különösen erdőségekben gazdag. 1933-ban 11 435 katasztrális holdat foglalt magában, melyből 6369 erdő, 2568 legelő, 1787 kaszáló, 606 szántó, és 150 hold terméketlen terület. A viszonylag kevés szántóhatár is igazolja az állattenyésztés elsőrendű szerepét a gazdálkodásban. 1931-ben az állatállomány a következő fajtákból állott: 377 ló, 1170 szarvasmarha, 1493 juh és 278 sertés.

Nagy kiterjedésű erdőségei az üveggyártás számára kínáltak kedvező feltételeket. 1847-ben Bartha Károly Zágoni nemesember Bárkány nevezetű kaszálóján üvegcsűr építéséhez kezdett. A zágoniak, akik saját erdőségeik biztonságát látván ezáltal veszélyeztetve, rosszallóan vették ezt tudomásul. 1847 júniusában a faluközösség meg is fogalmazta ezzel kapcsolatos fenntartásait:

**„Jelentvén szabadbíránk, hogy Bárkány nevezetű helyre Bartha Károly úr üvegcsűrt építeni akarna, ami közönségünknek tetemes kárára lenne, mire is közönségünk ezen határozatot hozta, hogy szabadbíró, jegyző és őrmester kirendeltetvén, hogy mentől hamarébb menjenek szószóló Deák Tamás úrhoz tanácskozás végett, s egyszer s mind ha jónak láttatik, írassanak egy instrukciót."**

Az aggodalmaskodás a falu részéről folyatódott, és július 18-án falugyűlésen is megfogalmazták fenntartásaikat a gyártelep létesítésének ügyében:

**„Az üvegcsűr fennállásával jövendőre nézve erdeink pusztulásával fenyeget."**

A szemben álló felek aztán megbékéltek, a létesítmény az év végére elkészült, sőt a tulajdonos kérésére a közerdőből a huta bekerítésére szükséges vesszőmennyiséget is engedélyezték. 1848-ban az üvegcsűr már működött. A tulajdonos, Bartha Károly és Zágon falu között egyezség született, miszerint az üzemeléshez nélkülözhetetlen bükkfát a faluközösség közerdőiből, megállapított áron, a tulajdonos rendelkezésére bocsátották. Ugyanakkor Bartha Károly fogadalmat tett, hogy a nevezett erdőrészt teljesen kitermeli, a területet pusztává teszi, erdőkiélési kihágást nem követ el, és a megállapított összeget pontosan kifizeti. A bérbeadás ideje mindig csak egy évre terjedt ki, ezért az egyezséget a felek állandóan megújították. 1848-ban például 400 váltó rénes forintban alkudtak meg az érdekeltek. A kiélésre szánt erdőt pontosan kimérték, kijegyezték és kihalmozták. Az 1850-es évtől kezdve, a nagyobb haszon kedvéért, a közösség az igényelt bükkfamennyiséget többé már nem lábon adja el a tulajdonosnak, hanem kitermelve, ölbe rakva és a hutához szállítva. A fafogyasztás évi mennyisége elérte az 1500 ölet. Az üvegcsűr létesítése több zágoni és bárkányi embernek teremtett munkalehetőséget, főként a fakitermelés, ölbe vágás és fuvarozás tekintetében. A jövedelmező üzlet a zágoniak részéről is bizonyos anyagi áldozatokat követelt. Utat kellett építeni a huta és az erdő között. 1851-ben elhatározták, hogy **„azon egyének, akik a fabordásban szoktók eddig elé venni jövedelmüket, kötelesek lesznek az utat megcsinálni"**. Kívánatosnak tartották a huta körül különböző rendeltetésű építmények létrehozását is. Így 1853-ban **„farakatói ház"**, kocsma, istálló és szín felépítését indítványozták. Alapítása után nemsokára az üvegcsűr irányítása Filts József bérlő kezébe kerül. Az igényesebb munkák elvégzésére szakképzett munkaerőt is alkalmaztak, így szudétanémet üvegfúvók biztosították az itt gyártott üvegek minőségét. A kedvezőtlen piaci körülmények, a vámháború aránylag hamar, 1886-ban csődbe sodorta a hutát.

A faluban 1879-ig nem volt iskola. Háromszék megye közigazgatási bizottsága ekkor községi iskola felállítását határozta el. Első tanítója Pap Dávid volt, majd Csusz Tamás következett.

# SZITABODZA

A többi Bodza-vidéki falukhoz hasonlóan, telepítvényes román zsellérekből alakult. Bárkánnyal egy időben, a XVIII. század elején, a Szentkereszty-birtokokból és Zágon faluközösségének határából kiszakított területen telepednek meg Szitabodza őslakói. Népessége gyorsan szaporodott, a hozzátartozó kis lélekszámú településekkel együtt — Kraszna, Zabrató, Merişor — 1968-ban 4677 lakost számláltak össze. Az 1848-as szabadságharcot követő évtizedekben, a jobbágyfelszabadítás idején a zágoni zsellérek általában csak házaikat vásárolták meg, a szitabodzaiaknak viszont lehetőségük nyílt föld vásárlására is. Ennek eredményeként a volt szitabodzai zsellérek általában mint törpebirtokosok szabadultak fel. Zágon és Szitabodza egymás melletti létezésére általában a jószomszédi viszony jellemző, de itt is, mint máshol, ellentétek is felmerülnek, különösképpen a faluhatár tiszteletben tartása körül. 1853-ban például a szitabodzaiak Zágon falu majorsági közkaszálóhelyeit foglalták el, és építették be. A zágoni falugyűlésen hozott határozat értelmében, 15 nap haladékot kaptak a mások kárára terjeszkedő szitabodzaiak építményeik lebontására és a terület szabaddá tételére.

Az erdőségek védelmének érdekében kialakított használati rendszabályok engedélyezték a szitabodzaiak számára, hogy minden hétfőn és kedden a zágoni közerdőkből elszáradt tűzifát gyűjtsenek, de eszközfát csak erre a célra kinevezett bizottság utalhatott ki. 1851-ben Szitabodza lakossága tűzifáért folyamodik Zágon faluközösségéhez: **„Mük, mint Zágoni helyen lakosok s a tisztelt uraknak tartozunk árendával és egyéb tartozásokkal megfizetni, de keservesen esik mindazonáltal semminémű bár tűzifát a magunk számunkra sem szabad hozni."** A továbbiakban arról panaszkodnak, hogy az erdőpásztorok mindenkit megzálogoltattak, függetlenül attól, hogy szabad vagy tilalmas helyről származott a fa. A kellemetlenségek elkerülése végett, a szitabodzaiak kérik a zágoniaktól egy darab erdő kijelölését tűzifa kitermelésére. Ugyanebben az évben a zabratói fenyves erdőket egy évre a szitabodzaiak bérelték. 1853-ban, az erdők nagyméretű pusztulásának megakadályozására, erdőkiélési rendszabályt léptettek életbe, melynek értelmében a majorsági kaszálókon, erdőhelyeken vagy foglalásokon megtelepedett zsellérek, taxafizetés ellenében, csak a közösség által kijelölt erdőrészt használhatták. A szitabodzaiaknak a zágoniakkal szembeni függőségi viszonya más vonatkozásban is érvényesült. 1847-ben Todor molnár a Bodza vize mellé, a Nagyvész nevezetű helyre malmot szeretett volna építeni. Miután a közösség beleegyezését megkapta, bizottság szállt ki a helyszínre, ahol megtörtént az egyezségkötés, amely szerint az indulástól számított 3 évig a molnár semmiféle haszonbért nem kellett hogy fizessen, azontúl pedig a megállapított bér fejében, másokkal szemben elsőbbséget élvezve használhatta a malmot.

A felsorolt példák is igazolják, hogy a szitabodzaiak életterét az erdőségek és legelők jelentették. Mint a szomszédos bodzai települések életében általában, úgy itt is a fő foglalkozás az állattenyésztés és erdőhasználat volt. 1933-ban a falu határa 2300 katasztrális hold volt, és a következő részekből tevődött össze: 950 erdő, 419 legelő, 362 kaszáló, 265 szántó, 82 zöldséges és 222 hold terméketlen terület.

**BODZA-KRASZNA**, ez az egyébként jelentéktelen kis település, közigazgatásilag Szitabodza tartozéka — üveghutájának köszönhette létét. Keletkezése 1855-re tehető, amikor Mikes Benedek, erdőségeinek jobb hasznosítása céljából, megalapítja az üzemet. Orbán Balázs művében a huta keletkezésének és működésének a körülményeiről a következőképpen tájékoztat:

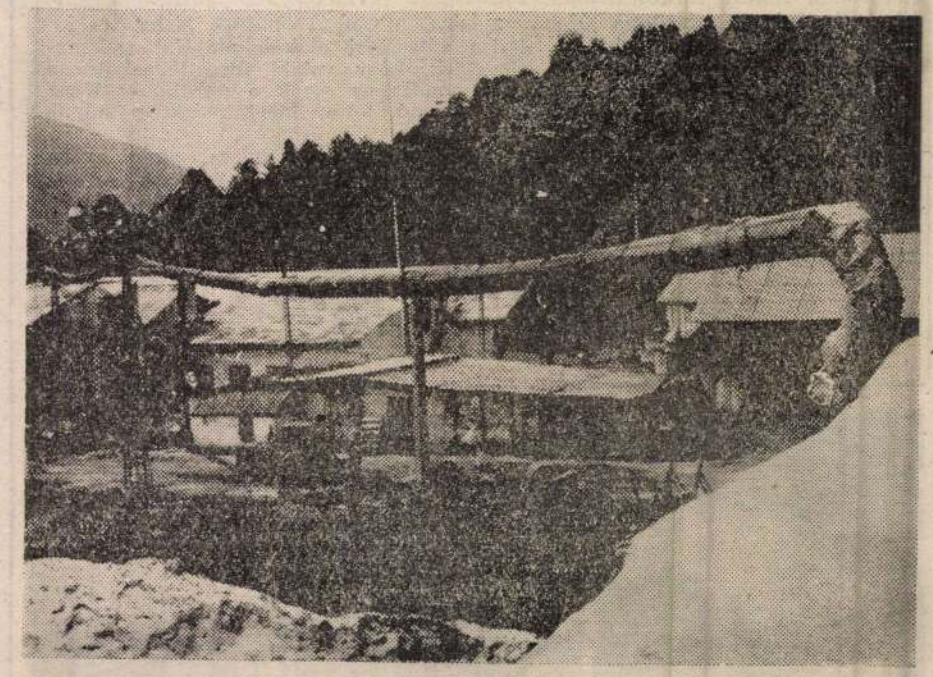

A zabratói fafeldolgozó vállalat

**„Kraszna gróf Mikes Benedek gyártelepe, hol a nagyszerű üveghuta sötét vidor kinézésű havasias házai csoportosulnak. A tulajdonos gróf, kinek a hazai ipar fejlesztése körül oly nagy érdemei vannak, itten az üveggyártást nagy mérvben kezelteti, s külföldről hozott munkások vezetése alatt a finom kristályüveg gyártást is megkísérelte volt, de mert a minőség és szépségre nézve a külföldi ily gyártmányok mellett előnnyel versenyző gyártmányai tetemesebb előállítási költségbe kerültek a külföldieknél s a rossz utak miatt a szállítás költséges volt, a sok költséggel berendezett finom üveggyártással fel kellett hagynia, s most itt, mint Bükszádon, csak közönséges üveget gyártanak."**

1876-ból ismeretes a tulajdonosnak a háromszéki közigazgatási hatósághoz intézett folyamodása, melynek értelmében kéri, hogy a krasznai üvegcsűr telepét közigazgatásilag csatolják Zágonhoz. A kérést elutasították, azzal a megokolással, hogy a gyártelep Szitabodza községhez volt a legközelebb. Hasonló lehetett a sorsa ennek a hutának is, akárcsak a bárkányinak, a Romániával való vámháború miatt. Legfontosabb piacától megfosztva, csődbe jutott. Mikes Benedek még 1856-ban Szent Margitnak szentelt kápolnát építtetett a gyártelepen.

A szitabodzai fatemplomot 1834-ben építették, a rendszeres tanítás 1868-ban kezdődött.

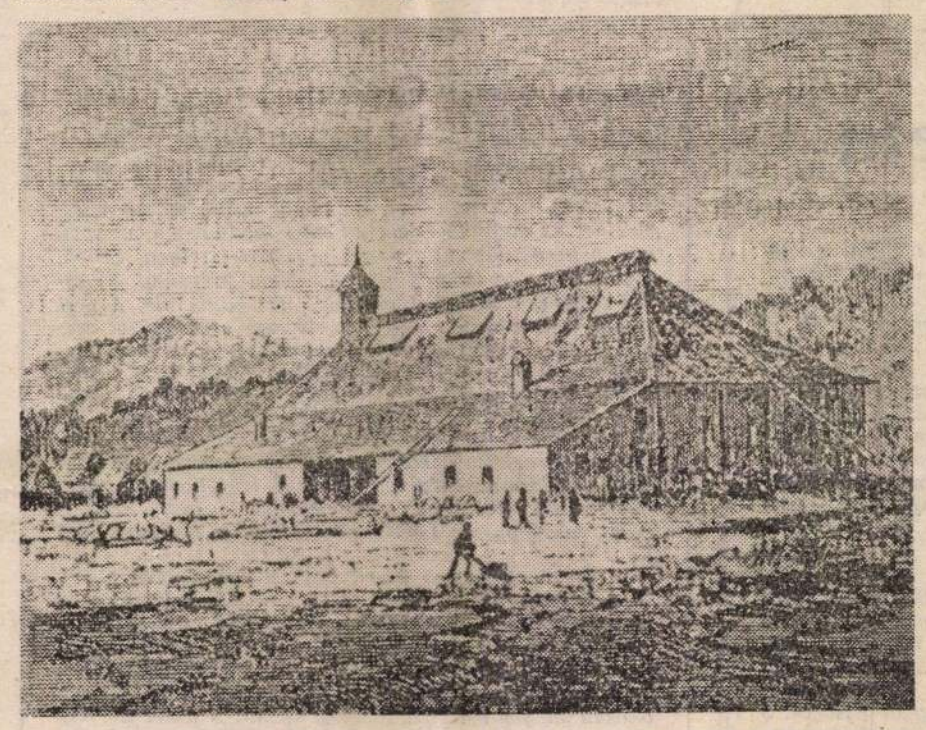

A krasznai üveghuta látképe (GREGUSS JÁNOS rajza)

CSEREY ZOLTÁN,
DR. BINDER PÁL

**Hétfő az utolsó nap!**
**Szerkesztőségünkben még előfizethet lapunkra.**

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Bárkai Emerencia
VÖRÖS CSILLAG

1964. JAN 15.
1021
6

# Egy kispesti művész

Kispesten régi hagyománya van a művészetnek. Hiszen itt élt, alkotott *Balogh Nagy János* is, akit ma már joggal legnagyobb festőink közé sorolunk.

Most *Balogh Nagy János* egyik késői utódját mutatjuk be olvasóinknak, *Bárkai Emerenciát*, aki szintén itt él, itt alkot kerületünkben.

Lenin téri lakásán kerestem fel *Bárkai Emerenciát*. Antik bútorok, műtárgyak, szobrok, festmények adnak különös hangulatot a kis lakásnak és árulják el lakójuk ízlését és érdeklődési körét.



**Bárkai Emerencia (a kép jobb szélén) tanárával és tanulótársaival**

Beszélgetés közben megtudom, hogy *Bárkai Emerencia* egy takarékpénztárban dolgozik altisztként már hosszú évek óta. Szereti munkáját, de emellett minden szabad idejét a művészetnek szenteli. A *Dési Huber Képzőművészeti Kör* tagjaként dolgozik s neve egyelőre csak művészeti körökben ugyan, egyre ismertebb lesz. Sőt legutóbb a KPVDSZ rendezésében megnyílt kiállításon egy tanulmányfejjel szerepelt, s a *képzőművészeti körök VI. országos kiállításán*, amelyről napilapjaink, a rádió, televízió is megemlékezett, nagy sikerrel szerepelt *Nővérek* című szobra is.

Rajzok kerülnek elő, vázlatok, anatómiai tanulmányok, hosszú tanulóévek bizonyítékai. De alkotójuk szereti a zenét, az irodalmat is. Hiszen minden művészetben van valami közös: a szép, az élmény friss átadása, a hatás megőrzése.

Három éve dolgozik a *Dési Huber Képzőművészeti Körben*. Első időben bizony sokszor sírva jött haza s úgy érezte, hogy nem érdemes tovább csinálni. De azután másnap még nagyobb kedvvel fogott hozzá a munkához. Mellette állt ilyenkor nagynénje is, aki szintén nagy híve a művészeteknek.

— *Laborcz Ferencnek*, tanáromnak, a mesteremnek köszönhetek a legtöbbet — mondja. Az ő irányítása nélkül nem jutottam volna semmire. Ő még rejtett vágyaimat is megérezte és mindig segített.

Látszólag jelentéktelen állomások, de egy kezdő művész pályáján mégis jelentősek azok az oklevelek, amelyeket először saját képzőművészeti körétől, később a KPVDSZ-kiállításon bemutatott munkájáért kapott. Pirulva meséli el, hogy tanárai barátnőjét, *Nitmand Beátát* és őt tartják a kör legtehetségesebb tagjainak.

A *képzőművészeti körök VI. országos kiállításán* szereplő, *Nővérek* című szobrán sokat dolgozott. Nemcsak minden szabad idejét, hanem még nyári szabadságát is arra fordította, hogy minél szebb, minél kifejezőbb legyen a szobor. A kiállítás katalógusának előszava a legjobbak közt említi *Bárkai Emerenciát* s ez is mutatja, hogy művészeti körökben már felfigyeltek a nevére.

Közben észre veszek a szekrény tetején egy portrészobrot.

— Ez egy kun fej — magyarázza —, persze még keresem a formát, az utat. Szeretném modernen kifejezni magam, de úgy, hogy ez mégis bárki számára érthető legyen. Persze még korai erről beszélni.

Befejezésül a *Csontváry*-kiállításról beszélgetünk. Ő kétszeres érdeklődéssel nézte végig, nemcsak mint néző, hanem mint olyan művész, aki, ha egyelőre a pálya elején is áll, magában hordja a jövő lehetőségeit. **Palotás Sándor**

# MELYIK HOLNAP?...

Az üzemi hangoson kívül a termelési főosztályon és a rendészeten van mikrofon. A korszerűtlen berendezés sok bosszúságot és zavart okozott már, hiszen még egyidejű használat is előfordult. A hangos-hálózat sok esetben kiegészíti a vállalati szervek munkáját; ennek ellenére jóformán bárki igénybe vehette volna a kihelyezett mikrofonállomásokat, hiszen csak egy kapcsolás és már az egész gyár hallja a beolvasott szöveget.

Ezen az áldatlan állapoton segít Morova elvtárs újítása, mely korszerű mikrofon állomások létesítését javasolja. Az új berendezés modern, biztonságosan elzárható, villanólámpa jelzi, ha a hangszórók közvetítik a bemondó hangját. Egyszerre csak egy mikrofon használható a különleges kapcsolási megoldás segítségével.

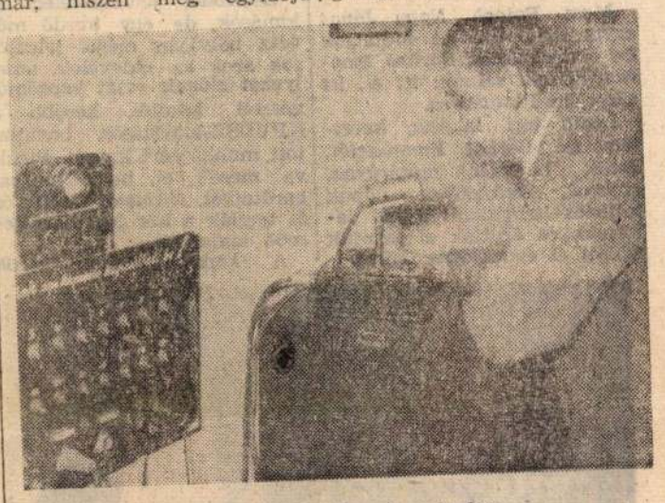

**Ilyen a mikrofonállomás jelenleg...**

A két érintett szerv érthető örömmel fogadta a minden szempontból kielégítő javaslatot, napok alatt véleményezték, a dolog úgy ment, mint az a bizonyos karikacsapás, illetve...

Az 1963. október 10-én beadott újítás október 17-én már csak arra várt, hogy az egyszemélyi elbíráló döntsön. Ma is arra vár. Pedig az eltelt három hónap alatt távolabbról is odaérhetett volna...



Igéret ugyan volt bőven. Minden érdeklődés után elhangzott a válasz: holnap küldjük elbírálásra. Végül is az újító megunva a sok huzavonát, hozzákezdett a berendezés megvalósításához.

A gyár szempontjából szükséges és előnyös az újítás mielőbbi életbelépése. Vajon a befejező aktus, a végrehajtás dejére eljut-e az újítás arra a helye, ahol a döntő szót kimondják?

**V. T.**

**...és ilyen lesz**

másodrangú hatalomnak — gúnyolódik a müncheni Süddeutsche Zeitung — össze kell szednie minden erejét, ha ilyen tervet meg akar valósítani. A gép sorsa azonban végső fokon a következő parlamenti változásoktól függ, mert

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NOVAUG 22

ÚJ SZÓ

Bárkány Jenőné

1021

# A modern rajzművészet mesterei

SZÁZADUNK ELEJE a művészet pompás, nagyszerű tavasza volt. Ekkor emelkedett ismét teljes jogúvá és önálló értékűvé az impresszionisták korában elhanyagolt rajz. Az új francia rajzművészetet szemléltető nagyvonalú seregszemle értékes anyaga a párizsi Modern Művészetek Nemzeti Múzeuma és több magángyűjtő tulajdona a Dosztojevszkij sori tárlati csarnokban kerül reprezentatív kiállítás keretében bemutatásra.

A rajz „lényegében grafikai szellemű korunk" (B. Dorival) jellegzetes képzőművészeti megnyilatkozása. Mindig is az alkotó kendőzetlen egyéniségét, szellemét fejezte ki, s a teremtő szikra, a művészi ötlet születésének spontán jelzése volt. Kötöttségektől mentes forma, amely szabadon idézte a szándék igazát, a dolgokból, jelenségekből kielemzett, sűrített lényeget.

A francia művészeti kultúra több évszázados folytonosságra tekinthet vissza. Majd világviszonylatban is vezető szerephez jut. A ragyogó szellem, a nagy hagyományokban gyökerező, egyre megújuló páratlan ízlés, s az ötletgazdagság Párizsban mintegy roppant gyűjtőlencsében összpontosul. Innen sugárzik világszerte s vonza magához a különböző nemzetek művészeit. Spanyol és japán, magyar, cseh és német nevek sorakoznak a nagy franciák mellé.

Most hallatlanul mozgalmas hét évtized termésével állunk szemtől szembe. A legrégibb mű 1897-es évjelzésű, S. Valadon tiszta vonalú aktrajza, majd Duchamp-Villon erős kontúrok, Maillol lendületes vonások közé fogja a női test báját. Az elemző bubizmusból ad ízelítőt Picasso csendélete. Sajnos, hiányzik Baraque értékes tollrajza, mely a gyűjteményből még országunk határán kívül tűnt el. Gromaire egy ünnepi pihenőjét élvező munkáscsaládot mutat be érzékletesen. Bissière 30-ból való temperáján a tengerpart forró homokjából derűsen villanak fel a színek. Segonzac realista tollrajzzal érezteti egy ódon francia kisváros levegőjét. M. Ernst bravúros rajza költőiséggel vet papírra egy tájrészletet. A barcelonai szobrász Gonzales a frankoizmus erőszakos kegyetlenségére reagáló irtózatot és rémületet fejezi ki egy öreg nő aktvonásaiban. Zadtkine plasztikai zsenijét egyik szénrajza jelzi. A hitlerizmustól iszonyodó, még német nevét is levető Wols kompozíciói többértelmű formákat mutatnak. A század derekán Matisse szilárd, fehér-fekete tusrajza derűsen, szinte színesen hat. Brancusi J. Joice portréja lényegre sűrített. A nyolcvanéves Chagall a legnagyobbak egyike. „Ősi palettájának" dús színeivel, a képzelet birodalmának „szenvedélytől fűtött gazdag formáival" tölti meg Guasát. A szocialista realizmust helyesen értelmező Pignon költői átírással szólaltatja meg a mindennapok valóságát. Delaunay keringeni látszó mértani idomai szivárványos színűek. F. Léger tipikus színeiben ragyognak fel egy templomablak tervei. Bazaine elvontnak ható vegyes technikájú lapjából festői táj bontakozik ki. Dodeigne hajszálfinom fonalakból szövi össze aktjait. Estéve absztrakt kompozíciójának hamvas színeivel ragad meg. Manessier japán hatású oldott tusrajza tájélményből született. J. Schneider absztrakt kompozíciójának színkapcsolása megkapó. A japán Zao Wou Ki leíró jelleg nélkül könnyed, pszichológiai értékű tollvonásokkal s foltokkal szuggerálja a légkört. Hartung pasztelljeinek változó visszfényektől megvilágított hátterében feszültséget árasztó, sötét kévék ágaznak szét.

A kor sokrétűségének, ellentmondásosságának, s embere bonyolult problémáinak megfelelően nem szólhatunk ma egységes stílus kialakításáról. A tiszta művészi nyelven szóló, élményt adó és ösztönző rajzok alapján leszögezhetjük, hogy a valós, látási benyomásból kiinduló festésmódtól a szélsőséges absztrakcionizmusig minden irányzat érvényesül Párizsban. Az elvont nem ábrázoló művészetet bizonyos fokig háttérbe szorítja az új figuráció, illetve konkrét tartalmú, a művész elkötelezettségétől áthevített megnyilvánulások.

BÁRKÁNY JENŐNÉ

az adást. Persze ne-
inden érthetetlennek,
nik. A balett, az ope-
a jó drámai műveket:
épfajú drámákat, tra-
megnézik. A gáztűz-
tak kezdetben: hátha
gezést kap tőle valaki
dicsérik: nem kell
behordani, hamut ki-
nelegít, praktikus. S a
dehogyis akartak róla
atja őket az áram. Ne-
g a „zurbolótól", ahogy
zült vajköpülőt hívták.
znak: milyen jó ez a
nem kell órákig kézzel
lónyelet; egypár perc,
nden fáradság nélkül.
e megbarátkoznak ők
rívmányaival.
villamos hajvágó
ig. Motorkerékpár? Ki
a faluban! Húsz évvel
volt. Ma már nem új-
n belőle, hogy nem is
Autó is akad már.
minderre pénz? Az em-
a szövetkezetben dol-
k a számításukat. Szor-
gyráskai, s ennek kö-
lég jól megy a szövet-
őket kérlelni, hogy
ni. Aki bír, igyekszik
den munkaalkalmat.
iak, az asszonyok is.
otthon sem szünetel.
kert, tehén, sertés, ba-
. Ha a szövetkezetből
azajönnek, következik
ak. Tudják, mit kell
kertben, hogy pénz-
oral retket, uborkát.
stoha. Az étlapról hiá-
kfélék. Valamikor egy
ettek meg annyi húst,
ét alatt.

munkától megszaba-
tizenöt évvel ezelőtt
dták elképzelni, hogy
egyenek. Nem tudom,
tnek otthon. Csaknem
a boltban vásárolja a
ényelmesebb, olcsóbb.
ok még a ház körüli

i, üzemi és háztáji
van a gyümölcse. Nem
a földre, adóra, mint
saját kényelmére for-
llett Amerikába men-
ilt a falu. Többet fej-
sz év alatt, mint az-
S mindenki jobban él,
zelőtt. Ezt a legrossz-
elismeri.
rodás terén is érezteti
icas években általában
t nevelt fel egy család.
ácsolódjon a vagyon.
három gyerek. Van mi

Bizonygatják, hogy hiánycikknek számítandó áru csak akkor van, ha ad valamit az ember a kiszolgálónak, üzletvezetőnek. Okolom őket: miért adnak? Csóválják a fejüket: ha mindenki egy húron pendülne... De két oldala van az éremnek: ha vannak, akik elfogadják, sőt elvárják, akkor valóban nehéz a helyzeten segíteni. S talán itt kellene elkezdeni a dolgot.

Szép számmal vannak olyanok is, akik egyszerűen leveszik a sápot. Nemcsak a nyomornak, hanem a jólétnek is vannak vámszedői. Az árdrágítókra gondolok. Természetesen ezekből máshol is van elég, nemcsak Kelet-Szlovákiában. Szinte napirenden olvashatunk lapjainkban bírósági ügyekről, csalók, árdrágítók elítéléséről. Állítom azonban, hogy talán sehol az országban nem csalnak olyan szemérmetlenül, mint éppen itt. Rövid ott-tartózkodásom alatt magam is meggyőződhettem erről.

A feleségem két kislányruhát akart vásárolni a málcai készruhaüzletben. Próba közben nem találta a ruhákon az árcédulát. Számlát kért. Utólag egy harmadik, ugyanolyan ruhácskát is becsomagoltatott. Ezen rajta maradt az árcédula. Otthon állapítottuk meg, hogy 43 koronás ruhákért 59-et fizetett. Ruhánként 16, összesen 48 koronával csapták be. Amikor reklamáltam, az eladó zavartan kért bocsánatot a „tévedésért". Ugyebár, ha be akart volna csapni, nem hagyta volna rajta a ruhán az árcédulát. (Kettőn nem is hagyta.) Meg aztán neki nincs gyakorlata a kiszolgálásban, most csak a feleségét helyettesíti, aki felutazott Bratislavába, mert autót vesznek... Lehet, hogy sohasem csaltak az üzletvezetőék, lehet, hogy becsületes munkával keresték meg az autóra valót. Nem állíthatom az ellenkezőjét. Viszont mit gondolhat egy ilyen árdrágítási reklamációnál még a legjóhiszeműbb vevő is, ha a mentegetődzésben autóvásárlás is szerepel, mint arra: könnyű így autót venni.

Nem tudom azt sem mivel magyarázni, miért árusították a vajáni villanytelep iparcikkboltjában az uborkagyalut 2,60-ért, amikor a Jednota nagyráskai boltjában s másutt is 1,60 az ára. S aki megtudja, hogy drágábban vásárolt Vajánban, mint amennyibe más üzletben kerül, vajon mit csinál? Reklamál? Dehogy. Megcsóválja a fejét, s mosolyogva legyint: azért az egy koronáért nem érdemes szólni. Csakugyan nem érdemes? Sok egy korona megy ki így a zsebünkből. S nemcsak a miénkről van szó, hanem a másokéról is. Hányan vásároltak akkor Vajánban uborkagyalut? Én nem vettem, de csak azért, mert már elfogyott. De nekem is 2,60-ra mondták az árát. Én Nagyráskán vásároltam, 1,60-ért, mégis szólok. A mások egy koronájáért...

diskom názoru na spôsob ochrany pamiatkových hodnôt, ich uplatnenia, prípadne rehabilitáciu v podmienkach predpokladaného pamiatkového zásahu.

Nasledujúce vyabstrahovanie základných zložiek z nedeliteľného komplexu pamiatkovej hodnoty robíme iba z pracovných dôvodov. V pamiatkach sa tieto čiastkové hodnoty obyčajne prelínajú a tvoria zložitú štruktúru celkovej pamiatkovej hodnoty. Poznanie a pochopenie jej konkrétnej javovej formy, ktorú zhmotňuje skúmaná pamiatka, je neodmysliteľným predpokladom správnej pamiatkovej koncepcie.

**Hodnota historického dokumentu .**

Výsledky hodnotenia dôležitosti pamiatky ako historického dokumentu preberá pamiatková starostlivosť do špeciálnych historických disciplín. Ich informačnú základňu rozmnožuje vlastnými poznatkami. Prispieva zároveň k poznaniu a interpretácii pamiatky (i historického kultúrneho dedičstva všeobecne) najmä ako priameho historického dokumentu.

Úroveň poznania úlohy pamiatky ako historického dokumentu zväčša závisí od úrovne rozvoja príslušnej špeciálnej disciplíny. Miera uznania odkrytého významu ako hodnoty však záleží na hĺbke zakotvenia predstavy o závažnosti dokumentovaného javu v širšom povedomí, prípadne na dôraze, ktorým sa táto závažnosť z ideových dôvodov akcentuje.

Zásadný význam pre určenie spôsobu pamiatkovej obnovy má rozoznanie charakteru väzieb medzi pamiatkou a dokumentovanou udalosťou.

Zdrojom priamej hodnoty historického dokumentu je vecná existencia pamiatky. Nepriame hodnoty však vyplývajú z významu udalostí, osobností atď., ktoré sú spojené so vznikom alebo niektorým obdobím existencie pamiatky. Priama úmera medzi mierou spredmetnenia hodnoty dokumentu vlastnou pamiatkou a intenzitou požiadavky na ochranu, obnovu a uplatnenie hmotných nositeľov tejto hodnoty je evidentná (napr. rekonštrukcia stavebnej etapy, ktorá prezentuje mimoriadny význam objektu v určitom období).

**Hodnota kultúrneho diela**

Skúmanie hodnoty kultúrneho diela (napríklad výtvarného, technického a pod.) ako predpoklad cieľavedomého a správneho vedenia stavebných úprav tvorí vari najdokonalejšie spracovanú časť skúmaného problémového okruhu. Metódu hodnotenia, ktorého samozrejmým predpokladom je snaha dosiahnuť maximálne možnú mieru poznania skúmaného predmetu, vyvíjajú príslušné odborné disciplíny (dejiny umenia a v ich rámci dejiny architektúry, archeológia, dejiny techniky a pod.). Pamiatková starostlivosť ich závery obyčajne preberá a často ešte vo väčšej miere ako v predchádzajúcom prípade opäť ich rozvoj spätne ovplyvňuje. Otázka procesu poznávania výtvarného či stavebného diela a jeho uznanie ako nositeľa kultúrnej a pamiatkovej hodnoty je takým rozsiahlym a špecifickým problémom, že nie je potrebné sa o ňom v tejto súvislosti zbytočne rozširovať. Treba však pripomenúť, že sa nedajú mechanicky klásť do jednej roviny pojmy „umelecké dielo" a „umelecká pamiatka".

**Špecifikum stavebného diela**

Vzhľadom na zameranie témy práve na špecifikum pamiatkovo chránených stavieb treba upozorniť na zvláštnu povahu stavebného diela, ktorá vychádza zo vzájomného pomeru funkcie (buď úžitkovej alebo ideovej), formy (a touto formou modelovaného a vymedzeného vnútorného a vonkajšieho priestoru) a konštrukcie. Túto trojjedinosť treba rešpektovať pri hodnotení akejkoľvek stavby, teda aj stavebného diela minulosti. Náležitý komplexný prístup, ktorý sa často zanedbáva v dôsledku jednostranného zamerania niektorých pracovníkov pamiatkovej starostlivosti na čisto umeleckohistorické otázky, dá sa len ťažko uplatňovať pri stavbách, ktoré zasiahli početné stavebné premeny.

Základným predpokladom správneho hodnotenia stavebného organizmu, ktorý rástol veľmi zložito, je rozoznať jeho jednotlivé stavebné fázy. Na toto hodnotenie nadväzuje rekonštrukcia každej ďalšej etapy, ktorá by mala obsahovať, pokiaľ sa dá, úplné vyjasnenie funkcie stavby, jej vzhľad a konštrukčné riešenie. Ak existuje relatívne úplná predstava o pôvodnej podobe stavby a o jej postupných premenách, potom sa dajú na dochované stopy každej z etáp uplatniť kritériá, ktoré sa používajú na hodnotenie celku a pridať im relatívnu hodnotu. Pomocou nej sa dá vyjadriť pomer ich významu s ohľadom na dochovaný stav pamiatky.

**Celistvosť stavebného diela**

Ako predpoklad plnohodnotného zážitku z výtvarného alebo stavebného diela pokladáme vnímanie jeho celistvej podoby. Tá však v čistej forme existuje iba v okamihu dokončenia. Všetky nasledujúce zásoby majú tendenciu túto pôvodnú podobu meniť. Aj na tejto úrovni je však potrebné rozlíšiť prípady, kedy zmena, čo poznamenala pôvodný celok, mala iba aditívny charakter, a kedy naopak, zasiahla celý stavebný organizmus a podrobila ho takému prehodnoteniu, že tento výsledok predstavuje celkom samostatnú kvalitu. Táto, hoci integrovala staršie časti, vytvára novú celistvosť.

O vplyve miery porušenia celistvosti stavebného objektu rozličnými deštrukciami alebo prestavbami sa už hovorí v stati Technický stav. Zopakujeme aspoň to, že prekročenie „prahu rozpadu" ako prejav zániku vnútornej jednoty diela by malo samozrejme spochybniť obnovu zaniknutej podoby stavby. Didaktický realizmus pamiatkovej rekonštrukcie, ktorý často vrcholil historizujúcou romantikou domysleného detailu, obnovuje často celistvosť diela za cenu ochudobnenia významovej štruktúry pamiatky. Pamiatka by sa nemala chápať a ani verejnosti prezentovať iba ako predmet výskumu a nástroj názorného poučovania. Za všetkých okolností, teda aj po dokončenej obnove, by mala zostať zdrojom hlbokého zážitku. Jeho intelektuálna stránka sa dá usmerniť vhodnou prezentáciou vedeckých poznatkov a emocionálnu ponecháme nezaťaženú dotieravou jednoznačnosťou nie vždy vydarenej kópie.

Najťažšia situácia pri rozhodovaní o spôsobe obnovy vzniká v prípadoch oscilujúcich okolo prahovej hodnoty straty celistvosti. Práve tu nastáva jedna z príležitostí, keď sa pamiatkár musí pri riešení problému prejaviť ako tvorivý pracovník, schopný po ideovej, výtvarnej i technickej stránke domyslieť dôsledky svojho rozhodnutia.

**Hodnota jedinečnosti**

Každá pamiatka sama osebe je jedinečná a nenahraditeľná. Všeobecný záujem o jej zachovanie rastie úmerne s tým, ako sa znižuje počet predstaviteľov toho istého druhu. Tento aspekt laická verejnosť prijíma najspontánnejšie a zneužíva ho pri hodnotení pamiatky. Predpokladá posúdenie početnosti dokladov toho istého javu v rámci typologického druhu jak horizontálne v dobovej produkcii, tak vertikálne po celý časový úsek užívania typu. Hodnotu jedinečnosti treba často viazať teritoriálne.

Je zaujímavé, že doterajšia informačná báza štátnej pamiatkovej starostlivosti (štátne zoznamy) nemá takú štruktúru, aby mohla priamo poskytnúť informáciu o počte skúmaného javu.

*Dokončenie v budúcom čísle*

Dvojstranu pripravil
Ľubomír
Mrňa

## Valér A. Zavarský



S týmto menom sa v našom časopise stretávame po prvý raz. Valér Zavarský patrí k tým zaslúžilým našincom, pre ktorých sa, žiaľ, veľa rokov nenašlo ani trochu miesta v novinách, ktorých nezaregistrovala nijaká encyklopédia, ktorí boli určení na spoločenskú neexistenciu. Tak sa rozhodlo v roku 1951. Fenomén tabuizácie, sčasti udržiavaný svedomitou cenzúrou a sčasti živený strachom, neobišiel ani pamiatkovú starostlivosť a dotkol sa nejedného ľudského osudu. Rehoľný habit dr. Zavarského bol dostatočným dôvodom, aby sa i výsledky jeho práce na povznesení stavu vedomostí o pamiatkach na Slovensku ponorili do hlbokého ticha takmer štyridsať rokov trvajúcej oficiálnej spoločenskej hluchoty.

Valér Aurel Zavarský sa narodil 19. júla 1905 v Šúrovciach. Po štúdiu filozofie v belgickom Louvain a po teologických štúdiách v Innsbrucku, ktoré ukončil v roku 1935 kňazskou vysviackou, získal v roku 1940 doktorát filozofie na bratislavskej univerzite za dizertáciu z dejín umenia. O tri roky neskôr vydal v Matici slovenskej knižku Románske kostoly slovenské.

Po získaní absolutória pôsobil ako gymnaziálny profesor kreslenia, nemčiny a psychológie; na filozofickej fakulte asistoval na seminári dejín umenia a napokon v letnom semestri školského roku 1947/48 dostal miesto asistenta na dejiny výtvarného umenia na formujúcej sa Fakulte architektúry SVŠT v Bratislave. Tam spoznal profesora Alfréda Piffla, ktorý bol uznávancu autoritou medzi znalcami dejín architektúry. Pifflovo horlenie za záchranu pamiatok našlo v Zavarskom vnímavého príjemcu.

Aktívny príklon k praktickej pamiatkovej starostlivosti znamenajú roky 1946-48, keď vysokoškolský učiteľ v súbežne vykonávanej funkcii vedúceho umelecko-technického odboru Ústrednej katolíckej kancelárie na Slovensku významne prispel k záchrane vojnou poškodených sakrálnych pamiatok. Do tých rokov spadá o.i. aj obnova vzácneho neskorogotického oltára Panny Márie v rím. kat. kostole v Krupine, ktorú podľa návrhu Zavarského realizovali Ľ. Kanka a J. Weis. Ako angažovaný pamiatkár sa prejavoval i v Slovenskom chrámovom družstve, kam sa uchýlil po zatvorení ÚKK. Politicky motivované zatknutie, vykonštruovaný proces a nespravodlivý rozsudok v roku 1951 – taký bol epilóg jeho života.



Krupina – rím.kat. kostol, oltár reštaurovaný podľa návrhu dr. V. A. Zavarského

Strastí deväťročného väzenia a následných príkorí, ktoré celkom neodstránila ani oneskorená rehabilitácia v roku 1973, bolo na jeden ľudský osud skutočne neúrekom. Za nedlhého pobytu na Pankráci pracoval vo väzenskej projektovej kancelárii vedenej profesorom Eugenom Kramárom, s ktorým sa spriatelil ešte za spoločného pobytu v Ilave. V tejto kancelárii pôsobil i ďalší spoluväzeň – profesor A. Piffl, ktorý smel robiť vo väzení prednášky a V. Zavarský sa na nich zúčastňoval. Boli to chvíle, ktoré presvetľovali nevľúdne prostredie kriminálu.

Návrat do slobodného života bol spojený s prekonávaním nežičlivosti, ľahostajnosti a nevedomosti, ktoré naňho čakali pred bránou väznice. Nebol to návrat k umeniu a jeho dejinám, nebol to návrat k pamiatkam. Kreslenie mu zostalo iba ako záľuba. Celé svoje bytie podriadil kňazskej službe. Za takmer tri desaťročia od prepustenia na slobodu nepočul jediné slovo verejného uznania. Je nezaslúženým privilégiom, že je nám dopriate pripojiť sa k tým gratulantom, ktorí osemdesiatpäťročnému jubilantovi so želaním zdravia i do budúcich rokov môžu tlmočiť poďakovanie zo strany odbornej verejnosti. PhDr. V. A. Zavarský nezakopal hrivnu, ktorá mu bola zverená.

Kostol v Liptovskej Mare, rl. 1942, olej



## Akademický architekt Dušan Martinček

Architekt Dušan Martinček je nesporne jednou z významných postáv garnitúry predstaviteľov povojnovej starostlivosti o kultúrne pamiatky na Slovensku.

## Eugen Bárkány

Pamiatková starostlivosť na Slovensku má svoju históriu, svoje tradície i svojich predstaviteľov. Jedným z nich bol šarišský rodák Eugen Bárkány.

Narodil sa 28. augusta 1885 v Prešove. Detské a mladícke roky prežil v Šarišských Lúkach, Prešove a v Budapešti, kde na Vysokej škole technickej v roku 1908 získal titul inžiniera. Jeho prácou a údermi osudu vyplnená životná púť sa zavŕšila 3. 11. 1967.

Trikrát, vždy odznova, začínal budovať svoju existenciu v Prešove. Dvakrát jeho úsilie zmarili svetové vojny. Prvú prežil na východnom fronte a v rus-





Štúdia striech a veží, juhovýchodný pohľad z obdobia 1959–60. Kreslil D. Martinček



Narodil sa pred osemdesiatimi rokmi – 14. októbra 1910 – v Jamníku v okrese Liptovský Mikuláš. Po maturite na Staviteľskej odbornej škole v Bratislave študoval na Vysokej škole architektúry pri Akadémii výtvarných umení v Prahe. V roku 1934 získal diplom a titul akademického architekta.

Po skončení štúdií pôsobil začas ako pedagóg, niekoľko rokov pracoval v rôznych inštitúciách riadiacej sféry, zastával viacero postov v projektových ústavoch. Popri tejto činnosti prichádzal okrajove do styku aj s pamiatkovou problematikou – najintenzívnejšie pri úpravách hradu Bzovík (1957). Avšak až obnova Bratislavského hradu, ktorej venoval 18 rokov života, posunula ťažisko jeho záujmu do oblasti starostlivosti o pamiatky. V období od roku 1958 do roku 1976, keď odišiel do dôchodku, viedol práce na vskriesení bezmála 150-ročnej ruiny. Nadviazal tak na výsledky snáh svojich pionierskych predchodcov: Janka Alexyho a Alfréda Piffla, ktorí roznecovali a zapálili vatru nadšenia za obnovu tejto národnej kultúrnej pamiatky. Bola to najdlhšia súvislá pracovná etapa v jeho živote, o ktorej zanechal cenné svedectvo v publikácii: Kronika obnovy Bratislavského hradu (MSOSOP, Bratislava, 1988). Ani ako dôchodca nestratil záujem o ďalšie osudy pamiatky a určitý čas pôsobil ako poradca Správy Bratislavského hradu.

Dušan Martinček patrí do počtu tých architektov, ktorých si všimli autori Encyklopédie Slovenska. Možno sa o ňom dočítať na strane 503 v treťom zväzku. Najpresvedčivejšou výpoveďou však zostávajú hmatateľné výsledky jeho vlastnej práce.

---

kom zajatí, časť druhej preživoril v obskúrnom maďarskom exile. Mnohostranné schopnosti architekta, konštruktéra, zlepšovateľa, kresliara, etnografa, organizátora a zapáleného pamiatkára zúročené obdivuhodnou húževnatosťou a pracovitosťou mu umožnili činorodo vyplniť i neľahké vojnové roky.

V roku 1911 si otvoril v Prešove privátnu projektovú kanceláriu a ešte pred začiatkom vojny navrhol rekonštrukciu barokového kostola v Nižnom Šebeši.

V roku 1923 postavil železobetónovú kupolu vypáleného Hansenovho evanjelického kostola v Kežmarku. Približne súbežne rekonštruoval 2. poschodie a barokovú vežu prešovského mestského domu.

Rok 1928 bol rokom otvorenia Židovského múzea v Prešove. Eugen Bárkány nebol iba otcom myšlienky, ale získal i prostriedky, urobil projekty, zrealizoval stavbu, zozbieral exponáty, navrhol interiér, nainštaloval expozíciu a zariadil propagáciu. Prekvapujúco jasnozrivo predbehol dobu.

Po 2. svetovej vojne sa významnou mierou podieľal na etnografickom výskume viacerých rázovitých dedín, medzi ktorými boli Bijanovce, Zalužice, Žakarovce . . .

Preskúmal, zameral, nakreslil a popísal viac ako 100 synagóg, zhruba rovnaký počet židovských cintorínov s množstvom náhrobníkov i rad iných židovských objektov, či už sakrálneho alebo profánneho určenia. Vo väčšine prípadov zdokumentoval aj ich polohu a zanechal tak materiál, ktorého cena sa po lavíne nevážených likvidácií v posledných desaťročiach nedá dostatočne vyjadriť.

Bol talentovaný a zapálený kresliar historickej architektúry. Do pokročilého veku sa venoval tejto svojej záľube. Andrej Szönyi pri príležitosti jeho osemdesiatych narodenín napísal, že ho možno často stretnúť v starej časti Bratislavy ako „kresbou zvečňuje na zánik predurčenú minulosť".[1] Bol však aj činorodým architektom. Keby sa predurčenosť k zániku nebola naplnila na jeho vlastnom dome, ktorý si v roku 1914 postavil na Franciscího ulici (č.6) v Prešove, malo by dnes Slovensko o jednu secesnú architektúru viac.

Eugen Bárkány bol príliš veľká osobnosť, než aby sa dal vtesnať do vicinálnych pomerov a tak nečudo, že jeho odkaz prenikol oveľa ďalej, ako bol pôvodne nasmerovaný. Časť jeho pozostalosti sa nachádza v Historickom múzeu najnovších dedín v Budapešti. Exponáty prešovského Židovského múzea zachránili pred domácim nepochopením v 50-tych rokoch v pražskej sesterskej inštitúcii.

Sté výročie narodenia prešlo bez pozornosti. Ak pri 105. výročí chceme odčiniť vtedajšiu nevšímavosť, robíme to s vedomím, že podstata slovenskej podĺžnosti voči tomuto mužovi zostáva nezmenená. Bárkányho práce nie sú systematicky skatalogizované, neboli kriticky spracované, vydané či iným spôsobom zúročené – sami sebe sme dlžní monografiu. Eugen Bárkány, rovnako ako mnoho iných ohrdnutých ľudí je nedocenenou súčasťou našej histórie.

Rodinný dom E. Bárkányho na Franciscího ul. v Prešove postavený r. 1914 podľa vlastného návrhu



Projekt Židovského múzea a rekonštrukcia tzv. kunstu, Prešov, Jarkova ul., r. 1930. (Pôvodne bolo múzeum v inom objekte).

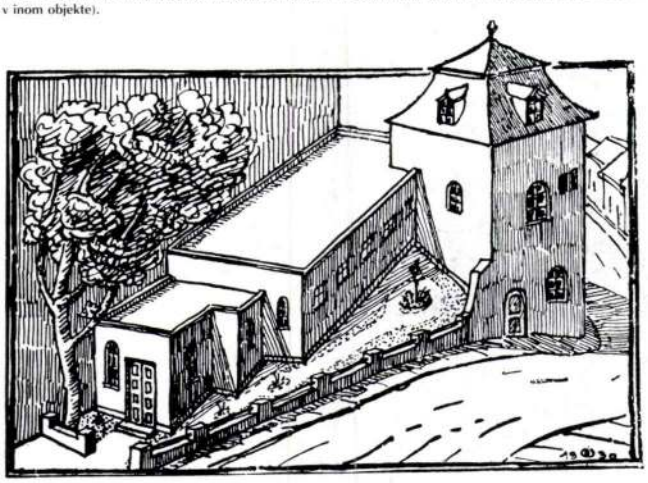

# Pamiatky·súčasnosť

ČÍSLO 4/1990

I. (XXI.) ROČNÍK

Metodicko-odborný a informačný časopis ● Vydáva Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti v Bratislave vo Vydavateľstve Obzor Bratislava ● Vychádza dvojmesačne ● Redakcia Čs. armády 35, 815 85 Bratislava ● Telefón 572 51-5 ● Cena Kčs 4,– ● Tlačia Východoslovenské tlačiarne, š. p. Košice ● Indexné číslo 49461

VEDÚCA REDAKTORKA
PhDr. Magdaléna Szalayová

REDAKČNÁ RADA

Ing. arch. Peter Brtko, predseda
Doc. Ing. arch. Mikuláš Bašo, CSc.
JUDr. František Farkaš
Ing. arch. Vojtech Fifik
Doc. Ing. arch. Peter Gál, CSc.
PhDr. Václav Hanuliak
PhDr. Peter Maráky
Ing. arch. Ľubomír Mrňa
PhDr. Štefan Oriško
Paedr. Dagmar Petranská
Ing. arch. Staník Ivan
Ing. arch. Štefan Šlachta, CSc.
PhDr. Norma Urbanová
PhDr. Bedřich Tykva

GRAFICKÁ ÚPRAVA
Ing. Ladislav Szalay

Gestor čísla
Gabriela Záležáková

Autori fotografií: Ján Sláma, Peter Fratrič, Adriana Bögiová, Miloš Suchomel, Júlia Takátsová, Peter Červeňanský, Miro Jurík, Karol Mrňa

## OBSAH

**1** Umělecké dílo a uměleckořemeslný detail v obnově stavební památky
Artictic work and artistical-artisanal detail in the renovation of architectural historic object
*Zdeněk Vácha*

**4** Poznámky k některým problémům v oblasti restaurování
Notes to cortain problems in the domain of restoration
*Vratislav Nejedlý*

**6** Bratislava, Zichyho palác
Bratislava, the Zichy palace
*Gabriela Záležáková, Jarmila Lalková*

**10** Secesný detail v architektúre Bratislavy
Secession detail in the Bratislava architectura
*Adriana Bögiová*

**14** Skrytý detail
Hidden detail
*Ľubomír Mrňa*

**16** Transfery braunovských sôch zo zámku vo Valči do lapidária v Kladrubech
Transfer of braunovské statues from the castle in Valči to Kladruby
*Vratislav Nejedlý, Miloš Suchomel*

**18** Hľadajú nového majiteľa – kaštieľe v Rohovciach, Marianke, vo Svätom Juri a v Jablonici
Looking for the owner of – small castles in Rohovec, Marianka, Svätý Jur and Jablonica
*Ľubomír Mrňa*

**20** Koncepcia pamiatkového zásahu do stavebného diela, jej úloha a východiská
Conception of care of an architectural work, its role and starting point
*Milena Hauserová*

Csoh Gizella (Komárom) kézirata 1993. március

1.) Bárkány Jenő – rövid életrajza

Eperjesen született 1885. augusztus 28-án.
Pozsonyban hunyt el 1967. november 3-án.

Édesapja, B. Leopold, édesanyja B. Róza szül. Weinman.
Középiskoláit Eperjesen végezte, majd a kp. i. műegyetem tanult. Építő mérnöki diplomát szerzett és vasúti hidak tervezésével foglalkozott (pl. Bátaszék és Pécs vasútvonal hídjainak terveit ő készítette)
1911 és 1923 között Eperjesen egy építész iroda tulajdonosa. 1915-től katona, 1916-ban orosz fogságba került. Kellt Szlovákiában találhatók az általa tervezett és kivitelezett családi házak, mozi épületek, iskolák, zsinagógák.

Pl. lakóházak – Cselej (Čelovce) községben és nagymihályban,
bank épület Gálszécsen (Sečovce)
vasútállomás épületek – Tőketerebesen és nagygéresen (Veľký Horeš)
strandfürdő – Bártfán és Kassán
zsinagógák – Hétharson (Lipany) és Szepesbélán (Spišská Belá)

Restaurálta az Eperjes-Alsó-sebesi (nižná Šebastová) barokk templomot, az eperjesi evangélikus templomot és várnházat, a kézsmárki kiégelt, barokk tornyú városházát és az új evangélikus templom kupoláját (1922).

Munkatársa volt a prágai Zidó múzeumnak, és természetesen az 1929-ben Eperjesen megnyílt zs. múzeumnak.

Bárkány Jenő ép

1925-40 között többször felkeresse a tildköri-tungár
mellékí országokat - ahol akvarelleket is festett
1952-56 körött a Szlovák Tudományos Akadémia
néprajzi intézetének gyűjtött anyagot
Zakárfalva (Zakarovce), Nagyzalacska (Zalužice)
és Szepesmindszent (Bijacovce) községekből

2) A pozsonyi műemléki tervtárban találkatók
részletesebb, de egyszerűsített rajzok is. Valószínűleg
az egyszerűsített részlet választották a könyben
szereplő rajzokat. Négy borítóban találkatók
az egyes hitközségek (Bajnos elrendezésükben
mivel rendszer) ahol rövid történeti áttekintés
és rajzok szerepelnek.

3) Bárkány Jenő kézirata alapján valószínűleg
Ludovit Dojč a történeti részt bovítkette ki.

# Barkász Lajós

Mucsarnok — Máramarossziget felsőleányiskola

✓ 1914. tav. kiáll. 361, 362

✓ 1916. tav. kiáll. 87 — Pozsony

✓ 1919-20. téli kiáll. 343

✓ 1920-21. téli kiáll. 441.

✓ 1921. tav. kiáll. 185, 191, 399

✓ 1921. őszi kiáll. 257, 358

✓ 1922. jub. kiáll. 236, 255.

✓ 1922. őszi kiáll. 216.

✓ 1923. tav. kiáll. 309, 387, 642, 673 — Bpest

✓ 1924. tav. kiáll. 78, 409

✓ 1924. őszi kiáll. 7, 35, 81, 253

✓ 1925. tav. kiáll. 60, 321, 345.

✓ 1926. angol-mag. kiáll. 198, 325, 518.

✓ 1926. őszi kiáll. 348, 352, 369, 374

✓ 1926. téli kiáll. 4, 77, 79

✓ 1927. tav. kiáll. 578, 584, 586, 591, 595

Szentesi városi népkönyvtár III. 178.

Barkász Sajós

Műcsarnok festő

V 1927. magyar táj. 682

V 1927. őszi kiáll.
2, 4, 140

V 1927/28. téli kiáll. 12, 14.

V 1928. tav. kiáll. 307, 311, 322
l. Zsigmond n. 114.

V 1928/29. téli kiáll. 29, 416, 418
383.

V 1929. tav. kiáll 18, 28, 219.
l. Keleti Károly n. 23.

(felszabadító levelének
kliséje VIII. 187. –)

Kőművesczéh, Körmendi, iratai VIII. 187. –

ládája VIII. 187

Barkász Lajos

Csillaghegy . Műcsarnok R

V 1929/30. téli kiáll. 60. 62, 322, 336, 508

V 1930. tavaszi k. 4, 21. 46.

V 1930. kl. Tavaszkiáll 196.

V 1930/31. jub. kiáll. 16, 86, 93, 97. 359.

V 1934. téli kiáll. 62, 243

1934. nemz. képz. kiáll. 261. 276.

H1, KE, BKTN, KE, KE, R,

Juppiter Dolichenus-szentély, ószőnyi

IX. 29

Barkász Lajos

Műcsarnok
Törzstag.

KMTárs. művészcsoportok

1931. [redacted] (febr – márc)
kiáll. I. 6, 28. nám.

1931. tav. tárl. 12, 45
~~1931/32. téli tárl. 83.~~
~~1932. febr. márc. kiáll. 300.~~
~~1932. tav. kiáll. 3, 105~~
1932/33 téli kiáll. 207, 411, 688.
~~1933. nemz képzm. kiáll. 27, 28, 29.~~

Barkász Lajos

Szent László legyőzi
a Kúnt c. képe
repr.

KMTárs 80 evés jub. Ziáll
1941 febr – ápr.

Barkász Lajos

Árnyékoskó c. képe
repr.

Kultúrs tav. Eiall.-Kat.
1942 ápr.-máj

Barkász Lajos

l.

KMT 1944. tav. kiáll

42. 44. 279. 314

U.o. 1943. nov. dec.

19. 41, 43. 91.

. – .....

– .....

. .....

. ...

.....

zottságának 1932/33 évi

s-tervezete,

vi javadalomról.

ására ..... 300 - P.

ésére ..... 1000 - "

plomokról szóló
..... 10.000 - "

ékesfehérvári
om monográfiájára... 1.400 - "

iv helyreállitásá-
..... 600 - "

1914 tav: A Tisza Máramarosban
Falurészlet télen } of

1916. tav: Groß Lány of.

1919-20 téli: Helmiszky Tibi arch. of

1920-21 téli: Április, virf.

1921 tav: Tavasz a völgben
Nyomnakávé
Erdős hegold. } of

1921 őszi: Nő bundában
Alkony az erdőn } of

1922 (máj-jun) jub: Tavasz a falun
Tél a fugligetben } of

1922 őszi: Séte a hegtetőn of

1923 tav: Felsége archige
Utolsó hó
Novemberi hó
Hóolvadás } of

1924 tav: Hagyfelé
Vásári bódár } of

1924 őszi: Buda kör jelén
Budai hegvidér
Olvasó lány
Emma a babái kört } festm

1925 tav: Virágzó fe
Virágfaradás
Cseresznyetsűrét } of

Műcsarnok

1926 téli: kiránduláson } of
Varjak
Boglyák

---

1926 nyár-jul: aug-nyár
Babarukevarrás } of
November
Naprafordók

---

1926 ősz: (trövetség Művészlásság)
Utolsó napsugarak
A kert alján
Svábláng

---

1927 tav: (trövetség)
Leánymulatság } of
Hűvösvölgyi táj
Gugger-hegy
Martély Tisza-kiöntés
Tsö után

---

1927 (m. táj) Varjak, of

---

1927 ősz:
Falu vége
A Pasaréti út } festm
Kedveskedés

---

1927-28 téli: Hűvösvölgyben } festm
Ősz hangulat

---

1928 tav: trövetség
Tél b'budán festm
Nyárutó
Havas udvar

---

1928-29 téli: Gyümölcsösben } of
Nőszt d. a.
Leszállt az est

1929 Tav: Bomboldalon festa
A Csillaghegy körjékén
tréne szerű tés

1929/30 téli: Hulló falevél
Nyári hangulat
Pikenő
Ródlizók a Felvinci-úton
Dunapart festa

1930 tav: Ábrándozás of
Vadonyó
Falu széle

1930 (tél Imre) tél Erzs. kálváriája of

1930/31 dec. jan. jub: ~~[illegible]~~ of
~~[illegible]~~
Nyári d. u.
trotos kertben
Esti csend
festa

1931/32 Téli: A hervadás pompája, of

1932 febr: kártravetőnő, of

1932 Tav: Naplemente
A festő
of

1932 (Föv. uj szerz): kilátás a Rózsa-domberól

1932-33. pótolva.

1933 (Nemz. képzőm.) Öreg halász
Téli napfény
Első hó
?

1934 jan-febr. téli Békási udvar télen
Kleplerett találkozó
of

1934 sept-okt / (Nemz. munkahét) Dokozi magyar legény
Bekár romantika
Harafelé
Pikenés
Tanyaudvar télen
of

1934 Nemz. képzőm. = Februári hangulat of
Tavasz

1934 dec-1935 jan = Budai hegyvidék of
jub

1936 máj-jun. jub = Békásmegyer hóban
~~Öreg halász~~
Ajtóban
?

1936 okt-nov
Nő a műnvészetben
Lányok a kertben

zottságot egyuttal arra is,

m sorolt czikkeknek külföldről leen-

' évi III. t. c. 13. §-a értelmében az

nden egyes esetben külön eszközlendő

---

.1911 évi február hó 1.

iszter helyett:

államtitkár.

ságának,

Budapest.

1937 jan-márc = Udvarol a huszár
magyar Tél
méres kalács (of

1937 ápr-jun
Nagy kiszjön
A nyúlház

1938 Téli : Őszi hangulat
Csillag hegyi táj
Tél

1938 őszi : Havas udvar
Glajfa alatt

1939 jan-márc : Lomb hullás

1939 őszi
Nyújt
l. ott.

1939 dec 40 jan. : Novemberi alkony

1940 ápr-máj = ~~Borult hangulat~~
Téli naplemente

1941 febr-ápr pub : Ebből keri hangulat
Hófoltok
Tit tárló legyen a
kérnet


KÖZOKTATÁSÜGYI • MAGYAR KIRÁLYI

1941 nov : Lanyon Béláné

Arcképhiáll

---

1941 dec 1942 jan : Nyár
Ősi hangulat
Bozsi meg a hutre

---

1942 ápr-máj tav : Árnyékos hó
Ősz a kőbányában
Vörös hegoldal
Nyári idill

---

1942 dec. 1943 jan
Téli : Csillaghegy hóban
Este a tanyán
Havas udvar

---

1943 márc-ápr
~~M. Művért~~ tav : Téli táj
Csillaghegy
Ősi tinek
Hó a hegekben

---

1943 máj
M. Művért = Hegoldal, of

---

1943 nov-dec Téli = Ház a hegy alatt
Tanya a hóban
Téli rossel
Naplemente

---

1944 márc-ápr tav = Hóolvadás
Bokrok, összel
Havas utcsa

tási magy. kir. miniszter 1912
alatt kelt és a IX. kerületi ál-
rendeletének mása:

pénztárt, hogy a Hollenzer és
a trencséni várról, továbbá 14 drb.
lékek brsz. Bizottsága részére ké-
ra fejében a Műemlékek brsz.
vatalos nyugtájára – elszámolás
gyszáznyolcvan /:480:/ Koronát
ut megjelölt alnaplójában kia-

hiteléül:

VALLÁS ÉS

1944 jun.
Nemz. képjöm. = Havas Iáj, of

761.szám.

eln.1912.

N a g y m é l t ó s á

Schmidt Imre kir.curia
ben a müemlékek országos biz
ra leendő kinevezését kérelm
csatolt kivonatos másolatáva
sal van szerencsém Nagyméltó
tenni,hogy folyamodó a kir.C
óta van a könyvtárban alkalm
galommal és lelkiismeretesen

Barkász Lajos

fertő koll. kiáll.

a Műcsarnokban.

cród

Ujság. 1939. okt. 8.

(e. a.: A Műcsarnok

őszi tárlata.)

Át. Képt. 293.

és cappája felett aranyláncz

illonban, jobbra fordul és arczélben
ot visel, rövid haja és szemöldöke
ollaréjának ligulája látszik, ~~cappá-~~

. — Át. Képt. 293. — Dep. régi 28. és új 14. —
360 szeptember 3-án. —
28. és új 14.
(107/93).

A Képt 293
D. 28. 14

er Mór aj. 1860 dept 3.



KERGETIK A SZERENCSE-MAL



*Barkász Lajos:* Heti vásár.

Barkász Lajos

Szeremlei Samu:

Hódmezővásárhely
története. U.o. 1913.
693. l. (V. k.)

Szinházi Élet.

1924. 27. sz. 35, 36. l.

(K. s. i.: B. L., képvel és arcképpel. —

Budaczentlörinc

Barkász Lajos

Szefeltlex 121. l

Élet. arck.

u. o. 447. l.

Szentmiklóssy

Géza dr. i. m.

121. l. (Képekkel.) –

447 l. (Arcképpel)

# S GÁBOR

.ÉCGYÁR LERAKATA

APEST

| | | |
|---|---|---|
| l-ucca 6 | Telefon: | 37-0-05 |
| ucca 50 | „ | 34-4-58 |
| ucca 15 | „ | 11-3-40 |
| oly-u. 15 | | |
| rut 48 | „ | 57-9-94 |
| .tér 16 | | |
| id-út 98 | „ | 95-6-81 |

özponti iroda:
GERI-U. 3 Telefon: 94-2-12

VARR

Barkász Lajos

Irod

Révai XXI. 128. l.

1930-ban Ráth-díj Ábrázolás c. képéért.

Révai Nagy Lexikona. XXI. 128. l. —

Barkász tajós

lásd.

életr., önarckép.

Pipics Szár

46. 47. l.

Pipics Zoltán: Szár magyar festő. Bp. é. n. 46. 47. l. (Önarcképpel és képpel.) —

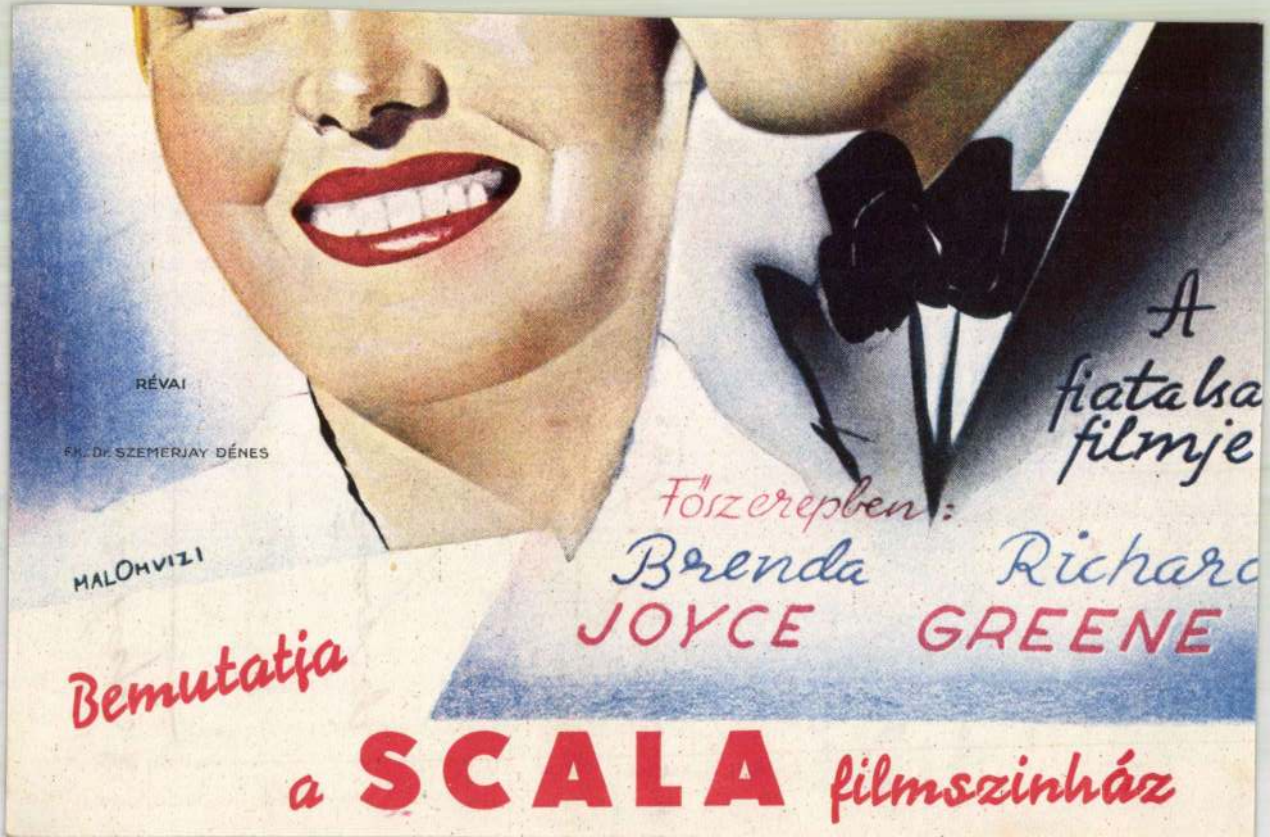
RÉVAI
FK. Dr. SZEMERJAY DÉNES
MALOMVIZI
A fiatalka filmje
Főszerepben:
Brenda JOYCE
Richard GREENE
Bemutatja
a SCALA filmszínház

Barkász Lajos

Pesti Hirlap. 1930.
marc. 30. (A Mülsár-
nok favarzi kiállí-
tásának díjai.) —

MAGYAR KIR. VALLÁS ÉS
KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER

68919/909. szám.

A Müemlékek Orsz. Bizottságának, f. évi junius hó 5-én 398. sz. a. kelt fölterjesztésére, tudomása végett kiadom.

Budapest, 1909. augusztus hó 24.

A minister helyett:

Barkász Lajos

Pacher Béla dr.:
Budapest művészeti városlásai és rendeletei az 1928. évben. (Magyar Művészet. 1929. 358. l.)

ler, tehát nem elegendő
nyit Sztehló Ottó müépités
ányzó 6 243 kor. 84 fillérért
és közokt. ügyi miniszter
ket benyujtottuk.

Midőn jelentésünk
modványunk hathatós pa
jük, vagyunk

Nagyszőllősön, 1912.

Barkász Lajos

festő

koll. kiáll. az alábbi tárlaton –

Művészet. (Szerk. Kende B.) 1941. 38. n 38. l.

(Az Ars Hungarica kiállítása.) –

elnökhelyettes.

F l ó r i s  U r n ak

dekrendi tanár

Barkász Lajos

Nemzeti Szalon
Almanachja. Bp.
1912. 150. l. —

Barkász Lajós

A trianoni határ
c. Eepé repr.

Magyarság Képes
Mell. 1928.
(dec. 16
(Keppel.) —



~~Aradi Edvi Illés Jenő~~

Barkász Sajós

Horváth Béla

Mihalovits Miklós

Remenyi József

Thomas Antal

tovább

1931-től a gyulai
művész telep tagjai
voltak évekig.

Márkus György:
Békés vármegye.
Bp. 1936. 183. l. —

Kis-küküllővármegyei m. kir. államépítészeti hivatal

845 szám

1903/á.

A

műemlékek ország

Hivatko

átiratára értes

aljai ev. ref. te

Barkász Lajos

A front mögött c. rajzá
repr.
Nyugat 1915. 208. l.

(Szerk. Lyka K.)
Nyugat 1905.
414. l. — 1915.
208. l. (Képpel.) —

Magyar Nemzeti Mú-

zeum. 1938. 1. sz.
12. l. (A M. Képző-
művészek Egyesüle-
tének közgyűlése.) —
3. sz. 42. l. (Me-
morandum.) — 43.
l. (Képek.) —

ető, római VI. Bi.

Bakács Lajos

MAGYAR MŰVÉSZET

~~1926. 362~~ ✓

1928. 597

1929. 232, ~~[illegible]~~ ✓

---

Magyar Művészet.

1926. 362. l. (Hód-mezővásárhelyi művészek Társasága.) — 1928. 597. l. — 1929. 232. l. —

ŐVETSÉG
zakmák Országos Egyesülete
5. — Telefon: 86—4—85.

*ztályi Tagtárs Ur!*

*'arátom!*

cserkész csapatát, szövetségünk tekín-
viszonylatban is oly nagy fontossággal
ztus hó folyamán megrendezendő világ
szerepeltetése költségekkel jár, amelyeket
yok között magára vállalni nem képes,
ll, hogy igénybe vegyük.
ra kérem szakosztályi Tagtárs urat, le-
nálásával, avagy a bemutatott gyüjtőíven
nozzánk juttatni.
rt ismételten köszönetet mondok vagyok

.....szakosztály
elnöke.

Barkász Lajos

Kássa Gábor

Magyar Nemzet

1945. dec. 19.

(műteremkiállítás)

Műterem-kiállítás. Az Amerikai Misszió képviseletében *Kovách* alezredes nevében helyettese, George *Gerbner* hadnagy nyitotta meg az óbudai Árpád-gimnáziumban *Kácsa* Gábor és *Barkász* Lajos festőművészek képkiállítását. A kiállítás a nagy érdeklődésre való tekintettel, december 23-ig marad nyitva.

158. FÉRFI KÉPMÁS.
Miniatür. 6,5×5,5.
Hátul: NŐI KÉPMÁS.
Ceruzarajz. 6,5×5,5.

**Német festő (18. század).**

159. KRISZTUS A KERESZTFÁN.
Vászon. 50×38.

**Német festő (18. század).**

160. SZENT DOMOKOS HALÁLA.
Réz. 23,5×18,5.

**Német festő (18. század).**

161. MÁRIA A HOLT KRISZTUSS
Réz. 22×17,5.

**Német festő (18. század).**

162. SZ. JÁNOS A GYERMEK JÉ
Bádog. 29×22.

**Német festő (18. század).**

163. PÉNZT OLVASÓ FÉRFI.
Fa. 9×6,5.

Barkász Lajós

A Hüvösvölgy télen
c. képe repr

Magyar Illusztrációk

1931. ~~[illegible]~~. 1. sz. (Képmel.) —

A Képzőm. Társ.
tavaszi tárlatáról

elkülözzük azonban becses tudosi-

iszonyt el méltóztatik-e fogadni

ó becses tudósitását, hogy annak

küldjük vagy beszüntessük küldését.




Dr Kőváry László

egyetemi ny.r.tanár,

igazgató.

Barkász Lajos

festő, rajztanár

szül. Hódmezővásárhely

1884. aug. 25.

1926. Hódmezőhelyen is/volt Eoll.

Kiállítása.

vod

Gulyás: ~~Magyar vok~~ (Pál: i. m.)

II. k. 453. h.

Barkász Lajos

Kilátás a Rózsa-dombról c. képet megvette a főváros

Képzőművészet.

1928. [illegible] 172,

[illegible] (173. [illegible]

l. (Képpel).

1930. 27. 12. 38. l. (Képpel.)

ן. ראובן - שמעון, יעקב - לוי
ן. ראובן - שמעון - יעקב - לוי
ן. ראובן - שמעון - יעקב - לוי
ן. ראובן - שמעון - יעקב - לוי
ן. ראובן - שמעון - יעקב - לוי
ן. ראובן - שמעון - יעקב - לוי
ן. ראובן - שמעון - יעקב - לוי

**Barkász** Lajos, festő; szül. 1884 aug. 25-én Hódmezővásárhelyen. A budapesti mintarajziskolában végezte tanulmányait, a hol rajztanári oklevelet szerzett. 1904-től többször szerepelt a Nemzeti Szalon kiállításain. Kisebb pályázatokon rajzaival több díjat nyert. Jelenleg rajztanár Máramarosszigeten.

*Kiáll. tárgymutatók.* — *Művészet.* 1905. 414. l. — *Nemzeti Szalon Almanach.* Budapest, 1912. 150. l. — *Szeremlei Samu:* Hód-Mező-Vásárhely története. (Hódmezővásárhely), 1913. V. k. 693. l. és önéletr. adatok.

Kiáll. tárgymutatók. —

Barkász Lajos

Barkász Lajos

festő

irod

Fejérváry József: A mi fiaink... Hódmezővásárhelyi művészek kiállításának katalogusa. Hódmezővásárhely, 1926.

~~[illegible]~~

Kiállítva:

~~Hódvadás~~, Parkrészlet, Rügyező erdő, Kecskelegeltetés, ~~Kiránduláson~~, Őszi naplemente, Tabán télen, Havas út, ~~Buda környéke~~, ~~Olvasó brány~~, ~~Boglyák~~, ~~Hűvösvölgyi út~~, Gomoly felhők, ~~Virágfaradás~~, olajfestmények

*Mária és Erzsébet találkozása* (előoldalán *imádása*, dombormű, l. szobrok)
Fa, tempera, 124×87 cm.
Az Ipolyi-gyűjteményből.
Restaurálták a Jobst testvérek Bécsben
Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Ú
Sion, II., 1871., 374. l. — Őszi kiállí
Ipolyi, 97. szám és 92. szám. — (
Ernst: A bécsi oltár és az esztergom
fareliefjeinek történeti helyzete. M
1935., 223—228. l. (Körülmete
227. l.)

NÉMET (SVÁJCI?) FESTŐ, 1470 k
*Krisztus a keresztfán, Mária, szentek é*
Fa, tempera, 108×97 cm.
Alsó szélén felirat.
Paul Ganz (szóbelileg): Kölni me

NÉMET (DÉLNÉMET) FESTŐ, 14
*Apostolok*
Fa, tempera, 44×69 cm.

NÉMET FESTŐ, 1480 körül
*Jézus születése*
Fa, tempera, 41×31 cm.
A sterzingi oltár mesterének köre.

NÉMET FESTŐ, 1490 körül
Kettős kép. Balra: *Az alvó apostolok.* Jobb

Barkász Lajos

1941. febr. végén
koll. kiállítás az
alábbi növetkezet
budapesti kiállítása
esetében –

Függetlenség 1941. febr. 23.
(Az Ars Hungarica
kiállítása.) –

2.



Barkász Lajos

l.

Farago Sándor:

Tornyai.

Hódmezővásárhely, 1934.

53. l. —

BARKASZ *Lajos*, festő, * Hódmezővásárhely 1884 aug. 25. A bpesti mintarajziskolában szerzett rajztanári oklevelet, azután Máramarosszigeten és Pozsonyban tanított. Jelenleg Budapesten működik. 1904 óta főleg naturalista tájképekkel szerepel bpesti tárlatokon. 1925. a Nemzeti Szalónban, 1926. Hódmezővásárhelyen volt gyüjt. kiállítása. Kilátás a Rózsadombról és Trianoni határ c. olajf. a főváros tulajdonában vannak.

K. Gy. I. 73. l.

Éber – Gombosi: i. m. I. k. 73. l. –

624.

I

294.

## 624. Le Valentin M.

Sz. Coulommiersben 1600-ban. † Rómában 1634-ben.

*Lakmározó társaság.*

Az étellel dúsan megrakott asztalnál négyen ülnek. Balról a festő foglalt helyet, ki jobb kezével a szék karfájára támaszkodik, baljában boros poharat tart és visszanéz. Szemközt egy hölgyet látunk kivágott ruhában és virágokkal hajában. E mellett egy idősebb férfi helyezkedett el, ki poharát épen kiüriti és kinek barettjét tollak diszítik. Jobbról pedig egy ifjú penget lantot. Előttök csirkepecsenye, felvágott és sütemény van. A művész mögött látható szolgálóleány tálczát tart az ivónak pohara alá.

Vászon, méretei 124 : 171 cm. — Mündler: II. 7.

*a)* Az Esterházy-Képtárban. 1812: IV. 1. *M. Valentin:* Eine Mahlzeit, die vorn rechts sitzende Figur ist das Bildniss des Malers. — 1815: I. 5. *M. Valentin:* Eine Mahlzeit, die vorn rechts sitzende stb. — 1835: V. 31. *M. Valentin:* Eine Mahlzeit, die rechts sitzende Figur ist des Malers Bildniss. — 1844: V. 30. *M. Valentin:* Eine Mahlzeit stb. — 1865, 1866, 1867, 1869: II. 7. *M. Valentin:* Étkező társaság, a jobbról ülő a művész képmása.

Barkász Lajos

festő életrajz:

irod

Csókássy 62. l.

Bül. Hódmezővásárhely 1884.
1928 óta a Képzőmüv. Társulat
örökös társtagja.

Csókássy István:
A mű és alkotója.
Bp. 1933. 62. l. (Képpel.) —

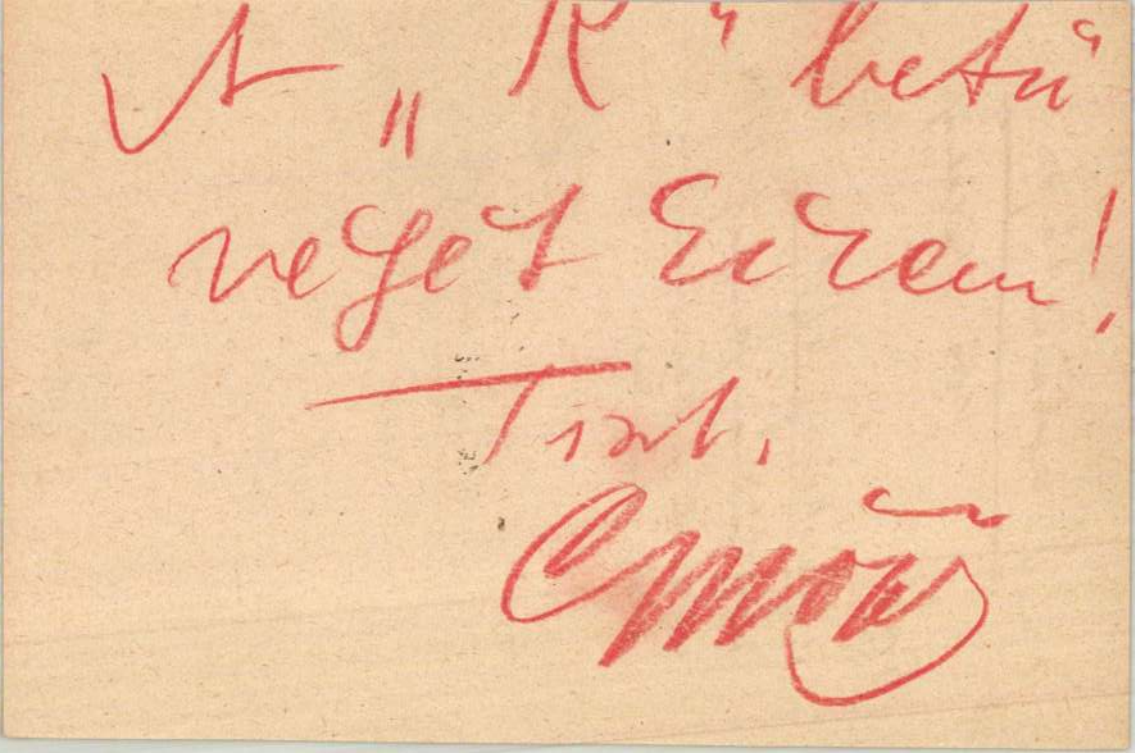

Barkász Lajos

~~Művészet 1915. 208~~

~~Magyar Művészet~~
~~1926. 362~~
~~1928. 597~~

Az O. M. Képzőművészeti Társulat évkönyve. Bp. 1928. 162. l. (Képpel.) — Bp. 1929. 155. l. (Képpel.) — Bp. 1930. 148. l. (Képpel.) —

Csík vármegye VI. 226.

Barkász Lajos

Az O.M. Szépmű-
vészeti Múzeum
évkönyvei. VIII. k.
Bp. 1937. 175. l. –

Csillagtiszt

Schuller János

" "

" "

" "

Fritz András

Nagy Király

Turi Kálmán

Király Gábor

Barkász Lajos



*Áldor János László: Csend.*



*Barkász Lajos: Békásmegyer hóban.*

Barkász Lajos



ZSELLÉRUDVAR

BKTN. — Barta Károly táj- és népéleti díj.
SÖ. — Saxlehner Ödön-díj.
K. — Károlyi díj.
TÉ. — Társulati építészeti díj.
JJ. — Jendrássik Jenő-díj.
DK. — Demokrata Kör díja.
BM. — Bruck Miksa-díj.
SZM. — Szinyei Merse-díj.
J. — Jelinek Gida díja.
BKA. — Barta Károly akt-díj.

Barkász Lajos



BARKÁSZ LAJOS HŰVÖSVÖLGYBEN

Képzm. Tars. 1927/28
őszi kiáll. Cat.



HÁRY GYULA: SEGESVÁR

# Lehet érteni a művészethez!

*Ha egy, resszortja többi ágában hivatása legmagasán álló kultuszminiszter az ország előtt igazi úri őszinteséggel bevallotta, hogy a művészethez nem ért, akkor bizonyára legkomolyabban érzi, hogy a körülnézés minden módjával kell keresnie a legjobb tanácsadókat. Miről fogja megismerni őket? Fölismerheti-e egyáltalán az általa nem ismert dolog igazi értőjét?*

*Ha Orpheus lantját még a kövek is megértették, akkor mégis csak föltehető egy minimális fogékonyság minden emberben a szép iránt s ugyanannyi visszariadás a rúttól. E minimális reagáló erők elegendők arra, hogy a művészethez való értést ne higyje olyanokról, akik pl. Aba-Novák képeiben nagyszerűt látnak. Ugyanis ha egy történetíró ma, Szent István évében, azt írná, hogy e király és környezete nem voltak ép formájú emberek, mozdulataik szegényesen merevek s vonalaik rútak s szellemtelenek voltak, s kezeik szörnyű mancsok; Géza fejedelem arca durva bűnözőé volt; a szépségéről híres Sarolta feje egy bamba bábué, Szent Adalbert meg egy Sanyaró-Vendel-blatt, s egy nyeleslábas-féléből öntötte a keresztvizet Vajkra, — az ily történetíró hiába hivatkoznék arra, hogy ő „modern" módszerekkel dolgozik; súlyosan elítélnék. Már most, ha szavak helyett Aba-Novák színfoltokkal s vonalakkal mond ilyesmit, akkor akad néhány előkelő bámulója is, mint ahogy gyermekek bámulnának egy hieratizált paprikajancsiszínházat. Ugyan a legtöbb szemlélőjében előtört az a minimális érzék s tiltakozott. Hát még a hozzáértők mennyire tiltakoztak! E tiltakozás széles tényét nem nehéz meglátnia egy, a művészethez bármily keveset is értő kulturembernek, valamint azt sem, hogy mennyi jóravaló művész tiltakozik egy állandóan dédelgetett dekadens csoport (Berény Róbert, Bernát Aurél, Szőnyi István, Molnár C. Pál, Medveczky Jenő, Márffy Ödön, Egry József, Pátzay Pál, Medgyesi Ferenc, Beck Ö. F.) túltengő érvényesítése ellen.*

*Meg kell azonban még látnia egy, a tudományos módszerben erősen bennélő embernek a következőket. Mindenekelőtt a modernkedő rútságok pártolóinak frázishalmaza alatt a fegyelmezett, tudományos gondolkodás hiányát, mellyel elvek s műtörténeti tények meghamisítása jár. S főleg meg kell látnia azt a lapítást, mellyel a komoly kritikát nem hallják, (pl. azt sem, hogy a London News és a Times is megtagadták már a legutóbb Bartók nagyságát) agyonhallgatják, felelni nem tudván rá. Egyformán kiált pedig ellenük a minimális érzékű nép szava és a komoly tudományossággal fölvértezett teljes szépérzék. Csakhogy kiáltásukat elnyomja a sajtó lármája és a tudomány autonómiája mögé megbúvó divatos gondolkodás jól megszervezett külső apparátusa. Ez utóbbinak legkirívóbb fölületességeit lehetetlen észre nem venni, például azt, hogy a művészet elérvén a mult század végén egy magas fokot, már tovább azon az úton nem mehetett, tehát előlről (vagyis tehetség és tanulmány nélkül) kellett kezdenie; holott a dolog úgy áll, hogy a már a renaissance óta elért magas fok oly istenien gazdag valami, hogy csak bolond únhatja meg, aki millióit is eldobná, mert hát „elérkezett" a gazdagság fokára. Vagy például: hogy nem mehetünk vissza száz évvel. Holott visszamennek százezer évvel is történelemelőtti bambaságokhoz, s nem tudják, hogy egy Delacroix is hányszor ment vissza több száz év előtti mesterekhez is. Vagy például: nem lehet mindig „kopizálni"; holott ha komolyan néznének a mult század nagy mestereire, akkor meglátnák, hogy azok önállóan s változatosan dolgoztak. Vagy, hogy a mai életet a leegyszerüsítő irány fejezi ki, holott a mai élet egyre bonyodalmasabb, egyre több igényü s minden eszközét is egyre gazdagítja: próbálná csak valaki — nem az óceánt, — hanem a városligeti tavat egy Aba-Novák „zseniálisan" hanyag egyszerüségével komponált repülőgépen átrepülni! S a legbadarabb perfidiájuk az, mikor igazolásukra — ők, a leghaladóbbak!! — fölhozzák a középkort, holott a középkoriak, a renaissance előjátékát végezve, a gyöngéből egyre a jobb felé mentek, a „modernek" pedig a jobból egyre roszabba; s nekik ez „analogia"!*

*Aztán még egy nagy tényt lehetetlen meg nem látni: egyre több a modern kelekólaság az ifjúságban is, egész festő-proletárság támad, mert az állam a modernkedést, a rossz divatot, az örök értékek közlőjére, az iskolára is ráerőltette, s ez már a forradalommal való játék kultuszára vezet, életünk elgyengítésére s elcsufitására!*

*Már pedig a nemzet, mely a nyelvében él, művészetében élvezi magát, növeli vitalitását. E vitalitás — vagyis a művészetben is az életnek a valóságnál gazdagabb s nemesebb (s így példaadó képe) — legyen a legmagasabb mérték. S az igazi tudomány hirdeti is ezt, ha hivatalos termekben ritkábban teheti is.*

*E nagy mérték híveit kell megkeresni; rájuk mutattak nem egyszer már legeslegfelülről is!*

*KŐSZEGI LÁSZLÓ.*

# MEMORANDUM*)

*Nagyméltóságú Miniszter Úr!*
*Kegyelmes Urunk!*

Egyesületünk már évek óta egyre növekvő aggodalommal figyeli azokat a jelenségeket, melyek a művészeti életben mind gyakrabban és erőteljesebben megnyilvánulnak. Ezek hova-tovább oda vezettek, hogy eltekintve egy kisszámú érdekcsoporttól, a művészek nagy többségének kereseti lehetőségeit a minimumra csökkentették. Olyannyira, hogy neves és érdemes művészek a legnagyobb nyomorban tengődnek.

Jól tudjuk, hogy a bajok kutforrása elsősorban az áldatlan gazdasági állapotokra vezethető vissza. Úgy a kormányzat, mint a Székesfőváros igyekeztek ugyan e bajokon adományaik és segélyeik révén segíteni, az összegek azonban nem voltak képesek a művészek zavartalan munkáját elősegíteni és egy jobb jövőbe vetett bizalom érzetét kelteni.

Sajnos, a gazdasági okokon kívül más természetű jelenségek is észlelhetők, melyek egyes vezetésre hivatott szervek és személyek egyoldalú beállítottságából látszanak eredni. Hogy a helyzet kiéleződött voltát példával illusztráljuk, megemlítjük, hogy a sajtó az utóbbi időben éles támadásban részesítette az Orsz. Irodalmi és Művészeti Tanácsot, különösen annak hivatalból kinevezett tagját: dr. Gerevich Tibor egyetemi ny. r. tanár urat. E cikkek a köztudatban is utat találtak, megállapítják, hogy művészeti közéletünk irányítása elhibázott: a szoborpályázatok elbirálása és általában a művészetpártolás csak igen szűkreszabott körök érdekeinek támogatása mellett történik.

A külföldön rendezett magyar kiállítások anyagának összeválogatása a legtöbbször zárt ajtók mögött, úgyszólván a művészek legnagyobb részének kizárása mellett szokott végbemenni.

Legyen szabad ezzel kapcsolatban Nagyméltóságod figyelmét még arra is felhivni, hogy az állami aranyérmek odaitélésére javaslatot tevő bizottság összeállításánál az utóbbi években nem a Trefort-féle alapítólevél rendelkezései érvényesülnek. Jóllehet maga a Magyar Képzőművészek Egyesülete kérte egykor az alapító-levéltől való eltérést annyiban, hogy a bizottságban képviseletet nyerjen.: azt a nagymértékű eltérést azonban, amit az utóbbi évek gyakorlata felmutat: nem tartja kivánatosnak és inkább az alapító-levél rendelkezéseihez való szoros visszatérést óhajtja. A javaslatot tevő bizottság újfajta és az alapító-levél rendelkezéseitől eltérő összeállítása tette ugyanis lehetségessé az állami aranyérmek odaitélésénél olyan döntések megtörténtét, melyek gyakran egyáltalán nem találkoztak a művészek széles rétegeinek tetszésével, sőt egy ilyen döntés egy alkalommal még képviselőházi interpelláció tárgyát is képezte.

Ilyen és ehhez hasonló okok miatt komoly és érdemes művészek körében az elkeseredés már oly fokra hágott, hogy véleményünk szerint elérkezett annak az ideje, hogy Nagyméltóságod mint a művészeti ügyek legfőbb intézője bölcs megfontolással és tárgyilagos igazsággal a helyzet javítására a szükséges kormányintézkedéseket előkészítse.

Itt elsősorban arra gondolunk, hogy az Orsz. Irodalmi és Művészeti Tanács helyett — melynek működésével a művészek széles rétegei nem értenek egyet — a Magyar Képzőművészek Kamarájának, mint hivatalos szervnek felállítása volna szükséges. Ez a kamara — hasonlóan a mérnöki és orvosi kamarák szervezetéhez, a tagok személyi adatainak nyilvántartása mellett egyrészt a művész cím használatára jogosultak megállapítása lenne feladata, másrészt pedig úgy a hazai, mint a nemzetközi kiállí ási ügyeknek intézményes rendezése és ezzel kapcsolatban állami és közületi vásárlásoknak széles alapokra fektetett méltányos és igazságos módon való lebonyolítása.

Egyesületünk már évek óta foglalkozik a Képzőművészek Kamarájának felállításával kapcsolatos szabályrendeletek kidolgozásával és előkészítette már azt az anyagot is, mely alapját képezhetné a törvényalkotó speciális szaktudást igénylő munkájának. Kész örömmel venné tehát, ha elgondolásait és javaslatait Nagyméltóságod elé terjeszthetné, miáltal biztosítható lenne, hogy a megalkotandó törvény, illetve rendeletek úgy az államhatalom, mint az érdekelt művészek megelégedésével fognak találkozni.

Abban a reményben, hogy fentiekkel Nagyméltóságod nagybecsű figyelmét sikerült reáirányítanunk művészeti életünk igen nagyfontosságú és immár elodázhatatlan problémáira, mély tisztelettel arra kérjük, kegyeskedjék a megoldásra irányuló előzetes intézkedéseket soron kívül megtenni és ezek kapcsán egyesületünk vezetőségének mint tanácsadó szervnek közreműködését igénybe venni.

Fogadja Nagyméltóságod őszinte nagyrabecsülésünket, mellyel maradtunk

Budapest, 1938. évi augusztus 3-án

mély tisztelettel:

*Králik László* s. k.
főtitkár.

P. H.

*Barkász Lajos* s. k.
elnök.

*) A Magyar Képzőművészek Egyesületének memoranduma a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

42

Magyar Nemzeti Múzeum
1938. 3. 7.

# A féltékeny Pantalone, a csapodár Colombina és a szerelmes Lelio

— Elbeszélés —

Irta: **Herczeg Ferenc**

Ők hárman, az emberiség udvari komédiásai, megint egyszer összeállottak, hogy eljátsszák ősrégi komédiájukat az élet szinpadján. A féltékeny Pantalone, a csapodár Colombina, a szerelmes Lelio.

Pantalone ezuttal Colombina ura, ami a játékot gonoszabbá és mulatságosabbá teszi. A végét előre lehet tudni: Lelio majd összetöri a gitárját Pantalone koponyáján és a művészet szabályai szerint ellopja tőle Colombinát. A közönség pedig kineveti Pantalonet és tapsol a szerelmeseknek.

A komédiások táncléptekkel léptetnek és azt hiszik, aki nekik muzsikál: az élet. Pedig ezuttal, kivételesen, a halál a muzsikus.

*

Bemutató előadás a Nemzeti Szinházban.

A hármas páholyban egyedül van Colombina, egy gyöngéd és karcsu fehér színfolt a páholy aranypiros homályában. Nem a szinpadot, hanem a páholy ajtaját nézi: jön-e végre az, akit vár. Kopogtatás!

— Jó estét, Colombina!

— Jó estét, Lelio . . . Csakhogy sikerült magamat észrevétetnem. Félórája olyan pillantásokat vetek a kaszinósorra: egy jéghegy is megindult volna... Üljön ide! Hadd nézzem! Tudja, hogy három hónapja nem láttuk egymást?

— Nincs annyi, csak kettő . . .

— Igazán? Merre röpködött azóta, szép pillangó?

— Otthon voltam, a Bánságban.

— Most pedig azért jött Pestre, hogy engem lásson?

— . . . Azonkivül autót is kell vennem . . .

— Ne ijesztgessen! Milyen autót?

— Kis sportkocsit . . .

— Hála Istennek! Már attól féltem, hogy valami feketelakkos nagy asszonykocsit. Affélé vizitelő bárkát . . . Tehát nem akar megházasodni? Még mindig engem szeret?

— Éppen ezzel szeretnék tisztába jönni magam is.

— Milyennek talál? Megfogytam, de az most divat. És sápadt lettem, de nem baj, van párizsi rouge-om.

— Hallottam: beteg volt?!

— Semmi különös: éjjelenkint gyönge láz . . . Jóformán már túl vagyok rajta . . . Holnap Svájcba megyünk.

— Utána megyek!

— Nem lehet, az uram velem lesz, azonkívül szanatóriumban fogok lakni. Zürich mellett van egy szanatórium, ott az ilyen bajt nagyszerűen gyógyítják.

— Az ura! Hát most hol van az ura?

Colombina száján gonosz kis mosoly fut végig.

— A bibliofil-egyesület értekezletén. Hiszen tudja: mi, nők, nem tudunk konkurrálni az ő könyveivel.

— Csodálom, hogy egyedül hagyja magát.

— Most már nem úgy van, mint régen. Már nem féltékeny. Azelőtt, ha kiejtettem a maga nevét, elsárgult mérgében, tegnap ő kezdett magáról beszélni. „Mi van Lelioval? Mért nem látni többet Leliót?" Kinek pisszeg vajjon a publikum? A szerzőnek?

— Azt hiszem, nekünk. Mondja, Colombina, szabad magától valamit kérdeznem?

— Mindent kérdezhet, csak a koromat ne . . .

— Két hónappal ezelőtt mért adta ki olyan hirtelen az utamat?

— Őszintén feleljek?

— Ha tud!

— Néha tudok és ma kiválóan őszinte napom van. Ha két hónappal ezelőtt nem adom ki az útját, akkor menthetelenül magába szeretek.

— És most már nem fél hasonló balesettől?

— Azóta történt valami. Beteg voltam. Azt hittem, meg fogok halni. Tudja, milyen érzés az? Olyan, mint a tériszony. Az ember egyedül van, rettenetesen egyedül és szeretné, ha valaki mellette volna, valaki, aki erős és nyugodt; valaki, aki szereti az embert . . . Körülnéztem a világban, sehol senki, — csak maga, Lelio! Egyedül csak maga! Nem érezte, mennyit gondoltam magára? Mennyit vágyódtam maga után?

Lelio nem tudott mindjárt válaszolni, nem jött ki hang a torkán. Csak nagysokára mondta:

— És mi lesz most már?

— Elmegyek a szanatóriumba.

— De ha visszajön?

— Akkor hazamegyünk a Bánságba.

— És én?

— Maga is hazamegy. És mivel elég közel lakunk egymáshoz . . .

Nem folytatták, mert a közelülők megint piszszegtek, de hiszen ők ketten már tudták is, amire kíváncsiak voltak.

*

A Bánságban azt tartják: az ősz az év legszebb szaka. Az üres jegenyefasorokban ilyenkor halálos csend ül, csak messziről hallatszik a vándordaruk kurrogása, mint egy elsüllyedt város harangjátéka.

Az égboltozat türkiszzöld, átlátszó és tündöklő, csak a hegyeljtőre ereszkedik ködfátyol. A ködfolt minden este ott ül a tájon, hidegen és állhatatosan, mint a halál sejtelme egy szép emberi arcon.

A hegy tövében, nagy kert közepén, áll Pantalone háza. A házbeliek most éppen ebéd után vannak és a női szalónban ülnek. Colombina az ablakfülkében álló kis kerevetre telepedett és egy hangjegyalbumban lapozgat. Ebédnél megivott egy csepp pezsgőt — egy titkos kívánsága teljesülésére itta! — és most nagyon jó kedve van. A szeme csillog, az arca pedig, amely rendesen halvány és fáradt, most rózsás és eleven.

Hűséges Leliója ott ül mellette. Nem beszélgetnek, hanem figyelmesen előrehajolva nézik a hangjegyeket, közbe pedig boldogok, ha lapozás közben megérinthetik egymás ujját.

Pantalone az öreg doktorral a kandalló mellett kávézik. Most odaszól a feleségének:

— Colombina, nem fog megfázni az ablak mellett?

Az asszony indokolatlan idegességgel válaszol:

— Nem! Hagyjon engem . . . Melegem van.

Az urának csak szólnia kell hozzá és már dühbe jön. Pantalone nyugodt arccal fölvesz egy prémes gallért az egyik székről és odadobja Leliónak.

— Kapd el, Lelio!

A fiatal úr röptében elkapta és gyöngéd gondossággal ráborította Colombina vállára. Az asszony nem is ellenkezett. Az ura láthatta, de a doktor is, hogy megborzongott kissé, mikor barátjának keze véletlenül megérintette a nyakát. Pantalone újra megszólalt:

— Colombina, birja rá a barátját, hogy velünk maradjon vacsorára . . . A naplopó azt állítja, dolga van a városban.



A Műcsarnok tavaszi tárlatából. Leánymulatság. Barkász Lajos festménye

káját. A legprimitivebb muzsika ez a világon. Nincsen benne a zenéből csak az összehangolt hang és a ritmus, melyet az öregharang szabályos kongása ad az egész koncertnek. A nagy német költő jóformán világhirre szert tett verset írt a harangról, melynek mottójául azt írta: Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango. Szólítom az élőt, elsíratom a holtat, megtöröm a villámot. De Schiller voltaképen nem a harangot énekelte meg, hanem a harangöntést, melyhez odafüzte az ember életét, bánatát, baját és örömét. Semmi muzsika úgy be nem hatolt a nép, mondhatnám az ember lelkébe, mint a harangszó. A harang szavában úgyszólván az egész falu együtt imádkozik. A távoli harangszónál nincsen édesebb és meghatóbb muzsika. A magányos vándor úgy érzi, ha a szellő elejbe hozza messziről a harangszót, mintha vándortársa akadt volna s nem róná már egyedül az országútját. És milyen félelmes, meghasonlott a félrevert harang megtört ritmusa, meghasonlott muzsikája! És mikor viharfelhő vonul az égre és fenyegeti a falu egyévi verejtékes munkájának a gyümölcsét: mily harciasan, mily élesen hangzik a levegőben a harangozás, mely segítségért kiáltoz az égre, az Istenhez, míg aki hallja, áhitatosan félelmében dobogó szívvel keresztet vet magára . . .

És nem muzsika-e minden a földön? Az erdő hangtalan csendje, a lomb rezdülése, a szellő bujdosása bokor és virág közt, a tó hullámos lélekzése nem néma muzsika-e mind, nem vele rezeg-e a mindenség törvényes és szabályos ritmusával? És a város zsongása, a vihar zugása, a máglya csapkodó lángja, az emberi test ritmikus lélegzése: muzsika, muzsika és muzsika mind, amely a nagy zenészek művészetében, a nagy mesterek alkotásaiban formát nyert és az emberiség üdvére megrögzíttetett.



Uj Idők 1927. XXXIII. 16. sz. (Képpel.)

Barkász Lajos

Mármaros szeget

l.

TM 1914. tav

361, 362

Szem lehelett már vevenni

Barkász Lajos

festő

Műcs. kiáll, 1914 tél
Pipics 110. l.

Barkász Lajos

lásd:

Műsarnok

1919–20. téli kiáll.

343, sz.

---

1921. tav. kiáll.

185, 191, 399. sz.

---

Zólyomi vármegyelőség

13 szám
1912

A
Müemlékek
Birott

Hivatko
jelentesemre tintele
lenes fedési munkál
Lux Kálmán müé

Barkász Lajos

Magyar tél c.
Képe repr.

KMTárs. 1937. téli kiáll



Barkász Lajos: Séta a hegytetőn
Barkász Lodovico: Passeggiata sulla vetta del monte

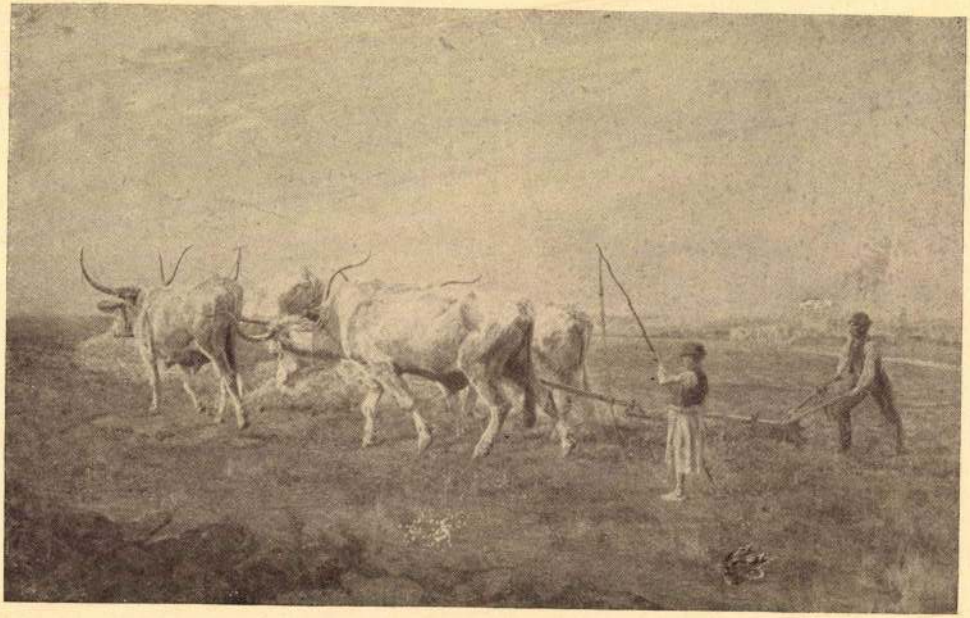

Büttner Helén: Szántó ökrök
Büttner Elena: Buoi all'aratro

Barkász Lajos

A Magyar Képrőmű-
veszek Egyesülete 1938,
évre elnökké fentit
választotta.

Magyar Nemzeti Művészet

1938. 1. sz. 12. l.

Itt számoltuk el az értékesít

sának és behajtásának adminisztrác

kek ellenőrzésének, öblitésének, a

tulzottan nagy, illetve kis fogyas

vizmérők karbantartásának és felsz

Az 1939.évben 331 db. 4o-8o m

végeztük el. Az átalakitott vizmér

vizmérők voltak, amelyek elavult s

követelményeknek.

1.Alrovat. Tisztviselők, irodai ke

mélyzet és id.alkalmazottak fizeté

Léts

1938.év
tényleges: 193

Barkász Lajos

Ábrándozás

c. kéje repr.

Rát Str. 118. l.

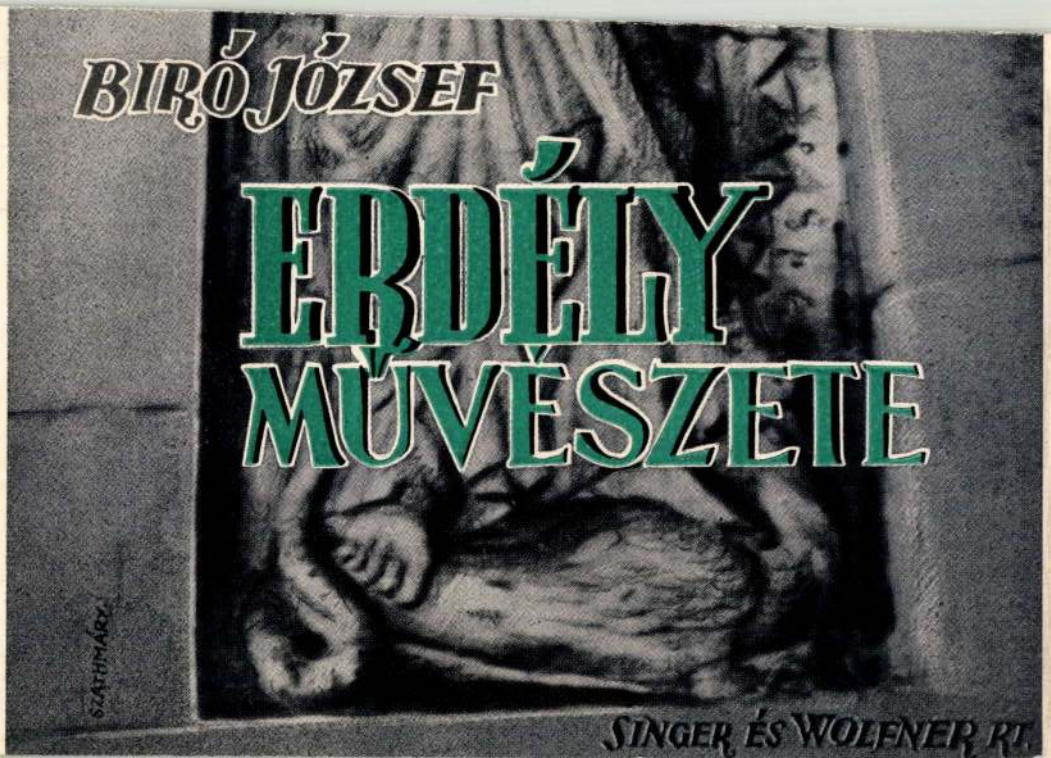
BIRÓ JÓZSEF
ERDÉLY
MŰVÉSZETE
SZATHMÁRY
SINGER ÉS WOLFNER RT.

Barkász Lajos

Magyarság Képes mell.

1934. ápr. 29.



*Barkász Lajos: Havas kazlak*

BOSCH,Hieronymus ZWEI KREUZTRAGUNGEN mit 2 Tafeln u.44
dungen.Text v.W.Ephron,mit einem Beitrag v.J.
govsky 40 Leinen.Auf bestem Kunstdruckpapier

COHN-WIENER,Ernst, ASIA.Einführung in die Kunst des Ost
Indien,Japan,China,Islam.Aus dem Inhalt:Kunst
Buddhismus Chinas,Japans Reife u.a.M.120 Abb.

DEUTSCHE KÖPFE DES MITTELALTERS.Auswahl nach Aufnahmen
Haman.Grossoktav. 60 Abb.

FISCHER VON ERLACH,der Aeltere,v.Hans Sedlmayer.Grossqu
Leinenband m.88 Tafeln

FRANZÖSISCHE BUCHILLUSTRATIONEN des XVIII.Jh.Hrsg.v.Hans
gang Singer,m.100 Folio-Nachbildungen in Grav
nach Kupfern.Halbledermappe /

GROSZ,Georg HINTERGRUND.17 Zeichnungen in einer Mappe /

MICHELANGELO DIE DECKE DER SIXTINISCHEN KAPELLE.In plas
schen ganzseitigen Photographien wiedergegebe
Einleitung v.R.Hoffmann,Quartband.Leinen /

MUNCH,Edward Eine Monographie v.CURT GLASER.M.zahlreich
Illustrationen 4° geb. /

Barkász Lajos IV. é

1905/6. több iparmüvészeti pályázaton nyert I. díjat.

Mintarajzsk. cst

1905–6. 12, 13
15. l.

115.721. szám. Csekszám.

március hó 29-én. A miniszt

miniszteri tanácsos.

A h



Barkász Lajos

1902/3 – 1906/7

Terkép szőnfőiskék

65. l.

Székely Bertalan

~~Heger~~ Ferenczy Károly, Révész Imre

Hegedűs László

Fiatalon Velencében és Drezdában

els.

Művészház alapításában rest vett?

Barkász Lajos

wód

Vallólyör 1943



Barkász Lajos

„teljesebb festőiség, józan magyar naturalizmus"

~~Műcs. kiáll, tól~~

Pipics 49. l.

Dunaegyháza, ev.

56,275

Barkász Lajos

Magyar tél c. képe repr.

~~Műcs. kiáll, tél~~

Pipics 143. l.

# KIS ENCIKLOPÉDIA

A TUDOMÁNYOK ÉS MŰVÉSZETEK ÖSSZEFOGLALÁSA

VILÁGTÖRTÉNET ◉ VALLÁSOK ◉ FILOZÓFIA—LÉLEKTAN
TÁRSADALOMTUDOMÁNY ◉ KÖZGAZDASÁG ◉ CSILLAGÁSZAT ◉ METEOROLÓGIA ◉ FÖLDTAN ◉ BIOLÓGIA
ÁLLATTAN ◉ NÖVÉNYTAN ◉ ANTROPOLÓGIA ◉ FÖLDRAJZ ◉ KÉMIA—FIZIKA
ORVOSTUDOMÁNY ◉ TECHNIKA
IRODALOMTÖRTÉNET ◉ ZENE
KÉPZŐMŰVÉSZET

Barkász Lajos

1909. őszi
kiáll. Nemzeti Szalonban

Naplemente az Alföldön,
olaj. 300 k.

Budai részlet, olaj.
180 k.

Festés napsütésben,
olaj. 350 k.

Ködös ~~Dec~~ reggel
Budán, olaj. 120 k.

Zöld falusi ház olaj.
180 k.

Kocsagi utca este,
olaj. 180 k.

Grosschmidt Róza, Antal, festő.

18-19. sz. III. 207.

Barkász Lajos

1914. máj.-jún. kiáll. Nemzeti halon
Lombok között, olaff. 600.—

Umbriai festők III. 156.

Barkász Lajos

1929. márc. Koll. Kiáll-
Hódmezővásárhelyen.

~~Esőután~~, Vízhordás, Késő délután, Őszi hangulat, ~~Gugger-hegy~~, Találkán, ~~Erdészlak-tetén~~, Villák a hóban, Barsarozsák, Szeptemberi hangulat, olajfestmények.



140. kép. *Elsheimer, Ad*

Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 43. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 35. l. — 76:

Barkász Lajos

Téli táj c. képe
repr.

KMTárs 1943. tav. Eiáll.
kat.



**Boldizsár István: vitéz nagybányai Horthy Istvánné**



**Barkász Lajos: Árnyékos hó**

Kiállítás 1942. tav. tárl. kat.

Barkász Lajos

festő

Nod

z

Mabi



EGYETEMI NYOMDA

30 nap **SZEPTEMBER** 39. hét

| | | |
|---|---|---|
| **22** Vasárnap | | Mória vt. *Mória* |
| **23** Hétfő | | Tekla sz. vt. *Tekla* |
| **24** Kedd | | Fog.-kiv. M. *Gellért* |
| **25** Szerda | | Gellért vt. *Kleofás* |
| **26** Csütörtök | | Cipr. és J. *Jusztina* |
| **27** Péntek | | K. és Damj. *Adalbert* |
| **28** Szombat | | Vencel kir. *Vencel* |

Barkász Lajos

**Barkász, Ludwig**, Maler, geb. am 25. Aug. 1884 in Hódmezővásárhely, beteiligte sich mit Erfolg an den Budapester Kunstausstellungen

Krückl I. 67. l.

r.

**EUROPA**

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.



Budapest, V.,
Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Barkász Lajos

festő

Műcs. kiáll. 1917 tól

Pipics 110. l.

Barkász Kajos



KUKÁN OBZAT BURCHARDT PÉZSŐ ARCKÉPE



BARKÁSZ LAJOS: A HŰVÖSVÖLGY TÉLEN

Barkász Lajos

— **A Magyar Képzőművészek Egyesületének** közgyűlésén *Barkász Lajos* festőművészt választották meg elnökké, főtitkár *Králik László* építőművész, jegyző *Halasi Horváth István* festőművész lett. A közgyűlés díjkiosztásán átadták az egyesület aranyérmét *Juszkó Béla* festőnek, *Medgyessy Ferenc* szobrásznak és *Thomas Antal* építőművésznek. *Kobor Henrik*, *Pap Domokos*, *ditrói Siklódy Lőrinc* és *Szivessy Tibor* bronzérmet kapott.

Pesti Hirlap
1938. jún. 28.

# A boldog halász

— Regény —

Irta: **Zilahy Lajos.**

I.

A korán sötétedő őszi este ráfeküdt az óriás folyamra. A minoriták tornyában esti vecsernyére harangoztak. A harangszó elenyészett a szélben.

Az Úr....-ik esztendeje volt ez, november vége felé.

A szél egyre erősebb lett. Szinte sodorta magával a város felől a sötétséget.

Túl a nagy folyón, a másik parton, ahol az ős tölgyfaerdő még feketén vált el a barnuló alkony fakó aranyszinétől, láthatatlan kezek ostromoltak egy hatalmas tölgyfát. A fejszecsapások hangjai ráhullottak a folyó sodrára, amely lerázta magáról e hangokat és a szakadt partoldal üresen visszhangzott.

Aztán hallani lehetett, hogy a nagy tölgyfa rettentő sóhajjal összerogy. Dőltében még sokáig ropogva ágyúzott, miközben a favágók össze-vissza kiabáltak.

Itt, ezen az oldalon a magas, szakadékos part olyan volt, mintha a hatalmas folyó egyszer vak dühében marcangolta volna össze. Elaggott fűzfák gyökere csüngött ki a letépett partoldalból, karvastagságu, tekervényes gyökerek, mint a felszakított has belei. Odébb egy kettétört nyárfa mutatta fehér csontjait.

Olyannak látszott itt a vízbenyúló partoldal, mint egy óriás alaktalan dámvad, szikla-homlokkal és fűzfa-szarvakkal, térdig állva a folyóban, hogy borzalmas sebeit hűsítse. Mert gyalázatosan megtépte a multkori áradás: eleven húsában úgy dolgoztak a hullámok, mint egy dühödt oroszlán mancsai.

A földi bodza, vad paréj, üröm, varjútövis, bojtorján és a többi bozót, az őszi hervadásban megpirosodott levelekkel most nagy, odaszáradt vérfoltoknak látszottak.

A széles folyón még nappal is alig lehetett keresztül látni. Most a túlsó parton a nagy erdő körvonalai lassankint elolvadtak a sötétségben. Csak a folyó hordott még habjain valami nagyon homályos, rézszinű fényt, amint látszólag megszelidülve hentergett medrében.

A parton egy férfi haladt. Hétgallérú fekete köpönyeg lógott sovány testén, amely a szélben úgy tapadt rá, mint egy gyászlobogó a nyelére.

Már egészen sötét volt. Arrafelé tartott, ahol egy ablak négyszöge sárgállott a füstszínű alkonyatban.

A szűk udvart embermagasságú sövénykerítés vette körül. A fűzfavesszőből font alacsony kaput hol kivágta, hol visszacsapta a szél. A kapu siránkozva panaszkodott, mint valami megkötözött élőlény.

Az udvaron két ágas állott, amelyeken nagy halászhálók lógtak. A hálók néha meglebbentek, mint könnyű nagy denevérszárnyak és el akartak repülni a szélben. De visszahulltak és a széleikre kötött ólomgömbök jégeső módjára koppantak meg az ágasokon.

A fekete köpönyeges ember, aki maga is olyan volt, mint a sötétségnek egy foszlánya, keresztülment az udvaron és benézett az ablakon.

A szél a földig nyomta a kéményfüstöt és a füstben ínycsiklandó vacsoraszagok terjengtek. A vándornak a vékonyát marhatta az éhség, mert száraz szemekkel és vonagló gégével nézett be az ablakon.

Bent a szobában olajlámpa állott az asztalon és az asztal tele volt redves parafaforgácsokkal. A házigazda gyermekkalap nagyságú korongokat faragott, melyek arra szolgáltak, hogy a háló egyik szélét a víz színén tartsák. Fütyörészve folytatta munkáját és néha messzire tartotta magától a korongot, hogy jobban szemügyre vehesse a formáját.

Huszonhatéves lehetett. Félig nyitott kék inge elárulta a mellkosár erős, domború formáit és bőrének szélben barnult színét. Ahogy munkája fölé hajtotta fejét a lámpafényben, rövidre nyirott, sűrű hajszálai megragyogtak, mint az ecset, amellyel a faszobrokat aranyozzák. Hajviselete különben hasonlított egy föveghez, mely rendkívül símán és szorosan lapul a koponyához.

Szabályos arca volt, nyilt és egyenes vonásokkal. Nem voltak még rajta a szemeknek, a szájnak, az orrnak, a homloknak és az állnak azok a különös alig látható szegletei, zugai, ráncai, melyekben némely emberi arcon úgy lapul meg egy-egy gondolat észrevétlenül, mint a gyík a szikla repedéseiben. Az arc nem volt sem okosságtól sugárzó, sem üresen együgyű. Nem volt sem szép, sem csúnya. Ritkás, pelyhedző szakáll keretezte, amelynek színe feltűnően világosabb volt, mint a haja. Nagy, színtelen szeme kissé álmos, de elgondolkozó és jóságos.

Nem volt ebben az arcban semmi rendkívüli. Ha mégis volt benne valami megrendítő, ez talán csak azért volt, mert millió és millió más ember arca tükröződött benne. Egy emberi arc volt csupán, egy férfi arca, mint Sebastiano del Piombo vásznán az Ismeretlen Férfi. Semmitmondó, de homlokán mégis a végtelenség lehelletével.

— Íme egy boldog ember! — gondolta odakint a fagyos szélben a vándor, rongyos, hétgallérú köpönyegébe húzva a nyakát. De az is lehet, hogy csak csikorgó éhsége és rettenetes lelki dultsága tüzelte idáig a képzeletét.

Az asszony a kemence mellett ült és a bölcsőt ringatta. Dudolt is hozzá valamit, anélkül, hogy a szövegre figyelt volna, dallam nélkül, arra az ütemre, amelyre a bölcső ringott.

Ha az ablak nyitva lett volna, a vándor a szöveget is hallhatta volna:

Mese, mese, mátka,
Fekete madárka.
Uri bunda, kopasz egér
Ugorjon a nyakadba.

Mindig csak ezt a négy sort, anélkül, hogy a hangját bárhol fölemelte volna és az egészet egy szuszra. Aki kívülről hallgatta, olyannak hallotta az altató mondókát, mint az üvegbe szorult dongó zümmögését.

A vándor körülnézett a szobában, amennyire a homályos ablaküveg és a gyenge lámpafény engedte. Alacsony kis szoba volt, amelyben minden, de minden ragyogott és mosolygott a tisztaságtól. A tisztaságtól, amit a háziasszony fürge keze jelentett e házban.

A mennyezet öreg gerendái régi szentkönyveket rejtegettek. És a párkányokon téli almák sárgálltak és pirosodtak, amelyeknek illata bevette magát mindenüvé.

A kemence mellett dagasztóláb állott öblös tekenővel, benne kendővel letakarva, megpöffenve melegedett az édes kenyértészta.

A falon szentkép, a pohárszék színes poharai ban búza- és rozskalászok. A kemence előtt gubancosszőrű kutya feküdt boldogan elnyujtózva, négy talpát mutatva a tűznek. A ropogó, pattogó tűz fénye a hasán és szurokfekete mellbimbóin táncolt. A



Leánymulatság. Barkász Lajos festménye

— Én is itt lakom, — mondta Annus, miközben elszántan lerakta a kesztyűit.

Később azonban alkudozni próbált.

— Ha annyira akarod az oszlopos órát, nem bánom, elviheted.

A fukarkodása idegesítette a költőt. Egyszerre harapós és kaján lett, mintha a kiadójával alkudoznék.

— Most már csak arról lehet szó, hogy megosztozzunk mindenen.

— Mindenen?! — ijedezett az asszony. — Ez igazságtalanság! Az abroszokba magam hímeztem a monogrammot.

— Az ezüstöt meg magam vásároltam.

Az író az oszlopos órához lépett és gonosz hidegvérrel fölhúzta.

— Mégis, mondd, meddig akarsz itt maradni? — kérdezte nagysokára az asszony.

— Mindig! — volt a kétségbeejtő válasz.

— Akkor én is itt maradok mindig! — fogadkozott haragosan őnagysága.

És csakugyan ott is maradtak mind a ketten. Ez volt a tizennyolcadik megoldás, amely nem jutott az író eszébe.

Mikor már itt tartottak, kinyilt az oszlopos órán a fekete porta és kilépett a kis csontváz. Tizenkettőt ütött, bár ennek éppen ebben a pillanatban nem volt sok értelme, lévén délutáni félhat óra. A fehér rém gúnyosan vigyorgott, de azt csak rossz szokásból tette, — neki már ilyen volt a hivatalos ábrázata. Alapjában véve örült, hogy a fiatalok megbékültek, — százesztendős prakszisából tudta, milyen kevés idő adatott az embereknek arra, hogy szeressék és gyűlöljék egymást, — hiszen egy jóravaló oszlopos óra életében öt-hat emberi nemzedék is elkopik.



Uj Idők 1925
Mutatvány



ENGLERTH EMIL: NŐI ARCKÉP

A Műcsarnok Téli Tárlatáról

rozat fekvőaktja is megannyi finom és éles disztinkció, mintha csak összegyüjteni akarta volna a különböző tipusokat. Rajzi és tónus finomságok azok, melyek ezeket az aktképeket Fodor Olga legjobb képeivé és élő piktúránk becses darabjaivá teszik. Egyébként rajzkészségét mi sem bizonyítja jobban, mint olajfestésű aktkompozicióí, melyek nemcsak tetszetős vázlatok, de szépen komponált táblók is. Egész bizonyos, hogy N. Fodor Olga mostani gyüjteményes kiállítása művészi pályájának nevezetes fordulója. A tárlat harmadik szenzációja *Kopeczky* Raúl festőművész bemutatkozása. Egy sorozat tájképpel oly erősen dominálja a tárlatot, hogy a napilapok beszámolói is elárasztják dicséretükkel az új művészt, aki valóban igen nagy reményekre ad jogos alapot ezzel a gyüjteményével. Képeinek legfőbb erénye a poézis. Egyszerű eszközeivel mély hatást tud kelteni. Hangulatai a természet örök szépségéből fakadnak. Egy allé, vagy csak két fa, vagy még az se, csak egy sík tarló, neki elég ahhoz, hogy a szegényes motivumokból a természet örök hatalmát, fenségét, báját tárja fel bennük. Némelyik képén egész monumentálisan jelentkezik festői képzeletének varázsos ereje, amely itt-ott egyenesen Paál Lászlót, a tragikus magyar zsenit juttatja eszünkbe. A legnagyobb várakozással tekintünk Kopeczky Raúl művészi egyéniségének teljes kibontakozása elé.

A tárlat többi szereplői közül *Chiovini* Ferenc és *Hagyik* István állitottak ki komoly, szép anyagot. Különösen sikerült Chiovini egy alvó gyermekfeje, Hagyik művei közül pedig az alföldi tájképek erősek, egyéni izüek. *Szilády* Margit is ügyesen bánik az olajjal, mig Cseney Vuchetich László tusrajzai és aquarelljei nem emelkednek túl az átlagon. Igen tanúságos együtt látni *K. Prenoszil* Sándor és *Pap* Géza munkáit. Mindketten fantáziamentes, száraz iparosai a festőművészetnek, kiket az ihlet messze elkerült. Mindketten ugyanazt a léleknélkülvaló sablont csinálják — az ellenkező póluson. Prenoszil kaptafája a natura, azt kopizálja a naturalista irány legtökéletesebb kompromittálására, Pap Géza viszont a leegyszerüsités pehelysúlyú bajnoka, aki az újfajta divatosság kaptafáján már olyan egyszerű, hogy igazán nem maradt meg képein semmi, amit érdemes lenne megnézni. *Kóbor G.* Elek szobrászművész figurái ügyes és izléses stilizálások. *Gy.*

bell tudás tökélyét bámuljuk, de a képek tartalmasságán túl egy művészi lélek szemlélődő, filozofikus temperamentumát is megérezhetjük. *Csók* István gyüjteményében régi

szeles tablóját rejti magában. Kívánjuk Feszty Masának, hogy azok a képei is, melyeket a tanulmányok után készíteni fog — mert kétségtelen, hogy fog — ugyanolyan



BARKÁSZ LAJOS: RÓDLIZÓK A FELVINCIÚTON
A Műcsarnok Téli Tárlatáról



Képzőművészet
1930. IV. évf. 27 sz.

# ZSÁKUTCÁBAN.

Irta: CSATHÓ KÁLMÁN.

Aki végigsétál egy modern képkiállításon és látja azt a hol félénk, hol túlmerész titánkodást, amellyel nemcsak egyesek, de egész iskolák és irányzatok, újabb és újabb «*izmusok*» a jövendő kapuját döngetik a halhatatlanságért, lehetetlen, hogy művészi impressziókat vigyen haza magával és ne valami különös nyugtalanságot, amely arra kényszeríti, hogy a jövendő századokra gondoljon, amikor a világ más lesz egészen, mint ma és a mi számunkra olyan érthetetlen és idegen, mint a mi mai, cementépítkezésű, felhőkarcolós, pantallós és automobilos Amerikánk lenne egy trójai hős számára.

Nekem legalább mindig ez az érzésem, ha egy-egy tárlatról hazajövök s rendesen jó időbe telik, amíg lerázom a kellemetlen hatást és megvígasztalom magam:

— Ezt már én szerencsére nem fogom megérni úgysem!

Közben azonban el-eltünődöm rajta: mi lehet az oka annak, hogy éppen a festők keresik a halhatatlanságot ilyen nyugtalanul és hogy jórészük nem is akar már a jelennek festeni, hanem csak a jövendőnek?

Miért éppen a festők? Miért hogy éppen ők szakadnak el a jelentől? Miért érdekli őket annyira a jövendő művészete, hogy jórészük egyebet se fest, csak kalandos jóslatokba bocsátkozva fantasztikus utópiákat? Miért nem festenek, a jó Isten szerelmére, képeket?

Lám milyen jó az építészeknek!

Őrajtuk ilyesmi nem esik meg egykönnyen.

Az építészet praktikus célokat szolgál és nem valószínű, hogy valaha is kirughassa a földet a talpa alól, vagy az eget a feje fölül. Célja világos és vitathatatlan, legalább is ha nem szobortalapzatról, vagy hegyoldal építészeti kiképzéséről van szó, hanem például hídról vagy házról.

A híd arra való, hogy ember, állat vagy jármű átmehessen rajta egyik partról a másikra. Fog-e eszébe jutni építőművésznek valaha is olyan ujítás, hogy a híd ne érjen parttól-partig?

Mire való a ház? Arra, hogy menedéket nyujtson embernek, állatnak, ember holmijának az időjárás viszontagságai, rablók, tolvajok támadása, jóbarátok alkalmatlankodása, avatatlanok betolakodása, külvilág lármája s más efféle ellen. Alig hihető, hogy akadjon építész, aki olyan lakóházat, templomot, gyárat, árúcsarnokot, hangárt, múzeumot, hivatalt vagy nem tudom mit fog építeni, amely ne egy teret foglaljon magába, vagy amelyikbe ne lehessen valami úton-módon bejutni. Vagyis amely végső elemzésben ne a barlangnak lenne a mesterséges utóda.

Igen, mert az építészet még most is azon az egyenes úton halad, amelyen

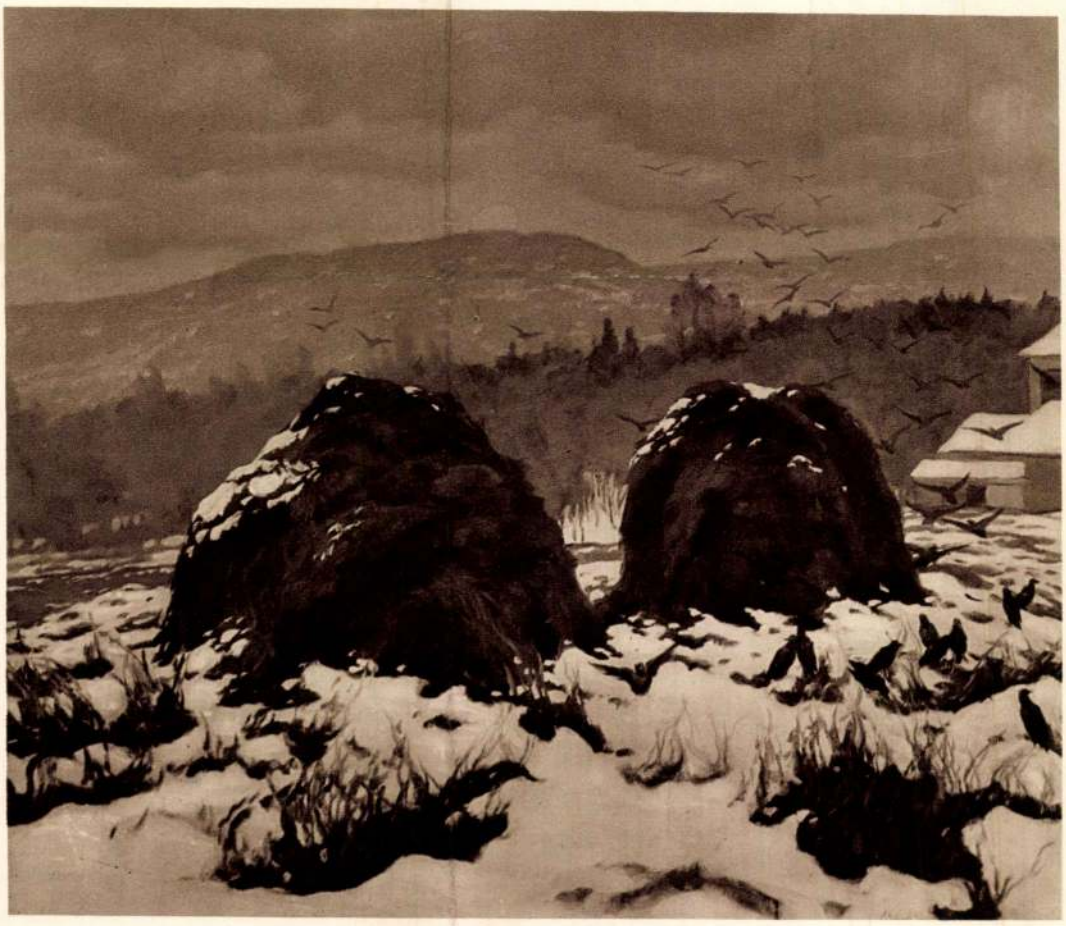

BARKÁSZ LAJOS: VARJAK.

A Társulat erre 912/85. sz. viszonválaszában kifejti, hogy éppen az egyházművészet pangása tenné szükségessé igénybevételét és megedzését ilyen feladatokra. A befejezett tényekre való tekintettel legalább azt kéri, hogy jövőben hasonló feladatokat a magyar művészeknek juttassák és hogy a pécsi dóm hátralevő munkáiban részeltessék őket.

Ez, mint tudjuk, meg is történt *Székely* Bertalan és *Lotz* Károly munkásságának igénybevételével.

**1886** A Társulat 1886-tal lépett be fennállásának huszonötödik évébe. A negyedszázad, amelynek első éveit a nagyhíd-utcai kis ház két szobácskájában, huszonötödik esztendejét pedig a sugárúti pompás palota fényes termeiben érte meg, ugyancsak tele volt küzdelmekkel, eseményekkel és eredményekkel. A néhány művész-hazafi és lelkes műbarát által ültetett fa íme lombkoronába szökkent, amely már árnyékot tudott nyujtani a mellé állt magyar művésztársadalomnak. Ma is hódolattal állhatunk az előtt a hallatlan lendületű nemzeti kultúrpropaganda előtt, amely a műtárlaton lézengő néhány kíváncsi számát 25 év alatt a 100.000-es számot elérő műbaráttársadalommá tudta duzzasztani s amely a negyedszázad végén közel 100.000 forintot tudott évente a hazai képzőművészet termékeinek vásárlására fordítani.

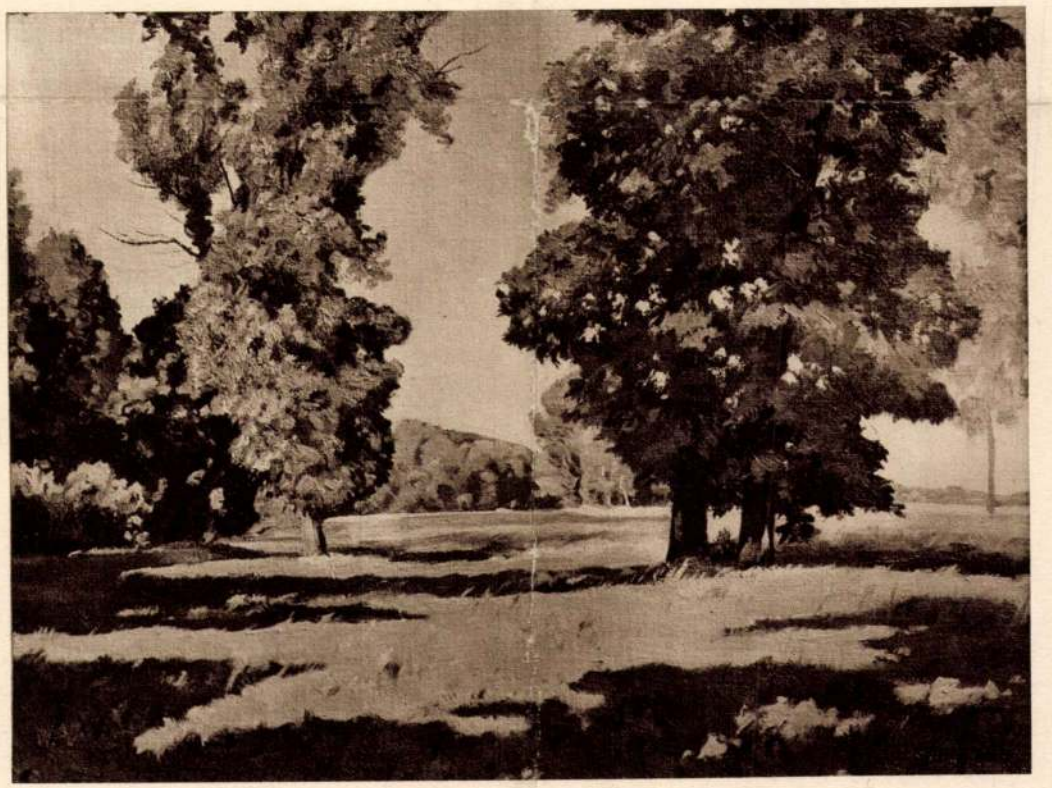

SÁRDY BRUTUS: NAPSÜTÉS.

Az ünnepi év fényét és lelkes hangulatát nagyban növelte a Társulat iránt mindig hálás *Munkácsy* Mihály «Mozart»-jának kiállítása, amelyet a király és Erzsébet királyné is megtekintett. A fejedelmi példát 34.000 polgár látogatása követte ezen a kiállításon. Ezt megelőzően ismét *Verescsagin* állította ki egy képsorozatát, amely alkalommal Jókai Mór tartott jótékonycélú felolvasást.

Maga a *jubiláris kiállítás* november 10-én nyílt meg, amelyen 99 magyar, 43 német, 15 francia, 10 osztrák, 12 olasz, 27 belga, 2 norvég, 1 spanyol, 1 angol és 2 lengyel műalkotás szerepelt.

A választmányi jelentés erről a következőket írja :

«A megnyitási ünnepélynek rendkívüli fényt kölcsönzött Ő Felsége a királynak személyes részvéte s azon lelkesítő szavak, melyekkel társulatunk s a magyar művészet iránti legmagasabb elismerését nyilvánítva, válaszul Trefort Ágoston miniszter úrnak üdvözlő beszédére, kiállításunkat megnyitni kegyeskedett. Ő Felsége környezetében közéletünknek legkiválóbb férfiai résztvettek ez ünnepélyen, melynek örvendetes és buzdító emléke fönn fog maradni Társulatunk s a magyar művészet történetében.»

*Trefort, akihez hasonló jelentőségű mecénás-kultuszminisztert keveset talált a magyar képzőművészet, az évfordulót emlékezetessé akarva tenni és kifejezésre kívánva juttatni Társulatunk iránti elismerését és méltánylását, ez alkalommal alapította az*



BARKÁSZ LAJOS : ÁBRÁNDOZÁS.

Barkász Lajos

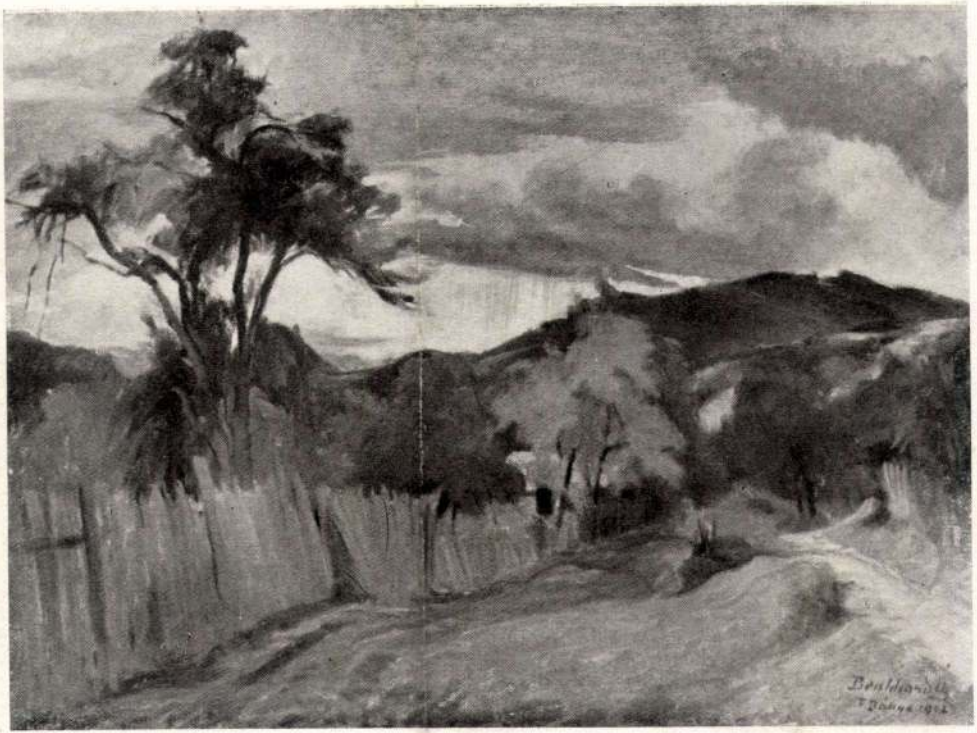

**Benkhard Ágost: Szétoszló felhők**



**Barkász Lajos: Csillaghegy hóban**

Barkász Lajos



BARKÁSZ LAJOS: TÉL ÓBUDÁN

KMT 1928. tav. Vall



KOMÁROMI KACZ ENDRE: NŐI ARCKÉP

Barkász Lajos

festi

L.

Szendrey-Szentiványi

122. l.

Sertés ~~ting~~ állományunk felét elvesztettük azonban a lakossághoz viszonyítva kedvezőbb mint azelőtt mert 2 embrerre jut 1. míg azelőtt 3 emberre jut 1. Azonban a kár annál is nagyobb mivel, alkalmasban érint mert sertéskivitelünk képezték export anyagunk nagy részét. Juh állományunk 1/4-ére csökkent mivel a Felföldik elvesztésével elvesztettük.

## Bányászat.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Kőszén | 10 m. tonna | most | 7 m. tonna | 70% |
| Vas ére | 4 m. g. | " | 1.2 " | g/. Rudabanyai egyedük |
| Só | 2.5 " g. | " | — " | |

Aluminium a bauxit asványról azelőtt Bihar vm. Most nyugdan Bakonyban.

Arany ezüst b. mint elvesztettük csak a elátrában levő Recsken van

Földgáz, Petroleum területeket

Barkász Lajos

ród
z
Krück. I. 67. l.

Lir, Kelta II. 10

1904. XI. 3.

Kecskemét

Sanatorium - egyesület emlékkönyve (785/1904.)



BARKÁSZ LAJOS: RÓDLIZÓK A FELVINCZI-ÚTON

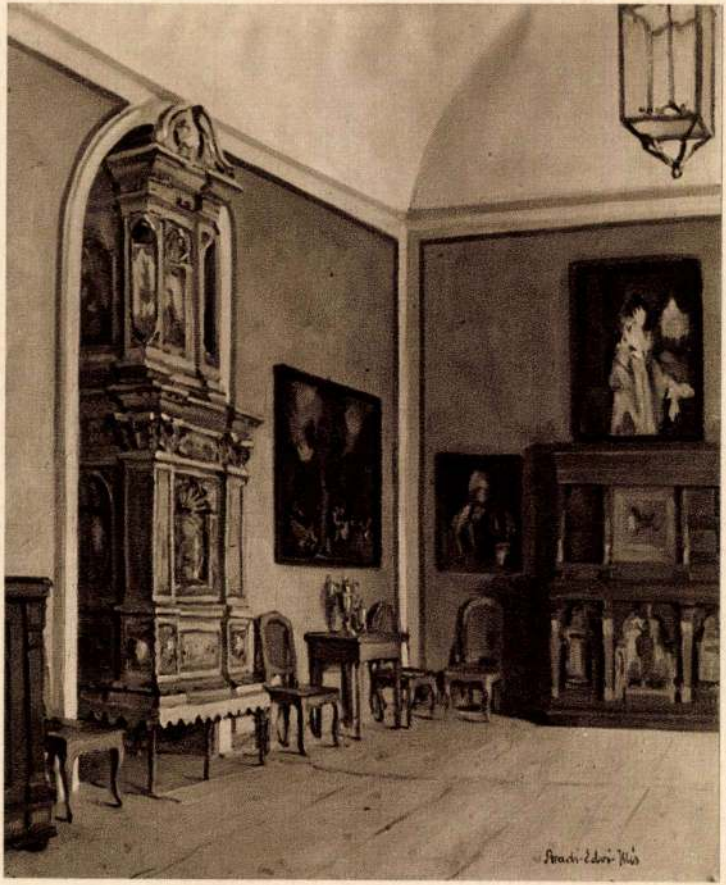

ARADI EDVI ILLÉS : EBÉDLŐ A HELLBRUNNI KASTÉLYBAN



BARKÁSZ LAJOS: FALUVÉGE



KÚNFFY LAJOS: ARATÓK

BARKÁSZ LAJOS.

Festőművész. Született 1884-ben Hódmezővásárhelyen. Művészeti tanulmányait a Mintarajziskolában Révész Imre és Ferenczy Károly növendéke gyanánt végezte. A Műcsarnokban 1913-ban állított ki először, amelynek tárlatain elnyerte 1924-ben Halmos Izor életképdíját, az 1926., 1927. és az 1928. években a kitüntető elismerést, 1930-ban a Ráth-díjat és 1934-ben a TESz ezüstérmét. Számos műve állami és fővárosi gyüjteményekben.

KM Társ. 1939. őszi tárl.

1945. dec. mutteren
miatt az Óbudi
gimnazium
ban



**Barkász Lajos** (XIX—XX. század).

33. KIKÖTŐ ALKONYATKOR. Jelezve.
Karton. 30×40 cm. 10.–

Almásy-Teleki II. 1939



Milanoban és Mel-
singforsban kiállítva

Szapáry József
Jankovich Bésán
Endre, Wenckheim
Antal, Mirbach
Ferenc arczképei

Táj és elkeprek
fotog

ivaniyi Anna V. 292.

mintarajzikolaban
1906. Középik. rajzt
okl.

---

1926 és 1929. Hódmv.
Moll kiáll.

---

1931 tól évekig a nyaraz
a gyulai művész
telepen dolgozott.

---

1937-1938 elnöke volt a M.
Képzőművészek Egyesületének

---

1930. Ábrandozás c.
képével megnyerte a Rath
lyzőrgy díjat.

---

1926. a Mucsarnokban Ki-
rándulásos c. képére ki-
tüntető elismerés

---

1940. Téli naplemente
c. képére megkapta a OM.
Képzőművészeti Társulat
nagy díjat.

Trentendrei
1931

(l. Szalon leírás

Barkász Lajos

díjat és kitüntetést nyert hazai és külföldi kiállításokon. 1928-ban a Képzőművészeti Társulat örökös törzstagjává választotta meg.

Ráth. Ha avuto inoltre altri numerosi premi ad esposizioni nazionali ed estere. Nel 1928 è stato nominato socio fondatore perpetuo della Società di Belle Arti.

Barkász Lajos

Oro Kassa

Barkán Lajos.

Kilátás a Rómadombról

olaszt.

Tan. Bp. 1932.

)alrafordult. Feje elől kopasz,
)ajusza hosszú. Nyakkendője
mellénye kivágott, kabátja
talapzat felett: »KOSSUTH«.
64 cm. — Lelt. sz. 804. — Ér-
reith-féle ereklyemúzeumból. —
tokat l. a 262. lapon az 580 lelt.
lis 30-án (107–95). — Átvételi
udomásul vette az 1896 április

Bathán Lajos

Trianoni határ

Olaff

Tm. Bp. 1932.

~~1054. Ismeretlen művész.~~

A XIX. századból.

1054. Atilla.

Vállig ~~látható~~, b
ábrázolva. Feje kopaszod
bajusza hosszú. Köpenyét
ta:

↓ szarvának helye látszik, orra lefelé görbül,

»ATTILA REX«

~~A képes lap hátt~~

Rezes ólomdombo
értéke 12 K.-- Havas Em
(787-907-10).

Barkász Lajos

2. kéje Eiáll -

Csánky Ungchal

27. l.

Barkász Lajos

Kilátás a Rózsadombról

1932 fő új szerzeményi Műcsarnok

Barkász Lajos

a Hövetség tagja

1925. ápr. kiállításán
a Hövetségnek
15 műve kiállítva
köztük
Hűvös völgyi táj, olaj.
Utolsó napsugarak, olaj
Őszi erdő, olaj

1916-tól Pozsony-
ban, 1919 óta

Nagyváradi püspöki lyceum V. 290.

a városi tanácsnak a

az egyesület elnökségének a

az egylet elnökségének a

a főgimnázium igazgatójának a

a városi tanácshak

a muzeum igazgatóságának a

megírva

Barkász Lajos

l.

Képm. Mnz. Esk

VIII. 175. l.

Barkász Lajos

Nem épült szervesen a város művészi életébe annak ellenére, hogy témái jelentős részét Vásárhelyről merítette.

Dömötör János: Vásárhelyi művészek
Alföld 1971/10 67 old.

M.D.K.

Barkász Lajos

"Konzervativok a Pátria Klubban" cimmel ir a lap a konzervativ müvészek kiállitásáról. "Dobozi paraszt" cimmel bemutatja a lap egyik festményének repr.-ját.

Csemiczky: "Két kiállitás" c.
Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. febr. 28.-márc. 6. IV. évf. 9. sz.

Barkász Lajos MDK

A nyulház

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

MDK

Barkász Lajos

"Őszi virágszedés" c.kép repr.

KMTArs.1931.tav.kiáll.

Barkász Lajos MDK

Lombhullás

Műcsarnok 1939. téli tárlat

BARKÁSZ LAJOS

5o8 Dunapart.

KMTárs.1929/3o. téli kiáll.kat. 22.oladl

Barkász Lajos MDK

Erdészlak télen

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Sváb leány

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Utolsó napsugarak

A kert alján

Mücsarnok 1926. Őszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Hazafelé

Mücsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Vásári bódék

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

MDK

Barkász Lajos

Tél Óbudán c. müve kitüntető elismerést kapott

A Tavaszi Tárlat dijnyertesei. Képzőművészet 1928. 8-9.sz. 109.l.

MDK

Barkász Lajos

Kilátás a Rózsadombról, repr.

Képzőművészet 1928. II.évf. 12.sz. 173.l.

Barkász Lajos MDK

Virágzó fa

Mücsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

A két világháboru közt hosszabb időt tölt Mártélyon a táj festésének részletei pontos megoldását keresve.

Dömötör János: Mártély a müvészetben.
CSONGRÁDMEGYEI HIRLAP. 1962. jul. 11. 4. lap.

Barkász Lajos MDK

Cseresznyeszüret, olf.

Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Virágfakadás, olf.

Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Április, vizf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

BARKÁSZ LAJOS

Tanyaudvar télen. Olajf.

Magyar kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.
16. oldal

MDK

Barkász Lajos

Kiránduláson c. képére elismerést kapott

A Mücs. téli kiáll. dijai. Nemzeti Ujság,
1926. ápr. 1.

Barkász Lajos festőművész

Betyárromantika

Hazafelé

Magyar kiállitás tárgymutatója.Mücsarnok.1934.

Barkász Lajos festőművész

Dobozi magyar legény

Magyar kiállitás tárgymutatója.Műcsarnok.1934.

Barkász Lajos festőművész

Pihenés

Magyar kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok. 1934.

MDK

Barkász Lajos

Őszi hangulat

Képzőművészet 1928. II. évf. 6.sz. 11.l.

Barkász Lajos festőművész

Budai hegyvidék

Jubileumi kiállítás tárgymutatója. Műcsarnok 1931.

MDK

Barkász Lajos

"Békásmegyer hóban" c.kép repr.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun.

Barkász Lajos MDK

Budai hegyvidék

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

BARKÁSZ LAJOS

Udvarol a huszár.
Magyar tél.
Mézeskalács.

Téli kiállitás képes tárgymutatója. Műcsarnok 1937.

MDK

Barkász Lajos, festőm.

nyerte a társulati nagydijat.

Kende Béla: A Műcsarnok tavaszi tárlata.1940.
Művészet. 1940. 33.sz. 46.l.

Barkász Lajos MDK

Lubinszky Tibi arcképe, olf.

Mücsarnok 1919-2o. Téli tárlat

MDK

Barkász Lajos

A Hetek első kiállitásán művével szerepelt.

Cikk: Hodmezővásárhely.Hetek kiállitása.

Képzőművészet, 1929. 19.sz. 103.l.

MDK

Barkász Lajos, festöm.

Tájkép. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1936.márc.76.sz.2.rk.sz. 29.1.

MDK

Barkász Lajos

B.Gy. arcképe

Sárguló fák, of.
Tavaszi munka, of.

SZÖVETSÉG 2.kiáll./ N.Sual. 335.kiáll. 1925. ápr.

MDK

Barkász Lajos

Házikó a hegytetőn, of.

Arckép, of.

Hüvösvölgyi táj, of.

SZÖVETSÉG 2.kiáll./ N.Sual. 335.kiáll. 1925. ápr.

MDK

Barkász Lajos

Erdészlak télen, of.

Őszi erdő, of.

Részlet Pasarétről, of.

SZOVETSÉG 2.kiáll./ N.Szal. 339.kiáll. 1925. ápr.

MDK

Barkász Lajos

Utolsó napsugarak, of.

Őszi naplemente, of.

Hüvösvölgyi ut, of.

SZÖVETSÉG 2.kiáll./ N.Sual. 335.kiáll. 1925. ápr.

MDK

Barkász Lajos

Kecskelegeltetés, of.

Tabáni részlet hóban, of.

Rügyfakadás a Hüvösvölgyben, of.

SZÖVETSÉG 2.kiáll./ N.Szal. 339.kiáll. 1925. ápr.

MDK

Barkász Lajos

Tél Óbudán

Kézdi Kovács L.: Egy év története. Évk. KMT. 1929. 18.1.

MDK

Barkász Lajos

/e.a./: Thorma János "Március idusa". A Műcsarnok téli tárlata. Ujság 1938. 7-8.l.

MDK

Barkász Lajos

Hómaradék.

III. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. 1935.
Ma c.24-maj.15. Műcsarnok. kat. 15.1.

Táblakiss – „Csendélet" – Barkóczy

Revue de Hongrie

1910. III. a. VI. f. 560-561. l.

Jury nélküli kiállítás a Műcsarnokban.

Barkász Lajos MDK

Dunapart, olf.

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

MEK

Barkász Lajos MDK

Nyárutó, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Esti csend

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Szent Erzsébet kálváriája, olf.

Műcsarnok 1930. Szent Imre emlékkiállítás

Barkász Lajos [redacted]

Nyári délután, olf.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Barkász Lajos MDK

Tél Óbudán, olf.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Barkász Lajos MDK

Eső után, olf.

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Berlėas Jaįoa MDK

Jaó ųbin, oil.

Mücenrnok 1930/31 Jubiläum Ideälitäa

Barkász Lajos MDK

Szőlőskertben, repr.

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Havas udvar, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos grafikus.

Művészet.1905.IV.414.l.

Barkász Lajos fest.

Pesti Hírlap. 1926. ápr. 10. 9

Képkiállítás

Barkász Lajos festő

Pesti Hirlap. 1926. jun. 3. 13

Hidrozőrőrőrhelyi Műveszek Tartosága

Barkász Lajos festő

Magyar Művészet, 1926

361-362. o.

Hódmezővásárhelyi Művések Tárlatáról

Barkász Lajos festő

Pesti Hirlap. 1923. nov. 4. 5

b. a. a Mincsonok öszi tailata

Barkász Lajos MDK

Hüvösvölgyben, olf.

Műcsarnok 1927-28 téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Őszi hangulat, olf.

Műcsarnok 1927/28 téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Faluvége, repr.

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Hóolvadás

Műcsarnok 1944. márc.-ápr.
Tavaszi tárlat

MDK

3

Barkász Lajos, festö

—

A nyulház.

OMKT.-Műcsarnok. IV.Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
Bp.1937.ápr.29.-jun.2o. Kat. 15.1.

Bárkász Lajos MDK

Tél a hegyen

Műcsarnok 1944. márc-ápr.
Tavaszi Tárlat

Barkász Lajos MDK

Havas uton

Műcsarnok 1944. márc-ápr.
Tavaszi tárlat

MDK

Barkász Lajos

Virágfakadás, of.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 22. l.

MDK

Barkász Lajos

Cseresznyeszüret, of.

Tav. kiáll. Műcs. 1925. máj.

23. l.

MDK

Barkász Lajos festő

KMTárs őszi tárl. 1938. nov. Mücs.

32 l.

M DK

Barkász Lajos, festö

Öszi hegyoldal.
Önarckép.
Pazaréti ut.
Lejtös uton.
Virágzó cseresznyefa.
Dobozi paraszt.
Késö ösz.
Tiszai halász.

Mpcsarnok.-Öszi Tárlat.1939.okt.8.-nov.19. Kat. 25.l.

Barkász Lajos MDK

Naplemente

Miccarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Ház a hegy alatt, repr

Műcsarnok 1943.nov.dec.
Téli kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Leányok a kertben

Mucsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

MDK

Barkász Lajos

Hódmezővásárhelyi Művészek Társasága. Magyar Művészet, 1926. 362 l.

MDK

Barkász Lajos festő

Spectator: Képzőművészet. Bpesti Szemle, 194o, ápr.sz. 74-8o l.

Barkász Lajos

festő

Képzőművészet 1928. 83-84.o.

Barkász Lajos MDK

Békásmegyer hóban

Műcsarnok 1936. máj.-jun. Jub. kiáll.

MDK

Barkász Lajos, festö

| | |
|---|---|
| Háromszéki havasok. 50x39 | Olf. |
| Tabáni részlet. 50x40 | " |
| Tél a Hüvösvölgyben. 50x40 | " |
| Hüvösvölgyi részlet. 70x57 | " |
| Tavasz a falun. 70x55 | " |

Áll. Árf. Csarnok.-Magy.Képzöm.Egy. kiáll. 1922.dec. 15-17. Kat. 3.l.

MDK

Barkász Lajos, festö

Dobozi magyar legény. OLF.
Betyárromantika. "
Hazafelé. "
Pihenés. "

Mücs.-Az 1934.évi Magyar Kiáll. 1934.szept.27.-okt.28.
Kat. 14.1.

MDK

Barkász Lajos, festö

Tanyaudvar télem. Olf.

Műcs.-Az 1934.évi Magyar Kiáll. 1934.szept.27.-okt.28.
Kat. 12.l.

MDK

Barkász Lajos, festö

Hegyoldal. Olajf.

Mücsarnok. IV.Kpzömüv.kiáll. "A Magyar Müvészetért."
1943.máj.16-3c. Kat. 5.l.

MDK

Barkász Lajos, festö

szül.Hódmezövásárhelyen. 1884-ben. Révész Imre és Ferenczy Károly növendéke volt a Mintarajziskolában. Elöször 1913-ban állitott ki a Mücs.-ban.Dijakat,kitüntetö elismeréseket nyert. Számos müve állami és föv.-i gyüjt.-ben.

Kódös tél.
Részlet Óbudáról.
Dunapart.
Hajógyári Dunapart.
Fák a Dunaparton.
Dombtetön.

Mücsarnok.-Öszi tárlat. 1939.okt.8.-nov.19. Kat.6,7.1.

MDK

Barkász Lajos, festö

1884-ben született.

Dombosvidék.
Árnyékban.
Vörös ördög.
Nyulketrec.
Utolsó napsugarak.
Leleplezett találka.
Csillaghegy látképe.
Sárguló fák.

Mücsarnok.-Öszi tárlat. 1939.okt.8.-nov.19. Kat. 7.1.

MDK

Barkász Lajos, festő
szül.1884-ben.

Erdős hegyoldal.
Havas boglyák.
Pihenő.
Budai hegyek között.
Leánymulatság.
Naplemente.
Gyümölcsös.

Műcsarnok.-Őszi tárlat. 1939.okt.8.-nov.19. Kat.7.8.1.

Barkász Lajos, festő
szül.1884-ben.

Havas udvar.
Sváb leány.
Kilátás a Széher-utról.
Kerti munka.
Olvadó hó.
Mátkapár.
Bókahegy Csillaghegyen.

Mücsarnok.-Öszi tárlat.1939.okt.8.-nov.19. Kat. s.l.

MDK

Barkász Lajos, festö
szül. 1884-ben.

Békásmegyeri hegyoldal.
Vágyódás.
Öszi virágszedés.
Erdészlak.
Alkony.
Befujta az utat a hó...
Március.
Kártyavetés.
Esti hangulat.

Mücsarnok.-Öszi tárlat.1939.okt.8.-nov.19. Kat. 8.l.

MDK

Barkász Lajos, festö
szül.1884-ben.

Vadaskert.
Esö után.
Barna ösz.
C/ seresznyeszüret.
Piros ösz.
Napraforgók.

Mücsarnok.-Öszi tárlat.1939.okt.8.-nov.19. Kat. 8.1.

Barkász Lajos MDK

Hódmezővásárhelyi Művészek Társasága.
Magyar Művészet 1926. 362-363.o.

Barkász Lajos MDK

Tanya a hóban
Téli reggel

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Ház a hegy alatt

Miscsarnok 1943.nov-dec.
Téli kiállitás

Barkász Lajos

Ajtóban

Milosarnok 1936. máj6 jun. Jub. kiáll.

MDK

Barkász Lajos,
festőm.

a közgyülés az 1938. évre elnökké
választotta meg.

M.Képzőm. Egy.-nek. közgyülése. -Magy. Nemz. Müvészet.
1938. 1.sz. 12.l.

MDK

Barkász Lajos:

Névnapi ajándék. olf.
Dobozi paraszt. olf.
Erdő szélén olf.
Őszi hegyoldal olf.
Sárguló fák. olf.
Utolsó napsugarak. olf.

Ars Hungarica kiállitása
1941. febr-márc.16./Pátria Club/

MEK

Barkász Lajos:

Nyulketrec olf.
Virágos völgy. olf.
Erdészlak olf.
Öreg halász olf.
Csillaghegy látkép. olf.
Tanya udvar olf.

Ars Hungarica kiállitása
1941. febr-márc.16./Pátria Club/

MEK

Barkász Lajos:

Keritésnél olf.
Kilátás a Pasarétről olf.
Békásmegyer olf.
Szent Erzsébet olf.

**Ars Hungarica kiállitása**
**1941. febr-márc.16./Pátria Club/**

MDK

Barkász Lajos

Uzsonna kávé, of.

Budai részlet, of.

M. rajztanárok o. egyesulete kiáll. N.Szal. 1922. máj. 7. 1.

MDK

Barkász Lajos

Tav. kiáll. Műcs. 1925. máj. 33. l.

MDK

Barkász Lajos

Virágzó fa, of.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 7 l.

MDK

Barkász Lajos, festö

Lankás.
Babaruha-varrás.
November.
Duna-strand.
[illegible]
Séta a hegyen.
Vadorzó
Hómaradék.
Almahámozás.
Tiszakiöntés.

Mücsarnok.-Ösai Tárlat.1939.okt.8.-nov.19. Ka t. 24.1.

Barkász Lajos, festö MDK

Falusi ház.
Hüvösvölgy télen.
Névnapi ajándék.
Mézeskalács-szív.
Havas kazlak.
Borult idö.
Hüvösvölgyi rész.

Mpcsarnok.-Öszi Tárlat.1939.okt.8.-nov.19. Kat. 24.l. és 25.l.

Barkász Lajos
festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - képével szerepel. Eső után

Pesti Hirlap
1930.XII.20.

Barán Lajos

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

Nyíregy 1931. II. 21.

Barkász Lajos

MDK

Havas uton

Mücsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Barkász Lajos MDK

Tél a hegyen

Mücsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Barkász Lajos.

Az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat jelli kiállításan műrei szerepelnek.

Esti Kurir, 1927. dec. 20.

Barbara Jajer.

Wielmożny Panie Wojewodzie! Tatu-
lat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

Jestem Wiernym, 1927. dec. 20.

Barkász.

Munkája szerepel a Műcsarnok téli tárlatán.

Pesti Napló, 1927. dec. 18

Barbara.

Lumbriga vergel a Lucar-
nok Ali Abbatán.

Pesti Napló, 1927. dec. 18

Barkász Lajos.

A Műcsarnok téli tárlatán két hűrösvölgyi részletet ábrázoló képe szerepel. (említve.)

Magyarság, 1927. dec. 18.

Barkász Lajos

Budai hegyvidék c. műve

a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállításán.

Pesti Hirlap, 934.XII.13.

Barkász Lajos

Falusi tájakkal vegyvel a
húszaznak őszi tárlatán /

Pesti Hirlap 1927 okt 29.

Barkás Lajos festő

A Kejzőrművének Társulat bíráló bizottságának tagja

Magazdág 1927. X. 6

Barkász Lajos

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
A Leleplezett találka.

Pesti Hirlap
1934.I 17.

Barkász

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Kiemelkedik brilliáns kis téli képe.

Magyarság
1934.I.14.

Barkász Lajos.

„Őzi hangulat" c. tájképe zere-
pel a Műcsarnok téli tár-
latán. (említve)

Pesti Hirlap, 1927. dec. 18.

Borkász Lajos festő

szerepel a „magyar táj és életkép"
kiállításon a Műcsarnokban

Nemzeti Újság 1927 I. 14

Borkász Lajos

Pesti Hirlap
1927 VI. 16

P H VI/16

12

— A Nemzeti Szalon [illegible] tá[illegible]
ségben és nyári szinvonallal zárja be
szi szezont. A katalogus 580 számot so[illegible]
pek egy része három sorban sorakozik[illegible]
kiállitók száma 260. Mindez élénk bizon[illegible] művé-
hogy a Nemzeti Szalonnak évek óta be[illegible] a ké[illegible]
vaszi és őszi tárlatait ujra meg kell ren[illegible]
holt idényben „independants" jelleggel, [illegible]
kitüzésével és komoly szinvonallal. A m[illegible]
nagytermében mégis látunk egy csapat j[illegible]
a többi termekben pedig igen sok névte[illegible]
replőt. A jobb művek sorában feltünik Borkász La-
jos „Boglyák a hóban" c. téli tája, Feszty Masa több
tájképe, Juszkó Béla ökörfogata, Medgyesi Schwartz
Antaltól gróf Cziráky Józsefné szines, artisztikusan
beállitott képmása, Háry Gyula finom római táj-
részlete, Lengyel-Reinfuss Ede „Parforce vadászat"-a,
Mihalovits Miklós Zsuzsánna-aktja, Kemény Nán-
dor „Jó hir" c. genre képe, Kézdi-Kovács Elemér női
félaktja, Gimes Lajos két tájképe, Dolányi B. Ida
virágcsokrai, Sárdy Brutus „Napsütés"-e, Spányik
Cornél intérieur-je, Pán Arthur „Öreg ember"-e, S.
Müller Ágota két művészi képmása, Szántó Mária
„Siestá"-ja, Heyer Arthur állatképe, Horváth G. An-
dor „Templomi csönd"-je, Haranghy Jenő néhány
igen erős rézkarca, Reischl Károly friss veneziai
aquarelljei. A grafikák között érdekes Sassy Attila
groteszk humoru „Mese"-képe, Benedek Kata Maeter-
link-illusztrációja, Kurtapataki Kovács Pál két pá-
rizsi rézkarca, Szentgály Dezső finom tollrajztájképe,
Senyei József pastell női képmása, Lókayné Egyed
Erna néhány szines rajza, Budai István két finom
mese-illusztrációja. A képek nagy tömegéből kivál-
nak még: Bendéné K. Friderika „Munkaközben" c.
képe, Sass Brunner Ferenc figurálisai, Sassné Farkas
Böske badacsonyi tájai, ilosvai Varga István falusi
utcái, H. Schuschny Erna hangulat-képei, Marik
Brigitta tanulmányfeje, Lám Ilus szép önarcképe
Kallósné H. Adrienne artisztikus gyümölcs és virá[illegible]
csendéletei. A szoboranyagból kiválik Reményi J[illegible]
zsef több sport-tárgyu kisplasztikája, Szamossy Im[illegible]
„Napfürdő"-je, Nemes György „Madonná"-ja, K[illegible]
mér Sándor négy plakettje. Értékesebb iparművész[illegible]
kollekciókkal Huber Tivadar, V. Boeck Erzsébet
Hamvas Magda szerepel. (k. k. l.

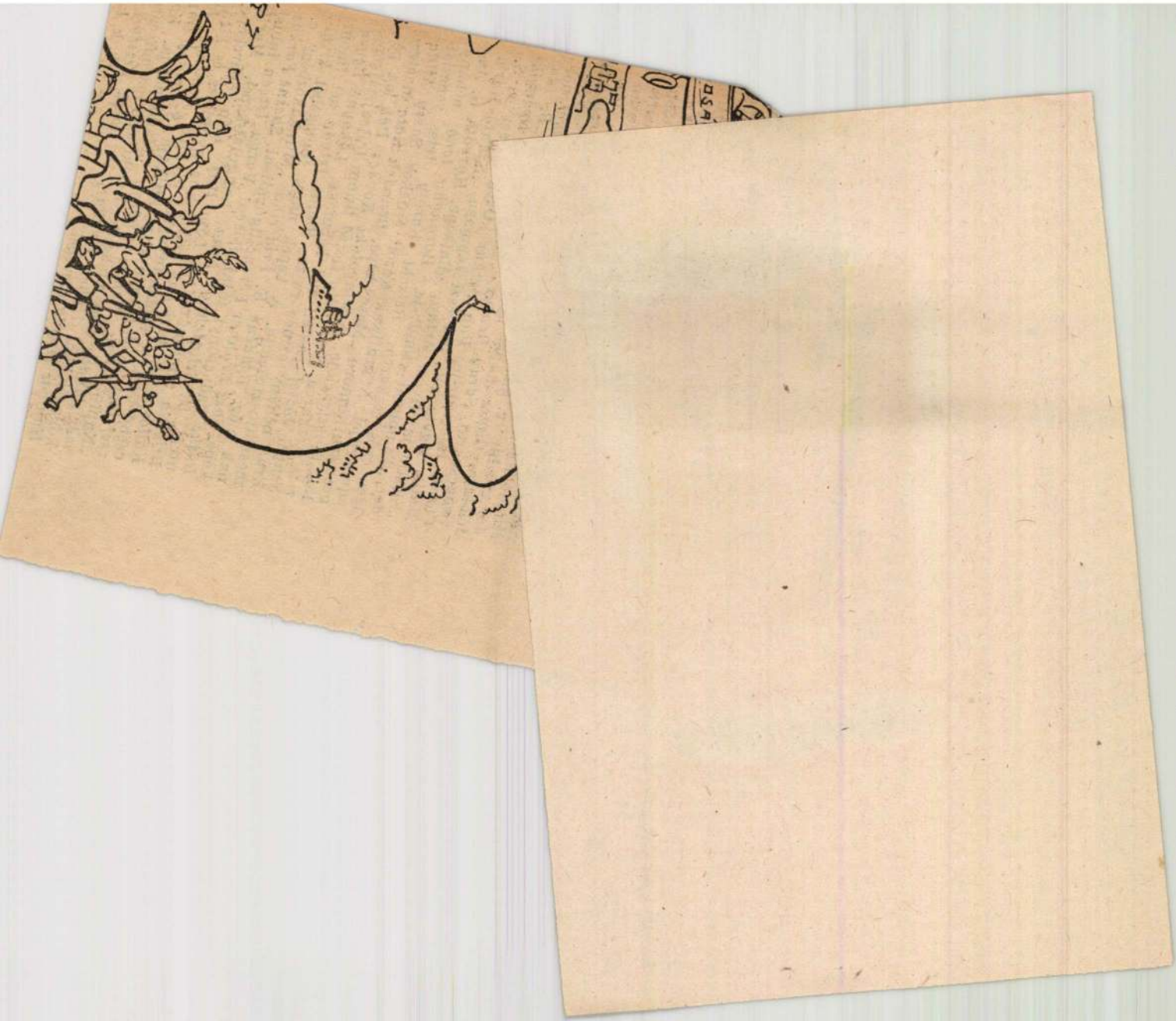

Borkósz Lajos

Szerepel a Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán

Nyírág 1927 VI. 16.

Barkász Kajos festő

Szerepel a Nemzeti Szalon Nagy
Tavasz Kiállításán

Pesti Napló 1927 VI. 16.

Barkász Lajos

Szerepel a Nemzeti Szalon nagy Fovosi kiállítván

Est, 1927 VI. 16

Barkász Lajos

Szerepelt a Múcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

Barkán Lajos

Szerepelt a Műcsarnok Őszi tárlatán.

Újság 1926. X. 24.

MDK.

Barkás Lajos

Müvei a Kiscelli- muzeumban

Magyar Nemzet 1966 okt.14.

- Barkász Lajos MDK

Naplemente

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Ház a hegy alatt

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Tanya a hóban

Téli reggel

Műcsarnok 1943 Téli kiállítás

Barlán Lajos

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki

kiállításán.

EK 1931. II. 24.

Barkász Lajos

Festőművész

Téli Tárlat - Képzőművészeti Társulat kiállitása - Műcsarnokban - képével szerepel.

Uj Nemzedék
1930.XII.21.

Barkász Lajos

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubiláris kiállítása - 2
Műcsarnokban - képével szerepel.

Óbudai képében több a szinbeli finomság, gazdagság, mint a müvész tájképeiben.-

Budapesti Hirlap
1. 20.VII.01.

Barkász

festőművész

Képzőművészeti társulat jubiláris kiállítása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

Eső utáni zöldjei.

Magyar Hirlap
1930.VII.21.

Barkász Lajos
festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

Havas Óbudája átérzett tájkép.

Magyarság
1930. VII. 20.

Barkán Lajos

Szerepelt a művészcsoportok műcsernoki kiállításán.

PH 1931. II. 21

Barkász Lajos

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Mücsarnokban - képével szerepel.
Esti csendje a tárlat egyik legszebb heroikus tájképe.

Magyarság
1930.XII.21.

Barkász Lajos

MDK

Hóolvadás

Bokrok ősszel

Műcsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Barkán Lajos

Szerepelt a Műcsarnok őszi tárlatán.

NM 1926 X. 24.

Barkász Lajos.

„Varjak" c. műre kitüntető elismerésbe részesült a magyar táj- és népéleti kiállításon. (említve.)

Magyarság, 1927. jan. 30.

Barkász Lajos.

A Hucsomok táj- és népéleti kiállításán szereplő „Varjak" c. művét kitüntető elismerésben részesítette (emlitve.) a bíráló-bizottság.

Marosvásárhely, 1927. jan. 27.

Barkász Lajos

MDK

Ház a hegy alatt, repr.

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Barkász Lajos

festőművész

Gyulai művésztelep megnyitása Gyulán a Göndöcs-park régi muzeumi épületében - részvesz a telep munkájában.

Pesti Hirlap
1930.VII.11

Barkász Lajos MDK

Havas táj, olf.

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Barkász Lajos

MDK

Varjak, ólf.

Micsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

MDK

Barkász Lajos

Leszáll az est, of.

KMTárs. 1928/29. téli kiáll. kat. 5.l.

Barkász Lajos MDK

Tél Óbudán, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Hüvösvölgyben, repr.

Mücsarnok 1927/28 téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Kedveskedés, olf.

Mücsarnok 1927 őszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Utolsó napsugarak, olf.

Műcsarnok 1926őszi kiállítás

B arkász Lajos MDK

A kert alján, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Leánymulatság, repr.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Leánymulatság, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Hüvösvölgyi táj, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Martélyi Tisza-kiöntés, olf.

Micsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Gugger hegy, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Eső után, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Barkász Lajos

"Tél Obudán" c. műve kitüntető elismerést kapott.

Rézdi Kovács László: Egy év története.

Évk.KMT. 1929. 18.1.

Barkász Lajos MDK

A pasaréti ut, olf.

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Faluvége, olf.

**Mücsarnok 1927 őszi kiállitás**

Barkász Lajos MDK

Napraforgók

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Barkász Lajos MDK

Sváb leány, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Boglyák, olf.

Mücsarnok 1926 téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Varjak, olf.

Műcsarnok 1926 téli kiállítás

Barkász Lajos MIK

Kiránduláson, olf.

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Leszáll az est

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Gyümölcsösben, olf.

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Vadorzó, repr.

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállítás

Barkász Lajos MDK

Késő délután, olf.

**Műcsarnok 1928/29 téli kiállitás**

Barkász Lajos MDK

A trianoni határ, olf.

Műcsarnok 1928/29 téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Tél Óbudán, repr.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Szénagyüjtés, olf.

**Mücsarnok 1929 tavaszi kiállitás**

Barkász Lajos

MDK

A Csillaghegy környékén, olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállítás

Barkász Lajos MDK

Domboldalon, olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Barkás Lajos MDK

Falu széle, olf.

Mücsarnok 1930 tavaszi kiállitás

MIK

Barkász Lajos b

MDK

Vadorzó, olf.

Mücsarnok 1930 tavaszi kiállitás

MDK

Barkász Lajos MDK

Ábrándozás, olf.

Műcsarnok 1930. tavaszi kiállitás

Barkéna Lejos

Abrendoxás, olf.

Barkász Lajos MDK

Nyári hangulat, olf.

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Hulló falevél, olf.

Műcsarnok 1929/30 téli kiállítás

Barkász Lajos MDK

Pihenő, olf.

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Ródlizók a Felvinci-uton, olf.

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Ródlizók a Felvinci uton, repr.

Mücsarnok 1929/30 téli kiállitás

Barkász Lajos, festőm. MDK

esti hangulata emeli az I.terem nivóját.

A Nüegarnek Téli Tárlatáról.-Festmények.
Képzőművészet.1929. 16.sz. 25.l.

MD K

Barkász Lajos, festöm.

a IX. teremben látjuk festöi értékü müvét.

A Mücsarnok Téli Tárlatáról. -Festmenyek.
Képzömüvészet. 1929. 16. sz. 26.1.

Barkász Lajos, festőm. MDK

10. Nyár.

23. Őszi Manguéat.

KMTárs. 1941.dec.-1942 jan. téli kiáll. kat. 5.l.

MDK

Barkász Lajos, festőm.

Ennek a tárlatnak képei, bár vannak köztük naturalista, impresszionista és modern irányzatuak, általában derüs hangulatuak, tulzásoktól mentesek kiegyensulyozott felfogásuak.

B.L. tája elgyönyörködtet.

Dr. B.Bakay Margit: Téli tárlat.
Nemzeti Ujság. 1941.dec.21. 21.1.

MDK

Barkász Lajos, festőm.

Tél Óbudán. /Havas kép./ Repr.

Műcsarnok. 1928. tav. kiáll. Kat.

Barkász Lajos

MDK

Feleségem arcképek olf.

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

Barkász

Lezepel a hűsaznok téli tárlatán

Uj Magyarság 1937 I. 24

Barkász Lajos

Békási udvar télen, o.

Kilátás a Rózsadombról, o.

Őszi hangulat, o.

Fővo. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp.1952

Barkász Lajos
Istőmüvés

* **Kiállitás Balassagyarmaton.** Junius hó 15-én értékes képkiállitás nyilik meg a balassagyarmati városháza nagytermében. *Barkász* Lajos, *Edvi-Illés* Ödön, *Kacziány* Aladár és *Unghváry* Sándor müveiből. A kiállitást *Edvi-Illés* Ödön rendezi, aki gazdag kollekcióját viszi Gyarmatra. 3

Magyarság
1929 VI. 4

Barkász Lajos
festőművész

— **Kiállítás Balassagyarmaton.** Junius 15-én értékes képkiállitás nyilik meg a városháza nagytermében, *Barkász* Lajos, *Edvi Illés* Ödön, *Kacziány* Aladár és *Ungváry* Sándor müveiből. A kiállitást *Edvi Illés* Ödön rendezi, aki gazdag kollekcióját viszi le Gyarmatra. 3

Nemzeti Ujság
1929 VI. 5

Barkász Lajos (1884-)

Békási udvar télen.
Olj.f.50.5x60.5 vászon.Ltsz:2775.Sign.1933.

Kilátás a Rózsadombról.
Olj.f.80x105.5 vászon.Ltsz:1782.Sign.928.

Őszi hangulat.
Olj.f.105x80 vászon.Ltsz:6250.Sign.1941.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke.
Budapest 1952.

Barkász Lajos

„Hénaboglyós tóg" c. képe
nagyon a hűsaznak tél.
tárlatán (emlitve)

Lijság 1926 II 28

Barkász Lajos MDK

Utolsó hó, olf.

**Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat**

Barkász Lajos

MDK

Hóolvadás, olf.

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Barkász Lajos MDK

Novemberi hó, olf.

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

MDK

Barkász Lajos

Őszi hangulat

Képzőművészet 1928. 6. sz. 11.l.

MDK

Barkász Lajos

"Ábrándozás" c. műve. Repr.

Évk KMT.1930. 148.lap

MDK

Barkász Lajos

Tárlatok. Képzőművészet 1931. márc. 7o.l.

MDK

Barkász Lajos

Őszi hangulat

Képzőművészet 1928. 6. sz. 11.l.

MDK

Barkász Lajos

Tél Óbudán, repr.

Évk. KMT. 1929.

MDK

Barkász Lajos

A Képzőm.Társ. fennállásának nyolcvanéves jubileuma alkalmából kiállitást rend. a Műcsarnokban. Művei a kiállitáson.

Lazáni Abonyi Ernő: A Képzőm.Társ.jub.kiáll.

Magyarság, 1941.márc.2. 13.l.

MDK

Barkász Lajos

A Képzőm.Társ. fennállásának nyolcvanéves jubileuma alkalmából kiállitást rend. a Műcsarnokban. Művei a kiállitáson.

Lazáni Abonyi Ernő: A Képzőm.Társ.jub.kiáll.

Magyarság, 1941.márc.2. 13.1.

MDK

Barkász Lajos

A Hüvösvölgy télen, repr.

KMTérs. Müvészcsoportok 1931.

Barkász Lajos MDK

Lübinszky Tibi arcképe, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Április, vizf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

MDK

Barkász Lajos

Heti vásár, c. festm.Repr.

Vas.Ujs.1912. 52.sz. 1o5o.lap

MDK

Barkász Lajos

Hűvösvölgyben.
Őszi hangulat.

Képzőm.Társ. 1927/28. téli kiáll.kat. 5.lap

MDK

Barkász Lajos

Képzőművészet 1928. 8-9. sz. 83.l.

Barjkász Lajos, festöm. MDK

184. Tél.

KKTáro. 1938. Téli tárlat. Kat. 12.1.

MDK

Barkász Lajos, festőm.
/Szövetség/

művével/ill. -ivel/ ő is szerepelt ezen a kiállításon.

HI,KE,BKTN,KE

Műcsarnok.1928. tav.kiáll. Kat. 36.1.



BARKÁSZ LAJOS: TÉL ÓBUDÁN

Komáromi Kacz Endre

K.



Művészet 1928. tav. K.

KOMÁROMI KACZ ENDRE: NŐI ARCKÉP

MDK

Barkász Lajos, festőm.

ez a harmonikus összetételü kis müvészcsoport ismét szimpatikusan szerepel.

Friss szinei, rendkivül kellemes impressziói üditőek.

IV. Szövetség. Tavaszi Tárlat.

Képzőmüvészet. ? I.évf.1.sz. 10.1.

MDK

Barkász Lajos

Békási udvar télen, olajf.

A Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum kiáll.-nak katalogusa. 1937. Jan. Nemzeti Szalon.

MDK

Barkász Lajos

Művével résztvett a kiállitáson.

KmTárs. 1943. márc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállitó művészek névsora. 23.lap

MDK

Barkász Lajos, festőm.

Lankás.

Babaruha-varrás.

November.

KMTára. 1939. Őszi kiáll. Kat.

Barkász Lajos, festöm. MD K

müve kiemelendö az olf.-k, vizf.-k, grafikák a
anyagából.

Mücs.-Téli tárlat 1942.
Függetlenség. 1942. dec.6. 6.1.

MDK

Barkász Lajos

Alkony c. festménye a Műcsarnok 1943/44 évi téli kiállitásán.

Pipics Zoltán: Téli tárlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság, 1943.nov.21. 14.1.

Barkász Lajos MNK

Babaruha-varrás, olf.

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Olvasó leány

Műcsarnok 1924 őszi tárlat

Barkász Lajos

MDK

Budai hegyvidék

Mücsarnok 1924 őszi tárlat

Barkász Lajos MDK

Buda környékén

Műcsarnok 1924 őszi tárlat

Barkász Lajos MDK

November

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Cseresznyeszüret

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

Barkász Lajos

MDK

Virágfakadás

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

Barkász Lajos

MDK

Virágzó fa

Műcsarnok 1925 tavaszi kiáll.

Barkász Lajos MDK

Hazafelé

Mücsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Vásári bódék, olf.

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállítás

M.D.K.

Barkász Lajos

"Hazafelé" c. festményének repr.-ját bemutatja a lap a Műcsarnokban rendezett "Magyar Kiállitás"-ról.

Szinházi Élet. Bp. 1934. okt. 7-13. XXIV. évf. 42. sz. 57. lap

Barkász Lajos MDK

Uzsonnakávé, olf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Tavasz a völgyben, olf.

**Műcsarnok 1921 tavaszi kiállitás**

MDK

Barkász Lajos

Szent Erzsébet kálváriája

Szent Imre emlékkiállitás. Mücsarnok 1930.
14.l.

MDK

Barkász Lajos

Olajfa alatt.

KMTárs, 1938. őszi tárl. 10.lap

MDK

Barkász Lajos,festőm.

Februári hangulat. Repr.

Nemzeti Képzőm.Kiáll. 1934.

MDK

Barkász Lajos

A Szövetség kiáll. Székesfehérvár. Képzőművészet
1928. 1o. sz. 137.l.

MDK

Barkász Lajos

Nő bundában, of.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 14.1.

MDK

Barkász Lajos

Alkony az erdőn, of.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 18.1.

MDK

Barkász Lajos

Falurészlet

A tavaszi tárlat eredménye. Művészet 1914. 282.l.

MDK

Barkász Lajos, festőm.

a tájképben érdemes, régi specialista.

Pipics Zoltán: Téli Tárlat. - Mücsarnok.
Uj Magyarság. 1939. jan. 29.

Barkász Lajos MDK

Séta a hegytetőn, olf.

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

Barkász Lajos MDK

Erdős hegyoldal, olf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos

MIK

Tél a Zugligetben, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Tavasz a falun, olf.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

MDK

MDK

Barkász Lajos

Tél Óbudán c. munkájáért kitüntető elismerést kapott

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap 1928 évi Kincsesháza. 65.l.

MDK

Barkász Lajos

Varjak c. munkájáért az 1927 évi Magyar táj- és életképkiállitáson kitüntető elismerést kapott

**Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap 1927 évi Kincsesháza.**

MDK

Barkász Lajos

Tél Óbudán

KMT 1928. tav. kiáll. kat. 17.l.

MDK

Barkász Lajos

Nyárutó

KMT 1928. tav. kiáll. kat. 18.l.

MDK

Barkász Lajos

Havas udvar

KMT 1928. tav. kiáll. kat. 18.1.

MDK

Barkász Lajos

-r-: Három kiállitás. Magyarország 1941. febr. 25.

MDK

Barkász Lajos, festöm.

sötét, kemény szinekkel erös, világos ellentéteket nyujtó tájképei figyelemre méltóak.

Farkas Zoltán: A Nemzeti Szalon téli tárlata.-kiáll.-a Vas. Ujs. 5o.sz.57.évf. 1910.dec.11. 1026,1.

MDK

Barkász Lajos

Ábrándozás c. munkájáért a Ráth György-dijat kapta

Kézdi-Kovács L.: Az elmult két év történetéből. Évk. KMT. 1930. 32.l.

Barkász Lajos MNK

Lubinszky Tibi arcképe, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDK

Barkász Lajos

Ródlizók a felvinci uton, repr.

**Képzőművészet 1930. 27. sz.** 38.1.

MDK

Barkász Lajos

Évk. KMT. 1929.

MDK

Barkász Lajos, festöm.

a IX.terem beérkezett jó nevü müvésze.

Chroniqueur:
Mücsarnok. - Téli tárlat. IV.évf. 26.sz. 28.1.

MDK

Barkász Lajos festő

Résztvett az 1916.évi tav.tarlaton.

KMT 1916.tav.kiall.

Barkász Lajos MDK

Orosz ház, olf.

Mücsarnok 1916. tavaszi tárlat

MDK

Barkász Lajos MDK

A Tisza Máramarosban, olf.

Falurészlet télen, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Barkász Lajos.

a "Szövetség" magyar festők, szobrászok és iparművészek társaságának tagja. 1924-ben alalkult.

Bende János.

A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK

Barkász Lajos

Művész Kurír. 1938. 1-2. sz.

MDK

Barkász Lajos

A Nemzeti Szalon tav.tárlata. A Lakás 1914.5.sz. 99.l.

MDK

Barkász Lajos

Győzött a Reformcsoport a M. Képzőm. Egyesületében.
Képzőművészet 1930. IV. évf. 29. sz. 104.l.

MDK

Barkász Lajos

Havas táj.Olajf.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Ki...l.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 9.1.

MDK

Barkász Lajos

Budai hegyek, of.

N. Szal. Téli Tárl. 1920. dec. 4.l.

Barkász Lajos

Az alant felsorolt művészek munkáját ismerteti Mátrai Vilmos: "A Képzőművészeti Társulat őszi tárlata a Műcsarnokban" c. kritikájában:
Nádler Róbert: aprólékos munkái kissé szinszegények.
Gulyás Sándor: "Firdussi"-ján eredetieskedő... "Női akt"-ja a puha átmenetekben szinte már levegővé foszlik szét".
+ Bakrász Lajos: "plein-air festménye a tárlat egyik legszebb darabja"
Kövesdy Géza: „a Balaton vizének igen jószemü megfigyelője" -mondja a fenti cimü beszámoló kritikusa. Mátrai Vilmos ismertetésében szereplő teljes művésznévsort lásd: Knopp Imre nevénél. +Barkász Lajos neve tévesen a cédulákon a sajtóhiba miatt.

Élet, Bp. 1922. nov. 12. XIII.évf. 23.sz. 557-558. lap.

Barkász Lajos MDK

Őszi hangulat

Műcsarnok 1941 Téli tárlat

Barkász Lajos MDK

Nyár

Műcsarnok 1941 Téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Bözsi meg a kutya

Mücsarnok 1941 Téli kiállitás

Barkász Lajos

MIK

Szent László legyőzi a kunt, repr.

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Havas udvar

Műcsarnok 1942-43 téli kiállitás

Barkász Lajos

MDK

Este a tanyán

Műcsarnok 1942-43 téli kiállitás

BARKASSY IMRE, keramikus

---

A XIX. század elején Miskolcon a kőedénygyár tulajdonosa Buttykay József volt. 1841-ben csődbe került. A gyár 1846-ban már Barkassyé, akitől a Bach-korszak első éveiben a kassai Mildner Alajos birtokába kerül. 1862-ben leég és ezzel történhete be is fejeződik. 116. old.

KATONA IMRE: Ujabb adatok a miskolci kőedény-és porcelángyár történetéhez 115. old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

Barkász Lajos MDK

Csillaghegy hóban

Mücsarnok 1942-43 Téli kiállitás

Barkász Lajos

Hegyoldal, olf.

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Barkász Lajos

Alkotása, a szfőv.képzőm. gyüjteményének kiállitásán a Műcsarnokban.

P.H.932.VI.19.

Barbas Latos

Barkász Lajos

Szerepel a Műszaknak tél.

Sárlatán

EsT 1938 II. 6.

Barán Lajos

Szerepelt az I. nemzeti találkozón.

dr. 1933. IV. 20.

Barkán Lajos

Szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán

B.H. 1932. VII. 18.

Barkán Lajos

Művével nevével a Műcsarnok
Téli tárlatán.

N. Ü. 929. XII. 22.
P. K. 929. XII. 24.

Barrán Lajos

szerepelt a nemzeti kiállításon.

PH 1933. IV. 20.

Barlán Lajos

a nemzeti kiállításon az állam vásárolt tőle.

NM 1933. V. 14.

Barán Lajos

A nemzeti kiállításon az állam vásárolt tőle.

SZ. 1933. V. 14.

Barlán Lajos

szerepelt a Magyarság képzőművészeti kiállításán.

M. 1933 XI. 5.

Barkász

Művével szerepel a
Műcsarnok párizsi kiállí-
tásán.

Uj M. 936 · V. 3

Van Gogh

Barkász Lajos

A Múcsarnokban rendezett Magyar Kiállítás erőst munka-ésmet tapott

m. 934. x.10.

Barkász Lajos

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Uj Magyarság
1935. I.17.

Barkász Lajos

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Hüvösvölgyi részlet.

Pesti Hirlap
1935.XI.16.

Barkász Lajos

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarság
1935.XI.16.

Barkász Lajos

Művével szerepel a „Kis Krónika" első képzőművészeti kiállításán.

m. 929. XI. 1.

Barkász Lajos

Művével szerepel a Szegedi Képzőművészeti Egyesület nagy Tárlatán.

Szegedi Uj Nemzedék - 1934 - XI - 18.

Barkász Lajos MDK

Szent László legyőzi a kunt

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállítás

Barkász Lajos MDK

Nyári idill

Mücsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Naplemente, olf.

Micsarnok 1932 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Trianoni határ, olf.

Mücsarnok 1932.Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

Barkász Lajos

MDK

A festő, olf.

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállítás

Barkász Lajos

A hervadás pompája, olf.

Műcsarnok 1931/32 téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Jancsi és Juliska

Mücsarnok 1931/32 téli kiállitás

MDK

Barkász Lajos
műve:

Ajtóban.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 40.1.

MDK

Barkász Lajos, festőm.

Tavasz a völgyben. olf.
Uzsonnakávé. "

Műcs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat. 10.1.

MDK

Barkász Lajos, festőm.

a kiáll. festészeti anyagát rendezte.

A hervadás pompája. 8.1.

Jancsi és Juliska. 13.1.

Műcs.-OMKT -Téli kiáll. 1931-32.évi. Kat.
1931 dec.2o jan.17.

MDK

Barkás Lajos

"Ábrándozás" cimű olajfestménye nyerte a Ráth György dijat.

Cikk: A Műcsarnok tavaszi kiállitasanak dijai.

Pesti Hirlap 1930.marc.30. 8.

o

M.D.K.

Barkász Lajos

A tavaszi nagy tárlaton a Mücsarnokban kiállitott 443 kép és szobor között a kritika kiemeli müvét.

A 19. oldalon 8-as számmal a müvész fényképe.

Képek, szobrok--festők, szobrászok c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. jnui.26.-juli2.
X. évf. 26. sz. 21. lap.

MDK

Barkász Lajos
műve:

Öreg halász.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 34.1.

MDK

Barkász Lajos

Békasmegyer hóban.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll. képes tárgymutatója. 1936.maj-jun. 13.1.

Barkász.

A III. Nemzeti Képzőművészeti Kiállításon tájképei szerepeltek. (említve.)

Uj Magyarság, 1935. Márc. 24.

Uj Magyarság, 1937. März 24.

Barkász Lajos MDK

Májusi idill, olf.

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Kilátás a Rózsadombról, olf.

Mücsarnok 1932.Budapest közönségének képzőművészeti anyagából rendezett kiállitás

Barkász Lajos MDK

Udvaros a huszár

Magyar tél

Mézeskalács

Mücsarnok 1937 Téli Kiállitás

Barkász Lajos MDK

Őszi virágszedés, olf.

Műcsarnok 1931 tavaszi kiállítás

Barkász Lajos MDK

Őszi virágszedés, repr.

Műcsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Első hó, olf.

Műcsarnok 1931. Művészcsoportok kiállitása

Barkász Lajos MDK

A Hüvösvölgy tájélen, repr.

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállitása

Barkász Lajos MDK

Jancsi és Juliska, olf.

Műcsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

A Hüvösvölgy télen, olf.

Mücsarnok 1951 Művészcsoportok kiállitása

Barkász Lajos MNK

Havas táj, olf.

Műcsarnok 1942 A Magyar művészetért c.kiáll.

Barkász Lajos MDK

Ősz a kőbányában

Vörös hegyoldal

Mücsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Árnyékos hó

Mücsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Árnyékos hó, repr.

Műcsarnok 1942 Tavassi kiállitás

Barkóczy Lajos.

A Nemzeti Szalon 58-ik csoportkiállításán tájképei szerepelnek.
(emlékbe.)

Esti Kurir, 1928. jan. 22.

Barkász Lajos MDK

Alkony

Befujta az utat a hó...

Március

Kártyavetés

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Barkász Lajos MDK

Békásmegyeri hegyoldal

Vágyódás

Őszi virágszedés

Erdészlak

**Mücsarnok 1939 Őszi tárlat**

Barkász Lajos MDK

Őszi hegyoldal

Önarckép

Pasaréti ut

Lejtős uton

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Barkász Lajos MDK

Virágzó cseresznyefa

Dobozi paraszt

Késő ősz

Tiszai halász

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

MDK

Barkász Lajos MDK

Lankás

Babaruhavarrás

November

Dunastrand

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Barkász Lajos MDK

Séta a hegyen

Vadorzó

Hómaradék

Almahámozás

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

MDX

Barkász Lajos

MDK

Tiszakiöntés

Falusi ház

Hüvösvölgy télen

Névnapi ajándék

**Mücsarnok 1939 Őszi tárlat**

Barkász Lajos MDK

Mézeskalács-szív

Havas kazlak

Borult idő

Hüvölsvölgyi rész

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Barkász Lajos MDK

Kerti munka

Olvadó hó

Mátkapár

Rókahegy Csillaghegyen

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Darkova Báječná MDA

Kerti munka

Olvadó hó

Mértékegység

Rózsaboty Családnevelés

Milenarnok 1979 Első kiadás

Barkász Lajos

MDK

Gyümölcsös

Havas udvar

Sváb leány

Kilátás a Széher-utról

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Barkász Lajos MDK

Pihenő

Budai hegyek között

Leánymulatság

Naplemente

**Mücsarnok 1939 Őszi tárlat**

Barkász Lajos MDK

Csillaghegy látképe

Sárguló fák

Erdős hegyoldal

Havas boglyák

**Mücsarnok 1939 Őszi tárlat**

Barkász Lajos MDK

Vörös ördög

Nyulketrec

Utolsó napsugarak

Leleplezett találka

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

HBK

Barkász Lajos MDK

Fák a Dunaparton

Dombtetőn

Dombosvidék

Árnyékban

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Barkász Lajos

MDK

Esti hangulat

Vadaskert

Eső után

Barna ősz

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Barkász Lajos MDK

Cseresznyeszüret

Piros ősz

Napraforgók

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Barkász Lajos

MDK

Lombhullás

Mücsarnok 1939 Téli tárlat

Barkász Lajos MDK

Ködös tél

Részlet Óbudáról

Dunapart

Hajógyári Dunapart

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Balkász Lajos.

Tájképe szerepel a Műcsarnok téli kiállításán. (említve.)

Budapesti Hírlap, 1928. dec. 16.

Barkász Lajos.

Budai hegyvidéket ábrázoló képe szerepel a Műcsarnok téli tárlatán.
(említve.)

Magyarság. 1924. dec. 16.

Barkász Lajos.

A Műcsarnok téli tárlatáról irredenta tárgyú képe – a trianoni határt mutató cserkészfiú – szerepel. (emlékre.)

Magyarság. 1928. dec. 16.

Barkász Lajos.

a lüzsarnok téli tárlatán képe szerepett.

Ujság. 1928. dec. 16.

Barkám Lajos.

a lüzsznak téli tárcatán lépe
szerepelt.

Ujrács, 1928. dec. 16.

Barkász Lajos.

A Műcsarnok téli-tárlatán „Leszáll az est" c. képe szerepel.
(említve.)

Pesti Hirlap, 1928. dec. 19.

Barkász Lajos MDK

Havas udvar

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

MDK

Barkász Lajos

MDK

Olajfa alatt

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

Barkász Lajos

MDK

Tél

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Barkász Lajos MDK

Őszi hangulat

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Barkász Lajos MDK

Csillaghegyi táj

Műcsarnok 1938 Téli kiállitás

Balázs Lajos

Lilit

PH. 1942. IV. 22.

özpont meginditotta rotaprintes for-
kötetként a
épzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
tkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

kiadványai közül kapható
ok 1954-55."
özpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

ok 1956-58."

ok a Művészettörténeti Dokumentációs

Barkász Lajos MDK

Reggel, olf.

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

Barkász Lajos MDK

Békásmegyer, elf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállítás

Barkász Lajos MDK

Leleplezett találka, olf.

Mücsarnok 1934 Téli kiállitás

Barbéas Jajos MDK

Telephonett balákka, olf.

Miccarnok 1954 Téli kiállítás

Barkász Lajos MDK

Magyar tél, repr.

Mücsarnok 1937 Téli kiállitás

MNK

MDK

Barkász Lajos

részt vett az alábbi kiállitáson

Három kiállitás. Ars Hungarica kiáll.
Magyarország 1941. febr. 25.

Barkász Lajos MDK

Februári hangulat, olf.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Barkász Lajos MDK

Tavasz, olf.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Borkész Lajos

Kiállít

Uj M. 1942. IV. 19.

özpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
épzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
tkozó részét tartalmazza. Ára: 15. - Ft.

kiadványai közül kapható
ok 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75. - Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Barkász

Kiállít

M. 932. XII. 18.

i v

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

tán: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

M.D.F.

Barkász Lajos

"Havas táj"-át emliti a kiállitott müvek között Hunyady Sándor: "A Mücsarnok tavaszi tárlata" c. beszámolójában.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. ápr. 24-3o.
V. évf. 17. sz.

Barkász Lajos

MDK

Novemberi alkony

Mücsarnok 1939 dec-1940 január

Barkász Lajos MDK

Békásmegyer hóban, olf.

Miesarnok 1936 jubileumi kiállitás

Barkász Lajos MDK

Csillaghegy, olf.

Mücsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Barkász Lajos MDK

Öreg halász

Téli napfény

Első hó

**Mücsarnok 1933.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.**

Barkász Lajos

A Művalkotások Vállalat tájképfestői pályázatára „Hűvösvölgy" c. képével pályázott. (emlékül.)

Vörös Újság, Budapest, 1951. Okt. 9.

Barkász Lajos MDK

Betyárromantika

Műcsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállítás

Barkász Lajos MDK

Pihenés

Mücsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

Barkász Lajos MDK

Dobozi magyar legény, olf.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

Barkász Lajos MDK

Februári hangulat, repr.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Barkász Lajos M DK

Ajtóban

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállítás

Barkász Lajos MDK

Öreg halász, olf.

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállítás

Barkász Lajos MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

MDK.

Barkász Lajos

Müvei a vásárhelyi muzeumban

Csongrádmegyei Hirlap 1965 máj.1.lap 11.

MDK.

Sarkadi Lajos

Művei a vásárhelyi múzeumban

Csongrádmegyei Hírlap 1965 máj.1.sz.p II.

Barkász Lajos MDK

Tanyaudvar télen, olf.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

Barkász Lajos MDK

Hómaradék

Mücsarnok 1935 III. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Barkász Lajos

MDK

Leányok a kertben

Mücsarnok 1936 Nő a müvészetben c. kiáll.

Barkász Lajos MDK

Hómaradék, repr.

Mücsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Barkász Lajos

MDK

Békásmegyer hóban, repr.

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Barkász Lajos

Békási udvar télen, olf.

Miscarnok 1934 Téli Kiállítás

Barkéas Ja¡oa

Bèkéai wdvar bèlem, oif.

Barkász Lajos /sajtóhiba, vagy névelirás következtében Barkásy Lajosként is szerepel, Nem valószinü, hogy két müvészről van szó/

Heroikus szinfoltokkal ábrázolja hangulatait és benyomásait. Egyik képe Putz Leóra, a Másik Magyar Mannheimerre emlékeztet. Mindkettőt na yra értékeli, s tárlat legjobbjai közé sorolja Gerő Ödön: "Nemzeti Szalon - Andorko" c. beszámolójában a Téli Kiállitásról.

A HÉT, Bp. 1910. dec. 11.
XXI. évf. 50. sz. 806-807. lap.

Barkász Lajos

/Cermely János /
Kampis János, Márton Ferenc, Lovaghy Dénes,/ Sándor Móric, Szirt Oszkár, Záhonyi Géza, Csürös Béla, Englerth Emil, azok a "meglehetősen hajléktalan" müvészek, akikről R.M.: "Kapuzárás a Nemzeti Szalonban" cimmel irja, hogy végre szóhoz jutottak, beengedték őket a kiállitásra és igy néhány „erőteljes akkorddal" frissebb szint kapott a tárlat, mint amilyenhez eddig kénytelen volt hozzászokni a közönség. Az uj nemzedék egy nagy része még nincs itt, hiányzanak a nagyobb lélekzetü müvek.
A HÉT, Bp. 1914. május 31. XXV. évf. 22..sz. 358-359. lap.

Barkász Lajos

Marton Ferenc, Stetka Gyula, Rottmann Mozart, ifj. Kampis János, Glatter Gyula, Pentelei Molnár János, Berkes Antal, Nádler Róbert, Vastagh Géza, Zádor István, Baróthy Major Jenő, Vidovszky Béla, Karlovszky Bertalan, Kléh János, Szmrecsányi Pajtás Ödön, Katona Nándor, Ferenczy Károly, Bosznay István, Benczur Gyula, Germány Elemér, Gulyás János, Hende Vince, Leidefrost Sándor, Körmendi-Frim Jenő, Kandó László, Szlányi Lajos, Gulácsy Lajos, Barta Ernő, Mednyánszky László, Zombory Lajos, Kimm Frigyes, Moldován Béla, Barkász Lajos, Vesztróczy Manó, Várady Gyula, Jakab Zoltán, Burghardt Rezső, Páldy István, Dobrovic Péter, Bánsághy Vince, Klammer Mariska, Lechner Ödön, Kozma Lajos, Reményi József, Beszédes J. László, Ligeti Miklós.
A felsorolt müvészek szerepeltek müveikkel a Téli tárlaton a Mücsarnokban.
ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI. évf. 15. sz. 469, 474, 475. lap.

Barkász Lajos

A tájfestők közül kiemelkednek az itt következő művészek alkotásai:

Barkász Lajos

Vesztróczy Manó

Várady Gyula

Jakab Zoltán

A "Cyrano" sign.-val jelölt kritika külön nem értékeli fenti művészek munkáit, akik a "Tavaszi tárlat"-on vettek részt.
A kiállitáson résztvevő többi művésznév felsorolását lásd: Bosznay István nevénél, az itt következő jelzet mellett:

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI. évf. 15. sz. 469, 474, 475. lap

Barkász

Csermely, Kató Kálmán, Vörös Ernő, Zádor István szerepelnek a Nemzeti Szalon jubileumi kiállitásán, ahol bemutatják a már többször szereplő müvészek munkáit, de ezeket a Müvészet c. rovatban közölt kritika nem nevezi meg, csupán fenti néhány müvész felsorolásával megállapitja, hogy ők azok, akik néhány fiatalos, üde szinfoltot jelentenek a tárlaton egy-egy finom impressziójukkal.

A HÉT, Bp. 1909. dec. 12. XX. évf.
50. sz. 833. lap.

MDK

Barkász festő

Műcs. tav. kiáll. Vasárnapi Ujság, 1914. 14.sz. 269-71 l. képpel.

MD K

Barkász, festö

az ujabb nemzedék szinvonalas tájképfestője.

Pipics Zoltán dr.: A képzömüvészek egyesületének jubileumi kiállitása.-Mücsarnok.-U.M. 1934 dec.8. 21.1.

MDK

Barkász

Tájképpel szerepelt a Műcsarnok 1937.évi téli kiállitásan.

Pipics Zoltán dr.: Téli tárlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság,1937.jan.24. 21.l.

MDK

Barkász Gyula

A Hetek kiállitása. Hódmezővásárhely. Képzőművészet 1929. 19. sz. 103.1.

Barkácz Gyula, festőm. MDK

XXXXXX A hegyen. Repr. 4.1.

Magyar kiállítás a Műcsarnokban.
Nemzeti Magazin, 1934. okt. 6.

MDK

Barkász István graf.

Négy ex-libriss :Crane Walter, Kassel ,John, Harsányi Kálmán és Barkász Istvántól.

A Szent György-Czéh XI.aukciója.
Ex-libris Convolutumok.
1912. Kat. 264.l.

O Barkász István

l.

Szent György Céh

XII. aukc. 230. sz.

Ex libriseh.

Alighanem

azonos

Barkász Sajóssal



Barkász Lajos festőművész

Leányok a kertben

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok.

MDK

Barkász Lajos, festöm.

Erdös hegyoldal. Olf.

Mücs.-OMKT.1921. Tavaszi kiáll. Kat. 2c.1.

MDK

Barkász Lajos

Boglyák a hóban, of.

Ősz, of.

Március, of.

N.Szal. kiáll. 1927. jun. 6. 1.

Barkász

festőművész

Téli Tárlat a Műcsarnokban - képével szerepel -
a természethez hódolattal és nem fondorlattal közeledik,
a hervadás szines pompájának emlékét idézi nagy képén.

Magyarság 1931.XII.20.

Barkán Lajos

Szerepelt a Műcsarnak Tavani tárlatán.

Újság 1931. IV. 26.

Barkász Lajos

Csoportkiállításon szerepelt a Szép u. 3-ban.

EK. 1931. I. 3.

Barkász Lajos MDK

Csillaghegy hóban, repr.

Műcsarnok 1942–43 téli kiállitás

Barkán Lajos

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

P H 1931. IV. 25.

Barkász Lajos MDK

Borult hangulat

Mücsarnok 194o Tavaszi tárlat

Barkász Lajos

Téli naplemente

Miccarnok 1940 Tavaszi tárlat

Barkász Lajos.

A Budapest városkép-kiállításon, -a lűcsarnokban- budai hegyeket ábrázoló művei szerepelnek. (említve.)

Pesti Napló, 1928. jún. 14.

[illegible]

Barkász Lajos festő

[illegible]. táj- és életképkiáll. 19-2[illegible]. sz.

[illegible]. 1927. jan.

MDK

Barkász Lajos

Varjak, of.

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.

1927. jan.

Barkász Lajos

MDK

Téli táj

Műcsarnok 1943 tavaszi kiállítás

Barkász Lajos

MDK

Csillaghegy

Műcsarnok 1943 tavaszi kiállítás

Barkász Lajos MDK

Őszi szinek

Mücsarnok 1943 tavaszi kiállitás

Barkász Lajos

Hó a hegyekben

Műcsarnok 1943 tavaszi kiállítás

Barkás Lajos (Barkán!)

Ábrándozás c. képe Ráth György díjat kapott a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

MH 1930. III. 30.

Barlás Lajos (Barlán!)

Ábrándozás c. képe a Ráth György díjat kapta a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

PH 1930. III. 30.

Barlás Lajos (Barlán!)

Abrándozás c. képe a Ráth György-díjat kapta a műcsarnok tavaszi tárlatán.

dM 1930. III. 30.

Barkassy Imre, keramikus, gyártul. M.D.K.

---

A miskoldi kőedénygyár az ő tulajdona volt, majd Mildner Alajos Ferno és Grafl vették meg. Kb. 1844. 241.o.

Mihalik Sándor: Küzdelem a körmöcbányai kőedénygyárért. 229.o.

Folia Archaeologica. XI. 1959. Bpest. Képzőmüv. Alap Kiadóráll. Bp.

M.D.K.

Barkász

"Jól szinez" -irja Déry Béla: "A Nemzeti Szalon tárlata" c. beszámolójában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. okt. 16.
26. évf. 42. sz. 762. lap

Barkán Lajos

Ábrándozás c. képét a Ráth György-díjjal tüntették ki a Műcsarnok Tavani tárlatán.

Újság 1930. III. 30.

Barkász Lajos festő

Szerepel a vásárhely. kiállítássa

Ambrus Tibor: A vásárhely. művészet multja

Kortárs 1967 XII. 1986 old.

Barkán Lajos

Szerepelt a Műcsarnok tavasri tárlatán.

PH 1930. IV. 15.

Barkász Lajos

Műcsarnok téli tárlatán havas utcaképe szerepelt

M·929·XII·22·

Barkász Lajos

Műcsarnok téli tárlatán tájké-
pe szerepelt.

M.929.XII.22.

# Barkász Lajos

Műcsarnok téli tárlatain budai hegyvidéket ábrázoló vásznával szerepelt.

PH. 929. XII. 24.

# Barkász Lajos

Képzőművészeti Társulat téli kiállításain a Műcsarnokban tájképével szerepelt.

BH. 929. XII. 22.

Barkász Lajos

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat téli kiállításán szerepelt.

Est

A második teremben *Udvari* Pál, *Szüle* Péter, *Merész* Gyula, *Kiss* Kálmán és *Barkász* Lajos egy uj, tompazöld szinben tartott vászna, a harmadik teremben *Edlvedy Gaál* József, *Heyer* Artur, *Udvari* Géza, valamint *Burghart* Rezső eleven szine'ben tartott kis kol'ekciója és *Zombori* Lajos két nagy falfestménye övezi, *Szlányi* Lajos friss, eleven hatásu, havas képeit.

EK. 929. XII-22.

Barkász

Műcsarnok téli kiállításán
tájképe szerepelt

8 ó u. 929. XII. 22.

Barkán Lajos

szerepelt a Műcsarnok Tavasi tárlatán.

M. 1930. III. 15

Barlán Lajos

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

M. 1930. III. 15.

MDK

Barkász Lajos

Ősz a kertben, of.

Orosz falu mocsarakban, of.

**N.Szal. 2. zsürimentes kiáll. 1916. máj. 11 1.**

MDK

Barkász Lajos

Falurészlet télen, repr.

Műcs. tav. kiáll. Vasárnapi Ujság. 1914.

14.sz. 269-71 l. képpel

MDK

Barkász Lajos, festö

Novemberi hó. Olf.
Hóolvadás. "

Tavaszi tárlat. 1933 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. 44.l.
46.l.

MDK

Barkász Lajos, festö

Utolsó hó. Olf.

Tavaszi Tárlat.1923.ápr.-máj. OMKT-Műcs. Kat. 29.1.

MDK

Barkász Lajos, festö

Feleségem arcképe. Olf.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. Kat.

Barkász hajos, festő MDK

76 éves korában elhúnyt. Márc. 14-én
lesz a temetése a farkaszéti temetőben.

– : Hír

Népszabadság Bp. 1960. márc. 12. 10. l

MDK

Barkász Lajos

Novemberi alkony, of.

Horthy jub. kiáll. Mücs. 1939. dec.

18. 1.

MDK

Barkász Lajos

Domboldal, of.
Paraszthház, of.
Kukoricás, of.

N. Szal. őszi tárlat. 1921. szept,

4.l.

MD K

Barkász Lajos, festö

Öszi hangulat.
Csillaghegyi táj.
Tél.

KMTárs. Téli Tárl. 1938. (febr. - márc.) Gyüjt. Kiáll. Mücsarnok.
Kat. 5.l., 12.l

MDK

Barkász Lajos f. Zsigmond-u. 114

KMTárs 1929/3o. téli kiáll. 26 l.

M.D.K.

Barkász Lajos

festő

22) Csillaghegy hóban.

(Országhár. elu. hiv.)

Egyéb köztulajdonban elveszett műtárgyak jegyzéke.

Budapest, 1952.

2 l.

MDK

Barkász Lajos, 19-2o.sz.

Kikötő alkonyatkor

Almásy-Tel. 2.auk. 1939. nov. 7 l.

MDK

Barkász Lajos

Öreg halász

Téli napfény

Első hó

Nemz. Képzőműv. kiáll. Miles. 1933. ápr.
9 1.

Barkán Lajos

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

BH 1930. III. 15.

Barkász Lajos
festő

M.D.K.

Barkász Lajos festőművész 76-éves
korában meghalt.

Napló 6.
Magyar Nemzet, 1960. márc. 12.

MDK

Barkász Lajos

Szakadék, vf.

M. Akv. és Pasat.festők. Egyes. 8. kiáll. N.Szal. 1921. IV, 5 l.

MDK

Barkász Lajos

Tabáni részlet, vf.

Tavaszi munka, "

M. Akv. és Paszt.festők. Egyes. 8. kiáll. N.Szal. 1921. apr 5 l.

Barkász Lajos
Séta a hegytetőn, olaj

Őszi Tárlat, kiállitása. Műcsa. 1922. nov. 17 1

Barkász Lajos
Lubinszky Tibi arcképe, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 18 l.



Barkász Lajos
Naplemente

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április, 5 l.

Vigyász!
8 (Kétszer ugyanaz!)

kép.) — Kampis: A középkori magyar faszobrászat történetének vázlata 1450-ig. Bp. 1932., 19., 43. és 66. l. — Péter András: Könyvism. MM, VII., 1932., 320., 322. l. — Gombosi György: Könyvismertetés. MM, VII., 1932., 323. l. — Berti Toesca 942 l. — Roth:



Barkász Lajos

A festő

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április,

9 l.

NÉMET SZOBRÁSZ 1480 körül
*Nőalak* (deréknél elvágva)
Fa, mag. 50 cm.

MAGYAR SZOBRÁSZ 1480 körül
*Pikkelyes angyal*
(Töredékes.)
Fa, mag. 41 cm.

MAGYAR SZOBRÁSZ 1480 körül
*Keresztelő Szent János*
Fa, mag. 96 cm.

MAGYAR SZOBRÁSZ 1490 körül
*Szent férfi*
Fa, mag. 46 cm.

NÉMET SZOBRÁSZ 1490 körül
*Ecce homo*
Polikrom fadombormű, 64×55 cm.

NÉMET SZOBRÁSZ 1490 körül
*Mária halála*
Fa, 44×54 cm.
Az 1905-ös tűzvész alkalmából megrongálódott.

MAGYAR SZOBRÁSZ 1490 körül
*Férfi mellszobor* (172. kép)
Márvány, mag. 31 cm.

171.

MDK

Barkász Lajos, kitüntető elismerés

Kézdi Kovács László: A Műcsarnok kiállításai.

Évk. KMT. 1928. 60 l.

Brankáro Lajos
Festőművész

Tavaszi kiállítás - Műcsarnokban - őszinte
tájhangulatával szerepel

Magyarság
1929 III. 3

Barkóv Lajos

az Iparm. Társulat által Gerenday Béle megbízásából művészi levélpapírdinre hirdetett pályázaton 40 pályamunkán zőrül kapta meg a díjat

Kiss Lajos, vásárhelyi művészétel

Ip 1957

142 l.

Barkász Lajos MDK

Csillaghegyi táj.o.v.

Tornyai János Muzeum 2o év szerzeményei

MDK

Barkász Lajos

Csillaghegy hóban, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett mütrgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Barkász Lajos
és Lőrincz

Tavaszi kiállítás - Műcsarnokban - új képei most
tónusosabbak, levegősebbek, de kissé bágyadtak.

Budapesti Hírlap
1929 III. 3

Barkán Lajos

1903-ban a műtanoszi ist.
~~3. é~~ III. éves növendéke. Néhány
vézfestményét Ziállibbás
1903-ban Vásárhelyi Ziáll-
on.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Bp 1957

115

Barkász Lajos

Szerepelt a műcsarnok Tavaszi tárlatán.

Pórai Újság 1930. VI. 15.

Barkán Lajos

Szerepelt a Műcsarnok Tavani tárlatán.

MH. 1930. III. 15.

Barkász Lajos
festőművész

Téli Tárlat - a Műcsarnokban - képével szerepel -

Nagy szines vászna: A hervadás pompája.

Pesti Hirlap 1931.XII.19.

Barkász

Alkotása a Műcsarnok tav. tárlatán.

M.932.IV.24.

Barkas

Barkász Lajos MDK

Téli táj, repr.

Mücsarnok 1943 Tavaszi kiállitás

MDK

Barkász Lajos

Havas táj, of.

7. nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Műcs.

Barkák Lajos
festő

Kiállít a Téli Tárlaton

N.U. 1939. I. 28.

Barkász Lajos

† Műcsarnok 1927-es
tavasi tárlatán szerepelt.

M. 1927. IV. 1.

Barkász Lajos

A Tücsarnok 1942-ben rendezett téli tárlatán szerepelt.

N. u. 1942. XII. 10.

Barzán Lajos

† Nürnberg 1927-ben
tavaszi tárlatán a „Szövetség"
csoport tagjaként szerepelt.

? 1927. IV. 1.

Barkász Vajos

A Műcsarnok 1942-ben rendezett téli tárlatán szerepelt.

Új Magyarság 1942. XII. 8.

Barkász Lajos

Októberi hangulat

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállítás

Barkász Lajos

Hófoltok

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Barkász Lajos

Zayzon Béláné

Műcsarnok 1941 Arckép-kiállítás

M.D.K.

Barkász Lajos /1884-

22. Csillaghegy hóban. Olajf.

Megsemmisült! /Országház eln. hiv./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 2. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Barkász Lajos

Festőművész Hódmezővásárhelyen született.

Városok Lapja 1939.XXXIV.évf. 11.szám. 242.oldal

Uhr György: Hódmezővásárhely.

Barkász Lajos,festö

Öreg halász.
Téli napfény.
Elsö hó.

Bp.Mücs.-OMKT. Nemz.Képzömüv.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.- és Közokt.Min./ 1933 ápr.19-máj.25. Kép.tm. 9.1.

MDK

Barkász Lajos, festő

4. Havas táj. Olf.

Bp.Müss.-"A Magyar Müvészetért". Képzöm.Kiáll.1942. jun.6.-22.

Kat. 5.l.

MDK

Barkász Lajos, festö

Virágzó fa. Of.

OMKT-Mücs. Tavaszi kiáll. és Gyüjt. kiáll. 1925 máj.-
Kat. 7.1. junius.

M.D.K.

Barkász Lajos /1884-

22. Békási udvar télen. Olajf. 50.5x60.5 vászon.
23. Kilátás a Rózsadombról. Olajf. 80x105.5 "
24. Őszi hangulat. Olajf. 105x80 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
Mumok. Bp. 1952. 2. l.

MDK

Barkász Lajos, festö

261. Februári hangulat. Olf.

276. Tavasz. 1934. "

Bp.Műcs.-OMKT. Kemz.Képzőmüv.Kiáll. 1934.ápr.29.-jun.1
Kat. 13.1.

MDK

Barkász Lajos

Őszi hangulat

KMTárs kiáll. 1941. dec. Mücs.

5. l.

MDK

Barkász Lajos

Nyár

KMTárs kiáll. 1941. dec. Mücs. 5.1.

KMK

Barkász Lajos

Bözsi meg a kutya

KMTárs kiáll. 1941. dec, Illés. 13. l.

MDK

Barkász Lajos

November, of.

Angol-magyar kiáll. Mücs. 1926. máj. 23. 1.

gyancsak megtalálható. Husvéti ünnep-
ntén használnak fakanalat, amivel a
oznak.
epel szent György napja is, de ez már
sze.
amiknek a magunkkal vitele is elő
vakondturás föld, fokhagyma. A ko-
németségnél is megtalálható. Kifordi-
felismeréshez, bár máskülönben a vé-
öze.
hit szerint is boszorkányok tartóz-

tehértbábűgója abbekánykánynak,

MDK

Barkász Lajos

Babaruha-varrás, of.

Angol-magyar kiáll. Mücs. 1926. máj. 16. 1.

MDK

Barkász Lajos

Napraforgók, of.

Angol-magyar kiáll. Mücs, 1926. máj.

36. l.

MDK

Barkász Lajos

Borult hangulat

Tavaszi tárlat. 1940 ápr.-máj. 5.l.
Mücs.

MDK

Barkász Lajos

Arckép, of.

Téli Kiállitás. Mücs. 1935. nov. 20.1.

F.L. 1960.VI.26.

fejett,

MDK

Barkász Lajos

Hüvösvölgyi részlet, of.

Téli Kiállitás. 1935. nov.-dec. Mücs.
17.1.

17.1.

MDk

Barkász-Lajos

Csillaghegy, of.

Téli Kiállitás. 1935. nov.-dec. 7.l.
Mücs.

Terrace Ices

Oscillographs, or.

Teit Mailings. 1935. Nov.-Dec. 7.1.

Mics.

MDK

Barkász Lajos

Téli naplemente

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. 6.l.
Mücs.

Barkász Lajos, festö MDK

Virágfakadás. Of.

Cseresznyeszüret.

OMKT-Mücs. Tavaszi kiáll. és Gyüjt.kiáll. 1925 máj.-jun.
Kat. 22.1. és 23.1.

M.D.K.

Barkász Lajos.

Festőművész Tisza István gróf arcképét megfesti Hódmezővásárhely városának a tanács terem számára.

Gróf Tisza István arcképe.

Városok Lapja. 1925. XX.évf. 19-20.szám. okt 1. 163.o

MTK

Barkász Lajos

Sz. I: Öt gyűjteményes kiállítás az őszi tárlaton.
Nemzeti Ujság, 1923. nov. 4. 9-10 l.

Barkász Lajos

-p-: Mai tárlat a Műcsarnokban. Pest, 1945. nov. 20.

Barkász Lajos Képzőmüv.Társ. nagydij
Téli naplemente

Uj Magyarság. 1940. máj. 19.

Barkász Lajos

Békási udvar télen, olaj

Székesfővárosi Képtár és Történelmi Muz. kiáll.
Nemz. Szal. 1937. jan. 7 l.

Barkász Lajos

Virágfakadás, olaj

O.M.K.T. 1925. május. 22 l.

Barkász Lajos

Csresznyeszüret, olaj

O M.K.T. 1925. május. 23 l.

Barkász Lajos

Virágzó fa, olaj

O.M.K.T. 1925. május. 7 1.

Barkász Lajos
Tájkép, olaj

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2.rendk.sz.

29 l.

MDK

Barkász Lajos festőm.

Naplemente, festm.

Kiáll: A Műcs. téli tárlata. Szépművészet, 1944. 1.sz. 22 l.

Barkász Lajos

Boruth Andor: "régi jó, szürkés szinekkel festett képekkel szerepel,

Barkász Lajos: mély tónusu hegyi festményein az egyszerüséggel néha tullép a képzőművészet határain,

Brüll Aladár: barna képein érdekes technikai kisérletekkel foglalkozik"-mint Szokolay Béla megállapitja kritikájában felsorolt müvészek munkájáról, melyek a Nmes Nemzeti Szalonban rendezett "Szövetség" kiállitásán kerültek bemutatásra.
Fenti beszámolóban szereplő valamennyi művésznevet lásd; Kron Jenő nevénél.

ÉLET, Bp. 1925. május 24. XVI. évf. 11. sz.

# Barkász Lajos

Amikor a zsüri ezidén a Halmos-zsánerképdijat Barkász Lajos nagy vásznának ítélte oda, kétségtelenül helyesen ítélt és érdemes művész munkáját tüntette ki. A második teremben az első körültekintésre megkapta az ember figyelmét Barkász képe, amely előtt a verniszázson hosszabban időzött a kormányzó is és melegen érdeklődött a festő iránt. Barkász nagy vászna egyike a tárlat legsikerültebb zsánerképeinek. Idillikus jelenetet ábrázol: a legény udvarol a kis kecskepásztorleánynak, akit kötélen tartott kecskéje von magával. A magyaros témát igen artisztikusan oldotta meg Barkász. A képnek dekorativ és szinhatása a háttérben levő zöldbe-öltözött hegyekkel megkapóan kedves. Ez a kép a művészt alkotóerejének teljében mutatja be.

Barkász Lajos képei husz év óta szerepelnek a budapesti kiállitásokon és mostani sikere — amely fejlődésének is jelentős állomása, — méltán sorakozik korábbi sikereihez. 1904-ben tünt fel először a Nemzeti Szalonban. Azóta szorgalmas kiállitója volt a Szalónnak, 1910 óta a Mücsarnoknak is. Barkász mesterei a főiskolán — ahol növendék korában egymásután nyert el pályadijakat és kitüntetéseket — Székely Bertalan, Hegedüs László, Ferenczy és Révész Imre voltak s a tanitvány méltó lett mestereihez.

Mint fiatal művész Velencében és Drezdában élt, majd onnan hazatérve, részt vett a Rózsa Miklós vezetésével alakult Művészház alapitásában. Tiz évvel ezelőtt feltünést keltett őszi tájával, amelyről nagy elismeréssel irtak a lapok s érdekes, hogy modern törekvéseket láttak benne. Holott nem törekedett modernségre — művészete nemes tradiciókon épült, szintiszta művészet — csak szineinek és felfogásbeli frisseségének hatása volt ujszerü.

Barkász a plenairtájak és zsánerképek kitünő tolmácsolója. Legkedvesebb témája a táj, amelyet helyenként szeretettel tarkit figurális csoportokkal. Barkász a Hüvösvölgyben él — a Pasaréti-ut 123. alatt van a müterme — s ennek a Svájcra emlékeztető vidéknek minden szépségét és elbájoló pompáját megörökitette már. A távlatai nagyszerüek. A A tavasznak és nyárnak szintobzódását, az őszi táj haldoklását, a kékes fénnyel csillogó, fehérbe öltözött téli hegyeket nagyszerüen megjelenitő erővel festi meg. Barkász Lajosnak a külföldön — milanói és helsingforsi kiállitásokon — volt sikere, ahol kiállitott képeit megvették. Mint portréfestő is megállta helyét. Számos portréja közt igen jól sikerültek: Szapáry József, Jankovich-Bésán Endre, Wenckheim Antal grófok és Mirbach Ferenc báró portréi.

*k. s. i.)*



Hazafelé. Barkász Lajos festménye

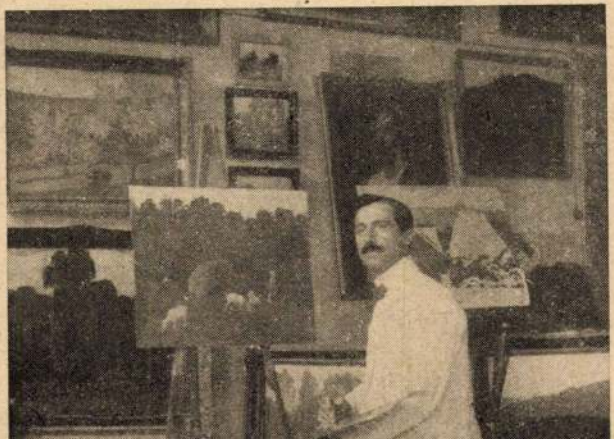

Barkász Lajos mütermében

# KÉPZŐMÜVÉSZET

## MARÓTI MAYOR JENŐ

Folyómenti hangulatok, levegős, szindus tájak Maróti Mayor Jenő kedvenc témái. Tájait egyéni zamattal és a szineknek olyan gazdagságával festi meg, amely lenyügözi a kevésbé hozzáértők figyelmét is. Mondhatnám a legtöbb képén tobzódik az eleven szinekben és tájainak szinhatása rendkivül élénk, amilyen igazán csak pasztell lehet. Maróti Mayor olajjal keveset dolgozik, a pasztell az igazi terrénuma, ebben aztán csodálatosan szép dolgokat csinál.

Két évtizede diszitik a kiállitások falait Maróti Mayor Jenő képei és ezalatt az idő alatt a művész a magyar pasztellisták legkitünőbbjeinek első soraiba jutott. A Képzőmüvészeti Főiskolán, amelyet akkor Mintarajziskolának hivtak, *Székely* és *Lotz* voltak a mesterei. 1892-ben a festőiskola elvégzése után Karlsruheban tanult *Weishauptnál*, majd önkéntes lett s kevésen mult, hogy a katonaság el nem vonta a müvészettől. Ugyanis aktiváltatta magát és mint közös-hadseregbeli hadnagy, Pilsenben és Prágában szolgált. Később rangjáról lemondott és egy kis Duna-menti faluba vonult vissza, ahol tizennyolc évig csöndben, igazán csak müvészetének élt.

Itt alkotta meg legkedvesebb munkáit és innen küldött először képet 1903-ban a Műcsarnok kiállitására, majd a Nemzeti Szalonnak, mely utóbbinak alapitó tagja. 1903 óta nem hiányzott egy kiállitásról sem. Külföldön is résztvett londoni, hágai, helsingforsi, krisztiániai stb. kiállitásokon és megvették minden kiállitott képét.

Általában képei minden kiállitáson megnyerték a kritika és a közönség tetszését és egymásután aratta a legszebb sikereket. Az állami grafikai dijat háromszor nyerte el: 1903-ban, 1904ben és 1906-ban. Azonkivül megkapta 1904-ben a Harkányi-dijat, 1911-ben az állami pasztell-dijat, 1922-ben a kitüntető elismerést, 1924-ben a pasztelldijat. Képei helyet találtak a legkiválóbb gyüjteményekben. Több képét megvásárolta *Ferenc József* király, *József* főherceg és a Szépmüvészeti Muzeum.

A müvész a Csillaghegyen él s az idei nyáron Borsodban és a Mohács körüli Dunaszigeteken festi a neki kedves tájakat.

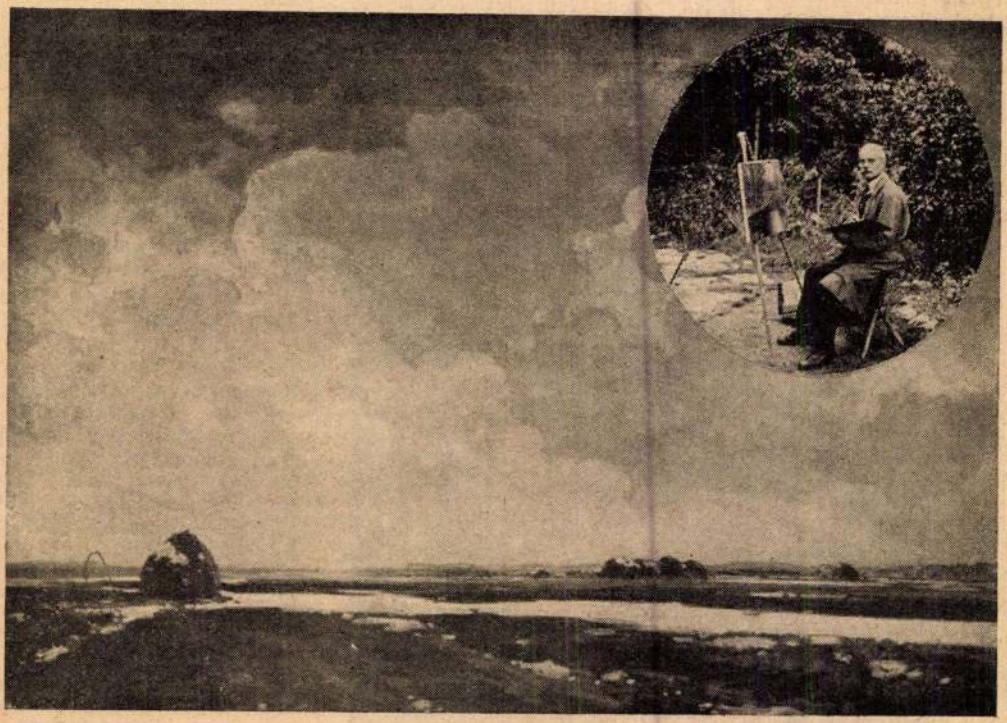

Maróthy Major Jenő: Hóolvadás c. képe, amelyet Ferenc József a budai Vár számára vásárolt meg. A kép sarkában: a művész munka közben

Barkász Lajos

Barkász Lajos. 1./

1904. Őszi kiáll.

Tiszapart,olaj
Folyósó,olaj

1905. Tavaszi és III.Graf.kiáll.

Tanulmányfej,olaj
Sárguló fa,olaj
Falurészlet télen,olaj

1905. Őszi kiáll.

Müteremben,olaj
Falurészlet,olaj

1905. Téli kiáll.

Budai részlet,olaj
A major,olaj

I.ső karczagi kiáll. 1909.

dr. Zs.F. arcképe,olaj
Csendélet,olaj
Őszirózsák,olaj
~~Falurészlet~~,olaj
Téli táj,olaj
Utcarészlet,olaj
Önarckép,olaj
Bátyám arcképe,olaj
Öregemberfej,olaj
Cigányfiu,olaj

1909. Jubiláris téli kiáll.

Naplemente az Alföldön,olaj
~~Budai részlet,olaj~~
Festés napsütésben,olaj
Ködös reggel Budán,olaj
Zöldfalusi ház,olaj
Karcagi utca este,olaj

1910. Téli kiáll.

Tanya,olaj
Napfény a kertben,olaj
Dinnyecsendélet,olaj
Fiumei vidék,olaj
Fiumei házka,olaj

1911. Téli kiáll.

Faraktárban,olaj
Fiumei forgóhid,olaj
Napsütésben,olaj

1912. Őszi kiáll.

Kettős arckép,olaj
Tersattó részlet,olaj

1912. Téli kiáll.

Hetovásár,olaj
Holdas est,olaj
Ősz,olaj
Halálraitélt,olaj

Nemzeti Szalon

1913. Téli kiáll.

Napsütés, olaj

1914. Tavaszi kiáll.

Dombok között, olaj

1916. II. Jurymentes kiáll.

Ősz a kertben, olaj
Orosz falu mocsarakban, olaj

1920. Téli kiáll.

Budai hegyek, olaj

1921. Aquar. Paszt. festők kiáll.

Tabáni részlet, vizf.
Tavaszi munka, vizf.
Szakadék, vizf.

1921. Őszi tárlat.

Domboldal, olaj
Paraszthház, olaj
Kukoricás, olaj

1922. Rajztanárok Egy. kiáll.

Uzsonnakávé, olaj,
Budai részlet, olaj

1925. Szövetség Társ. kiáll.

B.Gy. arcképe, olaj
Sárguló fák, olaj
Tavaszi munka, olaj
Házikó a hegytetőn olaj
Arckép, olaj
Hüvösvölgyi táj, olaj
Utolsó napsugarak, olaj
Őszi naplemente, olaj
Hüvösvölgyi ut olaj
Kecskék legeltetés, olaj
Tabáni részlet hóban, olaj
Rügyfakadás a Hüvösvölgyben, olaj
Erdészlak télen, olaj
Őszi erdő, olaj
Részlet Pasarétről, olaj

1926. Győri ~~és pápai képzőművészeti~~ kiáll.

Vásári bódék hoban, olaj

~~1926. keeskeméti és nagykörösi képz.-ti kiáll~~
~~Vásári bódék hoban, olaj~~

~~1926. szombathelyi és pécsi képz-ti kiáll.~~
~~Vásári bódék hóban, olaj~~

1927. Tavaszi kiáll.

Boglyák a hóban, olaj
Ősz, olaj
Március, olaj

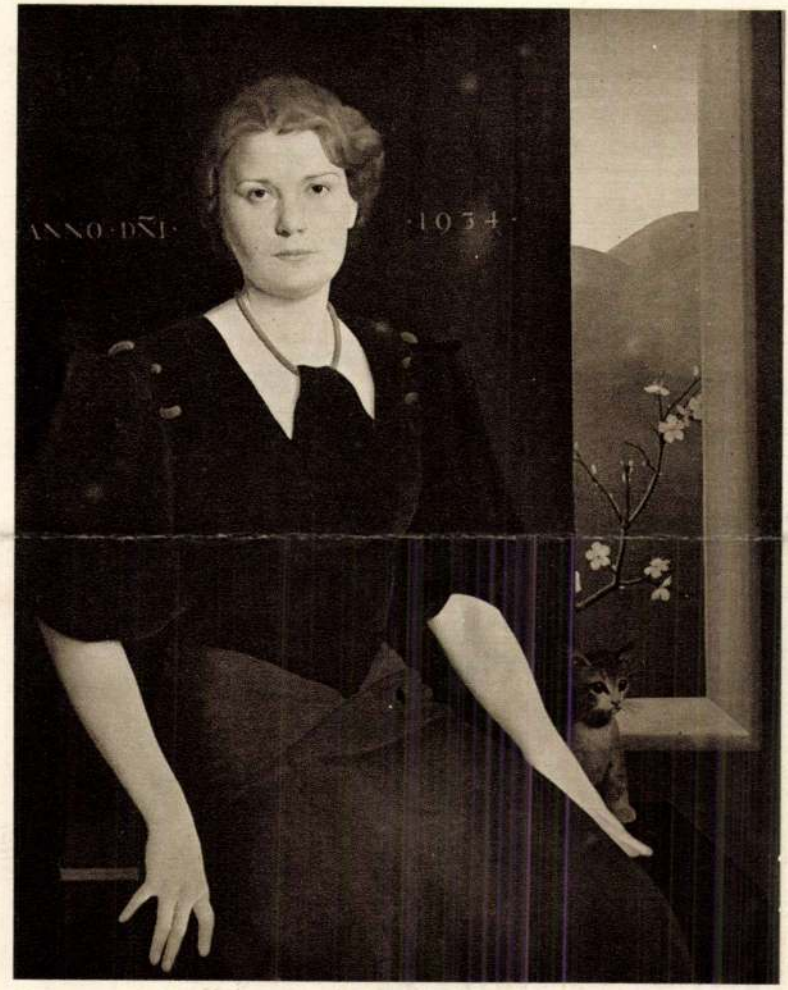


KONTULY BÉLA: NŐI ARCKÉP

Barkáts Lajos



BARKÁSZ LAJOS: FEBRUÁRI HANGULAT

Nemzeti képzőm. kiáll. 1934

ágban résztvehessenek.

lérkezett április 22-ike, a midőn Arad város csa és egész tisztikara, továbbá a város z lakossága, azt lehet mondani: apraja, ja, férfiak, nők egyiránt valláskülönbség ül, mint egy búcsújárás, tömegesen vonul- át Új-Aradra, a vár lővonalán kívül eső adi mezőre, a hol a szabad ég alatt fel állítva az aradi V. hadtestnek csaknem s létszáma és a tábori oltárt körülvette a ezernyi aradi polgárság, valamint Új-Arad r még csaknem egészen németajkú lakos- nak nagy része. A nagy misét Magyari Ala- tábori főlelkész mondotta, Dobos József és is József tábori lelkészek segédletével. Az ázi szertartásban a jelenvoltak nagy áhi- l vettek részt; a nagy mise után pedig yari Alajos tábori főlelkész a következő, kkor volt idők irányát és hangulatát erő- jellemző szép beszédet intézett a hallgató- oz és ezek között különösen a katonai ndben álló honvédséghez:

Hálaérzettel gyültünk össze itt ma az Is- szabad ege alatt a világ teremtője iránti lmeinket lerovandók. Szeretett hazánk it, a csaták közt is a Mindenhatónak ajánl- fel és a husvéti ájtatoskodás helyett, me- a vár zsoldosai megingatott menhelyük- megzavartak, e napot szándékozunk az Is- dicsőségére szentelni.

zenkívül a Mindenhatónak hálaköszönetet

Ilyen volt abban az időben az egyházi szentbeszéd. Félig politikai, félig egyházi szónoklat, egészben pedig egy buzgó könyörgés a szabadság győzelméért. Az április 14-én az országgyűlés által hozott függetlenségi nyilatkozatot és az ennek alapján hozott határozatokat Arad város közgyűlésében április 21-én hirdették ki, ezt az istentiszteletet pedig a rákövetkező napon, április 22-én tartották, azért ezt Magyari Alajos tábori főlelkész már belefoglalta egyházi beszédjébe s azt az egyházi szószékről is kihirdette.

A függetlenségi nyilatkozatnak hivatalos kihirdetését Arad város közgyűlése és közönsége általános lelkesedéssel fogadta és még ugyanazon közgyűlésből Kossuth Lajos kormányzóhoz a következő hódolat-nyilatkozatot küldötte:

«Arad hódolat nyilatkozata.

A hazafiúi tettnek legszentebb jutalma az önérzet.

Mi sértenők a kebel e legszentebb tulajdonát, ha hálanyilatkozatokkal annak becsét nevelni akarnók.

Nem mondunk hizelgő szavakat, de hazaszeretet sugalta kötelességünk parancsolja őszinte nyilatkozattal járulni azon férfiúhoz, kinek kezében a haza jövő boldogságának s dicsőségének oly terhes, oly nagy feladatú munka kormányát, a nemzet összes akaratának kifolyásából az országgyűlés letette.

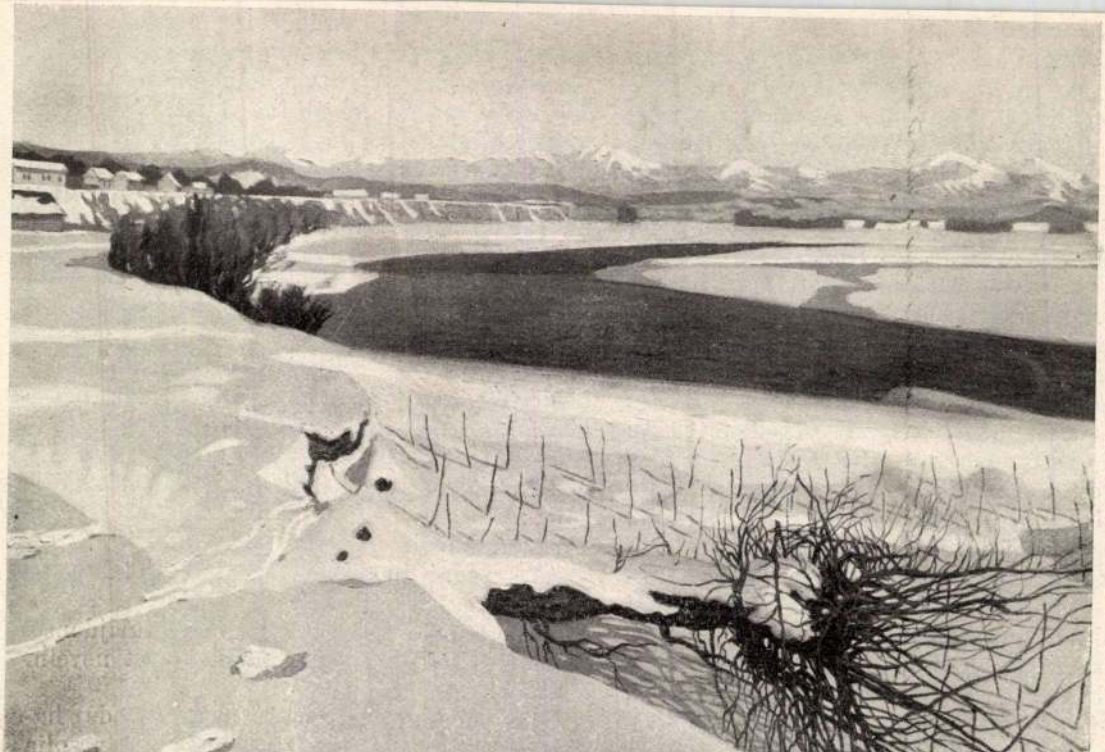

*Barkász Lajos:* Falurészlet télen.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

Vas. Ujs. 1914. 27. l.
(Képpel.) —

Barkász Lajos

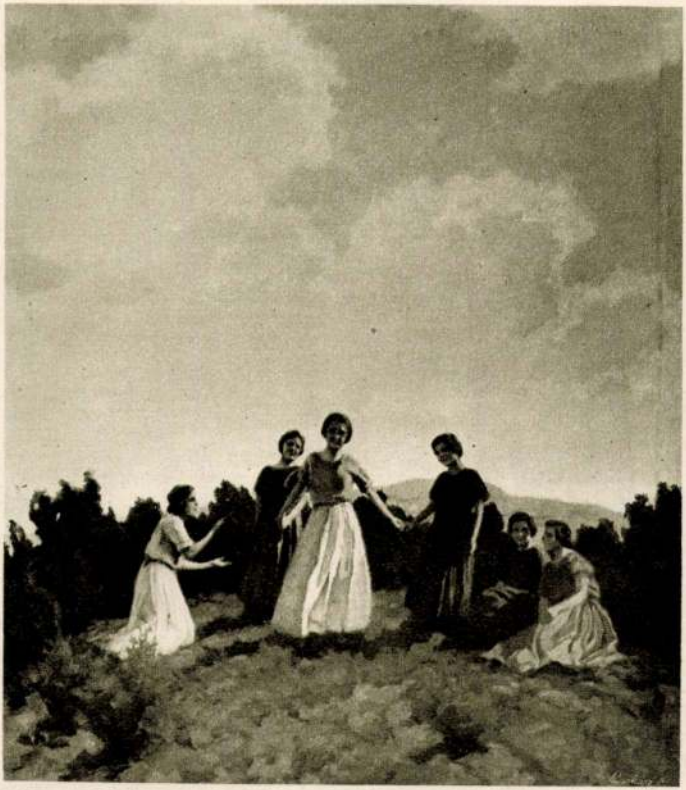

BARKÁSZ LAJOS: LEÁNYMULATSÁG

KMTars. 1927. tav. kiáll



ÁLDOR JÁNOS LÁSZLÓ: FÉLAKT



BARKÁSZ LAJOS: TÉL ÓBUDÁN.

Barkász Lajos



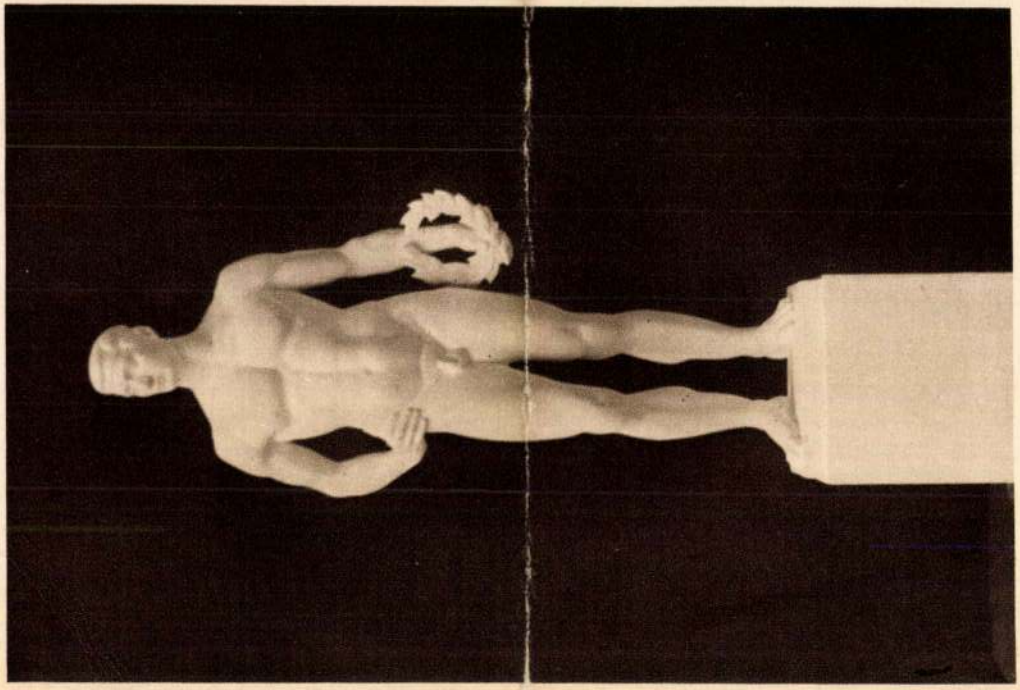

SZEGE SÁNDOR: A GYŐZTES.

Barkász Lajos



BARKÁSZ LAJOS: SZŐLŐSKERTBEN

Műcsarnok 1930/31 jub. kiáll.



ARADI EDVI ILLÉS : NŐI DOLGOZÓSZOBA

regénye, a *Krisztus köntöse* (1929) magyarul is megjelent. Regényein kívül útirajzai, színdarabjai és tanulmányai érdemelnek említést.

**Baring-Gould** [beering-guld] *Sabine*, angol írónő, *1834, †1924. Nagy néprajzi műve Grönlandról szól. Regényei közül a *Mehalah* és a szeliden gúnyos *Devonshire characters* (1908) érdemel említést.

**Baringo-tó,** tó K.-Afrikában, K.-afrikai nagy árokrendszerben, 260 km²; partjai igen meredekek.

**Bariolage** [—lázs], különös hanghatás vonóshangszeren, valamely tremoló egyik hangjának üres húron való játszásával érhető el. Van olyan B. is, amely ugyanazt a hangot ismételteti felváltva üres húron és a szomszédos, ujjal rövidített húron. Jelzése: karika a hangjel fölött v. alatt.

**Barisal,** Backergunge britindiai kerület székhelye. Kb. 30.000 lak.

**Barisanus,** olasz bronzműves, a XII. sz. második felében készítette Trani, Ravello és Monreale székesegyházainak bronzdomborművektől ékes kapuit, nagyobbára bizánci előképek alapján.

**Bariss** *Árpád*, tábornok, *1867. A világháború után újjászervezett m. kir. csendőrség első felügyelője. 1919 óta nyugalomban.

**Barit,** l. *Sulypát.*

**Baritfehér,** *blanc fix, permanens fehér, bariumszulfát, súlypát* néven kerül forgalomba. Lehet természetes és mesterséges eredetű; néha melléktermékként nyerik. Fedőképessége nem a legjobb, miért is a mázolóiparban nem nagyon terjedt el. Kátrányfestékekkel keverten, mint lakkfestéket már inkább használják. Leginkább azonban a tapéta-, színes papír- és kartongyártásban terjedt el, továbbá a fényképészeti papírok simaságát szokták vele javítani.

**Bariţiu** [—ciu] *György*, erdélyi román szerkesztő, politikus, *1812, †1893. Kezdetben mint középiskolai tanár működött. 1838-ban megindította az erdélyi románság első hírlapját *(Gazeta Transilvaniei)*. 1848-ban a nemzeti komité elnöke. Az *Astra* (l. o.) megalapítása is az ő nevéhez fűződik.

**Bariton.** 1. Középfekvésű férfihang görög neve (a. m. mélyenhangzó). Hangterjedelme kórusban H—e', szólóban G—g'. A klasszikusok basszuskulccsal írják és a partitúra elején is basszusnak nevezik a B.-szólamot. Pl. Mozart: Don Giovanni, v. Rossini:

*ryton.* 3. *B.-kürt,* l. *Euphonium; B.-oboa, B.-szakszofón,* l. *Oboa, Szakszofón.*

**Baritozás.** A másolás és nagyítás célját szolgáló fényérzékeny papírok legnagyobb része úgy készül, hogy a papír egyik felületét előbb zselatin és barit keverékével vonják be, erre kerül a fényérzékeny réteg. A B. célja az, hogy a papír felületét símábbá és fehérebbé tegye.

**Baritüveg,** üvegfajta, úgy készül, hogy az üveggyártáshoz szükséges alkáliák egy részét báriumvegyülettel helyettesítik. A B.-ben rendesen még egyéb alkatrészek is vannak. A B. fénye szebb a közönséges üvegénél és kémiai behatásoknak is jobban ellenáll. A gyártás alatt az üveg anyaga gázokat nyelhet el, a B.-ben azonban az elnyelt gázok mennyisége kisebb, mint a közönséges üvegben.

**Bárium** *és vegyületei.* A B. az alkali földfémek csoportjába tartozó, ezüstfehér, lágy fém. Vegyjele: Ba.; atomsúlya 137·36; sűrűsége 3·6; olvadáspontja 850° C. Kétvegyértékű, erősen pozitív jellemű, ezért igen reakcióképes elem, levegőn, oxidáció folytán, hamarosan megszürkül. A vizet hidrogénfejlődés közben elbontja. A természetben csak vegyületei alakjában fordul elő. Oldható vegyületei erősen mérgezőek. A mérgezés tünetei: hányás, hasmenés, majd általános izombénulás. Legfontosabb vegyületei:

*Báriumhidroxid,* $Ba(OH)_2,8H_2O$, vízben oldódó, fehér kristályok. Oldatát *baritos víz* néven az *acidimetriában* (savmeghatározás) használják. Marólúgos kémhatású. Keletkezik báriumoxidból víz hatására.

*Báriumklorát,* $Ba(ClO_3)_2$, fehérszínű, kristályos anyag. A pirotechnikában használják, zöldszínű lángok előállítására. Hátrányos sajátsága, hogy ütés, dörzsölés iránt igen érzékeny, ennélfogva kezelése nagy óvatosságot, jártasságot kíván. Avatatlan kezekben súlyos balesetet idézhet elő.

*Báriumklorid,* $BaCl_2,2H_2O$, fehér, vízben jól oldódó kristályok. Gipsztartalmú, kazántápláló vizek lágyítására és bárium-tartalmú festékek előállítására használják.

*Báriumkarbonát,* $BaCO_3$, vízben oldódó, fehér por vagy kristály. A természetben *witherit* néven fordul elő. Más B.-vegyületek, továbbá könnyen olvadó üvegek előállítására és a kerámiai iparban használják.

*Báriumnitrát,* $Ba(No_3)_2$, fehérszínű, kristályos anyag. Mint oxigénátadóanyagot a gyujtóelegy-gyártásban és a pirotechnikában használják.

*Bárium-perklorát,* $Ba(ClO_4)_2$, fehérszínű, kristályos anyag, a pirotechnikában használják, mert a báriumklorátnál (l. o.) kevésbbé érzékeny mechanikai behatások iránt. Hátránya viszonylag magas ára.

*Bariumszulfát,* $BaSO_4$, vízben oldhatatlan, fehér színű por v. apró kristályok. A természetben *barit* (súlypát) néven fordul elő. Keletkezik, ha oldható B.-vegyület oldatához kénsav v. kénsavas só oldatát öntik: ez a *baritfehér* (l. o.). Mivel a röntgensugarakat nagymértékben abszorbeálja,

a gyomor és belek röntgenvizsgálatánál a beteggel B.-szulfát tartalmú kását etetnek. Fontos, hogy az e célra használt anyag teljesen mentes legyen oldható (tehát mérgező) B.-vegyületektől.

**Báriumcső,** l. *Elektroncső.*

**Barius** *Miklós,* magyar humanista a XV. sz. közepén. Ránk maradt beszéde 1452-ből, mellyel a Magyarországba érkező V. László királyt üdvözölte.

**Barka** *(Borka),* gömör- és kishontmegyei község, Tr. óta Csehszlovákiához tartozik, (1930) 488 lak. Határában több kisebb cseppkőbarlang és egy jégbarlang. Vasbányászat. Kat. temploma már 1428-ban fennállott.

**Barka. 1.** Félsziget É.-Afrikában, az olasz Libia egy része. **2.** Ókori város az azonosnevű félszigeten; Kr. e. 540-ig önálló állam. Romjaira a jelentéktelen *Medinet el Merdzs* települt.

**Barka. 1.** A kikészített bőr legfelső rétege. A bőrt alkotó rostok itt a legfinomabbak és a legtömöttebbek. A B. rajza, a szőrtüszőnyomok alakja, nagysága és helyzete szerint, jellemző a különböző állatfajtákra és így a bőr nyersanyagának felismerésére szolgálhat. A mesterséges B.-t préseléssel állítják elő. **2.** *Amentum,* fürtös virágzat, lecsüngő v. felálló tengelyen, amelyen a virágok kocsány nélkül ülnek. Ilyen pl. a fűz-, tölgy-, dió-, nyirfa, mogyoró virágzata. Nálunk virágvasárnap B.-t szentelnek a katolikusok Jézus Jeruzsálembe vonulásának emlékére.



A kötőfűz (Salix viminalis) barkája.

**Bárka,** nagyobb méretű evezős, vitorlás v. motoros csónak. Ide tartoznak a halász-B.-k, a haditengerészeti *Barkasse*-k stb. is. A halaknak elevenen való tárolására használt többrekeszes, lyukacsos oldalfalú, elől és hátul felépítményes *állóhajókat* is B.-nak

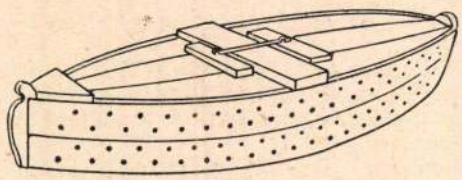

Kis haltartó bárka.

nevezik. Ugyancsak B. a neve a halászatban a kis hajóformájú v. ládaalakú, átlyukgatott falú, laposfenekű és zárható fedelű faalkotmánynak, melyet vízben úsztatva és a parthoz kikötve eleven halak raktározására használnak.

**Bárkababa,** a bárka orrából kiemelkedő faragott rész; rendesen bőgő fejéhez hasonló s ilyenkor *böggő* a népies neve.

**Barkácsolni,** mai jelentésében a. m. fúrnifaragni, ügyeskedni, ezermesterkedni.

**Bárkakagyló** *(Arca Noae),* a sorosfogúak rendjébe tartozó kagylófaj. Nevét alakjáról kapta. Hossza 9—10 cm. A Földközitengerben helyenkint nagyon gyakori s ezért, valamint olcsóságánál fogva fontos néptáplálék. Olasz neve *mussolo.*

**Bárkány** *Mária,* magyar származású német színésznő, *1862, †1928. 1881-ben a berlini udvari színház tagja lett.

**Barkasovo,** l. *Barkaszo* (Csehszlovákia).

**Barkász** *Lajos,* festő, *1884. Tájképeket (Völgy, Kilátás a Rózsadombról) és alakos kompozíciókat festett (Leánymulatság, Vadorzó, stb.).

**Barkaszentelés,** l. *Virágvasárnap.*

**Barkaszó** *(Barkasovo),* beregmegyei község, Tr. óta Csehszlovákiához tartozik. (1930) 1630 lak.

**Barker** *Róbert,* angol festő, a körkép *(panoráma)* feltalálója, *1739, †1806. Első, még tökéletlen körképét 1788-ban állította ki. Találmányát fokozatosan fejlesztve, megfestette London, Athén, Lissabon panorámáit s ezek nevét népszerűvé tették.

**Barker** *Thomas Jones,* angol festő, *1815, †1882. Horace Vernet stilusában sok csataképet festett, a napoleoni és az 1870-es német-francia háború eseményeiről.

**Barkhajó,** háromárbócos vitorláshajó, két mellső árbocán harántvitorlákkal, a hátsó árbócon ágvitorlával.

**Barkhausen** *Heinrich,* német fizikus, *1881, †1923. A rádiótechnika igen sokat köszönhet neki. Tőle származik többek közt a *B.-Kurz-féle kapcsolás* (l. o.).

**Barkhausen-Kurz-féle kapcsolás.** Igen rövid, deciméter hullámhosszú elektromágneses hullámok csak különleges kapcsolásban állíthatók elő. Ilyen a B.; jellemzője, hogy a rezgéskeltő, háromelektrodás elektroncső vezérlőrácsa nagy pozitív potenciálon, anódja pedig ennél sokkal negatívabb, a katodával azonos egyenáramú potenciálon van.

**Barkidák,** előkelő karthagói nemzetség, a Rómaellenes párt éltető lelke. Neves tagjai: *Hamilkar Barkas, Hannibal, Hasdrubal, Mago.*

**Barking,** angliai város Essex grófságban, Londontól K.-re. Halászat, jutagyártás. (1931) 51.277 lak.

**Barkla** *Charles Glover,* angol fizikus, *1877. Az edinburghi egyetem tanára. Ő mutatta ki, hogy a Röntgen-sugarak hullám-természetűek. 1917-ben Nobel-díjat nyert.

**Barkó. 1.** A palócok E.-ra húzódott ága; az ú. n. Erdőhátságon laknak. Nyelvjárásuk, szókincsük, öltözetük némi eltérést mutat a palócokétól. **2.** Az oldalszakáll (pofaszakáll, kotlett) régi magyar neve.



Uj idők Lex. III. K.

Barkán Lajos

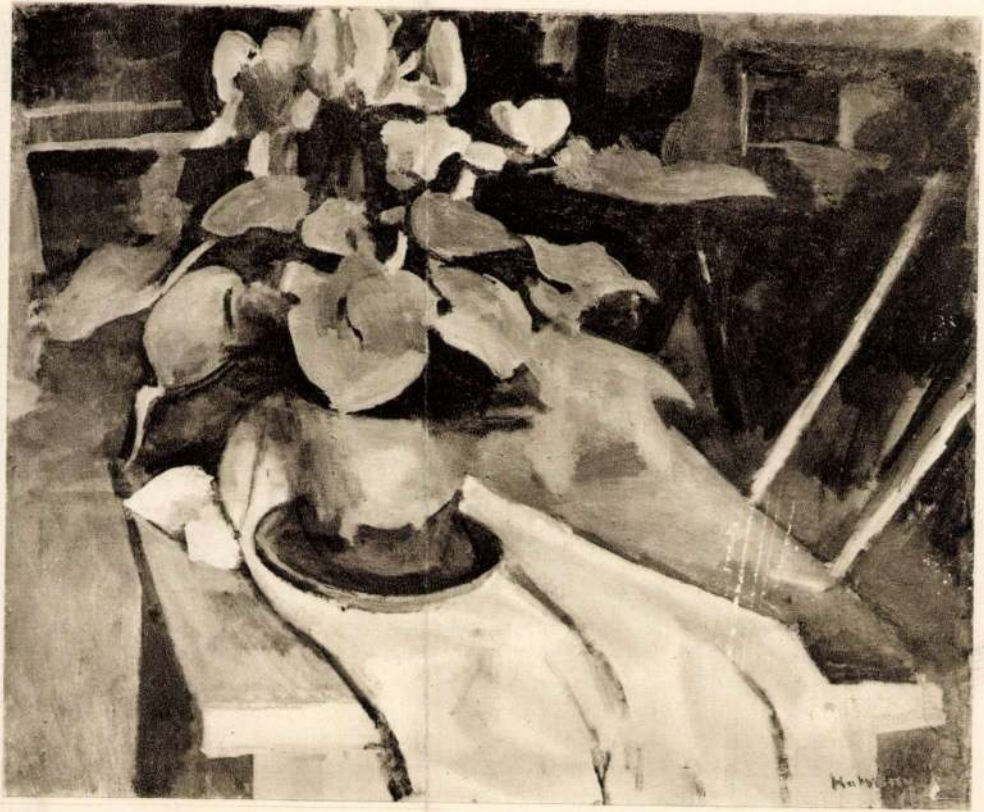

BÁRÓ HATVANY FERENC: CIKLÁMEN-CSENDÉLET

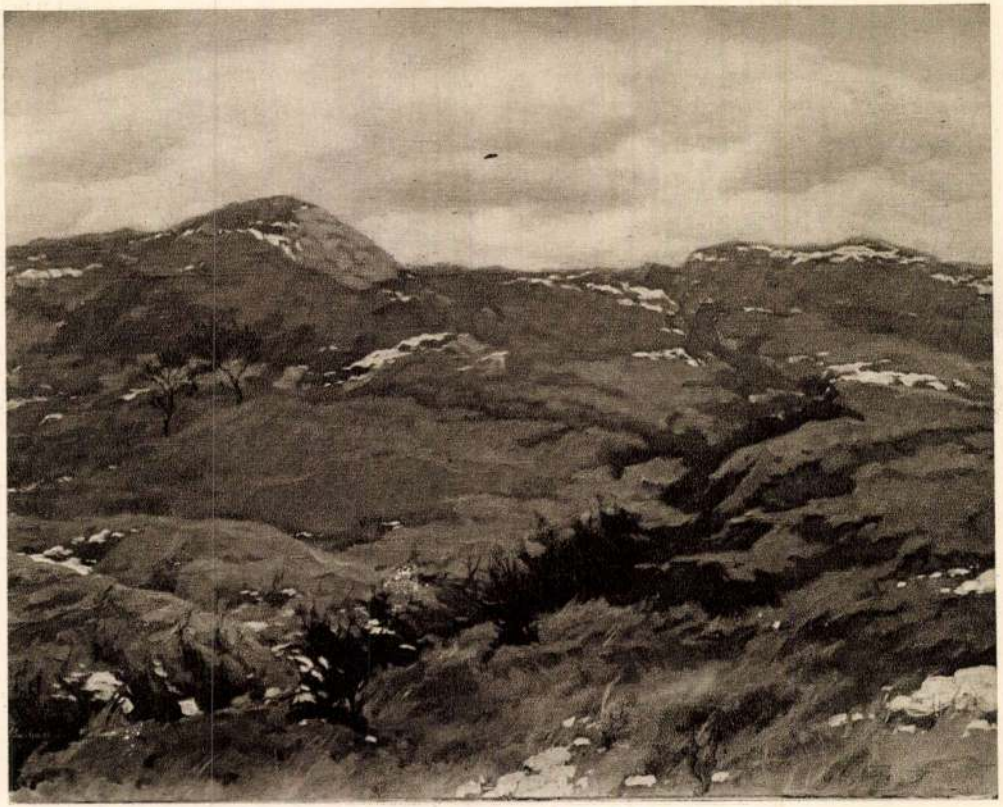

BARKÁSZ LAJOS : HÓMARADÉK

Barkász Lajos



Barkász Lajos: „Lombhullás"

63

Képes Krónika
1939. XXI. 7 sz. 63 l.



# HOH & LEIPZ

FABRIK PHOTOGRAPHISCHER
MASCHIN

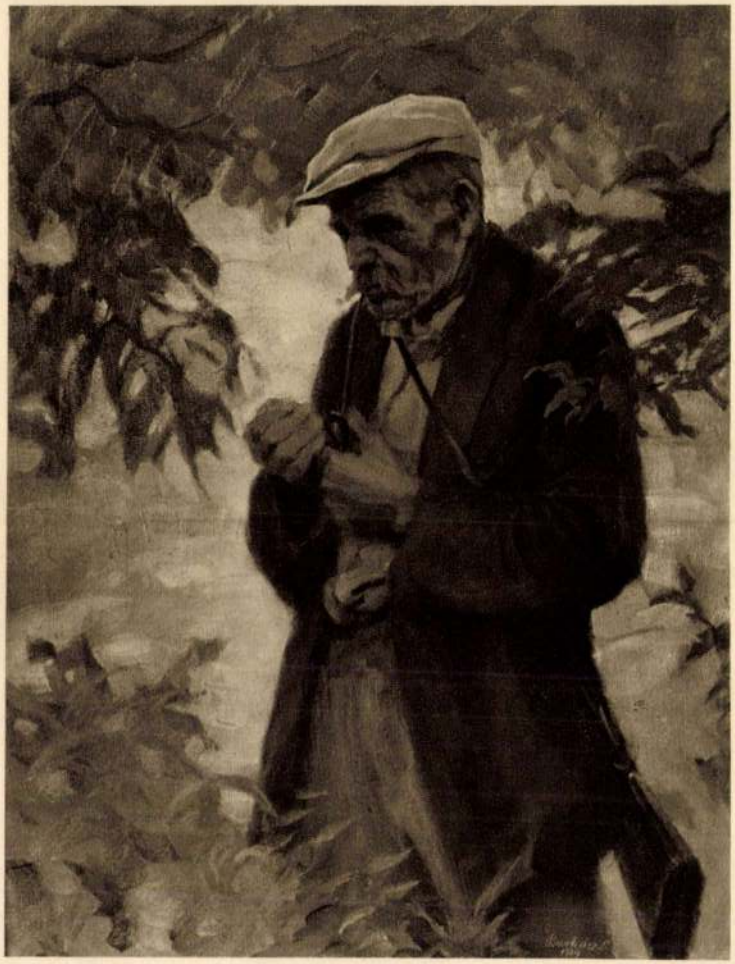

BARKÁSZ LAJOS: VADORZÓ

Képzőműv. Társ. 1930.
tav. kiáll.

Barkász Lajos

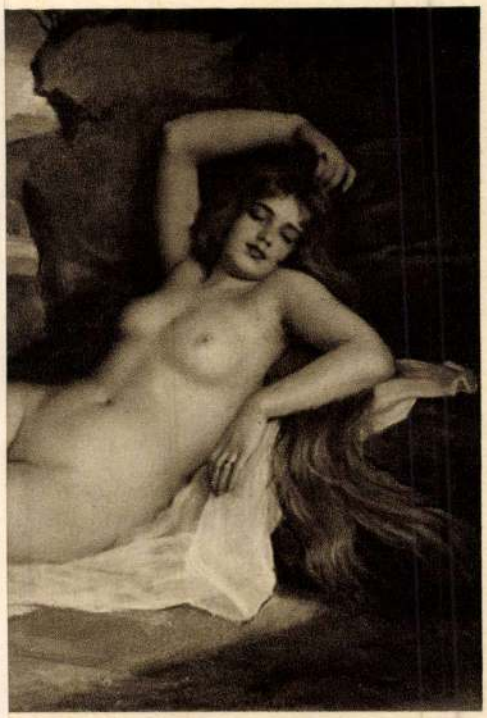

LÓ: ALVÓ VÉNUSZ

Barbán Lajos

M.N. 1942. XII. 8.

# Művészeti hírek

## A Műcsarnok téli tárlata

A *Műcsarnok* téli tárlata eddigi kiállításaihoz mérten is hanyatló színvonalat mutat. Ami ugyan nem nagy szó... Kihalt és élettelen akadémizmus párosul itt bizonyos mérsékelt rutinnal és manirral, melynek azonban a festői valósághoz semmi köze. A kiállító festők legnagyobb része óvakodik minden emóciótól és újabb változattól; igaz, hogy az egyéniség szabadabb kifejtése kívül is esik művészi óvatosságuk, középszerűk — tehetségük! — határain. A kiállításnak inkább *„társadalmi"* jelentősége van. Továbbra is szép számmal láthattunk fotográfiaszerű portré-alkotásokat, melyek azonban sem a festő, sem az ábrázolt egyéniségére s művészi megjelenítésére nem jellemzőek. Azonkívül láthattunk tájképeket és csendéleteket, melyek viszont jellemzőek arra a társadalmi rétegre, mely az ily művészetet, az ily képeket szereti. Tulajdonképpen nehéz is művészi kritikát írni erről a kiállításról. Sokkal inkább helyénvaló egy pontos *szociológiai analizis*, mely megkérdené: kik ezek a művészek, miért festenek így, miért nevezik őket művészeknek s melyik, milyen az az embercsoport, mely szívébe zárja ezt a festészetet s elutasítja az új magyar művészet legszebb jelentkezéseit, frissítő, egyéni, szép irányait? Ettől a társadalmi analizistől azonban egyelőre tartózkodunk; okait természetesen megérti a nyájas olvasó, akit a tapasztalatok után, reméljük, egyáltalában nem döbbent meg szomorú véleményünk a *Műcsarnok* téli tárlatáról. Különösnek találjuk egyébként, hogy régi s nagymultú műintézet cégjelzésével valósággal „hivatalos" jóváhagyással egyesek csupán a középszernek jóval alatta maradó s sem nemzeti, sem emberi kiválóságot nem mutató művészetet propagáljanak. Hiszen a *Műcsarnok* tárlatai s így a mostani téli tárlat is alig különböznek különféle *„körúti művásároktól"*, vagy vidéki fotografus műhelyek naiv és émelygős idillizmusától. Itt tehát egészen nyilvánvalóan a kispolgári elemnek a művészetbe való merész betörésével van dolgunk s ez annál szomorúbb, mivel társadalmunk egyes mai tehetős rétegei valósággal pártfogolják, „konzervatív" művészetnek tartják mindezt a meddő próbálkozást, melynek a művészet szabadságához, őszinteségéhez, szárnyalásához, az igazi tehetséghez vajmi kevés szigorú

k
ü
k
T

Kornel miniszteri osztályfőnök mondott ünnepi beszédet. A berlini és a német sajtó ugyancsak meleghangú nagy cikkekben emlékezik meg a kormányzó névnapjáról és számol be a magyarországi ünnepségekről. A münheni német-magyar társaság és az ottani magyar telep bajtársi összejövetelen emlékezett meg a névnapról.

A *szófiai rádió* vasárnap este félórás magyar műsort közvetített, amelyben *Nikolajev* Miklós volt miniszter, a Bolgár-Magyar Társaság elnöke emlékezett meg a bolgár—magyar kapcsolatokról a névünnep alkalmából. Ünnepséget rendeztek az isztanbuli magyarok és más külföldi országok magyar telepei.

---

# fényes engesztelő artáson vesz részt

*rendkívüli körülményekkel áll összefüggésben.* A szertartáson teljes számban részt vesznek a Rómában székelő bíborosok és Olaszország más részeiből is a patriarkák, bíborosok, érsekek és püspökök nagy számban. A pápát a szertartás alatt Róma összes plébánosai fogják körülvenni. A keddi szertartás iránt máris igen nagy érdeklődés nyilvánul meg és előreláthatólag óriási tömeg fog rajta résztvenni. A szertartásra hivatalos lesz *a diplomáciai testület is.*

---

# i lap M.N. 1942 XII/8
# elnök beszédéről

A magyar kormány a nemzetiségekkel szemben mindenütt előzékenységet tanusít, hogy ezzel megnyerje őket a magyar eszmék számára. Nem akarja a nemzetiségekre a magyar eszmevilágot rákényszeríteni, hanem biztosítani kívánja számukra a helyet a nemzeti életben. A nemzetiségeknek külön iskoláik vannak, ahol anyanyelvükön történik az oktatás és minden téren teljes jogegyenlőséget élveznek.

A magyar képviselőházban a nemzetiségek érdekeit saját képviselőik védelmezik. Amikor Magyarország kisebbségeinek teljes szabadságot és sokféle ke[illegible]